

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTÅRET 2007

Utgiftskapitler: 100–172

Inntektskapittel: 3100

Innhold

Del I

Hovedinnledning	9
1 Innledning	11
2 Tabelloversikter over budsjettforslaget	14
3 Generelle merknader til budsjettforslaget	16
4 Overføring til neste budsjettermin – bruk av stikkeordet «kan overføres»	18
5 Årsverkoversikt Utenriksdepartementet	20
6 Programområde 02 Utenriksforvaltning	21
7 Områdeomtale 03 Internasjonal bistand	25

Del II

Nærmere om budsjettforslaget	37
<i>Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten</i>	<i>39</i>
Kap. 100 Utenriksdepartementet	41
Kap. 3100 Utenriksdepartementet	44
Kap. 101 Utenriksstasjonene	45
Kap. 3101 Utenriksstasjonene	45
Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	46
Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	46
<i>Programkategori 02.10 Utenriksformål</i>	<i>47</i>
Kap. 115 Presse-, kultur- og informasjonsformål	47
Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner	50
Kap. 118 Nordområdetiltak mv.	67
<i>Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen</i>	<i>78</i>

Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	79
Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	79
Kap. 143 Utenriksstasjonene	79
<i>Programkategori 03.10 Bilateral bistand</i>	<i>80</i>
Kap. 150 Bistand til Afrika	82
Kap. 151 Bistand til Asia	104
Kap. 152 Bistand til Midtøsten	119
Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika	121
<i>Programkategori 03.20 Globale ordninger</i>	<i>126</i>
Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling	127
Kap. 161 Næringsutvikling	138
Kap. 162 Overgangsbistand (gap)	145
Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	150
Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati	158
Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering	167
Kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak	173
Kap. 167 Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	175
Kap. 168 Kvinner og likestilling	176
<i>Programkategori 03.30 Multilateral bistand</i>	<i>178</i>
Kap. 170 FN-organisasjoner mv.	181
Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner	206
Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	219
<i>Programkategori 03.50 Øvrig bistand</i>	<i>224</i>
Kap. 197 Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak ...	224

Del III

Spesielle tema	225
9 Miljøomtalen	227
10 Likestilling	234

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2007, kapitlene 100–172 og kapittel 3100 ...	245
--	-----

Vedlegg 1

Stillinger ved utenriksstasjonene	253
---	-----

Vedlegg 2

Hovedsamarbeidsland 2005	256
--------------------------------	-----

Vedlegg 3

Tusenårsmålene og status for måloppnåelse ..	271
--	-----

Vedlegg 4

Oversikt over støtte til frivillige organisasjoner	275
--	-----

Vedlegg 5

Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak	277
--	-----

Figuroversikt

Figur 8.1 Geografisk fordeling av forbruket i 2005 (i tusen kroner) ...	152
Figur 8.2 Viser geografisk fordeling av forbruket i 2005 (i tusen kroner) ...	155
Figur 8.3 Viser geografisk fordeling i 2005 (i tusen kroner)	160
Figur 8.4 Viser plantall 2007 for kap. 170, post 76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv. (i mill. kroner) ...	190
Figur 8.5 Viser de fem største mottakerorganisasjoner i 2005 (i mill. kroner)	196

Figur 8.6 Tematisk fordeling 2006 og forslag 2007 (i mill. kroner)	213
--	-----

Vedlegg 4

Figur 4.1 Samlet bilateral bistand gjennom norske frivillige organisasjoner i 2005, fordelt på budsjettkapitler og -poster (NOK 1000)	275
---	-----

Tabelloversikt

Tabell 7.1 Samlet bilateral bistand (inkl. multi-bi) fordelt på hovedregion, 2005	33
Tabell 7.2 Samlet bilateral bistand (inkl. multi-bi) fordelt på resultatområder, 2005	34
Tabell 8.1 Nordområdesatsing i 2007	73
Tabell 8.2 Indikatorer på situasjonen i samarbeidslandene.	83
Tabell 8.3 Indikatorer på situasjonen i samarbeidslandene	105
Tabell 8.4 Aktive partnerskap ved utgangen av 2005 fordelt på innsatsområder.	129

Tabell 8.5 Bistand gjennom frivillige organisasjoner 2004-2005 (mill. kr)	131
Tabell 8.6 Anslag ODA-godkjente utgifter til flyktningiltak i Norge	175
Tabell 8.7 Norges avtaleregulerte fordringer på utviklingsland i mill. kroner pr. 31. desember 2005 (ekskl. morarenter)	221
Tabell 10.1 Status kvinneandel fordelt på stillingsgrupper	242
Tabell 10.2 Kvinneandel ved rekruttering	242

Oversikt over bokser

Boks 8.1	Bred satsing i nord	68	Boks 8.7	Støtte til kvinner, reproduktiv helse og rettigheter	137
Boks 8.2	Forbruk 2005 over kap. 160, post 70 Sivilt samfunn fordelt på hovedmålgrupper	131	Boks 8.8	Forskningssamarbeid mellom norske og sudanske forskere om fredsbygging i Sudan	171
Boks 8.3	Frivillige organisasjoner og andre aktører i sivilt samfunn som kanal for norsk bistand	131	Boks 8.9	NORADs program for masterstudier (NOMA)	172
Boks 8.4	Styrket resultatfokus i bistanden ...	132	Boks 8.10	Norsk bilateral gjeldssletting kommer i tillegg til annen bistand...	220
Boks 8.5	Strategi for Norges kultur- og idrettssamarbeid med land i sør	135	Boks 8.11	Parisklubben	222
Boks 8.6	Kultursamarbeid med India	136	Boks 8.12	Gjeldslettens betydning for HIPC-landene	223

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTÅRET 2007

Utgiftskapitler: 100–172

Inntektskapittel: 3100

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 15. september 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Hovedinnledning

1 Innledning

Norsk utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser og verdier i en verden i rask forandring. Samtidig skal Norges utenrikspolitikk bidra til å fremme internasjonal solidaritet og bygge en bedre organisert verden. Det er også norsk interessepolitikk. Globale utfordringer krever internasjonalt samarbeid. Regjeringen arbeider for å bevare og videreutvikle en internasjonal rettsorden, der verdens land og folk ser seg tjent med å finne løsninger på vår tids store spørsmål gjennom samarbeid og dialog og der maktbruk er strengt regulert. Støtte til FN står derfor sentralt i regjeringens politikk. Samtidig trykkes norsk sikkerhet av medlemskapet i Nato. I forholdet til EU er EØS-avtalen en viktig pilar. Europarådet og OSSE har også viktige samarbeidsoppgaver.

Nordområdene er regjeringens viktigste strategiske utenrikspolitiske satsingsområde. Regionen står overfor mange utfordringer. Norge legger vekt på å trykke miljøet og sikre en bærekraftig forvaltning av de rike fiskeriresursene, samtidig som utnyttelse av petroleumsforekomstene legger grunnlaget for styrket økonomisk vekst. Hensynet til stabilitet og fredelig samarbeid står sentralt.

I denne sammenheng vil Regjeringen videreutvikle samarbeidet med Russland og holde nær kontakt med våre naboer og allierte for å ivareta det ansvaret Norge har som kyststat for å sikre norsk suverenitet og trykke utviklingen av både fornybare og ikke-fornybare ressurser. En viktig prioritering fra Regjeringens side er formannskapet i Arktisk råd.

Regjeringens ambisjon er at Norge skal føre an i utviklingen av nordområdene med vekt på å bevare en ledende posisjon som besitter av relevant kunnskap, blant annet innen ressursforvaltning og miljø. Gjennom Barents 2020-initiativet fremmes internasjonalt samarbeid om kunnskapsutvikling i nord.

Kulturelt samvirke er en viktig dimensjon i nordområdepolitikken og vil bli utviklet som en del av Regjeringens kulturloft. Regjeringen vil styrke folk-til-folk samarbeidet i nord. Urfolks kultur og tradisjonelle leveveier skal gis gode vilkår.

Norges nordområdepolitikk skal være gjennnelig og langsiktig og den skal preges av aktivitet, nærvær og kompetanse. Næringsutvikling vil være en viktig brikke i dette. I løpet av høsten vil

Regjeringen legge frem en helhetlig strategi for nordområdesatsingen.

Med utgangspunkt i at Norge ikke er medlem av EU skal vi utnytte alle muligheter for samarbeid og påvirkning i forhold til Europa med sikte på å ivareta norske interesser og vinne gjennomslag for norske syn. I St.meld. nr. 23 (2005-2006) Om gjennomføring av europapolitikken har Regjeringen skissert hvordan dette arbeidet skal legges opp. Vi skal bli tydeligere i våre prioriteringer, mer fokusert i vår satsing og påvirkning og strategiske i vårt samarbeid med EU og EUs medlemsland. Regjeringen er opptatt av å sørge for økt åpenhet og dialog med eksterne miljøer og regionale myndigheter i EU- og EØS-saker. Kontakten med relevante organisasjoner og institusjoner vil derfor styrkes.

Gjennom aktiv deltakelse i NATO og andre sikkerhetspolitiske organer bidrar vi til å trykke Norge. Vi skal arbeide nært med våre allierte og gjennom dialog og samhandling sikre at vi nasjonalt og internasjonalt kan møte alle sikkerhetspolitiske utfordringer, herunder terror, helse og miljøødeleggelser. Vi viderefører det norsk engasjementet for nedrustning og ikke-spredning. Vi arbeider for å fremme dialog mellom ulike grupper for å forebygge konflikter. Norsk deltakelse i militære fredsoperasjoner bidrar til å sikre fred og stabilitet i konfliktområder. NATOs operasjon i Afghanistan vil fortsatt være Regjeringens hovedprioritet i denne sammenheng, samtidig som norske bidrag til FNs fredsoperasjoner vil vektlegges. Innsatsen i Afghanistan må både bidra til økt sikkerhet og til at synlig utvikling kommer i gang.

Styrket kultursatsing i utlandet og arbeidet med Norgesprofilering og omdømme er en viktig del av norsk utenrikspolitikk. Hovedutfordringen i presentasjonen av Norge i utlandet er ikke at vi må korrigere gale inntrykk. Utfordringen er snarere at flere enn vi liker å tro har utydelige eller manglende inntrykk av Norge. Ibsen-året har bidratt positivt til å bygge opp under det langsiktige kultursamarbeidet. Vi vil bygge videre på erfaringene herfra. Kvalitet og kreativitet i norsk kulturprofilering utenlands gir oss inngang til nettverk og miljøer i andre land som er interessante for oss. Det legges stor vekt på at kultursatsingen skjer i nært samarbeid med fagmiljøene og med støtte av norsk næringsliv.

Samtidig er internasjonal kulturutveksling viktig for å skape forståelse og respekt mellom ulike deler av verden. Vår kultursatsing i utlandet er derfor også et viktig bidrag til å skape dialog gjennom møter mellom ulike kulturelle uttrykk.

Norges innsats som fredsnasjon er et satsingsområde i Soria Moria-erklæringen. FN er det viktigste forum for spørsmål om internasjonal fred og forsoning. FN kan spille en rolle på alle stadier i en konflikt: fra konfliktforebyggende virksomhet, via fredsoperasjoner og annen bistand etter en fredsavtale, til langsiktig utvikling og samfunnsbygging på veien mot varig fred. Derfor skal Norge være en pådriver for reform og styrking av FN.

Norge er en aktiv deltager i FNs reformprosess, blant annet gjennom Statsministerens medformannskap i høynivåpanelet for reform av FNs operasjonelle virksomhet. Regjeringen har også aktivt jobbet for å styrke FNs kapasitet i fredsprosesser, blant annet gjennom støtten til opprettelsen av fredsbyggingskommisjonen og fredsbyggingsfondet.

Det er likevel mange konflikter der FN ikke kan, eller ikke får, spille en sentral rolle. Et aktivt fredsengasjement fra enkelte stater er særlig viktig i disse tilfellene, og Norge har lange tradisjoner for å legge til rette for fredsprosesser i langvarige og vanskelige konflikter. Vårt engasjement på Sri Lanka, Sudan og Midtøsten er velkjent. Vi spiller også en rolle på Filippinene og Haiti, og etter flere års stillstand er vi igjen engasjert som ledsagerland i Colombia.

Fred er ikke bare et gode i seg selv, det er også en forutsetning for demokratisk og økonomisk utvikling. Samtidig er utvikling en avgjørende forutsetning for varig og stabil fred. Norge skal fortsette å søke aktivt etter muligheter for å bidra positivt til fred, forsoning og utvikling ved å ta egne initiativ og støtte andres initiativ og prosjekter som kan bidra til bileggelse av konflikt og stimulere til økonomisk og sosial utvikling.

Utviklingspolitikk er langt mer enn bistandspolitikk. Regjeringen legger vekt på å se utviklingspolitikk og utenrikspolitikk mer i sammenheng. En moderne utenrikspolitikk må utnytte nye kanaler for innflytelse og endring. Ett slikt område er en gjennomgang av sammenhengene mellom helse og utenrikspolitikk. For å få bukt med fattigdommen trengs fred, en sterk og velfungerende stat som fordeler godene rettferdig, åpen og gjennomiktig økonomi, satsing på utdanning, og mobilisering av ressurser gjennom investeringer og bistand. Det er mulig for verdenssamfunnet å avskaffe absolutt fattigdom hvis vi virkelig vil det.

FNs tusenårsmål om å halvere andelen ekstremt fattige i verden innen 2015 er mulig å nå.

Verden er på vei til å nå dette målet, spesielt på grunn av utviklingen i Asia. Afrika er kontinentet som ligger lengst fra å nå tusenårsmålene, men også i Afrika er det flere eksempler på framgang og god økonomisk utvikling. Afrika vil fortsatt være det viktigste området for norsk utviklings-samarbeid.

Regjeringen øker innsatsen for utvikling av en mer rettferdig verden. Dette er et viktig bidrag til å redusere fattigdommen. Internasjonal arbeidsdeling er avgjørende for en effektiv utviklingspolitikk. I arbeidet med å redusere verdens fattigdom, vil Norge gjøre mer på områder der vi har spesiell kompetanse og erfaring som etterspørres i utviklingslandene. Norge vil øke innsatsen for kvinner og likestilling og vil gjennomføre handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid. Arbeidet for å bidra til utvikling gjennom fred og forsoning, samt bistand til rettferdig forvaltning av petroleumsressurser vil trappes opp. Vår rolle som energinasjon gir Norge profil i utlandet. Vår kompetanse og våre ressurser på dette området er en viktig del av Norges rolle i både utenriks- og utviklingspolitikken. Norge vil med bakgrunn i egne erfaringer med utviklingen av velferdsstaten bidra til å utvikle velfungerende stater og samfunn mindre preget av korrupsjon. Arbeidet med å gi barn en bedre start på livet og dermed redusere barnedødeligheten vil styrkes.

De siste årene har vi sett flere sultkatastrofer som har sin opprinnelse i ulike årsaker. Felles for katastrofene er at nødhjelpen bare hjelper på symptomene, og at de grunnleggende årsakene i stor grad kan knyttes til politiske spørsmål. Politisk marginaliserte grupper rammes av sult, mens andre slipper unna. Norge vil stille med nødhjelp, men samtidig stille staters ledere til ansvar for at folk får den maten de trenger og har rett på.

Norge vil i den nærmeste framtiden ha ledelsen i arbeidet med å utvikle nye finansieringsmekanismer som kan bringe til veie flere ressurser til internasjonalt utviklingsarbeid. Selv om Norge bidrar mer enn de fleste andre, yter mange andre langt under sine målsetninger. Alternative forslag for å øke ressurstilgangen må derfor gis en grundig gjennomgang.

Regjeringen vil være dristig i utviklingspolitikken. Norge skal være et land som sier fra der andre tier. Norge skal våge å ta opp likestilling, tabuer omkring hiv og aids og rettigheter for lesbiske og homofile. Norge vil være en konsekvent forsvarer av menneskerettighetene.

Norge vil gi klar beskjed om at korrupsjon ikke aksepteres. Regjeringen har nulltoleranse for korrupsjon i alle Norges programmer og alt vi gir støtte til. Våre samarbeidsland må også støttes i sitt

arbeid med å bekjempe korrupsjon. Vi vil også støtte de internasjonale organisasjonenes arbeid mot korrupsjon.

Norge ønsker å gå foran i arbeidet med gjeldslette for utviklingsland. Regjeringen legger derfor

opp til i 2007 å slette Egypts, Ecuadors, Perus, Jamaicas og Sierra Leones gjenværende gjeld til Norge som skriver seg fra den norske skipseksportkampanjen (1976-1980).

2 Tabelloversikter over budsjettforslaget

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
<i>Administrasjon av utenriktjenesten</i>					
100	Utenriksdepartementet	415 219	1 411 971	1 474 576	4,4
101	Utenriksstasjonene	924 780	15 935		-100,0
102	Særavtale i utenriktjenesten	158 709			
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	3 939	7 407	11 553	56,0
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	6 570	8 813	8 989	2,0
Sum kategori 02.00		1 509 217	1 444 126	1 495 118	3,5
<i>Utenriksformål</i>					
115	Presse-, kultur- og informasjonsformål	59 017	63 951	74 557	16,6
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	1 121 376	1 546 210	2 356 490	52,4
118	Nordområdetiltak mv.			279 118	
Sum kategori 02.10		1 180 393	1 610 161	2 710 165	68,3
Sum programområde 02		2 689 610	3 054 287	4 205 283	37,7
<i>Administrasjon av utviklingshjelpen</i>					
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	230 391	753 934	808 934	7,3
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	155 781	156 420	162 420	3,8
143	Utenriksstasjonene	390 298			
Sum kategori 03.00		776 470	910 354	971 354	6,7
<i>Bilateral bistand</i>					
150	Bistand til Afrika	2 031 977	2 383 500	2 713 500	13,8
151	Bistand til Asia	603 837	642 600	797 600	24,1
152	Bistand til Midtøsten	139 938	140 500	170 500	21,4
153	Bistand til Latin-Amerika	157 772	161 500	261 500	61,9
Sum kategori 03.10		2 933 524	3 328 100	3 943 100	18,5
<i>Globale ordninger</i>					
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 482 289	1 513 000	1 602 000	5,9
161	Næringsutvikling	741 041	722 500	725 000	0,3

Utenriksdepartementet

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
162	Overgangsbistand (gap)	1 089 662	776 500	868 500	11,8
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 732 851	1 964 752	2 450 434	24,7
164	Fred, forsoning og demokrati	1 396 808	1 627 750	1 700 250	4,5
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	425 286	493 000	603 000	22,3
166	Tilskudd til ymse tiltak	52 961	92 842	189 265	101,3
167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	431 809	477 382	430 853	-9,2
168	Kvinner og likestilling			200 000	
	Sum kategori 03.20	8 352 707	7 667 726	8 769 302	14,4
	<i>Multilateral bistand</i>				
170	FN-organisasjoner mv.	3 744 399	4 463 461	4 944 461	10,8
171	Multilaterale finansinstitusjoner	1 823 492	1 803 500	1 751 800	-2,9
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	351 661	350 000	370 000	5,7
	Sum kategori 03.30	5 919 552	6 616 961	7 066 261	6,8
	<i>Øvrig bistand (ikke ODA-bistand)</i>				
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	259 935	262 395		-100,0
	Sum kategori 03.50	259 935	262 395		-100,0
	Sum programområde 03	18 242 188	18 785 536	20 750 017	10,5
	Sum utgifter	20 931 798	21 839 823	24 955 300	14,3

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
	Administrasjon av utenriktjenesten				
3100	Utenriksdepartementet	11 737		57 900	
3101	Utenriksstasjonene	100 386	49 000		-100,0
	Sum kategori 02.00	112 123	49 000	57 900	18,2
	Sum programområde 02	112 123	49 000	57 900	18,2
	Administrasjon av utviklingshjelpen				
3140	Administrasjon av utviklingshjelpen, jf. kap. 140	3 925			
3141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad), jf. kap. 141	4 309			
3143	Utenriksstasjonene	4 239			
	Sum kategori 03.00	12 473			
	Sum programområde 03	12 473			
	Sum inntekter	124 596	49 000	57 900	18,2

3 Generelle merknader til budsjettforslaget

Utenriksministeren og Statsråden for utviklingssaker har det konstitusjonelle ansvar for følgende kapitler på Utenriksdepartementets budsjett:

Utenriksministeren

Programområde 02

– Kap. 100	Utenriksdepartementet
– Kap. 103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon
– Kap. 104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet
– Kap. 115	Presse-, kultur- og informasjonsformål
– Kap. 116	Deltaking i internasjonale organisasjoner
– Kap. 118	Nordområdetiltak mv.

Programområde 03

– Kap. 140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen
– Kap. 163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter (post 71)
– Kap. 164	Fred, forsoning og demokrati
– Kap. 170	FN-organisasjoner mv., post 74 FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og post 75 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNWRA)

Statsråden for utviklingssaker

Programområde 03

– Kap. 141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)
– Kap. 150	Bistand til Afrika
– Kap. 151	Bistand til Asia
– Kap. 152	Bistand til Midtøsten
– Kap. 153	Bistand til Latin-Amerika
– Kap. 160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling
– Kap. 161	Næringsutvikling
– Kap. 162	Overgangsbistand (gap)
– Kap. 163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter (post 70)
– Kap. 165	Forskning, kompetanseheving og evaluering
– Kap. 166	Tilskudd til ymse tiltak

– Kap. 167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp
– Kap. 168	Kvinner og likestilling
– Kap. 170	FN-organisasjoner mv. (postene 70-73 og 76-81)
– Kap. 171	Multilaterale finansinstitusjoner
– Kap. 172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

4 Overføring til neste budsjettermin – bruk av stikkeordet «kan overføres»

Utbetalinger til prosjekter og tiltak kan avvike fra vedtatt årsbudsjett. Ubrukte bevilgninger ett år overføres følgelig til neste budsjettermin. Overføringene er i hovedsak knyttet til 70-poster og gjelder tilskudd til tiltak i utviklingsland, EØS-området samt tiltak i Russland/SUS. I samsvar med Bevilg-

ningsreglementet § 5, gis følgende oversikt over poster utenom postgruppe 30 – 49 som har stikkordet «kan overføres» knyttet til seg (poster med overførbare bevilgninger fra en budsjettermin til neste – beløp i 1000 kroner):

Under Utenriksdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2006	Forslag 2007
100	21	Spesielle driftsutgifter	8 338	4 387
115	70	Tilskudd til presse, kultur- og informasjonsformål	175	49 095
116	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen	85 000	180 000
116	72	Finansieringsordningen i det utvidede EØS	3 475	625 000
116	73	Norsk finansieringsordning i det utvidede EØS	4 085	625 000
118	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	53 502 ¹	251 327
118	71	Fred- og demokratiltak	1 054 ¹	4 293
118	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak	3 583 ¹	23 498
150	70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Afrika	174	1 281 500
150	78	Regionbevilgning for Afrika	766	1 432 000
151	70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Asia		120 000
151	78	Regionbevilgning for Asia	265	677 600
152	78	Regionbevilgning for Midtøsten	671	170 500
153	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	10	261 500
160	70	Sivilt samfunn	6 271	1 053 000
160	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	2 595	81 000
160	72	Demokratistøtte/partier	3 097	7 000
160	73	Kultur	277	102 000
160	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	33	160 500
161	70	Nærings- og handelstiltak		70 000
161	72	Finansieringsordning for utviklingstiltak	3 429	112 500
161	73	Institusjonsutvikling i utviklingsland		57 500
162	70	Overgangsbistand (gap)	125 838	868 500
163	70	Naturkatastrofer	6 223	325 000
163	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	23 044	2 125 434

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2006	Forslag 2007
164	70	Fred, forsoning og demokratiltak	10 043	760 900
164	71	ODA-godkjente land på Balkan		600 000
164	72	Utvikling og nedrustning	1 860	45 600
164	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	14 535	293 750
165	70	Forskning og høyere utdanning	6 378	333 000
165	71	Faglig samarbeid	555	135 000
166	70	Ymse tilskudd	844	8 265
166	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner m.v.	26 696	181 000
168	70	Kvinner og likestilling		200 000
170	73	Verdens matvareprogram (WFP)	2	155 000
170	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv.	91	1 496 200
170	77	FNs aidsprogram (UNAIDS)		160 000
170	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv.		150 220
170	79	Ekspertes, juniorekspertes og FN's fredskorps	475	67 000
170	80	Bidrag til globale fond		991 041
170	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning	279	88 000
171	70	Verdensbanken		730 000
171	71	Regionale banker og fond	169	627 300
171	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner		394 500
172	70	Gjeldsslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging		370 000

¹ Bevilget under kap. 197 Bistand til ikke-ODA-gdkjente land og internasjonale miljøtiltak i 2005 og 2006.

5 Årsverkoversikt Utenriksdepartementet

Programområde/kapittel	Årsverk pr. mars 2006 ¹
<i>Programområde 02:</i>	
100 Utenriksdepartementet	891
Sum programområde 02	891
<i>Programområde 03:</i>	
140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	504
141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	226
Sum programområde 03	730
Sum Utenriksdepartementet	1621

¹ Antall årsverk er angitt ifølge tall fra Statens Sentrale Tjenestemannsregister (SST) pr mars 2006. Personell ansatt på lokale kontrakter ved utenriksstasjonene inngår ikke i SSTs materiale. Det vises til eget vedlegg i proposisjonen med oversikt over ansatte ved de ulike utenriksstasjonene, herunder også lokalt ansatte.

6 Programområde 02 Utenriksforvaltning

Utgifter fordelt på programkategorier

		(i 1 000 kr)			
Kat.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2007
02.00	Administrasjon av utenriktjenesten	1 509 217	1 444 126	1 474 170	1 495 118
02.10	Utenriksformål	1 180 393	1 610 161	1 610 161	2 710 165
	Sum programområde 02	2 689 610	3 054 287	3 084 331	4 205 283

6.1 Nysatsing i nordområdene

Nordområdene er regjeringens viktigste strategiske satsningsområde.

Ivaretagelse av norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord har høy prioritet. Internasjonalt samarbeid er en viktig forutsetning for at Norge skal nå sine målsetninger i nord. Norge vil videreføre og styrke den tette kontakten med sentrale land i Europa og Nord-Amerika samt EU om nordområdespørsmål. Samarbeidet med Russland i nord vil bli prioritert og videreutviklet. Gjennom god kontakt med våre naboer og allierte skal vi ivareta Norges ansvar som kyststat, sikre norsk suverenitet og trygge utviklingen av fornybare og ikke-fornybare ressurser. Det skal særlig satses på samarbeid om å legge til rette for forsterket fiskeriresurskontroll og sikker og miljømessig forsvarlig utnyttelse av naturressursene, herunder petroleumsressursene i Barentshavet. Et levende og omfattende folk-til-folk-samarbeid i Barentsregionen er en sentral målsetting. Samarbeidet mellom urfolkene og urfolkenes organisasjoner og institusjoner er en viktig del av dette.

Norge skal lede an i utviklingen av nordområdene med vekt på å besitte den beste kunnskap innen ressursforvaltning og miljø. Kunnskapssatsingen Barents 2020 skal være en arena for samarbeid mellom viktige norske og utenlandske kompetansemiljøer og et bidrag til å befeste Norges posisjon som ledende kunnskapsnasjon i nord.

Det norske formannskapet i Arktisk råd (2006-2008) vil bli brukt til å markere våre prioriteringer i det arktiske samarbeidet, i første rekke knyttet til bærekraftig ressursutnyttelse og klimaendringer.

Formannskapsperioden faller sammen med Det internasjonale polaråret IPY (2007-2008), noe som også gir mulighet til å styrke profileringen av Norge som polarnasjon.

Presse- og besøksprogrammet vil bli brukt til å styrke nordområdedimensjonen i dialogen med utenlandske og norske media og fagmiljøer og internasjonale beslutningstakere. En aktiv informasjonspolitikk overfor norske og utenlandske målgrupper skal bidra til å gjøre nordområdesatsingen kjent og inspirere til diskusjon og debatt.

6.2 En aktiv europapolitikk

Regjeringens mål er en aktiv, tydelig og åpen europapolitikk som bidrar til et solidarisk og trygt Europa og som mer offensivt ivaretar norske interesser overfor EU. EU er viktig og påvirker store deler av det norske samfunnet. I 2005 gikk omtrent 80 pst. av den totale norske eksporten til EU, og omtrent 70 pst. av vår import kom fra EU.

Utviklingen i EU gir nye muligheter og utfordringer for norsk europapolitikk. Utvidelsen har gjort EU mer variert og mangfoldig. Antall medlemsland økte fra 15 til 25 i 2004 og det foregår forhandlinger om ytterligere utvidelse. Gjennom EØS-finansieringsordningene bidrar Norge til sosial og økonomisk utjevning i det utvidede EØS og til at de nye medlemslandene blir i stand til å gjennomføre EUs regelverk, blant annet på områder som miljø og ytre grensekontroll. Det føres forhandlinger om hvordan nye EU-medlemmer skal bli medlem i EØS.

EUs engasjement på Vest-Balkan forsterkes og tydeliggjøres. Europakommisjonen har satt Vest-Balkan høyt på dagsorden og det forventes at EUs

engasjement i regionen vil bli ytterligere styrket i tiden fremover. For Norge er det viktig å støtte den felles europeiske anstrengelse for stabilisering og utvikling på Vest-Balkan. Norges innsats på Vest-Balkan følger en omforent internasjonal tilnærming, der støtte for integrasjon i euroatlantiske strukturer (EU og NATO) er det bærende element. Norge vil gjennom sin prosjektbistand støtte reformarbeidet og implementeringen av europeiske standarder for å bidra til nærmere integrasjon, i samspill og samarbeid med EU. Norge vil videre bidra til denne målsettingen gjennom fortsatt deltakelse i EUs militære og sivile krisehåndteringsoperasjoner på Vest-Balkan.

Energipolitikk spiller en stadig viktigere rolle i norsk europapolitikk. Det pågår nå en debatt i Europa om hvordan man skal håndtere energifordringene. Europakommisjonen har lagt frem en grønnbok om europeisk strategi for bærekraftig, konkurransedyktig og sikker energi. Regjeringen vil styrke energidialogen med Europakommisjonen og utvikle vårt strategiske energipartnerskap. Denne utviklingen gjør det nødvendig å se energipolitikk og utenrikspolitikk i sammenheng. Det innebærer at to av regjeringens hovedsatsinger knyttes sammen; nordområdepolitikken og europapolitikken.

Den grenseoverskridende kriminaliteten i Europa er økende. Europa møter nye utfordringer i forhold til migrasjon og ulovlig innvandring. Denne utviklingen krever at Norge gir høy prioritet til justis- og innenrikspolitisk samarbeid med andre europeiske stater. Norge er knyttet til viktige deler av EUs samarbeid om justis- og innenrikssaker, blant annet gjennom Schengen-avtalen. Samtidig er EUs samarbeid på justis- og innenriksområdet etter hvert utvidet og omfatter mer enn det som faller inn under Schengen-regelverket.

EU har utarbeidet en handlingsplan og bindende direktiver når det gjelder å bekjempe menneskehandel. I samsvar med Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009) er det ønskelig å få et nært samarbeid med EU og medlemslandene på dette området.

Regjeringen vil samarbeide med EU basert på eksisterende tilknytningsformer. Regjeringen vil i større grad ta i bruk mulighetene til innflytelse og påvirkning på områder av betydning. Denne ambisjonen skal reflekteres i hvordan vi arbeider med EØS- og EU-relaterte saker i Norge. Regjeringen har derfor lagt frem en Stortingsmelding om gjennomføring av europapolitikken, som legger vekt på å sikre tidlig politisk forankring, god samordning og forvaltning, kompetansebygging og økt åpenhet og dialog.

Det nordiske samarbeidet er en viktig arena for å utveksle erfaringer om europapolitiske spørsmål. Den nordiske arenaen vil bli brukt aktivt på alle nivå for å ivareta norske interesser overfor EU. Gjennom naboskapsprogrammet bidrar EU til utviklingen i Hviterussland, Ukraina og Moldova, samt landene i Kaukasus. Regjeringen ønsker å fortsette norsk prosjektbistand for å bidra til integrering av disse landene i europeiske strukturer. Det legges opp til at bistanden til Hviterussland og Ukraina økes. Det politiske og operasjonelle samarbeidet i OSSE og Europarådet er også viktige redskap for å oppnå de overordnede europapolitiske målsetningene.

6.3 Rettferdig global styring

FN-reform

Sluttdokumentet fra FN-toppmøtet 2005 legger opp til en rekke reformer innenfor hele FN-systemets innsatsområde. Både FNs mandater, sekretariatets organisering, samordning mellom FNs ulike organisasjoner og FNs effektivitet på landnivå følges opp. I løpet av 60. generalforsamling vedtok FN etableringen av Fredsbyggingskommisjonen, menneskerettighetsrådet og avviklet tilsynsrådet. Prosessene som gjennomgår mandater for FNs virksomhet og sekretariatets organisering, pågår fortsatt.

Norge har særlig konsentrert seg om følgende områder: FNs fredsbyggende virksomhet, administrative reformer, effektivisering av FNs operative innsats på landnivå og gjennomføring av sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om Kvinner, fred og sikkerhet.

Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke FNs evne til å gjennomføre egne fredsoperasjoner, med særlig vekt på Afrika.

Statsministeren har påtatt seg medformannskap, sammen med Pakistans og Mosambiks statsministere, for et reformpanel som ser på forbedringer i forhold til utvikling, miljø og humanitær bistand. Norge ble i 2006, som en av de 10 største økonomiske bidragsytere til FNs totale virksomhet, valgt inn i den første organisasjonskomiteen for Fredsbyggingskommisjonen. Norge har vært særlig aktiv i forhold til forhandlingene i FNs budsjettkomité om administrative reformer, og har lagt vekt på å spille brobyggerrolle i den vanskelige konflikten mellom nord og sør i disse spørsmålene.

Regjeringen arbeider for å øke engasjementet for og debatten om FNs rolle i den norske befolkning i nært samarbeid med de frivillige organisasjonene.

WTO

Behovet for et sterkt, demokratisk og forpliktende internasjonalt samarbeid, og for rettferdige og samtidig forutsigbare spilleregler, blir stadig viktigere for å kunne møte globaliseringens utfordringer. Det gjelder ikke minst for den sterkt ekspanderende handelen med varer og tjenester, som på mange måter er den fremste drivkraft i globaliseringsprosessen.

WTO har en tredelt funksjon. Organisasjonen forvalter et omfattende regelverk gjennom regulært, løpende internasjonalt samarbeid, den behandler internasjonale handelstvister gjennom et forpliktende tvisteløsningssystem, og den skal være et forum for forhandlinger om handelsspørsmål.

Formålet med WTO er å skape rammevilkår som legger til rette for sysselsetting, verdiskapning og velferd for flest mulig mennesker, og som er tilpasset de store globale utfordringer vi står overfor. I denne sammenheng er det av særlig betydning at fattige lands innbyggere kan få positivt utbytte av deltakelse i internasjonal arbeidsdeling og handel, slik vi i Norge har hatt i generasjoner. Regjeringen vil samtidig vektlegge at WTO ikke fratår fattige land muligheten til å benytte virkemidler som har vært viktige for utviklingen av vårt eget velferdssamfunn. Regjeringen arbeider aktivt for å fremme norske interesser i WTO, og vil samtidig opptre som støttespiller for land som fremmer interessene til den fattige delen av verdens befolkning. Det er viktig at hensyn til miljø, faglige og sosiale rettigheter, matsikkerhet og utvikling i fattige land blir ivarettatt på en god måte.

Den pågående brede forhandlingsrunden i WTO bærer navnet Doha Development Agenda og ble innledet med et omfattende mandat gitt av WTOs ministerkonferanse i Doha høsten 2001. Som navnet forteller skal utviklingsaspektet stå sentralt. Målet er at runden skal bidra vesentlig til sterkere u-landsdeltakelse i verdenshandelen og dermed til økonomisk vekst og velferd også i de fattigste landene.

Mandatet siktet mot en avslutning ved årsskiftet 2004-5. Dette viste seg ikke å være mulig. Ministerkonferansen i Hong Kong i desember 2005 la så en plan for avslutning av forhandlingene innen utgangen av 2006. Etter hektisk møtevirksomhet måtte man i juli 2006 trekke den konklusjon at det foreløpig ikke var grunnlag for enighet, og forhandlingsvirksomheten ble deretter suspendert. Det kan forventes ulike initiativer høsten 2006 for å sondere terrenget med sikte på å gjenoppta forhandlingene. Det er en temmelig unison reaksjon blant WTOs medlemmer, også blant utviklingslan-

dene, at suspensjonen av forhandlingene er svært uheldig og at det er av stor betydning for verdenssamfunnet og det globale handelssystemet at Doha-runden ledes frem til et godt resultat.

WTO-forhandlingene berører det norske samfunnet på en meget direkte måte. Norge har en svært åpen økonomi. Vår velstand er i stor grad tuffet på det utbyttet vi har hatt av å delta i internasjonal handel. Dette må vi bygge videre på gjennom å arbeide for tilfredsstillende rammevilkår for norsk næringsliv. Samtidig er det norske landbruket avhengig av beskyttelse for å overleve. Landbrukets vilkår har betydning for viktige sider ved vår økonomi og forsyningssituasjon, og også for bosetting, arbeidsplasser, kultur og kulturlandskap.

På denne bakgrunn vil Regjeringen fortsette sitt aktive arbeid i WTO, med sikte på å bidra konstruktivt til en løsning som alle kan leve med. Vi kan ikke akseptere en løsning som undergraver mulighetene for å videreføre et levedyktig norsk jordbruk.

6.4 Trygge Norges sikkerhet

Regjeringen legger det utvidede sikkerhetsbegrep til grunn for utformingen av Norges utenriks- og sikkerhetspolitikk. I tillegg til militære virkemidler, legges det derfor vekt på miljø, sosiale og økonomiske tiltak for å sikre stabilitet og utvikling.

NATO-medlemskapet er en av bærebjelkene i vårt internasjonale engasjement. Alliansens voksende betydning som sikkerhetspolitisk instrument til støtte for bl.a. FN, stiller nye krav til organisasjonen, særlig med hensyn til stabiliseringsoperasjoner og samarbeid med sivile aktører. Regjeringen legger stor vekt på å bidra til at NATO utvikler seg på en måte som gjør den i stand til å møte de nye sikkerhetstrusler på en koordinert og effektiv måte. Dette fordrer en styrket politisk dialog i Alliansen. Norge vil fortsatt være en pådriver i denne prosessen.

Norsk og europeisk sikkerhet bygger på et nært forhold til USA. Regjeringen vil bruke NATO til å videreutvikle det transatlantiske partnerskapet. Den løpende utvidelse av Alliansen og et nærmere samarbeid med stadig flere land, bidrar til økt stabilitet både i og utenfor Europa. Gjennom sine operasjoner bidrar NATO til å trygge freden og støtte demokratiske krefter på Balkan, i Afghanistan og Sudan. Afghanistan vil forbli både NATOs og Norges viktigste militære innsatsområde. Den NATO-ledede ISAF-operasjonen utgjør det sentrale militære virkemiddel i det internasjonale samfunns samlede anstrengelser for å bidra til varig fred og stabilitet i Afghanistan. Norges deltakelse i ISAF vil bli videreført på dagens nivå.

EUs sikkerhets- og utenrikspolitikk bidrar bl.a. til å styrke det internasjonale samfunns samlede evne til å håndtere konflikter og kriser. Etablering av innsatsstyrker er viktig for EUs evne til å støtte FNs krisehåndtering. I tråd med Soria Moria-erklæringen vil Regjeringen bidra med militære styrker til operasjoner der disse styrkene benyttes når det foreligger et klart og utvetydig FN-mandat. Norge samarbeider i dag med Sverige, Finland, Estland og Irland om å opprette en egen slik innsatsstyrke. Det pågår i tillegg en dialog mellom Norge og EU om et styrket samarbeid om sivil krisehåndtering.

Regjeringen vil fortsette sitt arbeid for nedrustning og ikke-spredning av kjernevåpen og andre masseødeleggelsesvåpen som kjemiske og biologiske våpen. Det initiativet Norge har tatt sammen med seks andre land for å styrke det internasjonale ikke-spredningsregimet og for fortsatt kjernefysisk nedrustning vil bli videreført. Her har Regjeringen tatt en lederrolle for å fremme tiltak som kan samle bredest mulig internasjonal oppslutning.

Regjeringen vil arbeide for at NATO-landene skal gå foran når det gjelder nedrustning og bekjempelse av masseødeleggelsesvåpen. NATO må kontinuerlig vurdere sin atomstrategi for å redusere atomvåpenenes rolle i internasjonal politikk. Vårt mål er fullstendig avskaffelse av atomvåpen.

I tråd med Blix-kommisjonens anbefalinger vil arbeidet for et forbud mot produksjon av spaltbart materiale for kjernevåpen og en avtale om forbud mot kjernefysiske prøvesprengninger stå sentralt. Regjeringen vil arbeide for et internasjonalt forbud mot bruk av klaseammunisjon med uakseptable humanitære virkninger. Regjeringen arbeider for internasjonale tiltak for å begrense handelen og utbredelsen av håndvåpen, herunder en egen konvensjon om våpenhandel.

En overordnet målsetting for vår innsats i bekjempelsen av internasjonal terrorisme er at Norge innenfor rammen av folkeretten skal yte effektive og relevante bidrag som også reduserer trusselen mot Norge. For å lykkes med dette, er det viktig med en god balanse mellom bekjempende og forebyggende tiltak. Norge vil også fremover konsekvent kreve at kampen mot terrorisme må føres i full overensstemmelse med menneskerettighetene og grunnleggende rettsstatsprinsipper.

6.5 Fremme norsk verdiskaping i utlandet

Et sterkt internasjonalt omdømme er av avgjørende betydning for norsk kultur- og næringslivs muligheter i utlandet, og skal bidra til at Norge blir

en foretrukket samarbeidspartner. Et klart og positivt omdømme vil videre bidra til å styrke gjennomslagskraften internasjonalt for regjeringens utenrikspolitiske synspunkter.

Departementet vil i det langsiktige nasjonale omdømmearbeidet søke å være faglig og teknologisk i forkant for å profilere Norge internasjonalt. Arbeidet for å styrke Norges omdømme vil skje i nært samarbeid med departementets samarbeidspartnere.

Bistand til norsk næringsliv er en prioritert oppgave for utenriktjenesten. Utenriksdepartementet vil arbeide aktivt med å bedre tilbudet til norske bedrifter ved utenriksstasjonene. Det tas sikte på å gjøre næringslivets samfunnsansvar (CSR) til en mer sentral del av bistanden til næringslivet.

Det omfattende kursopplegget for å heve kompetansen i næringsfremmende tiltak ved utenriksstasjonene vil videreføres. Dette vil være spesielt nyttig i markeder hvor Innovasjon Norge ikke har utsendt personell.

Regjeringens kulturløft omfatter også det utenrikskulturelle arbeidet. Det langsiktige arbeidet på det utenrikskulturelle feltet går ut på å skape brede og varige kontaktflater mellom fagmiljøer i Norge og andre land. Kultursamarbeidet skaper møteplasser og bygger nettverk som er av betydning for å nå viktige målgrupper for norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Presentasjon av norsk kunst og kultur er med på å styrke bildet av Norge som en levende kulturnasjon internasjonalt. I utenlandsprogrammet for Ibsenåret 2006 er det iverksatt langsiktige prosjekter som vil bli fulgt opp i 2007. I internasjonalt kulturarbeid er vekselvirkning og interaksjon mellom kunst- og kulturliv i Norge og andre land av stor betydning. I de strategiske prioriteringer og tiltak innenfor departementets ansvarsområde vil fokus bli satt på de kulturbaserte næringer der utenlandseksponering har en direkte og viktig funksjon i inntjening. Departementet legger vekt på å opprettholde den langsiktige satsingen.

Departementets nettsted for publikum – både hjemme og ute – og utenriktjenestens intranett er viktige profilerings-, informasjons- og kommunikasjonsverktøy. Utenriktjenestens webbaserte løsninger vil i tiden fremover bli ytterligere videreutviklet, med fokus på brukervennlighet og interaktivitet.

7 Områdeomtale 03 Internasjonal bistand

Utgifter fordelt på programkategorier

		(i 1 000 kr)			
Kat.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2007
03.00	Administrasjon av utviklingshjelpen	776 470	910 354	910 354	971 354
03.10	Bilateral bistand	2 933 524	3 328 100	3 353 100	3 943 100
03.20	Globale ordninger	8 352 707	7 667 726	7 692 726	8 769 302
03.30	Multilateral bistand	5 919 552	6 616 961	6 566 961	7 066 261
03.50	Øvrig bistand (ikke ODA-bistand)	259 935	262 395	258 095	
	Sum programområde 03	18 242 188	18 785 536	18 781 236	20 750 017

7.1 Overordnede føringer

Regjeringens innsats i kampen mot fattigdom bygger på Soria Moria-erklæringen, regjeringens tiltredseserklæring, utviklingspolitisk redegjørelse i Stortinget 16. mai 2006 og utenrikspolitisk redegjørelse 8. februar 2006. Videre er Stortingets behandling av St. meld. 35 (2003-2004) Felles kamp mot fattigdom lagt til grunn. Regjeringen arbeider for at kampen mot fattigdom skal lykkes, men erkjenner at mange faktorer må spille sammen for å få det til, som fred, et solidarisk internasjonalt samfunn, rettfærdig handel, økte investeringer og stater som fordeler godene, sikrer menneskerettighetene, velferd og en åpen økonomi.

Utviklingspolitikken skal ses i nær sammenheng med øvrige deler av norsk politikk. Regjeringen ønsker å skape helhet i norsk politikk overfor utviklingslandene og legger vekt på å skape bedre sammenheng mellom utenrikspolitiske og utviklingspolitiske virkemidler.

Regjeringen vil være en pådriver i det internasjonale arbeidet med å øke bevilgningene til utviklingssamarbeid. Soria Moria-erklæringen sier at bevilgninger til utviklingssamarbeidet skal opp til 1 pst. av BNI og deretter trappes ytterligere opp i løpet av inneværende stortingsperiode. I statsbudsjettet for 2007 foreslås bistandsinnsatsen økt med 2,2 mrd. kroner. Bistanden utgjør da 20 750 mill. kroner og tilsvarer 0,97 pst. av BNI i 2007.

Regjeringen deltar i det internasjonale arbeidet med å utvikle nye og innovative finansieringsmekanismer og ønsker at flere land innfører slike ordninger. Selv om Norge bidrar mer enn de fleste andre, yter mange andre langt under sine målsetninger. Alternative forslag for å øke ressurstilgangen må derfor gis en grundig gjennomgang.

Regjeringen vil føre en utviklingspolitikk som bidrar til fattigdomsbekjempelse, styrking av menneskerettigheter, fredsbygging, verdiskaping, bærekraftig utvikling og en mer rettfærdig fordeling, også i et kjønnsperspektiv. Regjeringen vil arbeide for å oppnå bedre resultater av bistanden og en bedre samordning av arbeidet til FN-organisasjonene, andre multilaterale institusjoner og de bilaterale givne internasjonalt og under ledelse av myndighetene på landnivå.

Norge skal bidra til at FNs tusenårsmål nås. De omfatter blant annet konkrete mål om å redusere andelen fattige og sultrammede, fremme likestilling og styrke kvinners rettigheter, sikre bærekraftig utvikling, redusere barnedødeligheten, forbedre mødrehelsetilstanden og sikre barn rett til skolegang.

Norge har en ledende rolle i arbeidet for FN-reform: Regjeringen vil bidra betydelig til FNs nødhjelpsfond og andre reformer på det humanitære området.

Norge vil være en pådriver internasjonalt for å slette gjelden til verdens fattigste land. Regjeringen går i 2007 inn for å slette Egypts, Ecuadors, Jamaicas, Perus, Sierra Leones gjenværende gjeld

til Norge som skriver seg fra den norske skipsportkampanjen (1976-1980).

Det internasjonalt samfunn har forpliktet seg til å øke bistanden til Afrika, og G8-landene vedtok i 2005 å doble bistanden til Afrika innen 2010. Regjeringen vil følge opp dette med å øke den bilaterale bistanden til Afrika. Regjeringen vil i løpet av høsten 2006 lansere en plattform for en helhetlig Afrika-politikk. Plattformen understreker betydningen av å se sammenhengen mellom utenriks-, utviklings-, handels- og sikkerhetspolitikken og begrunner hovedprioriteringene i regjeringens Afrika-politikk

Den aktuelle politiske situasjonen i Sør-Amerika, med demokratisk valgte ledere som også representerer tradisjonelt ekskluderte grupper i samfunnet, åpner opp for en unik historisk mulighet for sosial utjevning og konsolidering av demokratiet. Regjeringen ønsker å gi en støtte til denne utviklingen i en region som ikke tidligere har vært tilgodesett med bistandsmidler.

Regjeringen ønsker å øke støtten til stabilisering, fred og forsoning og gjenoppbygging i Midt-Østen, inklusiv Libanon. Regjeringen ser dette i sammenheng med et forsterket norsk fredsengasjement i store deler av Afrika, inklusiv Sudan og Afrikas Horn, og Asia, inklusiv Afghanistan.

7.2 Regjeringens satsingsområder

Regjeringen ønsker å bidra til en bedre arbeidsdeling mellom givere og i økende grad fokusere på områder der Norge har særlige fortrinn og kompetanse. Områder som peker seg særlig ut for Norge er; fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand, godt styresett og institusjonsbygging, inklusiv kamp mot korrupsjon, kvinner og likestilling, miljø bærekraftig utvikling og olje og energi. Regjeringen vil prioritere disse fem områdene i budsjettet. Regjeringen planlegger å bruke, blant annet ved omprioriteringer, vel 2 mrd. kroner av nye midler til disse formålene i 2007.

Fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand

Regjeringen planlegger å øke innsatsen innen dette området med om lag 840 mill. kroner i 2007. Regjeringen ønsker at Norge skal være en betydelig fredsnasjon. Norges bidrag til å forebygge, dempe og løse konflikter, skal sees i sammenheng med vår betydelige humanitære innsats, bistand i overgangsperioden fra krig til fred og det langsiktige utviklingssamarbeidet.

Arbeidet for fred og forsoning i konfliktrammede land skal forsterkes, og en større del av den samlede bistanden vil gå til fredsbyggende aktiviteter i land på vei ut av konflikt. Den humanitære innsatsen og arbeidet for menneskerettighetene skal styrkes og inkludere støtte til kvinners beskyttelse og deltakelse i tråd med regjeringens handlingsplan om oppfølging av FNs sikkerhetsrådsresolusjon nr. 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet.

Barn og unge utgjør en meget høy andel av befolkningen i konfliktrammede land og land som er på vei ut av konflikt. Norge vil legge vekt på oppfølging av FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1612 (2005) om barn i væpnet konflikt.

Regjeringen ønsker å bidra til at FN blir satt i stand til å ta strategisk ledelse over den viktige overgangen fra krig til varig fred. FNs apparat for fredsbygging må derfor også styrkes. Oppfølgingen av FNs nye fredsbyggingskommisjon der Norge sitter i styret vil bli prioritert. Norge vil styrke FNs samlede innsats i verdens fattigste og mest sårbare land.

De siste årene har det vært store politiske framskritt i noen av de mest konfliktherjede landene i Afrika, der FN og utviklingsbankene spiller en sentral rolle i gjenoppbyggingsfasen. Samtidig er det fare for tilbakefall til konflikt. Norge vil trappe opp den fredsbyggende innsatsen i flere av disse landene og søke å bidra til å bygge og trygge en i utgangspunktet skjør fred. Det vil bli avsatt midler for å forsøke å forhindre en reversering av den positive utviklingen som har funnet sted i en rekke land. Det er avgjørende at befolkningen i land som Sudan, Liberia, Sierra Leone og Burundi opplever konkret forbedring i sin livssituasjon som resultat av overgangen fra krig til fred. Jo flere som deltar i og har eierskap til en fredsprosess, jo tryggere blir freden. Bred politisk tilnærming, mobilisering av det sivile samfunn, samarbeid med lokalt næringsliv og internasjonal samordning er alle viktige elementer i prosessen. Regjeringen vil styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred og konfliktløsning.

Gjenoppbygging etter konflikt handler om statsbygging, styrking av institusjoner og organisasjonsliv, bygging av tillit og forsoning og begrenning av vold og maktmisbruk. Det handler også om å få i gang gjenoppbygging av ødelagt infrastruktur, skoler, helsestasjoner og økonomisk aktivitet. Norges styrke er fleksibilitet til raskt å kunne svare på utfordringer i en ustabil situasjon og den tette kopling mellom utenriks- og utviklingspolitikken.

Norge vil satse mer på forebyggende aktiviteter. Forebygging av voldelig og ødeleggende kon-

flikt skal høyere opp på agendaen i samarbeidet med mange land. Dette vil i stor grad dreie seg om å ha økt bevissthet og kunnskap om hva som skaper slike konflikter i samfunnet, som diskriminering, manglende demokratiske tradisjoner og svakt rettsapparat.

Det er store behov for betydelig humanitær innsats. Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke det internasjonale humanitære responssystemet, bl.a. gjennom forutsigbare og betydelige bidrag til FNs nødhjelpsfond CERF. Målsettingen med reformen er å sikre at FN får hurtig, tilstrekkelig, fleksibel og balansert finansiering av humanitær innsats, med særlig oppmerksomhet på kriser og konflikter som ikke får særlig internasjonal oppmerksomhet – de såkalte glemte kriser, eksempelvis i Colombia og Myanmar. Regjeringen vil arbeide for en mer koordinert, effektiv og helhetlig humanitær innsats, med særlig fokus på beskyttelse, forebygging og sammenhenger mellom ulike virkemidler.

Godt styresett og korrupsjonsbekjemping

Regjeringen planlegger å styrke innsatsen innen dette området med om lag 310 mill. kroner i 2007. Midlene vil primært gå til statsbygging, styrking av offentlig sektor og forsterket innsats mot korrupsjon. Regjeringen vil øke budsjettstøtten til enkelte land som fører en fattigdomsbekjempende politikk.

Det skal åpnes for mer langsiktig støtte til statsbygging i utvalgte sårbare stater, som Burundi og enkelte land i Vest-Afrika, samt til tiltak som kan støtte opp under bygging av demokratiske, sosialt inkluderende styresett, blant annet i Nepal og Bolivia. Videre foreslås det avsatt midler til økt støtte til demokrati og styresettutvikling i utvalgte OSSE-land. Støtten til anti-korrupsjonsarbeidet foreslås styrket både gjennom bilaterale og multilaterale kanaler, og det foreslås økt støtte til ILOs arbeid for faglige rettigheter.

Å bidra til fremveksten av sterke og demokratiske stater som har både evne og vilje til å bekjempe fattigdom vil være et bærende prinsipp for vårt langsiktige utviklingssamarbeid.

Norge har særlig kompetanse og erfaring på energiområdet. Regjeringen vil bruke dette aktivt for å bidra til godt styresett i enkelte ressursrike regioner og land, bl.a. ved å styrke innsyn i inntekter fra naturressurser.

Regjeringen vil gjennom å gi budsjettstøtte til enkelte land som Tanzania, Mosambik, Zambia, Malawi, Uganda og Nicaragua styrke disse landenes muligheter og evne til å utvikle styresettet og det offentlige evne til å levere velferdstjenester innen blant annet helse og utdanning. Betydelig arbeid har vært lagt ned i dialogen og oppfølgingen

av sentrale indikatorer på styresettområdet i tilknytning budsjettstøtten i de land der Norge gir slik bistand. Samarbeidet med disse landene vil blant annet basere seg på at de er forpliktet av FNs menneskerettighetskonvensjoner til å føre en ikke-diskriminerende politikk.

Regjeringen ønsker å styrke støtten til land som er kommet ut av konflikt, men som fortsatt oppfattes som svært «sårbare» fordi styresettet og økonomien fortsatt er svært svak og velferdstjenestene dårlig utbygd. Norge vil i dette arbeidet bygge på de erfaringer som er gjort når det gjelder støtte til gjenoppbygging etter konflikt og fra bygging av sterkere, mer demokratiske og rettighetsorienterte stater i andre sårbare land. Erfaring har vist at land som er kommet ut av en konflikt trenger spesiell oppmerksomhet over lang tid. Postkonflikt land i eksempelvis Vest-Afrika har erfart at det er vanskeligere å få støtte utenfra noen år etter en fredsløsning, enn det var umiddelbart etter fredsløsningen. Regjeringen vil derfor gi støtte til noen slike land. Dette arbeidet vil bli tett koordinert med arbeidet til FNs fredsbyggingskommisjon.

Regjeringen ønsker å bidra til en sterk internasjonal og nasjonal fokus på kampen mot korrupsjon. Tidligere har bistandsforvaltningen, ikke bare i Norge, men generelt sett, verget seg mot å forholde seg til dette problemet. Slik er det ikke lenger. Korrupsjon står og skal stå på dagsorden. Norge skal bidra til forsterket kamp mot korrupsjon både gjennom FN og utviklingsbankene og i samarbeidsland. Ytterligere støtte til styrking av finansforvaltningssystemene og styrking av den lokale riksrevisjonen vil bli gitt.

Kvinner og likestilling

Regjeringen planlegger å sette av 390 mill. kroner av økningen fra 2006 til 2007 til dette området. Kvinner og likestilling skal være en av søylene for utviklingssamarbeidet. I tillegg til en betydelig satsing på målrettede tiltak vil regjeringen at integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet skal bli synlig og resultatbasert i alle deler av utviklingssamarbeidet. Arbeidet vil skje gjennom et bredt spekter av virkemidler og aktører. Det vil bli foreslått bevilget 200 mill. kroner på en nyopprettet bevilgning for kvinner og likestilling. I tillegg økes likestillingssamarbeidet med utviklingsbankene. Videre er det foreslått å styrke den målrettede innsatsen for kvinner og likestilling over bevilgningene for humanitær bistand, fred og forsoning og andre OSSE-land. Oppfølging av Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet vil bli prioritert. Det tas sikte på å eta-

blere et strategisk partnerskap med norske kvinneorganisasjoner for å styrke kvinnebevegelsen i samarbeidsland.

Regjeringen har startet arbeidet med utarbeidelse av en ny handlingsplan for kvinner og likestilling i utviklingssamarbeidet. Målene, prinsippene og rettighetsgrunnlaget for å fremme kvinner og likestilling er nedfelt i FNs kvinnekonvensjon og handlingsplattformen fra FNs kvinnekonferanse i Beijing 1995. De sentrale innsatsområdene fra Beijing omfatter fattigdom, utdanning og helse, herunder hiv og aids, krig og konflikt, økonomi, makt og beslutningsprosesser, styresett og miljø.

Kvinneres rettigheter og muligheter vil være en sentral del i dialogen med multilaterale finansinstitusjoner og FN og i den bilaterale dialogen. Også kontroversielle spørsmål som seksuelle og reproduktive rettigheter og helse, seksuelle overgrep og andre former for kjønnsbasert vold, avkriminalisering av abort og kulturelle forhold som hindrer mulighet for selvrealisering vil bli tatt opp. Det er viktig at mottakerlandenes resultatrapportering vektlegger indikatorer og statistikkinnhenting som spesielt ser på kvinners situasjon og utvikling.

FNs konvensjon mot diskriminering av kvinner, CEDAW, som våre samarbeidsland har sluttet seg til, vil bli lagt til grunn for samarbeidet. Alle land som har underskrevet CEDAW skal hvert 4. år rapportere til FN på kvinners situasjon i landet og arbeidet med å oppfylle konvensjonen. Norge vil etterspørre disse rapportene og tilby samarbeid for at landene skal bli i stand til å oppfylle sine internasjonale forpliktelser.

Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet er delt inn i tre, og tar for seg 1) Norges internasjonale innsats og fredsoperasjoner, 2) konfliktforebygging, fredsmekling, fredsbygging og 3) beskyttelse og menneskerettigheter. Med denne handlingsplanen vil regjeringen intensivere og fokusere innsatsen. Handlingsplanen illustrerer behovet for å jobbe på tvers av fagområder, og hvor viktig det er å tenke helhetlig og langsiktig om sikkerhet, fred og demokratisk utvikling med likeverd mellom kjønnene.

Miljø og bærekraftig utvikling

Regjeringen planlegger å styrke innsatsen på dette området med om lag 350 mill. kroner i 2007. Regjeringens mål er at Norge skal bli ledende på miljørettet utviklingssamarbeid og en pådriver for å sette miljøspørsmål på dagsorden i bilaterale og multilaterale sammenhenger. Norge vil arbeide for økt felles innsats for å løse utviklingslandenes miljøutfordringer og bidra til å redde naturverdier av

global betydning for fremtiden. Samarbeidspartnere i dette arbeidet vil være myndighetene i samarbeidsland, FN, utviklingsbankene, frivillige organisasjoner, næringslivet og forsknings- og kompetansemiljøer.

Den nye handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid som ble lansert av Utviklingsministeren og Miljøvernministeren i juni 2006, er et første skritt for å nå dette målet. Den prioriterer følgende fire temaområder:

- bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold og naturressurser,
- forvaltning av vannressurser, vann og sanitær,
- klimaendringer og tilgang til ren energi,
- miljøgifter.

Arbeidet med forvaltning, bruk og bevaring av naturressurser og biologisk mangfold, som omfatter alt fra marine miljøer, fisk og vilt til skog og genetiske ressurser, vil være en hovedprioritet i norsk miljøbistand. Dette er områder der Norge har betydelig kompetanse og fortrinn, og hvor Norge kan gi viktige bidrag til utviklingen i samarbeidsland. Handlingsplanen følges opp i samarbeidet med ulike typer aktører både innen det sivile samfunn, myndigheter på nasjonalt og lokalt nivå, samt multilaterale organisasjoner.

Norsk innsats for miljørettet utviklingssamarbeid vil omfatte både spesifikke tiltak innen miljø- og ressursforvaltning og sikre at miljøhensyn er en integrert del av det generelle norske utviklingssamarbeidet.

Det legges opp til forsterket bilateralt samarbeid på miljøområdet i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Handlingsplanens innsatsområder legges også til grunn for økt miljøinnsats i enkelte OSSE-land.

Støtten til miljøtiltak via næringslivet og frivillige organisasjoner vil bli trappet opp. Det legges opp til strategisk partnerskap med norske miljøorganisasjoner for å styrke miljøbevegelsen i samarbeidsland. Det settes av økte midler til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid med særlig fokus på miljø. Samarbeidet med internasjonale organisasjoner og nettverk med kompetanse innenfor handlingsplanens tematiske prioriteringer forsterkes.

Det vil bli lagt vekt på miljødimensjonen i forebygging av humanitære kriser. Regjeringen legger opp til faglig samarbeid med de store klimautslippslandene Kina, India og Brasil. Bidragene til klimafondene foreslås økt. En betydelig del av den foreslåtte økningen til miljø foreslås kanalisert via internasjonale initiativ og partnerskap og via multilaterale organisasjoner, herunder UNDP, FAO, UNHABITAT, UNICEF, samt samfinansiering med GEF og via finansinstitusjoner, herunder Asia-banken og Afrikabanken.

Olje og energi

Regjeringen planlegger å styrke innsatsen innen dette området med 270 mill. kroner i 2007. Økningen vil gå til en betydelig opptrapping av det faglige samarbeidet innenfor Olje for utvikling og økt faglig samarbeid på kraftsektoren. Det foreslås også en betydelig økning av støtten til investeringer i fornybar energi og til elektrifisering, primært i Afrika og Asia.

Som en stor vannkraftnasjon har Norge betydelig kompetanse og erfaring som er etterspurt internasjonalt og som gir oss særlige fortrinn som giver på dette feltet. Dette gjelder bl.a. områder som lovgivning, organisering av sektoren, konsesjons-systemer, systemer for planlegging som ivaretar både økonomiske hensyn og miljøhensyn og samarbeid med naboland. Også norsk næringsliv representerer en viktig ressurs på energisektoren. Mange utviklingsland trenger å foreta store investeringer i elektrisitetsforsyning, både for å bedre befolkningens livssituasjon og som grunnlag for næringsutvikling og sysselsetting.

En rekke utviklingsland har betydelige forekomster av petroleum, men har problemer med å utnytte disse på en måte som kommer befolkningen til gode. Som en stor olje- og gassnasjon, som har lyktes i å utnytte ressursene på en måte som bidrar til velferd for befolkningen, har Norge en nesten unik posisjon blant giverland i å bistå land med petroleumsressurser. Det er derfor en svært stor etterspørsel etter norsk kompetanse. Gjennom Olje for utvikling legges det til rette for at utviklingsland kan få tilgang til norske erfaringer og norsk kompetanse på et bredt felt, herunder lovgivning, organisering, skattelegging, håndtering av oljeinntekter og miljøspørsmål. Det er etablert et tett samarbeid med relevante norske fagmiljø for dette formål. God forvaltning og korrupsjonsbekjempelse vil bidra til at petroleumsinntekter i større grad kan omsettes i økonomisk vekst og finansiering av offentlige velferdsgoder i mottakerlandene.

7.3 Andre prioriteringer

Helse

Regjeringen vil ta et initiativ for å sette helsemessige konsekvenser av den økte globaliseringen på den internasjonale dagsorden. Arbeidet med å begrense eller forhindre potensielle epidemier, som for eksempel SARS og fugleinfluenza, og avgrense spredningen av epidemier som allerede er brutt ut, som for eksempel tuberkulose og hiv og aids, fordrer en helt ny tenking omkring sam-

menhengen mellom helsepolitikk og utenrikspolitikk.

Regjeringen vil ta et spesielt ansvar i oppfølgingen av FNs tusenårs mål nr. 4 om å redusere barnedødeligheten blant barn under fem år med 2/3 innen 2015, sammenliknet med 1990. Dette vil omfatte et samarbeid med de land i verden der det dør flest barn. Et samarbeid med India er allerede etablert. Målet for samarbeidet er å holde internasjonalt, nasjonalt og lokalt fokus på myndighetenes mål om å redusere barnedødeligheten i landet med en halv million barn hvert år. Samarbeid med andre folkerike land i Afrika og Asia med høy barnedødelighet er under planlegging. I tillegg vil Regjeringen styrke det internasjonale arbeidet for redusert barnedødelighet.

Norges støtte til redusert barnedødelighet vil omfatte støtte til vaksiner og tiltak rettet mot mødre- og barnehelse. Vaksiner er blant de mest kostnadseffektive virkemidlene for å forbedre den internasjonale helsesituasjonen. For å bidra til utprøving og ferdigstilling av nye og lovende vaksiner og å styrke det eksisterende grunnleggende vaksinetilbudet, vil samarbeidet med det globale vaksineinitiativet (GAVI) og andre vaksineinitiativ bli videreført i 2007. Dette vil omfatte bidrag til vaksinasjonsforskning der også norske fagmiljø vil delta.

Regjeringen planlegger å bruke i alt 300 mill. kroner på samarbeid for redusert barnedødelighet i 2007, i tillegg til at støtten på 500 mill. kroner til GAVI videreføres i 2007.

Støtten til multilaterale helseprogrammer gjennom FN-organisasjoner og Verdensbanken vil videreføres. Bidraget til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) økes. Videre vil det fortsatt gis bilateral støtte til helsesektorprogram. Dessuten går en stor andel av støtten via frivillige organisasjoner til langsiktige eller kortsiktige helsetiltak.

Regjeringen vil arbeide internasjonalt for å sikre kvinners reproduktive helse, og for å avkriminalisere abort.

Innovative finansieringsmekanismer

Regjeringen deltar i det internasjonale arbeidet med å utvikle nye og innovative finansieringsmekanismer og ønsker at flere land innfører slike ordninger. Norge sluttet seg til vaksinefasiliteten IFFIm i 2006. IFFIm er en ny internasjonal finansieringsmekanisme for vaksinebistand.

Norge har også sluttet seg til det franske initiativet om en solidaritetsavgift på flytrafikk der formålet er at avgiften skal gå til utviklingsformål. I budsjettet for 2007, vil Norge bruke deler av inn-

tektene fra den eksisterende CO2-avgiften på flydrivstoff innenlands til utviklingsformål. Regjeringen vil her bidra til en ny internasjonal innkjøpsordning for medisiner til utviklingsland (International Drug Purchase Facility, IDPF, som senere har blitt lansert under betegnelsen UNITAID). IDPF-UNITAID vil forestå innkjøp av medisiner til behandling av hiv og aids (antiretrovirale medikamenter), tuberkulose og malaria. I forbindelse med arbeidet for å konkretisere og videreutvikle nye finansieringsmekanismer, vil Norge også vurdere muligheten for å benytte flyavgifter på miljørettet utviklingssamarbeid, herunder klimarelatert bistand.

Ved siden av Norge støttes det franske initiativet på mest forpliktende vis av Chile, som allerede har innført en solidaritetsavgift på flytrafikk. Et ytterligere dusin land, deriblant Storbritannia, Jordan, Brasil og Sør-Korea, har uttalte ambisjoner om å innføre en slik avgift. Flere av disse ventes å ville bidra til UNITAID med ordinære bistandsmidler.

Etter en ministerkonferanse i Paris ble det 1. mars 2006 etablert en ny internasjonal arbeidsgruppe (Leading Group on Solidarity Levies to Fund Development) med et førtitalls deltakende land. Denne såkalte pilotgruppen vil ha flere oppdrag; dels å konkretisere og videreutvikle arbeidet med nye finansieringsmekanismer, dels å arbeide for økt støtte til solidaritetsavgiften på flytrafikk. Fra 1. september 2006 leder Norge denne gruppen, for en 6-måneders periode.

Kampen mot hiv og aids

På FNs toppmøte for tusenårsmålene i 2005 ble medlemslandene enige om at det skulle arbeides for å utvikle en pakke med tjenester for forebygging, omsorg og behandling med målsetting om å komme så nær universell tilgang innen 2010 som mulig. Dette målet ble bekreftet i sluttdeklarasjonen fra FNs spesialsesjon om aids i New York i juni 2006.

Regjeringen vil videreføre et omfattende, bredt engasjement i kampen mot hiv og aids. Den tette sammenhengen mellom behandling og forebyggende tiltak som nå har vist betydelige resultater, er grunnlaget for at Norge vil bidra til å oppnå FNs mål om universell tilgang til slike tjenester og tiltak. Dette gjelder sosial og folkehelsepolitikk, men også god næringspolitikk og økonomisk politikk.

I dette arbeidet vil Norge på en særlig måte gå inn med styrkede strategiske innsatser rettet mot stigma og diskriminering, kjønn og seksualitet, lovgivning og rettigheter. Det vil legges vekt på samarbeid med grupper som selv lever med hiv og aids

og å styrke deres plattform og rom for meningsfylt deltakelse på alle nivå i nasjonale aidsprogram. Menn som har sex med menn, sexarbeidere og sprøytenarkomane er grupper som er særlig utsatt for smitte og opplever dobbelt diskriminering og stigmatisering. Regjeringen ønsker å fokusere på hvordan lovgivning og offentlige tjenester bedre kan bidra til redusert sårbarhet, verdighet og samarbeid i kampen mot aids. Mangelfull kontroll over egen kropp og seksualitet for kvinner og unge jenter medfører særlig sårbarhet for smitte. Risikoen for at gravide kvinner overfører smitten til sine nyfødte understreker alvorret i situasjonen. I tråd med erklæringen fra FNs spesialsesjon for hiv og aids i juni 2006, vil det gjennomgående bli lagt vekt på å involvere både kvinner og menn med sikte på å motvirke kvinners og jenters særlige sårbarhet for smitte.

Gjeld

For å nå FNs tusenårs mål må gjeldsbyrden til de fattigste og mest gjeldstyngende landene reduseres betydelig. Disse landenes gjeldsbetjening er et hinder for omdisponering til egen fattigdomsbekjempelse. For at landene skal kunne prioritere oppgaver innen helse og utdanning, kan det være aktuelt med så vel bilateral som multilateral gjeldsletting. Varig løsning på gjeldsproblemet må kombineres med en sunn økonomisk politikk og samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer.

Regjeringens handlingsplan om gjeldslette for utvikling er retningsgivende for norsk gjeldspolitik. Den omtaler både multilaterale og bilaterale finansieringsløsninger.

Norge vil lede an når det gjelder tiltak for å slette utenlandsgjelden til de fattigste og mest forgjeldede landene, primært gjennom multilaterale løsninger. For å bevege den internasjonale dagsorden framover, er Regjeringen i 2007 beredt til å benytte ensidig norsk gjeldsletting på en strategisk måte.

Den norske skipseksportkampanjen (1976-80) representerte en feilslått utviklingspolitikk. Regjeringen Brundtland gjennomførte i 1988-89 en evaluering av skipseksportkampanjen, der kampanjen bl.a. ble kritisert for mangelfulle behovsanalyser og risikovurderinger. Hovedkonklusjonen var at kampanjer av denne typen ikke bør gjentas. Norge har som kreditor et medansvar for den resulterende gjelden. Ved å slette fordringene viser Norge at dette ansvaret tas på alvor. Sju land har gjenværende skipseksportgjeld til Norge. Regjeringen legger opp til å slette Egypts, Ecuadors, Jamaicas, Perus og Sierra Leones gjeld til Norge som stammer fra denne skipseksportkampanjen. Gjeldslet-

tingen gjennomføres ensidig og betingelsesløst. For Myanmar og Sudan vil en sletting av skipseksporgjelden først skje innen multilaterale operasjoner for gjeldslette når disse landene kvalifiserer for slike.

Norge skal også ligge i front når det gjelder multilateralt omforente gjeldslettetiltak. For å sikre at G8 landenes nye multilaterale gjeldsletteinitiativ (MDRI) gir mest mulig nye friske midler til utvikling, vil Norge arbeide for at giverlandene holder sine løfter om full kompensasjon til de multilaterale finansinstitusjonene. Norge vil også bidra med midler til IMF's nye fond for å hjelpe land som blir utsatt for eksterne sjokk (ESF).

Migrasjon

Regjeringen vil legge økt vekt på internasjonal migrasjon i utviklingspolitikken. Det antas å være nærmere 200 millioner migranter i verden som har oppholdt seg minst ett år i et annet land enn fødelandet. Av migrantene er ca. 10 millioner flyktninger med rett til internasjonalt vern.

Utgangspunktet for norsk politikktutforming er å maksimere fordelene ved migrasjon og minimere de negative effektene. Den utviklingspolitiske dimensjonen vil først og fremst være å se migrasjon og utvikling i sammenheng med innsatsen for å skape flere og bedre arbeidsplasser i sør og med arbeidet for godt styresett, slik at den enkelte opplever det som et reelt valg å migrere eller ikke. Regjeringens arbeid vil derfor sees i nær sammenheng med vår prioriterte innsats for å fremme en mer sosial og bærekraftig globalisering, med vekt på faglige rettigheter samt en regulert og forsvarlig mobilitet. I dag er nesten halvparten av alle migranter kvinner, men de er lite synlige som aktør i migrasjonsdebatten. Migrasjon berører også svært mange barn. Regjeringen vil rette et spesielt fokus på kvinner og barn.

Barn

En utviklingsstrategi for barn og ungdom i Sør ble fremlagt av Bondevik-regjeringen i 2005. Den utgjorde en meny for handling. Regjeringen vil i oppfølgingen fokusere på noen områder som faller innenfor rammen av den helhetlige utenriks- og utviklingspolitikken.

De fleste av FN's tusenårsmål berører barns situasjon. Barn og unge utgjør også en økende del av verdens befolkning. Styrking av barn og unge som ressurser i utvikling vil være et viktig element i en helhetlig tilnærming til flere av de globale utfordringer. Følgelig vil det i budsjettet for 2007 bli lagt økt vekt på tiltak som knytter sammen barn

og de overordnede innsatser innen fred og forsoning, menneskerettigheter, beskyttelse og fattigdomsbekjempelse. Oppfølgingen skjer som en integrert del av eksisterende programmer og innsatser. Ved mer systematisk integrering av barnrettighetsperspektiver og særskilte satsinger på barn, vil det også kunne oppstå behov for å kanalisere mer midler til denne type tiltak innenfor eksisterende kapitler og poster. Arbeidet vil bli fulgt opp både bilateralt og multilateralt. Det vil bli lagt særlig vekt på økt sammenheng mellom multilaterale og globale satsinger og oppfølging på landnivå.

Næringsutvikling og handel

Mange utviklingsland har hatt betydelig økonomisk vekst de senere årene. Dette skyldes en omfattende omstrukturering av økonomien, vellykket makroøkonomisk stabilisering og et økt myndighetsfokus på viktigheten av å fremme gode rammebetingelser for næringsutvikling og økonomisk vekst. Verdiskaping og vekst hemmes imidlertid fortsatt av mangel på kapital og kompetanse, manglende infrastruktur og handelshindringer av ulik karakter, særlig i de fattigste landene. Markedsadgangen over landegrensene, både til andre utviklingsland og til de rike landene i nord, er fortsatt begrenset.

Det er felles rom for innsats mellom myndigheter, næringsliv og det sivile samfunn når det gjelder å stimulere til sunne rammer for næringsutvikling i utviklingsland. Støtten til ILOs innsats for anstendige arbeidsvilkår er et eksempel. Menneskerettighetsspørsmål er også et anliggende som berører alle norske aktører i utlandet. Dette er en del av bildet når vi vil stimulere til gode vilkår i økonomisk vekst.

Utviklingslandenes muligheter til å delta i internasjonal handel rammes således både av interne forhold og manglende markedsadgang. Den pågående WTO-runden er viktig for å sikre utviklingslandene bedre markedsadgang for deres landbruks- og industrivarer. Runden vil også kunne gi et verdifullt bidrag til å utvikle sør-sør-handelen og til regelverksutvikling som letter handelsforbindelsene. Det er beklagelig at forhandlingene ble suspendert i juli 2006 som følge av at det ikke var tilstrekkelig grunnlag for å komme frem til løsninger. Ikke minst for utviklingslandene er det av stor betydning å videreutvikle et rettferdig og regelbasert globalt handelssystem. Regjeringen vil derfor søke å bidra konstruktivt til at forhandlingene under Doha-runden blir gjenopptatt og blir ført frem til et tilfredsstillende resultat, og vil i den forbindelse arbeide for at Doha-runden og det videre

arbeidet i WTO ivaretar utviklingsaspektet på en best mulig måte.

Norge vil bidra med bistand når det gjelder utviklingslandenes kapasitet og kompetanse til å delta i internasjonal handel, slik at de kan dra best mulig nytte av WTO-avtalene og få innpass på nye markeder. Det integrerte rammeverket for handelsrelatert faglig bistand til de minst utviklede land (IF) er, bl.a. under WTOs ministerkonferanse i Hong Kong, blitt identifisert som et særlig formålstjenlig instrument i den sammenheng. Norge er største bidragsyter til IF frem til nå, og vil bidra ytterligere til den utvikling av IF som vil bli iverksatt i 2007.

Menneskehandel

Regjeringen har som målsetning å bekjempe menneskehandel både nasjonalt og internasjonalt. Menneskehandel er grove brudd på menneskerettigheter og den nest største inntektskilden for internasjonal organisert kriminalitet. Regjeringen ønsker å legge spesiell vekt på tiltak som skal hindre rekruttering av nye ofre i opprinnelsesland. Bistand og beskyttelse til ofre er også sentrale tiltak, herunder retur og reintegreringstiltak i hjemlandet.

7.4 Fokus på resultater

Regjeringen vil følge opp Paris-erklæringen om mer effektiv bistand både i det bilaterale samarbeidet og i dialogen med FN, de multilaterale utviklingsbankene, globale fond og initiativ, og samarbeidsland. Sterkere nasjonalt eierskap og styring, samt bedre samordning og arbeidsdeling mellom givene, vil bli tillagt særlig vekt fra norsk side. Målet er at de samlede ressursene som er tilgjengelige for utviklingsformål skal utnyttes mer effektivt og målrettet.

Regjeringen vil legge økt vekt på å kunne måle resultatene av utviklingsarbeidet. Grunnlaget må legges på landnivå der myndighetene og givene må bli enige om hvilke mål som skal nås og hvordan de skal måles. Dette gjelder både i forhold til de globalt satte tusenårsmålene, landenes forpliktelser etter internasjonale konvensjoner og i forhold til mer spesifikke nasjonale mål på land- og sektornivå. Så lenge ulike givere ønsker rapportering på ulike mål og dette ikke er samkjørt med målene i nasjonale planer og budsjetter, er det vanskelig for svake systemer å levere god informasjon om faktisk måloppnåelse. Norge vil bidra til å styrke samarbeidslandenes kapasitet til å planlegge for og måle resultater slik at rapporteringen til egne innbyggere og til det internasjonale giversamfunnet bedres.

Regjeringen vil også arbeide for å forbedre resultatrapporteringen fra aktører som mottar norske bistandsmidler, slik at den samlede rapporteringen på resultater blir bedre. Det ligger en spesiell utfordring i å kunne forbedre rapporteringen til Stortinget og offentligheten på de områdene som er prioritert. Miljøorganisasjonene har vært sterkt kritiske til rapporteringen på innsatsen på miljøområdet, og departementet arbeider spesielt med å forbedre dette i tråd med handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid. Noe av den samme utfordringen gjelder for arbeidet med kvinner og likestilling som både er spesifikk og integrert.

I Norads nye strategi legges det opp til å gi evaluering og resultatformidling økt prioritet. Det vil bli utarbeidet resultatanalyser som dokumenterer endringer og evalueringer av langsiktige samfunns effekter av utviklingsarbeidet. Det vil også bli gjort et arbeid for å samle og gjøre mer tilgjengelig erfaringene og resultatene av bistanden på bakgrunn av de mange evalueringer og gjennomganger som blir gjort, ikke minst ved ambassadene. Norad vil utarbeide en årlig rapport om resultater av norsk bistand.

7.5 Rapport om norsk utviklingssamarbeid i 2005

Resultater på nasjonalt nivå i samarbeidslandene kan vanskelig tilskrives spesifikke tiltak som støttes fra Norge eller andre givere alene. Det er felles innsats, fra utviklingslandene selv og fra bilaterale og multilaterale givere, som gir resultater. Vurderinger av om norsk utviklingssamarbeid bidrar effektivt til fattigdomsbekjempelse må derfor gjøres på grunnlag av gjennomganger og evalueringer knyttet til enkeltland, organisasjoner og sektorer. Vurderingene må i stor grad fokusere på samarbeidslandenes politikk og i hvilken grad politikken er gjennomført.

Viktige indikatorer på om gjennomføringen av norsk utviklingspolitikk bidrar til en positiv utvikling vil dermed være om Norges samarbeidspartnere har fulgt opp strategier for å bekjempe fattigdom og om de har gjort en aktiv innsats for å nå målene for sitt arbeid på de områder der Norge bidrar med bistand. Resultater i samarbeidslandene innenfor sektorer Norge deltar i er beskrevet under kap. 150-153. Resultater av den øvrige bistanden er beskrevet under de respektive programkategoriene.

ODA-godkjent bistand i 2005

Norge følger regelverket i OECDs utviklingskomité (DAC) for rapportering av offisiell utviklings-

bistand (land og formål). Det er bare bilateral bistand, inkludert øremerkede tilskudd gjennom multilaterale organisasjoner (multi-bilateral) som kan fordeles på land og regioner og på tema.

I 2005 ble det utbetalt 17,9 mrd. kroner i offisiell bistand, en økning på 3,1 mrd. kroner (17 pst.) fra 2004. Forbruket i 2005 tilsvarte 0,93 pst. av BNI. Til sammenlikning utgjorde den ODA-godkjente bistanden 0,88 pst. av BNI i 2004. Dette er tall som er rapportert til OECD.

Bistanden fordelt på kanaler

Norges generelle bidrag til de multilaterale organisasjonene klassifiseres i hovedsak som multilateral bistand. Den multilaterale bistanden utgjorde 5,1 mrd. kroner (28,7 pst. av den samlede ODA-godkjente bistanden) i 2005, mot om lag 4,5 mrd. kroner i 2004 (30,3 pst.). Øremerkede tilskudd gjennom multilaterale organisasjoner (multi-bilateral) over ulike budsjettkapitler rapporteres til OECD/DAC som bilateral bistand. Den øremerkede støtten økte sterkt i 2005, til 4,1 mrd. kroner (22,7 pst.) mot 2,6 mrd. kroner i 2004 (17,5 pst.). Den samlede bistanden gjennom multilaterale kanaler utgjorde dermed 9,2 mrd. kroner (tilsvarende 51,4 pst. av den ODA-godkjente bistanden), mot 7,1 mrd. kroner (47,8 pst.) i 2004. Den bilaterale bistanden (uten multi-bilateral bistand) utgjorde 7,9 mrd. kroner i 2005, tilsvarende 44 pst. av den totale ODA-godkjente bistanden mot 47 pst. (6,9 mill. kroner) i 2004.

Den bilaterale bistanden inkluderer også ODA-godkjente utgifter til flyktningers første års opphold i Norge. Disse utgiftene fordeles i bistandsstatistikken ut fra flyktingenes opprinnelsesland. I 2005 utgjorde disse utgiftene 431 mill. kroner mot om lag 750 mill. kroner i 2004.

Bilateral bistand fordelt på regioner og land

Av den samlede bilaterale bistanden, inkludert øremerkede tilskudd gjennom multilaterale organisasjoner, på 11,9 mrd. kroner i 2005 gikk 38,7 pst. til Afrika. Dette innebærer en nedgang i andelen i forhold til i 2004 da den 44,2 pst. Denne nedgangen skyldes primært den ekstraordinære støtten til ofrene etter tsunamien i Asia og etter jordskjelvet i Pakistan. Den samlede bilaterale støtten til Afrika økte fra 4,2 mrd. kroner til 4,6 mrd. kroner. 78,9 pst. av bistanden til Afrika gikk til de minst utviklede land.

Den ODA-godkjente bistanden til land i Europa gikk ned fra 863,2 mill. kroner i 2004 til 817,8 mill. kroner i 2005. Andelen av bistanden som gikk til Asia og Oceania økte kraftig, til 27,3 pst. av den samlede bilaterale bistanden, mot 19,6 pst. Andelen av bistanden som gikk til Latin-Amerika gikk ned, fra 6,4 pst. til 4,9 pst. Andelen som gikk til Midtøsten sank fra 6,7 pst. til 6,3 pst., selv om den i beløp økte fra 638,7 mill. kroner til 749,1 mill. kroner. Bistand som ikke lar seg fordele på regioner eller land utgjorde 16 pst. (1,9 mrd. kroner) i 2005, mot vel 14 pst. året før.

Støtten til minst utviklede land økte fra 4,2 mrd. kroner i 2004 til 4,6 mrd. kroner i 2005, men i pst. av total bilateral bistand så sank MUL andelen fra 43,5 pst. til 38,5 pst.

De fem største mottakerne av norsk bistand når en regner med både langsiktig bistand, overgangsbistand og humanitære bevilgninger, var i 2005 Sudan (635,7 mill. kroner), Pakistan (532,5 mill. kroner), Det palestinske området (476,7 mill. kroner), Mosambik (437,6 mill. kroner) og Sri Lanka (425,0 mill. kroner). Det vises for øvrig til vedlegg 2 som gir oversikt over hvor mye bistand som gikk over ulike poster til hovedsamarbeidslandene og utvalgte andre land som får mye bistand.

Tabell 7.1 Samlet bilateral bistand (inkl. multi-bi) fordelt på hovedregion, 2005

Hovedregion	Beløp i 1000 kr	
	Totalt	Pst. av samlet bilateral bistand
Afrika	4 607 484	39
Asia & Oceania	3 251 406	27
Europa	817 761	7
Midtøsten	749 123	6
Latin-Amerika	581 261	5
Globalt uspesifisert	1 910 070	16
Totalt	11 917 104	100

Bilateral bistand fordelt på innsatsområder

Tabell 7.2 Samlet bilateral bistand (inkl. multi-bi) fordelt på resultatområder, 2005

Resultatområde	Totalt	Tall i 1 000 kr
		Pst. av samlet bilateral bistand
Helse, utdanning og annet innen sosial sektor, hvorav	3 132 414	26,3
Utdanning:	1 241 554	10,4
- utdanning, uspesifisert nivå	353 760	3,0
- grunnutdanning	645 731	5,4
- videregående utdanning	48 121	0,4
- universitets- og høyskoleutdanning	193 941	1,6
Helse	795 791	6,7
Annet innen sosial sektor	1 095 069	9,2
Totalt HIV/AIDS	221 685	1,9
Økonomisk utvikling og handel	2 509 579	21,1
Godt styresett	2 113 001	17,7
Miljø og energi	1 045 252	8,8
Nødhjelp og annet uspesifisert	2 895 174	24,3
Totalt	11 917 104	100,0

Fra norsk side fortsatte en i 2005 arbeidet med å konsentrere bistanden, ved å begrense antall satsingsområder i det enkelte samarbeidsland, jf. programkategori 03.10.

Basert på OECD/DACs sektorkoder utgjorde utdanning, helse og andre tiltak innen sosial sektor også i 2005 det største innsatsområdet med 3,1 mrd kroner mot 2,5 mrd i 2004. Dette utgjør rundt 25 pst. av den samlede bilaterale bistanden. Den bilaterale støtten til utdanning etter OECD/DACs sektorkoder økte beløpsmessig til vel 1,24 mrd. fra 1,03 mrd. kroner i 2004, som tilsvarer rundt 10 pst. Bistanden til helse, inkludert reproduktiv helse økte fra 581,4 mill. kroner i 2004 til 795,8 mill. kroner i 2005, vel 6 pst. Andre tiltak innenfor sosial sektor var på vel 1,1 mrd kroner i 2005 mot 850,3 mill. kroner i 2004. I tillegg kommer støtten til hiv- og aidstiltak som var på 221,7 mill. kroner i 2005 mot 215,4 mill. kroner i 2004. Den samlede bilaterale innsatsen i 2005 for å bekjempe hiv og aids var imidlertid langt høyere ettersom hiv- og aidshensyn er integrert i en rekke tiltak innenfor ulike sektorer. Vel 692,1 mill. kroner gikk til tiltak som hadde hiv og aids som hoved- eller delmål.

Støtten til innsatsområdet nødhjelp og annet uspesifisert gikk opp fra vel 2,0 mrd. kroner i 2004 til 2,9 mrd. i 2005, knapt 25 pst. Omfanget av den bilaterale bistanden som gikk til å styrke utvi-

klingslandenes styresett økte fra 1,8 mrd. kroner i 2004 til vel 2,1 mrd. kroner i 2005, om lag 20 pst. Støtten til økonomisk utvikling og handel var på 2,5 mrd i 2005, mens den var på 2,2 mrd i 2004. Dette utgjør vel 20 pst. i 2005. Om lag 1,05 mill. kroner gikk i 2005 til energi samt til miljøtiltak som ikke faller innenfor øvrige sektorer, mot 898,3, mill. kroner i 2004. Dette utgjør i underkant av 10 pst.

Tverrgående hensyn og målgrupper

Statistikken for tverrgående hensyn og målgrupper er ikke gjensidig utelukkende, og et tiltak kan være rettet mot flere tverrgående hensyn eller målgrupper samtidig. Den samlede støtten til miljø utgjorde vel 1,4 mrd. kroner i 2005. Disse midlene var fordelt på utvikling av bærekraftige produksjonssystemer (hovedmål 1¹) 180,1 mill. kroner; vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold (hovedmål 2) 46,6 mill. kroner; redusert forurensning av jord, luft og vann (hovedmål 3) 63,4 mill. kroner; kulturminnevern og forvaltning av naturmiljøets kulturelle verdier (hovedmål 4) 9,8 mill. kroner og miljøvernpolitikk og -forvaltning (hovedmål 5) 445,1 mill. kroner. Den resterende delen av

¹ Hovedmål som angitt i Strategi for miljørettet bistand (1997-2005).

den miljørettede bistanden, 683,2 mill. kroner, omfattet integrering av miljøhensyn i tiltak som ikke faller inn under ovennevnte hovedmål. Den samlede støtten omfatter bidrag til Den globale miljøfasiliteten, GEF (ODA-godkjent andel) og støtte til FNs miljøprogram, UNEP. Norge bidro med en ekstrasatsning på de såkalte WEHAB-områdene; vann, energi, helse, landbruk og biologisk mangfold i perioden 2003-2005. Det vises for øvrig til miljøomtalen, se del III. På oppdrag fra Utenriksdepartementet ble det gjennomført en uavhengig analyse av den statistiske klassifiseringen av bistandstiltak ved bruk av den såkalte polycymarkøren for miljø. Analysen bekreftet at OECD/DACs kriterier ikke er entydige og at en del tiltak må vurderes skjønnsmessig, noe som medfører feilklassifiseringer. Utenriksdepartementet har satt i verk tiltak som vil bidra til en bedre rapportering som blant annet omfatter en revidert veileder for bruk av OECD/DAC klassifiserings-systemet og bedre opplæring innenfor miljø i utviklingssamarbeidet og i statistikk klassifisering.

Den bilaterale støtten (inkludert bilateral bistand kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner) til tiltak som har kvinner og likestilling som hovedmål eller delmål², utgjorde i 2005 om lag 2,3 mrd. kroner (19,6 pst.), mot 2,1 mrd. kroner (21,6 pst.) i 2004. Av disse utgjorde støtten til tiltak med kvinner og likestilling som hovedmål i 2005 om lag 0,5 milliarder (4 pst.). I tillegg ble det kanalisert midler til kvinne- og likestillingsrettede tiltak over ikke øremerkede multilaterale poster (UNIFEM, UNICEF/Grunnutdanning og likestilling, IPM/mikrobicider og Verdensbankens GENFUND) med ytterligere 0,5 mrd. kroner, noe som bringer bidragene til kvinner og likestilling som hovedmål opp i drøyt 1 mrd. kroner i 2005.

² Hovedmål og delmål som angitt av OECDs utviklingskomite.

Støtten til tiltak hvor flyktninger er målgruppe gikk noe ned, fra om lag 1,78 mrd. kroner i 2004 til om lag 1,55 mrd. kroner (13 pst.) i 2005. Omfanget av støtten til barn var i 2005 på om lag 2,68 mrd. kroner (22,5 pst.), en økning fra året før, da denne støtten var på om lag 1,74 mrd. kroner. Den bilaterale bistanden til funksjonshemmede gikk litt ned fra 215,5 mill. kroner i 2004 til 201,7 mill. kroner i 2005 (1,7 pst.). Omfanget av støtten til urfolk gikk noe opp, fra 336,1 mill. kroner i 2004 til 408,8 mill. kroner i 2005 (3,4 pst.).

Bistanden etter flomkatastrofen i Asia, tsunamien

Stortinget bevilget i januar 2005 en tilleggsbevilgning på 1 mrd. kroner til de flodbølgerammede landene. Vel 482 mill. kroner ble anvendt som humanitær innsats, hvorav rundt 100 mill. kroner ble utbetalt fra det regulære budsjettet få dager etter katastrofen. Det meste av midlene ble kanalisert gjennom FN-organisasjoner, Norges Røde Kors/ICRC samt norske frivillige organisasjoner. Noe gikk også til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og lokale organisasjoner. Nær 500 mill. kroner ble i 2005 anvendt til gjenoppbygging, gjennom FN-organisasjoner, norske og lokale organisasjoner med kjennskap til landene og den lokale konteksten. Norge la vekt på en koordinert innsats, og støttet også tiltak gjennom FN for å styrke nasjonale og lokale myndigheters kapasitet til å lede gjenoppbyggingsarbeidet. De resterende midlene ble overført til 2006 for bruk i gjenoppbyggingsarbeidet på Sri Lanka.

Fra norsk side har det blitt lagt vekt på å følge nøye opp evalueringer, gjennomganger og de prosesser som er igangsatt i regi av en felles internasjonal evalueringsenhet Tsunami Evaluation Coalition.

Del II
Nærmere om budsjettforslaget

Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten

Utgifter under programkategori 02.00 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
100	Utenriksdepartementet	415 219	1 411 971	1 474 576	4,4
101	Utenriksstasjonene	924 780	15 935		-100,0
102	Særavtale i utenriktjenesten	158 709			
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	3 939	7 407	11 553	56,0
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	6 570	8 813	8 989	2,0
	Sum kategori 02.00	1 509 217	1 444 126	1 495 118	3,5

Utgiftene under programkategori 02.00 foreslås økt totalt med 3,5 pst. Endringene internt i kategorien sammenlignet med regnskap 2005 forklares ved at kap. 101, post 01 Driftsutgifter og kap. 102, post 01 Driftsutgifter ble slått sammen med kap. 100, post 01 Driftsutgifter i 2006. Det foreslås ytterligere sammenslåing av poster under kap. 101 med kap. 100, og kapitlene 3101/3100.

Mål

- effektiv ivaretagelse av norske interesser i det internasjonale samfunn gjennom bilaterale forbindelser med andre stater og medlemskap i multilaterale organisasjoner,
- hensiktsmessig organisering av virksomheten i de faglige og administrative enheter,
- effektiv bistand til norske borgere og norsk næringsliv i deres kontakt med og forhold til utenlandske myndigheter, institusjoner og personer,
- utvikling og opprettholdelse av den nødvendige beredskap som sikrer at norske borgere som blir rammet av krisesituasjoner i utlandet, gis den bistand de har krav på,
- hensiktsmessig personalforvaltning og kompetanseutvikling i utenriktjenesten for å sikre en målrettet og kostnadseffektiv utnyttelse av tjenestens samlede ressurser,

- bruke moderne informasjonsteknologi i daglig ledelse og saks- og informasjonsbehandling.

Situasjonsbeskrivelse

Utenriksdepartementet er ansvarlig for sekretariatsfunksjonene for utenriksminister og utviklingsminister, den samlede utenrikspolitikk og utviklingspolitikk hjemme og ute, etatsstyringen overfor Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD) samt en rekke forvaltningsoppgaver og ulike støttefunksjoner for hele utenriktjenesten. For å kunne ivareta Norges interesser i utlandet på en best mulig måte innenfor de gitte budsjettammer, er det stadig behov for å omprioritere ressursene i utenriktjenesten. Departementet vurderer derfor løpende Norges representasjon i de forskjellige land.

Det er gjennomført en omfattende omorganisering som ledd i å videreutvikle utenriktjenesten som en åpen, dynamisk og fremtidsrettet kunnskapsorganisasjon som bidrar til å løse regjeringens utenrikspolitiske oppdrag og utøve en profesjonell forvaltning. Utenriktjenesten omstilles for å sikre nødvendig kompetanse i forhold til innretningen av utenrikspolitikken. Videre stiller implementering av teknologiske løsninger på flere områder andre krav til medarbeidere, og vil bidra til effektivisering av utenriktjenesten over tid.

Generalkonsulatet i Hamburg vil bli gjenåpnet i siste halvdel av oktober 2006. Det er også besluttet å flytte ambassaden i Tunis til Alger.

Arbeidet med krisehåndtering og beredskap

Utenriksdepartementet er ansvarlig for håndtering av nødssituasjoner i utlandet og har utviklet egen infrastruktur og beredskapsordning for krisehåndtering. En sterk økning av norske borgeres reisevirksomhet i utlandet og styrkede bånd mellom norske borgere og norske interesser med andre land, kombinert med en styrket terrortrussel og en stor hyppighet av naturkatastrofer i mange deler av verden, stiller stadig større krav til norske myndigheters evne til krisehåndtering.

Bruk av IKT i utenrikstjenesten

Utenrikstjenesten, med drøyt 100 fagstasjoner spredt over hele kloden, står overfor spesielle utfordringer for å sikre et sikkert og effektivt kommunikasjonsnett mellom departementet og stasjonene. Det er dessuten et prioritert område å gi bedre datastøtte til tjenestens omfattende saksbehandling.

Rapport 2005

Flodbølgekatastrofen i Sør-Asia i siste uke av 2004 fikk stor betydning for departementets arbeid i 2005. I første omgang håndtering av krisearbeidet og hjemføring av skadede nordmenn og senere avdøde personer. Departementet etablerte eget sekretariat for sikkerhet og beredskap, samt bygget opp en organisasjon for kontinuerlig håndtering av akutte kriser.

I samsvar med Stortingets vedtak, jf. St.prp. nr. 51 (2002-03) *Om virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv* og Ot.prp. nr. 14 (2003-04) *Om lov om Innovasjon Norge*, ble det 30. januar 2004 inngått en særskilt samarbeidsavtale mellom Innovasjon Norge (IN) og Utenriksdepartementet om integrering av selskapets uteapparat i utenrikstjenesten. Målsettingen med integreringen er på best mulig måte å kunne sikre et tilgjengelig og best mulig samordnet tilbud til bedrifter og samarbeidspartnere både nasjonalt og internasjonalt. Partene har arbeidet for å operasjonalisere avtalen, faglig og administrativt.

Arbeidet med et felles elektronisk saksbehandlingssystem med et felles elektronisk arkiv (BEST)

ble igangsatt. De første avdelingene tok systemet i bruk høsten 2005, mens utrullingene i hele departementet ble gjennomført våren 2006.

For å bedre EU/Schengens grensekontroll ble det sommeren 2005 innført nye, sikrere visumetiketter med bilde av visumsøkeren. Dette var et ledd i en oppgradering av både visumetiketter og pass til biometriske data, et prosjekt som fortsetter i 2007.

Satsingsområder 2007

Arbeidet med krisehåndtering og beredskap

I lys av hendingene det siste året, er det nødvendig med en kritisk gjennomgang og eventuell styrking av den generelle sikringen av norske utenriksstasjoner og residenser.

Utenriksdepartementet vil fortsette utbygging av nødvendig struktur, fortsette utenrikstasjonenes teknologiske oppgradering, samt fortsatt legge stor vekt på opplæring og øvelse i departementet og ved utenriksstasjonene for å kunne stå best mulig rustet til å håndtere krisesituasjoner rundt om i verden.

Innføring av biometriske data i pass og visum

Innføring av biometriske data i pass og visum for å øke sikkerheten ved å få gode fysiske og teknologiske betingelser for å håndtere utlendingsfeltet og søknader om pass på en profesjonell måte videreføres. Det tas sikte på at opptak av biometriske data og integrasjon mellom visumbehandlingssystemet NORVIS og den planlagte europeiske C-VIS (Sentral System VIS) i Schengen-samarbeidet, gjøres gradvis operativt i 2007.

Bruk av IKT i utenrikstjenesten

Departementet vil etablere en ny løsning og infrastruktur for gradert kommunikasjon mellom departementet og utenriksstasjonene. Ved innføring av telefoni og videokonferanse på eksisterende nettverk mellom departementet og utenriksstasjonene, vil man søke å få en bedre og mer kostnadseffektiv utnyttelse av investeringene i det globale datanettet. Det arbeides videre med innføring av elektronisk saksbehandlingssystem. Øvrige satsingsområder, som kriseberedskap og innføring av biometriske data i pass og visum, medfører store utfordringer innenfor IKT-feltet.

Kap. 100 Utenriksdepartementet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	369 334	1 383 586	1 423 402
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	17 938	4 226	4 387
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>			16 061
70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	43	774	803
71	Diverse tilskudd	27 904	23 385	29 426
72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn			137
90	Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn			360
	Sum kap. 100	415 219	1 411 971	1 474 576

Post 01 Driftsutgifter

Det vises til omtale i innledningen under programkategoriomtalen. Posten dekker driftsutgifter for departementet og utenriksstasjonene, herunder lønn, vakthold og sikring, leie, flytteutgifter, inventar, innkjøp/drift/vedlikehold av stasjonenes bilpark, utstyr og mindre vedlikehold knyttet til kontorer og boliger, samt drift av de honorære stasjonene.

Videre dekker posten utgifter under Særavtale i utenriksstasjonene. Avtalen omfatter de økonomiske betingelser som det utsendte personalet ved utenriksstasjonene har i tillegg til regulativlønnen. De forskjellige ytelsene i avtalen er fastlagt i forhandlinger mellom Utenriksdepartementet og de lokale arbeidstakerorganisasjonene. Ytelsene er ment å kompensere for merutgifter som følger av tjenestegjøring i utlandet.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 1 423 402 000.

Den foreslåtte økningen har sammenheng med endringer som følge av lønnsoppgjøret og pris/kursjusteringer.

Under henvisning til omtalen under kap 3100 Utenriksstasjonene, post 05 Refusjon spesialutsendinger m.m., foreslås merinntektsfullmakt under kapitlet til dekning av utgifter for institusjoners andel av utgiftene ved utenriksstasjon.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres**Budsjett 2007**

Bevilgningsforslaget omfatter midler til utredning, opplæring og kompetansebygging, diverse EØS-

og internasjonale tiltak m.v. Det foreslås avsatt midler til ordinære skjøtselarbeider på grensen mot Sverige, Finland og Russland.

Det orienteres om at det må påregnes utgifter til ekstern advokat- og annen konsulentbistand i forbindelse med panelsaken i WTO mot EUs anti-dumping tiltak overfor norsk laks.

For 2007 foreslås bevilget kr 4 387 000.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten er overført fra kapittel 101, jf. omtale i innledning til programkategoriomtalen.

Bevilgningsforslaget under denne posten dekker utgifter til større utstyrsanskaffelser og innvendig vedlikeholdsarbeider ved utenriksstasjonene.

For 2007 foreslås bevilget kr 16 061 000.

Post 70 Erstatning av skader på utenlandske ambassader

Posten dekker erstatning av skadeverk påført utenlandske representasjoner i Norge, i henhold til de forpliktelser Norge har ifølge Wien-konvensjonene om diplomatisk og konsulært samkvem.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 803 000.

Post 71 Diverse tilskudd

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
Opplysningsarbeid for fred	850	2 000	1 954
Nordisk samarbeid	120	120	120
Informasjon m.v. – europeisk samarbeid	4 854	5 000	5 000
Fremme av transatlantisk samarbeid	475	475	475
Tilskudd til nedrustningsformål	16 905	10 640	340
Utenrikspolitisk forskning og utvikling (FoU)	4 700	4 700	4 700
Tilskudd til europapolitisk dialog		450	450
NORSAR			10 300
Norsk senter for menneskerettigheter			6 087
Sum post 71	27 904	23 385	29 426

Det foreslås bevilget kr 29 426 000 til formålene spesifisert nedenfor.

Opplysningsarbeid for fred

Tilskuddet går til frivillige organisasjoner og ikke-kommersielle aktørers opplysningsarbeid for fred overfor norske målgrupper. Norges innsats som fredsnaasjon må ses i sammenheng med viktigheten av frivillige organisasjoner mv. som arbeider med nedrustning, konflikthåndtering og fredsbygging. Det foreslås avsatt 1 954 000 kroner til Opplysningsarbeid for fred i 2007.

Nordisk samarbeid

Tilskuddet er i 2007 øremerket Nordisk administrativt forbund. Det foreslås avsatt kr 120 000.

Informasjon om europeisk samarbeid

Tilskuddet går til frivillige organisasjoner og ikke-kommersielle aktørers informasjonsvirksomhet overfor norske målgrupper vedrørende europeisk samarbeid. Bevilgningen kan også benyttes til nettverksbygging i Europa og reisevirksomhet mv. for deltakelse i arbeid med sakfelt der Norge samarbeider med EU. Ved tildeling vektlegges en rimelig fordeling mellom ulike interessegrupper.

Regjeringen ønsker en aktiv og bred debatt om Europa. En viktig forutsetning for en slik debatt er å styrke norske organisasjoner og aktører som bidrar til dette. Det foreslås avsatt 5 mill. kroner til Informasjon om europeisk samarbeid i 2007.

Fremme av transatlantisk samarbeid

Posten dekker tilskudd til arbeid for opprettholdelse og styrking i forbindelsene mellom USA og Norge. Det foreslås avsatt kr 475 000 i 2007.

Tilskudd til nedrustningsformål

De sikkerhetspolitiske utfordringene er i dag mer komplekse enn tidligere og er særlig knyttet til spredning av masseødeleggelsesvåpen, internasjonal terrorisme, stater i oppløsning og organisert kriminalitet. Frivillige organisasjoner, forskningsinstitusjoner og andre nettverk spiller en viktig rolle på områdene nedrustning, konfliktløsning og annet fredsarbeid.

Det foreslås avsatt kr 340 000 til å støtte norske frivillige organisasjoner og andre institusjoners arbeid innenfor feltet ikke-spredning og nedrustning.

NORSAR**Situasjonsbeskrivelse**

Norwegian Seismic Array (NORSAR) har ansvar for å operere de seks norske stasjonene som under Den kjernefysiske prøvestansavtalen (CTBT) utgjør deler av det internasjonale overvåkingssystemet (International Monitoring System – IMS). NORSARs aktivitet knyttet til norsk gjennomføring av Prøvestansavtalen er et viktig bidrag for å hindre ytterligere spredning av masseødeleggelsesvåpen.

Mål

NORSAR skal gjennomføre Norges verifikasjonsoppgaver i tilknytning til Prøvestansavtalen i sam-

svar med internasjonale forpliktelser og de pålegg som ble gitt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 41 (1998-1999) Om ratifikasjon av traktat om totalforbud mot kjernefysiske prøvespreninger (CTBT).

Rapport

Under iverksettelseskonferansen for Prøvestansavtalen (Artikkel XIV-konferanse) i september 2005 ble betydningen av fortsatt utbygging av det internasjonale overvåkingssystemet og en snarlig ikrafttreden av Prøvestansavtalen understreket fra norsk side. Dette vil være et viktig bidrag til opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet.

Satsing 2007

For 2007 er det vedtatt en videre utbygging av det internasjonale overvåkingssystemet som etter planen også skal omfatte de norske overvåkningsstasjonene på Jan Mayen og Spitsbergen. Det vil i 2007 bli arrangert en gjennomføringskonferanse under CTBT-avtalen hvor status for avtalens ikrafttreden skal oppsummeres.

Det foreslås et årlig tilskudd på 10,3 mill. kroner til NORSAR til verifikasjonsoppgaver under Prøvestansavtalen. Det forutsettes at refusjonsordningen fra 2001, der Det tekniske sekretariatet i den forberedende kommisjon for prøvestansavtalens organisasjon (PTS) tilbakebetaler deler av utgiftene til drift av målestasjoner i Norge, videreføres.

Tilskudd til europapolitisk dialog

Regjeringen vil sikre arbeidslivsorganisasjonenes mulighet til europapolitisk dialog. Det ble i 2006 opprettet en tilskuddsordning som dekker reiseutgifter i forbindelse med dette. Reisetilskuddet går til de norske organisasjonene som er medlem av EFTAs konsultative komité. Medlemmene er nå Landsorganisasjonen i Norge (LO), Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS), Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Handels- og service-næringens hovedorganisasjon (HSH) og Kommunenes sentralforbund (KS).

Det foreslås avsatt kr 450 000 til europapolitisk dialog i 2007.

Utenrikspolitisk forskning og utvikling (FoU)

Midlene benyttes til forskning, utvikling og formidling av forskningsbasert kunnskap knyttet til utenrikspolitiske og utenriksøkonomiske spørsmål. Midlene skal bidra til kunnskapsutvikling som

grunnlag for samfunnsdebatt og utforming av utenrikspolitikken og utenriksøkonomien. Bevilgningen i 2006 gikk i hovedsak til europaforskning, herunder til strategisk instituttprogram i regi av Norges Forskningsråd og som grunnbevilgning til forskningsprogrammet ARENA ved Universitetet i Oslo samt Avdeling for russlandstudier ved NUPI. Det vil også i 2007 bli lagt opp til å prioritere forskning om europeiske samarbeidsspørsmål. Det foreslås avsatt 4,7 mill. kroner til formålet i 2007.

Norsk senter for menneskerettigheter (SMR)

SMR er et tverrfaglig nasjonalt senter for menneskerettigheter, internasjonalt orientert prosjektarbeid og undervisning innen menneskerettigheter. Senteret har tidligere fått sin driftsbevilgning gjennom Universitetet i Oslo (UiO). SMR ble ved Kgl. Resolusjon av 12.10.2001 gitt status som Nasjonal institusjon for menneskerettigheter. For at senteret skal bli en del av det internasjonale nettverket for Nasjonale institusjoner, må senteret godkjennes av en internasjonal koordineringskomité underlagt FNs høykommissær for menneskerettigheter. Komiteen har nylig tilkjent SMR fullverdig status som nasjonal institusjon under forutsetning av at senteret får større finansiell autonomi. Det anses ikke som tilfredsstillende at senteret får sitt driftstilskudd gjennom UiO og ikke direkte fra overordnet departement. På denne bakgrunn er det foretatt en rammeoverføring av 6,087 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet til Utenriksdepartementets budsjett som skal øremerkes driftsbudsjettet til SMR.

Post 72 Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn

Posten er overført fra kapittel 101 og endret til post 72, jf. omtale i innledning til programkategoriomtalen.

Posten dekker bl.a. dekning av uforutsette utgifter i forbindelse med bistand til nordmenn i utlandet.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 137 000.

Post 89 Agio/disagio

Posten er overført fra kapittel 101, jf. omtale i innledning til programkategoriomtalen.

Utenriksstasjonenes regnskap blir ført i ulike lokale valutaer. Ved årets slutt blir beholdningene ved hver enkelt utenriksstasjon justert i samsvar

med Norges Banks kurser pr. 31. desember. På grunn av kursdifferansene vil det oppstå kurstap eller kursgevinst.

Utenriksdepartementet ber om samtykke fra Stortinget til å føre eventuelt kurstap på kap. 100 Utenriksstasjonene, post 89 Agio. Eventuell kursgevinst foreslås ført på kap. 3100, post 89 Disagio, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 90 Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn

Posten er overført fra kapittel 101, jf. omtale i innledning til programkategoriomtalen.

Posten dekker lån til nordmenn i utlandet forutsatt at kriteriene for nødlidighetslån er til stede.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 360 000.

Kap. 3100 Utenriksdepartementet

(i 1 000 kr)

Post ¹	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrer	4 900		38 343
02	Gebyrer – utlendingssaker			14 300
04	Leieinntekter			1 867
05	Refusjon spesialutsendinger mv.			3 072
16	Refusjon fødselspenger/adopsjonspenger	3 479		
17	Refusjon lærlinger	100		
18	Refusjon av sykepenger	3 258		
90	Tilbakebetaling av nødlån i utlandet			318
	Sum kap. 3100	11 737		57 900

¹ Flere av postene er overført fra kapittel 3101, jf. omtale i innledning til programkategoriomtalen.

Post 01 Gebyrer

Inntektsforslaget omfatter i hovedsak gebyrer for konsulære tjenester og bistand til enkeltpersoner ved utenriksstasjonene.

Post 02 Gebyrer – utlendingssaker

Inntektsforslaget omfatter behandlingsgebyrer på søknader om statsborgerskap, oppholds-, arbeids- og bosettingstillatelser, samt fornyelse av tillatelser.

Det foreslås fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 100, post 01 med tilsvarende merinntekter under kap. 3100, post 02, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 05 Refusjon spesialutsendinger m.m.

Utenriksdepartementet mottar refusjon fra institusjoner til dekning av enkelte utgifter ved utenriksstasjonene der rammeoverføring av forskjellige grunner ikke er aktuelt. Dette gjelder bl.a. oppgjør fra Innovasjon Norge for selskapets utsendinger og øvrig driftskostnader som følger av avtale om selskapets integrering i utenriktjenesten. Posten benyttes videre til oppgjør fra Statsbygg til dekning av utenriktjenestens utlegg for huseiers regning.

Det foreslås derfor fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet post 01 Driftsutgifter mot tilsvarende merinntekt under post 05 Refusjon spesialutsendinger m.m., jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 101 Utenriksstasjonene

(i 1 000 kr)

Post ¹	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	885 924		
21	Biler, maskiner, inventar, utstyr	19 125		
45	Større utstyranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	19 459	15 443	
70	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	57	132	
89	Agio	69		
90	Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	146	360	
	Sum kap. 101	924 780	15 935	

¹ Postene under kapitlet er overført til kapittel 100, jf. omtale i innledningen til programkategoriomtalen.

Kap. 3101 Utenriksstasjonene

(i 1 000 kr)

Post ¹	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrer	37 258	29 511	
02	Gebyrer – utlendingssaker	6 661	14 300	
04	Leieinntekter	3 689	1 799	
05	Refusjon spesialutsendinger mv.	45 384	3 072	
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 976		
18	Refusjon av sykepenger	1 110		
89	Agio	3 216		
90	Tilbakebetaling av nødlån i utlandet	92	318	
	Sum kap. 3101	100 386	49 000	

¹ Postene under kapitlet er overført til kapittel 3100, jf. omtale i innledning til programkategoriomtalen.

Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2005	budsjett 2006	2007
01	Driftsutgifter	3 939	7 407	11 553
	Sum kap. 103	3 939	7 407	11 553

Utenriksdepartementet har ansvaret for budsjett og retningslinjer når det gjelder Regjeringens fellesrepresentasjon. Forvaltning av bevilgningen skjer på bakgrunn av beslutninger tatt i Regjeringens representasjonsutvalg.

Utenriksdepartementet har en viktig rolle når det gjelder planlegging og gjennomføring av besøk til Norge og har budsjettansvar for utgifter som ikke faller på Slottet ved statsbesøk, samt for besøk

på stats- og regjeringssjefs nivå. Utgifter i forbindelse med besøk av fagministre dekkes som regel av det enkelte departement.

Bevilgningen skal også dekke driften av Regjeringens representasjonsbolig, Parkveien 45.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 11 553 000.

Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2005	budsjett 2006	2007
01	Driftsutgifter	6 570	8 813	8 989
	Sum kap. 104	6 570	8 813	8 989

Kapitlet dekker utgifter ved DD.MM. Kongen og Dronningens statsbesøk og offisielle reiser til utlandet, samt Kronprinsparets og Prinsesse Märtha Louises offisielle reiser til utlandet.

Rapport 2005

I 2005 avla DD.MM. Kongen og Dronningen offisielt besøk til USA, samt gjennomførte spesialbesøk til Storbritannia og foretok offisielle reiser til Sverige og Danmark hvor også Kronprinsparet deltok. H.M. Dronningen besøkte Antarktis, og Kronprinsparet var på offisielt besøk til Polen.

H.K.H. Kronprinsen besøkte Roma samt Japan i forbindelse med Expo 2005. Videre avla han i egenskap av UNDP goodwill-ambassadør besøk til Sierra Leone. I forbindelse med sitt hiv/ aids-engasjement besøkte H.K.H. Kronprinsessen Malawi.

For 2007 er det planlagt flere offisielle besøk og statsbesøk til utlandet for Kongeparet. Det antas også at besøksvirksomheten for Kronprinsparet vil bli betydelig.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 8 989 000.

Programkategori 02.10 Utenriksformål

Denne programkategorien omfatter tilskudd til presse-, kultur- og informasjonsformål, pliktige bidrag/kontingenter til internasjonale organisasjo-

ner som Norge er medlem av og tilskudd til nordområdetiltak mv.

Utgifter under programkategori 02.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
115	Presse-, kultur- og informasjonsformål	59 017	63 951	74 557	16,6
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	1 121 376	1 546 210	2 356 490	52,4
118	Nordområdetiltak mv.			279 118	
	Sum kategori 02.10	1 180 393	1 610 161	2 710 165	68,3

Kap. 115 Presse-, kultur- og informasjonsformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	24 722	22 041	25 462
70	Tilskudd til presse, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	34 295	41 910	49 095
	Sum kap. 115	59 017	63 951	74 557

Situasjonsbeskrivelse

Presse-, kultur- og informasjonsarbeidet er en integrert del av utenrikspolitikken og bygger opp under Norges politiske, økonomiske og kulturelle interesser. Det arbeides for å synliggjøre Norge som interessant samarbeidspartner og en moderne kunnskaps- og kulturnasjon, med positive ringvirkninger også for norske næringsforbindelser til utlandet. Forholdet til sentrale land i Europa, herunder Russland, samt Nord-Amerika, Japan og utvalgte land i Sør, prioriteres.

Det samarbeides nært med kulturlivets egne organisasjoner for å utvikle langsiktige forbindelser over landegrensene. Norske kunstnere gis mulighet til å delta på internasjonale arenaer,

bygge nettverk og bringe impulser tilbake til det norske samfunnet.

Reisestøtteordninger knyttet til prosjekter i utlandet forvaltes av Musikkinformasjonssenteret, Danse- og Teatersentrum, Norske Kunsthåndverkere, Norsk Form, NORLA, Norsk Filminstitutt og OCA (Office for Contemporary Art, Norway), på vegne av Utenriksdepartementet.

Utenriktjenesten skal ivareta informasjonsoppgaver overfor sentrale målgrupper og media i utlandet. Kontakten med internasjonale medier vektlegges og følges opp blant annet gjennom egne besøksprogram og driften av Norges Internasjonale Pressesenter.

En aktiv informasjonsvirksomhet overfor det norske samfunn, blant annet gjennom elektroniske

informasjonskanaler, skal skape debatt og engasjement rundt sentrale utenrikspolitiske fagområder.

Oppgaver knyttet til presse-, kultur- og informasjonfeltet er en sentral del av utenriksstasjonenes arbeid.

Mål

- støtte opp under de bilaterale forbindelsene med viktige samarbeidsland
- bidra til kunnskap om og interesse for det moderne Norge, norske synspunkter og interesser gjennom målrettede informasjons-, kultur- og profileringsprosjekter
- legge forholdene til rette for målrettet og langsiktig kultursamarbeid gjennom støtte til prosjekter i utlandet, besøksutveksling og nettverksbygging
- bidra til åpenhet, engasjement og debatt om utenrikspolitiske spørsmål i det norske samfunn.

Rapport 2005

Regnskapstallet for 2005 viste et forbruk på om lag 59,1 mill. kroner.

Hundreårsmarkeringen

Utenriksdepartementet gjennomførte mellom 800 og 1 000 prosjekter i utlandet i forbindelse med Hundreårsmarkeringen i 2005.

Utenlandsprogrammet inngikk som en integrert del av det langsiktige arbeidet for å fremme Norges internasjonale omdømme. Programmet, som var blitt utformet i nært samarbeid med ulike institusjoner i inn- og utland, ble konsentrert om følgende tema: Norges rolle innen fredsmekling og konfliktløsning, Norges forvaltning av naturressursene og Norge som en moderne kultur- og kunnskapsnasjon. Programmet omfattet offisielle besøk, seminarer, utstillinger, konserter, skoleprosjekter og medietiltak. Prosjektene ble konsentrert om viktige vest-europeiske land, Russland og USA, samt Japan, Kina, Sør-Afrika og India.

I tillegg markerte UD sitt eget hundreårsjubileum med å gi ut en bok og å lage en utstilling om UD i egne lokaler.

Ibsenåret 2006

Forberedelsene til utenlandsprogrammet for Ibsenåret 2006 ble intensivert i 2005. UD samarbeidet nært med Nasjonalkomiteen for Ibsensatsingen og Ibsenmiljøer i inn- og utland.

Norgesprofilering i utlandet

Det sektorovergripende omdømmeutvalget, som ble nedsatt i mai 2004 for å samarbeide om et overordnet verdigrunnlag for styrking av Norges internasjonale omdømme, avga sin rapport til utenriksministeren medio mars 2006.

Det ble gjennomført fellesprosjekter med turistnæringen og andre næringslivsaktører, blant annet mht. profilering av norsk mat, herunder videreutvikling av TV-serien «New Scandinavian Cooking», samt prosjektet «A taste of Norway» om økt bruk av norsk mat og matkultur i forbindelse med stats- og offisielle besøk til og fra utlandet.

Internasjonalisering av norsk kunst- og kulturliv

Gjennom reisestøtteordninger, som forvaltes av eksterne kunstfaglige organisasjoner, fikk norske kunstnere anledning til å gjennomføre og delta i kulturprosjekter i utlandet. Videre ble det gitt støtte til et bredt spekter av kulturprosjekter knyttet til Hundreårsmarkeringen. Utenlandske kulturaktører og presse ble invitert til norske festivaler m.m. for å få økt kunnskap og utvidet kontaktnett, som grunnlag for nye samarbeidsprosjekter.

Informasjons- og profileringstiltak for å styrke kunnskapen om Norge og norsk utenrikspolitikk

Utviklingen av elektronisk informasjonsverktøy ble styrket for å øke kunnskapen om norsk utenrikspolitikk og samfunnsliv. Utenriksstasjonenes hjemmesider på internett ble vesentlig oppgradert ved lanseringen av UD's landsider med land- og reiseinformasjon.

Ved inngangen til 2006 omfattet Norgesportalen ca. 96 nettstedet på 18 språk, og hadde over 300 000 unike brukere pr. måned.

Statsbesøkene til Sverige, Danmark og Storbritannia ble utnyttet aktivt for å profilere Norge med kulturmarkeringer, støtte til næringslivsarrangementer og mediearbeid. Det ble også lagt til rette for dekning i norske medier av ulike arrangementer og politiske tema knyttet opp mot besøkene. Utenlandske medier ble invitert på besøk til Norge i forkant av disse og andre offisielle besøk.

Journalister fra et 30-talls land – de fleste europeiske – besøkte Norge som følge av direkte kontakter med våre utenriksstasjoner. Besøkene, fordelt på i overkant av 250 enkeltbesøk, bidro til å styrke forbindelsene til utenlandske media så vel som til profileringen av Norge i det internasjonale mediebildet. Utenriksdepartementet opprettholder driften av sitt Internasjonale pressesenter, NIPS,

hvor 12-15 utenlandske korrespondenter har base for sitt daglige arbeid.

Gjennomføringsansvaret for samarbeidet med ca. 140 universiteter og høyskoler i utlandet med norskundervisning ble overført til Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) ved årsskiftet 2005-2006.

Satsingsområder 2007

Omdømmearbeidet

Departementet vil arbeide videre med å styrke Norges omdømme internasjonalt. Omdømmeutvalgets anbefalinger og konklusjoner vil bli nøye vurdert. Departementet vil også vurdere utvikling av felles profileringsverktøy for det nasjonale omdømmearbeidet.

Utenrikskulturell virksomhet

Den utenrikskulturelle satsingen vil være en del av regjeringens kulturløft, og i tråd med overordnede kulturpolitiske prioriteringer. Spesielt fokus på utvalgte geografiske områder, herunder Nordområdene. Det strategiske partnerskap med kulturlivets egne organisasjoner vil bli videreutviklet. Det legges særlig vekt på at prosjektene har faglig forankring og baseres på kunstneriske premisser. Ibsen-året 2006 vil bli fulgt opp som en del av det langsiktige kultursamarbeidet og arbeidet for Norgesprofilering i utlandet. Tiltak som fremmer verdiskapningen på kulturfeltet, særlig musikk, design og arkitektur, vil bli tillagt vekt. For øvrige prioriteres kulturuttrykk som speiler det samtidige Norge.

Informasjonstiltak med utgangspunkt i nordområdene

Det er et mål å gjøre nordområdepolitikken kjent for norske og utenlandske målgrupper. Gjennomføringen av Barentsdagene vil stå sentralt i dette arbeidet. Også nye informasjonstiltak vil bli iverksatt.

Web-basert informasjon og kommunikasjon

Både utenriks tjenestens intranett og publikumsrettede webløsninger vil bli videreutviklet i retning av mer dynamiske informasjonsverktøy. Her vil inter-

aktive tjenester på tvers av organisatoriske og geografiske grenser være spesielt viktig.

Norgesprofilering og besøksprogram

Det er et mål å skape positiv oppmerksomhet om Norge i utenlandsk presse. Arbeidet opp mot utenlandsk presse, herunder korrespondentene knyttet til Norges internasjonale pressesenter, tillegges stor vekt. Programmene for journalistbesøk, sammen med muligheten til å invitere beslutningstakere på studiereiser til Norge, skal videreføres og styrkes. Tema knyttet til Nordområdene vil stå sentralt i denne virksomheten i 2007

Post 01 Driftsutgifter

Budsjett 2007

Posten dekker utgifter til departementets egen informasjonsvirksomhet i inn- og utland, departementets pressearbeid og besøksprogram, samt kulturprosjekter og profileringsfremstøt i utlandet. Posten dekker også utvikling og vedlikehold av prosjekter på departementets intra- og internett samt ambassadens hjemmesider under Norgesportalen.

For 2007 foreslås bevilget kr 25 462 000.

Post 70 Tilskudd til presse-, kultur- og informasjonsformål

Budsjett 2007

Posten dekker tilskudd til informasjons- og profileringsprosjekter samt presentasjon av norsk kunst og kultur i utlandet, herunder støtteordninger som forvaltes av kulturlivets egne organisasjoner. Videre dekkes støtte til universitetssamarbeid i utlandet.

For 2007 foreslås bevilget kr 49 095 000.

Forsikring av norske kunstutstillinger i utlandet

Det foreslås fullmakt fra Stortinget om at Kongen i 2007 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger med visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme på inntil 5 000 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	858 851	916 210	926 490
71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	188 706	220 000	180 000
72	Finansieringsordningen i det utvidede EØS, <i>kan overføres</i>	32 894	200 000	625 000
73	Norsk finansieringsordning i det utvidede EØS, <i>kan overføres</i>	40 925	210 000	625 000
Sum kap. 116		1 121 376	1 546 210	2 356 490

Kapitlet omfatter pliktige bidrag/kontingenter til internasjonale organisasjoner hvor Norge er medlem, samt finansieringsordningene under EØS-avtalen.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)				
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70.10	De forente nasjoner	281 477	293 414	305 180
70.15	FNs særorganisasjoner	24 463	25 886	25 634
70.20	Atlantehavspaktens organisasjon (NATO)	11 379	21 250	22 167
70.25	Internasjonale nedrustningsforhandlinger	13 998	11 321	11 321
70.30	Europarådet	29 000	30 000	31 500
70.35	Internasjonale råvareavtaler	170	178	175
70.40	Ymse organisasjoner	22 656	26 535	25 452
70.50	Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)	27 302	35 000	30 000
70.55	Tilskudd til EFTA og EFTA-organer	162 208	183 000	191 500
70.60	Tilskudd til Nordisk ministerråds virksomhet	235 637	233 175	225 950
70.65	Den internasjonale organisasjon for sivil luftfart (ICAO)	2 167		
70.70	Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)	19 046	27 274	28 310
70.75	Verdens handelsorganisasjon (WTO)	7 535	7 547	7 721
70.80	Internasjonalt energisamarbeid	20 567	20 373	20 246
70.85	Multilaterale eksportkontrollfora	70	80	93
70.90	Marine ressurser	1 176	1 177	1 241
Sum post 70		858 851	916 210	926 490

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

De forente nasjoner (FN)

Situasjonsbeskrivelse

De forente nasjoner (FN) er en hjørnestein i norsk utenrikspolitikk og Norge har deltatt som medlem av verdensorganisasjonen siden opprettelsen i 1945. Fra denne underposten bevilges det fastsatte bidraget til FNs regulære budsjett, de fastsatte bidragene til særorganisasjonene og de fredsbevarende styrker.

Mål

Målet er en sterk og handlekraftig organisasjon som hovedgrunnlag for en internasjonal rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem. Regjeringen går inn for å styrke organisasjonens rolle når det gjelder fred og sikkerhet, internasjonal krisehåndtering, videreutvikling av internasjonale normer og standarder, arbeid for demokrati, fattigdomsbekjempelse, menneskerettigheter og en bærekraftig utvikling. Oppfølging av Tusenårserklæringen er viktig, og Regjeringen vil aktivt støtte opp under den videre reformprosessen i FN for å gjøre organisasjonen best mulig i stand til å oppfylle målsetningene i Tusenårserklæringen og følge opp toppmøtet i september 2005.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 305 180 000 fordelt med 75,18 mill. kroner til FNs regulære budsjett og 230 mill. kroner til FNs fredsbevarende operasjoner.

1. FNs regulære budsjett

Situasjonsbeskrivelse

FNs regulære budsjett for perioden 2006-2007 er fastsatt til om lag USD 3,8 mrd. Det regulære budsjettet omfatter bl.a. arbeidet med politiske spørsmål, internasjonal lov og rett, menneskerettigheter og humanitære saker.

Rapport 2005

Generalforsamlingen i 2005 ble innledet med en høynivådebatt om omfattende reformer av FN. Resultatet svarte ikke til de høye forventningene i forkant av møtet, og som generalsekretæren hadde lagt opp til i sin rapport «In larger Freedom». Høynivåmøtet gjorde likevel viktige vedtak, blant annet om opprettelsen av en ny Fredsbyggingskommisjon og et nytt Menneske-

rettighetsråd. Toppmøtet bidro til en allmenn stadfestelse av Tusenårsmålene og åpnet for videre administrative reformer av FN-systemet. Generalsekretæren ble oppfordret til å arbeide videre med reformer. Statsminister Jens Stoltenberg ble spurt og aksepterte en invitasjon om å være med å lede et høynivå panel som skal se på FNs organisering av utviklings-, miljø- og humanitær bistand.

Budsjett 2007

Norges andel av bidragsskalaen for 2007 vil være på 0,679 pst. Hovedkriteriet for fastsettelse av andelene er medlemslandenes BNI. Av det regulære bidraget beregnes 12 pst. som offisiell utviklingshjelp (ODA) som budsjetteres på kap. 170, post 78 under programområde 03.

For 2007 foreslås avsatt 75,18 mill. kroner under programområde 02. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak for regulært bidrag til FN, jf. forslag til romertallsvedtak.

2. FNs fredsbevarende operasjoner

Situasjonsbeskrivelse

FN er vårt klart viktigste instrument for fredelig bileggelse av konflikter og bygging av varig fred og stabilitet. FNs fredsbevarende operasjoner står i denne sammenheng helt sentralt. Ved utgangen av 2005 deltok mer enn 70 000 personer i til sammen 16 FN-ledede fredsbevarende operasjoner.

Styrket norsk sivil og militær deltakelse i og støtte til FNs fredsoperasjoner, utgjør et sentralt element i regjeringens FN-satsing. I tillegg støtter Norge arbeidet for å reformere og styrke FNs evne til å lede fredsoperativ innsats. Gjennomføringen av Sikkerhetsresolusjonen 1325 vedrørende kvinner, fred og sikkerhet tillegges stor vekt.

Mål

Norges støtte til FNs fredsbevarende operasjoner bidrar til å understøtte internasjonal fred, stabilitet og utvikling, og dermed også vår egen sikkerhet. Særlig viktig er det å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre operasjoner der både sivile og militære elementer inngår. Fredsoperasjoner i Afrika tillegges særlig vekt, da utfordringene her er større enn på noe annet kontinent.

Rapport 2005

Totalbudsjettet for FNs fredsbevarende operasjoner utgjorde omlag 5 mrd. USD i 2005. Ved utgan-

gen av 2005 deltok Norge med 64 personer i FN-ledede fredsbevarende operasjoner, 37 militære og 27 sivilt politi.

Budsjett 2007

Norges andel forventes å være ca 0,75 pst. av totalbudsjettet etter justering av bidragsskalaen høsten 2006, som vil tilsvare 230 mill. kroner for år 2007.

FNs særorganisasjoner

1. Verdens helseorganisasjon (WHO)

Situasjonsbeskrivelse

Det er de siste årene oppstått en bekymringsfull ubalanse mellom den pliktige grunnfinansieringen, eller «medlemskontingenten» (som fra norsk side kommer fra denne posten), og frivillige tilleggsbidrag, som nå utgjør 70 pst. av WHO's totale ressurser. Dette gjør WHO's finansiering mer usikker og uforutsigbar. Norge vil sammen med andre likesinnede givere arbeide for å effektivisere den frivillige finansieringen av WHO ved å harmonisere bidragene til WHO og arbeide for økt avøremerking. Dette for at midlene i økt grad skal finansiere prioriteringene som er gjort av WHO's styrende organer og ikke som i dag hvor enkelte givere finansierer egne nasjonale prioriteringer.

Mål

WHO har som mandat å bidra til bedre helse for alle. I likhet med de øvrige særorganisasjoner har WHO et globalt mandat knyttet til utvikling av standarder, retningslinjer og normer på helseområdet. Hoveddelen av WHO's totale ressurser er rettet mot utviklingslandenes behov.

Rapport 2005

Fra arbeidet i 2005 kan nevnes forsterket innsats i forhold til fugleinfluenza, bl.a. ved at WHO har tatt et aktivt globalt lederskap, utviklet retningslinjer, bygget opp et globalt lager av influensamedisiner, og bistått medlemsland med å styrke smittevernberedskapen for å minske konsekvenser av en evt. influensapandemi. WHO har videre fokusert på behovet for internasjonal enighet om ordninger som sikrer utviklingslandene tilgang til livreddende medisiner av god kvalitet til priser de kan betale.

Budsjett 2007

Norges pliktige bidrag til WHO's programbudsjett for 2006-2007 er fastsatt til 0,679 pst. av det regu-

lære budsjettet. Av denne andelen forutsettes 70 pst. beregnet som offisiell utviklingshjelp (ODA) som budsjetteres over kap. 170 post 78 under programområde 03.

For 2007 foreslås avsatt kr 6 177 000 under programområde 02. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i WHO, jf. forslag til romertallsvedtak.

2. Den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO)

Situasjonsbeskrivelse

ILO er FN's særorganisasjon for arbeidslivet etablert for å bedre levekår, arbeidsforhold og -muligheter for arbeidstakere verden over. ILO gjennomfører sitt mandat gjennom vedtak av internasjonale konvensjoner og rekommandasjoner om organisasjonsfrihet, arbeidsforhold, diskriminering i arbeidslivet og sosial sikkerhet. I tillegg til den utbredte normative virksomheten driver ILO et omfattende globalt bistandssamarbeid for å fremme demokrati og menneskerettigheter, bekjempe arbeidsledighet og fattigdom og styrke arbeidsvernet.

ILO er en trepartsorganisasjon, der styrende organer er sammensatt av arbeidstakere, arbeidsgivere og regjeringer. Norge hadde i perioden 2002-2005 den nordiske styreplassen. Det er Arbeids- og inkluderingsdepartementet som har det faglige hovedansvaret for ILO. Utenriksdepartementet ivaretar det utviklingspolitiske samarbeidet og har det siste året dessuten engasjert seg sterkere i ILO's arbeid for bærekraftig globalisering. Regjeringen legger stor vekt på ILO's innsats, ikke minst innenfor arbeidstakerrettigheter.

Mål

ILO's overordnede målsetting er å fremme anstendige arbeidsforhold verden over. Dette følges opp gjennom fire strategiske målsettinger: (1) fremme og iverksette internasjonale arbeidsstandarder og grunnleggende arbeidstakerrettigheter, (2) øke mulighetene for kvinner og menn til å få anstendig arbeid, (3) utvide adgangen til og effekten av sosial beskyttelse, (4) styrke trepartssamarbeidet og dialogen mellom partene i arbeidslivet.

Rapport 2005

Verdenskommisjon for den sosiale dimensjon ved globalisering, opprettet av ILO, la fram sin rapport i februar. Rapporten legger føringer på ILO's arbeid framover. Kommisjonens mandat gikk ut på å beskrive hva slags politikk som kreves for å sikre

rettferdig globalisering, som bidrar til å redusere fattigdom og arbeidsledighet, samt skape vekst og utvikling for alle. Norge har støttet Verdenskommissionens arbeid politisk og økonomisk.

Budsjett 2007

Norges faste andel av ILOs budsjett er fastsatt til 0,680 pst. Av det regulære bidraget klassifiseres 15 pst. som offisiell utviklingshjelp (ODA) som budsjetteres under kap. 170, post 78 under programområde 03. For 2007 foreslås avsatt kr 11 380 000 under programområde 02. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i ILO, jf. forslag til romertallsvedtak.

3. FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO)

Situasjonsbeskrivelse

De forente nasjoners organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) arbeider for å bedre ernæring og levestandard, bedre jordbruksproduksjonen, bærekraftige fiskerier og for å bidra til bedre levekår for folk på landsbygda og ved kysten. FAO er en av de største særorganisasjonene i FN-systemet, og er den viktigste organisasjonen for utarbeidelse av internasjonale retningslinjer for primærnæringene.

Mål

FAO har 190 medlemsland. Kjernen i FAOs mandat er å oppnå matsikkerhet for alle. Organisasjonen jobber for å øke ernæringsnivået, bedre produktiviteten i primærnæringene, forbedre livsvilkårene til befolkningen på landsbygda og bidra til vekst i verdensøkonomien.

Rapport 2005

FAO har programmer i nærmere hundre av de fattigere medlemslandene, og bidrar med informasjon, kapasitetsbygging og faglig veiledning til landsbruksdepartementer og andre sentrale institusjoner. Handel med landbruksvarer over landegrensene utgjør en økende andel av verdensøkonomien. FAO i samarbeid med WHO arbeidet for å bedre mattrygghet bl.a. gjennom spredning av informasjon internasjonalt og konkrete tiltak på landnivå, og i tilsvarende kampanjer knyttet til forflytning av dyr eller mat. Arbeidet i styrende organer var sterkt preget av generalsekretærens reforminitiativ. Deler av disse forslagene ble vedtatt av Generalkonferansen. Norge og de øvrige nordiske

land har spilt en aktiv rolle i denne prosessen. Samtidig ble det besluttet å gjennomføre en omfattende uavhengig evaluering av organisasjonen. Resultatene vil bli lagt frem for Generalkonferansen i 2007. Norge bidrar finansielt til evalueringsprosessen.

Budsjett 2007

Norges faste andel av FAOs regulære budsjett er fastsatt til 0,64915 pst. Av det regulære bidraget forutsettes 51 pst. beregnet som offisiell utviklingshjelp (ODA) som budsjetteres under kap. 170 post 78 under programområde 03. For 2007 foreslås bevilget kr 8 077 000 under programområde 02 for dekning av pliktig bidrag. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i FAO, jf. forslag til romertallsvedtak.

NATO

Situasjonsbeskrivelse

NATO har siden den kalde krigens avslutning vært i kontinuerlig omforming og tilpasning til stadig nye oppgaver. Alliansen er i dag involvert i stabiliseringsoperasjoner på Balkan, i Afghanistan og Sudan, og samarbeider nært med Russland, Ukraina og et trettitalls andre land i Europa, Asia og Afrika om fremme av sikkerhet, stabilitet og sivil kontroll over de militære styrker. Toppmøtet i Riga i slutten av november skal peke ut veien for NATOs utvikling fremover mot utenriksministermøtet i Oslo våren 2007, og toppmøtet i 2008 der utvidelse av Alliansen ventes å stå sentralt.

Mål

NATO-medlemskapet vil fortsatt være en bærebjelke i Norges internasjonale engasjement. Alliansens hovedmål er å trygge medlemslandenes frihet og sikkerhet ved politiske og militære midler, i henhold til Atlanterhavspakten, FN-pakten og på grunnlag av felles verdier som demokrati, menneskerettigheter og rettssikkerhet. Målet for Norges deltakelse i NATO er å trygge norsk sikkerhet og bidra til internasjonal fred og stabilitet gjennom deltakelse i Alliansens operasjoner. Det er derfor i norsk interesse å videreutvikle NATOs rolle som det sentrale transatlantiske forum for sikkerhets spørsmål, styrke den politiske dialogen om felles sikkerhetspolitiske utfordringer så vel innad i Alliansen som med Russland og andre partnerland, og organisasjoner som FN, EU, OSSE og Den afrikanske union (AU), samt sikre NATOs evne til å gjennomføre fredsoperasjoner på anmodning fra og til støtte for FN.

Rapport 2005

Det transatlantiske samarbeidet i NATO viste en klar bedring i løpet av 2005. En rekke nye og til dels vidtrekkende initiativ ble lagt frem, så vel fra amerikansk som fra europeisk side. Store deler av arbeidet var rettet inn mot det uformelle toppmøtet i Riga i november 2006 og det formelle toppmøtet våren 2008. Vedtakene på disse møtene sikter mot å bevare NATO som en troverdig og effektiv transatlantisk sikkerhetsorganisasjon.

Alliansen videreførte utbyggingen av stabiliseringsoperasjonen i Afghanistan (ISAF), operasjonen i Kosovo (KFOR), treningsmisjonen i Irak (NTM-I), samt den maritime overvåkningsoperasjonen i Middelhavet (OAE). Parallelt med dette bidro NATO på nye områder, herunder til det humanitære bistandsarbeidet etter jordskjelvkatastrofen som rammet Pakistan i oktober 2005, og til USA i forbindelse med orkanen Katrina tidligere samme år. Etter anmodning fra FN og AU innledet NATO i samarbeid med EU transport – og treningsstøtte til AMIS-operasjonen i Darfur. Disse ulike operasjonene illustrerer klart NATOs etter hvert svært brede ansvarsområde.

Samarbeidet mellom NATO og EU forble begrenset. Man maktet ikke å utvikle det strategiske partnerskap mellom de to organisasjonene, som Norge og et flertall andre allierte mener er viktig. Den praktiske støtten til AU og en begynnende praksis med uformelle konsultasjoner om spørsmål av felles interesse bar dog bud om en viss oppmykning i den fastlåste situasjonen. Samarbeidet med andre organisasjoner utviklet seg positivt, bl.a. gjennom NATOs støtte til AU. NATOs innsats i Darfur og i Pakistan bidro også til et nærmere samarbeid på bakken med FN og flere av FNs særorganer.

Samarbeidet mellom NATO og Russland utviklet seg langsomt. Det er ennå mangler ved den politiske dimensjon i samarbeidet, mens den praktiske kontakten, særlig på militær side, har vist en positiv utvikling. Samarbeidet mellom NATO og partnerlandene utviklet seg betydelig i løpet av året. Dette gjaldt også kontakten med land i Middelhavsregionen og i Midtøsten. I 2005 omfattet partnersamarbeidet praktisk samvirke og politisk dialog med mer enn 30 ikke-allierte stater.

Arbeidet med å styrke NATOs militære evne til å kunne møte nye sikkerhetsutfordringer ble videreført. Som følge av de økende problemer med å skaffe til veie viktige militære styrkekomponenter, ble spørsmålet om endrede finansieringsformer stadig mer diskutert. Det er nå en trend i retning av større rom for felles finansiering av konkrete operative behov.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 16 367 000 til NATOs sivile budsjett og NATOs parlamentarikerforsamling og 5,8 mill. kroner til det nye hovedkvarteret

Internasjonale nedrustningsforhandlinger

Situasjonsbeskrivelse

Det multilaterale arbeidet med å forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og kjernefysisk nedrustning er under press. Dette skyldes usikkerhet knyttet til Nord-Korea og Irans kjernefysiske program. Videre kritiseres kjernevåpenmaktene for manglende vilje til å overholde sine nedrustningsforpliktelser. Avtalen mot kjernefysiske prøvesprengninger er heller ikke trådt i kraft. Det gjenstår også en rekke utfordringer når det gjelder gjennomføringen av destruksjonsforpliktelsene i henhold til kjemivåpenkonvensjonen. Når det gjelder konvensjonell rustningskontroll har det vært beskjedne fremskritt innenfor konvensjonen om inhumane våpen (CCW). Dette gjelder særlig i arbeidet for å komme frem til effektive begrensninger i bruken av klaseammunisjon. Den tilpassede CFE-avtalen er heller ikke kommet nærmere en ikrafttreden i løpet av 2005.

Mål

Norge vil styrke det norske nedrustnings- og ikke-spredningsinitiativet fra september 2005. Innenfor rammen av 7-landskretsen vil Norge arbeide for å utvikle balanserte og gjennomførbare tiltak for å styrke ikke-spredningsregimet, sikre fredelig bruk av sivil kjernekraft og fortsatt kjernefysisk nedrustning. Norge arrangerte i samarbeid med IAEA en konferanse i Oslo i juni 2006 om å begrense bruken av høyanriket uran i sivil sektor. En slik begrensning vil være et viktig ikke-spredningstiltak og da for å hindre at terroristgrupper får tilgang på slikt materiale. Norge vil også spille en aktiv rolle i det internasjonale arbeidet for å styrke Biologi- og Kjemivåpenkonvensjonene. Dette gjelder både tiltak for å forebygge misbruk av biologisk materiale, mekanismer for å sikre etterlevelse av konvensjonen og bistå utviklingsland i å etterleve sine forpliktelser.

Innenfor konvensjonen om inhumane våpen (CCW) vil Norge fortsette sin pådriverrolle i forhold til arbeidet for å regulere bruk av klaseammunisjon. Fra norsk side vil det også utenfor rammen av CCW bli igangsatt tiltak og initiativ som kan bidra til fremgang i arbeidet for et internasjonalt forbud mot de typer klaseammunisjon som har

uakseptable humanitære kostnader. Innenfor CCW vil Norge også arbeide videre for en protokoll om anti-kjøretøyminer.

CFE-avtalen har en sentral plass i den europeiske sikkerhetsarkitektur. Norge vil fortsette å understreke betydningen av at den tilpassede avtalen trer i kraft så raskt som mulig.

Rapport 2005

Norge spilte en aktiv rolle i forberedelsene til Tilsynskonferansen til Avtalen om ikke-spredning av kjernefysiske våpen (NPT) i mai 2005. I et forsøk på å bygge bro over de politiske motsetningene mellom de mest toneangivende landene i NPT-sammenheng ble det arrangert et seminar i Oslo i mars. Utfordringen var å finne en balansert tilnærming i arbeidet for ikke-spredning, nedrustning og retten til fredelig utnyttelse av kjernekraft. Selv om det ikke lyktes å komme frem til noe samlende resultat under Tilsynskonferansen, ble det norske engasjementet for å styrke det multilaterale nedrustnings- og ikke-spredningsregimet høyt verdsatt.

Forut for FN-toppmøtet i september 2005 tok Norge etter anmodning fra FNs generalsekretær et initiativ til et samarbeid sammen med seks land fra forskjellige regioner (Australia, Chile, Indonesia, Romania, Storbritannia og Sør-Afrika) for å få bred internasjonal oppslutning om tiltak for å styrke det kjernefysiske nedrustnings- og ikke-spredningsregimet. Initiativet fikk bred internasjonal tilslutning, men det lyktes imidlertid ikke å komme fram til enighet om initiativet pga. motstand fra et fåtall land.

Innenfor Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPCW) ble det i 2005 arbeidet videre med nasjonal gjennomføring av destruksjonsforpliktelser under Kjemivåpenkonvensjonen. Norge videreførte sin økonomiske støtte til bygging av et destruksjonsanlegg i Russland, og var pådriver blant vestlige land for å støtte et forslag om å etablere et ressurscenter i Afrika for bistand til afrikanske land med gjennomføring av sine forpliktelser under Kjemivåpenkonvensjonen. Videre har Norge støttet tiltak i regi av organisasjonen for universalisering og implementering av avtaleverket i Afrika. Innenfor Biologivåpenkonvensjonen fortsatte Norge samarbeidet med like-sinnede land for å komme frem til realistiske tiltak for å styrke konvensjonen.

Innenfor FN-konvensjonen om inhumane våpen (CCW) har Norge i 2005 videreført arbeidet for mer omfattende forpliktelser for partene i en konflikt, til å yte bistand for å redusere skadevirkningene fra blindgjengere fra klaseammunisjon overfor sivilbefolkningen. Norge har også vært en

pådriver med sikte på å få på plass ytterligere restriksjoner på bruk av klaseammunisjon for å begrense de humanitære skadevirkningene i størst mulig grad. Det har imidlertid vist seg vanskelig å komme til enighet om et tilfredsstillende forhandlingsmandat innenfor denne rammen. I tillegg har man innenfor konvensjonen arbeidet for restriksjoner på bruk av anti-kjøretøyminer, etter at Statspartsmøtet i november 2003 vedtok en egen protokoll om krigens eksplosive etterlatenskaper som bl.a. vil kunne medvirke til å redusere de humanitære lidelsene knyttet til bruken av klaseammunisjon i væpnede konflikter. Stortinget godkjente protokollen i juni 2005.

Hva angår konvensjonell rustningskontroll i Europa (CFE) har de allierte stilt som betingelse for å ratifisere den tilpassede CFE-avtalen at alt russisk militært materiell trekkes ut av Georgia og Moldova, i henhold til de såkalte Istanbul-forpliktelsene. I 2005 ble det fremforhandlet en avtale mellom Russland og Georgia om russisk uttrekking fra landet i løpet av 2008. Avtalen er ennå ikke undertegnet, men russerne har gjennomført den delen som var avtalt for 2005. Dette anses som en positiv utvikling. Hva angår Moldova er det derimot ingen utvikling å spore.

Budsjett 2007

Underposten dekker pliktig bidrag til møter og forhandlinger om global og regional nedrustning og rustningskontroll, herunder møter innenfor Avtalen om ikke-spredning av kjernefysiske våpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC), Biologivåpenkonvensjonen (BTWC), Prøvestansavtalen (CTBT), Konvensjonen om inhumane våpen (CCW), Avtalen om konvensjonelle våpen i Europa (CFE), og forhandlinger om sikkerhets- og tillitskappende tiltak. For 2007 foreslås avsatt kr 11 321 000.

Europarådet

Mål

- Norge skal utnytte sitt medlemskap i Europarådet til å fremme Regjeringens målsetninger på sentrale områder som menneskerettigheter, rettsstat, demokrati og godt styresett i Europa.
- Norge skal bidra til å sette dagsorden og være en pådriver for å sikre reformen av det europeiske menneskerettighetssystemet og styrke Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD).
- Norge skal bidra til demokratisk stabilitet i Europa ved å støtte opp under politiske, juridiske og konstitusjonelle reformer, spesielt

overfor landene i Øst-Europa, inkludert Russland.

- Norge vil bidra til å videreutvikle samarbeidet med andre multilaterale organisasjoner som EU, OSSE og FN.
- Norge skal også være en pådriver for reformer i driften av organisasjonen for å skape mer åpenhet og bedre kostnadseffektivitet.

Rapport 2005

Europarådets tredje toppmøte ble avholdt i Warszawa 16.-17. mai 2005. Statsministeren deltok. Toppmøtet vedtok en politisk erklæring og en omfattende handlingsplan med operative retningslinjer for samarbeidet fremover. Den viktigste saken var å sikre det europeiske menneskerettighetssystem og styrke Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Det ble vedtatt tre nye konvensjoner for å styrke kampen mot terrorisme, menneskehandel og annen organisert kriminalitet. Det ble lagt klare føringer for bedre koordinering og samarbeid mellom Europarådet, OSSE og EU. Det ble enighet om mandat for en prosess om forsterket og utdypet samarbeid med EU (MoU). Norske prioriteringer og forslag fikk solid gjennomslag på toppmøtet: styrket MR-system, samarbeidet med OSSE og EU, interreligiøs/-kulturell dialog, godt styresett på lokalplan, tiltak for sårbare grupper og en mer effektiv og åpen organisasjon. Utenriksministermøtet i november vedtok å styrke oppfølgingen av handlingsplanen fra toppmøtet.

Som respons på påstander om at CIA har brukt europeiske land for transport og internering av fanger, ba Europarådets generalsekretær medlemslandene om å redegjøre for nasjonal gjennomføring av den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Norge la vekt på å besvare spørsmålene utførlig og samvittighetsfullt. I løpet av 2006 vil generalsekretæren komme med tilrådninger om hvordan man kan utbedre svakheter og hull i det internasjonale legale rammeverket som ble avdekket i svarene fra medlemslandene. Mot bakteppe av «karikatur-saken» er det enighet om at man vil intensivere arbeidet med interkulturell og interreligiøs dialog.

Både Torturkomiteen (CPT) og Menneskerettighetskommissærens representanter avla Norge besøk i 2005 med sikte på å rapportere om sine funn i 2006. Svenske Thomas Hammerberg ble i oktober valgt til ny menneskerettighetskommissær.

Budsjett 2007

Underposten dekker Norges pliktige bidrag til Europarådets ordinære budsjett, pensjonsbudsjett og ekstraordinære budsjett, samt budsjett for delavtalene om Europarådets utviklingsbank, Venezia-kommisjonen og Nord/Sør-senteret. Norge vil fra 2007 også være part i delavtalen om et grenseregionalt senter i St. Petersburg.

For 2007 foreslås avsatt 31,5 mill. kroner.

Internasjonale råvareavtaler

Mål

Bevilgningen dekker Norges forpliktelser til Den internasjonale kaffeorganisasjonen. Midlene skal sette organisasjonen i stand til å bidra med statistikk- og informasjonsarbeid samt noe faglig bistand.

Budsjett

For 2007 foreslås avsatt kr 175 000.

Ymse organisasjoner

1. Østersjørådet

Mål

Norsk deltakelse i Østersjørådet utgjør en del av Norges nærområdepolitikk. Medlemskapet i organisasjonen gir mulighet for å bidra til en styrking av europeisk sikkerhet, samt politisk stabilitet og økonomisk og sosial utvikling i østersjøregionen. Rådet er et samarbeidsforum der Russland er integrert og utgjør en møteplass for dialog. Etter EU-utvidelsen i 2004 er Østersjøen blitt et EU-innhav, med unntak for Russland. For Norge (og Island) blir Østersjørådet dermed et viktig forum for nær-områdedialog både i forhold til nærstående EU-land og Russland.

Rapport 2005

Østersjørådet er det sentrale koordinerende organ for det brede samarbeidet i østersjøregionen. Midlene til posten ble benyttet til å dekke Norges pliktige bidrag til driften av rådets sekretariat i Stockholm.

Under polsk og islandsk formannskap har Østersjørådet i 2005 fortsatt sitt arbeid med å legge forholdene til rette for samarbeid i østersjøregionen på en rekke områder og spilt sin rolle som aktivt dialogforum for de 11 medlemslandene og EU-kommisjonen. Norske hovedprioriteringer har vært fremme av helse og livskvalitet, bekjempelse

av organisert kriminalitet med særlig vekt på handel med mennesker, økonomisk og sosial utvikling, utdanning, atomsikkerhetstiltak og energisporsmål samt regionalt og lokalt samarbeid.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 1 168 000. Beløpet vil i likhet med tidligere år i sin helhet gå til drift av Østersjørådets sekretariat i Stockholm og utgjør Norges andel på 12 pst.

2. Det europeiske institutt

Gjennom et omfattende samarbeid med den amerikanske administrasjonen, Kongressen, EU-kommisjonen, EUs medlemsland og andre europeiske land gjør Det europeiske institutt en betydelig innsats for fremme av transatlantisk dialog i Washington på en rekke områder. Instituttets målsetning er å spre informasjon om betydningen av transatlantisk samarbeid. Instituttet har vist stor evne til å kunne treffe et bredt publikum med høyt profilerte innledere og dagsaktuelle tema. Også representanter fra norske myndigheter har gjennom Det europeiske institutts arrangementer mulighet til å presentere norske synspunkter på ulike spørsmål. Samarbeidet med instituttet er også verdifullt sett fra et norsk synspunkt, fordi det gir en mulighet til å få inntak i europeiske prosesser og europeiske samtalepartnere.

For 2007 foreslås avsatt kr 100 000.

3. Den internasjonale havrettsdomstol

Mål

Den internasjonale havrettsdomstol i Hamburg ble opprettet gjennom FNs havrettskonvensjon av 1982, som Norge ratifiserte 24. juni 1996. Partene i konvensjonen kan ved skriftlig erklæring akseptere denne domstolen og/eller en eller flere av de andre tvisteløsningsorganene som er listet opp for å løse tvister på en bindende måte. I tråd med prinsippet om avtalefrihet er hovedregelen imidlertid at partene selv løser sine tvister. Havrettsdomstolen har en sentral rettsskapende funksjon innen deler av den moderne havrett. Domstolen holdt sitt første møte i 1996 og har siden avsagt dom i en rekke saker.

Rapport 2005

Havrettsdomstolen avholdt to sesjoner i 2005. Domstolens saker den senere tid har i hovedsak dreid seg om omgående frigivelse av tilbakeholdte

skip. Havrettsdomstolen har for øyeblikket kun én sak til behandling. Dette er den såkalte «Sverdfisk-saken» mellom Chile og EU. Saken gjelder spørsmål om bevaring og bærekraftig utnyttelse av sverdfiskbestanden i det sørøstlige Stillehavet.

Budsjett 2007

Havrettsdomstolens budsjett for 2006/07 er på 17,2 mill. euro og ble vedtatt i juni 2006 under Statspartsmøtet til FNs havrettskonvensjon. For 2007 foreslås avsatt kr 612 000 til dekning av Norges pliktige bidrag.

4. FNs internasjonale straffedomstoler

Jugoslaviadomstolen

Mål

Jugoslaviadomstolen (ICTY) ble etablert av Sikkerhetsrådet i 1993 (resolusjon nr. 827). Domstolens mandat er å straffeforfølge personer som er ansvarlige for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser begått i det tidligere Jugoslavia etter 1. januar 1991. Domstolen har sete i Haag, Nederland, og dens hovedanklager er Carla del Ponte fra Sveits. Amerikaneren Theodor Meron er domstolens president.

Rapport 2005

ICTY opererer nå med full kapasitet; seks rettssaker fordelt på to skift i tre rettssaler. Domstolens slutføringsstrategi, som bl.a. innebærer overføring av saker som involverer mellomledere og tjenestemenn til nasjonale domstoler, skal bidra til at ICTY kan konsentrere seg om de hovedansvarlige. Slik overføring forutsetter oppbygging av nasjonale rettssystemer bygd på demokratiske prinsipper. Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i Jugoslaviadomstolen, som spiller en viktig rolle for det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i det tidligere Jugoslavia. Norge er en av ti stater som har inngått soningsavtale med domstolen, og man har gjennomført lovgivning som fullt ut gjør Norge i stand til å samarbeide med og yte assistanse til domstolen. Norge har også inngått avtale med domstolen om gjenbosetting av vitner. Norge har støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide aktivt for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold slik at den kan få fullført sitt mandat innen rimelig tid.

Rwandadomstolen

Mål

Den internasjonale straffedomstol for Rwanda (ICTR) ble etablert av FNs Sikkerhetsråd i 1994 (resolusjon nr. 955). Domstolens mandat er å straffeforfølge alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett i Rwanda, samt rwandiske borgere ansvarlige for slike brudd i nabolandene, i perioden mellom 1. januar og 31. desember 1994. Hassan Bubacar Jallow fra Gambia er domstolens hovedanklager. Domstolen har sitt sete i Arusha, Tanzania. Den norske lagdommer Erik Møse har vært dommer ved domstolen siden 1999 og domstolens president siden mai 2003.

Rapport 2005

Rettssaker gjennomføres parallelt i de fire domskamrene, mye takket være tilførsel av tilleggsdommere (dommere som tilkalles ved behov). Som følge av en vedtektsendring i 2003 kan totalt ni tilleggsdommere sitte i domskamrene til enhver tid og kan også sitte i forundersøkelseskommissariatet i sin utnevneperiode.

Domstolen arbeider med å gjennomføre sin slutføringsstrategi, som bl.a. innebærer at domstolen skal konsentrere seg om de hovedansvarlige og overføre saker som involverer mellomledere til nasjonale domstoler. Det tas sikte på å avvikle all aktivitet i første instans innen 2008 og alt arbeid innen 2010. Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i Rwandadomstolen, som spiller en viktig rolle for det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i regionen. Norge har tilbudt seg å ta imot domfelte til soning her i landet, og har gjennomført lovgivning som fullt ut gjør oss i stand til å samarbeide med og yte assistanse til domstolen. Videre har regjeringen besluttet å imøtekomme en forespørsel om å påta seg å iretteføre en person tiltalt for deltagelse i folkemordet i Rwanda. Norge har sammen med Storbritannia finansiert domstolens fjerde rettskammer, som utgjør et viktig element for gjennomføringen av domstolens avslutningsstrategi (USD 300 000). Norge har også støttet domstolens outreach-program (500 000 kroner for 2006), som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle.

Budsjett 2007

Det foreslås avsatt kr 12 572 000 til å dekke Norges pliktige bidrag til de to domstolene i 2007.

5. Havbunnsmyndigheten

Mål

Den internasjonale havbunnsmyndigheten er en av institusjonene etablert under FNs havrettskonvensjon av 1982 som Norge ratifiserte i 1996. Havbunnsmyndigheten skal forvalte mineralressursene på havbunnen på de store havdyp utenfor nasjonal jurisdiksjon til gagn for hele menneskeheten. Den kan tildele rettigheter til å søke etter og utnytte forekomster i det internasjonale havbunnsområdet, og kan selv delta i slik virksomhet gjennom et særskilt foretak. Havbunnsmyndigheten vedtar regler, forskrifter og prosedyrer for undersøkelse og utnyttelse av mineralforekomster i det internasjonale havbunnsområdet, og fører tilsyn med at regelverket overholdes.

Rapport 2005

Havbunnsmyndigheten vedtok i 2000 den såkalte «Mining Code», med regler for utvinning av mangannoduler. Dette åpnet muligheten for lete- og utvinningstillatelser. Myndigheten har inngått avtaler med flere såkalte pionerinvestorer hvor det innvilges letetillatelser for 15 år. Selskapene avgir årsrapporter til Havbunnsmyndigheten. Forberedelsene til kommersiell mineralutvinning fortsetter. I 2005 fortsatte drøftelsene om et forslag fra Den juridiske og tekniske komité til regler for utvinning av koboltrike skorper og flermetalliske noduler.

Budsjett 2007

Havbunnsmyndighetens budsjett vedtas for toårsperioder og er basert på et nullvekstprinsipp. Budsjettet for 2007/08 ble vedtatt under Havbunnsmyndighetens 12. sesjon i august 2006 og er på USD 12,2 mill. For 2007 foreslås avsatt kr 350 000 til dekning av Norges andel.

6. Den internasjonale straffedomstol

Mål

Den internasjonale straffedomstol (ICC) er en fast, internasjonal domstol med myndighet til å straffeforfølge og dømme enkeltindivider for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Domstolen er opprettet gjennom en traktat (Roma-vedtektene) av 17. juli 1998. Norge ratifiserte traktaten 16. februar 2000. Roma-vedtektene trådte i kraft den 1. juli 2002. Domstolen har jurisdiksjon dersom forbrytelsen har funnet sted på territoriet til en statspart eller dersom forbryteren er borger av en statspart. Videre vil både enkeltstater og Sikkerhetsrådet kunne bringe situasjoner inn

for domstolen, og hovedanklageren kan på gitte vilkår iverksette etterforskning på eget initiativ. Domstolens sete ligger i Haag, Nederland. Philippe Kirsch (Canada) er Domstolens president og hovedanklager er Luis Moreno-Ocampo (Argentina).

Rapport 2005

Domstolen er nå fullt operativ. Seks av domstolens 18 dommere ble valgt i januar 2006. Hovedanklager ble enstemmig valgt i april 2003. Det fjerde statspartsmøtet ble avholdt i Haag i november og desember 2005 og New York i januar 2006. Domstolen har p.t. fått henvist tre situasjoner fra statsparter, hhv. situasjonen i Uganda vedrørende The Lord's Resistance Army, situasjonen i Ituri i DR Kongo og alle handlinger innenfor domstolens kompetanse begått i Den sentralafrikanske republikk siden 1. juli 2002. I tillegg har Sikkerhetsrådet henvist situasjonen i Darfur til domstolen. Hovedanklageren har iverksatt etterforskning knyttet til DR Kongo, Uganda og Darfur. Dette er ICCs første etterforskninger.

Norge har hele tiden tilhørt pådrivergruppen for Domstolens etablering og arbeid, og ser den som et viktig bidrag til demokratisering, rettsstatsbygging og fredsbygging etter væpnede konflikter. Fra norsk side vil man fortsatt bidra aktivt til å verne om ICCs integritet. Samtidig vil man arbeide for å integrere Domstolen i systemet for beskyttelse av internasjonal fred og sikkerhet. Norge vil fortsette dialogen med de statene som har uttrykt betenkeligheter med Domstolen, med sikte på å fremme bredest mulig oppslutning om ICC og dens målsettinger.

Budsjett 2007

Domstolens budsjett for 2007 vil bli vedtatt på Domstolens fjerde statspartsmøte i november og desember 2006. Basert på tallene for 2006 foreslås det avsatt kr 9 700 000 for å dekke Norges pliktige bidrag for 2007.

7. Urfolksdeltakelse Arktisk råd, Barentsrådet m.v.

Situasjonsbeskrivelse

Samarbeidet i Arktisk råd omfatter alle de åtte arktiske statene; Canada, Danmark (Grønland og Færøyene), Finland, Island, Norge, Sverige, Russland og USA. Formålet er å utvikle miljøsamarbeid og fremme bærekraftig utvikling i de arktiske områdene. Samarbeidet innen Arktisk Råd er nå i betydelig vekst. Det legges fra norsk side stor vekt på betydningen av de arktiske urfolkernes aktive delta-

kelse i Rådet der seks urfolksorganisasjoner, deriblant Samerådet, har status som permanente deltakere.

Barentsrådet omfatter Norge, Sverige, Finland, Russland, Island, Danmark og EU-kommisjonen. Formålet er, gjennom samarbeid over grensene, å bedre økonomi og levevilkår i Barentsregionen. Det eksisterer innenfor Barentssamarbeidet en arbeidsgruppe for de tre urfolkene samer, nenetser og vepsere, samt et eget urfolkskontor, i tillegg til at urfolkernes representanter alltid inviteres til Barentsrådets møter.

Mål

Formålet med bevilgningen er å gi tilskudd til urfolksrepresentanters deltakelse i internasjonalt samarbeid i nordområdene på områder der deres interesse er særlig berørt, samt å styrke deres forutsetninger for å delta i denne type samarbeid. Bevilgningen vil i første rekke nyttes til tilskudd til samer og russiske urfolk.

Rapport 2005

Midlene gikk i 2005 i all hovedsak til dekning av Samerådets og russiske urfolksrepresentanters deltakelse på Arktisk råds møter.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 600 000.

8. Sekretariatet for Antarktisk-samarbeidet

Norge har lenge arbeidet for å gi det internasjonale samarbeidet mellom partene i Antarktistraktaten et fast sekretariat. Dette ble opprettet på midlertidig grunnlag i Buenos Aires i 2004. Stortinget fattet 13. juni 2006 vedtak om å godkjenne opprettelsen av sekretariatet.

Det norske tilskuddet til sekretariatets virksomhet har til nå blitt dekket under kap. 197, post 76 Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak. Bevilgningen foreslås overført til kap. 116, post 70 fra og med 2007. For 2007 foreslås avsatt kr 350 000.

Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)

Mål

- Norge skal ha en klar og egen dagsorden i OSSE som skal være utarbeidet i forståelse med norsk politikk i andre organisasjoner/bilaterale satsinger;

- Norge skal ha et nært samarbeid med deltakerlandene i OSSE, og særlig EU-landene, og gjennom fokus på områder der vi har ressurser og kompetanse gjøre Norge til en interessant partner
- Norge skal bidra til en reformprosess som vil effektivisere organisasjonen uten at OSSEs arbeid med menneskerettigheter og demokrati svekkes
- Norge skal støtte sendelagene og OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) med prosjektmidler der dette er hensiktsmessig
- Norge skal prioritere områder der OSSE har komparative fortrinn og der Norge har kompetanse/interesse: Bygging av rettsstaten og innsats på politisektoren, kampen mot menneskehandel, likestilling, herunder implementering av SR 1325, menneskerettighetsspørsmål, herunder MR-forsvarere, håndvåpen- og konvensjonell ammunisjon, regional gjennomføring av SR 1540 om ikke-spredning.

Rapport 2005

2005 ble preget av grunnleggende diskusjoner om OSSEs plass i europeisk sikkerhetsarkitektur, dens mandat og dens virkemåte. Den sikkerhetspolitiske situasjon som OSSE vokste frem fra er grunnleggende endret. I tillegg har Russland og en rekke land i Samveldet av uavhengige stater (SUS) satt spørsmålsteget ved om organisasjonen lenger ivaretar deres interesser. Uenighet knyttet til budsjett og bidragsskalaer truet i tillegg med å lamme organisasjonens virksomhet. Ved årsskiftet 2005/2006 står imidlertid OSSE sterkere rustet enn ett år tidligere: Budsjettspørsmålene er løst og samarbeidsklimaet i organisasjonen er bedret. Reformprosessen er ikke avsluttet, men man fikk vedtatt et «veikart» for arbeidet frem mot neste ministermøte. Tyngdepunktet i organisasjonens operasjonelle arbeid lå i 2005 fortsatt i Sørøst-Europa, men oppmerksomheten om landene i Kaukasus og Sentral-Asia er økende.

OSSEs 13. ministermøte fant sted i Ljubljana i desember 2005 og gjennom en rekke vedtak ble kursen for OSSEs arbeid i 2006 lagt. Norge var aktivt engasjert i utarbeidelsene av mange av dem; veikartet for reform, bekjempelse av menneskehandel, kvinners rolle i konfliktforebygging og gjenoppbygging, samt en rekke vedtak med sikte på å sette organisasjonen bedre i stand til å ta tak i og møte nye trusler og utfordringer som organisert kriminalitet, grensesamarbeid og migrasjon. Russland motsatte seg også denne gang omtale av

CFE-spørsmålet i den politiske erklæringen, som dermed ikke oppnådde konsensus.

Budsjett 2007

Norges andel av OSSEs regulære budsjett er 2,05 pst., mens andelen av den såkalte Wien-skalaen for støtte til sendelag er 2,07 pst. For 2007 foreslås avsatt totalt 30 mill. kroner.

Tilskudd til EFTA og EFTA-organer

Situasjonsbeskrivelse

EFTA ble opprettet i 1960 for å bygge ned handelshindringene medlemslandene imellom. De nåværende medlemsland er Norge, Island, Liechtenstein og Sveits. EFTAs virksomhet er delt mellom EØS, der Norge, Island og Liechtenstein er medlemmer, og utviklingen av frihandelsavtaler med tredjeland. EFTA-konvensjonen ble revidert i 2001.

Mål

EFTA-familien består av tre separate organisasjoner: Det europeiske frihandelsforbund (EFTA), EFTAs overvåkningsorgan (ESA) og EFTA-domstolen. Alle bidrar på hver sin måte til en riktig og effektiv gjennomføring av EØS-avtalen. EFTA skal også fremme det økonomiske samarbeidet mellom medlemslandene, Island, Liechtenstein, Norge og Sveits, på grunnlag av EFTA-konvensjonen, samt ivareta EFTA-landenes behov for frihandelsavtaler med land utenom EU og EFTA.

1. EFTA-sekretariatet

Mål

Sekretariatets hovedoppgave er å fremme EFTAs samlede interesser så vel i en EØS-sammenheng som overfor tredjeland, herunder å sikre en effektiv beslutningsprosess og en parallell regelutvikling i EU og EØS.

Sekretariatet har et viktig koordineringsansvar for gjennomføringen av EØS-avtalen i forhold til EU, i første rekke Kommisjonen. EFTA-sekretariatet betjener komitéstrukturen i EØS og i EFTA-sidens arbeid med utvikling av nytt EØS-regelverk.

I EFTAs arbeid i forhold til tredjeland skal sekretariatet bistå medlemslandene med den nødvendige ekspertise i forhandlinger og gjennomføring av frihandelsavtaler med land utenfor EU.

Rapport 2005

EFTA/EØS-samarbeidet ble ivaretatt på en tilfredsstillende måte i 2005. Arbeidet var konsentrert om

den løpende oppdatering av EØS-avtalen, samt drøftelser med Kommissjonen om utestående saker. Det ble innlemmet 314 rettsakter i EØS-avtalen.

Frihandelsavtalen med Sør – Korea ble undertegnet 12. desember 2005 i forbindelse med WTO-møtet i Hong Kong. Forhandlingene med Canada, Egypt og Den sørafrikanske tollunionen (SACU) ble videreført og det ble satt i gang forhandlinger med Thailand. Det ble arbeidet med å utvide kretsen av frihandelspartnere.

2. Overvåkingsorganet (ESA)

Mål

Overvåkingsorganets hovedoppgave er å føre tilsyn med at EFTA/EØS-landene gjennomfører og anvender reglene i EØS-avtalen i samsvar med avtalens forpliktelser. En viktig oppgave for overvåkingsorganet er å påse at regelverket følges innenfor områdene offentlig innkjøp, statsstøtte og konkurranse.

Rapport 2005

Hovedoppgaven i 2005 var knyttet til en omfattende generell overvåking av landenes gjennomføring i nasjonal rett av de rettsakter som inngår i EØS-avtalen. Ved utgangen av 2005 var antall bindende EØS-rettsakter i overkant av 5100. Norge hadde pr. januar 2005 gjennomført 99,2 pst. av direktivene for det indre marked, ifølge ESAs halvårslige resultatavtale.

EFTA-domstolen

Mål

Domstolens hovedoppgave er å avgi rådgivende uttalelser om fortolkning av EØS-avtalen på anmodning fra nasjonale domstoler og å dømme i de saker som Overvåkingsorganet reiser mot et EFTA/EØS-land, eventuelt av et annet EFTA/EØS-land. Domstolen behandler også anker mot avgjørelser tatt av Overvåkingsorganet i konkurransesaker, herunder statsstøtte.

Rapport 2005

Domstolen ferdigbehandlet 8 saker i 2005, hvorav 6 dommer og 2 rådgivende uttalelser.

Budsjett 2007 for EFTA og EFTA-organene

Bevilgningen dekker de norske bidrag til EFTAs organer: EFTA-sekretariatet, Overvåkingsorganet (ESA) og EFTA-domstolen. I tillegg kommer Norges tilskudd til den gamle finansieringsordning

under EØS-avtalen og den nye finansieringsordningen, jf. nedenfor. EFTA-organenes budsjett går i hovedsak til personell og drift. I tillegg finansieres tilskudd til faglig bistand og andre støtteprosjekter overfor tredjeland over EFTA-sekretariatets budsjett. Bevilgningsforslaget for 2007 tar hensyn til forventet lønns- og prisstigning. I 2006 er Norges budsjettandel for EFTA-sekretariatet 51,49 pst. For EØS-organene ESA og Domstolen, der Sveits ikke er bidragsyter, er budsjettandelen 89,0 pst.

For 2007 foreslås avsatt totalt 191,5 mill. kroner til EFTA og EFTA-organer.

Tilskudd til Nordisk Ministerråds virksomhet

Mål

Det formelle nordiske regjeringssamarbeidet blir forvaltet av Nordisk Ministerråd. Statsministrene har det overordnede ansvar for samarbeidet, og samarbeidsministrene har det løpende og overordnede koordineringsansvaret. Det nordiske samarbeidet og Ministerrådets budsjett prioriterer kultursamarbeidet, den nordiske konkurranseevnen, miljøsamarbeidet og nabosamarbeidet med bl.a. Nordvest-Russland og Arktis. Målet er å bidra til samarbeid på områder der de nordiske land har felles interesser og som gir en nordisk nytte og merverdi.

Rapport 2005

I 2005 hadde Danmark formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet. Danmark vektla kunnskap og innovasjon, fjerning av grensehindringer, samarbeid med naboområdene og effektivisering av det nordiske samarbeidet.

Danmark la særlig vekt på en gjennomgang av ministerrådsstrukturen med tanke på omlegginger for å styrke det nordiske samarbeidets fleksibilitet, relevans og effektivitet. Det ble gjennomført en strukturreform av Nordisk Ministerråd hvor man ved å nedlegge og slå sammen fagministerråd reduserte antall ministerråd fra 18 til 11.

Arbeidet med å omorganisere den omfattende og mangfoldige kultursektoren innebærer en betydelig omlegging av dette samarbeidet. Det norske formannskapet i 2006 skal sette reformen ut i livet og drive en prosess for modernisering av Ministerådets budsjett.

Det nordiske forsknings- og innovasjonssamarbeidet ble videreutviklet for å styrke nasjonale forskningsinstitusjoner og nettverk som internasjonale kompetansesentra. I den sammenheng er det viktig med et samlet syn på forskning og innovasjon.

Nordisk Ministerråd vedtok i 2005 etablering av et Russlandsprogram fra 1. januar 2006. Programmet er basert på retningslinjene for samarbeidet

med Nordvest-Russland som legger vekt på at samarbeidet med området skal styrkes med overordnede målsettinger om å bidra til en demokratisk samfunnsutvikling, åpne pluralistiske relasjoner over grensene og en regulert markedsøkonomisk utvikling. Russlandsprogrammet skal konkretiseres og operasjonaliseres i spesifikke aktiviteter for å fremme dette. Dette skal også ses i sammenheng med EUs nordlige dimensjon, hvor Nordisk Ministerråd er en aktiv medspiller.

Dialogen og samarbeidet med Barentsrådet, Arktisk Råd og Østersjørådet skal styrkes ytterligere. Det iverksettes et nytt arktisk samarbeidsprogram fra 1. januar 2006, og Barentsrådet skal bli en sentral partner i Ministerrådets aktiviteter i Barentsregionen.

De nye retningslinjene for samarbeidet med de baltiske land, tilsier at det i økende grad skal omlegges til et regulært og nært politisk samarbeid hvor konkrete tiltak utvikles der det foreligger felles interesser og ønske om felles innsats.

Norge har formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2006, og vil legge særlig vekt på Europas nordområder, den nordiske velferdsmodellen og kunnskap, fornyelse og verdiskaping. Formannskapet skal også videreføre satsingene for å fjerne grensehindringer og for å effektivisere det nordiske samarbeidet.

Nordisk Ministerråd legger stor vekt på å videreføre et meget konstruktivt forhold til Nordisk Råd.

Budsjett 2007

Budsjettet for 2007 videreføres på samme nivå som i 2006. Norges andel av budsjettet i 2006 var 26 pst, og blir 25,2 pst. i 2007. Andelen er en BNI-basert nordisk fordelingsnøkkel. Det foreslås avsatt kr 225 950 000 i 2007.

Ministerrådets budsjett for 2007 viderefører ordningen med en omprioriteringsramme, men ned fra 2 pst. av budsjettet i 2006 til 1 pst. i 2007, som skal tilgodese særlig prioriterte aktiviteter.

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)

Mål

OECD består av 30 medlemsland og er et forum hvor Norge møter de største aktørene i verdensøkonomien inklusive alle G-7 landene. OECD har unike forutsetninger for å håndtere felles problemstillinger innenfor økonomi, miljø, handel, utvikling, utdanning, sosiale spørsmål og en rekke andre områder. OECDs analyser er viktige innspill

til den nasjonale politikktutforming og de fleste norske departementer er involvert i arbeidet. Organisasjonen har de senere år styrket sitt arbeid med en bred gruppe ikke-medlemsland. Norge arbeider for at OECD skal befeste sin posisjon som et sentralt samarbeidsforum i møtet med globaliserings utfordringer i det 21. århundre.

Rapport 2005

I 2005 styrket OECD samarbeidet med ikke-medlemsland, særlig India, Kina og Russland. Videre fortsatte man arbeidet med å reformere og effektivisere organisasjonens virkemåte med sikte på å legge fram et forslag til godkjennelse på Ministerrådsmøtet 2006. Forhandlingene om en ny avtale for å avskaffe støtten til verftsindustrien førte ikke fram og ble avsluttet uten resultat sommeren 2005. Angel Gurría fra Mexico ble valgt til ny generalsekretær i OECD. Han tiltrer stillingen etter Ministerrådsmøtet 2006.

Budsjett 2007

Norges andel av OECDs budsjett økte fra 0,959 pst. i 2005 til 1,049 pst i 2006. For 2007 foreslås avsatt kr 24 958 000. I tillegg foreslås avsatt kr 3 352 000 til byggeprosjektet SITE. Det fremmes forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i OECD, jf. forslag til romertallsvedtak.

Verdens handelsorganisasjon (WTO)

Situasjonsbeskrivelse

WTO administrerer et omfattende regelverk for internasjonal handel, og gir medlemmene tilgang til en juridisk bindende tvisteløsningsmekanisme. WTO er også forum for forhandlinger om økt markedsadgang og nye regler for handelen. I den pågående forhandlingsrunden («Doha Development Agenda», DDA) forhandles det blant annet om markedsadgang for industrivarer (inkludert fisk og fiskeprodukter), om tjenester og landbruk, og om endringer i regelverket blant annet for antidumpingtiltak.

WTOs ministerkonferanse i Hong Kong i desember 2005 la en tidsplan med sikte på avslutning av den pågående forhandlingsrunden i løpet av 2006. Det har i ettertid vist seg ikke å være mulig å holde denne tidsplanen, og forhandlingene ble suspendert i juli 2006 etter at hovedaktørene i forhandlingene ikke fant grunnlag for enighet om de mest sentrale forhandlingsspørsmålene.

Mål

WTOs målsetting er å videreutvikle et regelbasert og åpent multilateralt handelssystem for å skape bedre forutsetninger for økonomisk vekst og velferd, ikke minst i utviklingslandene.

Som et lite land med en svært åpen økonomi, har Norge sterk interesse av å delta i et bredt og forpliktende multilateralt handelssystem som bidrar til å gi norsk næringsliv stabile og forutsigbare rammevilkår. Regjeringen vil derfor videreføre Norges aktive deltakelse i WTO, og vil søke å bidra konstruktivt til å føre DDA frem til et tilfredsstillende sluttresultat. Regjeringen vil i den forbindelse legge stor vekt på at utviklingslandenes, og spesielt de minst utviklede landenes interesser ivaretas i forhandlingene.

Rapport 2005

I tråd med mandatet for den pågående forhandlingsrunden har Norge videreført sin aktive deltakelse i den pågående forhandlingsrunden i 2005, blant annet under ministerkonferansen i Hong Kong i desember og forberedelsene til denne. Utover dette ivaretas det regulære arbeidet i WTO i de mange ulike organer som er etablert under WTOs hovedråd. Særlig vekt har blitt lagt på å følge arbeidet i WTOs tvisteløsningssystem. Videre har Norge videreført sin aktive deltakelse i forhandlinger om WTO-medlemskap for en rekke land som hittil ikke har vært medlemmer, med særlig vekt på Russland.

Budsjett 2007

Norges andel av WTOs budsjett for 2006 var 0,841 prosent. For 2007 foreslås avsatt kr 7 721 000. Det fremmes forslag om at Stortinget som i foregående år samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i WTO, jf. forslag til romertallsvedtak.

Internasjonalt energisamarbeid

1. OECDs atomenergibyrå (NEA)

Mål

NEAs oppgaver er å fremme bruk av atomenergi for fredelige formål. Norge deltar blant annet for å styrke byråets innsats innen forskning, informasjonsutveksling og faglig bistand om driftssikkerhet og atomavfallsbehandling/-lagring ved atominstallasjoner i Sentral- og Øst-Europa.

Rapport 2005

Utvikling av god sikkerhetskultur står sentralt i NEAs bistand til land i Sentral- og Øst-Europa. De viktigste virkemidlene er samarbeidsprogrammer, utveksling av informasjon, seminarer og opphold for eksperter ved anlegg i NEAs medlemsland, inkludert ved Institutt for energiteknikk på Kjeller og i Halden. NEA er sekretariat for komiteen som ivaretar MNEPR-avtalen (multilateral juridisk rammeavtale for bistand til Russland på atomsikkerhetsområdet).

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 1 159 000.

2. Det internasjonale atomenergibyrå (IAEA)

Situasjonsbeskrivelse

IAEA har utviklet en rekke instrumenter for å hindre at kjernefysisk materiale kommer på avveie eller på annen måte ender opp slik at det kan bidra til å skade miljøet. IAEA har et viktig ansvar for å påse at ikke-spredningsforpliktelsene i Avtalen om ikke-spredning av kjernevåpen (NPT) overholdes. Det siste året har oppmerksomheten særlig vært rettet mot kjernefysiske aktiviteter i Iran og Nord-Korea. Videre arbeider IAEA aktivt for å avdekke ulovlige nettverk for spredning av kjernefysisk teknologi og materiale. IAEA bistår også utviklingsland i å nyttiggjøre seg kjernefysisk teknologi innen helse, landbruk, vannforsyning og miljøovervåking.

Mål

Norge vil bidra til et styrket IAEA for dermed å øke organisasjonens muligheter til å gjennomføre sitt mandat. Dette er viktig for å få til en løsning på Iran og Nord-Korea. Regjeringen vil også arbeide for at IAEA styrker sin rolle i ikke-spredningsarbeidet, både når det gjelder begrensning i bruken av høyanriket uran i sivil sektor og for å få plass internasjonale mekanismer for kjernefysisk brenselproduksjon. Norge vil videre arbeide for at utviklingsland skal nyte godt av bistand på bruken av kjernefysisk teknologi til fredelige formål.

Rapport 2005

Norge trådte høsten 2005 inn i IAEAs styre for en toårsperiode. Det er i første rekke håndteringen av Irans kjernefysiske program som har opptatt styrets arbeid. Styret har i flere rapporter slått fast at Irans samarbeid med organisasjonen ikke har vært

tilfredsstillende. Norge har støttet de tre EU-landene, Frankrike, Storbritannia og Tysklands forhandlinger med Iran for en politisk løsning innenfor rammen av IAEA. Styret vedtok i september en resolusjon som krevde stans i all anrikningsaktivitet og at Iran samarbeidet fullt ut med IAEA.

Norge har arbeidet for en styrking av IAEOs politiske og økonomiske evne til å gjennomføre sitt inspeksjons- og bistandsregime for å sikre at kjernefysisk aktivitet og anlegg er i tråd med inngåtte sikkerhetsavtaler (safeguards agreements). IAEA har intensivert arbeidet for å sikre at statspartene til Ikke-spredningsavtalen (NPT) etterlever sine folkerettslige forpliktelser, ved at nye og forsterkede verifikasjonsmekanismer (tilleggsprotokollen) er innført. Norge har støttet opp om arbeidet for å utvikle multilaterale ordninger for produksjon av kjernefysisk brensel og håndtering av dets avfall. Dette er viktig for å hindre at nye land utvikler slik produksjonskapasitet. Norge har også arbeidet for at IAEA skal få økt utviklingspolitisk uttelling for sin omfattende tekniske bistand innen helse, matproduksjon, kartlegging av rent drikkevann og miljøovervåking.

IAEA og byråets generaldirektør ElBaradei fikk Nobels fredspris i 2005. Norge støttet aktivt IAEOs Generaldirektør ElBaradeis forslag om at organisasjonens økonomiske andel av fredsprisen skulle gå til opprettelse av et nytt fond for helse og ernæring, som skal brukes til kompetanseutvikling for land i Sør. I tillegg bidro Norge på frivillig basis med fire millioner kroner til dette fondet. Norge spilte en aktiv rolle for å få med en klausul om miljøkriminalitet under konferansen i juli 2005 om revisjon og styrking av IAEA-konvensjonen om fysisk sikring av nukleært materiale. Norge støttet også aktivt opp om IAEOs beredskapsarbeid mot radiologiske ulykker, og styrking av instrumenter for å sikre forsvarlig håndtering av kjernefysisk materiale.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt 17 mill. kroner. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i IAEA, jf. forslag til romertallsvedtak.

3. Det internasjonale energibyrå (IEA)

Mål

IEA er OECD-landenes samarbeidsorganisasjon på energisektoren. Hovedmålsettingen er å sikre medlemslandene energiforsyninger gjennom en beredskapsplan for olje og et langsiktig energiprogram. Datainnsamling, analyse og utarbeidelse av

energistatistikk utgjør en sentral del av IEAs arbeid. Norge deltar i samarbeidet ved en særavtale som ivaretar vår stilling som betydelig eksportør av olje og gass. IEAs definisjon av energiforsyningssikkerhet omfatter miljøspørsmål og samarbeid med ikke-medlemsland.

Rapport 2005

Energiforsyningssikkerhet og energipolitikk som sikrer nasjonal og internasjonal økonomisk og sosial utvikling, samt ivaretar globale miljøhensyn, har vært hovedsatsområdene i IEA-samarbeidet også i 2005. Høye energipriser har skapt et behov for å forstå hvilke konsekvenser dette kan få for verdensøkonomien. Et viktig mål for IEAs arbeid med å etablere gode energi-indikatorer er å øke synligheten og kvaliteten av energidata, som igjen vil gi et mer meningsfylt sammenligningsgrunnlag for energiforbruk, produksjon og utslipp. IEA jobber kontinuerlig for å sikre gode data samt å bedre lands energistatistikker.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 1 597 000. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i IEA, jf. forslag til romertallsvedtak.

4. Det europeiske energicharter (ECT)

Mål

ECT gjenspeiler ønsket om større sikkerhet i energileveranser, økt effektivitet i produksjon, bearbeidelse, distribusjon og bruk av energi, reduksjon av miljøproblemer knyttet til energiaktiviteter og økte investeringer i energiaktiviteter i området som dekkes av chartersamarbeidet. Med charteret er det også avgitt en politisk erklæring som blant annet henviser til statenes suverene rettigheter over energikildene basert på ikke-diskriminerende og markedsorientert prisdannelse. Det er senere inngått en juridisk bindende chartertraktat for langsiktig samarbeid, et liberalisert energimarked og beskyttelse av investeringer. Norge har undertegnet men ikke ratifisert traktaten, da tvisteløsningsmekanismen i investor-stat-forhold kan reise rettslige problemer. Russland, i tillegg til Australia, Hviterussland og Island, har heller ikke ratifisert.

Rapport 2005

ECT utgjør et forum for oljepolitiske spørsmål der produsent- og konsumentland møtes – også de uten annen organisatorisk tilhørighet. I 2005 har

det fra sekretariatets side vært prioritert å implementere de endringer av organisasjonen som ble foreslått i 2004. En har videre vektlagt at alle aktiviteter skal ha en sterk kobling til implementering av charteret, sammen med innsats for å promotere ratifisering av charteret hos alle som har signert men ikke ratifisert denne.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås det avsatt kr 490 000.

Multilaterale eksportkontrollfora

Mål

De multilaterale eksportkontroll og ikke-spretningsregimene har som formål å hindre spredning av varer, materialer, substanser og teknologi som kan bidra til utvikling og produksjon av masseødeleggelsesvåpen, samt levering av slike våpen. Gjennom det multilaterale samarbeidet søkes det å bygge høye internasjonale eksportkontrollstandarder. Australia-gruppen retter seg mot spredning av kjemiske og biologiske våpen, Nuclear Suppliers Group og Zangger-komiteen mot kjernefysiske våpen og Regimet mot spredning av missilteknologi søker å hindre spredning av missiler for levering av slike våpen. Wassenaar-samarbeidet har som mål å samordne eksportkontrolltiltak for konvensjonelle våpen og høyteknologiske flerbbruksvarer. Dette gjøres ved regelmessige rapporter om faktisk eksport og lisensnektelser til særskilte land eller regioner, samt gjennom større harmonisering av den nasjonale eksportkontrollpraksisen om konvensjonelle våpen og sensitiv høyteknologi

Rapport 2005

Etter terroranslagene i USA i september 2001 har de multilaterale eksportkontrollregimene intensivert sine aktiviteter betydelig. Norge har innehatt formannskapet i Nuclear Suppliers Group (NSG) i perioden juni 2005 – juni 2006. I formannskapsperioden har Norge gjennomført en omfattende dialog med en rekke ikke-medlemmer for å oppnå større forståelse for gjennomføring av effektiv eksportkontroll.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 93 000 til Wassenaar-samarbeidet, som er eneste eksportkontrollregime med pliktige bidrag.

Marine ressurser

Den internasjonale hvalfangstkommissjon og Kommissjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis.

Mål

Den internasjonale hvalfangstkommissjon (IWC) har som formål å sikre bærekraftig forvaltning globalt av de store hvalartene. Kommissjonen for bevaring av levende ressurser i Antarktis (CCAMLR) er opprettet for å forvalte levende marine ressurser i området rundt Antarktis. Arbeidet legger til grunn prinsippet om økosystembasert forvaltning. Organisasjonen er en integrert del av det internasjonale samarbeidet om Antarktis-spørsmål.

Rapport 2005

IWCs årsmøte i 2005 gjorde ingen fremskritt i arbeidet med å ferdigstille et nytt forvaltningsregime. Organisasjonen fungerer derfor ennå ikke i samsvar med sitt folkerettslige grunnlag, nedfelt i den internasjonale konvensjonen for regulering av hvalfangst. Norge vil likevel fortsette sine anstrengelser for å få organisasjonen inn på et mer produktivt spor.

CCAMLR ligger langt fremme i bekjempelsen av urapportert, uregulert og ulovlig (IUU-) fiske gjennom blant annet svartelisting av IUU-fiskefartøyer, sentralisert satellittovervåkning og et internasjonalt system for fangstdokumentasjon. Fangstopp-gaver og -overslag tyder på at dette arbeidet nå begynner å bære frukt. CCAMLR er blant de fiskeriorganisasjoner som er kommet lengst i anvendelse av en økosystembasert tilnærming i ressursforvaltningen. Det legges opp til et kommersielt norsk fiske etter krill i 2006.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås avsatt kr 1 241 000.

Post 71 Finansieringsordningen under EØS-avtalen, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

For å følge opp forpliktelsene i EØS-avtalens artikkel 115 ble det i 2000 opprettet en ordning for økonomiske overføringer rettet mot sosial og økonomisk utjevning i EU for perioden 1999-2003 (jf. Innst. S. nr. 19, 2000-2001). Ordningen avløste den tidligere finansieringsordningen (låne- og tilskuddsordningen) for perioden 1994-1998. Fristen for å gi tilsagn om støtte under ordningen løp ut 31.

desember 2003, men utbetalingene vil fortsette utover denne dato.

Rammen for finansieringsordningen var på totalt 119 mill. euro. Den norske andelen ble beregnet til om lag 113,5 mill. euro, d.v.s. ca. 885 mill. kroner.

Mål

Finansieringsordningen ble opprettet for å bidra til reduksjon av de økonomiske og sosiale forskjellene mellom regionene i EØS-området. Mottakerland var Portugal, Spania, Hellas og Irland. Målsettingen var at minst 2/3 av tilskuddene skulle gå til miljøprosjekter, herunder byfornyelse, tiltak mot forurensning i byområder og bevaring av europeisk kulturarv. Videre kunne prosjekter innen transport, herunder infrastruktur, og utdanning og opplæring, herunder akademisk forskning, motta støtte under ordningen.

Rapport 2005

Innen utløpet av fristen 31.12.2003 ble det gitt tilsgagn for totalt 113,6 mill. euro hvor Norge svarer for 95 pst. (107,9 mill. euro eller 841,6 mill. kroner). I 2004 ble det inngått avtaler om prosjekter i Hellas, Portugal og Irland. Over 90 pst. av midlene går til miljøtiltak og resten til de øvrige prioriterte formål. Hoveddelen av utbetalingene vil skje i 2005, 2006 og 2007.

Det ble utbetalt 189 mill. kroner over denne posten i 2005.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås det bevilget 180 mill. kroner.

Post 72 Finansieringsordningen i det utvidete EØS, kan overføres

Post 73 Norsk finansieringsordning i det utvidete EØS, kan overføres

De to finansieringsordningene under kap. 116, post 72 og post 73 omtales nedenfor under ett på grunn av store likheter mellom de to ordningene. Eventuelle ulikheter er presisert i teksten.

Situasjonsbeskrivelse

Som følge av EØS-utvidelsesavtalen av 14. oktober 2003 er EØS/EFTA-landene forpliktet til å bidra

med totalt 600 mill. euro eller omlag 4,8 mrd. kroner for perioden 1. mai 2004 – 30. april 2009. Norges andel av dette utgjør ca. 95 pst³. Det ble i tillegg inngått en særskilt avtale mellom Norge og Det europeiske fellesskap om å opprette en norsk finansieringsordning. Gjennom denne ordningen bidrar Norge med 567 millioner euro, eller om lag 4,54 mrd. kroner i samme periode. Ingen nye tilsgagn vil bli gitt under ordningene etter 30. april 2009, men utbetalinger vil kunne fortsette til 2012.

Mottakerlandene under den norske finansieringsordningen er de nye EU-landene Estland, Latvia, Litauen, Polen, Tsjekia, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Malta og Kypros. Mottakerlandene under finansieringsordningen i det utvidete EØS er i tillegg Hellas, Portugal og Spania. Det er inngått rammeavtaler med alle mottakerlandene, hvor blant annet de landvise prioriteringene er fastsatt. Hovedansvar for gjennomføring av prosjekter er lagt til mottakerlandene. Utenriksdepartementet har forvaltningsansvar for ordningene på norsk side. Deler av forvaltningsoppgavene for ordningene ivaretas av et sekretariat, Financial Mechanisms Office (FMO), i Brussel. Det er etablert en egen styringskomité for finansieringsordningen i det utvidete EØS, Financial Mechanism Committee (FMC), bestående av de tre giverlandene Island, Norge og Liechtenstein.

Mål

De to finansieringsordningene ble opprettet for å bidra til å redusere økonomiske og sosiale forskjeller i EØS. Målet for begge ordningene er å identifisere og finansiere gode prosjekter og tiltak i mottakerlandene innenfor de områder som dekkes av ordningene, herunder vern av miljøet, fremme av bærekraftig utvikling, bevaring av den europeiske kulturarv, utvikling av menneskelige ressurser, helse og barneomsorg og forskning innen de nevnte områdene. Over den norske ordningen er det i tillegg mulighet til å prioritere Schengen og styrking av rettsvesenet, miljøområdet, regionalpolitikk, grenseoverskridende samarbeid, samt gjennomføring av EU-regelverk. Rammeavtalene fastlegger mål og prioriteringer for hvert av de tretten mottakerlandene.

I tillegg til Norges ansvar for at ordningene forvaltes i tråd med avtalene, er det et politisk mål å styrke de bilaterale relasjoner mellom Norge og mottakerlandene gjennom ordningene.

³ Nøyaktig andel avhengig av utviklingen i BNP i Norge, Island og Liechtenstein

Rapport 2005

Det ble i 2005 utbetalt 32,9 mill. kroner over post 72 og 40,9 mill. kroner over post 73.

Inngåelse av rammeavtaler med de tretten mottakerlandene ble fullført sommeren 2005. Det ble i 2005 undertegnet rammeavtaler for begge ordningene med Kypros, Litauen, Malta, Slovakia, Slovenia og Ungarn og med Hellas, Spania og Portugal for Finansieringsordningen i det utvidede EØS.

I løpet av 2005 ble det avholdt årlig møte med Polen, Tsjekkia og Latvia.

Det ble også i 2005 gitt prioritet til arbeidet med retningslinjer og gode forvaltningssystemer for ordningene, for å sikre en forsvarlig gjennomføring i mottakerlandene.

Mottakerlandene brukte mer tid enn forventet til å forberede, utlyse og prioritere prosjektsøknader. FMO mottok i slutten av 2005 de første søknader om støtte. I løpet av 2005 hadde seks av mottakerlandene åpne utlysninger av midler for til sammen rundt 1,7 mrd. kroner. Det var stor interesse for ordningene i mottakerlandene, og etter en utvelgelsesprosess i mottakerlandene ble utvalgte prosjektforslag oversendt FMO. I tillegg kom mottakerlandene i gang med forberedelsene av de ulike fond under ordningene.

Gjennom kontakt og informasjonsutveksling med fagdepartementer, institusjoner, frivillige organisasjoner og norske næringsliv, la Utenriksdepartementet til rette for at norske aktører skal

kunne nyttiggjøre seg muligheter under ordningene der det er naturlig. Samarbeidet med andre departement foregikk blant annet innenfor rammen av en interdepartemental referansegruppe. Det ble videre lansert en egen nettside i alle mottakerland med informasjon om norske offentlige aktører som kan være potensielle samarbeidspartnere for aktører i mottakerlandene. Utenriksdepartementet arrangerte eller deltok i løpet av 2005 på et 30-talls møter og seminarer for å stimulere norske aktører til å søke partnere i mottakerlandene. Viktige fagmiljøer som samarbeidet med Utenriksdepartementet om ordningene var arbeidslivets parter, frivillige organisasjoner, Innovasjon Norge og andre næringslivsaktører, Norsk Forskningsråd, Kommunenes Sentralforbund, Riksantikvaren, Statens forurensningstilsyn og Teknologisk Institutt. Norske ambassader i mottakerlandene arbeider aktivt for å tilrettelegge for økt bilateralt samarbeid under ordningene.

Budsjett 2007

Det foreslås bevilget 625 mill. kroner under kap. 116, post 72 Finansieringsordningen i det utvidete EØS og 625 mill. kroner under kap. 116, post 73 Norsk finansieringsordning i det utvidete EØS. Det foreslås videre at Utenriksdepartementet gis tilsagnsfullmakt på 2 150 mill. kroner under hver av de to postene, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>			251 327
71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>			4 293
76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>			23 498
	Sum kap. 118			279 118

Bevilgningen til postene under kap. 118 Nordområdetiltak m.v. lå tidligere under kap. 197

Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak.

Boks 8.1 Bred satsing i nord

Nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i årene framover. Regjeringen legger vekt på helhet i politikktutforming. Satsingen i nord favner derfor både tiltak i de tre nordnorske fylker, Svalbard, i havområdene og i samarbeidet med andre land i regionen.

Det er gjennom mange år satset bredt på utviklingen i nord. Til sammen utgjør satsingen mange milliarder. Denne oversikten viser områder hvor det er satt inn særlige tiltak for utviklingen i den nordlige landsdel og i havområdene utenfor.

Tabell 8.1 viser en oversikt over satsingsområder som er særlig prioritert i 2007.

Forskning, utvikling

Forskning og utvikling er et av hovedsatsingsområdene i Regjeringens nordområdepolitikk. Det foreslås avsatt betydelige midler til forskningstiltak som støtter opp under Regjeringens satsing i nord. Det største enkelttiltaket i årets budsjett er en bevilgning på 80 mill. kroner til det internasjonale polaråret 2007-2008. Midlene skal forvaltes gjennom Norges forskningsråd. I alt bevilger departementene over 400 mill. kroner til nordområderelevant forskning gjennom Forskningsrådet i 2007. I tillegg kommer rundt 290 mill. kroner til Havforskningsinstituttets innsats i nordområdene, 58 mill. kroner til Fiskeriforskning, samt om lag 90 mill. kroner til polarforskning, miljøovervåkning og ulike miljøfaglige tiltak ved Polarinstituttet, Statens strålevern, Polarmiljøsenderet og Polaria i Tromsø.

Regjeringen prioriterer videreutviklingen av forsknings- og utdanningsaktivitetene på Svalbard og foreslår avsatt om lag 74 mill. kroner til Universitetssenteret på Svalbard (UNIS). Det bevilges også betydelige midler til Arktisk universitet, til samisk forskning og utdanning og til forsknings- og utdannings-samarbeidet med våre naboland i nord.

Det foreslås også avsatt betydelige midler til utvikling av teknologi og kunnskap for å øke verdiskapingen fra petroleumsvirksomheten på norsk sokkel. Til sammen dreier dette seg om drøyt 300 mill. kroner. Forskningsprogrammet for industriell utnyttelse av gass (GASSMAKS) vil i 2007 bli tilført 26 mill. kroner.

Over Utenriksdepartementets budsjett foreslås avsatt 20 mill. kroner til *Barents 2020*, som vil lansere de første prosjekter høsten 2006. Et viktig siktemål med dette tiltaket er å legge til rette for tettere samarbeid mellom private og offentlige aktører, så vel som mellom norske og utenlandske miljøer.

Det er en betydelig marin forsknings- og utviklingsaktivitet i Tromsø knyttet til Fiskeriforskning, Havforskningsinstituttet, MABIT (program for Marin Bioteknologi i Tromsø) og marin biobank (MarBank). Dagens forskningsinstitutter Akvaforsk AS, Fiskeriforskning AS, Matforsk AS og Norconserv AS skal inngå i et næringsrettet blå-grønt forskningskonsern med hovedkontor lokalisert i Tromsø. Konsernet vil samlet få om lag 450 ansatte.

Oppfølging av helhetlig forvaltningsplan, ressurskartlegging

I St. meld. nr. 8 (2005 – 2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten (forvaltningsplan) går det frem at det skal gjennomføres geologisk kartleggingsarbeid i områdene Nordland VII og Troms II. Regjeringen foreslår at det settes av 70 mill. kroner slik at dette flerårige innsamlingsarbeidet kan begynne. Det skal også samles inn seismikk sørøst for Kong Karls land ved Svalbard.

Den systematiske kartlegging og styrking av kunnskapen om havbunnen videreføres gjennom MAREANO-programmet (Marin arealdatabase for nordlige havområder). Det foreslås satt av til sammen 23,6 mill. kroner til programmet i 2007.

Arbeidet med å øke kunnskapen om sjøfugl videreføres gjennom sjøfuglprogrammet SEAPOP (Seabird Population Management and Petroleum Operations), som vil gi et bedre grunnlag for beslutninger i spørsmål som gjelder forholdet mellom sjøfugl og menneskelig aktivitet i havområdene og kystsonen. Regjeringen foreslår at det bevilges 6,4 mill. kr til SEAPOP i 2007.

Tilstedværelse, overvåkning og beredskap

Forsvaret spiller en helt sentral rolle i suverenitetshåndhevelse og overvåkning i nord. For-

Boks 8.1 (forts.)

svarets virksomhet i nord er derfor høyt prioritert. Som ledd i dette tar Regjeringen sikte på å øke Kystvaktens budsjett med ca 18 mill. kroner i 2007, som vil bli brukt til økt operativ virksomhet i nordlige farvann. Også Hæren, Luftforsvaret og Marinen tilføres ekstra midler til virksomheten i nord.

Økt aktivitet i nordlige havområder stiller økte krav til beredskap og redningstjeneste. Døgnkontinuerlig tilstedevakt ved redningshelikopterbasen på Banak ble innført i 2006. Regjeringen foreslår nå at det bevilges 16,5 mill. kroner slik at det også blir døgnkontinuerlig tilstedevakt ved redningshelikopterbasen i Bodø i løpet av 2. halvår 2007. Dermed er begge basene i Nord-Norge sikret slik vakt.

Regjeringen foreslår også at det bevilges 17 mill. kroner til videre utbygging av værardanleggene på Andøya og Sørøya.

Satellittkommunikasjon, satellittnavigasjon og satellittbilder til værvarsling, grenseovervåking, skipsovervåking, fiskeriovervåking, miljøovervåking og suverenitetshevdelse er viktige tiltak innenfor nordområdepolitikken. Regjeringen foreslår blant annet at det bevilges til sammen 52 mill. kroner til forskningsvirksomhet under Andøya Raketttskytefelt, utvikling av radarsatellittbilder i nordområdene, og til ESA (European Space Agency)-relaterte jordobservasjonsaktiviteter i nord. I tillegg er det satt av 175 mill. kroner til utvikling av satellittnavigasjonssystemet GALILEO fordelt over perioden 2003-2009 og 48 mill. kroner til nedlesing av forskningsdata fra Svalbard Satellittstasjon fordelt over perioden 2006-2011.

Forvaltning av levende marine ressurser

Høsting av de levende marine ressursene i de nordlige havområdene er vesentlig for verdiskaping og levedyktige lokalsamfunn i våre nordligste fylker. For å sikre bærekraftig høsting av disse ressursene kreves betydelig satsing på forskning, overvåking og internasjonalt samarbeid. Havforskningsinstituttet har alene en samlet budsjettert nordområdeinnsats i 2006 på rundt 290 mill. kroner.

For å styrke overvåkingen av fremmedstoffer i sjømat med spesiell fokus på Barentshavet, økes budsjettet til Nasjonalt institutt for

ernærings- og sjømatforskning til dette formålet fra 6 til 8,5 mill. kroner i 2007.

Myndighetene har en betydelig kontroll- og forvaltningsaktivitet knyttet til havbruk, fiske og fangst. Den samlede innsatsen i nordområdene var i 2006 rundt 140 mill. kroner. Det er avsatt ytterligere 7,5 mill. kroner i 2007 til arbeidet med bekjemping av ulovlig, urapportert og uregistrert fiske (UUU-fiske), med særlig vekt på nordområdene.

Svalbard

Regjeringen legger vekt på opprettholdelse av et robust norsk nærvær på Svalbard og på at norsk svalbardpolitikk skal bidra til å markere norsk suverenitet i nordområdene. Årlig går det over statsbudsjettet om lag 450 mill. kroner til Svalbard-formål, samtidig som Svalbard genererer inntekter på om lag 150 mill. kroner. Som en tilpasning til skattereformen for fastlandet, ble skatten i lønnsrekordordningen for Svalbard økt fra 1. januar 2006. Som et særskilt bidrag til stabil bosetting på Svalbard, foreslår Regjeringen at det i 2007 innføres et skattefradrag på 7 200 kroner i utliknet skatt, tilsvarende 13 mill. kroner. Samtidig foreslår regjeringen at det med virkning fra 2007 gis et tillegg til barnetrygden for bosatte på Svalbard på 3 840 kroner pr. barn pr. år (tilsvarende det tillegg som gjelder i Finnmark og Nord-Troms).

Gjennom statstilskuddet til Svalbard Reiseliv AS gis det bidrag til økt verdiskaping og bedre lønnsomhet for reiselivet på Svalbard. Tilskuddet går til fellesoppgaver som drift av helårig turistinformasjon, markedsføring av Svalbard som reisemål, kompetanseoppbygging i reiselivsnæringene på øygruppa, miljøarbeid, utarbeidelse av statistikker og fremme av koordinering og samarbeid mellom reiselivsaktørene.

I løpet av de siste årene har Ny-Ålesund utviklet seg til å bli et senter for arktisk forskning. I statsbudsjettet for 2007 er det foreslått et tilskudd på 15 mill. kroner til Kings Bay AS, som har ansvaret for driften av stedet.

Regjeringen har i 2006 vedtatt å etablere Svalbard globale frølager, et spesialbygd fryselager med lagring av dubletter av frø fra frøsamlinger fra hele verden. Senteret vil stå ferdig i 2007.

Boks 8.1 (forts.)

Regionale tiltak

Nord-Norge er et prioritert område i bruken av distriktspolitiske virkemidler. Spesielt gjelder dette tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms. Den mest omfattende ordningen er fritak for arbeidsgiveravgift. To andre ordninger er ettergivelse av studielån og tillegg i barne-trygden.

Gjennom inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner gis et særskilt tilskudd til kommuner/fylkeskommuner i Nordland, Troms og Finnmark. Nord-Norge-tilskuddet til kommunene vil i 2007 utgjøre om lag 1 220 mill. kroner. Tilskuddet til fylkeskommunene vil utgjøre om lag 460 mill. kroner. Det gis samtidig et tilskudd til landets fylkeskommuner for regional utvikling.

I de områder som fra og med 2004 fikk økt arbeidsgiveravgift er det innført særlige næringsrettede utviklingstiltak og transportstøtte. Rammen for disse midlene i 2006 var på ca 1,4 mrd. kroner, hvorav ca. 820 mill. kroner ble benyttet i Nord-Norge utenom tiltaksso- nen. I 2007 vil summen bli noe redusert som følge av gjeninnføringen av differensiert arbeidsgiveravgift.

Det er avsatt 75 mill. kroner til et marint verdiskapingsprogram i 2007. Innenfor den økte bevilgningen på 35 mill. kroner vil det bli lagt hovedvekt på å møte regionalpolitiske utfordringer knyttet til kystsamfunn.

Helse

Helseforskjellene i nordområdene er store, og særlig Russland står overfor store utfordringer som følge av livsstilsfaktorer og smittsomme sykdommer. Det er et bredt samarbeid mellom russisk og norsk helsesektor, både på myndighetsnivå og gjennom nitti prosjekter innen mor/barn-helse, ernæring, alkohol, tuberkulose og hiv/aids. Det legges vekt på kompetanseoverføring for å styrke helse- og sosialsamarbeidet ytterligere, bilateralt, gjennom Barentsrådet og under EUs Nordlige Dimensjon. Viktige satsingsområder er smittsomme sykdommer, helse i fengsler og utsatte barn og unge. Samarbeidet støttes over kap. 118 post 70 Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland.

Landbruk

Landbruksnæringen er viktig for sysselsetting og bosetting i Nord-Norge. Distrikts- og regionalpolitiske hensyn er viktig i utformingen av de landbrukspolitiske virkemidlene. Ved et middels driftsomfang tar gårdsbruk i Nord-Norge imot over dobbelt så høy støtte som gårdsbruk på Jæren.

To nye distriktsrettede såkornfond plasseres i Nord-Norge, et i Bodø og et i Tromsø. Begge vil være i drift i løpet av 2006. Hvert fond blir på 255,4 mill. kroner, hvorav Staten deltar med 175 mill. kroner i ansvarlig lån og et tapsfond på 43,75 mill. kroner til hvert av fondene.

Urfolk

Til oppfølging av Finnmarksloven foreslår Regjeringen at det bevilges 10 mill. kroner i 2007 til etablering av Finnmarkskommisjonen og utmarksdomstol. Regjeringen viderefører ordningen med tilskudd til Rettshjelpskontoret Indre Finnmark for å ivareta den samisktalende befolknings særskilte behov.

Reindriftsnæringen har avgjørende betydning for bevaring og utvikling av de samiske områdene i Nord-Norge. Mange av utfordringene reindriftsnæringen står overfor er felles for landene i nordområdene. For å styrke det internasjonale reindriftssamarbeidet ble det høsten 2005 etablert et internasjonalt fag- og formidlingssenter for reindrift i Kautokeino. Regjeringen foreslår at senteret tildeles 2,58 mill. kroner i driftsmidler.

Samferdsel og kommunikasjon

Lange avstander og spredt bosetting skaper særlige utfordringer for kommunikasjonene i den nordlige landsdel. Til investeringer i stamvegnettet vil det i 2007 brukes om lag 417 mill. kroner. I tillegg kommer om lag 258 mill. kroner til investeringer på øvrige riksveger og til rassikring. Til Statens Vegvesen Region Nord bevilges om lag 950 mill. kroner, som benyttes til trafikktilsyn, drift og vedlikehold m.m.

Høyhastighetskommunikasjon (Høykom) skal utvikle og iverksette prosjekter og formidle kunnskap som bidrar til at Norge er

Boks 8.1 (forts.)

ledende med hensyn til innovativ bruk av IKT og bredbåndstjenester i alle deler av offentlig sektor. Fornyings- og administrasjonsdepartementet bevilget i 2006 8,4 mill. kroner som del av satsingen på utviklingen av Høykom til fylkene i Nordland, Troms og Finnmark. Inkludert overførte midler bevilget i 2005 er det bevilgede beløp i 2006 i disse fylkene 14,4 mill. kroner i 2006.

For å sikre et tilfredsstillende flytilbud, gir Staten et årlig driftstilskudd til ruter i Nord-Norge på om lag 275 mill. kroner. Staten kjøper samtidig riksvegferjetjenester for om lag 470 mill. kroner i Nord-Norge. Når det gjelder Hurtigruta vil det i 2007 bli kjøpt sjøtransporttjenester for 267,3 mill. kroner. Dette er viktig for å opprettholde transportstandarden langs kysten fra Bergen til Kirkenes. Barentsregionen er preget av dårlig utviklede transportruter over landegrensene. Det arbeides derfor aktivt for bedret samband mellom de nordiske land og med Russland i nord, både gjennom Barents-samarbeidet og i andre sammenhenger.

For å styrke konkurransesituasjonen for hurtigruteskipene som betjener strekningen Bergen-Kirkenes, vil sikkerhetsbemanningen på disse skipene komme inn under ordningen med nettolønn fra 1. juli 2007. Det foreslås bevilget 30 mill. kroner på Nærings- og handelsdepartementets budsjett til formålet.

Kystverket har ansvar for den maritime infrastrukturen (fiskerihavner, farleder, navigasjonstjenester los-, trafikksentraltjenester og andre maritime tjenester). I tillegg har Kystverket ansvar for statens beredskap mot akutt forurensning. Til sammen er det avsatt rundt 350 mill. kroner til dette i 2007. Den nye trafikksentralen i Vardø vil bli satt i operativ drift i 2007.

Kultur

Statsbudsjettet omfatter bevilgninger til en rekke kulturinstitusjoner, organisasjoner og tiltak i de tre nordligste fylkene. Flere enkeltinstitusjoner med fokus på grenseoverskridende virksomhet i Nord-Norge har fått prosjektstøtte fra Norsk kulturråd de senere årene. I tillegg gir Barentssekretariatet støtte til en rekke mindre prosjekter som også inkluderer kulturprosjekter.

Selskapet *Pikene på Broen* arbeider med å utvikle en egen plattform for kunstproduksjon

og formidling på tvers av kunstgrenser og nasjonale grenser, som til nå har vært prosjektbasert og gått under navnet Barentsscenen. Ett av tiltakene har vært festivalen Barents Spektakel som i 2007 arrangeres for fjerde gang. For 2007 søker Pikene på Broen om 1,5 mill. kroner i forbindelse med omlegging fra prosjektbasert til kontinuerlig drift av virksomheten.

På Kultur- og kirke departementets budsjett bevilges pressestøtte til samiske aviser. Samlet beløper dette seg til om lag 13,9 mill. kroner i 2007. I tillegg gis det også særskilt distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark, totalt om lag 1,6 mill. kroner pr. år

Innenfor filmsektoren gis det tilskudd til drift av Nordnorsk filmsenter AS. Samlet mottar Nordnorsk filmsenter om lag 6 mill. kroner årlig, hvorav 2,7 mill. kroner er øremerket driften av senteret. For 2007 vil også FilmCamp Målselv, som er et regionalt filmsenter i Målselv, motta tilskudd.

Fra spillemidlene til idrettsformål gis det tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Kommuner i Troms og Finnmark kan få et tillegg på 25 pst. ut over ordinære tilskudd, og kommuner i Nordland kan få et tillegg på 20 pst. Samisk idrett tildeles midler for å opprettholde og videreutvikle de særegne samiske idrettsaktiviteter som er en del av tradisjonell samisk kultur. Tilskuddet gis til Sametinget, som i 2006 ble tildelt kr 300 000 til dette formålet.

Samarbeid med andre land

Internasjonalt samarbeid er en viktig del av Regjeringens nordområdesatsing. Russland står her i en særstilling som samarbeidspartner. Regjeringens budsjettforslag for 2007 vil innebære at det i alt avsettes drøyt 220 mill. kroner til samarbeidet med Russland i nord, omtrent likt fordelt mellom atomsikkerhets-samarbeidet og det øvrige prosjektsamarbeid. I tillegg kommer 10 mill. kroner til prosjektsamarbeidet under Arktisk råd og 20 mill. kroner til Barents 2020. Budsjettet omfatter også 10 mill. kroner øremerket informasjons- og kulturtiltak i nord.

Samarbeidet med Russland og andre land i nord omfatter hele bredden av politikkområder. De fleste departementer, og mange av direktoratene, er derfor engasjert i dette arbeidet.

Boks 8.1 (forts.)

det. Enkelte departementer tildeles midler til sine områder fra Utenriksdepartementets budsjett. Mange har imidlertid egne budsjettmidler til internasjonalt samarbeid i nord. Dette dreier seg blant annet om næringsutvikling, petroleums- og ressurskartlegging, fiskeri, helse, miljø og sikkerhet (HMS), landbruk og barnevern. I tillegg kommer bevilgninger fra Kommunal- og regionaldepartementet til Barentssekretariatet i Kirkenes og fra Forsvardepartementet til den militære del av atomsikkerhetssamarbeidet.

Deltakelse i EUs grenseregionale Interreg-programmer er et viktig bidrag til utviklingen av landsdelen. Den samlede støtten over stats-

budsjettet for perioden 2000 – 2006 var drøyt 150 mill. kroner. I strukturfondsperioden 2007–2013 vil samarbeid over landegrensene bli styrket.

Staten har også et betydelig økonomisk engasjement i samarbeidet med Russland gjennom Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Tilskuddsfondet for næringssamarbeid med Nordvest-Russland. Investeringsfondet er på 150 mill. kroner og har nå fire aktive investeringsprosjekter på totalt om lag 27 mill. kroner, mens 32 mill. kroner er gitt i tilsagn til 12 prosjekter. Av Tilskuddsfondet gjenstår om lag 7 mill. kroner av de 30 mill. kroner som ble bevilget i 1996.

Nordområdesatsing i 2007

I arbeidet med budsjettet 2007 har Regjeringen lagt særlig vekt på å øke bevilgningen til tiltak for styrket samarbeid med Russland og andre land i nord, oppfølging av Helhetlig forvaltningsplan (seismikk, Mareano og Seapop), økt overvåkning (Kystvakten) og beredskap (døgnkontinuerlig vakt ved redningshelikopterbasen i Bodø). Det er også

foreslått ekstra midler til oppfølging av Finnmarksloven og til informasjonstiltak om nordområdespørsmål. Til sammen utgjør denne særskilte satsingen 273,5 mill. kroner. Tabell 8.1 viser fordeling av økningen per departement. For en nærmere omtale av tiltakene i tabellen, henvises til de enkelte departementers St.prp. nr. 1 (2006-2007).

Tabell 8.1 Nordområdesatsing i 2007

		Tall i (1 000 kr)
Dep.	Tiltak	Forslag
UD	Prosjektsamarbeid Russland	5 000
	Arktisk samarbeid	5 000
	Barents 2020	10 000
	Presse, kultur og informasjon øremerket nordområdene	10 000
OED	Seabird Population Management and Petroleum Operations (Seapop) ¹	2 400
	Geologisk kartleggingsarbeid	70 000
MD	Marin arealdatabase for nordlige havområder (Mareano)/Seapop ¹	11 870
	Oppfølging av Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet	10 000
FKD	Mareano ¹	7 870
	Tiltak for ulovlig uregulert og urapportert fiske	7 500
	Overvåking av fremmedstoffer – hovedvekt Barentshavet	2 500
FD	Kystvakt	17 000
NHD	Mareano ¹	7 870
JD	Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstol	10 000
	Døgnkontinuerlig tilstedevakt ved rednings-helikopterbasen i Bodø	16 500
KD	Det internasjonale polaråret (IPY) ²	80 000
	Sum	273 510

¹ Disse tiltakene er en videreføring fra statsbudsjettet 2006.

² Finansieres med avkastning fra Fondet for forskning og nyskaping, jf. kap. 286, post 50.

Post 70 Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland

Nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde. Ivaretagelse av norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord har høy prioritet. Internasjonalt samarbeid er en viktig forutsetning for at Norge skal kunne nå sine målsetninger i nord. Særlig gjelder dette samarbeidet med Russland på områder som havressursforvaltning, utviklingen i petroleumssektoren, miljø og helse.

Prosjektsamarbeidet med Russland

Mål

Russland er en viktig partner i nordområdene og er et av våre viktigste nye markeder. Vårt bilaterale samarbeid har aldri vært så omfattende som nå. Det er i vår interesse å forsterke denne utviklingen og å delta aktivt når Russland integreres stadig mer i internasjonale strukturer og den globale økonomi.

Nordområdene er rike på ressurser. Et viktig mål for prosjektsamarbeidet med Russland er å

fremme samarbeidet om utnyttelsene av disse ressursene, samtidig som sameksistens mellom tradisjonelle og nye næringer sikres og områdets rene og unike miljø beskyttes. Det er en viktig målsetting at ressursutnyttelsen skaper positive økonomiske ringvirkninger lokalt. Dette vil også være et bidrag til å redusere velstandskløften mellom våre to land i nord.

Et styrket samarbeid mellom Norge og Russland i nord fordrer bred tilnærming. Regjeringen har derfor som målsetting å styrke samarbeidet med Russland i nord også innenfor områder som utdanning og forskning, demokratiutvikling og styrking av det sivile samfunn, urfolk, kultur, og ungdom. Et levende og bredt samarbeid mellom lokale myndigheter, institusjoner og privatpersoner (folk-til-folk-samarbeidet) er en sentral målsetting i alt samarbeid med Russland i nord.

Russland står overfor store utfordringer innenfor sin helse- og sosialsektor. Det er i norsk interesse å bidra til at Russland kan løse disse utfordringene. Tiltak i arbeidet mot spredning av smittsomme sykdommer, livsstilsrelaterte sykdommer etc. vil derfor bli høyt prioritert.

Rapport 2005

Samlet ble det i 2005 utbetalt 102,2 mill. kroner til prosjekter fra bevilgningen til prosjektsamarbeid med Russland, i hovedsak til langsiktige satsinger.

Satsingsområder for prosjektsamarbeidet på miljøområdet, som forvaltes av Miljøverndepartementet, har vært beskyttelse av de nordlige havområder, det grensenære miljøvernssamarbeid, renere industriproduksjon og energisparing i Barentsregionen. Andre viktige områder er kulturminnevern, landskapsvern og vern av biologisk mangfold. Miljøinvesteringer er blitt delfinansiert gjennom tilskudd til NEFCO. Det er også gitt støtte til frivillige organisasjoners arbeid i Nordvest-Russland.

Støtten til regionale prosjekter gjennom Barentssekretariatet i Kirkenes ble videreført i 2005 med støtte til mer enn 200 prosjekter. Viktige satsingsområder er næringsutvikling, utdanning, kultur, miljø, ungdom, helse og urfolk. Barentssekretariatet har oppnådd stor grad av samfinansiering med andre finansinstitusjoner. Sekretariatet har fulgt opp gjennomføringen av Barents Urfolksår.

Helse- og omsorgsdepartementet koordinerer den norske innsatsen under Barents helse- og sosialprogram og Partnerskapet for helse og livskvalitet under EUs nordlige dimensjon. Det er oppnådd gode resultater innenfor bekjempelse av tuberkulose, HIV/AIDS og innen utvikling av primærhelsetjenesten, men betydelige utfordringer fordrer videre innsats.

På utdanningsiden foregår et omfattende samarbeid mellom norske og russiske institusjoner med økonomi som faglig tyngdepunkt. I tillegg drives prosjekter i sosialfag og språk. Etter at Russland har sluttet seg til Bologna-prosessen utgjør målene her et sentralt rammeverk for samarbeidet.

Kommunenes Sentralforbund og Næringslivets Hovedorganisasjon gjennomførte for 6. år på rad «Presidentprogrammet», som omfatter utplassering av unge russiske ledere fra offentlig forvaltning og næringsliv i Nordvest-Russland i norske kommuner og bedrifter.

Justisdepartementet leder fengselssamarbeidet mellom norske fengsler og russiske fengsler på Kola og i Moskva-regionen. Det er gjennomført tiltak for å bedre soningsforholdene, utvikle tilpassede opplæringstilbud for de innsatte samt bidra til kompetanseutvikling for personell i russisk fengselsadministrasjon. Norsk Folkehjelp fortsatte arbeidet med oppbygging av kommunale sosialsentra og frivillighetssentraler på Kola. Kolahalvøyas sameradio i Lovozero ble offisielt åpnet i 2005 med norsk støtte.

Satsing 2007

Prosjektsamarbeidet med Russland foreslås styrket med 5 mill. kroner. Økningen vil i hovedsak bli benyttet til å styrke samarbeidet på områder som energi, bærekraftig forvaltning av fornybare ressurser i Barentshavet og urfolkssamarbeidet i nord.

Regjeringen ønsker å stimulere til grenseoverskridende næringsutvikling på land. Samfunnene på norsk og russisk side må utvikles slik at petroleumsnæringen får vekstvilkår lokalt. Det vil derfor være viktig å bidra til utvikling av petroleumsrelatert industri og annen industri og stimulere til samarbeid mellom leverandør- og servicebedrifter på norsk og russisk side. I tillegg vil Regjeringen prioritere tiltak som fremmer fleksibel bevegelse og handel over den norsk-russiske grense.

Miljøvernssamarbeidet med Russland skal videreutvikles med særlig vekt på å sikre miljøet i grenseområdene og i havområdene i nord. Dialogen som ble etablert i 2006 om økosystembasert forvaltning i hele Barentshavet vil bli intensivert. Samarbeidet med Russland om oljevernberedskap og sjø-sikkerhet bør også styrkes, herunder samarbeidet om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten. Programmet for renere produksjon, samarbeidet om kulturminnevern, landskapsvern, habitattvern og reduksjon av forurensning videreføres.

Regjeringen ønsker også å videreføre støtten til utviklingen av et åpent og demokratisk samfunn i Russland. Slik støtte vil hovedsakelig ha karakter av samarbeidsprosjekter mellom norske og russiske aktører innenfor media og det sivile samfunn.

Målsettingen for Norges samarbeid med Russland på helse- og sosialfeltet er å bidra til å styrke folkehelsen med et spesielt fokus på forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer, livsstilssykdommer og integrering av primærhelsetjenester og sosiale tjenester. Under Partnerskapet for helse og livskvalitet under EUs nordlige dimensjon har Norge påtatt seg et særlig ansvar for styrket smittevern i fengslene. Fengselssamarbeidet for øvrig vil konsentrere seg om yrkesfaglig kompetanseutvikling og utveksling.

Barentssekretariatet vil ha en viktig rolle som koordinator av folk-til-folk-samarbeidet med Russland, deriblant på områdene næring, kultur, ungdom og urfolk. Sekretariatets rolle som norsk-russisk informasjons- og ressurscenter vil bli videreutviklet. Regjeringen ønsker dessuten en styrket koordinering av det internasjonale arbeidet i Barentsregionen, og arbeider for opprettelsen av et internasjonalt sekretariat for Barentssamarbeidet.

Kultursamarbeidet er helt sentralt i folk-til-folk-forbindelsene i nord og regjeringen vil styrke inn-

satsen på dette området, som en del av en helhetlig nordområdesatsing. Kultursamarbeidet med Russland strekker seg likevel lengre enn nordområdene, og samarbeid med sentrale kulturinstitusjoner vil fortsatt være viktig. Prosjekter rettet mot ungdom vil bli særlig vektlagt.

Atomsikkerhetstiltak

Mål

Konsentrasjonen av atominstallasjoner og opphopning av radioaktivt avfall og kjernefysisk materiale i Nordvest-Russland representerer en potensiell fare for radioaktiv forurensning som kan berøre også norske interesser. Atomsikkerhetssamarbeidet med Russland skal bidra til å redusere risikoen for ulykker og forurensning fra disse installasjonene og hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveier. Gjennom konkret prosjektsamarbeid skal en redusere forurensningsfaren, trygge liv- og helsevilkår og styrke forutsetningene for en langsiktig og bærekraftig utnyttelse av ressursene i regionen. Samarbeidet skal også bidra til å styrke russiske forvaltnings- og tilsynsmyndigheter slik at behovet for bidrag fra donorland på sikt faller bort.

Rapport 2005

Det ble i 2005 utbetalt 113 mill. kroner over Handlingsplanen for atomsaker. De norske hovedsatsingsområdene i 2005 har vært opphugging av utrangerte ikke-strategiske atomubåter, fjerning av høyradioaktive strontiumbatterier fra fyrlykter langs den russiske kysten i Nordvest-Russland, og videreføring av arbeidet med å utbedre fysisk sikring og infrastruktur ved Nordflåtens lageranlegg i Andrejevbukta. Disse oppgavene sammenfaller med prioriteringene i G8-landenes Globale partnerskap mot spredning av masseødeleggelsesvåpen og -materiale, hvor Norge har deltatt siden 2003. I tillegg har samarbeidet om sikkerhetstiltak ved russiske kjernekraftverk i våre nærområder blitt videreført i et noe redusert omfang.

Satsing 2007

Atomsikkerhetssamarbeidet vil fortsatt være en viktig del av vårt bilaterale forhold til Russland. Konkret og målrettet innsats vil bidra til å gi Norge en fortsatt høy profil i det internasjonale samarbeidet for å bistå Russland på dette området. Regjeringen vil derfor videreføre dette samarbeidet i 2007 innenfor etablerte prioriteringsområder.

Norsk bistand til opphuggingen av ikke-strategiske atomubåter vil i løpet av 2007 bli vurdert i lys

av de totale finansierings- og opphuggingsplaner som foreligger for de gjenværende utrangerte ubåtene i Nordvest-Russland. Russiske myndigheter antar at arbeidet med å hugge opp alle gjenværende utrangerte atomubåter vil kunne være fullført innen 2010.

Arbeidet med fjerning av strontiumbatterier i fyrlykter i den russiske del av Barentsregionen fortsetter i raskt tempo. Målet er at alle russiske fyrlykter i våre nærområder får erstattet sine radioaktive strontiumbatterier med miljøvennlig teknologi innen 2009.

Prosjekter for fysisk sikring og rehabilitering av lageranlegget for brukt kjernebrensel og radioaktivt avfall i Andrejevbukta vil bli videreført. Her er de tekniske utfordringene store, og tidsperspektivet strekker seg helt mot 2025. Norge deltar i den internasjonale koordineringsgruppen som i første omgang skal utvikle planer for dette arbeidet og deretter koordinere gjennomføringen av praktiske tiltak. I 2007 videreføres arbeidet med rehabilitering av kaianlegget, som planlegges brukt for uttransportering av brukt kjernefysisk brensel og fast og flytende avfall.

Støtten til prosjekter ved russiske kjernekraftverk videreføres på et moderat nivå, ettersom den tyngste innsatsen på dette området er tilbaketrukket. Det er fortsatt viktig å opprettholde samarbeidet for å kunne yte bidrag til sikkerhetskulturen ved Kola og Leningrad kjernekraftverk, samtidig som dette er viktig for beredskapsarbeidet på norsk side. Regjeringen vil videreføre dialogen med russiske myndigheter om dekommisjonering av de eldste reaktorene ved Kola og Leningrad kjernekraftverk.

Atomsikkerhetssamarbeidets innretning og omfang i påfølgende år vil bli vurdert i lys av at viktige oppgaver på området er i ferd med å løses gjennom den internasjonale dugnaden som nå er etablert.

Arktisk samarbeid

Mål

Den overordnede målsetningen for det arktiske samarbeidet er å sikre en bærekraftig utvikling i nord og å ivareta områdets store miljøverdier. Bevilgningen skal bidra til en styrket profilering av Norge som polarnasjon og en bedre markering av norske prioriteringer i det arktiske samarbeidet.

Rapport 2005

Støtte til prosjekter i det arktiske samarbeidet har hittil vært gitt over kap. 197 post 76 Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak.

Satsing 2007

Norge har store miljø- og ressursinteresser i nord. Arktisk råd er det viktigste multilaterale samarbeidsforum i nord og det eneste regionale samarbeidsorgan som omfatter alle de åtte arktiske land – Danmark (Grønland, Færøyene), Finland, Island, Norge, Sverige, Canada, Russland og USA.

Norge har formannskapet i Arktisk råd for to år fra oktober 2006. Etter Norge følger Sverige og Danmark. Sentrale prioriteringer vil være bærekraftig ressursutnyttning, klimaendring og effektivisering av samarbeidet. Det er enighet om et norsk-dansk-svensk samarbeid om formannskapsprogrammen for perioden 2006-2012 for å oppnå bedre langsiktighet enn det som ellers kan inngå i et toårig formannskap. Den norske formannskapsperioden faller sammen med Det internasjonale polaråret (IPY) 2007-2008. I forbindelse med IPY ønsker regjeringen å styrke profileringen av Norge og norske prioriteringer i det arktiske samarbeidet. Dette gjelder bl.a. arbeidet med å dokumentere og redusere alvorlig miljøforurensning i Arktis, følge opp og utdype dokumentasjonen av den sterke klimaendringen som finner sted i Arktis (klimastudien Arctic Climate Impact Assessment), profilere norske forskningsinteresser, støtte utvalgte samarbeidsprosjekter for bærekraftig utvikling, samt bidra til kapasitetsbygging hos urfolk i nord. Regjeringen vil også satse på utvalgte prosjekter i Antarktis for å støtte opp under norske interesser som en bipolar nasjon.

Barents 2020

Mål

Barents 2020 ble høsten 2005 lansert som regjeringens satsing på forskning og utvikling i nordområdene. Satsingen skal befeste Norges posisjon som en ledende kunnskapsnasjon i nordområdene. Formålet er å skape en arena for samarbeid mellom viktige norske og utenlandske kompetansemiljøer gjennom en egen tilskuddsordning. Barents 2020 vil således være et virkemiddel i samarbeidet med Russland og andre land i nord.

Rapport 2005

Barents 2020 ble lansert i november 2005.

Satsing 2007

Barents 2020 vil fokusere på forskning og utvikling, særlig innenfor områder knyttet til ressursutnyttelse, miljøforvaltning og næringsutvikling. Gjennom tilskudd til prosjekter på disse områdene

skal satsingen bidra til å gjøre Norge til en sentral forvalter av kunnskap og kompetanse i nord. Barents 2020 skal fungere som et bindeledd mellom kompetansemiljøer, akademiske institusjoner, næringslivs- og industriinteresser i ulike land som er opptatt av nordområdene. Rammer og kriterier for Barents 2020 ferdigstilles i løpet av 2006 og vil danne utgangspunkt for gjennomføring av konkrete tiltak i 2007.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 251 327 000 over kap. 118, post 70, som tentativt fordeles på de fire innsatsområdene som følger:

- prosjektsamarbeidet med Russland 111,327 mill. kroner
- atomsikkerhetssamarbeidet 110 mill. kroner
- arktisk samarbeid 10 mill. kroner
- Barents 2020 20 mill. kroner

Det foreslås videre at Utenriksdepartementet gis tilsagnsfullmakt på 188 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak

Post 71 Tilskudd til fred- og demokratiltak

Mål

Midlene vil i sin helhet bli benyttet til et freds- og forsoningsprosjekt under ledelse av Institutt for fredsforskning (PRIO). Prosjektets mål er å utvikle kontakt og forståelse mellom den gresk- og tyrkiskkypriotiske befolkningen på Kypros.

PRIOs engasjement på øya startet i 1997 og har siste år blitt utvidet. PRIO mottar p.t. kun norsk støtte til sitt arbeid. PRIO er i dialog med Kommisjonen om finansiering av prosjekter på Nord-Kypros.

Rapport 2005

PRIOs aktiviteter ble utvidet etter etableringen av PRIO Cyprus Centre høsten 2005. Senteret har gjort det mulig å fungere som møteplass med seminarer hvor academia (lokalt og internasjonalt) møtes og bidrar til samfunnsdebatten på begge sider av øya. PRIOs aktiviteter dekker følgende kategorier: Offentlig informasjon, dokumentasjon, kapasitetsbygging, dialog og forskning.

Konflikten på Kypros er fastlåst. PRIO-aktivitetene er et bidrag til å videreføre dialogen mellom representanter for det sivile samfunn i Nord og Sør om spørsmål som vil måtte avklares uansett hvilken forhandlingsløsning en måtte komme fram til. Deltakelsen av Nord-kyprioter i prosjektene bidrar til å motvirke følelsen av isolasjon. PRIO har en vik-

tig tilretteleggende rolle som diskusjonsforum i form av konferanser og seminarer om sentrale tema i tilknytning til prosjektene.

Budsjett 2007

Det foreslås bevilget kr 4 293 000 til dette formålet i 2007.

Post 76 Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, kan overføres

Mål

Målet er å bidra til videreutvikling og oppfølging av internasjonale samarbeidsprosesser som har som mål å ivareta viktige miljøhensyn eller bidra til bærekraftig utvikling, med særlig vekt på klima og naturressursforvaltning. Videre er det et viktig mål å bidra til å løse globale miljøproblemer gjennom tilskudd til Den globale miljøfasiliteten (GEF – Global Environment Facility). Utvikling av det internasjonale karbonmarkedet er hovedmålet bak Norges bidrag til Verdensbankens karbonfond.

Rapport 2005

I 2005 ble det utbetalt 28,5 mill. kroner til internasjonale klima- og miljøtiltak.

Norges bidrag til Den globale miljøfasiliteten (GEF) utgjorde 57 mill. kroner, av dette ble 13,1 mill. kroner (23 pst.) dekket over kap. 197, post 76. Den resterende delen av dette bidraget (77 pst.) ble dekket over kap. 170, post 78. Det ble i 2005 igangsatt forhandlinger om kapitalpåfylling for

GEF. Det ble utbetalt 3,2 mill. kroner i norsk bidrag til det nordiske miljøfinansieringsselskapet NEFCO og 4,4 mill. kroner til Verdensbankens karbonfond.

I bevilgningen inngår en betydelig satsing på klima. Inkludert GEF (hvorav ca. en tredjedel går til klimaformål), ble bidraget til dette formålet på til sammen 15,5 mill. kroner. Øvrige bidrag ble målrettet mot bl.a. framtidig internasjonalt klimaregime og opsjoner for kinesisk klimapolitikk.

Det ble utbetalt 0,5 mill. kroner til en konferanse for bærekraftig skogforvaltning i Europa/Nord-Asia.

Det ble utbetalt ca. 4,5 mill. kroner til prosjekter i nordområdene, bl.a. i regi av Arktisk Råd, samt til samarbeidet under Antarktistraktaten. Dette omfatter bl.a. prosjekter vedrørende overvåkning og reduksjon av forurensning, klima, likestilling i ressursbaserte næringer, reindrift og kulturminnevern. Denne del av posten er nå overført til kap. 118, post 70.

Det ble bidratt med til sammen 0,4 mill. kroner til IEAs arbeid rettet mot miljø og bærekraftig utvikling.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget kr 23 498 000. Deler av bevilgningen foreslås også i 2007 benyttet til dekning av norsk bidrag til Det internasjonale energi-forum i Riyadh. UDs andel til det nordiske miljøfinansieringsselskapet NEFCO vil bli ca. 3,3 mill. kroner. Bidragene til GEF og Verdensbankens Karbonfond foreslås videreført.

Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen

Utgifter under programkategori 03.00 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	230 391	753 934	808 934	7,3
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	155 781	156 420	162 420	3,8
143	Utenriksstasjonene	390 298			
	Sum kategori 03.00	776 470	910 354	971 354	6,7

Utgiftene under programkategori 03.00 foreslås økt totalt med 6,7 pst. Endringene internt i kategorien under Regnskap 2005 forklares ved at kap. 143 Utenriksstasjonene ble slått sammen med kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen fra 2006.

Bevilgningene under denne programkategorien omfatter bevilgninger relatert til administrasjon av offisiell utviklingsbistand (ODA) i utenriks-tjenesten og Norad.

Mål

- sikre at bistandsforvaltningen til enhver tid har kompetent personale og andre ressurser for en resultatorientert og effektiv drift av departementets og Norads virksomhet,
- sikre at tilskuddsmidlene forvaltes innenfor rammene av de retningslinjene som til enhver tid gjelder, og at bistandsinnsatsen er i tråd med politiske prioriteringer og føringer,
- bruke moderne informasjonsteknologi i daglig ledelse og saks- og informasjonsbehandling.

Situasjonsbeskrivelse

Utenriksdepartementets administrative ansvar og oppgaver er nærmere omtalt under programkategori 02.00.

Sudan er det største satsingsområde for utenriks-tjenesten på driftsiden. Som et resultat av fredsavtalen i Sudan, er norsk diplomatisk tilstedeværelse i Sudan opptrappet ved styrking av ambas-

saden i Khartoum og etablering av generalkonsulat i Juba i juni 2006. Det er videre etablert et bistandskontor i Juba med deltakelse fra Storbritannia, Nederland, Sverige og Norge, hvis hovedfunksjon vil være å støtte regjeringen i Sør-Sudan. En internasjonal kommisjon, Assessment and Evaluation Commission (AEC) som har en pådriverrolle for fredsavtalen for begge parter, har sete i Khartoum og ledes av Norge.

Rapport 2005

Utgiftene til administrasjon av utviklingshjelpen utgjorde i 2005 til sammen 776,5 mill. kroner, tilsvarende 4,3 pst av bistandsutbetalingene.

Den omfattende omlegging av utviklingsforvaltningen i 2004, er fulgt opp i 2005. Betydelig ansvar og oppgaver er delegert utenriksstasjonene slik at konkrete beslutninger knyttet til det bilaterale utviklingssamarbeidet fattes nærmest mulig mottakerne av norske bistand. Hjemmeapparatet konsentreres om de overordnede rammene for samarbeidet.

Satsingsområder 2007

Departementet prioriterer arbeidet med effektivisering av tilskuddsforvaltningen.

Departementet og Norad skal gjennomgå tilskuddsforvaltningen med sikte på effektivisering gjennom harmonisering av regelverk og rutiner. Det skal etableres enhetlige systemer som sikrer at ordningene blir forvaltet i tråd med lover og

regler. Videre skal arbeidet bidra til økt åpenhet omkring departementets tilskuddsforvaltning. Prosjektet startet opp i august 2006 og det er planlagt at arbeidet skal slutføres i løpet av sommeren 2007.

Det vises for øvrig til satsingsområder omtalt under programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktstjenesten.

Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	230 391	740 177	795 177
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		13 757	13 757
	Sum kap. 140	230 391	753 934	808 934

Post 01 Driftsutgifter

Kapitlet dekker bistandsadministrasjonen i Utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene. Post 01 dekker 03-områdets andel av driftskostnader for departementet og utenriksstasjonene.

For 2007 foreslås bevilget kr 795 177 000.

Post 45 større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningsforslaget under denne posten dekker utgifter til større anskaffelser og ombygginger samt krise- og evakueringstiltak ved utenriksstasjoner i utviklingsland.

For 2006 foreslås bevilget kr 13 757 000.

Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	155 781	156 420	162 420
	Sum kap. 141	155 781	156 420	162 420

Post 01 Driftsutgifter

Kapitlet dekker administrasjonen av fagetaten Norad. Norad ferdigstilte i 2006 en strategi for eta-

tens virksomhet mot 2010. Bevilgningen foreslås økt, blant annet til nødvendig kompetanseutvikling til gjennomføring av strategien.

For 2007 foreslås bevilget kr 162 420 000.

Kap. 143 Utenriksstasjonene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	381 936		
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		8 009	
89	Agio	353		
	Sum kap. 143	390 298		

Hele kapitlet er slått sammen med kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen fra 2006. Det vises til omtale under

programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen.

Programkategori 03.10 Bilateral bistand

Utgifter under programkategori 03.10 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
150	Bistand til Afrika	2 031 977	2 383 500	2 713 500	13,8
151	Bistand til Asia	603 837	642 600	797 600	24,1
152	Bistand til Midtøsten	139 938	140 500	170 500	21,4
153	Bistand til Latin-Amerika	157 772	161 500	261 500	61,9
	Sum kategori 03.10	2 933 524	3 328 100	3 943 100	18,5

Bistand over denne programkategorien anvendes til langsiktig utviklingssamarbeid med de syv hovedsamarbeidslandene Bangladesh, Malawi, Mosambik, Nepal, Tanzania, Uganda og Zambia, og de 17 andre samarbeidslandene Angola, Eritrea, Etiopia, Kenya, Madagaskar, Mali, Nigeria og Sør-Afrika i Afrika, Afghanistan, Indonesia, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam og Øst-Timor i Asia, Guatemala og Nicaragua i Mellom-Amerika samt Det palestinske området. Det åpnes også for å kunne benytte regionbevilgningene i andre utviklingsland i regionene.

Det foreslås å samle bevilgningene til langsiktig samarbeid med myndigheten i hovedsamarbeidslandene under henholdsvis kap. 150 Bistand til Afrika og kap 151 Bistand til Asia under én post, i stedet for dagens struktur med én post pr. land. Ny post 70 vil dekke det langsiktige samarbeidet med hovedsamarbeidslandene. Under postomtalen gis det en tentativ fordeling pr. land. Dersom det blir forsinkelser i utbetalingene i et land vil vi også kunne bruke de tilgjengelige midlene i et annet land. Av hensyn til forutsigbarheten er det ønskelig at en størst mulig del av stat-til-stat bistanden til hovedsamarbeidslandene gis over post 70. Post 78 vil fortsatt brukes til å sikre nødvendig fleksibilitet og til å støtte tiltak gjennom andre kanaler enn de statlige, og til å støtte nye satsinger i både hovedsamarbeidslandene og i samarbeidslandene. Støtten til tidligere samarbeidsland som tidligere ble finansiert over en egen post, vil nå legges inn i regionbevilgningen.

Det legges opp til å øke støtten til godt styresett, inklusive kamp mot korrupsjon, miljø og

bærekraftig utvikling, kvinner og likestilling og olje og energi. I tillegg planlegges det ekstraordinær støtte til land som har kommet ut av konflikt. Når det gjelder miljø og kvinner og likestilling vil det bli lagt vekt på både som tverrgående tema og som et område der Norge tilbyr økt støtte til spesifikke tiltak. I diskusjonene om arbeidsdeling vil Norge i større grad tilby samarbeid på områder der Norge har spisskompetanse.

Rammene for samarbeidet med hovedsamarbeidslandene er gjennomføringen av landenes egne strategier for fattigdomsreduksjon. Samarbeidet baserer seg på en bred utviklingspolitisk dialog der landenes ansvar for egen utvikling, betydningen av godt styresett og behovet for mer effektiv bistand er viktige elementer. I disse landene tar Norge sikte på å være en viktig, langsiktig partner med et relativt bredt engasjement. Norge vil være en aktiv partner i arbeidet med å effektivisere utviklingssamarbeidet med det enkelte land. Både samarbeid med myndighetene, frivillige organisasjoner, næringsliv og multilaterale organisasjoner på landnivå inngår i dette brede partnerskapet. Samarbeidet skal også bidra til å etablere relasjoner som peker ut over tradisjonell bistand. Derfor er engasjement fra norske frivillige organisasjoner, næringsliv, offentlige institusjoner, kommuner og kulturinstitusjoner viktige deler av dette partnerskapet. Det langsiktige perspektivet på samarbeidet med hovedsamarbeidslandene innebærer at det også vil forekomme perioder med tilbakeslag på viktige områder. I slike perioder vil innrettingen av samarbeidet måtte tilpasses og nivået reduseres, uten at samarbeidet avbrytes.

I de andre samarbeidslandene er utgangspunktet for Norges engasjement mer forskjellig, og Norges rolle og volumet på den norske bistanden varierer. I mange av landene legger gjennomføringen av landenes strategier for fattigdomsreduksjon rammene for samarbeidet, og i noen land er det norske engasjementet nært knyttet til stabilisering og fredsbygging. I noen land er tidsperspektivet langsiktig, mens det i andre land er av kortere varighet. Norges rolle er ofte mer begrenset, og vår innsats og den utviklingspolitiske dialogen mer fokusert på noen utvalgte, strategiske områder. I noen land er samarbeidet primært faglig.

Regjeringen vil vurdere om det er formålstjenlig å fortsette med å klassifisere land som hovedsamarbeidsland og samarbeidsland, bl.a. i lys av at andre land også mottar betydelige beløp i bilateral støtte. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette.

Mange problemer – som forvaltning av felles naturressurser, handel, hiv og aids og regionale konflikter – krever løsninger som går ut over det enkelte land. Støtte til regionalt samarbeid, gjennom regionale organisasjoner og gjennom samarbeid mellom to eller flere land, utgjør derfor en viktig del av den bilaterale bistanden i alle de fire regionene.

Norge er en aktiv pådriver for en mer effektiv bistand og i arbeidet med å redusere forvaltningskostnadene ved å motta bistand, bl.a. gjennom samordning på giversiden. En klarere rolle- og arbeidsdeling mellom givere vil bli videreført. I flere land har myndighetene nå en sentral rolle i koordineringen av giverne, bl.a. gjennom felles giverstrategier. Dette stiller store krav til giverne m.h.t. fleksibilitet og forutsigbarhet. Som et ledd i oppfølgingen av FN-reformpanelet kan det bli aktuelt å endre formen for samarbeid med FN på landnivå.

Utviklingsland der bistand utgjør en betydelig andel av statsbudsjettet, er opptatt av økt forutsigbarhet om bistandsnivået. Som et ledd i arbeidet med å øke forutsigbarheten har Norge startet med å gi indikative flerårige tilsagn til samarbeidsland med godkjent fattigdomsstrategi og en positiv styresettutvikling. Det ble i 2006 gitt flerårig indikativt tilsagn til Mosambik, og vi tar sikte på å gi slike flerårige indikative tilsagn til Tanzania, Malawi, Zambia og Uganda. Dette vil bli gjort i forbindelse med undertegning av reviderte intensjonsavtaler med myndighetene om rammene for utviklings-samarbeidet med landet.

Etter hvert som landene får på plass bedre systemer for budsjettering og finansforvaltning, tas det sikte på at en økende del av stat-til-stat samarbeidet skal gis som generell budsjettstøtte eller som programstøtte til prioriterte sektorer. Slik støtte vil normalt bli gitt i nært samarbeid med andre givere.

Budsjettforslaget for 2007 innebærer en økning av den øremerkede bilaterale bistanden til Afrika med 330 mill. kroner (13,8 pst. vekst), til Asia med 155 mill. kroner (24,1 pst. vekst), til Latin-Amerika med 100 mill. kroner (61,9 pst. vekst) og Midtøsten med 30 mill. kroner (21,4 pst. vekst).

Når det gjelder Afrika vil en fortsatt årlig økning på nivået fra 2006 til 2007 (13,8 pst.) innebære at den øremerkede bilaterale bistanden til Afrika vil være dobbelt så stor i 2010 som i 2005. Dette er i samsvar med G8-landenes mål om doubling av bistanden til Afrika i denne perioden.

En vesentlig del av veksten i bevilgningene til Afrika og Asia skyldes at regjeringens satsing på redusert barnedødelighet (tusenårsmål 4) er budsjettert med 95 mill. kroner til Afrika og 105 mill. kroner til Asia. Når det gjelder Midtøsten bevilges de største beløpene fra andre poster enn 03.10.

Norske frivillige organisasjoner er viktige partnere også på landnivå. Som supplement til samarbeidet med myndighetene er det åpnet for å bruke noe av midlene over regionbevilgningen til å inngå strategiske partnerskap med norske frivillige organisasjoner. De norske organisasjonene vil kunne gjennomføre tiltak innen de prioriterte sektorene for samarbeidet med landet, oftest i samarbeid med lokale frivillige organisasjoner. Både innen helse og hiv og aids, utdanning, miljø og styresett vil denne typen partnerskap være aktuelle.

Gjennom tusenårsmålene og landenes fattigdomsstrategier er det etablert et grunnlag for en sterkere resultatorientering i utviklingssamarbeidet. I dialogen med landene og i oppfølgingen av det konkrete samarbeidet vil det fortsatt bli lagt stor vekt på å dokumentere resultatene av samarbeidet. Norge vil bidra til styrke landenes kapasitet til å planlegge for og til å måle resultatene, og vi vil søke å bidra til å oppnå at denne rapporteringen spesielt ser på kvinners situasjon og utvikling.

Ved omfattende og akutte krisesituasjoner vil det kunne være aktuelt å benytte budsjettmidler over denne programkategorien til humanitære formål.

Andelen av den totale bistanden som går over denne programkategorien vil være på 19 pst. av bistandsbudsjettet i 2007 (19,2 pst. i 2006).

Kap. 150 Bistand til Afrika¹

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Afrika, <i>kan overføres</i>	119 847	160 000	1 281 500
71	Mosambik, <i>kan overføres</i>	210 000	270 000	
72	Tanzania, <i>kan overføres</i>	280 000	341 500	
73	Uganda, <i>kan overføres</i>	110 000	130 000	
74	Zambia, <i>kan overføres</i>	179 998	235 000	
78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	1 112 079	1 222 000	1 432 000
79	Tiltak i tidligere samarbeidsland, <i>kan overføres</i>	20 053	25 000	
	Sum kap. 150	2 031 977	2 383 500	2 713 500

¹ Poststrukturen er endret fra 2007.

Det er landene i Afrika sør for Sahara som har de største utfordringene med å redusere fattigdom og skape utvikling. På UNDPs levekårsindeks opp-tar afrikanske land 24 av de 25 siste plassene. Dette henger sammen med krig og konflikt, dårlig styre-sett, svak økonomisk utvikling, gjeldsproblemer samt dårlige internasjonale rammebetingelser for handel. Aids-epidemien bidrar til dette negative bil-

det. Afrikanske land sør for Sahara hadde i 2005 en gjennomsnittlig økonomisk vekst på 5,6 pst. Dette er den høyeste veksten på 8 år, samtidig som infla-sjonen i gjennomsnitt var lav. Den årlige veksten er likevel lavere enn det som kreves for å nå tusenårs-målet om halvert fattigdom innen 2015. Bare halv-parten av landene ser ut til å nå dette målet. Det er imidlertid store ulikheter mellom landene.

Tabell 8.2 Indikatorer på situasjonen i samarbeidslandene.

	BNI pr innb i USD ¹	Bistand pr. innb. i USD ²	Menneskelig velferd (HDI-indeksen) ³	Barne-dødelighet (Dødelighet pr 1.000 barn) ⁴	Forholdstallet jenter/gutter i grunnskole og videregående utdanning ⁵	Korrupsjonsindeks ⁶
	2004	2004	2003	2004	2004	2005
Malawi	160	38	40,4	175	98	2,8
Mosambik	270	63	37,9	152	82	2,8
Tanzania	320	46	41,8	126	.	2,9
Uganda	250	42	50,8	138	97	2,5
Zambia	400	94	39,4	182	93	2,6
Angola	930	74	44,5	260	.	2,0
Eritrea	190	61	44,4	82	73	2,6
Etiopia	110	26	36,7	166	73	2,2
Kenya	480	19	47,4	120	94	2,1
Madagaskar	290	68	49,9	123	.	2,8
Mali	330	43	33,3	219	74	2,9
Nigeria	430	4	45,3	197	103	1,9
Sudan	530	25	51,2	91	88	2,1
Sør-Afrika	3 630	14	65,8	67	101 ⁷	4,5

¹ BNI per innbygger etter «Atlas-metoden». Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken)

² Mottatt bistand i USD per innbygger. Kilder: OECD/DAC statistikk (netto ODA-bistand), World Development Indicators (befolkning)

³ Indeksen for menneskelig velferd (HDI-indeksen) er maksimum 100 og minimum 0. Kilde: Human Development Report (UNDP)

⁴ Dødelighet per tusen barn under fem år. Kilder: World Development Indicators (Verdensbanken) og UNICEF Statistics

⁵ En «likestillingsindikator»; Antall jenter i forhold til antall gutter i grunnskolen og videregående skole (primary and secondary education). Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken)

⁶ Corruption Perception Index (null korrupsjon = 10, totalt korrumpert = 0) Kilde: Transparency International

⁷ Gjelder 2003

BNI pr. innbygger i de norske samarbeidslandene, med unntak for Angola og Sør-Afrika, ligger under 500 USD pr måned. Det er bare Sør-Afrika, Uganda og Sudan som har et «middels velferdsnivå», de andre landene har alle lavt velferdsnivå i følge UNDPs Human Development Indeks. 4 av de 5 norske hovedsamarbeidslandene og 4 av de 7 samarbeidslandene er blant de 10 pst. av land som ligger lavest på indeksen. Bistand pr innbygger varierer mellom landene, men ligger generelt relativt høyt, d.v.s. fra ca 40 til ca 90 dollar pr innbygger. Barnedødeligheten, dvs. dødeligheten pr. tusen fødte under 5 år, er fremdeles høy i alle samarbeidslandene. På likestillingsområdet har det vært fremgang dersom vi ser på jenters og gutters deltagelse i undervisning, selv om jenters deltagelse fremdeles ligger noe lavere enn gutters. Korrupsjon er et hinder for fattigdomsbekjempelse i Afrika, og de to mest korruperte landene er i følge Transparency Internationals «persepsjonsindeks»

Nigeria og Angola, mens Sør-Afrika er det landet som ligger best an. Situasjonen i hovedsamarbeidslandene er generelt noe bedre enn situasjonen i samarbeidslandene.

Utviklingssamarbeidet i Afrika vil følge opp regjeringens fem satsingsområder både gjennom tematisk innsats og som tverrgående temaer integrert i andre programmer. Vi vil også omprioritere fra ikke-prioriterte sektorer til regjeringens satsingsområder. Gitt landenes ulike situasjon vil innretningen av utviklingssamarbeidet variere for å imøtekomme ulike behov. I tråd med regjeringens føringer vil særlig fokus gis kapasitetsbygging og kompetanseoverføring på områder der Norge har særskilt spisskompetanse. Norge vil også fortsatt bidra til å styrke landenes evne til å levere velferdstjenester innen helse og utdanning. Denne støtten vil gå gjennom sektorprogrammer og i noen grad enkeltprosjekter. Der forholdene ligger til rette for det vil økte tilskudd til budsjettstøtte bli vurdert.

Verdenssamfunnet hadde i 2005 et spesielt fokus på Afrikas utfordringer. Det er igangsett flere initiativ for å bidra til et ekstra løft for de mest utsatte landene. Både Blair kommisjonen og G8 toppmøtet i Gleneagles, den nye handlingsplanen fra Verdensbanken og EUs nye Afrika politikk har bidratt til å sette Afrika høyere på den internasjonale dagsordenen. Gjennomgående legges det opp til en betydelig økning av bistanden til Afrika. Blair kommisjonen legger opp til en doubling av bistanden fra 2004 til 2010. Norge er blant de land som har hatt et økt fokus på samarbeidet med Afrika de siste år. Som et ledd i arbeidet med å definere Norges samhandling med land i Afrika utover bistands-samarbeidet er det utarbeidet en utenrikspolitisk plattform for en helhetlig Afrika-politikk. Både sikkerhetspolitisk og i forbindelse med energiproduksjon, investeringer og handel, representerer Afrika et interessant kontinent. Dette gjelder også i samarbeidet på internasjonale arenaer, inkludert FN. Også land som Kina og India har rettet økt fokus på det afrikanske kontinentet.

Det er en positiv utvikling i de afrikanske lands vekt på samhandling i regionale og sub-regionale fora for å møte kontinentets utfordringer. Den Afrikanske Union (AU) har blitt styrket som de afrikanske lands sentrale arena for å utvikle fellesskap om verdier og strategier for å løse overordnede politiske og økonomiske utfordringer på kontinentet. AU og Unionens utviklingsinitiativ New Partnership for Africas Development (NEPAD) har også hatt avgjørende betydning for at Afrika i dag i større grad enn tidligere er med på å sette dagsorden for dialogen med det internasjonale samfunnet om utviklings- og sikkerhetsspørsmål. Konfliktløsning og fredsbygging sammen med handel, landbruk og investeringer i grunnleggende økonomisk infrastruktur er blant de spørsmål som har kommet høyere på agendaen. Africa Partnership Forum (APF) har utviklet seg til en viktig møteplass for kritisk dialog mellom Afrika og det internasjonale samfunnet. Forumet spiller en viktig rolle i arbeidet for å overvåke oppfølgingen av de forpliktelser som det internasjonale samfunnet og afrikanske land har tatt på seg i forhold til å øke innsatsen for økonomisk utvikling, fattigdomsbekjempelse, demokrati og menneskerettigheter.

Forbedringer i styresett, aktiv bekjempelse av korrupsjon og respekt for menneskerettigheter er forutsetninger for den styrkede dialogen med Afrika og for at det internasjonale samfunnet er villige til å øke ressuroverføringene til Afrika. Dette krever at afrikanske land aktivt tar tak i slike utfordringer. Ordningen med nasjonale gjennomganger av styresett, den såkalte «African Peer Review Mechanism (APRM)», er et svar på dette. 23 land

har hittil sluttet seg til ordningen. Gjennomgangene legges opp som brede prosesser der store deler av samfunns- og organisasjonsliv trekkes med. På denne måten søker vi å forankre styresett nasjonalt og innrette forbedringsarbeidet etter kulturelle, sosiale og historiske forhold i de enkelte land. Foreløpig har Ghana, Kenya og Rwanda fullført sine gjennomganger. Flere land, deriblant Mosambik, Sør-Afrika, Tanzania og Uganda, står nå midt oppe i prosessen.

Krig og konflikt er fortsatt en av de største trusler mot vekst og fattigdomsbekjempelse i Afrika. Støtten til konflikthåndtering og fredsbygging vil derfor bli ytterligere styrket, med vekt på samarbeidet med regionale og sub-regionale organisasjoner. AU har et spesifikt mandat innen området fred og sikkerhet. Organisasjonen har imidlertid ikke tilstrekkelig kapasitet og ressurser i forhold til de oppgaver den står overfor. Dette gjelder også for de sub-regionale organisasjonene som Economic Community for West Africa (ECOWAS) i Vest-Afrika, Intergovernmental Authority on Development (IGAD) i Øst-Afrika og Southern African Development Community (SADC) i det sørlige Afrika. Disse organisasjonene er en del av den Afrikanske sikkerhetsarkitekturen, men har en utfordring i å fylle denne rollen. Det legges derfor opp til en styrking av det norske samarbeidet med både AU og de regionale organisasjonene hvor støtte til fredsbygging og konflikthåndtering vil stå sentralt.

Mangel på tilstrekkelig og stabil energitilførsel er et hinder for vekst, investeringer og utvikling på det afrikanske kontinentet. Samtidig er mange av landene rike på petroleumsressurser og vannkraft og har utnyttet potensial når det gjelder fornybar energi. Norge har kompetanse på disse områdene og er en etterspurt partner. Innsatsen innen energisektoren vil derfor trappes opp. På petroleumssiden vil den norske støtten fortsatt prioritere forsvarlig forvaltning av ressursene hvor godt styresett og anti-korrupsjonsarbeidet står sentralt. På kraftsiden vil det foruten støtte til nasjonale tiltak gis prioritet til regionale satsninger.

Miljøforringelse og fattigdom må sees i sammenheng. Afrika har store miljøutfordringer og støtten til tiltak på landnivå og regionalt som bidrar til å forebygge miljøforringelse og bedre miljøet, vil trappes opp. Bærekraftig forvaltning av naturressursene vil stå sentralt i dette, både når det gjelder energi, vannressurser, marine ressurser og landbruk. Miljøutfordringene er også en del av årsaken til matvarekrisene som rammer Afrika med jevne mellomrom. De gjentatte krisene har satt fokus på behovet for en helhetlig nasjonal og regional tilnærming til matvaresikkerhet. Dette er et sammensatt problem som også knyttes opp til styresett, utvikling

av infrastruktur og markedsstrukturer. I arbeidet med å bedre matvaresikkerhet på det afrikanske kontinentet må også de politiske og strukturelle årsaksvirkningene adresseres.

Mange afrikanske land satser på utviklingen av privat sektor og økt eksport som en av de viktigste forutsetninger for økonomisk vekst. For å lykkes, må rammebetingelsene for økte investeringer og større verdiskapning forbedres, og dette gjelder særlig infrastruktur som transportkanaler og strømforsyning. Det er videre behov for en økt satsing på høyere utdanning og forskning, for å sikre de menneskelige ressursene og kunnskapsbasen som er nødvendige for å fremme utvikling, både økonomisk og sosialt. Den norske støtten vil søke å bidra til dette.

Mange afrikanske land har satt styresett høyt på dagsordenen og også lykkes i å bedre situasjonen. Fortsatt er imidlertid korrupsjon og vanstyre en hovedutfordring i kampen mot fattigdom. Dette vil derfor fortsatt stå sentralt i det norske samarbeidet, både i dialogen med myndighetene og gjennom støtte til særskilte tiltak på myndighetssiden og gjennom det sivile samfunnet.

Kvinnens stilling er svak i de fleste afrikanske land. Støtten til å styrke kvinners stilling og fremme likestilling vil gis økt prioritet. Dette vil skje både gjennom tydeligere ivaretagelse av kjønnsperspektivet i samarbeidet generelt og ved økt støtte til særskilte tiltak. Videre vil støtten til hiv/aids arbeidet videreføres og stå sentralt i det norske samarbeidet med landene i Afrika. Mer enn 26 millioner mennesker i regionen lever med hiv og aids og det er avgjørende for utviklingen på kontinentet at epidemien blir kontrollert. Dette kan bare gjøres ved at mennesker settes i stand til å beskytte seg selv gjennom tilgang på og bruk av kondomer, får kontroll over egen kropp og seksualitet og at menn som gruppe endrer adferd.

I mange afrikanske land er forholdene for lesbiske, homofile, bifile og transseksuelle svært vanskelig og flere steder forverres situasjonen ved at enkeltpersoner angripes av myndigheter og befolkning og ved at det er forbudt å organisere seg i kamp for seksuelle rettigheter. Norge vil forsvare menneskerettighetene og arbeide for at det skal være lettere å leve slik man ønsker. Norge vil derfor støtte organisasjoner som jobber for homofiles rettigheter.

Støtte til helsesektoren og grunnutdanning vil fortsatt være en viktig del av det norske samarbeidet, og vil bli gitt både som prosjektstøtte, sektorprogramstøtte og som budsjettstøtte.

Afrika er det kontinent hvor bistand er viktigst som finansieringskilde for utviklingen. Det er nedlagt betydelig arbeid i å effektivisere bistanden til de

afrikanske landene, blant annet gjennom oppfølging av Paris-erklæringen for giverharmonisering. Landenes nasjonale fattigdomsstrategier eller utviklingsplaner er fortsatt det sentrale utgangspunktet for en samlet giverinnsats. I flere land har arbeidet med felles strategier for samarbeidet mellom mottaker og givere kommet langt, men det er en krevende prosess. Giverlandene forplikter seg nå, i større grad enn tidligere, til å underlegge seg en arbeidsdeling i de enkelte land. Trenden går også i retning av å benytte budsjettstøtte og sektorstøtte som samarbeidsform, selv om prosjektstøtte fortsatt er den dominerende samarbeidsformen samlet sett. Forutsigbarhet i overføringer og støtte gjennom landets egne budsjettssystemer tillegges økt vekt, men byr på dilemmaer i land der demokratiutvikling og MR situasjonen viser en negativ utvikling, og der de offentlige finansforvaltningssystemer er svake. Dialogen mellom budsjettstøttegiverne og landets myndigheter er blitt en viktig arena for å følge opp denne utfordringen.

I Uganda er det undertegnet en felles giverstrategi (UJAS). I flere land, bl.a. Zambia og Tanzania, er man i gang med å utarbeide slike strategier. Disse felles giverstrategiene er bygget på landenes fattigdomsstrategier. Norge bidrar aktivt til at myndighetene tar en ledende rolle i utarbeidelse av felles giverstrategier bygget på fattigdomsplanene og vil bruke slike felles strategier som grunnlag for samarbeidsavtaler med landene.

Post 70 Bistand til hovedsamarbeidsland i Afrika

Posten skal brukes til å finansiere det langsiktige stat til stat samarbeidet med hovedsamarbeidslandene Malawi, Mosambik, Tanzania, Zambia og Uganda. Posten kan også brukes til langsiktig samarbeid hvor midlene kanaliseres gjennom multilaterale organisasjoner, og i spesielle tilfelle frivillige organisasjoner, dersom det er myndighetenes ønske at midlene skal kanaliseres gjennom disse organisasjonene.

Malawi

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Malawi i perioden 2000-2004 har vært svært lav, med et årlig gjennomsnitt på 1,8 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har også der bare hatt en svak fremgang, på 3,3 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Malawi har imidlertid hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 241 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 175 i 2003.

En husholdsundersøkelse fra 2005 viser at befolkningen er like fattige i dag som de var i 1998

og halvdel av Malawis vel 12 millioner mennesker lever under fattigdomsgrensen. En av fem malawiere er ute av stand til å dekke grunnleggende matvarebehov. Malawi er sterkt rammet av hiv/aids, malaria og andre sykdommer. Forventet levealder er 37 år. Sannsynligheten er stor for at mange av tusenårsmålene ikke blir nådd. Partilandskapet har siden valget våren 2004 vært preget av uro og forholdet mellom regjeringen og opposisjonspartiene har vært svært anstrengt. Økonomien er bedret de siste årene, men fremdeles sårbar, blant annet som følge av regnavhengig jordbruksproduksjon og at tobakk utgjør 60 pst. av landets eksportinntekter. Det er fremdeles store utfordringer knyttet til revisjon og korrupsjonsbekjempelse. En rekke nye og gamle korrupsjonssaker etterforskes av anti-korrupsjonsbyrået (ACB).

Mål

Målet for samarbeidet med Malawi er å bidra til fattigdomsbekjempelse gjennom støtte til Malawis fattigdomsstrategi. Samarbeidet vil konsentreres rundt styresett, helse inkludert hiv/aids, landbruk og budsjettstøtte. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Styresett:

- gjennomføring av desentraliseringsprosessen,
- støtte til sentrale konstitusjonelle organer som menneskerettighetskommisjonen, ombudsmannen og anti-korrupsjonsbyrået,
- arbeidet med gjennomgang av grunnloven,
- bedring av kvinners stilling.

Helse, hiv og aids:

- gjennomføringen av Malawis sektorprogram for helse,
- utdanning av helsepersonell,
- gjennomføringen av Det nasjonale aidsprogrammet og frivillige organisasjoners forebyggende og behandlende arbeid, inkludert Kirkens Nødhjelp.

Landbruk:

- myndighetene arbeid med å utvikle planer for langsiktig matsikkerhet og bærekraftig og miljøbevisst landbruksutvikling,
- styrket nasjonal landbruksfaglig forsknings- og utdanningskompetanse,
- markedsorientert produksjon og organisering blant småbønder som sikrer kvinners medvirkning og innflytelse.

Budsjettstøtte/Økonomiske reformer:

- makroøkonomisk stabilitet,
- gjennomføringen av Malawis nye fattigdomsstrategi,
- bedre økonomistyring, herunder korrupsjonsbekjempelse og budsjettstyring,
- økonomiske reformer gjennom institusjonssamarbeidet på statistikk og revisjonsområdet.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand i 2005 var 316,2 mill. kroner, hvorav 119,8 mill. kroner fra landrammen, 116,4 mill. kroner fra regionbevilgningen og 33,4 mill. kroner fra kap.163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Styresett

Desentraliseringsprosessen har gått langsommere enn planlagt og lokalvalg ble ikke gjennomført i 2005, blant annet med bakgrunn i matvarekrisen i landet. Økt desentralisering og delegering av midler til distriktråd og lokalforvaltning fra en rekke sektordepartement ble imidlertid foretatt som planlagt. Den norske støtten til menneskerettighetskommisjonen og anti-korrupsjonsbyrået, samt andre konstitusjonelle organer, har bidratt til å styrke disse organisasjonenes arbeid. Det har vært høy aktivitet i antikorrupsjonsbyrået, men grunnet manglende kapasitet er få saker ført for domstolene. Norsk støtte har videre bidratt til utarbeidelsen av en handlingsplan for integrering av likestillingshensyn i offentlige etater og arbeidet med revidering av lovverket for styrking av kvinner og barns rettigheter.

Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 28 mill. kroner, hvorav 2,4 mill. kroner over landrammen og 19,6 mill. kroner over regionbevilgningen.

Helse og hiv og aids

Den norske støtten har bidratt til gjennomføringen av Malawis helsesektorprogram, blant annet til bedring av kvalitet og kvantitet når det gjelder helsetjenester på lokalnivå. Spedbarnsdødeligheten er redusert fra 104 per 1000 i 2000 til 76 per 1000 i 2004. Tuberkulose programmet oppnår gode resultater og 78pst. av pasientene blir friske. Til tross for enkelte gode resultater er færre enn 15 pst. av Malawis helseinstitusjoner i stand til å tilby basishelsetjenester. Legeutdanningen har hatt en betydelig økning i inntaket av legestudenter fra 2002 til 2005. Gjennom støtten til den nasjonale aids kommi-

sjonen (NAC) har Norge bidratt til myndighetenes arbeid i kampen mot hiv/aids. NAC distribuerer gratis medisin til hiv-smittede og i desember 2005 mottok nesten 38000 hiv-smittede medisin. Et flertall av disse var kvinner. Hiv forekomsten har stabilisert seg på 14 pst. og det er også tegn som tyder på at forekomsten blant ungdom i de større byene er ytterligere redusert. Total norsk støtte til helse og hiv/aids var på 81,9 mill. kroner, hvorav 60,8 mill. kroner over landrammen og 10,8 mill. kroner over regionbevilgningen.

Landbruk

Norge bidro til myndighetenes håndtering av matvarekrisen og at landet unngikk en humanitær katastrofe. Støtten til landbruksuniversitetet har bidratt til å styrke landbruksfaglig forsknings- og utdanningskompetanse med økt fokus på anvendt forskning i samarbeid med lokalsamfunn. Andelen av kvinnelige studenter har økt fra cirka 10 prosent til cirka 40 prosent i løpet av de siste fem årene. Støtten til den nasjonale organisasjonen for småbønder har bidratt til økt fokus på kvinner og likestilling. Kvinner er nå godt representert i hele organisasjonsapparatet også når det gjelder viktige lederstillinger. Et rammeverk for økt norsk satsing på landbrukssektoren er utarbeidet. Bærekraftig forvaltning av naturressurser vil være integrert i satsingen. Total norsk støtte til landbrukssektoren var på 19 mill. kroner, hvorav 5 mill. kroner over landrammen og 10,6 mill. kroner over regionbevilgningen. For å avhjelpe matvarekrisen ble det gitt 74 mill. kroner, hvorav 37,6 mill. kroner over regionbevilgningen.

Budsjettstøtte

Malawis makroøkonomiske stabilitet og finansdisiplin har blitt bedret, og budsjettstøtten antas å ha bidratt til dette. Det er imidlertid for tidlig å måle budsjettstøttens fattigdomsreduserende virkning. Den norske støtten til malawiske institusjoner som er sentrale for statlig økonomistyring fortsatte, og støtten til det statistiske sentralbyrået har blant annet bidratt til gjennomføringen av den nye husholdsundersøkelsen, som ble avsluttet i 2005. Budsjettstøtten utgjorde 57,7 mill. kroner, hvorav 42,7 mill. kroner over landrammen og 15 mill. kroner over regionbevilgning for Afrika.

Mosambik

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Mosambik i perioden 2000-2004 har vært høy, med et årlig gjen-

nomsnitt på 8,5 pst pr år. I henhold til UNDPs HDI indeks er fremgangen på 6,8 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Mosambik har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 235 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 152 i 2003.

Selv om Mosambik fortsatt er et av verdens fattigste land, er det en trend med pågående offentlige reformer, institusjonsbygging og infrastrukturutvikling. Ny regjering ble innsatt i februar 2005 og dens hovedfokus er fattigdomsreduksjon, næringsutvikling med fokus på landsbygda og kamp mot korrupsjon. Korrupsjon er et omfattende problem i Mosambik. Regjeringen godkjente i april sin anti-korrupsjonsstrategi. Mange grunnleggende menneskerettigheter er nedfelt i konstitusjonen, men den utbredte fattigdommen og korrupsjonen hindrer ofte at menneskerettighetene blir oppfylt.

Mål

Målet for samarbeidet med Mosambik er å bidra til fattigdomsbekjempelse gjennom støtte til myndighetenes fattigdomsstrategi og til sivilt samfunn. Samarbeidet vil konsentreres rundt sektorene energi, fiskeri og helse, samt budsjettstøtte. I tillegg vil det bli gitt støtte til næringsutvikling. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Energi:

- økt strømtilgang på landsbygda,
- bærekraftig forvaltning og godt styresett, innbefattet regelverk, miljøkonsekvenser og forvaltning av inntekter fra sektoren.

Fiskeri:

- forbedret kapasitet til å utforme og implementere en nasjonal fiskeripolitikk, herunder styrking av fiskeriforskningsinstituttet,
- utviklingen av akvakultur,
- utviklingen av rammebetingelser for privat næringsliv.

Helse:

- gjennomføring av regjeringens helse- og hiv/aidsstrategi samt et program for reproduktiv helse og forebygging av hiv/aids blant ungdommer,
- å styrke innsatsen i forhold til jenter og kvinner.

Budsjettstøtte:

- effektiv gjennomføring av Mosambiks fattigdomsstrategi som har som mål økt levestandard og livskvalitet for innbyggerne,
- effektivisering og rasjonalisering av statlig byråkrati og til styrking av statens økonomiske forvaltning og politikk.

Økningen i støtten vil primært gå til økt innsats innen energi.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand i 2005 var 437,7 mill. kroner, hvorav 210 mill. kroner over landrammen og 138,3 mill. kroner over regionbevilgningen.

Styresett

Norge støttet reform i offentlig sektor med særlig vekt på desentralisering av offentlige tjenester. Det ble holdt flere samlinger og seminarer i provinser og distrikter for å fremme desentralisert deltakelse i politiske beslutningsprosesser. Det ble etablert konsultative komiteer i 6 distrikter med aktiv deltakelse av kvinner. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 43,5 mill. kroner, hvorav 23,9 mill. kroner over landrammen og 14,2 mill. kroner over regionbevilgningen.

Energi

Norsk støtte gikk til utvidelse av linjenettet og institusjonssamarbeid med Oljedirektoratet og NVE. Bistanden bidro til økt elektrifisering på landsbygda gjennom utvidelse av linjenettet til bl.a. Gurue, Lichinga og Namacurra. Nytt regelverk for elektrisitetssektoren ble utarbeidet og godkjent. Konesjoner ble utarbeidet for privat sektors deltakelse i gass/oljefelt og for bygging av et av Afrikas største planlagte vannkraftverk. Resultatene påvirkes imidlertid av fortsatt svak mottakerkapasitet i institusjonene. En evaluering av den norske støtten til sektoren ble gjennomført i 2005 og konkluderte med at norsk støtte i hovedsak har vært både relevant og effektiv. Total norsk støtte til energi var på 89,5 mill. kroner, hvorav 35,7 mill. kroner over landrammen.

Fiskeri

Norsk støtte bidro til institusjonsutvikling og økt kompetanse innen politikktutvikling, forvaltning og forskning. Det institusjonelle samarbeidet mellom Fiskeridepartementet i Mosambik og Havfors-

kningsinstituttet / Fiskeridirektoratet i Norge har ført til positive resultater for forskningsbasert fiskeriforvaltning. Andre resultater omfatter utarbeidelse av en statistisk plan, en rullerende hovedplan for forvaltningen, bioøkonomisk modellering, kriterier for områdeseleksjon innen akvakultur og plan for faglig rådgivning. Total norsk støtte til fiskeri var på 14 mill. kroner. Beløpet gikk over landrammen.

Helse

Gjennom støtten til de etablerte helsefondene bidro Norge til gjennomføringen av myndighetenes årlige plan. Denne har ført til forbedring i tilgangen på helsetjenester, bl.a. med bygging av 13 nye helsesentre og 18 nye helseklinikker for ungdom. Videre er det registrert noe økning i fødsler som finner sted på en helseinstitusjon og en svak nedgang i dødeligheten blant mødre. Det nasjonale vaksinasjonsprogrammet nådde ikke helt målet om en dekningsgrad på 95 pst. Nye beregninger for hiv-smitte viser en økning i forhold til tidligere estimat. I løpet av 2005 ble det opprettet 76 nye klinikker for hiv/aidstesting med norsk støtte. Total norsk støtte til helse var på 120 mill. kroner, hvorav 44,3 mill. kroner over landrammen og 71,5 mill. kroner over regionbevilgningen.

Budsjettstøtte

Den norske støtten bidro til gjennomføringen av Mosambiks planer for fattigdomsbekjempelse og ca. 67 pst av totale budsjettmidler ble brukt på de prioriterte områdene (primærhelse, grunnutdanning, vannforsyning og landbruksveiledning). Videre ble det gitt støtte til den offentlige finansforvaltningsreformen som vil gi økt transparens og bedre kontrollmekanismer for bruk av offentlige midler. Budsjettstøtten utgjorde 101 mill. kroner, hvorav 81 mill. kroner over landrammen og 20 mill. kroner over regionbevilgningen.

Tanzania*Situasjonsbeskrivelse*

Den økonomiske veksten i BNP i Tanzania i perioden 2000-2004 har vært god, med et årlig gjennomsnitt på 6,8 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de imidlertid hatt en svak nedgang, på 1,7 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Tanzania har imidlertid hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 161 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 126 i 2003.

Ny regjering tiltrådte i januar 2006. Den nye regjeringen intensiverer tiltak mot korrupsjon og søker å styrke unionen med Zanzibar. Tanzanias nye fattigdomsstrategi definerer tre hovedmål, økono-

misk vekst, godt styresett og bedre levekår – sosialt velvære. Alle innsatser vil bli målt etter hvorvidt de styrker disse tre målene. Ny felles landstrategi for utviklingspartnerne vil gi økt harmonisering og innordning av bistanden under fattigdomsstrategien. Budsjettprosessen og reform i offentlig finansforvaltning utvikler seg i positiv retning.

Mål

Samarbeidet med myndighetene er konsentrert om styresett, infrastruktur, miljø, budsjettstøtte. Støtten til utdanningssektoren er fra 2006 blitt lagt inn i budsjettstøtten. I tillegg vektlegges høyere utdanning og hiv/aids samt samarbeid med sivilt samfunn om demokrati, menneskerettigheter, anti-korrupsjon og hiv/aids. En utvidelse av innsatsen innen energisektoren vurderes.

Styresett:

- Bidra til demokratisering, samt reform i offentlig forvaltning, sentralt og lokalt.

Infrastruktur:

- Bidra til bedre utbygging av infrastruktur (primært energi) på Zanzibar.

Miljø:

- Bistå i utvikling av forvaltningssystemer for bærekraftig naturressursforvaltning.

Budsjettstøtte:

- Bidra til gjennomføringen av den nasjonale fattigdomsstrategien og reform i offentlig sektor i samarbeid med andre utviklingspartnere.
- Støtte tiltak for å bedre integrering av hensynet til kvinner og likestilling i budsjett- og planleggingsarbeid.

I tillegg styrkes forebygging av hiv/aids med fokus på gravide og nyfødte, og omsorgsapparatet for hiv/aids smittede og etterlatte barn. Innen høyere utdanning vil det gis støtte til bedre forskningsformidling, kapasitetsbygging og infrastruktur. Økningen i støtten vil primært gå til økt innsats i energisektoren.

Rapport 2005

Tanzania mottok i 2005 i alt 388,4 mill. kroner, hvorav 280 mill. kroner over landrammen og 63,4 mill. over regionbevilgningen.

Styresett

Norsk støtte har bidratt til at et integrert finansforvaltningssystem, også på lokalt nivå, samt implementeringen av et strategisk budsjettssystem som kopler budsjett opp mot den nasjonale fattigdomsstrategien ble igangsatt. En ny treårsreform for lokalforvaltning ble også startet opp. Et samarbeidsprogram mellom finansdepartementene i Norge og Tanzania om skatt, skattelovgivning, og skattepolitikk ble gjennomført etter planen. Norsk støtte til Tanzanias antikorrupsjonsplan ble gitt via UNDP. Støtte til fri rettshjelp, informasjon og studier om korrupsjon i samarbeid med sivilt samfunn har i tillegg bidratt til å synliggjøre utfordringene på disse områdene. Støtten til valgene på fastlandet og på Zanzibar bidro bl.a. til etablering av permanent velgerregister, utstrakt velgeropplæring, samt opplæring av politiske partier og media. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 90,1 mill. kroner, hvorav 55,9 mill. kroner over landrammen og 28,4 mill. kroner over regionbevilgningen.

Vei/Infrastruktur

Norsk støtte gikk bl.a. til arbeidet med et rammeverk for nasjonale bygdeveier. Nasjonal handlingsplan for utvikling og vedlikehold av bygdeveier er godkjent og lokalmyndighetenes reformprosess er i gang. Bevilgninger til vedlikehold har økt med 54 pst. fra 2001. 78 pst. av hovedveinettet er klassifisert som god stand sammenlignet med 51 pst. i 2004. Veidirektoratet i Norge har etablert et institusjonssamarbeid med samferdselsdepartementet, vegdirektoratet og kommunaldepartementet. Norge støttet elektrifiseringsprogrammet på Zanzibar, som består i å knytte 61 landsbyer til strømmettet, og det utviklet seg i henhold til planene. I forbindelse med nye tiltak er EIA-studier (Environmental Impact Assessment) lagt inn i planleggingsfasen for å sikre at miljøhensyn blir ivaretatt. Total støtte til vei/ infrastruktur inkl. energi var på 55,7 mill. kroner, hvorav 52,9 mill. kroner over landrammen og 1,6 mill. kroner over regionbevilgningen.

Utdanning

Grunnutdanningsprogrammet som Norge støttet bidro til at Tanzania ser ut til å nå tusenårsålet om lik tilgang til grunnskole for jenter og gutter. Det var ingen utbetaling til grunnutdanningsprogrammet i 2005 pga manglende revisjonsrapporter. Norsk støtte til høyere utdanning har gradvis blitt dreiet mot kvalitative sider bl.a. ved støtte til forskning og kunnskapsformidling. Det er de siste årene registrert en markert økning i studenttallet

også på høyere nivå. Antall kvinnelige studenter er nå på ca 40 pst. En rekke studier om kvinner og utvikling er gjennomført i universitetssamarbeidet. Total støtte til utdanning var på 30,5 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner over landrammen og 4,2 mill. kroner over regionbevilgningen.

Hiv og Aids

Norsk støtte har gått til det nasjonale pleie og behandlingsprogrammet som er kommet i gang og gradvis bygges ut. Finansiell støtte gikk også til å opprettholde tilbud fra misjonen og sivilt samfunn til preventivt arbeid så vel som til utvikling av omsorgstilbud. Total støtte til hiv/aids var på 28,7 mill. kroner, hvorav 22,9 mill. kroner over landrammen og 4,8 mill. kroner over regionbevilgningen.

Miljø

Støtte til fiskeri-, skog- og viltforvaltning har bl.a. bidratt til økt lokal deltagelse i forvaltningen av naturressurser med økte inntekter og flere arbeidsplasser for lokalbefolkningen som konsekvens, ikke minst til kvinner. Total norsk støtte til miljø inkl. skog var på 28,1 mill. kroner, hvorav 19 mill. over landrammen og 5 mill. kroner over regionbevilgningen.

Budsjettstøtte

Den årlige gjennomgangen av budsjettstøtten viser at støtten fungerer tilfredsstillende. Den makroøkonomiske utviklingen er positiv og støtter opp under målet om fattigdomsreduksjon og økt innenlands ressursmobilisering. Det er positiv utvikling av nasjonal budsjettstyring, men det er utfordringer på lokalt nivå. Det er fremgang på en rekke forhold innen offentlig finansforvaltning som f. eks. regnskapsførsel, budsjettering, offentlige anskaffelser, og beregning av fremtidige skatteinntekter. Forsinkelser av revisjonsrapporter ble diskutert inngående med myndighetene. Budsjettstøtten utgjorde 100 mill. kroner. Beløpet gikk over landrammen.

Uganda

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Uganda i perioden 2000-2004 har vært høy, med et årlig gjennomsnitt på 5,8 pst pr år, og ventes å øke til 6,2 pst. i finansåret 2006/07. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de der også hatt god fremgang, på 9,9 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Uganda har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 160 pr tusen

barn under 5 år i 1990 til 138 i 2003. Første flerpartivalg i Uganda på over 25 år ble avholdt i februar 2006. Demokratiseringsprosessen i Uganda er i gang, men det er fortsatt mye makt på få hender, utbredt korrupsjon og lite politisk rom for opposisjonen. Konflikten i Nord fortsetter og situasjonen for sivilbefolkningen er svært vanskelig. Reduksjonen av fattigdom har bremsset opp. Urolige forhold i nabostatene, først og fremst D.R. Kongo og Sudan, påvirker situasjonen i Uganda.

Mål

Uganda Joint Assistance Strategy (UJAS), legger rammen for ni utviklingspartneres bistand til Uganda, inklusive Norges, og er en felles giverrespons på Ugandas fattigdomsplan. Det norske samarbeidet vil i 2007 konsentreres om:

Budsjettstøtte

- støtte fattigdomsfondet PAF («Poverty Action Fund») for å bidra til sosial og økonomisk utvikling,
- bedret finansforvaltning, økt åpenhet og ansvarlighet i offentlig forvaltning.

Økonomisk vekst og næringsutvikling

- bidra til økt tilgang på elektrisitet og godt styresett i elektrisitets- og petroleumssektorene, fortsette innsats for styrket giverharmonisering og etablering av sektorprogram for energi,
- bidra til godt styresett på skogsektoren, vurdere et bredere engasjement innen miljø og naturressursforvaltning ved å kanalisere støtten gjennom et sektorprogram,
- med hovedfokus på energi og naturressursforvaltning bidra til forbedring av rammebetingelsene for næringsutvikling og til regional handel og integrasjon.

Styresett

- støtte opp om bedret samordning av humanitær og langsiktig innsats i Nord-Uganda, bl.a. gjennom FN-systemet og frivillige organisasjoner,
- bedret sikkerhet og levekår for internt fordrevne,
- bidra til at demokratiske prosesser styrkes frem mot valgene i 2011,
- arbeide for kvinners rettigheter og likestilling.

Økningen i støtten vil primært gå til økt innsats i energisektoren.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte var på 293,3 mill. kroner, hvorav 110 mill. kroner over landrammen, 48,2 mill fra regionbevilgningen og 50,3 mill. kroner over kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Styresett og menneskerettigheter

Norsk støtte bidro til at den nasjonale menneskerettskommisjonen fikk styrket sin overvåkingsfunksjon. Støtten til gjennomføring av valgene bidro til styrket kapasitet i sentrale institusjoner og rekordstor velgerregistrering. Etablering av samarbeidskomiteer mellom Valgkommisjonen, partier og politimyndighetene i alle distrikter bidro til å forebygge konflikter i valgkampen. Opplæring av media bidro til mer forsvarlig dekning og overvåking av politiske saker. Norge bidro til forbedringer innen straffe- og sivilrettspleie, inklusive redusert etterslep i straffesaker og i lengden på varetektsfengsling. Det er også blitt raskere behandling av saker som er relatert til næringslivet. Norsk støtte til sivilt samfunn har bidratt til noe bedre relasjoner mellom sivilbefolkningen og det militære i Nord-Uganda og økt presset på myndighetene for å øke sivile myndigheters tilstedeværelse. Flyktningshjelpen utdanningsprogram har resultert i bygging av skoler og opplæring av lærere. Norge har også bidratt til styrking av barns rettigheter gjennom Unicefs arbeid med grupper av foreldreløse og sårbare barn. Total støtte til styresett og menneskerettigheter var på 33,8 mill. kroner, hvorav 6 mill. kroner over landrammen og 14,1 mill. kroner over regionbevilgningen.

Økonomisk vekst og næringsutvikling

Norge har bidratt i utviklingen av en helhetlig plan for å løse kraftkrisen på kort og lang sikt. Utvikling av finansieringsmodeller som kan legge til rette for private investeringer og samtidig sikre myndighetene større kontroll over utviklingen av kraftanlegg er viktig. Støtte til småkraftverk i regi av Statkrafts Nordfund Power Invest er under planlegging, og dialog er igangsatt med tanke på støtte til utbygging av vannkraftverket Karuma. Det er tilrettelagt for økt samarbeid mellom ugandisk og norsk næringsliv i samarbeid med NHO. Norge har bidratt til kapasitetsbygging i National Forestry Authority. Med norsk støtte har UNIDO bidratt til at enkelte produkter (fisk og honning) er blitt godkjent for eksport til Europa. Småskalaentreprenører og håndverkere, hvorav en stor andel kvinner, er satt bedre i stand til å få solgt sine produkter

gjennom kompetanse- og kvalitetsutvikling. En rekke bedrifter har under UNIDO programmet innført mer miljøvennlig produksjon. Støtten til Makerere Universitet har bl.a. bidratt til økt forsknings- og utviklingskompetanse relevant for næringsutvikling. Total norsk støtte til økonomisk utvikling og handel (inkl. energi, men ekskl. budsjettstøtte) var på 49,2 mill. kroner, hvorav 20,3 mill. kroner over landrammen og 6 mill. kroner over regionbevilgningen.

Sosial utvikling

Støtten til den nasjonale aidskommisjonen har bidratt til å styrke koordineringen av tiltak rettet mot hiv og aids. Det er registrert nedgang i hivprevalens fra 18 pst. i 1992 til 6,4 pst. i 2005, men med store regionale forskjeller. Makerere Universitet har fått bedre institusjonell kapasitet og det er skapt økt oppmerksomhet om universitetets rolle og relevans i statsbygging og demokratiutvikling og som kompetansetilfang for næringsutvikling. Total norsk støtte til sosial utvikling (dvs. helse, utdanning og annen sosial sektor) inkludert hiv/aids var på 92,6 mill. kroner, hvorav 31,5 mill. kroner over landrammen og 13 mill. kroner over regionbevilgningen.

Budsjettstøtte

Støtten kanaliseres til fattigdomsfondet som omfatter primærhelse, grunnutdanning, vann- og sanitær, bygdeveier, justissektoren og fattigdomsovervåking og har bidratt til myndighetenes implementering av den nasjonale fattigdomsplanen. På grunn av Ugandas håndtering av overgang til flerpartisystem, menneskerettighetsspørsmål og korrupsjonsbekjempelse kuttet Norge den planlagte budsjettstøtten med 25 mill. i 2005. Budsjettstøtten utgjorde 52,3 mill. kroner. Beløpet gikk over landrammen.

Zambia

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Zambia i perioden 2000-2004 har vært middels, med et årlig gjennomsnitt på 4,4 pst pr år. Veksten har imidlertid vært konsentrert i kapitalintensive sektorer og den assosierte fattigdomsreduksjonen (fra 73 pst. i 1998 til 68 pst. i 2004) har vært lav. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de imidlertid hatt nedgang, på 6,8 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Zambia har også hatt en svak økning i barnedødelighet, fra 180 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 182 i 2003. Det er likevel viktig å merke seg at peri-

oden fra 2000 fram til i dag markerer et markant brudd med 1990-tallet da Zambia opplevde fallende vekstrater og økt fattigdom og sosial nød. Myndighetene har i økende grad lagt vekt på fattigdomsreduksjon og dette er fullt integrert i den nye femårige nasjonale utviklingsplanen (2006-2010). Det ble holdt president-, parlaments- og lokalvalg i september 2006. Det har vært en generelt positiv utvikling i arbeidet med menneskerettigheter, demokrati og antikorrupsjon.

Mål

Målet for samarbeidet med Zambia er å bidra til fattigdomsbekjempelse gjennom støtte til myndighetenes fattigdomsstrategi og støtte til sivil samfunn. Samarbeidet vil konsentreres om sektorene utdanning, styresett, naturressursforvaltning og matvaresikkerhet samt budsjettstøtte. Strategisk støtte til petroleumssektoren og til det regionale handelsnettverket vil bli vurdert.

Bevilgningen i 2007 skal bidra til:

Utdanning

- økt effektivitet og kvalitet i det nasjonale sektorprogrammet bl.a. gjennom desentralisering og forbedret finansforvaltning,
- videreutvikling av tilleggsinnsats gjennom private organisasjoner, spesielt rettet mot sårbare grupper.

Naturressursforvaltning og matvaresikkerhet

- styrket vern av miljø og mangfold i og rundt nasjonalparkene, balansert mot en utnyttelse av inntektsskaping gjennom turisme,
- økt matvaresikkerhet og inntektsskaping hos småbønder og utsatte grupper gjennom samspill mellom landbruksproduksjon og god naturressursforvaltning.

Styresett

- styrket offentlig finansforvaltning med støtte til Zambias nasjonale finansforvaltningsreform og styrking av riksrevisjonen,
- korrupsjonsbekjempelse gjennom støtte til nasjonale anti-korrupsjonsprogram og styrket finansforvaltning innen sektorer der Norge er tungt engasjert,
- styrket kvinnebevegelse med særlig vekt på lokale kvinnegrupper og nettverk,
- styrket institusjonell kapasitet for gjennomføring av valg, konstitusjonsarbeid og deltakelse i demokratiske prosesser.

Budsjettstøtte

- effektiv gjennomføring av landets fattigdomsstrategi.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte var på 315,4 mill. kroner hvorav 180 mill. kroner over landrammen og 84,5 mill. kroner over regionbevilgningen.

Styresett

Norge støtter et flergiverprogram for reform av offentlig finansforvaltning i Zambia som startet med en evaluering i 2005. Norge bidrar til en omstrukturering og styrking av riksrevisjonen, særlig på lokalt nivå. Innen anti-korrupsjon støtter Norge et omfattende arbeid knyttet til etterforskning og korrupsjon og i 2005 er det reist ti straffesaker i Zambia og en i Storbritannia mot tidligere president Chiluba og ansatte i hans regjering. Når det gjelder rettsikkerhet for alle har Norge bidratt til at et nytt rettskompleks med tolv rettsaler har blitt ferdigstilt, og fattiges tilgang til rettshjelp og rådgivning har økt. I 2005 fikk 25.000 personer tilgang til advokattjenester som ellers ikke ville vært innen rekkevidde for dem. Total norsk støtte til styresett var på 46,5 mill. kroner, hvorav 21,9 mill. kroner over landrammen og 17,8 mill. kroner over regionbevilgningen.

Utdanning

Den norske støtten bidro til ansettelse av nye lærere, bygging av nye klasserom og innkjøp av lærermanualer og tekstbøker. Andelen barn som starter skolegang er stor, men mange slutter før fullført utdanning. Institusjonssamarbeidet mellom fagdepartementene i Norge og Zambia bidro til opplæring av skolerådene i sørprovinsen, styrking av læremetoder for grunnskolen og introduksjon av interaktive læremetoder for bekjemping av hiv/aids. Total norsk støtte til utdanning var på 130,7 mill. kroner, hvorav 110 mill. kroner over landrammen og 15,7 mill. kroner over regionbevilgningen.

Naturressurs- og viltforvaltning

Støtten til South Luangwa Nasjonalpark ble videreført med styrking av parkforvaltningen. Støtten til Kafue Nasjonalpark bidro til mindre krypskyting og til at infrastrukturen for turisme ble forbedret. Viltforvaltningen ble styrket lokalt og regionalt. Gjennom støtte til landets viltforvaltningsorgan har Norge bidratt til kapasitetsbygging, institusjonell

styrking og bidratt i arbeidet med et nasjonalt sektorprogram. Total norsk støtte er 10,1 mill. kroner, hvorav 7,8 mill. kroner over landrammen og 1,3 mill. kroner over regionbevilgningen.

Veisektoren

Aksellastprogrammet har høy prioritet fra zambiske myndigheter i lys av sitt forventede bidrag til befarings av veinettet og anti-korrupsjonsaspektet ved dette. Studier foretatt i 2005, før de faste veivektene ble installert, viste at programmet har bidratt til reduksjon i overlast på veiene. Et program for støtte til opplæring av lokale veientreprenører ble avsluttet i 2006. Et betydelig antall entreprenører er utdannet. Total norsk støtte til veisektoren var på 14,3 mill. kroner. Beløpet gikk over landrammen.

Landbruk

Sammen med Nederland har Norge støttet forskning, organisering og teknologi innen landbruket blant annet for å minske sårbarheten i tørkeperioder. Mange bønder har gått over til naturlige og miljøbevarende dyrkingsmetoder. Resultatet av dette i 2005 var liten eller ingen hungersnød i disse bøndenes områder i tørkesesongen. Tørken skapte hungersnød i mange andre områder. Total norsk støtte til landbruk var på 18,4 mill. kroner hvorav 1,6 mill. kroner over landrammen og 16,5 mill. kroner over regionbevilgningen.

Budsjettstøtte

Norge undertegnet i 2005 en avtale med Zambia om budsjettstøtte, som del av et bredt giversamarbeid. Dette bidrar til å styrke eierskapet og koordineringen av bistand til Zambia ved at nasjonale prosesser for planlegging, budsjettering og iverksettning benyttes. Man oppnår også økt grad av giverkoordinering og mulighet for overordnet nasjonal dialog om fattigdomsbekjempelse knyttet til denne støtten, samt årlige framdrifts- og resultatgjennomganger. Budsjettstøtten utgjorde 39,9 mill. kroner hvorav 24,4 mill. kroner over landrammen og 15,5 mill. kroner over regionbevilgningen.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 1 281,5 mill. kroner. Det legges opp til følgende indikative fordeling: Malawi 160 mill. kroner, Mosambik 330 mill. kroner, Tanzania 381,5 mill. kroner, Uganda 155 mill. kroner, Zambia 255 mill. kroner.

Post 78 Regionbevilgning for Afrika, kan overføres

Posten omfatter støtte til samarbeid med hovedsamarbeidslandene Malawi, Mosambik, Tanzania, Uganda og Zambia, samarbeidslandene Angola, Etiopia, Eritrea, Kenya, Madagaskar, Mali, Nigeria og Sør-Afrika samt til regionalt samarbeid. Bevilgningen kan også brukes til tiltak i Sudan og i begrenset grad i andre land i regionen. En betydelig del av regionbevilgningen vil bli brukt til samarbeid med myndighetene om gjennomføringen av deres fattigdomsplaner. Samarbeid med de regionale organisasjonene vil bli gitt økende prioritet, blant annet på bakgrunn av deres strategiske rolle i fredsbyggende arbeid og for bedret styresett. Støtte til andre aktører vil også utgjøre en viktig del av denne bevilgningen. Det vil bli gitt støtte gjennom strategiske partnerskap med norske frivillige organisasjoner. Globale strategiske partnerskap med norske frivillige organisasjoner tilsvarende 35 mill. kroner, som tidligere ble finansiert over denne posten, vil i 2007 bli finansiert over kap./post 160.70 Sivilt samfunn.

Tusenårs mål 4 programmet (bedret barnehelse)

Posten vil også bli brukt til bilateralt samarbeid om redusert barnedødelighet, tusenårs mål 4. Bilateralt samarbeid med ett til to land i Afrika med høy barnedødelighet vil bli igangsatt i 2007. Målet for samarbeidet vil være å bidra til internasjonal, nasjonal og lokal fokus på målet om å redusere barnedødeligheten i landet og til oppnåelse av det globale tusenårs mål 4.

Hovedsamarbeidsland

Mål

I hovedsamarbeidslandene vil bevilgningen bli anvendt til tiltak som kan styrke gjennomføringen av intensjonsavtalene med myndighetene og til komplementære tiltak gjennom andre kanaler, som nasjonale og norske frivillige organisasjoner.

Rapport 2005

Bevilgningen ble primært brukt til tiltak for å styrke gjennomføringen av intensjonsavtalene med myndighetene som rapportert under det enkelte hovedsamarbeidsland.

Regionalt samarbeid

Bevilgningen skal brukes til å støtte regionalt samarbeid og regionale initiativ gjennom regionale

organisasjoner og institusjoner, andre internasjonale partnere og samarbeid mellom to eller flere land i regionen. Regjeringen vil også kunne støtte regionale initiativ gjennom norske frivillige organisasjoner.

Mål

Bevilgningen vil brukes til å støtte:

- styrking av regionale og subregionale organisasjoners kapasitet og kompetanse
- regionale organisasjoners arbeid med konfliktforebygging og konflikthåndtering
- regionalt samarbeid om miljøtiltak og forvaltning av naturressurser
- regionalt energisamarbeid
- kampen mot handel med kvinner og barn
- regionale styresett-tiltak
- tiltak for begrensning og mestring av hiv og aidsepidemien

Rapport 2005

I 2005 utgjorde den samlede støtten til regionale tiltak 230,8 mill. kroner

Tiltak for godt styresett, konfliktforebygging og konflikthåndtering

Norge har sammen med andre nærstående land videreført støtten til kapasitetsbygging til den Afrikanske Union (AU) for å styrke organisasjonens evne til å forebygge og løse konflikter i Afrika. Det er også gitt støtte bl.a. til å utbedre AUs interne organisasjon, varslingssystemer, og kommunikasjon med organisasjonens medlemsland. Arbeidet med å videreutvikle og regulere forholdet mellom AU og de sub-regionale organisasjonene, som ECOWAS og IGAD, har også blitt delfinansiert av Norge. Videre har det blitt gitt støtte til AUs valgobservatører og stabiliseringsstyrke på Komorene. Fra norsk side har vi lagt vekt på å bedre samarbeidet og koordineringen mellom de partnerlandene som yter finansiell støtte til AU. Norge samarbeider med og gir støtte til flere ikke-statlige statlige organisasjoner som arbeider med konfliktspørsmål og fredsbygging i Afrika, bl.a. Institute of Security Studies (ISS) i Sør-Afrika. Programmet for kompetansebygging og opplæring for deltakelse av sivil personell fra Afrika i fredsoperasjoner er blitt utvidet til også å omfatte Kofi Annan Peacekeeping Training Centre (KAIPTC) i Ghana. Det er innledet et samarbeid med AU om å bidra til oppbygging av sivil kapasitet (politi, menneskerettigheter og humanitære spørsmål) for den afrikanske beredskapsstyrken som er underetablering. Det er

også gitt støtte til flere regionale tiltak (bl.a. gjennom SADC og andre fora) til kontroll med håndvåpen, og til styrking av frie medier, menneskerettigheter og bedre styresett. Norsk støtte til regionale tiltak for konfliktforebygging og konflikthåndtering, inkludert menneskerettigheter og styresett var på 42,5 mill. kroner.

Regionalt samarbeid om miljøtiltak og forvaltning av naturressurser

Norge har gitt støtte til implementeringen av NEPADs handlingsplaner på miljøområdet. Siktemålet er å bistå de afrikanske land med kapasitetsbygging for å kunne gjennomføre internasjonale miljøkonvensjoner, og utviklingen av nasjonale handlingsplaner for å skape forutsetninger for økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon. Norge har også sammen med andre givere støttet flere program i regi av FNs miljøprogram (UNEP) for bl.a. kapasitetsbygging når det gjelder utvikling av miljølovgivning og miljøforvaltning i afrikanske land. Det er også gitt støtte til det regionale ørkenforskningsinstituttet i Namibia for å bidra til gjennomføringen av konvensjonen for å bekjempe forørkning. Støtten til Nansenprogrammet for kartlegging av fiskeriforekomstene langs Afrikas vestkyst har fortsatt også i 2005 med et beløp på 50 mill. kr. Dette programmet, hvor det deltar både lokale forskere og norsk forsknings- og forvaltningskompetanse, er med å bidra til en bedre overvåkning og forvaltning av de marine ressurser i regionen. Norge har gjennom flere år deltatt aktivt i arbeidet for å fremme økt tillit og forvaltningskompetanse og et nærmere samarbeid mellom landene langs Nilen, det såkalte Nile Basin Initiative (NBI). Arbeidet i NBI har vist god progresjon. Norge spiller også en sentral rolle i det regionale samarbeidet for krafthandel. Norsk støtte til regionale miljøtiltak inkl. Nansenprogrammet var på 65 mill. kroner.

Kampen mot handel med kvinner og barn

Norge støttet International Organisation for Migrations program mot menneskehandel (2004-2005). En gjennomgang viste at programmet har svært gode resultater på alle innsatsområder. Det har vært effektivt og hatt betydelig gjennomslag. Programmet har dekket både kartlegging av rekrutteringsmetoder, handelsveier og bakmenn, produsert opplæringsmateriale og kurset grensevakter og politi, påvirket myndigheter til å implementere lovverk mot menneskehandel, gitt assistanse til ofre og drevet informasjonskampanjer for bevisstgjøring av offentligheten. Norsk støtte til dette programmet var på 4 mill. kroner.

Regionalt energisamarbeid

Norge har støttet samarbeid for etablering av en regional elektrisitetsregulator i SADC. 2005 var det første året den regionale energiregulatoren (RERA) fungerte med bemannet sekretariat. Norge støttet også et opplæringsprogram ved Universitetet i Cape Town som bidrar med kompetansebygging til RERA, de nasjonale regulatorene og energidepartementer og –selskaper i regionen. Samarbeidet med Southern African Power Pool (SAPP) bidro til utviklingen av et energimarked i sørlige Afrika. Norsk støtte til energi regionalt var på 24,9 mill. kroner.

Tiltak for begrensning og mestring av hiv og aidsepidemien

Norge støttet paraplyorganisasjonen «Project Support Group» i gjennomføring av mer enn 300 ulike hiv/aids prosjekter i regionen. Programmet har et helhetlig perspektiv, og bidrar til bevisstgjøring, omsorg og behandling. Det er innledet samarbeid med Nelson Mandela Foundation og Rhodes Mandela Foundation for etablering av et stipendprogram for hiv/aidsforskning i det sørlige Afrika. Norsk støtte til regionale hiv/aidstiltak var på 30 mill. kroner.

Angola

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Angola i perioden 2000-2004 har vært høy, med et årlig gjennomsnitt på 8,1 pst pr år. Veksten i 2004 var på 12,2 pst, og skyldes den høye oljeprisen. Til tross for dette er levekårene for folk flest blant de dårligste i Afrika sør for Sahara. Barnedødeligheten ligger høyt, på 260 pr tusen barn under 5 år. En politisk og økonomisk liberalisering er i gang, men utfordringene er store, ikke minst i forhold til kapasitet og mangel på solide institusjoner. Selv om det er gjennomført enkelte reformer innenfor finanssektoren, ikke minst forbundet med offentlig finansiell styring, gjenstår det fortsatt store utfordringer knyttet til åpenhet, institusjonsbygging, etablering av systemer for forvaltning og kontroll, og justissektoren. Angola ratifiserte våren 2006 FN-konvensjonen mot korrupsjon. Angolanske kvinners rettigheter er formelt ivaretatt, men praksis viser at kvinner ofte faller utenfor utdanningssystemet og yrkeslivet. Vold mot kvinner er utbredt, men det er økende fokus på dette både fra myndigheter og det sivile samfunn.

Mål

Målet for samarbeidet med Angola er å bidra til å godt styresett, respekt for menneskerettigheter og en ressursforvaltning som fremmer fattigdomsbekjempelse. Samarbeidet vil konsentreres rundt innsatsområdene energi, styresett og menneskerettigheter og utdanning. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å:

Energi, med vekt på petroleum

- bidra til bærekraftig forvaltning av energiresursene, blant annet ved bygging av nasjonal kompetanse og institusjonell kapasitet særlig innenfor petroleumsområdet og kraftsektoren,
- bidra til økt lokal næringslivskapasitet, med mulighet for partnerskap med norsk næringsliv.

Styresett og menneskerettigheter

- bidra til styrket demokrati, inkludert gjennomføring av nasjonale valg, med spesielt fokus på deltakelse av kvinner,
- bidra til respekt for menneskerettigheter og styrking av menneskerettighetsorganisasjoner og rettsinstitusjoner. Kvinners stilling og rettigheter skal stå sentralt,
- bidra til å styrke det sivile samfunns mulighet til demokratisk kontroll av ressursforvaltningen.

Utdanning

- bidra til økt kvalitet i undervisningen og økt tilgang til utdanning, med spesiell fokus på jenter og kvinner,
- bidra til styrking av høyere utdanning og forskning, inkludert institusjonssamarbeid.

Det vil i tillegg bli gitt støtte til hiv/aids tiltak og begrenset miljøstøtte vil bli vurdert. Deler av samarbeidet vil bli finansiert over kap./post 165.71 Faglig samarbeid.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand i 2005 var på 134,7 mill. kroner, hvorav 82,7 mill kroner over regionbevilgningen.

Styresett

Den norske støtten gikk til å styrke sivil samfunns kunnskap om menneskerettigheter gjennom samarbeid med både norske og nasjonale frivillige organisasjoner, og FNs kontor for Menneskerettig-

heter. Den norske støtten ble bl.a. brukt til å arrangere kurs i menneskerettigheter og hvordan følge opp og overvåke dette område. Det ble gitt støtte til utarbeidelse og lansering av en rapport om overgrep og mangler i fengsler. Videre bidro norsk støtte til at myndighetenes arbeid med menneskerettigheter ble styrket, blant annet gjennom egne kurs for politiet. En gjennomgang viste gode resultat av det norske bidraget gjennom UNDP til opplæring, informasjonsarbeid og bevisstgjøring for å styrke kapasiteten hos lokale domstoler. Det er bl.a. utarbeidet håndbøker for dommere. Det er også utarbeidet en gjennomføringsplan for rettsformen som er publisert og distribuert til relevante instanser. 30 personer i statsadministrasjonen har startet på ett 1 årig kurs i planlegging og administrasjon for lokal utvikling. Norge støttet også gjennomføring av desentraliseringsreformen. En gjennomgang av samarbeidet mellom Statistisk Sentralbyrå og Angolas nasjonale statistikk institutt (INE) viste at samarbeidet fungerer godt på det statistikkfaglige området, men at det er behov for økt innsats for å forbedre INEs administrative kapasitet. Total norsk støtte til styresett var på 21,8 mill. kroner, hvorav 15 mill. kroner over denne posten.

Fredsbygging og forsoning

Den norske støtten ble brukt til minerydding og gjennomføring av den nasjonale kartleggingen av minesituasjonen med særlig fokus på sårbare grupper. Totalt ble det ryddet 3.472.958 m², hvorav 250 kilometer vei. Arbeidet ble utført i tre svært avsidesliggende deler av landet. Støtten ble også brukt til arbeid med borgerretts- og velgerrettsopplæring, til befolkningen generelt, media og nasjonale valgkommisjonen, gjennom kurs holdt både av nasjonale og norske frivillige organisasjoner. Total norsk støtte til fredsbygging og forsoning var på 19,7 mill. kroner, hvorav 19,5 mill. kroner over denne posten.

Utdanning

Norge støttet gjennom UNICEF videreopplæring av 20.000 lærere, innsamling av data for å legge grunnlag for en helhetlig utdanningsstatistikk, bygging og rehabilitering av 190 skoler i 10 provinser, og gjennomføring av en nasjonal hiv og aids kampanje på ungdomsskolenivå. Gjennom Flyktingehjelpen bidro den norske støtten til bygging av 4 nye skoler. Støtten muliggjorde også at over 30.000 barn og ungdom som hadde falt utenfor skolesystemet pga borgerkrigen fikk gå 1.klasse,

og med det anledning til å fortsette videre i det formelle utdanningssystemet. Total norsk støtte til utdanning var på 29,5 mill. kroner, hvorav 27 mill. kroner over denne posten.

Naturressursforvaltning

Det institusjonelle samarbeidet mellom NVE og angolanske vann- og elektrisitetsmyndigheter bidro til styrket institusjonell kapasitet med opplæring av nøkkelpersonell og innsamling og systematisering av hydrologisk data. Den norske støtten har videre bidratt til å gjøre informasjon om Angolas vannressurser tilgjengelig gjennom publisering av studien om vannressurser i Angola. Gjennom UNDP bidro norsk støtte til utviklingen av en nasjonal handlingsplan for biodiversitet. Støtte til naturressursforvaltning over denne posten var på 3,5 mill. kroner.

Norge støttet også UNICEFs forberedelse av en stor nasjonal vaksinasjonskampanje og gjennomføring av en nasjonal hiv og aids kampanje i skolen som til sammen nådde ut til 600 000 elever på ungdomsskolenivå. Støtten var på 7 mill. kroner over denne posten.

Riksarkivet har mottatt støtte til bevaring av historisk materiale. Støtten var på 0,3 mill. kroner.

Eritrea

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Eritrea i perioden 2000-2004 har vært svak, med et årlig gjennomsnitt på 3,3 pst. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de hatt svak fremgang, på 3,5 prosentpoeng i perioden 1995-2003. Eritrea har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 147 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 82 i 2003, som er svært bra i afrikansk sammenheng. Vidtfaende statlige inngrep og kontroll, begrunnet med hensynet til nasjonal sikkerhet, virker imidlertid begrensende på den nasjonale økonomien og utviklingssamarbeidet. Høye budsjettunderskudd resulterer i reduserte investeringer i sosial sektor og det rapporteres om en negativ trend i befolkningens leveforhold og fattigdomsutvikling.

Grensekonflikten med Etiopia har negativ innflytelse på utviklingen. Det føres en sentralistisk politikk med begrenset handlingsrom for opposisjon og øvrig sivil samfunn. Internasjonale organisasjoner arbeider under vanskelige forhold. Korrupsjon synes imidlertid lite utbredt og slås hardt ned på. Internasjonal samhandling med Eritrea anses som viktig for å kunne bidra positivt til stabilitet i regionen og til et åpnere samfunn.

Mål

Norge har et vesentlig engasjement for å bidra til fred og forsoning på Afrikas Horn som også omfatter konflikten mellom Etiopia og Eritrea. Engasjementet omfatter politisk dialog og støtte til aktører som forsøker å bygge faglige og kulturelle nettverk over landegrensene i tillegg til støtte til demokrati, menneskerettigheter og fred/forsoningstiltak inne i Eritrea. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å støtte:

Demokrati, menneskerettigheter og godt styresett

- statistikkutvikling som grunnlag for samfunnsplanlegging,
- økt kvalitet i lærerutdanningen,
- forebygging av hiv og aids, styrking av kvinners rettigheter og bekjempelse av kjønnslemlestelse,
- demokratiutvikling gjennom støtte til det sivile samfunnet.

Fred, forsoning og stabilitet

- gjenbosetting av internt fordrevne, inklusiv aktiviteter relatert til landminer,
- bedret matvaresikkerhet i områder som er hardest rammet av krig og tørke,
- tiltak som kan fremme normalisering med Etiopia.

Rapport 2005

Total norsk støtte var i 2005 på 121,3 mill. kroner, hvorav 46,2 mill. kroner over regionbevilgningen og 36,5 mill. kroner over kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Demokrati, styresett og MR.

Institusjonssamarbeid mellom Statistisk Sentralbyrå (SSB) og National Statistic Office (NSO) gjennomføres som planlagt og publisering av ny konsumentindeks for seks store byer vil starte opp tidlig 2006. Skolesenteret ved Mai Nefhi er i full drift med om lag 5500 studenter og de første ble uteksaminert i mars 2005, og er blitt utplassert i skolesystemet. En midtveisgjennomgang i 2005 konkluderte positivt om innretningen på det samarbeidet som er etablert med Høgskolen i Hedmark for videre utvikling av pensum og lærerkrefter. Norge har også bidratt til utvikling av landbruksutdanning i Eritrea, gjennom styrking av landbruksdepartementets gjennomføringskapasitet og ved finansiering av stipender for utdanning i utlandet.

Støtte til opplæring i regi av den nasjonale ungdomsunionen har gitt bedre kunnskap om grunnlov, demokrati og menneskerettigheter. Det brukes studiegrupper, litteratur, undervisning, massemedia, musikk, og teater. Total norsk støtte til demokrati, styresett og MR inkl. landbruk, utdanning og institusjonssamarbeid mellom SSB og NSO var på 24,8 mill. kroner, hvorav 19,5 mill. kroner over denne posten.

Fred, forsoning og stabilitet

19 000 mottok bistand til gjenbosetting i krigsrammede bygdestrøk. Arbeidet med gjennomføring av mineprogrammet ble vanskeliggjort ved at eritreiske myndigheter la beslag på alt kjøretøy og det ble fra norsk side funnet umulig å fortsette arbeidet. Avtalen med UNDP ble derfor kansellert. Det ble inngått en avtale med Kirkens Nødhjelp om støtte til forebygging av hiv/aids styrking av kvinners rettigheter og bekjempelse av kjønnslemlestelse.

Total norsk støtte til fred og stabilitet inkl. hiv/aids og styrking av kvinners rettigheter var på 19,4 mill. kroner, hvorav 17,3 mill. kroner over denne posten.

Etiopia

Situasjonsbeskrivelse

Etiopia har hatt en gjennomsnittlig vekst i BNP på 5,8% i perioden 2001-05. Landet har videre hatt en fremgang på UNDPs Human Development Index på 5,6 prosentpoeng i perioden 1990-2003, samt en nedgang i dødeligheten for barn under 5 år fra 204 pr tusen i 1990 til 166 i 2003. Nesten 50% av BNP kommer fra landbrukssektoren og det er store svingninger i BNP fra år til år avhengig av nedbør. Med en årlig befolkningsvekst på 2,2% ble Etiopia i 2005 Afrikas nest folkerike land. Til tross for vekst i BNP trengte ca 4 mill akutt matvarebistand i 2005. Den ustabile innenrikspolitiske situasjonen har negative konsekvenser for utviklingen i landet. Handlingsrommet for opposisjonen, det sivile samfunn og den uavhengige pressen er ytterligere begrenset etter valget i 2005. De pågående reformene innen offentlig forvaltning går langsomt, og har liten forankring i befolkningen. Giverne er enige om at bistandsdialogen må knyttes til en dialog om styresett. Myndighetene har betydelige finansieringsproblemer som følge av stopp i budsjettstøtte og arbeidet med implementering av Etiopias nye fattigdomsstrategi er forsinket. Både den fortsatt uavklarte innenrikspolitiske situasjonen og manglende bevegelse i grensekonflikten med Eritrea innebærer betydelige begrensninger i forhold til målene for utviklingssamarbeidet med Etiopia.

Mål

Regional integrasjon og stabilitet

- forsoningstiltak mellom Etiopia og Eritrea dersom situasjonen tillater de,
- bidra til nasjonal implementering av Nile Basin Initiative, herunder videre undersøkelser av det etiopiske vannkraftpotensialet,
- styrking av nasjonal mineryddingskapasitet,
- styrking av AUs evne til å bidra til regional stabilitet, samt politisk og økonomisk integrasjon i regionen.

Menneskerettigheter, demokrati og godt styresett

- opplæring innenfor justissektoren og for folkevalgte på nasjonalt og regionalt nivå,
- intensivere arbeidet for å styrke kvinner og barns rettigheter, spesielt arbeidet mot kjønnslemlestelse,
- bidra til økt kvalitet i alle ledd i valgprosessen,
- støtte sivilt samfunn, inklusive media, gjennom bl.a. journalistutdanning, støtte til fri rettshjelp, og dialog om ny lovregulering for media og frivillige organisasjoner.

Naturressursforvaltning / matvaresikkerhet

- mobilisere støtte til myndighetenes implementering av FNs forørkningskonvensjon,
- styrke nasjonal og lokal forvaltning av naturressursene og bedre matvaresikkerheten i sårbare områder,
- kompetanse- og kapasitetsbygging innen naturressursforvaltning og miljøovervåking.

Tverrsektorielle tema

Bekjempelse av hiv/aids og arbeid for å sikre likestillingsperspektivet vil bli inkludert i alle relevante norskstøttede prosjekter.

Rapport 2005

Total norsk støtte var i 2005 på 245,2 mill. kroner, hvorav 102 mill. kroner fra regionbevilgningen og 60,9 mill. kroner over kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Fred, forsoning og stabilitet

Forundersøkelsene knyttet til nasjonal gjennomføring av Nile Basin Initiativ er videreført. Den nasjonale mineryddingsorganisasjonen EMAO har i samarbeid med Norsk Folkehjelp og UNDP ryddet over 6 millioner kvadratmeter land som nå kan

benyttes til transport og jordbruksformål. En nasjonal minehundenhet hvor hver hund klarer 800-1000 kvm jordbruksland pr dag er blitt etablert.

Total norsk støtte til fred, forsoning og stabilitet inkl. Nile Basin var på 34 mill. kroner, hvorav 30,1 mill. kroner over denne posten.

Menneskerettigheter, demokrati og styresett

Totalt 81 studenter er tatt opp på mastergradsstudiet i journalistikk på Universitetet i Addis Abeba. Fra første trinn har 14 studenter forsvart sin masteroppgave. Nærmere 80 journalister og redaktører har mottak etterutdanningskurs. Fakultetsbiblioteket regnes nå som et av Afrikas beste fakultetsbiblioteker for media- og kommunikasjonsstudier. Valgkommisjonen, rettsapparatet, politiske partier og media fikk teknisk og administrativ støtte til gjennomføring og overvåking av parlamentsvalgene. Det ble ytt støtte til landsdekkende velgeropplæring gjennom 27 lokale organisasjoner. Norsk/svensk støtte til TV-overførte folkemøter under valgkampen er trukket frem som en viktig faktor for stor folkelig mobilisering. Det ble etablert radiolyttegrupper, holdt folkemøter og dannet komiteer i skolene for å arbeide mot kjønnslemlestelse. I arbeidet mot kjønnslemlestelse er det etablert radiolyttegrupper, ressurspersoner for opplæring i lokalsamfunnet er identifisert og tidligere omskjærere har blitt hjulpet til alternativer inntektskilder og fungerer nå som endringsagenter i lokalsamfunnene. Total norsk støtte til menneskerettigheter, demokrati og styresett var på 25,7 mill. kroner, hvorav 23,5 mill. kroner over denne posten.

Matvaresikkerhet/landbruk

Kapasiteten innen matvaresikkerhetsspørsmål er blitt styrket hos myndighetsinstitusjoner på de laveste forvaltningsnivåene. Norske og etiopiske universiteter har sammen bidratt til å styrke nasjonale kunnskapssystemer innen landbruk. En modell for lokalt eide såfrøbanker er utviklet og 3 såfrøbanker har blitt bygget opp i Østre Harerge. Et småskala irrigasjons- og dyrehelseprosjekt i Afar har bl.a. ført til opprettelse og rehabilitering av tre veterinærklinikker, opprettelse av fire apotek for veterinærmedisiner samt utdanning av 92 lokale dyrehelsearbeidere. Gjennom et samarbeid med Utviklingsfondet har Norge bidratt til landsbyutviklingsprosjekter og økt matvaresikkerhet i utvalgte områder i nord og øst. Total norsk støtte til landbruk og utdanning var på 29,4 mill. kroner, hvorav 11,2 mill. kroner over denne posten.

Hiv/aids

Norsk støtte har gått til kapasitetsbygging av lokale frivillige organisasjoner med fokus på forebygging av hiv/aids blant kvinner og ungdom. Gjennom UNICEF har Norge bidratt til at det er opprettet sju sentra for frivillig testing og behandling, samt gjennomført distribusjon av kondomer. 12 anti-aids ungdomslubber er dannet og fungerer godt. Total norsk støtte til hiv/aids var på 4,8 mill. kroner, hvorav 1,5 mill. kroner over denne posten. Det ble i tillegg ytt 12,5 mill. kroner til andre helserelaterte tiltak.

Kenya*Situasjonsbeskrivelse*

Den økonomiske veksten i BNP i Kenya i perioden 2000-2004 var svært lav, med et gjennomsnitt på 1,5 pst. pr år, men har vist en positiv trend de senere år og var i 2005 på 5,8 pst. På UNDPs Human Development Indeks har landet hatt en nedgang på 7,2 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Kenya har også hatt en økning i barnedødelighet, fra 97 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 120 i 2003.

Regjeringens tiltak mot fattigdom har foreløpig bare i liten grad ført til at de fattige får en større andel av den økonomiske veksten. Kampen mot korrupsjon synes å være svekket. Det demokratiske rom er økt under den nåværende regjeringen, men strammes nå tilsynelatende inn igjen. Flere iverksatte politiske og økonomiske reformer bremses opp pga. manglende gjennomføringskapasitet og manglende politisk samarbeid. Det er store utfordringer knyttet til styresett og korrupsjon.

Mål

I henhold til intensjonsavtalen fra 2004 er hovedfokus for samarbeidet fremme av godt styresett i justissektoren og styrket offentlig finansforvaltning. Bevilgningen skal i 2007 brukes til

Justissektoren og menneskerettigheter

- reformer med fokus på lov og orden, styrking av rettsapparatet, kamp mot korrupsjon.
- mobilisering av aktører i det sivile samfunn, inklusive mobilisering for likestilling og kvinner til politiske deltakelse.

Offentlig finansforvaltning

- styrking av offentlig finansforvaltning innen budsjettplanlegging, skatteinnngang og budsjettgjennomføring.

Støtte til forberedelse av president- og parlamentsvalget i 2007 vil bli vurdert.

Rapport

Total norsk støtte var i 2005 på 63,5 mill kroner, hvorav 28,8 mill. på regionbevilgningen.

Justissektoren og menneskerettigheter

Norge har bidratt til institusjonsbygging, korrupsjonsbekjempelse, reform i politi, rettsapparat, fengselsetat og hos påtalemyndigheter gjennom strategiutvikling, opplæring, teknisk utstyr og transport.

Støtten til sivil samfunn har bidratt til å styrke respekten for menneskerettigheter og demokratiske prinsipper, bl.a. gjennom støtte til folkeavstemningen om ny grunnlov og styrking av politiske partier. Norge har også støttet folkeopplysning om kvinners rettigheter og deltakelse i politiske prosesser og tiltak som bekjemper handel med kvinner og barn og kjønnslemlestelse. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 30,4 mill. kroner, hvorav 27,8 mill. kroner over denne posten.

Offentlig finansforvaltning

Programmet kom ikke i gang i 2005, men omfattende planlegging fant sted på kenyansk side i nært samarbeid med potensielle samarbeidspartnere, inkl. Norge.

Madagaskar*Situasjonsbeskrivelse*

Den økonomiske veksten i BNP i Madagaskar i perioden 2000-2004 varierte, og landet hadde et årlig gjennomsnitt på 0,9 pst. I 2005 var veksten på 4,4 pst. UNDPs HDI indeks så har de hatt fremgang, på 5,3 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Madagaskar har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 168 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 1123 i 2003.

Det er besluttet at presidentvalg skal avholdes i begynnelsen av desember 2006, etter hva som anses en relativt vellykket presidentperiode for president Ravalomanana. Regjeringen har fokusert på relevante utviklingsutfordringer, og kampen mot korrupsjon er kommet godt i gang. Opposisjonen fremstår som fragmentert og lite forutsigbar. Tross økonomisk oppsving de siste årene lever omkring 67 prosent av landets innbyggere under fattigdomsgrensen. Madagaskar har kvalifisert seg for omfattende gjeldslette.

Mål

Målet for samarbeidet med Madagaskar er å bidra til fattigdomsbekjempelse gjennom støtte til Madagaskars fattigdomsstrategi. Samarbeidet vil konsentreres rundt styresett, og utdanning. I tillegg vil det gis støtte til landbruk. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Styresett

- kampen mot korrupsjon gjennom justisreform, strategiutvikling, økt etterforskningskapasitet og holdningsendringer,
- økt åpenhet, effektivitet og desentralisering av offentlig sektor,
- bedre forvaltning av oljeinntekter.

Utdanning

- Kvalitativ utbedring av grunnskolen gjennom støtte til utforming av språkpolitikk, faglig styrking av lærere og etablering av «grønne» skoler.

Norge vil også bidra til landbruksutdanning, forskning og veiledning innen jord- og husdyrbruk. En eventuell styrking av støtte til landbruk innenfor rammen av stat-til-stat samarbeidet, vil fortsatt vurderes i henhold til kapasitet og myndighetenes ønsker. Madagaskar som eventuell pilot for handlingsplanen for landbruk vil måtte sees i lys av denne vurderingen.

Rapport 2005

Total norsk støtte var i 2005 på 75,6 mill. kroner, hvorav 61,3 mill. på regionbevilgningen.

Styresett

Norges støtte til kampen mot korrupsjon bidro til etablering av anti-korrupsjonsbyrået BIANCO, inkludert støtte til organisasjonsutvikling, tilgang til teknisk utstyr (IT) og opplæring. Norge bidro også til etableringen av BIANCO på regionalt nivå. Norge bidro i 2005 også til utvikling av forvaltningskapasitet og økt sysselsetting i seks kommuner og styrking av 22 lokale utviklingskomiteer gjennom et program i regi av ILO. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 12,1 mill. kroner, hvorav 10,8 mill. kroner over denne posten.

Utdanning

Norge støtter programmet «utdanning for alle» (EFA) gjennom utdanningsdepartementet, samt UNICEF, ILO og Det Norske Misjonsselskap. I 2005 bidro norsk innsats blant annet til kvalitetsheving innen grunnskolen, samt bygging av skoler og pedagogiske sentra. Mer enn 80 skoler vil bli bygget i det løpende programmet frem til 2008.

I tillegg ga Norge i 2005 støtte til landbruksutdanning samt forskning og veiledning innen jord- og husdyrbruk gjennom Det Norske Misjonsselskap og Kgl. Selskap for Norges Vel. Norsk støtte har bidratt til utvikling av nye sorter ris, rotvekster og korn som gir bedre avlinger og økt melkeproduksjon. Norge har også bidratt til styrking av Madagaskars bondeorganisasjoner. Total norsk støtte til utdanning inkl. landbruk var på 49,3 mill. kroner, hvorav 47,6 mill. kroner gikk over denne posten.

Mali

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Mali i perioden 2000-2004 har vært svært svak, med et årlig gjennomsnitt på 1,8 pst. Krisen i Elfenbenskysten har vært en medvirkende årsak til den svake veksten. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de imidlertid hatt fremgang, på 5,0 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Mali har også hatt en nedgang i barne-dødelighet, fra 250 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 219 i 2003. Den politiske situasjonen er stabil. Gryende uroligheter blant enkelte tuaregledere i nordområdene våren 2006 ble løst ved fredelige midler. Menneskerettighetssituasjonen utvikler seg i riktig retning, men kulturelle faktorer gjør ivaretagelse av kvinners rettigheter vanskelig. Anti-korrupsjonskampanjen som ble startet av tidligere president Konaré følges opp av president Touré og hans regjering. Store utfordringer gjenstår, men regjeringen anses likevel å ha kommet et skritt videre gjennom omfattende nasjonale prosesser knyttet til godt styresett og etablering av nye kontrollorganer.

Mål

Gjennom det delegerte samarbeidet med Sverige støtter Norge opp om Malis innsats for å bekjempe fattigdom og konsolidere demokratiet. Prioriterte innsatsområder er utdanning, styresett og menneskerettigheter, samt bærekraftig forvaltning av naturressurser. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Utdanning

- myndighetenes program for å utvikle og bedre utdanningssystemet, slik at flere får skolegang og kvaliteten på utdanningen blir bedre.

Styresett og menneskerettigheter

- demokratisering, politisk deltakelse og respekt for menneskerettighetene, med særskilt vekt på barns og kvinner/jenters rettigheter,
- korrupsjonsbekjempelse, herunder bidra til økt åpenhet og gjennomsiktighet i offentlig administrasjon og styrke sivilt samfunn.

Bærekraftig forvaltning av naturressurser

- bærekraftig utnyttelse av skog- og vannressurser, inklusive aspekter knyttet til desentralisering, kvinners stilling, eiendomsrettigheter.

Støtte til hiv og aidstiltak vil bli vurdert.

Rapport

Total norsk støtte var i 2005 på 89 mill. kroner, hvorav 45 mill. kroner på regionbevilgningen.

Utdanning

Den norsk/svenske innsatsen på sektoren går til å støtte Malis nasjonale utdanningsprogram. Utviklingen går i positiv retning, eksempelvis er innrullingsnivået i grunnskolen økt til 70 %, og andelen av jenter har økt til 60 %. Videre har desentraliseringsprosessen bidratt til økt lokal deltakelse, der lokale myndigheter, foreldre, lokale organisasjoner er sterkere involvert i skolesektoren. Utfordringene er imidlertid fortsatt store. Kun 42 % fullfører grunnskolen, og bare 17% av kvinnene kan lese og skrive. Å bedre kvaliteten på undervisningen er en særlig utfordring, både i forhold til rekruttering av lærere og lærebokproduksjon. Støtten til utdanning var på 34,2 mill. kroner over denne posten.

Styresett og menneskerettigheter

Rettighetsperspektivet er et sentralt element i det svensk-norske fellesprogrammet. Avtale om støtte til styrking av sivilt samfunnsdemokrati gjennom et samarbeid mellom fire ulike frivillige organisasjoner, blant dem Kirkens Nødhjelp, ble inngått i 2005. Avtalen er for ny til at det kan vises til konkrete resultater. Støtte gis også til UNICEFs program for beskyttelse av barn og promotering av menneskerettigheter.

Støtten til styresett og menneskerettigheter var på 7,7 mill. kroner over denne posten.

Bærekraftig forvaltning av naturressurser

Innsatsen konsentreres om vann og skog. Det er inngått en avtale innenfor denne sektoren med World Conservation Union (IUCN) om lokal og bærekraftig forvaltning av naturressurser i det sårbare indre Niger-deltaet.

Støtten til forvaltning av naturressurser var på 0,6 mill. kroner over denne posten.

Nigeria

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Nigeria i perioden 2000-2004 har vært på 4,9 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de hatt fremgang på 4,7 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Nigeria har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 230 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 197 i 2003. Nigeria er med sine omlag 130 millioner innbyggere, Afrikas mest folkerike land. Landet er dessuten den største oljeprodusenten i Afrika. Imidlertid gir stor fattigdom, store sosiale ulikheter og stort etnisk og religiøst mangfold grobunn for betydelige økonomiske og politiske spenninger. Korrupsjon er omfattende og menneskerettighetssituasjonen og rettsikkerheten generelt er fortsatt utilfredsstillende. Nigeria har spilt en sentral utenrikspolitisk og sikkerhetspolitisk rolle i Afrika og særlig i Vest-Afrika.

Mål

Samarbeidet med Nigeria skal konsentreres rundt petroleumsforvaltning, menneskerettigheter og styresett. Bevilgningen skal i 2007 bidra til:

Petroleumsforvaltning

- styrket forvaltningskapasitet og økonomisk styring i petroleumssektoren,
- bedre utnyttelse av petroleumsressursene, ivaretagelse av miljøhensyn og økt bruk av nigerianske varer og tjenester.

Styresett

- styrking av menneskerettigheter, organisasjonsfrihet, demokrati og folkelig deltakelse, samt kampen mot korrupsjon,
- forebyggende tiltak mot internasjonal menneskehandel og returprogram for nigerianske prostituerte fra Norge.

Et samarbeid innen utvikling av fornybare ressurser (vannkraft) vil bli vurdert. Deler av samarbeidet vil bli finansiert over kap./post 165.71 Faglig samarbeid.

Rapport 2005

Total norsk støtte var i 2005 på 18,9 mill. kroner, hvorav 12,9 mill. kroner over regionbevilgningen.

Petroleumsforvaltning

Norsk støtte har bidratt til at oljemyndighetene er tilført økt forvaltningsmessig kunnskap, og at offentlig ansatte og ansatte i private selskaper innen olje- og gasssektoren har fått tilført ny petroleumsteknologisk kompetanse. Det ble gitt støtte til Oljedirektoratets samarbeid med Department of Petroleum Resources, til INTSOKs kompetanseoverføringsprosjekt og til PETRADs kursvirksomhet. Norge ga også støtte til myndighetenes initiativ for å avvikle gassfakling innen 2008. Total norsk støtte til petroleumsforvaltning var på 3,6 mill. kroner, over denne posten.

Styresett

Den norske støtten har bidratt til at utvalgte unge ledere av begge kjønn er gitt opplæring i demokratisk styresett og forvaltning gjennom støtten til Africa Leadership Forum. Gjennom støtten til Gender and Development Action er kvinners deltakelse i politikk og samfunnsliv gitt en mer sentral plass i den offentlige debatten. Norge har bidratt til bedre beskyttelse, retts hjelp og oppfølging av kvinner som rammes av shariadomstolene gjennom støtten til menneskerettighetsorganisasjonen BAOBAB. Total norsk støtte til styresett var på 6,2 mill. kroner, over denne posten.

Sudan

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Sudan i perioden 2000-2004 har vært på 4,1 pst pr år, men veksten har ikke kommet alle deler av landet til gode. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de der hatt fremgang, på 8,4 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Sudan har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 120 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 91 i 2003, men også her er det store regionale forskjeller. I 2005 ble det inngått en fredsavtale mellom frigjøringsbevegelsen SPLM og regjeringen i Khartoum. Denne innebar slutten på en langvarig bor-

gerkrig mellom nord og sør. I tråd med avtalen er det innsatt ny regjering i Khartoum og regional regjering i Sør-Sudan. Gjennomføringen av flere andre punkter i fredsavtalen er imidlertid forsinket. Den regionale regjeringen i Sør-Sudan har svært liten kapasitet, ikke minst innen offentlig finansforvaltning, noe som begrenser mulighetene for rask gjenoppbygging og utvikling i sør. Sudan har en betydelig oljeproduksjon. God utnyttelse av oljeinntektene vil være avgjørende for utvikling og fattigdomsbekjempelse i alle deler av landet. Den nasjonale regjeringen har vist vilje til større åpenhet om disponeringen av oljeinntektene og en økende andel av statsbudsjettet fordeles nå til delstatsnivå. I mai 2006 ble det undertegnet en fredsavtale også for Darfur. Sikkerhetssituasjonen og den humanitære situasjonen i Darfur er imidlertid fortsatt svært vanskelig og det store antallet internt fordrevne har ikke kunnet vende hjem.

Mål

Målet for samarbeidet med Sudan er å støtte gjennomføringen av fredsavtalen fra 2005 og bidra til å bekjempe fattigdom. Sudans rammeverk for fred, utvikling og fattigdomsbekjempelse fra 2005 legges til grunn for bruk av overgangsbistand og regionbevilgningen. Den norske støtten gis hovedsakelig til Sør-Sudan og andre krigsrammede områder, i tillegg støttes enkelte tiltak på nasjonalt nivå for bedret petroleumsforvaltning og godt styresett. Hovedkanal for norsk utviklingsbistand er to flergiverfond som begge administreres av Verdensbanken, ett fond for Sør-Sudan og ett nasjonalt fond for andre krigsrammede områder. I tillegg gis støtte gjennom norske institusjoner og frivillige organisasjoner og FN. Norsk utviklingssamarbeid med Sør-Sudan ivaretas av et felles giverkontor for Norge, Sverige, Danmark, Nederland og Storbritannia i Juba. Norge gir også betydelig humanitær bistand til Sudan.

For samarbeidet med Sør-Sudan er målene:

- bedret fysisk infrastruktur,
- bedret tilgang til grunnleggende sosiale tjenester,
- retur og reintegrering av flyktninger og internt fordrevne,
- styrkede offentlige institusjoner med vekt på god forvaltning av oljeinntekter og skogressurser samt bedret statistikkgrunnlag,
- bedret sikkerhet gjennom kompetansebygging i politivesenet,
- utvikling av jordbruk og annen privat næringsvirksomhet.

For samarbeidet med den nasjonale regjeringen er målene:

- gjennomføring av fredsavtalen og konsolidering av freden,
- etablering av offentlig administrasjon i krigsrammede områder,
- bedret styresett med vekt på forvaltning av oljeresursene,
- utvidet tilgang til grunnleggende sosiale tjenester i krigsrammede områder,
- retur og reintegrasjon av flyktninger og internt fordrevne.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand i 2005 var på 635,7 mill kroner, hvorav 300,5 mill. kroner over kap. 162, Overgangsbistand (gap), 194,1 mill. kroner over kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter og 42,8 mill. over kap. 160, Sivilt samfunn og demokratiutvikling og rapporteres på under disse postene.

Sør-Afrika

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Sør-Afrika i perioden 2000-2004 har vært på 3,2 pst pr. år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har landet hatt en fremgang på 7,7 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Sør-Afrika har hatt en svak økning i barnedødelighet, fra 60 pr 1000 barn under 5 år i 1990 til 67 i 2003, men landet ligger fremdeles bedre enn de andre samarbeidslandene. Til tross for omfattende boligbygging, økt tilgang til elektrisitet og vann og bedre sosiale støtteordninger, er fattigdom og ulikhet fortsatt enorme utfordringer. Videre er Sør-Afrika et av de land med høyest forekomst av hiv/aids. På tross av god økonomisk vekst er den offisielle arbeidsledigheten rundt 27 prosent.

ANC er fortsatt den helt dominerende politiske kraft med 2/3-flertall i parlamentet, men er preget av intern uenighet. Institusjonene som skal beskytte demokratiet og menneskerettighetene er stort sett uavhengige og sterke. Sør-Afrika er blant de land i Afrika som har ratifisert flest internasjonale menneskerettighetskonvensjoner. Landet fortsetter en aktiv utenrikspolitikk med særlig vekt på Afrika og sør-sør-samarbeid og opprettholder et betydelig engasjement i ulike fredsprosesser

Mål

Målet for samarbeidet med Sør-Afrika er å bidra til å konsolidere demokratiet i landet, etablere langvarige partnerskap mellom institusjoner i Sør-Afrika

og Norge og å styrke regional integrasjon og samarbeid i det sørlige Afrika gjennom bruk av sørafrikansk ekspertise. Det bilaterale samarbeidet er konsentrert om demokrati og menneskerettigheter, høyere utdanning og forskning, miljø- og naturressursforvaltning og energi. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Styresett og menneskerettigheter:

- å styrke sosioøkonomiske rettigheter, tilgang til rettsvesenet og informasjon,
- å styrke frivillige organisasjoners samhandling med staten med sikte på at staten respekterer, beskytter og oppfyller menneskerettighetene.

Miljø- og naturressursforvaltning:

- reduksjon av forurensing og avfall,
- biologisk mangfold og forsvarlig miljøforvaltning,
- gjennomføring av globale miljøkonvensjoner og regionalt miljør samarbeid,
- å styrke kapasiteten i fiskeridirektoratet.

Forskning og høyere utdanning

- å styrke sørafrikansk forskning innen utvalgte områder,
- å øke rekruttering av studenter og forskere fra tradisjonelt underprivilegerte grupper.

Energi

- å etablere lovgivning og reguleringsrammeverk,
- å styrke institusjoner i energidepartementet og underliggende etater.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand i 2005 var 92,7 mill. kroner, hvorav 42,5 mill. kroner over regionbevilgningen.

Styresett og menneskerettigheter

Den norske støtten har bidratt til at det er etablert universitetssamarbeid om landrettigheter som har bidratt til politikkinns spill til myndighetene. Universitetskurs om sosiale og økonomiske rettigheter og godt styresett er avholdt med deltakere fra hele Afrika. Den nasjonale menneskerettighetskomisjonens forskning på økonomiske og sosiale rettigheter ble støttet. Tilgangen til rettssystemet for sårbare grupper som hiv-smittede og seksuelt misbrukte kvinner og barn er blitt styrket. Flere sørafrikanske institusjoner har fått støtte for å arbeide

regionalt. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 20,1 mill. kroner, hvorav 9,4 mill. kroner over denne posten.

Miljø- og naturressursforvaltning

Miljøprogrammet har bidratt til kapasitetsbygging i sørafrikansk miljøforvaltning og støttet landets arbeid med forurensing og biologisk mangfold, deriblant gjennom samarbeid mellom sørafrikanske og norske miljøinstitusjoner. Programmet har blant annet resultert i etablering av luftovervåkingssystem i Durban, revidert lovverk på forurensingsområdet og lovverk som stiller krav til miljøkonsekvensutredninger ved større inngrep. Det ble undertegnet en ny miljøavtale mellom Norge og Sør-Afrika for perioden 2005-2010. Norge har støttet utlysningen av langsiktige fiskekvoter. Ansatte i det sørafrikanske fiskeridirektoratet har fått utdanning i Norge. Med norsk støtte har Sør-Afrika, Namibia og Angola etablert et regionalt samarbeid innen fiskeriforskning og -forvaltning. Total norsk støtte til miljø- og naturressursforvaltning var på 6,5 mill. kroner, hvorav 5,4 mill. kroner over denne posten.

Forskning og høyere utdanning

Forskningsprogrammet mellom Norge og Sør-Afrika (2001-2005) ble gjennomgått og ble vurdert som svært positivt. Hele 39 prosjekter ble gjennomført i perioden og en ny fase (2006-2010) har vært under forberedelse. En gjennomgang av programmet for høyere utdanning vurderte program-

met som relevant, effektivt, målrettet, bærekraftig og etterspørselsdrevet. Det er oppnådd økt inntak av tidligere underprivilegerte grupper. Utfordringen er å sikre raskere gjennomstrømming og fullførte studier blant de som tas opp ved universitetene. Norsk støtte har bidratt til partnerskap mellom universiteter i Sør-Afrika, Mosambik og Namibia.

Total norsk støtte til utdanning var på 19,6 mill. kroner, hvorav 13,2 mill. kroner over denne posten.

Energi

Programmet har støttet det sørafrikanske energidepartementets arbeid med å utvikle politikk, lover og regelverk innen elektrisitets- og petroleumsforvaltning. Med norsk bistand ble en uavhengig elektrisitetsregulator etablert i 2005. Støtten har bidratt til opplæring av personell.

Total norsk støtte til energi var på 7,5 mill. kroner, hvorav 7 mill. kroner over denne posten.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 1 432 mill. kroner. Det legges opp til følgende indikative tall for fordelingen av bevilgningen: hovedsamarbeidsland 343 mill. kroner, Angola 85 mill. kroner, Eritrea 42 mill. kroner, Etiopia 95 mill. kroner, Kenya 40 mill. kroner, Madagaskar 88 mill. kroner, Mali 65 mill. kroner, Nigeria 8 mill. kroner, Sudan 50 mill. kroner, Sør-Afrika 50 mill. kroner og regionale tiltak, tiltak i andre land i regionen og oppfølging av Tusenårs-mål 4-initiativet 566 mill. kroner.

Kap. 151 Bistand til Asia¹

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Asia, <i>kan overføres</i>	60 000	60 000	120 000
71	Nepal, <i>kan overføres</i>	65 003	60 000	
78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	459 834	510 000	677 600
79	Tiltak i tidligere samarbeidsland, <i>kan overføres</i>	19 000	12 600	
	Sum kap. 151	603 837	642 600	797 600

¹ Poststrukturen er endret fra 2007.

Asia er preget av stort politisk, sosiokulturelt og økonomisk mangfold. Regionen består av land med høy økonomisk, industriell og urban vekst og høy befolkningstetthet. Den har noen av verdens

store økonomier som Japan, Kina og India. Samtidig består regionen også av noen av verdens fattigste land. Over 700 millioner mennesker lever i absolutt fattigdom. Flere land sliter med svakt sty-

resett, mangelfull demokratisk utvikling og systematiske brudd på menneskerettigheter. Likevel er den økonomiske utviklingen positiv, og flere av lan-

dene ser ut til å kunne nå tusenårsålet om en halvering av fattigdommen.

Tabell 8.3 Indikatorer på situasjonen i samarbeidslandene

	BNI pr innb i USD ¹	Bistand pr. innb. i USD ²	Menneskelig velferd (HDI-indeksen) ³	Barne-dødelighet (Dødelighet pr 1.000 barn) ⁴	Forholdstallet jenter/gutter i grunnskole og videregående utdanning ⁵	Korrupsjonsindeks ⁶
	2004	2004	2003	2004	2004	2005
Bangladesh	440	10	52,0	77	106 ⁷	1,7
Nepal	250	16	52,6	76	85 ⁷	2,5
Afghanistan	.	73	.	257	34	2,5
Indonesia	1 140	.	69,7	38	98 ⁷	2,2
Kina	1 500	1	75,5	31	98 ⁷	3,2
Pakistan	600	9	52,7	101	73	2,1
Sri Lanka	1 010	27	75,1	14	102 ⁷	3,2
Vietnam	540	22	70,4	23	94	2,6
Øst-Timor	550	165	51,3	80	.	.

¹ BNI/innbygger etter «Atlas-metoden». Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken)

² Mottatt bistand i USD per innbygger. Kilder: OECD/DAC statistikk (netto ODA-bistand), World Development Indicators (befolkning)

³ Indeksen for menneskelig velferd (HDI-indeksen) er maksimum 100 og minimum 0. Kilde: Human Development Report (UNDP)

⁴ Dødelighet per tusen barn under fem år. Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken) og UNICEF Statistics

⁵ En «likestillingsindikator»: Antall jenter i forhold til antall gutter i grunnskolen og videregående skole (primary and secondary education). Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken)

⁶ Corruption Perception Index (null korrupsjon=10, totalt korrupt =0). Kilde: Transparency International

⁷ Gjelder 2003

BNI pr. innbygger i de to norske hovedsamarbeidslandene ligger lavere enn det gjør for samarbeidslandene en har data for. Alle samarbeidslandene i Asia har imidlertid i følge UNDPs Human Development Indeks et «middels velferdsnivå», selv om det også her er forskjell mellom samarbeidslandene og hovedsamarbeidslandene. Bistand pr innbygger varierer kraftig mellom landene hvor det er Afghanistan og Øst-Timor som mottar mest, Kina, Bangladesh og Pakistan mottar lite. Barnedødeligheten, dvs. dødeligheten pr. tusen fødte under 5 år, varierer også mellom landene og situasjonen i Afghanistan og er svært dårlig, mens den er relativt god i Kina, Vietnam, Sri Lanka og Indonesia. Når det gjelder jenters jenters og gutters deltagelse i undervisning ligger Pakistan og Afghanistan lavere enn de andre samarbeidslandene, og situasjonen er spesielt dårlig i Afghanistan. Korrupsjon er et problem også i Asia, og det mest korruperte landene er i følge Transparency Internationals «persepsjonsindeks» Bangladesh, mens situasjonen i Sri Lanka og Kina er den beste blant samarbeidslandene.

Hovedprioriteringene innen regjeringens utviklingsprogram er fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand, kvinner og likestilling, godt styresett, energi og miljø og bærekraftig utvikling. Utviklingssamarbeidet i Asia vil i 2007 øke fokuset på disse satsingsområdene både gjennom tematisk innsats og som tverrgående temaer integrert i andre programmer. En vil også omprioritere fra ikke-prioriterte sektorer til regjeringens satsingsområder. Gitt de berørte landenes ulike situasjon vil innretningen av utviklingssamarbeidet variere for å imøtekomme ulike behov. For å nå de overordnede målsettingene om fattigdomsbekjempelse og demokratisk utvikling vil også utdanning fortsatt støttes. I tråd med regjeringens føringer vil særlig fokus gis kapasitetsbygging og kompetanseoverføring på områder der Norge har særskilt spisskompetanse og komparative fordeler.

Sri Lanka, Afghanistan og Nepal preges fortsatt av interne stridigheter og uløste konflikter. Sri Lanka preges igjen av alvorlige voldsepisoder med politiske drap, militære operasjoner og manglende

dialog mellom partene. Den politiske utviklingen i Nepal er positiv. Kongen er fratatt sin enevelde makt og Nasjonalforsamlingen gjeninnsatt. Det arbeides politisk for en grunnlovgivende forsamling som vil kunne gi rammene for en fredelig løsning på konflikten. Fredelig parlamentsvalg i samsvar med demokratiske prinsipper ble gjennomført i Afghanistan i 2005. Landet står imidlertid overfor store utfordringer i forbindelse med overgangen til en demokratisk styreform, og sikkerhetssituasjonen i deler av landet er usikker. I Sør-Thailand er thailandske myndigheter i konflikt med opprørsgrupper fra den muslimske minoriteten i landet. En bredere dialog mellom India og Pakistan ble innledet i 2004. Dette har bedret forholdet mellom landene, men Kashmirkonflikten er fortsatt uløst. Samtidig er utviklingen i Indonesia og fredsprosessen i Aceh positiv. I Øst-Timor viser siste års uroligheter at stabiliteten er skjør og demokratiet sårbart. Det vil i 2007 bli avholdt nasjonalforsamlingsvalg i Pakistan og Bangladesh, parlaments- og presidentvalg i Øst-Timor.

Demokratiske institusjoner står fortsatt svakt i flere land i regionen. Politisk uro, styresettproblemer og mangelfull respekt for menneskerettigheter er et utbredt problem. Flere land sliter med en mangelfullt utviklet justissektor, korrupsjon, narkotikatrafikk, mangelfull overholdelse av internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og -forpliktelser og overholdelse av generell lov og orden. På den positive siden er det gjennomført demokratiske valg i flere land i regionen, og menneskerettighetssituasjonen har forbedret seg betydelig i land som for eksempel Indonesia. Det er videre registrert en økende bevissthet og mobilisering rundt kvinners rettigheter blant annet i Pakistan.

Naturkatastrofer utgjør en betydelig belastning for landene i Asia. Tsunamien i 2004 og jordskjelvet i Pakistan i 2005 er eksempler på dette. Katastrofene rammet primært rurale områder og de makroøkonomiske konsekvensene var mindre enn vi kunne frykte. Både jordskjelvet og tsunamien har imidlertid hatt store konsekvenser for de berørte land, og gjenoppbyggingen i de mest berørte områdene vil ta flere år.

Asia står overfor store nasjonale og regionale miljøutfordringer med globale konsekvenser. Den sterke økonomiske veksten og urbaniseringen i Kina, India, Thailand, og til en viss grad Vietnam, Malaysia, Filippinene, Indonesia, Sri Lanka, Bangladesh og Pakistan leder til tiltakende forurensningsproblemer. Det høye produksjonsnivået og befolkningsveksten resulterer også i overbeskatning av naturressurser og et meget intenst jordbruk, hvilket igjen setter livsgrunnlaget til de fattige og et bærekraftig miljø i fare. Flere av landene

i regionen, spesielt de med sterk økonomisk vekst, står videre overfor store utfordringer for å kunne dekke et stadig økende energibehov. På sikt kan også behovet for tilgang på vann utgjøre en tilsvarende utfordring.

2005 var preget av høye oljepriser, høyt rentenivå, usikkerhet knyttet til den videre økonomiske utviklingen i USA og til virkningene av spredningen av fugleinfluenza. Til tross for dette var den økonomiske veksten i Øst-Asia på 6.9 %, mot 7.6 % året før. For Sør-Asia var veksten i 2005 på 6.8 %, uendret fra året før. Den økonomiske veksten i Øst-Asia de siste 5 årene har i følge Verdensbanken bidratt til å løfte over 50 millioner mennesker hvert år ut av fattigdommen; i Sør-Asia noen færre. Siden 1990-tallet har andelen fattige gått fra 34 % til 24 %. Dersom trenden fortsetter til 2015 vil man være nede på 17 % og dermed ha nådd tusenårs målet om halvering for Asia i sin helhet. Det vil imidlertid fortsatt være store forskjeller mellom landene og betydelige inntektsforskjeller internt i mange land.

Det er viktig å sikre stabile rammebetingelser for utvikling, og utviklingsbistanden vil i tråd med regjeringens prioriteringer i særlig grad fortsette å videreutvikle støtten til fredsbygging, demokratiutvikling, bedret styresett og menneskerettigheter. Land som er eller har vært rammet av voldelige konflikter er viktige i denne sammenhengen. Støtte til dette vil bli gitt til Nepal, Bangladesh, Sri Lanka, Afghanistan, Indonesia, Pakistan, Vietnam og Øst-Timor. I konfliktområder som Sri Lanka, Afghanistan og Nepal vil støtten ha en særlig konfliktsensitiv innretning, med spesiell tanke på hvordan den kan bidra til konfliktforebygging og -demping og fredsbygging.

Regjeringen vil videreføre satsningen på utdanning i Asia som et viktig element i fattigdomsbekjempelsen. Støtte til utdanning vil bli prioritert i Vietnam, Pakistan, Afghanistan, Nepal og Bangladesh med særlig vekt på utdanning for jenter og marginaliserte grupper.

Kvinner og likestilling er høyt prioritert innen regjeringens utviklingssamarbeid i Asia, og det er allerede betydelig innsats på dette området, både i form av spesifikke kvinnerettede tiltak og integrert i øvrig utviklingssamarbeid. Dette vil bli ytterligere styrket i 2007. Dette gjelder spesielt for Afghanistan, Pakistan, Bangladesh og Nepal. Også i Øst-Asia tas det sikte på økt vekt på å ivareta likestilling og kvinners rettigheter. Utdanning og næringsutvikling er områder der dette tillegges særlig vekt.

Miljøutfordringene i regionen er omfattende, og miljø- og naturressursforvaltningen er generelt svakt utbygget med mangelfull oppfølging av internasjonale miljøkonvensjoner. Norge vil øke innsat-

sen innen miljøsektoren, og vektlegge i særlig grad arbeidet med bygging av nasjonal forvaltningskapasitet og miljøbevegelse, og regionalt samarbeid tilknyttet gjennomføring av internasjonale miljøkonvensjoner. Miljøsam arbeidet vil videreføres i Indonesia og gjennom regionale tiltak. Norge har videre betydelig kompetanse innen miljøteknologi, og det legges opp til at eksisterende samarbeid med Kina på dette feltet styrkes. Miljøsam arbeidet fremheves også som viktig i handlingsplanen for India. Innsatsen på energiområdet skal videreføres og gradvis økes.

Norsk kompetanse på energisektoren, spesielt innen petroleumsforvaltning, er etterspurt, og regjeringen vil bidra til økt satsing på dette området blant annet i Øst-Timor. Det vil også gis støtte til energitiltak innen vannkraft og elektrisitet i Bangladesh og Nepal, samt i landene rundt Mekong deltaet.

Post 70 Bistand til hovedsamarbeidsland i Asia

Posten skal brukes til å finansiere det langsiktige stat til stat samarbeidet med hovedsamarbeidslandene Bangladesh og Nepal. Posten kan også brukes til langsiktig samarbeid hvor midlene kanaliseres gjennom multilaterale organisasjoner, og i spesielle tilfelle frivillige organisasjoner, dersom det er myndighetenes ønske at midlene skal kanaliseres gjennom disse organisasjonene

Bangladesh

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Bangladesh i perioden 2000-2004 har hatt et årlig gjennomsnitt på 5,1 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de der også hatt en god fremgang, på 10,1 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Bangladesh har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 149 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 77 i 2003.)

Bangladesh har hatt demokratiske valg siden 1991, men den politiske kulturen er preget av konfrontasjoner mellom de to største partiene. Nytt valg skal etter planen gjennomføres tidlig i 2007. Bangladesh er overveiende muslimsk og har sterke sekulære tradisjoner. Det er imidlertid tegn på at muslimsk fundamentalisme er på fremmarsj, og at religiøse minoriteter undertrykkes. Lov og orden situasjonen er dårlig. Politiske motivert vold er økende. Vold mot kvinner er utbredt. Korrupsjonsproblemet i Bangladesh er betydelig, og regjeringen synes å mangle vilje til å ta et grunnleggende oppgjør med korrupsjonskulturen. Det

har vært gjennomført økonomiske reformer de siste ti årene, og det er større interesse for utenlandske investeringer i landet. I takt med den økonomiske veksten, har internasjonal bistand til landet sunket.

Mål

Norges engasjement har som formål å redusere fattigdommen gjennom støtte til styresett og menneskerettigheter, utdanning og næringsutvikling/energi. Kvinners deltakelse tillegges særskilt vekt. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til å:

Styresett og menneskerettigheter

- fremme menneskerettigheter, spesielt gjennom støtte til organisasjoner som arbeider for kvinners rettigheter og likestilling,
- fremme åpenhet og redusere korrupsjon,
- fremme utvikling og tillitsbygging i Chittagong Hill Tracts,
- forebygge menneskehandel og hjelpe ofre for menneskehandel gjennom støtte til myndighetenes arbeid mot handel med kvinner og barn.

Utdanning

- styrke offentlig grunnutdanning gjennom støtte til delsektorprogrammet for grunnutdanning,
- gi skoletilbud til barn som faller utenfor det offentlige skolevesenet, med vekt på barn av etniske minoriteter og arbeidende barn , gjennom frivillige organisasjoner,
- styrke kvaliteten på grunnutdanning gjennom støtte til universitetsfakultet for utdanning og utvikling.

Næringsutvikling og energi

- fremme handel og næringsutvikling gjennom oppbygging av tjenesteytende institusjoner i privat sektor og støtte til et kreditt- og rådgivningsprogram,
- sikre åpenhet og hindre korrupsjon i energisektoren,
- styrke myndighetenes kompetanse til å regulere utnyttelsen av landets naturgassressurser.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte var på 212 mill. kroner, hvorav 60,3 mill. kroner over landrammen, 37,5 mill kroner over regionbevilgningen og 91,1 mill. kroner over kap. 161, Næringsutvikling.

Styresett og menneskerettigheter

Svak kapasitet hos myndighetene svekker effektivt samarbeid. Derfor ble mesteparten av de norske midlene brukt til samarbeid med lokale frivillige organisasjoner, med vekt på organisasjoner som arbeider for kvinners rettigheter og likestilling. Flere av rettshjelpstiltakene Norge støtter, brakte saker av prinsipiell karakter inn for rettsvesenet, bl.a. spørsmålet om fabrikkieiers ansvar for erstatningsutbetaling til etterlatte etter store arbeidsulykker. Det ble også gitt bistand til alternativ tvisteløsning og rettshjelp i mer enn 14 500 saker. Norskstøttede organisasjoner gjennomførte opplæring for kvinnelige folkevalgte i lokale styringsorganer. Norge har også støttet en organisasjon som har opprettet lokallag som tar opp korrupsjon lokalt. Med norsk støtte ble det også publisert en undersøkelse om hverdagskorrupsjon i Bangladesh. Denne fikk bred mediaomtale.

Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 7,4 mill. kroner, hvorav 6,7 mill. kroner over regionbevilgningen.

Utdanning

Delsektorprogrammet for grunntdanning kom i gang i 2005. Det første året ble det lagt stor vekt på at myndighetene måtte fylle et stort antall ledige stillinger på mange nivåer i utdanningssystemet. Det er imidlertid fremdeles mange ubesatte stillinger, også lærerstillinger. Utbedring og utvidelse av skoler er også forsinket. Stipendprogrammet for jenter i videregående skole ble gjennomført som planlagt, og 61 500 jenter fikk stipend. Støtten til private organisasjoner som tilbyr grunnskole til de fattigste barna ble videreført. Programmene legger vekt på skoletilbud til jenter, arbeidende barn, funksjonshemmede og etniske minoriteter. Omkring 235 000 barn, derav 156 000 jenter, fikk grunntdanning eller yrkesutdanning takket være norsk støtte. Styresettsspørsmål inngikk også i dialogen med myndighetene med vekt på reformer. Total norsk støtte til utdanning var på 70,3 mill. kroner, hvorav 42 mill. kroner gikk over landrammen og 21,7 mill. kroner gikk over regionbevilgningen.

Næringsutvikling og energi

Støtten til små og mellomstore bedrifter og organisasjoner innen privat sektor fortsatte gjennom et flegiverprogram. Det ble oppnådd gode resultater med økt kreditt til småbedrifter, tilrettelegging av deltakelsen i internasjonal handelsmesser med betydelige direkte ordre. Rådgivning har gitt pro-

duktivitetsøkning og høyere inntjening i eksportbedrifter og økt inntjening i kvinneeide bedrifter. Støtte til kreditt og rådgivning for småbedrifter i det vestlige Bangladesh førte til at 2 250 nye småbedrifter mottok lån, derav 650 kvinnestyrte bedrifter. Innværende fase av landsbygdelektrifiseringsprogrammene som Norge støtter ble sluttført i 2005. I løpet av omlag fem år ble 3000 km strømledninger satt opp og over 30 000 husstander fikk strøm. Norsk faglig støtte til styrking av naturgassforvaltningen ble ført videre i begrenset omfang. Total norsk støtte til økonomisk utvikling og handel inkl. energi var på 116,5 mill. kroner, hvorav 18,1 mill. kroner over landrammen.

Nepal

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Nepal i perioden 2000-2004 har vært svak, med et årlig gjennomsnitt på 2,6 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de imidlertid hatt en god fremgang, på 10,3 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Nepal har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 145 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 76 i 2003.

Nepal har redusert fattigdommen fra 42 pst. i 1990 til 31 pst. i 2005. Mye av denne reduksjonen kom tidlig på 90-tallet. Overførsler fra utenlandsarbeidere regnes som en av de viktigste faktorene sammen med en svak, men likevel jevn økonomisk vekst på 90-tallet.

I april 2006 reiste folket i Nepal seg mot Kongens enevelde, maktmisbruk og tiltakende korrupsjon. Den 24. april lyktes aksjonene. Nasjonalforsamlingen ble gjeninnsatt og en interimregjering etablert. Denne er utgått fra en allianse av sju demokratiske, politiske partier. Forhandlinger med opprørsbevegelsen Kommunistpartiet (maoistene) om en politisk løsning på den væpnede konflikten i landet er den nye regjeringens fremste prioritet. Denne prosessen er innledet. Men den positive, politiske utviklingen er fortsatt skjør, og stiller partiene og befolkningen overfor store utfordringer. Etter ti år med en vanskelig voldelig konflikt står Nepal overfor store politiske, økonomiske og sosiale oppgaver, og 2005 ble et år med svak økonomisk vekst, underforbruk i statsbudsjettet, særlig på utviklingsområdet.

Mål

Det legges stor vekt på å bidra til å fremme fred og styrke og sikre den videre demokratiske utviklingen. Beslutningen fra 2005 om å redusere bistanden pga. den politiske situasjonen i landet er derfor reversert. Styresett, utdanning og energi er hoved-

områdene for det norske utviklingssamarbeidet. Bistanden kanaliseres gjennom myndighetene, FN-systemet og frivillige organisasjoner.

Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til å:

Styresett og menneskerettigheter

- støtte fredsprosessen og de politiske forhandlingene om en ny grunnlovgivende forsamling og nyvalg, inkludert støtte gjennom FN,
- fremme fredsbygging, inkludert demokrati, menneskerettigheter, tiltak mot diskriminering og for å innlemme sosialt, økonomisk og etnisk marginaliserte grupper i samfunnslivet.

Utdanning

- videreføre det nasjonale sektorprogrammet for grunnskolen og støtte myndighetenes arbeid med å heve kvaliteten på grunnutdanning. Jenters og marginaliserte gruppers skoledeltakelse skal bedres,
- styrke de frivillige organisasjonenes og FNs arbeid for marginaliserte barn og barn i konfliktområder.

Energi

- øke strømtilgangen på landsbygda, inkludert ved fornybar energi,
- heve kompetansen på bærekraftig vannkraftutbygging og økte investeringer i kraftsektoren.

Økningen som vil bli finansiert over kap./post 151.78 vil primært bli brukt til styresett og energitiltak.

Rapport 2005

Nepal mottok i 2005 i alt 161,8 mill. kroner, hvorav 65 mill. kroner fra landrammen og 32,5 mill. kroner fra regionbevilgningen.

Styresett og menneskerettigheter

Støtten til den nasjonale menneskerettighetskomisjonen ble ikke videreført pga. kongens maktovertakelse 1.februar 2005. Norge bidro i stedet til etableringen av FNs høykommissær for menneskerettigheters kontor i Nepal. Støtte til menneskerettighetsorganisasjoners arbeid for å overvåke menneskerettighetssituasjonen, samt kontakt og oppfølging av organisasjoner og aktivister som spiller en konstruktiv rolle i konfliktsituasjonen, ble styrket. Antikorrupsjonsarbeidet ble ikke fulgt opp som planlagt på grunn av de politiske endringene.

Ambassaden vurderer imidlertid fortløpende korrupsjonskulturen og -risikoen i de ulike sektorene og programmene som støttes. Sosial mobilisering, og styrking av lokal forvaltning er støttet gjennom FNs utviklingsprogram (UNDP) og Unicef. Programmene har bidratt til sosial inkludering og styrking av rettighetene til utsatte grupper som kvinner, kasteløse og urfolk. Programmet oppnådde gode resultater i forhold til å nå ut til konfliktutsatte områder og dempe de negative konsekvensene av konflikt. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter inkl. støtte til Unicef var på 44,5 mill. kroner, hvorav 20,3 mill. kroner over landrammen og 10,5 mill. kroner over regionbevilgningen,

Utdanning

Årlige statusrapporter fra myndighetenes side viser at sektorprogrammet har bidratt positivt når det gjelder å tilby alle barn gratis grunnutdanning. Et høyt antall elever innskrives hvert år i grunnskolen, og fokus dreies nå fra målet om å få flere barn på skole til et mål om å tilby relevant kvalitetsutdanning til alle barn. Norsk støtte til sektorprogrammet på utdanning har bidratt til at andelen barn i 1.klasse økte fra 84 pst. i 2004 til 87 pst. i 2005. Andelen jenter økte fra 46 til 47 pst. Den langvarige konflikten har rammet utdanningssystemet hardt. Myndighetene har akseptert at deres tilstedeværelse er begrenset i distriktene og er derfor avhengig av informasjon og bistand fra frivillige organisasjoner og FN-systemet for å nå målsettinger innen utdanningssektoren. Total norsk støtte til utdanning var på 42,8 mill. kroner, hvorav 35 mill. kroner over landrammen.

Energi

Samarbeidet med myndighetene om alternativ energi ble avsluttet i 2005, da ingen ny bilateral avtale kunne inngås pga. den politiske situasjonen i landet. Samarbeidet om forstudier for små kraftverk med NVE som institusjonspartner, er det eneste bilaterale prosjektet igjen innen energisektoren. I 2005 satte ambassaden i gang forberedelsene for å utvide samarbeidet med privat sektor for å fremme landsbygdelektrifisering og langsiktig kapasitetsbyggingen innen sektoren. Total norsk støtte til energi var på 16,7 mill. kroner, hvorav 8,7 mill. kroner over landrammen.

Norge trakk seg ut av vannforsyningsprosjektet Melamchi i 2005 som en del av den norske politiske markeringen etter kongens maktovertagelse.

Den norske støtten til Verdens matvareprogram (WFP) fortsatte i 2005. Støtten gikk til mat

for arbeid i form av utbygging av infrastruktur på landsbygda og mat for utdanning. Programmene viser gode resultater i marginaliserte og konfliktutsatte områder. 20 mill. kroner ble utbetalt over regionbevilgningen til disse formål i 2005.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 120 mill. kroner. Det legges opp til følgende indikative fordeling: Bangladesh 60 mill. kroner og Nepal 60 mill. kroner.

Post 78 Regionbevilgning for Asia

Bevilgningen omfatter støtte til hovedsamarbeidslandene Bangladesh og Nepal og samarbeidslandene Afghanistan, Indonesia, Kina, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam og Øst-Timor, samt støtte til regionale tiltak. Den kan også i begrenset grad brukes i andre land i regionen. Det legges vekt på å støtte utdanning, godt styresett og menneskerettigheter, fredsbygging, miljø og næringsutvikling, inkludert energi. Kvinners medvirking tillegges spesiell vekt.

Tusenårs mål 4 programmet (bedret barnehelse)

Posten vil også bli brukt til bilateralt samarbeid om redusert barnedødelighet, Tusenårs mål 4. En intensjonsavtale om et samarbeid med India er inngått. Målet for samarbeidet er å bidra til internasjonalt, nasjonalt og lokalt fokus på myndighetenes mål om å redusere barnedødeligheten i landet med en halv million barn hvert år. Dette vil være et vesentlig bidrag til oppnåelse av det globale Tusenårs mål 4. Det vurderes å starte et bilateralt samarbeid med ytterligere ett land i Asia i løpet av 2007.

Hovedsamarbeidsland

Mål

I hovedsamarbeidslandene vil bevilgningen bli anvendt til tiltak som kan styrke gjennomføringen av intensjonsavtalene med myndighetene og til komplementære tiltak gjennom andre kanaler, som nasjonale og norske frivillige organisasjoner. Dette sikrer fleksibilitet i til å møte de utfordringene den politiske situasjonen i de to landene medfører i forhold til kanalisering av utviklingsmidler til ulike samarbeidspartnere.

Rapport 2005

Bevilgningen ble primært brukt til tiltak for å styrke gjennomføringen av intensjonsavtalene med

myndighetene som rapportert under det enkelte hovedsamarbeidsland.

Regionalt samarbeid

Den norske støtten til regionalt samarbeid har som mål å støtte områder som er spesielt egnet for samarbeid mellom land og sub-regioner. Asia har land med høy økonomisk, industriell og urban vekst og høy befolkningstetthet. Den høye industrielle veksten og urbaniseringen resulterer i tiltagende forurensningsproblemer til luft, vann og jord. Det høye produksjonsnivået resulterer også i overbeskatning av marine ressurser og skog, og i et meget intenst jordbruk. Det er også bekymring for at regionen for sent innretter tiltak mot fremtidig energi og vannmangel. Støtte til miljø samarbeid og bærekraftig forvaltning av naturressurser prioriteres derfor innen det regionale samarbeidet. Det utarbeides en strategi for støtte til regionale miljøtiltak i Asia.

I regionen er det også alvorlige problemer relatert til demokrati, styresett og beskyttelse av menneskerettigheter. Menneskehandel utgjør et betydelig problem. Det utarbeides en egen strategi for støtte til regionale tiltak for menneskerettigheter i Asia.

I tillegg til å støtte arbeid gjennom regionale organisasjoner og institusjoner kan samarbeid mellom minst to land støttes.

Mål

Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til å:

Miljø og naturressursforvaltning

- styrke regional og nasjonal kapasitet innen miljøforvaltning,
- styrke den nasjonale gjennomføringen av internasjonale miljøkonvensjoner.

Demokrati og menneskerettigheter

- bidra til å fremme menneskerettigheter, inkl. å bekjempe handel med kvinner og barn,
- bidra til fremme av kvinner og likestilling gjennom programmer fokusert på kvinner og utvikling,
- bidra til kapasitetsbygging innefor menneskerettighetsfeltet i regionen.

Tiltak innen regional petroleumsforvaltning og katastrofeberedskap

- bidra til å fremme kompetanse for petroleumsforvaltning i regionen i samarbeid med regionale og norske institusjoner,
- bidra til å etablere bedre regional og nasjonal katastrofeberedskap gjennom tsunami risikovurdering for land i regionen.

Resultater

Samlet norsk bistand i 2005 til regionale tiltak over denne posten var 42,6 mill. kroner.

Miljø og naturressursforvaltning

Norge har bidratt til å redusere bruken av sprøytemidler i grønnsakproduksjonen i Vietnam, Kambodsja, Thailand, Laos og provinsen Yunnan i Kina. Programmet baserer seg på bøndernes egen deltakelse og informasjonssamling i enkle feltskoler. Gjennom UNEP er det gitt støtte til kapasitetsutvikling for offentlig miljøforvaltning i regionen. Det er også gitt støtte til å styrke miljøforvaltningen i de nordlige deler av Sør-Asia gjennom ICI-MOD. Norge har bidratt til finansieringen av treningsprogram for landene i regionen for planlegging for bedre luftkvalitet i samarbeid med ADBs Clean Air Initiative for Asian Cities og NILU. Det er også gitt støtte til kompetansebygging på høyere nivå bl.a. innen miljø, distriktsutvikling og kvinners deltakelse i utviklingsprosesser gjennom Asian Institute of Tehcnology (AIT). En gjennomgang i 2005 viste god måloppnåelse i samarbeidet med AIT. Denne støtten var på 5 mill. kroner. Støtte til regionale tiltak innen miljø og naturressursforvaltning inkludert landbruk var på 22,1 mill. kroner.

Demokrati og menneskerettigheter

Gjennom det regionale nettverket South Asia Free Media Association (SAFMA) er det arbeidet målrettet for reduksjon av det politiske konfliktnivået i regionen. Det er også gitt støtte til FNs «Human Development Report» for Sør-Asia. Rapporten tar opp forskjellige utviklingsaspekter i regionen og har utviklet seg til å bli en av de viktigste referansedokumenter mht. utfordringer knyttet til utviklingen i regionen. I arbeidet mot handel av kvinner og barn ble det gjennomført forberedelser for finansiering til et større regionalt program for tiltak mot menneskehandel i Mekong regionen (COMMIT). Det ble også gitt støtte til reintegrering av ofre for menneskehandel gjennom IOM i Kambodsja.

Støtte til regionale tiltak innen demokrati og menneskerettigheter var på 5,9 mill. kroner.

Petroleumssamarbeid, industri og katastrofeberedskap

Det regionale programmet for kapasitetsbygging på oppstrøms lokalisering og forvaltning av petroleum og gass ressurser er videreført av den regionale geologi og petroleumsorganisasjonen for Sør-øst og Øst Asia, CCOP. Det er videre gitt støtte til styrking av privat sektor i de tre Mekong-landene Kambodsja, Laos og Vietnam. Gjennom programmet er det gitt faglig bistand til myndighetene så vel som til banksektoren og enkelte andre bransjer. Det er gitt støtte til tsunami risikovurdering for land i regionen. Undersøkelsene er gjort for Thailand og det forberedes tsunami risikovurderinger for Vietnam, Sri Lanka og muligens Indonesia. Støtte til disse regionale tiltakene var på 9,5 mill. kroner.

Afghanistan

Situasjonsbeskrivelse

Afghanistan har hatt vesentlig økonomisk vekst siden 2002, og mange har fått bedre kår. Landet har imidlertid fortsatt alvorlige problemer i forhold til fattigdom, sikkerhet og stabilitet og styresett. Mer enn halvparten av Afghanistans befolkning er fattige, og mer enn en femtedel av befolkningen har svak matvaresikkerhet. Afghanistan gjennomførte parlamentsvalg i oktober 2005, og sluttførte dermed prosessen med å etablere demokratiske strukturer. Landet står overfor kritiske utfordringer i å etablere et stabilt og fungerende demokrati. Svakt styresett, manglende utdanningstilbud, spesielt for jenter, og mangel på sosial og økonomisk utvikling på landsbygda er hovedutfordringer. Den svært mangelfullt utviklede justissektoren er et grunnleggende problem av betydning for utfordringer knyttet til narkotika og korrupsjon, menneskerettigheter, kvinners rettigheter, investeringsklima m.m.

Mål

Målet for Norges engasjement i Afghanistan er å bidra til å fremme varig og stabil fred gjennom de tre pilarene sikkerhet, godt styresett/respekt for menneskerettighetene, og sosial/økonomisk utvikling. Det langsiktige utviklingssamarbeidet er konsentrert om styresett, utdanning og landsbygdutvikling. Det skal legges spesiell vekt på tiltak for å styrke kvinners rettigheter og deltagelse i samfunnet. Norge bidrar også til det internasjonale sikkerhets-

nærværet i Faryab-provinsen i Nordvest-Afghanistan. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til å:

Styresett

- gjennom flergiverfondet Afghanistan Reconstruction Trust Fund (ARTF) og spesifikke programmer etablere en ansvarlig og effektiv statsadministrasjon med kapasitet til å gjennomføre myndighetenes politikk. Tiltak for styresett på provinsnivå vil tillegges økt vekt,
- støtte opp om myndighetenes arbeid med korrupsjonsbekjempelse og narkotikabekjempelse,
- sikre menneskerettighetene og styrke kvinners deltakelse i utviklingsprosessen basert på den nasjonale handlingsplanen for kvinner.

Norge vil øke innsatsen i Faryab-provinsen. Økningen i støtten til Afghanistan vil primært gå til styresetttiltak.

Utdanning

- nå nasjonale mål om økt innrulling og bedret kvalitet i skolen, med særlig vekt på å sikre at flere jenter får skolegang.

Landsbygduitvikling

- støtte programmer som legger til rette for utvikling og lokal deltagelse i utarbeidelse av utviklingsplaner.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte var på 386,2 mill. kroner, hvorav 110 mill. kroner over regionbevilgningen, 80 mill. kroner over kap. 162, Overgangsbistand (gap), 59,3 mill. kroner over kap.163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter, 43 mill kroner til flyktninger i Norge og 35,6 mill. kroner over kap. 164, Fred, forsoning og demokrati. Av samlet norsk støtte gikk 144 mill. kroner til Afghanistan Reconstruction Trust Fund (ARTF), hvorav 99 mill. kroner over regionbevilgningen og 45 mill. kroner fra kap. 162, Overgangsbistand.

Utdanning

Budsjettstøtte gjennom ARTF bidro til å betale lønninger for offentlig ansatte lærere. Gjennom arbeidet med den afghanske planen for fattigdomsbekjempelse har utdanningsdepartementet fått et bedre eierskap til utviklingen i utdanningssektoren, og utvikler nå en femårig strategiplan. Innhentingen av statistikk er også styrket. 4,9 millioner

elever går nå på skole. Av disse er 35 pst. jenter. 4,2 millioner skolebøker for grunnskolen ble trykket og distribuert i 2005. Bygging av skoler fortsatte i økende tempo, med 1138 skoler ferdigstilt i 2005.

Styresett

Budsjettstøtte gjennom ARTF bidro bl.a. til å betale lønninger til omlag 266 000 offentlige ansatte. Offentlig forvaltning ble styrket gjennom støtte til rekruttering av 33 eksilafghanere til ni departementer. Myndighetenes arbeid med korrupsjonsbekjempelse har vært mangelfull. Norge har bidratt til opprettelsen av et anti-korrupsjonsforum som vil danne grunnlaget for etableringen av en formell rådgivergruppe for den nye Afghanistan National Development Forum. Norge har også bidratt til å sette økt fokus på kvinneperspektivet i myndighetenes nasjonale programmer og utviklingsplaner. I tillegg til støtten via ARTF gikk 10,2 mill. kroner til styresett over denne posten.

Landsbygduitvikling

Norge har støttet et landsbygduitviklingsprogram som har bidratt til at omlag 11 000 landsbyer har etablert landsbyråd og laget lokale utviklingsplaner. Når det gjelder fattigdomsreduksjon har National Solidarity Programme bidratt ved at programmet har lagt til rette for økt satsning på jordbruk, spesielt på inntektsgenererende avlinger som sukker og bomull. Flere landsbyer har justert hva de dyrker for å få flere avlinger i året. Inntekten fra disse blir investert i landsbyen. Bedre veier og transport bidrar til lettere og billigere tilgang til markeder. Forbedret infrastruktur har bidratt til opprustning mot naturkatastrofer. Lokalsamfunn har høynet utdannelsesnivå og kommunikasjonsferdighetene til befolkningen.

Indonesia

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Indonesia i perioden 2000-2004 har gjennomsnittlig vært på 4,6 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de der også hatt fremgang, på 7,2 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Indonesia har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 91 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 38 i 2003.

Indonesia er et relativt nytt demokrati med en politiske stabil situasjon. Menneskerettighets-situasjonen har forbedret seg betydelig siden demokratiseringsprosessene startet etter Suhartos fall. Omfattende menneskerettighetsbrudd i det indonesiske samfunnet kan imidlertid fortsatt påvi-

ses, særlig politiet og militæret kritiseres for overgrep. Myndighetenes reformprogram omfatter korrupsjonsbekjempelse og bedre styresett.

Mål

Den norske støtten har som formål å støtte opp under den pågående demokratiseringsprosessen, samt støtte tiltak innen miljø/naturressursforvaltning. Kvinners rettigheter og likestilling vil få økt fokus som del av et styrket fokus på menneskerettighetene.

Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Styresett og menneskerettigheter

- fremme av menneskerettigheter,
- reform av rettssektoren,
- styrking av det sivile samfunnet.

Miljø / naturessursforvaltning

- bidra til bærekraftig forvaltning som sikrer biologisk mangfold,
- bidra til kobling av miljøpolitisk og normativt samarbeid på overordnet politisk nivå med konkrete, miljøfaglige prosjekter i felt,
- bidra til bærekraftig forvaltning av marine ressurser.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand i 2005 var 290,4 mill. kroner, hvorav 15,9 mill. kroner fra regionbevilgningen, 205,4 mill. kroner fra Overgangsbestand (gap) og 47,2 mill. kroner fra kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Beløpet på 205,4 mill. fra gap bevilgningen var til tiltak etter tsunamien i desember 2004.

Styresett og menneskerettigheter

Samarbeidet gjennom Partnership for Governance Reform har bidratt til at kampen mot korrupsjon nå er en av regjeringens viktigste saker. Samarbeidet har også bidratt til viktige reformer innen jussektoren og innen offentlig sektor. Samarbeidet mellom Institute for Democracy and Human Rights Studies (DEMOS) og Universitetet i Oslo har resultert i en landsdekkende undersøkelse om utviklingen av demokratiet i Indonesia. Studien danner nå grunnlaget for oppfølging med sikte på å styrke den demokratiske utviklingen i Indonesia.

Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 12,5 mill. kroner, hvorav 4,8 mill. kroner over regionbevilgningen.

Miljø / naturessursforvaltning

Samarbeidsprogrammet med det indonesiske Miljøverndepartementet ble forlenget ut 2006 for å sikre at to regionale handlingsplaner for bærekraftig naturressurs- og kystsoneforvaltning skulle bli ferdig utarbeidet og at de samtidig skulle forankres hos de lokale myndigheter og interessegrupper. En vesentlig del av miljøstøtten har gått til prosjekter relatert til virkningene av tsunamien: bl.a. kapasitetsbygging i det indonesiske miljødepartementet, kartlegging av effektene av havbunnen etter tsunamien samt diverse miljøprogrammer under det store Multigiverfondet. Total norsk støtte til miljø og naturessursforvaltning var på 37,8 mill. kroner, hvorav 2 mill. kroner over regionbevilgningen.

I tillegg ble det gitt avsluttende støtte på 9 mill. kroner til det norske selskapet Braillo og deres prosjekt for svaksynte barn. Prosjektet har bidratt til en mer inkluderende skole og undervisning, spesielt for blinde og svaksynte barn, inkludert utarbeidelse av materiale. Det ble avholdt en stor, internasjonal konferanse i Indonesia der programets metoder ble fremhevet.

Kina

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Kina i perioden 2000-2004 har vært høy, med et årlig gjennomsnitt på 8,7 pst. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de også hatt en god fremgang, på 12,8 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Kina har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 49 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 31 i 2003.

Kina har en markedsbasert økonomi som styres av Kommunistpartiet. Den politiske situasjonen er stabil, men de økonomiske reformene de siste 25 årene er ikke i særlig grad blitt fulgt opp med tilsvarende politiske reformer. Landet står fortsatt foran store økonomiske og politiske utfordringer, kombinert med sosiale og miljømessige oppgaver. På landsbygden er det fremdeles svake administrative strukturer, og det er utbredt offentlig og privat fattigdom. Halvparten av befolkningen, dvs. over 600 millioner, lever på under 2 dollar pr. dag. Inntil nå er 250 mill. mennesker løftet ut av fattigdom de siste 25 år, men inntektsfordelingen er blitt skjeve. Myndighetene har definert korrupsjonen som et betydelig problem.

Mål

Bevilgningen for 2007 skal brukes til å:

- gjennom faglig samarbeid bidra til å styrke kinesiske miljøvernmyndigheters evne til å redusere og forebygge miljøproblemer knyttet til klimautslipp og luftforurensning, miljøgifter, vannforvaltning og biodiversitet,
- gjennom et begrenset faglig samarbeid bidra til å støtte Kinas bestrebelser på utvikling og utjevningsspolitikk samt støtte opp om politisk dialog om dette.

Samarbeidet innen miljøsektoren vil hovedsakelig bli finansiert over kap./post 165.71 Faglig samarbeid.

Støtte til menneskerettighetstiltak videreføres, finansiert over andre kapittel og poster.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand i 2005 var på 89 mill. kroner, hvorav 18,5 mill. kroner fra regionbevilgningen.

Miljø/ressursforvaltning

Samarbeidet er konsentrert om miljø (klima, luftforurensning, miljøgifter, vannforvaltning og biodiversitet). Kapasitetsbygging er et tverrgående tema for det bilaterale miljøarbeidet. I 2005 ble det igangsatt 2 nye prosjekter, hvorav ett som fokuserer på erfaringsoverføring og utvikling av myndighetenes forurensningskontroll/inspeksjoner av sterkt forurensende industribedrifter. Det andre prosjektet jobber mot erfaringsoverføring og utvikling av en mer helhetlig beskyttelse av biodiversiteten i innsjøen Dong Ting Lake i Hunan-provinsen.

Det ble gjennomført en evaluering av fire avsluttede prosjekter innen vann- og luftovervåking/anvendelse av rapporteringsdata. Evalueringen konkluderte med at prosjektene hadde resultert i kapasitetsoppbygging på kinesiske side. En planlagt gjennomgang av ti års miljøbistand ventes å være klar i løpet av 2006. Total norsk støtte til miljøtiltak var på 16,8 mill. kroner, hvorav 14,6 mill. kroner over denne posten.

Hiv og aids

Norge kanaliserer 2 mill. kroner årlig gjennom Dfid til kapasitetsbygging innen hiv/aids bekjempelse gjennom kurs og seminarer. Generell kunnskap om sykdommen i Kina har økt betraktelig siden SARS-epidemien 2003, som førte til at kinesiske helsemyndigheter ble mer åpne om smitt-

somme sykdommer. Støtten til hiv/aids over denne posten var på 3,5 mill. kroner.

Pakistan

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Pakistan i perioden 2000-2004 har gjennomsnittlig vært på 4,1 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks har de hatt en fremgang, på 6,5 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Pakistan har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 130 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 101 i 2003. Den økonomiske veksten har hittil ikke innfridd forventningene til redusert arbeidsledighet og fattigdom. Økningen i nasjonalbudsjettet til sosiale formål som utdanning og helse har vært liten. Gjenoppbyggings- og rehabiliteringsfasen etter jordskjelvet 8. oktober 2005 fortsetter, men også her er det tegn til at målene ikke vil bli nådd.

Det skal holdes valg av ny nasjonalforsamling og provinsforsamling mot slutten av 2006/begynnelsen av 2007. Sannsynligheten er stor for at president Musharraf blir gjenvalgt. Det er lite trolig at landets militære krefter uten videre vil gi slipp på dagens betydelige innflytelse. Menneskerettighetssituasjonen er fortsatt bekymringsfull på en rekke områder. Et positivt tegn angående kvinners situasjon er arbeidet med å oppheve/endre deler av kvinnediskriminerende lover som Hudood Ordinance.

Mål

Hovedområdene for det langsiktige utviklingssamarbeidet er grunnutdanning og godt styresett med vekt på menneskerettigheter og demokratiutvikling. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Utdanning:

- bidra til å nå nasjonale mål om tilgang på grunnutdanning for alle, samt økt kvalitet i skolen.

Styresett og menneskerettigheter:

- bidra til myndighetenes arbeid med å styrke kvinners stilling og integrering av kjønnsperspektiv i planlegging, forvaltning og politiske prosesser,
- bidra til kapasitets- og kompetansebygging av lokale organer og øke lokalsamfunnets engasjement i utviklingsprosessen,
- bidra til å styrke respekten for menneskerettigheter i samarbeid med offentlige institusjoner og aktører i det sivile samfunnet.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte var på 532,5 mill. kroner, hvorav 54 mill. kroner over regionbevilgningen og 466,5 mill. kroner over kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Utdanning

Gjennom utdanningsprogrammet i den nordvestlige grenseprovinser ble bygging og oppstart av 300 ressursentre for etterutdanning og kursing av lærere støttet. Disse sentrene styrker også lokalt styresett. I stammeområdene bidro Norge til etablering av 350 lokalsamfunnsskoler. Elevtilstrømmingen fortsetter å øke. Andelen jenter har økt til 44 pst. Også rekrutteringen av kvinnelige lærere har en meget positiv utvikling; nå med et flertall av de nyansatte lærere som kvinner, rekruttert fra de samme lokalsamfunnene. I Punjab ble ytterligere 552 850 skolebarn innskrevet i grunnskolen, og innskrivingsprosenten er gått opp fra 53 pst i 2003 til over 80 pst. i november 2005. Myndighetene har kopiert suksessen i det norskfinansierte prosjektet i de øvrige distriktene i Punjab-provinsen. Total norsk støtte til utdanning var på 30,6 mill. kroner, hvorav 29,5 mill. kroner over denne posten.

Styresett og menneskerettigheter

Programmet for politisk opplæring av kvinner etablerte egne kontorer i hver av de 4 provinsene. Kjønnssensitiv budsjettering ble testet i to pilotdistrikter for å identifisere aktuelle behov før implementeringen starter i full skala. Likestilling gjennom bruk av voldgiftsdomstol og rådgiving styrket utviklingen av likestillingsperspektivet innen lokalt styresett ved at det styrket tilgangen til rettsapparatet. Det er registrert over 20.000 lokalsamfunnskomiteer i programmet for styrking av lokaldemokrati. Frivillige organisasjoner har fortsatt sitt arbeid for å styrke lokale organisasjoner og mobilisere lokalsamfunnets deltagelse i politiske prosesser samt fremme deres rettigheter, særlig kvinner og barns rettigheter. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 15,4, over denne posten.

Sri Lanka

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Sri Lanka i perioden 2000-2004 har hatt et årlig gjennomsnitt på 3,8 pst pr år, mens veksten for 2005 var på 5,3 pst. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de hatt fremgang, på 4,6 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Sri

Lanka har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 32 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 14 i 2003, som er den laveste blant alle samarbeidslandene.

Norge har i flere år vært tilrettelegger for fredsprosessen mellom regjeringen i Sri Lanka og De tamilske tigrene (LTTE). Våpenhvileavtalen mellom partene har vart siden februar 2002, etter en periode på nesten tjue års krigføring. Tidligere statsminister Mahinda Rajapakse fra Sri Lanka Freedom Party (SLFP) ble 17. november 2005 valgt til ny President. For første gang på tre år møttes partene på høyt nivå i februar 2006 for å diskutere en bedret implementering av våpenhvileavtalen. Senere forsøk på å få partene til forhandlingsbordet har ikke ført fram, og landet preges igjen av svært alvorlige voldsepisoder.

Tsunamikatastrofen i desember 2004 resulterte i en lavere økonomisk vekst enn hva som ellers kunne forventes.

Mål

Utviklingssamarbeidet med Sri Lanka skal bidra til å fremme varig og stabil fred, og skal støtte opp om Norges rolle som tilrettelegger i fredsprosessen. Det langsiktige utviklingssamarbeidet er konsentrert om fredsbygging og økonomisk utvikling, og støtten kanaliseres både direkte til myndighetene og gjennom samarbeid med sivilt samfunn og multilaterale organisasjoner. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til å:

Fredsbygging:

- fremme fredsprosessen,
- fremme fredsbygging, inkludert demokrati og menneskerettigheter, herunder kvinners rettigheter, interesser og deltakelse,
- bidra til å redusere konfliktrelatert fattigdom og en balansert utvikling mellom nordøst og sør.

Økonomisk utvikling

- støtte opp under nasjonale mål om økonomisk utvikling gjennom støtte til tiltak for næringsutvikling innen maritim sektor og energi,
- fremme næringsutvikling i fattige regioner for å skape sysselsetting, sikre økonomisk vekst og økt stabilitet.

Rapport

Samlet norsk støtte var på 425 mill. kroner, hvorav 55 mill. kroner over regionbevilgningen, 167,5 mill. kroner over kap. 162, Overgangsbiand (gap) og

86 mill. over kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Beløpet på 167,5 mill. kroner fra gap bevilgningen var til tiltak etter tsunamien i desember 2004.

Fredsbygging

Norge har bidratt til å fremme økt forståelse blant etniske grupper for fredelig sameksistens og forsoning gjennom støtte til bevisstgjøring, mobilisering av befolkningsgrupper og journalistutdanning. Som følge av den vedvarende våpenhvilen var det mulig å igangsette rehabiliteringstiltak og gjenoppbygging i de konfliktrammede områdene i nord og øst i samarbeid med andre bistandsgivere. Det er gitt støtte til å rydde et område på ca. 554 300 m² for miner. Dette har muliggjort tilbakeflytting av internflyktninger og sees på som viktig for å styrke i fredsprosessen. Som ledd i å øke forståelsen mellom de ulike, etniske gruppene, finansierte Norge flerkulturelle konserter i Colombo og Kandy. Både musikken og musikerne representerte de ulike, etniske gruppene i landet. I det konfliktrammede området i Batticaloa, øst i Sri Lanka, ble det bygget 55 km vei. Dette gjorde bedre transport bl.a. av landbruksprodukter mulig. Et norskstøttet prosjekt bidro til at 18 innsjøer og syv kanaler ble rehabilitert i Jaffna i nord. Dette har bl.a. bidratt til å sikre drikkevannet i området. Total norsk støtte til fredsbygging inkl. styresett og menneskerettigheter og vei var på 68 mill. kroner, hvorav 27 mill. kroner over denne posten.

Økonomisk utvikling

Det ble fokusert på etablering av arbeidsplasser, fremme av miljøvennlig produksjon, standardisering i industrien og utvikling av handelskamre og interesseorganisasjoner. Nettverksprogrammet for fremme av samarbeid mellom norske og srilankiske bedrifter har ført til identifisering av nye investeringsområder og økt kontaktvirksomhet. Blant annet ble det inngått seks avtaler mellom norske og srilankiske bedrifter, noe som ansees som et godt resultat. Det ble gitt støtte til å styrke yrkesopplæringen i landet, med vekt på distriktene Moneragala, Hambantota og Badulla. I 2005 ble det holdt 91 kurs med til sammen 2018 deltakere, hvorav 33 pst. var kvinner. Norge ga også støtte til bla. National Cleaner Production Centre som ga gitt opplæring til 859 deltakere fra fabrikker, lokale myndigheter, universiteter, skoler og regionale handelskamre i å fremme miljøvennlige produksjonsteknikker i industrien. Norge støttet et prosjekt som har bidratt til at kvinner fra både tamilske, singalesiske og muslimske samfunn ble orga-

nisert i grupper og 2300 kvinner ble gitt små lån til å starte eget inntektsgivende arbeid. I tillegg har 500 kvinner blitt tospråklige gjennom språkopplæring.

Norsk støtte til økonomisk utvikling og handel var på 130,3 mill. kroner, hvorav 12,1 mill. kroner over denne posten. I tillegg gikk 1,4 mill. kroner til miljøsektoren over denne posten.

Vietnam

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Vietnam i perioden 2000-2004 har vært høy, med et årlig gjennomsnitt på 7,2 pst. pr år og var i 2005 på 8,4 pst. Ser vi på UNDPs HDI indeks, har de der også hatt fremgang, på 8,7 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Vietnam har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 53 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 23 i 2003.

Vietnams regjering viderefører reformpolitikken, med fokus på økonomisk liberalisering og sosial stabilitet gjennom konsensusbygging og gradvise reformer. Menneskerettighetssituasjonen er under forbedring selv om situasjonen fortsatt er vanskelig. Landet har alvorlige problemer med korrupsjon, men myndighetene viser et økende engasjement med hensyn til å bekjempe dette. Vietnam kan vise til en imponerende nedgang i antallet fattige det siste tiåret, men fortsatt lever over 20 millioner mennesker under fattigdomsgrensen. Fattigdomsreduksjon og økonomisk vekst utgjør kjernen i Vietnams reformpolitikk.

Mål

Norges engasjement har som formål å bistå Vietnam i landets arbeid for fattigdomsreduksjon og økonomisk vekst. Dette vil bli gjort gjennom støtte til utdanning, næringsutvikling, samt godt styresett. Miljø er et gjennomgående hensyn spesielt innen energi, mens kvinner/likestilling er et gjennomgående hensyn innen godt styresett og utdanning. Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til å:

Styresett og menneskerettigheter

- bedre befolkningens tilgang til offentlige tjenester og styrke deres kunnskap om egne rettigheter,
- støtte myndighetenes planer for reformer i offentlig administrasjon og finansforvaltning, med fokus på økt åpenhet og lettere tilgang til offentlige tjenester.

Utdanning

- lik tilgang til og bedre kvalitet på utdanningen, med spesiell vekt på rettighetene til vanskeligstilte barn, herunder etniske minoriteter,
- styrke offentlig grunnutdanning gjennom støtte til sektorprogrammet for grunnutdanning.

Næringsutvikling

- en bred og bærekraftig økonomisk vekst gjennom støtte til næringsutvikling med særlig vekt på fiskeri og energi.

I tillegg vil Norge støtte et program for å hindre utbredelse av hiv/aids i Vietnam.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte var på 99,5 mill. kroner hvorav 45 mill. kroner over regionbevilgningen.

Styresett og menneskerettigheter

Norge har sammen med flere andre givere støttet reformene i offentlig finansforvaltning gjennom et fond for faglig bistand til Finansdepartementet, som har støttet reform av skatteadministrasjonen, herunder en prøveordning med innføring av selvangivelse. Norge støtter sammen med andre givere også forvaltningsreformene i Vietnam gjennom UNDP. Fokus var på fortsatt desentralisering og informasjonsarbeid. Innovative reformprosjekter på provinsnivå ble støttet, og det er lagt til rette for replikering via en sentral informasjonsbørs. Norge støttet også utvikling av en lovreformstrategi for Vietnam og kapasitetsutvikling i justissektoren både på sentralt og lokalt plan. Total norsk bistand til styresett og menneskerettigheter var på 9,9 mill. kroner, hvorav 5,5 mill. kroner over denne posten.

Utdanning

Utdanningsprosjektet «Primary Education for Disadvantaged Children» har etter en forsinket oppstart hatt god fremgang. En FSQL-undersøkelse (Fundamental School Quality Level – en nasjonal skolestandard) ble gjennomført i 2005, og brukes blant annet til planlegging av tiltak for kvalitetsheving på den enkelte skole. Provinsene har startet arbeidet med lokalsamfunnenes deltakelse i skolehverdagen. Prosjektet står fortsatt overfor store utfordringer, blant annet med informasjonsdeling og kommunikasjon på provins-, distrikts- og skolenivå. I prosjektet for etniske minoriteter i Dien

Bien provinsen ble fire boardingskoler og fire satellittskoler ferdigstilt med norske midler. Prosjektet har også gjennom kjøkkenhager bidratt til en bedre ernæring for elevene. Det har vært satset på kompetanseheving av lærere gjennom opplæring i moderne undervisningsmetoder. Her har 155 lærere fått opplæring, og observasjoner viser at lærerne har tatt metodene i bruk. I Quang Nam provinsen er 12 skoler blitt bygget og innredet med norsk støtte. Total norsk støtte til utdanning var på 13,5 mill. kroner, hvorav 11,7 mill. kroner over denne posten.

Næringsutvikling og energi

Den nye fiskeriloven som Vietnam har utarbeidet med assistanse fra bla. Fiskeridepartementet i Oslo, trådte i kraft i 2004. I 2005 startet fase 2 med vekt på utarbeidelse av forskrifter og implementering av loven. Kapasitetsbyggingsprosjektet ved Forskningsinstituttet for akvakultur, som gjennomføres i samarbeid med SINTEF, ble evaluert med alt overveiende positive vurderinger. Fiskeriuniversitetet i Nha Trang har hatt en meget positiv utvikling med et faglig nært og godt samarbeid med norske fiskerifaglige miljøer. Electricity Vietnam (EVN) har med faglig bistand fra NVE og Sweco Grøner gjennomført en landsomfattende studie av miljømessige og sosiale virkninger av alternativ bruk av vannressurser, som gir et vesentlig bedre beslutningsgrunnlag for Vietnams vannkraftplanlegging. I arbeidet er folkelig deltakelse tidlig i planprosessen innført som metode. Petrovietnam har i et institusjonssamarbeid med norske kompetansemiljøer etablert og gjort operativ en database for kartlegging og vurdering av olje- og gassressurser og et ledelsessystem for helse, miljø og sikkerhet. Total norsk støtte til fisk, energi og miljø var på 33 mill. kroner, hvorav 20,5 mill. kroner over denne posten.

Øst-Timor

Situasjonsbeskrivelse

BNP pr. innbygger er i flg. HD indeks USD 370 pr. innbygger og landet har det siste året hatt en økonomisk vekst på 2,5 pst. i følge IMF, men den økonomiske veksten har ikke holdt tritt med befolkningsveksten. Forventet levealder er 56 år, og analfabetisme blant voksne er på 60%. Statsfinansene er betydelig forbedret som følge av økende oljeinntekter, Øst-Timor regnes er Asias fattigste land med 40 pst. av befolkningen under fattigdomsgrensen. Øst-Timor har hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 172 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 80 i 2003.

Øst-Timor har tatt store skritt i retning av å bygge opp demokratiske institusjoner, vedta lovverk og bygge opp statsadministrasjonen siden uavhengigheten i 2002. Den politiske situasjonen i Øst-Timor er imidlertid svært skjør, og i april 2006 brøt det ut uroligheter med bakgrunn i streik og påstander om diskriminering innen hæren. Urolighetene forårsaket gatekamper i Dili, omfattende menneskeflukt fra byen, unntakstilstand og militær assistanse fra Australia, Malaysia og New Zealand. Statsminister Alkatiri måtte gå av og Nobelprisvinner og utenriksminister Ramos Horta ble ny statsminister. Situasjonen er i dag rolig, men usikker. Øst-Timor har fortsatt begrenset kapasitet innen styresett og administrasjon. Faglig bistand i årene framover er derfor nødvendig for å videreutvikle et godt styresett og en velfungerende administrasjon. Parlamentsvalget som skal finne sted tidlig 2007 vil bli en prøve for det ferske øst-timoresiske demokratiet.

Mål

Formålet med samarbeidet er å bistå myndighetene i deres arbeid for fattigdomsbekjempelse og økonomisk vekst. Kompetansebygging forblir en av Øst-Timors største utfordringer de nærmeste årene og den norske støtten vil fokusere på sektorer hvor Øst-Timor har behov for assistanse, og hvor Norge samtidig har særlig erfaring og kompetanse. Dette omfatter godt styresett, inkludert kvinners rettigheter og likestilling, energi og naturressursforvaltning i tillegg til budsjettstøtte.

Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til å:

Styresett

- å fremme demokratisk utvikling og godt styresett,
- å bedre makroøkonomisk stabilitet, finansplanlegging og bedret budsjettstyring.

Budsjettstøtte

- fattigdomsbekjempelse gjennom bedret offentlig forvaltning og økt tjenesteyting.

Energi og naturressursforvaltning

- kapasitets- og kompetansebygging innen forvaltning av vannkraft- og olje/gassressurser,
- bærekraftig forvaltning av petroleumsinntektene,
- beredskap for ivaretagelse av miljø og sikkerhet innen energiforvaltning.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte til Øst-Timor var på 58,5 mill. kroner hvorav 48,4 mill. kroner over regionbevilgningen.

Styresett

Norges støtte til justissektoren ble avsluttet i 2005. En evaluering av første fase viser at målsetting og forventninger var for ambisiøse. Likevel er det oppnådd en styrking av justissektoren ved at den politiske ledelsen i justisdepartementet, presidenten i ankeinstansen og riksadvokaten har tatt fullt eierskap over reformer gjennom det nyopprettede koordineringsorganet «Council of Coordination.» Den norske støtten til parlamentet ble videreført og en foreløpig vurdering av parlamentet viser at det spiller en beskjeden rolle, men likevel med en stadig større selvsikkerhet når det gjelder å utforme lover og ikke minst debattere statsbudsjettet og overvåke regjeringens arbeid. Total norsk støtte til styresett var på 3 mill. kroner, hvorav 2 mill. kroner over denne posten.

Budsjettstøtte

Flergiverfondet «Transitional Support Program» ble avsluttet og en gjennomgang av støtten konkluderte med at programmet har bidratt til stabilisering og fredsbygging i landet i tiden etter selvstendigheten. Programmet har også styrket myndighetenes kapasitet til å forvalte statsinntekter og har medført et stadig sterkere eierskap og involvering i programmet. Budsjettstøtten utgjorde 14,7 mill. kroner. Beløpet gikk over denne posten.

Energi og naturressursforvaltning

Norsk støtte til bærekraftig forvaltning av naturressurser ble videreført gjennom samarbeidsavtaler mellom Øst-Timor og norske institusjoner innen olje/gass og vannkraft. Innen vannkraft fortsatte arbeidet med å vurdere kartlegging av alternative energikilder konsentrert om tre vannkraftprosjekter. Ett av prosjektene, småkraftverket Gariuai ble påbegynt. Arbeidet med forundersøkelsen for det mellomstore kraftverket Iralalaru nærmet seg slutten ved årets utgang. Støtten til installering av strømmålere i hovedstaden fortsatte og ga økte inntekter i statskassen. Støtten gjennom institusjonssamarbeidet ble benyttet til seismiske undersøkelser på Øst-Timors egen kontinentalsokkel, samt promovering av sokkelen overfor internasjonale oljeselskaper. Arbeidet med å utvikle og gjennomføre en opplæringsplan for medarbeidere i det

timorske oljedirektoratet foregikk gjennom hele året. I juli ble loven om oljefondet etter norsk modell godkjent av parlamentet. Norge mottok forespørsler fra Øst-Timor om rådgivere innen letevirsomhet, lisensforhandlinger, petroleums-skattlegging, inntektsinvesteringer og overvåking av petroleumsfondets bruk.

Total norsk støtte til energi var på 30,6 mill. kroner. Hele beløpet gikk over denne posten.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 677,6 mill kroner. Det legges opp til følgende indikative tall for fordelingen av bevilgningen: hovedsamarbeidsland 107,5 mill kroner, Afghanistan 170 mill kroner, Indonesia 16 mill kroner, Kina 5 mill kroner, Pakistan 55 mill kroner, Sri Lanka 55 mill kroner, Vietnam 55 mill kroner, Øst-Timor 55 mill kroner og regionale tiltak, andre land i regionen, og oppfølging av Tusenårsmaal 4-initiativet 159,1 mill kroner.

Kap. 152 Bistand til Midtøsten

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	139 938	140 500	170 500
	Sum kap. 152	139 938	140 500	170 500

Den historiske og politiske bakgrunnen for bistanden til Midtøsten er ønsket om å bidra til en palestinsk statsdannelse som ledd i en fremforhandlet tostatsløsning mellom Israel og palestinerne. Til tross for tilbakeslag i fredsprosessen består dette målet. Regionen står overfor store utfordringer når det gjelder avspenning, fattigdomsreduksjon, og økonomisk og menneskelig utvikling. Fredsbestrebelsene i regionen er satt betydelig tilbake etter krigshandlingene i Libanon, Gaza og Israel. Et stort antall sivile liv er gått tapt, og de materielle skader på infrastruktur og økonomisk virksomhet er enorme. I Libanon er over én million mennesker fordrevet. Norge har reagert på den voksende humanitære krisen i Libanon og Gaza gjennom tilleggsbevilgninger til FN-organisasjoner, Røde Kors-systemet og norske organisasjoner på i alt 300 mill. kroner i 2006.

Etter at kampene i Libanon er opphørt står landet ovenfor enorme gjenreisningsoppgaver. Det internasjonale samfunn vil her delta aktivt i nært samarbeid med libanesiske myndigheter. Stockholmkonferansen 31. august etablerte et rammeverk for samordning av dette arbeidet. Norge ønsker å bidra både i det kortsiktige og langsiktige gjenoppbyggingsarbeidet sammen med andre sentrale giverland. Regionbevilgningen åpnes for bruk i Libanon og i begrenset grad også i andre land i regionen.

Post 78 Regionbevilgning for Midtøsten, kan overføres

Regionbevilgningen foreslås i hovedsak benyttet for utviklingsfremmende tiltak i Det palestinske området og Libanon. Som tilfelle er med norsk bistand til Det palestinske området, bør et langsiktig norsk engasjement i Libanon ha en klar nasjonsbyggende og stabiliserende dimensjon. Det er en målsetning å bidra til at Libanon blir mindre sårbar for rivninger mellom ulike befolkningsgrupper og mindre utsatt for press fra sine naboland. Konfliktsituasjoner skaper særlige utfordringer for giversamarbeidet, og krever vilje til å akseptere risikoer mht måloppnåelse for den norske bistandsinnsatsen.

Bevilgningen vil i tillegg kunne benyttes til regionale tiltak for å styrke fredsbestrebelsene, samt bidra til å fremme demokrati i land i Midtøsten. Det er tett samordning mellom støtte til langsiktige utviklingstiltak over Regionbevilgningen og støtte til humanitære prosjekter i Midtøsten over kap.163 Humanitær bistand og menneskerettigheter, og kap. 164 Fred, forsoning og demokrati.

Det palestinske området

Utviklingen i den humanitære situasjonen i Det palestinske området, særlig Gaza, er svært bekymringsfull. Israelske militæraksjoner i Gaza i løpet av sommeren 2006 har i tillegg til tap av et stort antall sivile liv ført til store materielle ødeleggelser på infrastruktur, forsyninger og bygningsmasse, herunder virksomheter knyttet til institusjonsbygging

som giversamfunnet har bidratt til å bygge opp. Norge har i løpet av sommeren 2006 gitt tilsagn om 150 mill. kroner i ekstraordinær humanitær bistand som direkte svar på den tiltagende krise i Det palestinske området.

Den palestinske regjeringens finansielle situasjon er kritisk bl.a. som følge av et betydelig gjeldsetterslep, israelsk tilbakeholdelse av palestinske inntekter fra innkrevde skatter og avgifter, og manglende muligheter til å oppta nye lån. Det israelske stengningsregimet har svært negative konsekvenser for palestinsk økonomisk aktivitet. Det er Norges målsetting å videreføre vårt bilaterale bistandsprogram i Det palestinske området mest mulig uendret. Den palestinske selvstyregjeringen har hittil ikke oppfylt kravene fra Kvartetten, noe som vanskeliggjør et direkte utviklingssamarbeid. Norge har i noen tilfeller kanalisert bistand direkte til lokale leverandører eller gjennom den palestinske presidentens kontor.

Mål

I lys av den nye politiske situasjonen som er oppstått vil norsk målsetting for bistandsinnsatsen på kort og mellomlang sikt være å:

- forhindre et sammenbrudd i palestinske statsinstitusjoner som kan undergrave mulighetene for utviklingen av en bærekraftig palestinsk statsdannelse som ledd i en varig tostatsløsning,
- bidra til å dekke den palestinske befolkningens basisbehov gjennom innsats innen bl.a. utdannings-, energi-, og helsesektoren.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte var på 476,7 mill. kroner, hvorav 136,2, mill. kroner over Regionbevilgningen, 70 mill. kroner over kap. 162, Overgangs-bistand (gap) ,139,6 mill. kroner over kap.163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter og 79,9 mill. kroner over kap. 164, Fred, forskning og demokrati.

I tillegg ble det gitt 100 mill. kroner over kap. 170.75, FN's organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA).

Utdanning

Med en befolkningsvekst på 3.2 pst. i 2005 er en av hovedutfordringene å skaffe nok plass til nye elever. Utdanningsdepartementet har sammen med andre aktører i stor grad klart å opprettholde tilbudet om utdanning for alle. Den norske innsatsen i 2005 bidro til ferdigstilling av 4 nye skoler, inkludert 79 klasserom, og rehabilitering av 4 sko-

ler. I tillegg ble nytt utdanningsdepartement i Gaza ferdigstilt. Arbeidet med bygging av norskfinansiert yrkesskole ble utvidet til å inkludere to yrkesfaglige retninger for jenter. I forbindelse med den israelske tilbaketrekkingen fra Gaza utvidet Norge høsten 2005 avtalen med utdanningsdepartementet for rehabilitering og vedlikehold av ytterligere 18 skoler. Total norsk støtte til utdanning i 2005 var på 43,4 mill. kroner, hvorav 33,5 mill. kroner over denne posten.

Energi

Energisektoren kan generelt vise til relativt god måloppnåelse i forhold til å sikre en stabil energiforsyning til akseptabel pris. I forbindelse med tilbaketrekking fra Gaza fikk palestinske energimyndigheter overført ansvaret for strømdistribusjonsutstyret fra Israel. Ødeleggelser på elektrisitetsnettet pga. israelske militære aksjoner og israelsk stengningsregime gjør at framdriften i arbeidet har blitt noe forsinket. Norsk finansiering bidro til at reparasjoner på el-forsyningsnettet i 16 kommuner ble ferdigstilt. Videre gjennomgikk 25 landsbyer rehabilitering på linjenettet for å redusere strømtapet. Det norskstøttede arbeidet med å øke innbetalingsraten for strøm kom i gang gjennom systemstudier og anbudsutlysninger. Norge var ledende giver på sektoren i forhold til strømdistribusjon. Total norsk støtte til energisektoren var på 17,5 mill. kroner. Hele beløpet gikk over denne posten.

Styresett

I 2004 vedtok PA en ambisiøs reformplan som besto av sju hovedområder: finansforvaltning, markedsøkonomi, rettsvesen, offentlig forvaltning, lokalt styre, sikkerhetsreform og valg. Norsk støtte har bidratt til at reformsekretariatet (RCSU) ved statsministerens kontor har vært en pådriver i reformarbeidet. Den uavhengige nasjonale valgkommissjonen er etablert som en sterk og troverdig institusjon. Den nye valgloven har sikret større deltakelse av kvinner, både lokalt og nasjonalt. Norge støttet gjennomføring av presidentvalg og tre runder med lokalvalg i 2005. Viktige reformer innen finansforvaltning er gjennomført, men PA har slitt med manglende budsjettstyring. Reformarbeidet innenfor justissektoren har gått tregt. Sivilt samfunnsorganisasjoner har derfor vært en viktig pådriver for opplysning og åpenhet rundt korrupsjon. Totalt norsk støtte til styresett var på 151,7 mill. kroner, hvorav 28,1 mill. kroner over denne posten.

Budsjettstøtte

Formålet med støtten har vært å opprettholde viktige offentlige tjenester og hindre økonomisk sammenbrudd for PA. Støtten har vært kanalisert gjennom Verdensbankens budsjettstøttefond som også inneholder krav til budsjett disiplin og reformer i den offentlige finansadministrasjonen. Ved årsslutt hadde PA et budsjettunderskudd på USD 800 mill. Det norske bidraget til fondet i 2005 var på 100 mill. kroner, hvorav 15 mill. kroner over denne posten.

Helse, kultur og sysselsetting

Samarbeidet på helsesektoren ble avsluttet i 2005. Støtten til kultursamarbeidet fortsatte i begrenset omfang over Regionbevilgningen. Det legges opp til at kulturstøtten på sikt dekkes av kulturmidler med fokus på institusjonsbygging. Støtten til sysselsettingstiltak har dekket ca 30 000 arbeidsdager i Nord-Gaza. I forbindelse med Gaza-tilbaketrekkingen og viktigheten av å skape sosial og økonomisk framgang i området inngikk Norge mot slut-

ten av året en avtale med UNRWA om sysselsettingstiltak for 7,9 mill. kroner.

Total norsk støtte til helse, kultur og sysselsetting var på 74,8 mill. kroner, hvorav 10,1 mill. kroner over denne posten.

Arbeid med kvinner/likestilling

For å bidra til integrering av kvinnehensyn i politiske prosesser og samfunnsliv har Norge støttet informasjons- og lobbyarbeid til en paraplyorganisasjon for palestinske kvinneorganisasjoner. Støtten bidro også til kompetansebygging gjennom opplæringen av kvinnelige organisasjonsmedlemmer. Satsingen på å styrke det videregående skoletilbudet i lokalmiljøet har bidratt til at flere jenter tar videregående utdanning. Total norsk støtte til tiltak hvor kvinner og likestilling var et hovedmål var på 0,8 mill. kroner.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 170,5 mill kroner.

Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	155 398	160 000	261 500
79	Tiltak i tidligere samarbeidsland, <i>kan overføres</i>	2 374	1 500	
	Sum kap. 153	157 772	161 500	261 500

Norsk bistand til regionen har til nå i hovedsak gått til Mellom-Amerika, med Guatemala og Nicaragua som samarbeidsland. Mellom-Amerika vil fortsatt være viktig i utviklingsbistanden, men som et ledd i regjeringens nye satsning på Latin-Amerika, åpnes det også for et utvidet samarbeid med land i Sør-Amerika, med særlig vekt på forvaltning av naturressurser og styrking av demokratiske institusjoner.

Mellom-Amerika står fortsatt overfor store utfordringer i kampen mot fattigdom og konsolidering av fred og demokrati. Gjennomføring av demokratiske valg er institusjonalisert, men samfunnene er preget av store ulikheter og høyt konfliktpotensial. Politiske partier mangler ofte demokratiske tradisjoner og er heller sentrert om enkeltpersoner enn politiske saker og ideologier. Korrupsjon er svært utbredt og rettssystemet fungerer ikke tilfredsstillende, til tross for fremgang

på dette området de siste årene. Norsk støtte til Guatemala og Nicaragua er i all hovedsak konsentrert om å bidra til forbedring innen styresett og menneskerettigheter.

Når det gjelder økonomisk utvikling har de mellomamerikanske landene ulikt ståsted, og mens Guatemala har en BNI pr innbygger på 2190 USD så er den for Nicaragua på 830 USD. I begge landene lever imidlertid store deler av befolkningen i fattigdom. Fattigdomsproblemet i Guatemala er i stor grad av fordelingsmessig art, ettersom landet makroøkonomisk sett er bedre stilt enn sine naboland i regionen. Fordelingsproblemer preger også Nicaragua, men her er i tillegg BNP per innbygger langt lavere. Både Guatemala og Nicaragua vil ha problemer med å oppnå tusenårsålet om å halvere fattigdommen innen 2015 hvis utviklingen fortsetter som frem til nå. Når det gjelder UNDPs Human development Index så ligger Guatemala og

Nicaragua relativt likt, med henholdsvis 66,3 og 69,0. Guatemala får svært lite internasjonal bistand, mens Nicaragua får svært mye, henholdsvis 18 og 229 USD pr innbygger i 2004.

Store områder i Mellom-Amerika er utsatt for økologisk uforsvarlig landbruk, noe som medfører fare for det biologiske mangfoldet og alvorlige økologiske, økonomiske og sosiale konsekvenser. Det er derfor viktig med en effektiv og bærekraftig utnyttelse av naturressursene i Mellom-Amerika. Områdene er også jevnlig utsatt for naturkatastrofer. Norsk støtte for å bidra til en mer bærekraftig forvaltning av naturressursene, og for å forebygge naturkatastrofer, står sentralt i det regionale samarbeidet med Mellom-Amerika.

Post 78 Regionbevilgning for Latin-Amerika, kan overføres

Hovedmålet for norsk utviklingssamarbeid i Latin-Amerika er å bidra til fattigdomsbekjempelse, med vekt på godt styresett, bedring av menneskerettigheter, forvaltning og bærekraftig bruk av naturressurser. Som et ledd i den nye satsningen på Latin-Amerika, åpnes det for at bevilgningen skal kunne brukes til samarbeid med land i Sør-Amerika, spesielt Brasil og Bolivia, med særlig vekt på forvaltning av naturressurser og styrking av demokratiske institusjoner. Bevilgningen skal videre brukes til samarbeid med Guatemala og Nicaragua, samt til regionalt samarbeid i Mellom-Amerika, der også karibiske land kan inngå, samt til avslutning av tiltak i tidligere samarbeidsland. Samarbeidet i Mellom-Amerika skal i utgangspunktet følge disse to landenes egne fattigdomsstrategier. I Guatemala er norsk støtte i all hovedsak fortsatt knyttet til gjennomføringen av fredsavtaleverket. I Nicaragua kan norsk støtte fortsatt også gis i form av budsjettstøtte. Urfolksprogrammet i Guatemala (7 mill. kroner), som tidligere ble finansiert over kap./post 160.70 Sivilt samfunn, vil i 2007 bli finansiert over denne posten.

Regionalt samarbeid og samarbeid med land i Sør-Amerika

Latin-Amerika har miljøutfordringer med store økonomiske og sosiale konsekvenser. Regionen har et usedvanlig rikt biologisk mangfold, og tap av dette mangfoldet er ett av hovedproblemene innen miljøsektoren. Store områder ødelegges av uforsvarlig skogbruk, landbruk og kvegdrift. Avskoging og erosjon gir alvorlige problemer. Forurensning av jord, luft og vann rammer de fattigste hardest. Naturkatastrofer er et årvisst fenomen. Den

norske innsatsen innen bærekraftig bruk av naturressurser er organisert som et helhetlig program med strategiske partnere i Mellom-Amerika, og med tiltak som støtter opp om nasjonale, regionale og internasjonale målsettinger og forpliktelser for bærekraftig naturressursforvaltning.

En annen sentral problemstilling er knyttet til generelt svake demokratiske tradisjoner og utfordringer innen styresett og beskyttelse av menneskerettigheter. Utvinning av store naturressurser har bare i liten grad ført til økt levestandard for storparten av befolkningen. Det forstås som viktig å bidra til bekjempelse av korrupsjon og en forvaltning av ressursene som kommer hele befolkningen til gode. Vi vil således støtte tiltak for å styrke demokratisk praksis, styresett og menneskerettigheter i regionen. I Sør-Amerika vil denne støtten rettes spesielt mot oppbygging og styrking av nasjonale institusjoner i forvaltning av naturressurser, basert på norske erfaringer der de er relevante og med fokus på god ressursforvaltning, åpenhet, anti-korrupsjon og miljø. Det vil bli gitt støtte til oppbygging av miljøbevegelse og organisasjoner for urfolks rettigheter. Norge vil også støtte opp om demokratiske institusjoner blant partene i arbeidslivet og i det sivile samfunn for øvrig.

Mål

Bevilgningen skal i 2007 brukes til å bidra til:

Naturressursforvaltning

- miljømessig og sosial bærekraftig bruk og forvaltning av naturressursene, herunder forebygging av naturkatastrofer.

Styresett og menneskerettigheter

- å fremme demokratiske verdier og praksis i regionen, herunder menneskerettighetene, samt å styrke institusjons- og kompetansebygging på statlig og sivilt plan.

Norge vil også støtte regionale tiltak for forebygging av hiv/aids. En vurdering av kanal vil bli foretatt i løpet av 2006, i slutfasen av pågående programstøtte til Den panamerikanske helseorganisasjonen (PAHO).

Rapport 2005

Samlet norsk støtte til det regionalt samarbeidet i 2005 var på 50,3 mill. kroner.

Naturressursforvaltning

Gjennom støtte til forsknings- og utdanningsinstitusjonen CATIE og stipender til studenter på jordbruksuniversitetet EARTH, har Norge bidratt til regional kapasitets- og kunnskapsutvikling innen bærekraftig bruk av naturressurser. Norge har bidratt til en styrking av institusjoner i regionen i klassifisering, katalogisering og vern av biologisk mangfold gjennom samarbeidet med Det nasjonale biodiversitetsinstituttet i Costa Rica. Forvaltningen av tre særlig sårbare og viktige økosystemer i grenseområder i regionen er styrket gjennom programstøtte til det mellomamerikanske regionkontoret til The World Conservation Union. Samarbeidet med regionens senter for forebygging av naturkatastrofer har bl.a. bidratt til å øke kunnskapen om og forebyggingen av jordras i regionen. Total støtte til naturressursforvaltning dvs. landbruk og miljø regionalt over denne posten var på 30,2 mill. kroner.

Styresett og menneskerettigheter

Norsk støtte gjennom Organisasjonen av amerikanske stater (OAS) bidro til utviklingen av sterkere og mer permanente partiorganisasjoner, og til en åpnere og mer konstruktiv dialog mellom politiske partier i Mellom-Amerika. Samarbeidet med Det interamerikanske instituttet for menneskerettigheter IIDH bidro bl.a. til en styrking av det regionale ombudsmannsnettverket, samt kapasitetsbygging av statsfunksjonærer innen det interamerikanske menneskerettighetssystemet. Midler gikk også til et samarbeid med menneskerettighetsombudet i Honduras. Total støtte til styresett og menneskerettigheter regionalt over denne posten var på 4,3 mill. kroner,

Hiv/aids

Gjennom støtte til PAHO har Norge bidratt til å styrke nasjonal helsepolitikk og -forvaltning i regionen. Forebygging av HIV/AIDS er også økt, særlig blant unge mennesker i Mellom-Amerika og Karibia. Total støtte til helse regionalt over denne posten var på 8,8 mill. kroner.

Guatemala

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Guatemala i perioden 2000-2004 har vært svak, med et årlig gjennomsnitt på 2,3 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de hatt fremgang, på 7,7 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Kun Haiti range-

rer imidlertid lavere blant landene i Latin-Amerika på HDI indeksen. Guatemala har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 82 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 45 i 2003.

Av befolkningen lever 21,9% for under USD 1 pr dag, og for urbefolkningen på landsbygda er dette tallet 38%. Med en befolkningsvekst på 3,1%, er utsiktene for fattigdomsbekjempelse dårlige, og Guatemala vil ha store problemer med å nå tusenårs målet om å halvere fattigdommen innen 2015.

Den politiske situasjonen i landet er preget av en svak stat og en regjering med liten støtte i Kongressen og et ustabil politisk miljø. Guatemala har en av de skjevste inntekstfordelingene i verden, og en stor andel av befolkningen lever under fattigdomsgrensen. Organisert kriminalitet og vold med tilhørende nasjonale sikkerhetsproblemer preger i stor grad befolkningens hverdag, og påvirker sterkt den politiske dagsordenen og den økonomiske utviklingen. Korrupsjon er et utbredt problem i både offentlig og privat sfære.

Mål

Det norske samarbeidet har som mål å bidra til gjennomføringen av fredsavtaleverket fra 1996 med vekt på fremme av godt styresett og sikring av menneskerettigheter. Den norske støtten kanaliseres hovedsakelig gjennom FN-systemet, Organisasjonen av amerikanske stater (OAS) og lokale frivillige organisasjoner.

Bevilgningen skal i 2007 brukes til:

Styresett og menneskerettigheter

Bidra til gjennomføring av fredsavtalenes mål, med vekt på styresett og menneskerettigheter.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte i 2005 til Guatemala var på 135 mill. kroner, hvorav 62,3 mill. kroner over regionbevilgningen og 37 mill. kroner over kap. 163, Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Styresett og menneskerettigheter

Norge bidro til institusjonalisering og nasjonal forankring av fredsavtaleverket bl.a. gjennom støtte til opprettelse av et nasjonalt jordregister og gjennom støtte til tiltak for nasjonale forsoningsprosesser. Støtte gjennom UNDP og OAS bidro til en styrking av demokratiske partier og mer permanente partiorganisasjoner, samt desentralisering av demokratiske systemer og mekanismer i fire av

landets fylker. Økt tilgang for urfolk til rettsvesenet ble oppnådd gjennom støtten til Instituttet for fri rettshjelp, og samarbeidet med det nasjonale, sivile politiet har ført til viktige endringer i politiets arbeid i forhold til urfolk, barn og ungdom. Gjennomgang av støtten til menneskerettighetsombudet viste at den norske støtten til de lokale kontorene er verdifull. Funn fra evalueringen av modellen for tospråklig undervisning som benyttes i det norskstøttede UNICEF-programmet ble brukt til opplæring av rådgivere og lærere i nye metoder for klasseromsundervisning for nærmere 55000 barn i 625 skoler i 6 fylker. Programmet finansierte også utarbeidelsen av en læreplan. Med norsk støtte til frivillige organisasjoner har det lyktes å danne nettverk og debattfora for kontroll av bruken av offentlige midler og overvåking av den lovgivende prosess innen en rekke områder: sikkerhet og justis, skattespørsmål, forskning om aktuelle sosiale problemer, profesjonalisering og kvalitetsheving av landets skriftlige medier. Totalt norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 68,8 mill. kroner, hvorav 54,2 mill. kroner over denne posten.

Nicaragua

Situasjonsbeskrivelse

Den økonomiske veksten i BNP i Nicaragua i perioden 2000-2004 har vært svak, med et årlig gjennomsnitt på 2,3 pst pr år. Ser vi på UNDPs HDI indeks så har de hatt fremgang, på 8,0 prosentpoeng i perioden 1990-2003. Nicaragua har også hatt en nedgang i barnedødelighet, fra 68 pr tusen barn under 5 år i 1990 til 38 i 2003.

Den politiske situasjonen i landet er preget av en regjering med liten støtte i Kongressen og en sterk politisering av statsmaktene. Til tross for dette har regjeringen gjennomført et vesentlig arbeid i kampen mot korrupsjon. Den har gradvis klart å snu den makroøkonomiske utviklingen, fått relativ kontroll over inflasjonen og fortsatt å øke andelen av offentlige midler til fattigdomsreduksjon. Noen umiddelbar effekt av dette når det gjelder fattigdomsutviklingen totalt sett, er det så langt vanskelig å dokumentere. Utfallet av presidentvalget i november 2006 anses å kunne ha stor betydning for landets videre utvikling.

Mål

Det norske utviklingssamarbeidet har som mål å bidra til å støtte godt styresett, fremme menneskerettighetene og bidra til bærekraftig bruk av naturressurser innenfor rammen av den nasjonale utviklingsplanen. Norge vil også videreføre budsjett-

støtte med utgangspunkt i en løpende vurdering av den politiske og økonomiske utviklingen i landet samt styresettsituasjonen. Den norske støtten skal i 2007 kanaliseres i stor grad til statlig sektor (2/3).

Bevilgningen skal i 2007 bidra til:

Styresett og menneskerettigheter

- korrupsjonsbekjempelse og en effektiv og åpen forvaltning,
- demokratiutvikling og fremme av menneskerettigheter.

Naturressursforvaltning

- bærekraftig utvikling i rurale områder,
- styrking av den offentlige naturressursforvaltningen, inkl. forebygging av naturkatastrofer.

Budsjettstøtte

- støtte myndighetenes arbeid for en bærekraftig økonomisk utvikling og fattigdomsreduksjon slik disse er definert i den nasjonale utviklingsplanen (PRSP).

I tillegg vil Norge fortsette støtten til tiltak for fremme av seksuelle og reproduktive rettigheter med vekt på forebygging av HIV/AIDS.

Rapport 2005

Samlet norsk støtte til Nicaragua i 2005 var på 90,1 mill. kroner, hvorav 40,9 mill. kroner over regionbevilgningen.

Styresett og menneskerettigheter

Norsk støtte har bidratt til å styrke regjeringsadvokatens etterforskningskapasitet på korrupsjonsanklager, som er sentralt i regjeringens anti-korrupsjonsarbeid. Regjeringens sekretariat for utviklingssamarbeid er ledende i koordinerings- og harmoniseringsarbeidet mellom myndighetene og givene, og har blitt betydelig styrket gjennom norsk støtte til sekretariatet. I samarbeid med en rekke givere, har Norge forlenget støtten til kapasitetsbygging i offentlige institusjoner innenfor temaet offentlige innkjøp. I henhold til sluttgjennomgangen av første fase, har støtten til utvikling av undersøkende journalistikk bidratt til å styrke journalistenes kapasitet til å sette et kritisk lys på korrupsjonen i landet og sette vanskelige saker på den offentlige dagsordenen. Norge har videreført støtten til innsats for kvinner og barn utsatt for vold, samt støttet utviklingen av Regjeringens

nasjonale plan mot vold. Støtte til Menneskerettighetsombudet ble avsluttet i 2005 ut fra en samlet vurdering av institusjonens troverdighet. Total norsk støtte til styresett og menneskerettigheter var på 17,9 mill. kroner, hvorav 5,1 mill. kroner over denne posten.

Naturressursforvaltning

Norsk støtte gjennom lokale frivillige organisasjoner til bærekraftig jordbruk, inntektsgenerering og matvaresikkerhet på Atlanterhavskysten og nord i landet, gikk inn i en ny fase. Programmet kan dokumentere svært gode resultater. Faglig bistand til petroleums- og fiskerimyndighetene bidro til å styrke lokale myndigheter i deres arbeid for å ivareta nasjonale naturressurser. Total norsk støtte til denne sektoren var på 10,1 mill. kroner, hvorav 5,3 mill. kroner over denne posten.

Budsjettstøtte

Den makroøkonomiske utviklingen i landet ble betydelig forbedret i løpet av 2005, med en økning i produktiv sektor og en forbedring i finansforvaltningen. Videre fortsatte offentlige investeringer i fattigdomsreducerende tiltak å øke. Budsjettstøtteprosessen har dessuten vist seg å være svært viktig i harmoniserings- og tilpasningsarbeidet i landet. Total norsk budsjettstøtte var på 20 mill. kroner. Beløpet gikk over denne posten.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 261,5 mill kroner. Det legges opp til følgende indikative tall for fordelingen av bevilgningen: Guatemala 55 mill kroner, Nicaragua 55 mill kroner, regionale tiltak i Mellom-Amerika og samarbeid med andre land i regionen, spesielt Sør-Amerika 151,5 mill. kroner.

Programkategori 03.20 Globale ordninger

Utgifter under programkategori 03.20 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 482 289	1 513 000	1 602 000	5,9
161	Næringsutvikling	741 041	722 500	725 000	0,3
162	Overgangsbistand (gap)	1 089 662	776 500	868 500	11,8
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 732 851	1 964 752	2 450 434	24,7
164	Fred, forsoning og demokrati	1 396 808	1 627 750	1 700 250	4,5
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	425 286	493 000	603 000	22,3
166	Tilskudd til ymse tiltak	52 961	92 842	189 265	103,9
167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	431 809	477 382	430 853	-9,8
168	Kvinner og likestilling			200 000	
	Sum kategori 03.20	8 352 707	7 667 726	8 769 302	14,4

Programkategorien inneholder bevilgninger til et bredt spekter av satsingsområder som har en sentral plass innenfor Norges internasjonale engasjement. Bevilgningene kan anvendes i alle ODA-godkjente land, med de forbehold som er tatt for enkelte ordninger som omtalt under de ulike bevilgninger. Mesteparten av midlene under denne programkategorien går til ikke-statlige aktører. Tusenårsmålene er retningsgivende, slik de er det for hele den norske utviklingspolitikken.

Et viktig prinsipp for norsk utviklingssamarbeid er at virksomhet som mottar støtte gjennomføres i samsvar med utviklingslandenes fattigdomsstrategier og andre nasjonale plandokumenter. Dette prinsippet gjøres vanligvis ikke gjeldende for den humanitære innsatsen og aktiviteter knyttet til menneskerettigheter, fred og forsoning. Regjeringen legger imidlertid til grunn at øvrige retningslinjer og vektlegging innenfor utviklingspolitikken, for eksempel hva angår eierskap, koordinering, bidrag til institusjonsutvikling i sam-

arbeidslandene, integrering av likestillings- og miljøhensyn samt forvaltningsmessige krav til blant annet rapportering, i størst mulig grad skal følges også for denne type tiltak. Det omfattende samarbeidet med privat sektor og frivillige aktører gjør det nødvendig å sikre en rimelig grad av samsvar mellom dette samarbeidet og norsk politikk for fred, forsoning og fattigdomsbekjempelse.

I samarbeidet med mottakerne av bevilgninger under denne programkategorien legges det vekt på å gi støtte til tiltak innenfor Regjeringens fem satsingsområder. For å støtte opp under Regjeringens satsing på kvinner og likestilling i utviklingssamarbeidet, er det opprettet et nytt kapittel 168, post 70 Kvinner og likestilling.

Programkategorien omfatter også refusjon av utgifter til flyktninger i Norge som etter OECDs regelverk kan rapporteres som offisiell utviklingshjelp (ODA), jf. kap. 167, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	24 087	26 500	33 500
50	Fredskorpset	145 000	165 000	165 000
70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 028 281	1 026 000	1 053 000
71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	72 151	68 000	81 000
72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	4 685	5 000	7 000
73	Kultur, <i>kan overføres</i>	83 118	92 000	102 000
75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	124 967	130 500	160 500
	Sum kap. 160	1 482 289	1 513 000	1 602 000

Støtteordningene under dette kapitlet tar i første rekke sikte på å styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å skape mer åpne og demokratiske samfunn og for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål. Det er videre et overordnet mål å bidra til å fremme gjensidig forståelse og samarbeid mellom aktører i sivilt samfunn i Norge og i utviklingsland.

Sivilt samfunn kan defineres som de nettverk og organisasjoner som er virksomme i spennet mellom stat og familie og omfatter et bredt spekter av institusjoner, fagforeninger og bevegelser, herunder bl.a. frivillige organisasjoner, frie media, politiske partier, kirkesamfunn samt idretts-, kunst- og kulturmiljøer.

Utvikling for å overkomme fattigdom og avmakt forutsetter et aktivt sivilt samfunn. Statlig lederskap trenger demokratisk forankring og korrektiv, en rolle som et aktivt sivilt samfunn er med på å fylle. Sivilt samfunn kan ikke erstatte offentlig sektor eller representative demokratiske organer, men er viktig for offentlig meningsdannelse og endring av praktisk politikk. Et aktivt sivilt samfunn er den beste garanti for å skape åpne og demokratiske samfunn og for at utviklingslandene fører en utviklingsrettet politikk hvor reduksjon av fattigdommen står i høysetet.

Informasjonsarbeidet, Fredskorpset, den langsiktige utviklingsrettede virksomheten i regi av norske frivillige organisasjoner, demokratistøtten gjennom de politiske partiene, kultursamarbeidet med utviklingsland og støtten til internasjonale ikke-statlige organisasjoner og nettverk finansieres over dette kapitlet.

Post 01 Driftsutgifter**Situasjonsbeskrivelse**

Norsk utviklingssamarbeid har bred støtte i det norske folk. Kunnskapen om utviklingspolitiske spørsmål er imidlertid relativt lav. Målsettingen for informasjonsarbeidet er å øke kunnskapen om og engasjementet omkring utviklingspolitiske spørsmål, bl.a. gjennom å stimulere til debatt. En særlig viktig målgruppe er barn og ungdom. Derfor vektlegges arbeidet overfor skoleverket så vel som media.

Regjeringen søker gjennom etablerte og nye informasjonskanaler å styrke dialogen omkring utviklingspolitiske spørsmål. Det nye informasjonssenteret på Vestbanen er tiltenkt en sentral rolle i dette arbeidet. Arbeidet med å styrke den nettbaserte informasjonstilgangen har fortsatt. Samarbeidet med andre aktører som FN-sambandet og Tusenårsmålskampanjen er ytterligere utviklet.

Mål

Bevilgningen skal bidra til å stimulere interessen for og debatten om utviklingspolitiske spørsmål. Den skal bidra til økt forståelse for Norges rolle i det internasjonale arbeid for å minske forskjellene mellom rike og fattige land. Dette innebærer bl.a. følgende tiltak:

- tilrettelegging av bistandsdebatt og engasjement gjennom møter, konferanser, kampanjer og arrangement av Internasjonale Uker,
- utvikle et Informasjonssenter for utviklingssamarbeid på Vestbanen. Formålet er å skape en sentral arena for informasjon og dialog om utviklingspolitiske spørsmål,

- tiltak direkte rettet mot skoleverket og utdanningsinstitusjoner,
- kunnskapsformidling gjennom media, trykt materiale, audiovisuelle kanaler og nettbasert informasjon,
- gjennom dialog med fagmiljøene sikre at erfaringer fra evalueringer og kvalitetssikring blir kjent.

Et sentralt mål for arbeidet vil være å gjøre FNs tusenårsmål kjent og skape debatt om hvordan disse kan oppnås. Et viktig virkemiddel i dette er Tusenårsmålskampanjen.

Rapport 2005

Samlet forbruk var på 24,1 mill. kroner under denne posten i 2005.

Utenriksdepartementet fortsatte å arrangere «Internasjonale Uker» gjennom FN-sambandet også i 2005. Det ble avviklet internasjonale uker i Drammen og Ålesund, og oppfølgingsuker i Hamar, Gjøvik, Bergen og Karasjok. Målsettingen for disse arrangementene er å gjøre FNs tusenårsmål bedre kjent i befolkningen generelt. Holdningsmålinger viser at avviklingen av internasjonal uke i den nåværende form øker andelen av befolkningen med kjennskap til Tusenårsmålene fra 3 pst. til rundt 20 pst.

Det ble avviklet en rekke møter, kurs og konferanser i 2005, bl.a. en Fattigdomskonferanse med bred deltakelse og god mediedekning. Kostnadene til denne type arrangementer utgjorde rundt 30 pst. av bevilgningen under denne posten.

Støtte til utstillinger, tilskudd til audiovisuelle produksjoner og annet materiale rettet mot skolen og barn og ungdom utgjorde drøyt 15 pst. av totalrammen.

Produksjon og publisering av skriftlig materiale og satsingen på nettbasert informasjon ble videreført. Sammen med utgivelsen av «Bistandsaktuelt» gikk i underkant av 50 pst. av budsjettet til denne virksomheten.

Støtte til utvikling av frie medier og tiltak overfor medier i sør medførte utgifter som tilsvarer ca. 5 pst. av bevilgningen. Dette omfattet bl.a. besøk av journalister fra India, Sør-Afrika, Kaukasus og Nord-Afrika.

7 mill. kroner over denne posten ble i 2005 brukt til informasjon om Norads virksomhet og utgivelsen av fagbladet Bistandsaktuelt. En ny informasjons- og mediestrategi for Norad ble utarbeidet.

Det ble utgitt ti utgaver av Bistandsaktuelt på papir og web. En leserundersøkelse viste høyere tilfredshetsnivå enn i 2003-undersøkelsen.

Evalueringsbase for frivillige organisasjoners evalueringsrapporter ble publisert på Norads nettsider. Alle fagområdene på nettstedet ble oppdatert og oversatt til engelsk.

Norad utga en rekke publikasjoner og rapporter. Det ble dessuten arrangert fagseminarer og konferanser. En informasjonsfilm om utdanning ble vist 30 ganger i reklamepausene på TV2.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 33,5 mill. kroner

Post 50 Fredskorpset

Situasjonsbeskrivelse

Fredskorpsets mål er å medvirke til varige bedringer i økonomiske, sosiale og politiske kår for befolkningen i utviklingsland. Dette skjer gjennom å legge til rette for partnerskap mellom organisasjoner og institusjoner i Norge og utviklingsland der utveksling av personell skal bidra til utvikling og skape engasjement og øke kunnskapen om utviklingsspørsmål både i Norge og i utviklingsland. Det inngås samarbeidsavtaler etter forundersøkelser finansiert av Fredskorpset (FK).

Samarbeidet baseres på gjensidighet. Hoveddelen av samarbeidet er rettet inn mot deltakere i aldersgruppen 22-35 år. Oppholdene for disse deltakerne er fra ett til tre år. Et eget ungdomsprogram, Fredskorpset-ung er rettet inn mot ungdom mellom 18 og 25 år og har som formål å bidra til at deltakerne utvider sin kunnskap og erfaring gjennom uteopphold av minst tre måneders varighet. Fredskorpset-senior ble igangsatt i 2004 og er fremdeles i oppstartingsfasen. Programmet skal bidra til kompetanseheving av ledere og/eller sentrale fagpersoner innen prioriterte fagområder for norsk utviklingssamarbeid. Deltakerne er i aldersgruppen 55-70 år. Utover disse programlinjene kan det unntaksvis være aktuelt å etablere samarbeidstiltak der FK vurderes som en naturlig partner.

Det nye FK startet opp i 2000. En evalueringsrapport vil bli lagt fram sent på høsten 2006.

FK er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, underlagt Utenriksdepartementet. FK ledes av et styre som har den overordnede faglige og administrative ledelse av virksomheten.

Mål

Fredskorpset skal:

- legge til rette for samarbeid mellom organisasjoner, institusjoner og bedrifter i Norge og i utviklingsland og utveksling av medarbeidere innen de ulike programlinjene,

- legge til rette for størst mulig grad av gjensidighet i samarbeidet,
- legge økt vekt på tilbakeføringer av erfaringer fra uteopphold,
- gi prioritet til arbeidet med kvalitetssikring
- påse at de minst halvparten av midlene går til tiltak som inkluderer gruppen av de minst utviklede land,
- sikre at nye tiltak primært konsentreres til norske samarbeidsland,
- sikre at de inngåtte avtalene om partnerskap er fordelt på prioriterte sektorer for norsk bistand og at likestillingshensynet ivaretas,
- sørge for at evalueringen av Fredskorpset foretatt i 2006 følges opp.

Rapport 2005

Ved utgangen av 2005 hadde Fredskorpset samarbeidsavtaler med i alt 102 partnerskap, hvorav 73 innenfor hovedprogrammet, 21 innen sør-sør-programmet, 21 på fredskorpset-ung og 9 på fredskorpset-senior. Partnerskapene involverer i alt 145 partnere i Norge og 302 i sør. Blant partnerne i sør har 42 pst. tilhold i et av Norges hovedsamarbeidsland og ytterligere 33 pst. et av de øvrige samarbeidslandene. 65 pst. av partnerne i sør hører hjemme i Afrika, med Uganda, Tanzania og Malawi som de tre største landene. 24 pst. av partnerne i sør har tilknytning til Asia, hvor Sri Lanka er landet med flest partnere. Andelen midler utbetalt til partnerskap som inkluderer virksomhet i gruppen av minst utviklede land (MUL) økte ytterligere i 2005 til 67 pst.

Ved utgangen av 2005 fordelte prosjektene seg på følgende prioriterte områder for norsk utviklingsbistand:

Tabell 8.4 Aktive partnerskap ved utgangen av 2005 fordelt på innsatsområder.

Sektor	Pst.
Utdanning	23
Godt styresett	16
Næringsutvikling inkl. landbruk	15
Helse inkl. hiv og aids	12
Bærekraftig utvikling	11
Fredsbygging	7
Andre	16
Totalt	100

Innenfor disse partnerskapene ble i alt 545 deltakere rekruttert i 2005. Av disse var 36 pst. knyt-

tet til hovedprogrammet, 21 pst. til sør-sør-programmet, 42 pst. til fredskorpset-ung og foreløpig bare 1 pst. til fredskorpset-senior. 45 pst. av deltakerne var rekruttert i Norge og 55 pst. fra land i sør. Kjønnsbalansen mellom deltakerne var jevn, men brutt ned på de ulike programlinjer viser det seg at flere kvinner reiser fra nord til sør (65 pst.), mens flere menn enn kvinner rekrutteres i sør (60 pst.).

Det ble gjennomført en serie nettverksarrangement og fagkonferanser både i Norge og i land i sør. Fredskorpset hadde i 2005 lederansvaret for Tusenårsmålkampanjen.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 165 mill. kroner.

Post 70 Sivilt samfunn, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen har som hovedformål å støtte norske frivillige organisasjoners langsiktige utviklingsarbeid. Norads samarbeidsavtaler og enkeltavtaler med norske frivillige organisasjoner finansieres over denne bevilgningen. Bevilgningen er den viktigste finansieringskilden for støtte til denne type innsats. Norske organisasjoner vil også i 2007 være en viktig kanal for overgangsbistand, jf. kap. 162, post 70, og humanitær bistand, jf. kap. 163-164.

I tildelingen av midler skal det legges vekt på samarbeid for å fremme de fattiges grunnleggende rettigheter og friheter. Gjennom støtte til kompetanseutvikling, organisering, utvikling og konsolidering av sosiale nettverk, informasjonsutveksling, kunnskapsutvikling og entreprenørvirksomhet, skal det sivile samfunns evne og rolle som selvstendig aktør i samfunnsutviklingen styrkes.

Et aktivt sivilt samfunn kan ha en viktig påvirkningsrolle og kontrollfunksjon overfor myndighetene, bl.a. for å fremme godt styresett, demokratisk utvikling og respekt for menneskerettighetene. Tiltak for å styrke det sivile samfunnets kompetanse og kapasitet til å spille en aktiv rolle i denne sammenhengen gis høy prioritet.

I de fleste utviklingslandene bidrar frivillige organisasjoner også til drift av skoler og sykehus og gir derved viktige bidrag til at fattige kan få oppfylt sine sosiale og økonomiske rettigheter, og til oppfyllelse av tusenårsmålene. Ved denne type virksomhet må organisasjonene tilstrebe at de ikke etablerer et varig substitutt for myndighetene og at organisasjonene innordner sin virksomhet i forhold til nasjonale myndigheters planer så langt som mulig. Tiltak innen regjeringens satsingsområder vil bli prioritert.

En grunnleggende forutsetning for å kanalisere midler gjennom norske frivillige aktører til langsiktig utviklingsarbeid er at organisasjonene tilfører samarbeidet en merverdi. Organisasjonene må derfor synliggjøre sammenhengen mellom egen kompetanse og kapasitet og de tiltakene det søkes støtte til.

Utvalget som vurderte frivillige organisasjoner som kanal i utviklingssamarbeidet som oppfølging av St.meld. nr. 35 (2003-2004) Felles kamp mot fattigdom, leverte sin rapport juni 2006. Rapporten gir mange relevante observasjoner og vurderinger som er nyttige i diskusjonen om utenlandske frivillige organisasjoners rolle i sør og andre mottakerland. Det er ønskelig å følge opp utvalgets anbefaling om større sør-orientering av norsk bistand, ved å fokusere på innholdet i partnerskapet mellom norske organisasjoner og partnere og ved å vurdere direkte overføring til organisasjoner i sør. Erfaringer fra eksisterende fond og paraplyorganisasjoner i sør vil utredes. Arbeidet for å vektlegge resultater skal styrkes. Det vil bli tatt initiativ til en systematisk diskusjon med organisasjonene om forholdet statsbygging, styresett og sivilt samfunn.

Det er behov for økt tilpasning av sivil samfunnsstøtten til de politiske og samfunnsmessige forholdene og behovene i det enkelte land. Det vil utarbeides to pilotlandanalyser med dette som formål.

Organisasjonene vil utfordres til i større grad å finne koordineringsmekanismer når de arbeider i samme områder og med samme temaer.

Tiltak tilsvarende 35 mill. kroner som tidligere ble finansiert over kap./ post 150.78 Regionbevilgning for Afrika, vil i 2007 bli finansiert over denne posten. Urfolksprogrammet i Guatemala, tilsvarende 7 mill. kroner, som tidligere ble finansiert over denne posten, vil i 2007 bli finansiert over kap./ post 153.78 Regionbevilgning for Latin-Amerika.

Mål

Bevilgningen skal gjøre det mulig for organisasjoner og sivile samfunnsaktører å bidra aktivt inn mot sentrale mål for norsk utviklingspolitikk, herunder:

- fremme og bidra til realiseringen av de fattiges grunnleggende rettigheter og friheter,
- godt styresett, gjennom å fremme respekt for menneskerettighetene, bidra til pluralistiske samfunn og demokratisk kultur gjennom folkelig deltakelse i beslutningsprosesser, samt gjennom krav til myndighetenes åpenhet og ansvarlighet ovenfor sine borgere, styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål,
- bærekraftig forvaltning og bevaring av miljø og naturressurser, bl.a. som livsgrunnlag for urfolk,

- bekjempe hiv og aids og styrking av innsatsen rettet mot stigma og diskriminering, kjønn og seksualitet, lovgivning og rettigheter,
- styrke solidaritet mellom befolkningen i Norge og befolkningen i utviklingsland,
- styrke kvinners stilling og bidra til likestilling.

Bevilgningen skal brukes til å finansiere:

- samarbeidsavtaler av 3-5 års varighet med norske frivillige organisasjoner,
- enkeltavtaler av 1–3 års varighet med norske frivillige organisasjoner innenfor et avgrenset felt.

Bevilgningen kan også brukes til tiltak i regi av andre aktører i det sivile samfunnet og til samarbeidstiltak mellom frivillige organisasjoner og næringslivet, forutsatt at virksomheten faller inn under gjeldende retningslinjer og prioriteringer for bistand gjennom frivillige aktører.

Rapport 2005

Det ble utbetalt 1 028,3 mill. kroner over bevilgningen, fordelt på omlag 150 avtalepartnere. Det ble inngått samarbeidsavtaler over 3-5 år med 29 av de største frivillige organisasjonene i Norge. Det største bidraget over denne posten gikk til Kirkens Nødhjelp (144,2 mill. kroner), mens 135,3 mill. kroner ble fordelt på de 16 medlemsorganisasjonene i Norsk Misjonsråds Bistandsnemd. Andre store avtalepartnere var Redd Barna (105 mill. kroner), Norsk Folkehjelp (85,9 mill. kroner), Norges Røde Kors (49 mill. kroner) og Atlas-alliansen med 10 medlemsorganisasjoner (61,3 mill. kroner). For øvrig mottok også Utviklingsfondet, Care Norge, Strømmestiftelsen, FORUT, Landsorganisasjonen i Norge, Det Kgl. Selskap for Norges Vel og Regnskogsfondet, relativt store bidrag over denne posten. I tillegg ble det gitt betydelige tilskudd over andre bevilgninger.

Til enkeltprosjekter innenfor avgrensede felt ble det inngått om lag 60 enkeltavtaler av ett års varighet og med mulighet for forlengelse. Denne kategorien innbefatter små og mellomstore organisasjoner som til sammen mottok omlag 78 mill. kroner. Disse organisasjonene ble møtt med de samme krav til rapportering, økonomistyring og resultater, men sett i forhold til de større aktørene ble engasjement, mobilisering og frivillighet i Norge vektlagt noe mer som kriterium for støtte.

Det sterke fokuset på de minst utviklede land ble opprettholdt i 2005. Tiltak i disse landene mottok 46,1 pst. av bevilgningen og utgjorde 474,0 mill. kroner. Av dette gikk 385,9 mill. kroner til tiltak i minst utviklede land i Afrika. De frivillige organisasjoners virksomhet over bevilgningen var imidlertid spredt på til sammen 76 land. Det største mottakerlandet

var Uganda (53,4 mill. kroner), etterfulgt av Etiopia (48,6 mill. kroner), Sudan (42,8 mill. kroner), Mali (40,7 mill. kroner), Nicaragua (35,7 mill. kroner), Det palestinske området (32,6 mill. kroner), Sri Lanka (32,0 mill. kroner) og Guatemala (27,3 mill. kroner).

Omlag 479,3 mill. kroner gikk til helse- og utdanningsrelaterte prosjektaktiviteter. De fleste organisasjoner med samarbeidsavtale var engasjert innenfor disse to hovedsektorene. Totalt 63,5 mill. kroner fra denne posten ble kanalisert til tiltak for å bekjempe hiv og aids. Hovedvekten av disse midlene ble gitt til Afrika sør for Sahara. 27,9 mill. kroner ble kanalisert til miljø- og energisektoren. I tråd med forpliktelsene i Johannesburg-erklæringen om bærekraftig utvikling ble støtten til nye prosjektaktiviteter som fokuserer på bevaring av biologisk mangfold økt. Arbeid for å fremme godt styresett i regi av norske organisasjoner mottok 251,5 mill. kroner. Innsatsen i Afrika sør for Sahara utgjorde storparten av denne støtten, mens det også ble kanalisert betydelige midler til innsats i Latin-Amerika. De fleste samarbeidsavtaleorganisasjonene har tiltak innenfor dette feltet. I arbeidet med å fremme barns rettigheter har organisasjoner som Redd Barna og Plan Norge spilt en sentral rolle. Fokus, Care Norge og Kirkens Nødhjelp har tilsvarende markert seg i arbeidet med kvinners rettigheter og i kampen mot kjønnslemlestelse. Regnskogsfondets arbeid i Brasil og Indonesia er eksempel på innsats som har urfolk som hovedmålgruppe. 20,7 mill. kroner fra denne posten har dessuten gått til direkte støtte til urfolksorganisasjoner i Latin-Amerika. Atlas-alliansen har spilt en fremtredende rolle i arbeidet med å sikre funksjonshemmedes rettigheter. Over 180 mill. kroner ble kanalisert til prosjekter innen øko-

nomisk utvikling og handel. Care fremsto som en av de mest sentrale aktørene innen dette feltet.

Tabell 8.5 Bistand gjennom frivillige organisasjoner 2004-2005 (mill. kr)

Type organisasjon	2004	2005
Norske	2 481,9	2 975,1
Lokale	292,0	308,6
Regionale	53,7	56,6
Internasjonale	246,7	382,0
Forskning	236,4	252,1
Totalt	3 310,9	3 920,4

Boks 8.3 Frivillige organisasjoner og andre aktører i sivil samfunn som kanal for norsk bistand

I 2005 ble 3,9 mrd. kroner, eller omlag 33 pst. av den samlede bilaterale bistanden (inkludert multi-bi bistand), kanalisert gjennom disse aktørene over ulike budsjettkapitler og -poster, hvorav om lag 25 pst. gjennom norske frivillige organisasjoner. Norge er dermed det OECD-land som kanaliserte den største andelen av sin bilaterale bistand via frivillige organisasjoner. Bistanden gjennom disse kanalene økte med om lag 610 mill. kroner fra 2004. Inkludert i tallene over ligger bl.a. 1028,3 mill. kroner over kap. 160, post 70 Sivilt samfunn, 392,1 mill. kroner fra kap. 150, post 78 Regionbevilgning for Afrika, 91,8 mill. kroner fra kap. 151, post 78 Regionbevilgning for Asia, 39,2 mill. kroner fra kap. 153, post 78 Regionbevilgning for Mellom-Amerika og 9,3 mill. kroner fra kap. 152, post 78 Regionbevilgning Midtøsten. Videre kom 101,2 mill. kroner fra kap. 160, post 75 Internasjonale organisasjoner og nettverk, 237,8 mill. kroner fra kap. 162, post 70 Overgangsbistand (gap), 320,4 mill. kroner fra kap. 163, post 70 Naturkatastrofer, 804,6 mill. kroner fra kap. 163, post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter, 165,8 mill. kroner fra kap. 164, post 70 Fred, forsoning og demokratiltak, 318,9 mill. kroner fra kap. 164, post 71 ODA-godkjente land på Balkan og andre OSSE-land samt 106,8 mill. kroner fra kap. 165, post 70 Forskning og høyere utdanning.

Boks 8.2 Forbruk 2005 over kap. 160, post 70 Sivilt samfunn fordelt på hovedmålgrupper

Hovedmålgrupper (i mill. kroner)

Kvinner	475,9
Barn	409,8
Funksjonshemmede	117,9
Urfolk	137,9
Flyktninger	79,5

Et tiltak kan ha flere hovedmålgrupper, det vil si at tallene er ikke gjensidig utelukkende.

Boks 8.4 Styrket resultatfokus i bistanden

Hovedansvaret for rapportering ligger hos mottaker, men det påhviler forvaltningen å påse at krav og systemer for resultatrapportering er best mulige. Norad gjennomgår og vurderer alle innkomne rapporter med henblikk på oppnådde resultater. Fortsatt henger enkelte aktører igjen i tradisjonell rapportering på aktivitetsnivå som sier lite om hvilke faktiske endringer tiltakene fører til. Systematisk bruk av gjennomganger og evalueringer fremstår derfor som stadig viktigere og vil vektlegges ytterligere i årene framover. Resultater, konklusjoner og anbefalinger i slike rapporter må også komme bedre fram enn nå.

Norad har ulike måter å dokumentere resultater på:

Sluttrapportering ved endt avtaleperiode for organisasjoner med samarbeidsavtale

Kirkens Nødhjelp leverte i 2005 en sluttrapport for avtaleperioden 1999-2004. Rapporten viser oppnådde resultater på landnivå og omhandler samtidig endringer i strategi og arbeidsmetoder. Blant oppnådde resultater på landnivå i Afrika kan nevnes:

- Etiopia: til sammen har over 100.000 fått tilgang til rent vann ved at 85 nye brønner er boret. Holdningsskapende virksomhet når det gjelder hiv/aids regnes å ha nådd 180.000. En evaluering vurderer hiv/aids programmet å ha god effekt med hensyn til å redusere stigma og diskriminering av de smittede.
- Rwanda og DR Congo: Gjennom lokale partnere har Kirkens Nødhjelp bidratt til et mer aktivt sivilt samfunn. Flere radiostasjoner som sender program med tema fred og forsoning er opprettet. Det er etablert et godt samarbeid mellom sivile organisasjoner og myndighetene om hiv/aids spørsmål, og om rettighetsarbeid for kvinner og barn.
- Mali: Et holdningsskapende program på hiv/aids som innebar tett samarbeid mellom religiøse ledere og lokale myndigheter ble utviklet av en partner. Dette samarbeidet ses som meget vellykket i lokalsamfunnet Kidal, der tema hiv/aids lett fører til

voldsepisoder dersom det ikke behandles med varsomhet.

Resultater på mer overordnet og strategisk nivå er Kirkens Nødhjelps nye globale strategi. Strategien er rettighetsbasert og styrker en langsiktig omlegging fra prosjektorientering mot en endringsorientert programagenda. Kirkens Nødhjelp har økt sitt fokus på hiv/aids, på kjønnsbasert vold samt på tema kjønn og utvikling generelt. For eksempel forventes partnerorganisasjoner i Malawi å rapportere hvilke konsekvenser tiltak har fått både for menn og kvinner. Rettighetstenkningen er sentral i Kirkens Nødhjelps nye strategi, men det er et stykke igjen før rettighetsbasert utvikling blir en naturlig del av partnersnes egen tenkning. Beslutningspåvirkning overfor religiøse aktører står sentralt i arbeidet på alle nivå.

For organisasjoner med enkeltavtaler eller samarbeidsorganisasjoner som er i en løpende avtaleperiode leveres årlige rapporter på avvik i forhold til innmeldte planer.

Organisasjonsgjennomganger

Norad vil i årene fremover bruke organisasjonsgjennomganger mer systematisk og rutinemessig. Utfallet av en organisasjonsgjennomgang vil i større grad knyttes til Norads samarbeid med organisasjonen. Det utarbeides en felles mal for gjennomgangene. Gjennomgangene vil vektlegge en systematisk vurdering av sammenhengen mellom mål, organisasjonsstruktur, arbeidsmetoder og resultater. Organisasjonenes evne til å bruke resultater og erfaringer for institusjonell læring blir et viktig fokus i disse gjennomgangene. Norad utførte i 2005 fire organisasjonsgjennomganger av norske frivillige organisasjoner. Det ble blant annet gjort en midtveisgjennomgang av Caritas Norges rettighetsbaserte tilnærming til programarbeid som inkluderte en vurdering av programmene i Uganda og Honduras. Gjennomgangen konkluderte med at begge programmene i all hovedsak er relevante og verdifulle, men flere svakheter ble avdekket som dermed gir rom for forbedringer.

Boks 8.4 (forts.)

Database for evalueringer fra siviltt samfunn

Norad lanserte høsten 2005 en ny database for evalueringer av Norad-finansierte tiltak i regi av frivillige organisasjoner. Alle organisasjoner er pålagt å publisere sine eksternt utførte evalueringer av Norad-finansierte tiltak her. Database skal bidra til synliggjøring av resultater, bedre styring i utviklingsarbeidet, læring om hvilke virkemidler som bidrar best til gode

resultater og heving av kvaliteten generelt på evalueringsarbeid. Et eksempel fra databasen er Norsk Folkehjelps evaluering av programmet «Women's Right and Gender Equality» i 2005. Den viser blant annet at Norsk Folkehjelp har en sterk historie på likestilling i sitt internasjonale program, men at arbeidet er avhengig av energien og engasjementet til de ulike medarbeiderne. Adresse til databasen: www.norad.no/ngo-evaluation

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 1 053 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen brukes til støtte for de frivillige organisasjoners opplysningsarbeid. Målgruppene er den norske befolkningen, med vekt på barn og unge. Bevilgningen gjør det mulig for de FN-tilknyttede organisasjonene, de store bistands- og nødhjelpsorganisasjonene, opplysningsorganisasjonene og mindre frivillige tiltak å nå ut til brede målgrupper med informasjon om nord/sør spørsmål og andre viktige temaer som miljø. Regjeringen ønsker å styrke denne virksomheten. Det vil bli gitt økt prioritet til informasjon om miljøspørsmål.

De såkalte Rammeavtaleorganisasjonene (RORG'ene), som består av både bistandsorganisasjoner og rene opplysningsorganisasjoner, spiller en viktig rolle som aktør på informasjonsfeltet. Det vil bli inngått nye fireårige avtaler med et bredt spekter av disse som vil gjøres gjeldende fra 2007.

FN-sambandet, UNICEF/Norge, UNDP/Norge og Fredskorpset samarbeidet innen rammen av Tusenårsmålskampanjen. Dette ga verdifulle resultater, og kampanjen vil bli videreført. En evaluering av den er under planlegging.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- støtte tiltak i regi av frivillige organisasjoner for å spre informasjon omkring nord/sør-spørsmål og utviklingspolitiske tema,
- støtte arrangement i regi av frivillige organisasjoner som møter, seminarer og debatter om utviklingspolitiske spørsmål,

- bidra til fortsatt samarbeid mellom FN-sambandet, UNICEF/Norge, UNDP/Norge og Fredskorpset (Tusenårsmålskampanjen).

Rapport 2005

Samlet forbruk under denne posten var 72,2 mill. kroner i 2005. Beløpet inkluderer ubrukte midler overført fra 2004.

Støtten til de FN-tilknyttede organisasjonene (FN-sambandet, UNICEF/Norge og ILO-komiteen) ble opprettholdt med små justeringer i forhold til 2004. De FN-tilknyttede organisasjoner utgjør viktige partnere i arbeidet for å skape engasjement rundt FNs Tusenårsmål. Organisasjonene har et bredt kontaktnett ut mot det norske samfunn. Dette gjør for eksempel FN-sambandet til en verdifull partner i forbindelse med Internasjonale uker. Støtten til Sambandet og de øvrige FN-tilknyttede organisasjonene utgjorde i 2005 ca 29,9 mill. kroner.

Informasjonsstøtten til de fem store frivillige bistandsaktørene (Kirkens Nødhjelp, Norges Røde Kors, Norsk Flyktningsråd, Norsk Folkehjelp og Redd Barna) utgjorde 8 mill. kroner i 2005. 34 organisasjoner som har rammeavtaler med Norad om informasjonsvirksomhet mottok i 2005 22 mill. kroner som har bidratt til å styrke engasjementet i den bistandspolitiske debatten. 4 mill. kroner ble fordelt etter søknad til mindre organisasjoners ad hoc-tiltak, og 4 mill. kroner gitt i støtte til skoleutveksling, som omfatter 40 norske skolars samarbeid med et tilsvarende antall skoler i sør.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 81 mill. kroner, hvorav 5 mill. kroner av økningen vil bli prioritert brukt til organisasjoner med spesielt miljøengasjement.

Post 72 Demokratistøtte/partier, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Velfungerende politiske partiorganisasjoner er en forutsetning for et tilfredsstillende demokrati. Samtidig må partiene ha evne og mulighet til å kanalisere interessene i samfunnet inn i sentrale beslutningsprosesser. Et velfungerende demokrati er en nøkkel i kampen mot korrupsjon og fattigdom og er et viktig ledd i arbeidet for et godt styresett.

Støtten skal først og fremst legges til rette for samarbeid om langsiktig, demokratisk organisasjonsbygging og kommunikasjon gjennom kunnskapsoverføring, rådgivning og utveksling mellom politiske partier i Norge og utviklingsland. Bevilgningen skal særlig stimulere til fellesprosjekter av tverrpolitisk karakter. Det er viktig at tiltakene styrker kvinners og ungdoms deltakelse samt partiorganisasjonenes forankring i lokalbefolkningen og kontakten med det sivile samfunn for øvrig. Samarbeidspartiene i sør skal utgjøre politiske partier eller tilknyttede organisasjoner som arbeider for demokratisk styre og like muligheter for kvinner og menn, respekt for menneskerettighetene, toleranse overfor minoriteter og som søker å bygge bro mellom religiøse og etniske motsetninger.

For å utnytte den kompetanse norske politiske partiorganisasjoner har innen dette felt, ble Norsk Senter for Demokratistøtte (NDS) etablert i 2002. Senteret består av et råd og et sekretariat. Rådet består av representanter for de politiske partiene som er representert på Stortinget. Som medlem av Rådet deltar også en representant for Christian Michelsens Institutt. Siden etableringen av NDS i 2002 har Rådets rolle vært å avgi innstillinger på søknader om økonomisk støtte, diskutere strategier for videre samarbeid og gjennomgå prosjektrapporter. Vedtak om støtte har vært fattet av Utenriksdepartementet.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- støtte de politiske partiene som er representert på Stortinget, samt deres søsterorganisasjoner i deres arbeid for å styrke partipolitiske organisasjoner i Norges hovedsamarbeidsland,
- støtte tiltak i andre samarbeidsland, samt prosjekter i andre land i sør som styrker tiltak i et samarbeidsland.

Rapport 2005

Det ble i 2005 gitt støtte til prosjekter i det palestinske området i regi av Arbeiderpartiet, AUF og Sosi-

alistisk Ungdom. Det ble gitt støtte til Høyres og Kristelig Folkepartis, KrF Ungdoms og KrF Kvinners prosjekter i Kenya, Senterpartiets prosjekt i Tanzania, og til Venstres prosjekt på Zanzibar/Tanzania. AUF fikk støtte til sitt prosjekt i Uganda. Sosialistisk Venstreparti fikk støtte til prosjekt i Nepal og til videreføring av sitt arbeid i Guatemala og El Salvador. Høyre fikk støtte til et forprosjekt i Nicaragua. Det ble også gitt støtte til et samarbeidsprosjekt i Madagaskar med tverrpolitisk deltakelse av lokale partier i Stavanger. Gjennomgående temaer for prosjektene har vært styrking av politiske partier, kvinners og ungdoms deltakelse, lokaldemokrati samt økt forståelse for universelle menneskerettigheter.

Samlet støtte i 2005 til NDS og til de ulike prosjektene utgjorde ca. 4,6 mill. kroner. Bevilgningen dekker også administrasjonsutgiftene til NDS.

Ordningen ble opprettet som et treårig prøveprosjekt. Det ble i 2005 foretatt en erfaringsoppsummering av Senterets arbeid. Dette førte til at det i 2006 ble besluttet at Norsk Senter for Demokratistøtte opprettes som en selvstendig paraplyorganisasjon stiftet av de politiske partiene. Organisasjonen blir ansvarlig for bevilgningen.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 7 mill. kroner.

Post 73 Kultur, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Kultursamarbeidet med utviklingsland er basert på at de kulturelle rettigheter er en del av de universelle menneskerettighetene. Støtte til kultur gjennom utviklingssamarbeidet skal fremme menneskerettighetene generelt og ytringsfrihet spesielt, gjennom utvekslingstiltak og oppbygging av institusjoner av betydning for et fritt og variert kulturliv. En egen strategi for Norges kultur- og idretts-samarbeid med utviklingsland for perioden 2006-2015 trådte i kraft i 2006. I oppfølgingen legges det opp til økt satsning.

Strategien reflekterer nyere internasjonal tenkning, bl.a. innenfor FN-systemet, som fremhever kulturfeltets avgjørende betydning for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Utgangspunktet er at kultursamarbeidet skal styrke rammebetingelsene for kulturell deltakelse, produksjon, forbruk/ anvendelse og/eller bevaring i våre samarbeidsland. Støtte til kulturell infrastruktur bidrar til et levende sivilsamfunn og en fungerende offentlighet med ulike arenaer for kritisk debatt og meningsutveksling. Utvekslingstiltak fremmer dialog, kunnskap og respekt på tvers av etablerte politiske og kulturelle/

religiøse skillelinjer, og formidler mer nyanserte bilder av utviklingsland i det internasjonale samfunn. En aktiv kulturkontakt bidrar til å skape brede kontaktflater og alternative kanaler til viktige målgrupper for norsk utviklingspolitikk. Levende kunst og kultur vektlegges. På denne bakgrunn legges det opp til en styrking av Norges kultursamarbeid med utviklingsland og en delvis omlegging til nye samarbeidsformer i årene som kommer.

Mål

Bevilgningen skal brukes til:

- kulturutveksling mellom Norge og land i sør,
- etablering/styrking av kulturell infrastruktur i sør,
- vern og fremme av kulturarven, bl.a. gjennom UNESCO, The African World Heritage Fund og Africa 2009.

Rapport 2005

Samlet støtte til kultursamarbeid utgjorde i 2005 83,1 mill. kroner.

Støtte til kulturutveksling utgjorde 28,7 mill. kroner. En interaktiv vandretstilling om barns rettigheter, «C for Courage», ble i 2005 satt opp i til sammen 9 land, med barn som hovedmålgruppe. Utstillingen ble løpende evaluert, og har fungert svært positivt. Totalt ble «C for Courage» besøkt av 32 000 personer, med aller størst pågang i New Dehli (11 219 besøkende). Samarbeidet med internasjonale festivaler som inkluderte artister fra land i sør i sine programmer ble videreutviklet. Dette ble gjenspeilt bl.a. i økt mediedekning av kunst- og kulturuttrykk fra land i sør. Flere sentrale norske kulturinstitusjoner, f.eks. Norsk Filminstitutt og Rikskonsertene, retter nå arbeidet sitt inn mot ikke-vestlige land. En andel av midlene ble benyttet til Vennskapssamarbeid Nord/Sør og til frivillige organisasjoners kulturtiltak. Det ble iverksatt gjennomgang av tre samarbeidsprosjekter på kulturfeltet i 2005 med fokus på måloppnåelse og resultater. Funnene utgjorde viktige grunnlag for kursjustering og vurdering av fremtidig støtte. Rapporten fra gjennomgangen av vennskapssamarbeid på kulturområdet er særdeles positiv, og fremhever spesielt effektivitet og stort engasjement i lokalsamfunnene i Norge og i samarbeidsland i sør med relativt små midler. Kultursamarbeidet mellom vennsapsgrupper bygger opp under stolthet og identitet, er gjensidig berikende og bidrar til bedre kulturforståelse mellom mennesker i nord og sør. En intensjonsavtale (MoU) om kultursamarbeid mellom Sør-Afrika og Norge ble inngått i juni 2005. Som et ledd i oppfølgingen av handlings-

planen for India, ble det opprettet en egen underkomisjon for kultursamarbeid. Kommissjonen hadde sitt første møte i desember 2005.

Støtte til langsiktig institusjons- og kompetanseutvikling utgjorde 41,7 mill. kroner. I 2005 ble samarbeidet på musikkfeltet fortsatt prioritert, med fokus på organisatorisk og institusjonelt samarbeid, og på kulturminnevern og kunstutdanning i sør. Det ble inngått avtale med Kunsthøgskolen i Oslo om kunstutdanning. I Pakistan er det en betydelig innsats knyttet til kulturminnevernfeltet. Pilotprosjekt for omlegging av støtten til kulturell infrastruktur i retning av bredere samarbeidsprogrammer innledet med et forprosjekt i Malawi.

Støtte til UNESCOs internasjonale kulturprosjekter utgjorde 12,7 mill. kroner. Samarbeidet med UNESCO omfattet bl.a. fortsatt støtte til vern av kulturarv i Sørøst Asia, til utarbeidelse av nasjonale systemer for bevaring av immateriell arv i utvalgte afrikanske land og oppbygging av kulturindustrier.

Boks 8.5 Strategi for Norges kultur- og idrettssamarbeid med land i sør

En egen strategi for kultur- og idrettssamarbeid med land i sør ble lagt frem i 2005. Kulturdelen omhandler kunstnerisk virksomhet, medieutvikling, intellektuell kontakt samt vern og fremme av kulturarv. Støtte til kultur gjennom utviklingssamarbeidet skal fremme menneskerettighetene generelt og ytringsfrihet spesielt, gjennom a) utvekslingstiltak (nord-sør eller sør-sør) og b) oppbygging av institusjoner av betydning for et fritt og variert kulturliv og for kulturminnevern. Kultursamarbeidet finansieres over denne posten. Støtte til frie medier i sør finansieres over ulike budsjettposter. Strategien legger opp til en styrking av kultursamarbeidet med utgangspunkt i følgende hovedkonklusjoner:

- Institusjonsbygging: I aktuelle samarbeidsland som prioriterer kulturfeltet i egne planer og strategier legges en sektortilnærming til grunn. Praktiske konsekvenser av en sektortilnærming, innbefattet finansielle behov, skal utredes med utgangspunkt i pilotprosjekter i 2-3 samarbeidsland hvor man allerede har et bredt samarbeid på dette området.
- Kulturutveksling (nord-sør og sør-sør) styrkes og samarbeidet med fagmiljøene videreutvikles.

Boks 8.6 Kultursamarbeid med India

Norge og India har utviklet et bredt samarbeid på kulturfeltet i de senere år. Samarbeidet innbefatter institusjonsutvikling i India så vel som utveksling mellom norske og indiske fagmiljøer (musikk, film, billedkunst og scenekunst).

Kultursamarbeidet har følgende målsetninger:

- styrket kunnskap om, interesse og respekt for hverandres kulturelle egenart,
- profesjonalisering og internasjonalisering av kunst- og kulturfaglige miljøer i begge land,
- økt bevissthet om kulturfeltets rolle for all samfunnsutvikling.

Musikk og film er to fagområder der Norge og India har et godt etablert samarbeid. På musikkfeltet har Utenriksdepartementet inngått en rammeavtale med Rikskonsertene om å videreutvikle det eksisterende musikk samarbeidet. Rikskonsertene har blant annet en samarbeidsavtale med den indiske organisasjonen SPIC MACAY, som har resultert i mange samarbeidsprosjekter mellom norske og indiske musikere.

Norge og Norsk filminstitutt deltar årlig med filmer på en rekke indiske filmfestivaler.

arbeidsmåte, eller et geografisk nedslagsfelt som ikke dekkes tilsvarende av norske frivillige aktører, lokale frivillige organisasjoner, multilaterale organisasjoner eller gjennom stat-til-stat samarbeidet. Støtten til internasjonale organisasjoner og nettverk utgjør således et supplement til bistand gjennom andre kanaler.

Tilskudd gis som regel i form av kjernebidrag, forutsatt at støtten tilfredsstillende kravene som OECDs utviklingskomité har fastsatt når det gjelder godkjenning av organisasjoner for ODA- bistand. Støtte til andre organisasjoner må øremerkes for bruk i eller for aktiviteter rettet mot utviklingsland.

Det tas sikte på langsiktig samarbeid. Etter en tilfredsstillende gjennomgang av organisasjonens arbeid vil de kunne søke om flerårige avtaler. Norad etterstreber et strategisk og faglig samarbeid med de organisasjoner og nettverk som mottar støtte.

Mål

Bevilgningen skal benyttes til støtte til internasjonale organisasjoner og nettverk som driver langsiktig utviklingsrettet virksomhet primært innenfor følgende tema:

- helse med hovedvekt på reproduktiv helse, inkludert hiv og aids,
- mobilisering av hiv positive og grupper særlig utsatt for hivsmitte i hiv og aids arbeidet
- miljø, herunder biologisk mangfold,
- styresett, herunder demokratisk utvikling,
- menneskerettigheter, inkludert arbeid for lesbiske og homofiles rettigheter.

Støtte til organisasjoner og nettverk som arbeider innen fredsbygging, utdanning, idrett og migrasjon og utvikling kan også vurderes.

Rapport 2005

Den samlede støtten på omlag 125, mill. kroner ble fordelt på rundt 30 organisasjoner.

51,3 mill. kroner gikk til tiltak innen helse, hvorav 43,7 mill. kroner gikk til reproduktiv helse, inkl. hiv og aidsspesifikke tiltak. En stor del av disse midlene, 40 mill. kroner, ble gitt som et generelt bidrag til Den internasjonale føderasjon for familieplanlegging (IPPF). IPPF har som hovedmål å styrke reproduktiv helse og arbeider gjennom regionale familieplanleggingsforeninger med kampanjer, informasjonsarbeid og rådgivning.

Om lag 17,7 mill. kroner gikk til tiltak innen miljø og energi. Den internasjonale unionen for bevaring av miljø og naturressurser (IUCN) var største mottaker med 13,6 mill. kroner.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 102 mill. kroner.

Post 75 Internasjonale organisasjoner og nettverk, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen omfatter støtte til internasjonale organisasjoner og nettverk. Støtten går i hovedsak til ikke-statlige (frivillige) organisasjoner, men kan også benyttes til andre flerstatlige (interstatlige) organisasjoner som ikke er FN-organer.

Internasjonale organisasjoner og nettverk har som oftest et globalt eller regionalt fokus og bidrar til samarbeid over landegrensene. I tillegg har en rekke av disse organisasjonene og nettverkene en viktig pådriverrolle overfor statlige myndigheter til å etterleve internasjonale konvensjoner. Flere internasjonale organisasjoner og nettverk har en

Boks 8.7 Støtte til kvinner, reproduktiv helse og rettigheter

43 pst. av bevilgningen (51,2 mill. kroner) går til internasjonale organisasjoner med særlig fokus på kvinners rettigheter, reproduktiv helse og likestilling.

Den internasjonale føderasjonen for familieplanlegging (IPPF) mottok 40 mill. kroner i 2005. IPPF var sentral på 1960- og 1970-tallet i å fremme tilgang til familieplanlegging og anses igjen i dag som en av de viktigste stemmene på den globale arena når det gjelder å fremme seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Organisasjonen arbeider både globalt – bl.a. i samarbeid med FNs befolkningsfond – og på landnivå gjennom medlemsorganisasjoner og frivillige i 180 land. I tillegg til pådriverarbeid legger IPPFs strategi opp til spesielt å nå ungdom, bekjempe hiv og aids, redusere forekomsten av farlige aborter og fremme tilgang til informasjon og tjenester innen seksuell og reproduktiv helse til sårbare grupper. Norad

og SIDA er underveis med en flerlands evaluering av IPPF.

International Women's Health Coalition (IWHC), som arbeider med befolkningsspørsmål, seksuelle og reproduktive rettigheter, mottok 1 mill. kroner. Organisasjonen er relativt unik ved at den kombinerer kapasitetsbygging og nettverksdannelse i fattige afrikanske, asiatiske og latinamerikanske land med lobbyvirksomhet i de rike land og overfor FN-organisasjonene.

International HIV/AIDS Alliance, som er en sammenslutning av nasjonale foreninger som arbeider for å styrke lokalsamfunnenes innsats mot aids, mottok i 2005 støtte for første gang med 2 mill. kroner. Alliance deltar også i Det globale fonds styreorganer. På landnivå arbeider organisasjonen på grasrotnivå og ser bla på integrering av seksuell og reproduktiv helse og hiv-forebyggende tiltak.

Tiltak innen godt styresett, herunder korrupsjonsbekjempelse, media og demokratiutvikling, ble støttet med til sammen om lag 24,1 mill. kroner. International IDEA (International Institute for Democracy and Electoral Assistance) hvor Norge er medlemsstat, mottok 3,5 mill. kroner. Transparency International mottok i 2005 støtte på 2,5 mill. kroner til sitt anti-korrupsjonsarbeid. Virksomheten til Intosai Development Initiative (IDI), som har sitt sekretariat i Norge, ble støttet med 12,8 mill. kroner.

Om lag 9 mill. kroner gikk til tiltak innen utdanning. Forum for African Women Educationalist (FAWE), som arbeider for å fremme kvinners og jenters utdanning, mottok 4 mill. kroner og har vært støttet fra Norge siden 1992. En evaluering utført i 2005 peker på at FAWE er en veletablert organisasjon som nå må takle et rolleskifte fra å være en suksessrik politikkpådriver for jenters

utdanning til å bli en organisasjon som like suksessrikt driver demonstrasjonsprosjekter som viser hvordan hensynet til jenters utdanning kan gjennomføres både nasjonalt og regionalt. Norge bistår FAWE i arbeidet med å operasjonalisere evalueringens anbefalinger. Rundt 16,7 mill. kroner gikk til tiltak bl.a. rettet inn mot kvinner og utvikling samt vannforsyning og sanitærutbygging. For øvrig ble det gitt et tilskudd på 5 mill. kroner til Kvinners internasjonale garantifond (WWB).

Arbeidet innen demokratiutvikling er et viktig felt som støttes fra norsk side. Norge innehar formannsstillingen i International IDEAs råd – som består av medlemslandene – for perioden juni 2006 – juni 2007.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 160,5 mill. kroner.

Kap. 161 Næringsutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Nærings- og handelstiltak, <i>kan overføres</i>	74 912	80 000	70 000
72	Finansieringsordning for utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	149 539	112 500	112 500
73	Institusjonsutvikling i utviklingsland, <i>kan overføres</i>	31 590	45 000	57 500
75	NORFUND – tapsavsetning	143 750	143 750	143 750
95	NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	341 250	341 250	341 250
	Sum kap. 161	741 041	722 500	725 000

Virkemidlene under kapitlet inngår oppfølgingen av Strategien for støtte til næringsutvikling i sør, og utgjør et viktig supplement til den støtten som gis til næringsutvikling og handel gjennom multilaterale organisasjoner, det langsiktige stat-tilstat samarbeidet og frivillige organisasjoner. Kapitlet omfatter ulike støttetiltak og ordninger som skal bidra til å styrke fysisk og institusjonell infrastruktur, utvikle kompetanse i utviklingslandene og stimulere til etableringer og investeringer i utviklingsland, herunder bl.a. gjennom Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (NORFUND). Slik støtte er viktig for å kunne bidra til utvikling av bedre rammebetingelser på det næringsøkonomiske området.

Som en oppfølging av den løpende dialogen mellom norske myndigheter, næringslivet og forskningsmiljøer ble det i 2004 tatt initiativ til etablering av nye felles arenaer for å styrke samarbeidet og stimulere til bredere deltakelse fra disse aktører på områder der Norge har unik og etterspurt kompetanse. En arbeidsgruppe som ble nedsatt for å se nærmere på mulighetene for å styrke samarbeidet innenfor kraftsektoren, har munnet ut i en rapport med flere forslag til tiltak for å få til et bredere men også mer fokusert samarbeid mellom norske fagmiljøer, myndigheter og utviklingsland på dette området.

På grunnlag av en gjennomgang av virkemiddelapparatet for næringsutvikling, er det arbeidet videre med tilpasninger i forhold til den senere tids utvikling i bistandsmarkedet og samarbeidslandenes behov. Blant forslagene man har valgt å følge opp er etablering av et eget program for næringsutvikling i et til to samarbeidsland med fokus på rammebetingelser og institusjonsutvikling, etablering av en egen førstelinjetjeneste for næringslivet i forhold til Norads virkemidler og NORFUND, samt

etablering av et eget lånevindu i NORFUND for direkte investeringer i de minst utviklede land.

Virkemidlene under kapitlet kan anvendes i utviklingsland, herunder ODA-godkjente land på Vest-Balkan, med bruttonasjonalprodukt per innbygger på opptil USD 5295, som tilsvarer Verdensbankens grense for lån. Støtte til de minst utviklede land og norske samarbeidsland, spesielt i Afrika, gis prioritet.

I samsvar med vedtak i OECDs utviklingskomité er postene under dette kapitlet avbundet fra og med 1. januar 2002. I tillegg kommer tre konsulentfond i henholdsvis Det internasjonale finansieringsinstitutt (IFC), Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB) og Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB), jf. post 72. Disse fondene er, på linje med tilsvarende fond som andre bilaterale givere har, fremdeles delvis bundet til kjøp av norske tjenester. Afrikabanken har vedtatt å fase ut bruk av konsulentfond som er bundet til leveranser fra enkeltland i løpet av tre år. Norges fond for faglig bistand til banken, finansiert av Norad, krever i øyeblikket at 60 pst. brukes til norske leveranser, og vil derfor bli påvirket av beslutningen. Hensikten med disse fondene er å gi norske fagmiljøer bedre muligheter for å delta i multilaterale samarbeidsprosjekter i utviklingsland. Norge arbeider for at også denne type fond skal avbindes.

For mange næringslivstiltak kan det ofte gå flere år fra søknad til siste utbetaling av støtte, samtidig som ikke alle tilsagn kommer til utbetaling fordi bedriftene ikke vinner anbudskonkurransen. Det er derfor nødvendig med tilsagnsfullmakter, jf. forslag til romertallsvedtak.

For å få til mest mulig effektiv utnyttelse av bevilgningene foreslås det at Utenriksdepartementet i tråd med tidligere praksis gis fullmakt til å kunne omdisponere bevilgningene mellom pos-

tene på dette kapitlet, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 70 Nærings- og handelstiltak, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen har som formål å stimulere til økt næringsvirksomhet og handel i utviklingsland og omfatter ordninger for støtte til tiltak for å øke utviklingslandenes handelskompetanse og eksport, tiltak for å stimulere til etablering av og samarbeid om næringsvirksomhet samt informasjonstiltak.

Støtte kan ytes til bedrifter og nærings- og bransjeorganisasjoner i utviklingsland og i industrialiserte land og til samarbeidstiltak, blant annet under Matchmaking-programmene som skal fremme kommersielt samarbeid mellom små og mellomstore bedrifter i Norge og utvalgte utviklingsland.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å finansiere:

- tiltak for å øke utviklingslands handelskompetanse og eksport, herunder ved opplærings- og kompetanseoppbygging, prosjektforberedelse, produkt- og markedsutvikling inkludert kvalitetssikring, forbedring av handelsprosedyrer, samt finansiering av garantiordningen for tap ved bl.a. kvalitetsmangler ved import til Norge,
- tiltak i forbindelse med etablering av næringsvirksomhet i utviklingsland slik som forundersøkelser, tiltak for å fremme samarbeid innen næringsutvikling og handel, herunder gjennom Matchmaking- og traineeprogrammer, og faglig bistand for å fremme og trygge investeringer gjennom NORFUND,
- sosiale og hiv- og aidsforebyggende tiltak, miljøinvesteringer, samt opplærings- og kompetanseoverføring,
- informasjonstiltak, herunder overfor bedrifter som er etablert eller vurderer å etablere seg i utviklingsland, bransjer og bedrifter for å fremme økt eksport fra utviklingsland/import til Norge, samt sektor- og bransjestudier for å kartlegge muligheter for næringsutvikling og handel, og studier initiert av næringslivet.

Rapport 2005

Det ble utbetalt om lag 66 mill. kroner i 2005.

Tiltak for å øke utviklingslands handelskompetanse og eksport

Det ble i 2005 utbetalt i alt om lag 18,5 mill. kroner til handelsrelaterte tiltak for å fremme import av varer fra utviklingsland til Norge, produktutvikling, tiltak for å øke utviklingslandenes handelskompetanse samt tap på garantier for import til Norge. For at utviklingsland skal kunne øke sin eksport, må deres varer tilfredsstillende de kvalitetskrav som stilles på det internasjonale marked. Spesielt gjelder dette matvarer. Blant annet må det bygges opp nødvendige kontrollorganer for sertifisering og akkreditering av produksjon og eksport. Flere tiltak for å bedre kvalitet og mattrygghet ved varer fra utviklingsland ble videreført i 2005. Det er gitt støtte gjennom flere regionale programmer. Under FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO) har Norge fortsatt støtten til flere regionale programmer for etablering av sertifiserings-systemer i Mekong-regionen (Vietnam, Laos og Kambodsja), og de minst utviklede land innen det sørasiatiske regionale samarbeidet (SAARC), det vil si Bangladesh, Nepal, Bhutan og Maldivene. De sentrale elementer i programmene er å styrke de nasjonale institusjoner for standardisering, metrologi (justervesen), laboratorietesting og kvalitetssikring. Som grunnlag for en videreføring av Mekong-programmet ble det i 2005 foretatt en gjennomgang som konkluderte med at programmet så langt er gjennomført i samsvar med avtalt tidsplan og budsjett, og at de forutsatte resultater er oppnådd. For landene Laos og Kambodsja, som i denne sammenheng ligger noe etter Vietnam, vil det i videreføringen være viktig å fortsette samarbeidet for å sikre bærekraft i de resultater som er oppnådd.

Samarbeidsavtalen med Handel og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) for å fremme import fra utviklingsland ble videreført i 2005. Som et ledd i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet om næringsutvikling med Vietnam og Uganda har HSH organisert handelsdelegasjoner til de to land med sikte på å øke importen fra disse landene.

Det ble foretatt en gjennomgang av det pågående samarbeidet med handelsorganisasjonene Initiativ for Etisk Handel, Forum for utviklingshandel og Handel og Servicenæringens Hovedorganisasjon i 2005. Gjennomgangen viser at det er vanskelig å etablere importlinjer fra de fattigste utviklingsland til Norge. Organisasjonene har imidlertid gitt et viktig bidrag til import av varer fra utviklingsland, men det er vanskelig å måle de mer konkrete resultater av organisasjonenes arbeid på dette området.

Det ble i 2005 inngått 8 avtaler under garantiordningen for tap ved import til Norge fra utviklingsland, men ikke foretatt noen utbetalinger.

Tiltak i forbindelse med etablering av næringsvirksomhet i utviklingsland

Det ble utbetalt i alt ca. 18,9 mill. kroner i tilskudd til forundersøkelser, prosjektidentifikasjon og traineeprogram. Mange bransjer var representert, bl.a. fiskeri, akvakultur, turisme, energi og informasjonsteknologi. Flest forundersøkelser ble i 2005 foretatt i Kina, Sri Lanka og India.

Under Matchmakingprogrammene med Sør-Afrika, Sri Lanka og India ble det i 2005 utbetalt 6,4 mill. kroner, og det ble i alt inngått 44 intensjons- eller samarbeidsavtaler. Også traineeprogrammet for yngre personer i rådgivningsfirmaer dekkes under denne bevilgningen. Støtten til finansieringen av NHOs bistandssekretariat ble videreført i 2005. Også NHOs institusjonssamarbeid med partnerorganisasjoner i Sør er videreført, og organisasjonen har hatt et spesielt engasjement for å følge opp annen fase av næringslivsgjennomgangen i Uganda. Samarbeidet med NHO bidrar til å styrke arbeidsliv- og næringsorganisasjoner i samarbeidslandene og utgjør et ressursenter for norske bedrifter og myndigheter vedrørende næringsutvikling i utviklingsland.

NORFUND forvaltet i 2005 9 mill. kroner til en ordning for faglig bistand. Midlene ble bl.a. benyttet til en miljøundersøkelse ved en fiskeriforedlingsbedrift i Nicaragua, opplæring innenfor fondsforvaltning, forundersøkelser for en bank i Mosambik med sikte på å utvikle banktjenester til landsbygda, og utvikling av mikrofinans i Sør-Sudan.

Sosiale tiltak, inkl. hiv- og aidsforebyggende tiltak, miljøinvesteringer og opplærings- og kompetanseoverføring

Støtte til sosiale tiltak, miljøinvesteringer og opplæring utgjorde 13,5 mill. kroner. Til sammen 44 bedrifter mottok støtte til opplæring, blant annet innen energi, fiskeoppdrett, informasjonsteknologi og båtbygging. Det ble blant annet inngått avtaler om opplæring i forbindelse med etablering av et båtbyggeri og et selskap for vannrenseteknologi for rekeoppdrett i Sri Lanka, og om opplæring i forbindelse med utbygging av mobiltelefoni i Uganda.

Informasjonstiltak og sektor- og bransjestudier

Det ble foretatt en studie av investeringsmulighetene i Namibia innen fiskeoppdrett som grunnlag

for å tiltrekke utenlandske investorer til sektoren. Videre er det foretatt en studie for mindre havner i Sør Afrika med samme formål. Denne studien blir nå aktivt fulgt opp med sikte på å finne mulige norske samarbeidspartnere til havnesektoren i landet.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 70 mill. kroner.

Det foreslås at Utenriksdepartementet gis tilsagnsfullmakt innenfor en totalramme på 50 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Garantiordningen for tap som skyldes kvalitetsmangler og for sen levering foreslås fastsatt til 50 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 72 Finansieringsordning for utviklingstiltak, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen omfatter ulike ordninger, herunder ubundet blandet kreditt som ble innført fra 2002 og støtte til opplæring av kjøper i utviklingsland i forbindelse med import av investeringsvarer. I tillegg har forpliktelser inngått før 31. desember 2001 under daværende ordning for parallellfinansiering blitt dekket. Dekning av tap knyttet til Norads tidligere låneordning for utvikling av næringslivet i utviklingsland samt påfylling av konsulentfond i enkelte utviklingsbanker dekkes også under denne bevilgningen.

Kontrakt om et prosjekt finansiert gjennom ubundet kreditt skjer vanligvis gjennom internasjonal anbudskonkurranse. Konkurransen om et prosjekt kan i enkelte tilfeller også fremstå ved at kjøper forhandler med flere potensielle leverandører i forskjellige land, dersom dette ikke er konkurransevridende eller i strid med anerkjente regler på området.

En ubundet blandet kreditt forutsetter en garanti for tilbakebetalingen av kreditten. Dersom en norsk leverandør vinner en kontrakt om et prosjekt finansiert med ubundet blandet kreditt, vil garanti normalt kunne gis av Garantiinstituttet for eksportkreditter (GIEK). I noen av de mindre kredittverdige utviklingsland vil garanti, der hvor en norsk leverandør vinner, måtte gis under GIEKs garantiordning for eksport til og investeringer i utviklingsland. Rammen for denne ordningen har i de senere år vært nær full utnyttelse. Dette har gjort det vanskeligere for norske bedrifter å engasjere seg i de mindre kredittverdige landene og dermed også til å utvikle kommersielle markedsmuligheter på sikt. Regjeringen foreslår i 2007 å utvide rammen for særordningen. Utenlandske leverandører som vinner kontrakter finansiert

gjennom en ubundet kreditt, må sørge for garanti på annen måte, enten fra leverandørlandets eget garantiinstitutt eller fra en for kredittgiver akseptabel bank.

Foreløpig er det relativt få OECD-land som har avbundet sin blandet kreditt finansiering fullt ut. Fra norsk side har man arbeidet aktivt med å introdusere ordningen med ubundet blandede kreditter i våre samarbeidsland, og det har skjedd en gradvis oppbygging av prosjektporteføljen. Blandede kreditters andel av finansieringen under dette kapittel har nå tatt seg noe opp igjen etter avbindingen og forventes å øke ytterligere i 2007. Ubundne blandede kreditter vil først og fremst benyttes til finansiering av infrastrukturprosjekter, herunder vann og avløpsprosjekter samt energi- og elektrifiseringsprosjekter, som er en forutsetning for næringsutvikling i et utviklingsland. Formålet med tilskudd til blandede kreditter er å bidra med gunstig fullfinansiering av prioriterte prosjekter og investeringer i utviklingslandene ved å kombinere bistandsmidler med kommersiell finansiering. Ordningen gjelder tiltak som ikke kan eller bør finansieres utelukkende på kommersielle vilkår og som det ikke er behov for å fullfinansiere med gavemidler. Norske ubundne kreditter har et gaveelement på minimum 50 pst. i de minst utviklede land og 35 pst. i øvrige utviklingsland.

Ved import av investeringsvarer til utviklingsland er det ofte behov for en mer omfattende opplæring av kjøper enn det som er tilfellet i industrialiserte land. Opplæringsstøtten har som mål å sette kjøper i et utviklingsland i stand til å bruke og vedlikeholde det utstyr som kjøpes på en best mulig måte.

Tilskudd til opplæring i hvert enkelt prosjekt er begrenset til 3 pst. av den aktuelle kontraktsverdi og gis etter søknad fra leverandøren. Tilskudd kan gis både når leveransen er fullt ut kommersielt finansiert, og helt eller delvis bistandsfinansiert, f.eks. ved en blandet kreditt.

De konsulentfond det er aktuelt å benytte bevilgningen til er Det Internasjonale Finansieringsinstitutt (IFC), Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB) og Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB). Disse fondene er delvis bundet til bruk av norske konsulenter. Påfylling foretas ved behov på bakgrunn av henvendelse fra de aktuelle bankene.

Mål

Bevilgningen kan brukes til:

- ubundet blandet kreditt,
- støtte til opplæring av kjøper i utviklingsland ved import av investeringsvarer og tjenester,
- bidrag til konsulentfondene i IDB, IFC og AfDB.

Rapport 2005

Den samlede støtten beløp seg til 149,5 mill. kroner.

Under ordningen med ubundne blandede kreditter ble det i 2005 utbetalt 75,1 mill. kroner i tilskudd til finansiering av et vannforsyningsanlegg i Vietnam, et elektrifiseringsprosjekt i Bangladesh og et prosjekt for kartlegging av kontinentalsokkelen i Sri Lanka. I løpet av 2005 har flere nye prosjekter, bl.a. i Vietnam, Laos, Tanzania, Sri Lanka og Indonesia vært under planlegging med forventet utbetaling i 2006 og 2007.

Utbetaling av støtte under ordningen for opplæring av kjøpere i utviklingsland beløp seg til 5,2 mill. kroner. Støtte ble gitt til opplæring i forbindelse med prosjekter i bl.a. Etiopia, Bangladesh, Mosambik, Laos, Thailand, og Sør-Afrika. De finansierte opplæringsprogram har satt kjøper bedre i stand til å benytte og vedlikeholde det utstyr som er kjøpt. I Etiopia ble det for eksempel gitt opplæring i forbindelse med leveranser av telesentraler kjøpt fra Norge.

Støtten til parallellfinansieringstiltak utgjorde 62,6 mill. kroner. Den største mottaker av denne støtten var Mosambik hvor et større elektrifiseringsprogram ble avsluttet. Tiltakene gjaldt også en videreføring av kapasitetsbygging innen vannsektoren i Laos og Vietnam og miljøovervåking i Ho Chi Minh City i Vietnam. Alle parallellfinansieringstiltak planlegges avsluttet i 2006.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 112,5 mill. kroner.

Det foreslås at Utenriksdepartementet for 2007 gis tilsagnsfullmakt innenfor en totalramme på 500 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 73 Institusjonsutvikling i utviklingsland, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen anvendes til å støtte oppbygging og styrking av institusjonelle rammebetingelser for næringsvirksomhet og handel i utviklingsland. Den vil blant annet bli benyttet ved oppfølging av anbefalingene i næringslivsgjennomgangene for hovedsamarbeidsland og utvalgte samarbeidsland, og i forbindelse med Regjeringens økte satsing på vannkraft og fornybar energi i utviklings-samarbeidet. Som en oppfølging av gjennomgangen av virkemiddelapparatet for næringsutvikling vil det bli etablert spesielle programmer for næringsutvikling i flere samarbeidsland. Her vil det bl.a. bli lagt vekt på å yte støtte til rammebetin-

gelsler og institusjonelle forhold hvor de ulike virkemidler sees i sammenheng for å gi synergi og større effekt. Det er ønskelig å bidra til økt samarbeid mellom offentlig sektor, privat sektor og forskningsinstitusjoner i utviklingsland og industrialiserte land. Det legges vekt på å trekke på kompetansen innen norsk næringsliv, forskningsinstitusjoner og forvaltningsorganer på områder der Norge er konkurransedyktig og har kompetanse. Støtte skal normalt baseres på en anmodning om finansiering av konkrete tiltak fra motakerlandet.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å finansiere økonomisk begrensede tiltak hovedsakelig i form av faglig støtte til å bedre rammebetingelsene for næringsøkonomisk utvikling; herunder styrke lokale næringsorganisasjoner, lovverk, institusjoner og kompetanse på områder som bruks- og eiendomsrettigheter, ressursforvaltning/miljø, primærnæringer, energi og maritim sektor. Det skal videre legges vekt på tiltak for bedre kvalitet og mattrygghet, handelsfasiliteter og oppfølging av det integrerte rammeverk for handel relatert bistand til de minst utviklede land.

Rapport 2005

Den samlede støtten beløp seg til 31,6 mill. kroner.

Sri Lanka var den største mottaker av støtte under denne bevilgningen. Landet mottok bl.a. støtte til et næringsutviklingsprogram for å bedre rammebetingelsene for småentreprenører og til styrking av næringsorganisasjoner. I Bhutan ble det gitt støtte til et prosjekt for å forebygge jordskred og ras. I Vietnam fortsatte arbeidet med å ferdigstille en samlet plan for utnyttelse av landets vannressurser. Gjennom Oljedirektoratet ble det gitt støtte til et treårig institusjonsutviklingsprogram i Irak for forvaltning av landets oljeressurser. Angola og Nicaragua mottok støtte til flerårige programmer for styrking av fiskeriforvaltningen.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 57,5 mill. kroner.

Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland – NORFUND

Post 75 NORFUND – tapsavsetting

Post 95 NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland

Situasjonsbeskrivelse

Behovet for risikokapital og kompetanse for å utvikle næringslivet er stort i de fleste utviklingsland. NORFUNDs oppgave er å bidra med investeringskapital, lån og garantier til etablering av lønnsom og bærekraftig næringsvirksomhet i disse landene. NORFUNDs investeringer gjøres på kommersielle vilkår, og innenfor en begrenset tidshorison, i form av direkte investeringer eller deltakelse i lokale investeringsfond. NORFUND skal bidra til at det skjer investeringer der kommersiell finansiering ikke er tilstede og/eller der prosjekter gjennom NORFUNDs engasjement sikres en reell og positiv utviklingseffekt. Satsing på små og mellomstore bedrifter vektlegges. Fondets investeringer foretas ofte i samarbeid med en lokal eller regional partner, norske bedrifter, eller via samarbeidsselskaper som Aureos og Statkraft NORFUND Power Invest (SN Power) som er etablert sammen med de strategiske partnerne Commonwealth Development Corporation (CDC) og Statkraft. Alle investeringene vurderes i forhold til sosiale og miljømessige hensyn, og i Afrika legges det særlig vekt på tiltak som øker bevisstheten rundt hiv og aids. Gjennom etablering av lokale investeringsfond bidrar NORFUND til å øke tilgangen til risikokapital til mindre bedrifter lokalt. Samtidig bidrar man til å bygge opp lokal finansiell og forretningsmessig kompetanse. NORFUND medvirker dermed til at også andre, kommersielle investorer, i større grad kan engasjere seg i utviklingsland.

Ved investeringer i fond arbeider NORFUND tett sammen med andre internasjonale finansieringsorganisasjoner, bl.a. Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC) og det britiske Commonwealth Development Corporation (CDC). NORFUND har også etablert et samarbeide med Aga Khan Fund for Economic Development (AKFED). AKFED er en verdifull samarbeidspartner gjennom sin kompetanse og lokalkunnskap om forretningsforhold i særlig sentral-Asia og Øst-Afrika. Samarbeidet mellom NORFUND og CDC er formalisert gjennom etableringen av fondsforvaltningsselskapet Aureos Capital som forvalter lokale og regionale fond rettet mot små og mellomstore bedrifter.

Gjennom selskapet Statkraft NORFUND Power Invest AS (SN Power), som NORFUND har etablert i samarbeid med Statkraft, bidrar NORFUND til økte investeringer innenfor fornybar energi i utviklingsland. Tilgang på energi og økende energikostnader er en utfordring for mange utviklingsland. Det er foretatt en særskilt avsetning av fondets kapital til energiformål, med vekt på fattige land i Afrika.

Innenfor bevilgningene til NORFUND har det siden budsjettåret 2002 vært foretatt en særskilt avsetning av midler til de minst utviklede land (MUL). Hensikten er å styrke NORFUNDs aktiviteter i disse landene ut over det som er mulig gjennom fondets ordinære virksomhet. Det legges spesielt vekt på økte investeringer i Afrika sør for Sahara.

NORFUNDs drift skal på sikt finansieres av dets løpende kapitalinntekter og avkastning på investeringer. Avkastningen ligger flere år frem i tid, og hoveddelen av fondets investeringer har en lang tidshorison, herunder ikke minst fondets betydelige investeringer i lokale investeringsfond, som har investeringshorison på 8-10 år. Som et ledd i arbeidet for å bygge opp fondet til en viss størrelse, vil NORFUND derfor fortsatt i en periode årlig bli tilført ny kapital. NORFUNDs rolle som egenkapitalinvestor i utviklingsland hvor en må forholde seg til politisk risiko så vel som uklare rettsforhold og mangelfull næringslovgivning, innebærer at fondet har en betydelig risikoeksponering. Departementet har en løpende dialog med NORFUND om fondets risikoprofil.

Samtidig som prinsippet om ubundet bistand ivaretas, skal NORFUND tilstrebe å styrke samarbeidet med norske bistandsaktører og norsk næringsliv hjemme og ute med sikte på å skape positive synergier og styrke evnen til å identifisere gode investeringsmuligheter, ikke minst i Norges samarbeidsland. Anbudsgarantiordningen som ble opprettet i 2004, og som skal stimulere til en mer aktiv deltakelse fra norske bedrifter i utviklingen av næringslivet i utviklingsland, er et virkemiddel for å oppnå dette.

For å stimulere til ytterligere engasjement i de minst utviklede landene, etablerte NORFUND i 2006 et eget lånevindu for direkte investeringer i minst utviklede land. Dette vil øke mulighetene NORFUND har til å gi lån og til å gå inn som medinvestor i mindre næringsprosjekter i de fattigste utviklingslandene der risikoen er spesielt stor, og hvor det er større behov for bl.a. faglig rådgivning.

Som ledd i oppfølgingen av rapporten om virkemidlene er det også opprettet en felles første-

linjetjeneste i samarbeid med Norad, som vil gjøre det enklere for næringslivet å forholde seg til de ulike virkemidlene for næringsutvikling i sør.

NORFUND ble fra og med 1. januar 2001 tillagt forvaltningen av låneporteføljen under Norads tidligere låneordning for utvikling av næringslivet i utviklingsland. Utestående fordringer samt renter og avdrag på de gjenstående lån tillegges NORFUNDs kapitalbase.

Samlede overføringer til NORFUND i 2005 var 494 mill. kroner, hvorav 9 mill. kroner over post 70 Nærings- og handelstiltak.

Mål

NORFUND skal gjennom sin virksomhet:

- foreta direkte investeringer og delta i lokale investeringsfond, herunder småbedriftsfond,
- ha minst 1/3 av sine samlede investeringer i de minst utviklede land, med særlig vekt på Afrika sør for Sahara,
- gi lån og garantier til bedrifter i utviklingsland,
- finansiere en anbudsgarantiordning for norske bedrifter som deltar i bistandsfinansierte utviklingsprosjekter,
- ha en særskilt satsning på fornybar energi og nye fornybare energiformer i utviklingsland,
- sikre at miljøhensyn er tilstrekkelig ivaretatt i fondets investeringer,
- sørge for at virksomheten som ledd i arbeidet med virksomheters samfunnsansvar ivaretar grunnleggende standarder for helse, miljø og sikkerhet,
- forvalte porteføljen av utestående lån under NORADs tidligere låneordning.

Rapport 2005

Pr. 31.12.05 hadde NORFUND juridisk forpliktet seg til investeringer for i alt 1,9 mrd. kroner i bedrifter og investeringsfond. Til sammen 31 pst. av investeringene var ved årsskiftet i land som er definert som de minst utviklede landene. Videre var 34 pst. i andre samarbeidsland for norsk bistand og 36 pst. i andre utviklingsland som defineres som andre lavinntektsland. NORFUND arbeider målrettet for å øke andelen investeringer i MUL.

I løpet av 2005 har NORFUND inngått avtaler om tre nye investeringer i finansinstitusjoner. I alt 53 mill. kroner er fordelt på Uganda Microfinance Ltd og hhv. Solidus Investment Fund SA og Corporacion Interfin SA i Latin-Amerika. Dette gir muligheter til økt utlån til små og mellomstore bedrifter. Investeringer i låneinstitusjoner rettet mot småforretak som ellers har vanskelig for å få lån, har store

ringvirkninger. Et eksempel på dette er Latin American Challenge Investment Fund (LACIF) som NORFUND har investert i over flere år. Dette er et regionalt fond i Latin-Amerika som finansierer mikrofinansinstitusjoner, som igjen gir kortsiktige lån til småbedrifter i en rekke bransjer. LACIF har seks ansatte. Mikrofinansinstitusjoner som LACIF finansierer har cirka 1 800 ansatte, og disse har igjen gitt lån til over 600 000 småbedrifter som typisk har mellom én og fem ansatte.

NORFUND har i 2005 avtalt nye direkteinvesteringer i enkeltforetak for i alt 182 mill. kroner. Det er investert 33,8 mill. kroner i Kabul Serena Hotell. Investeringen er gjort i samarbeid med Aga Khan Fund for Economic Development, og bidrar til gjenoppbygging av infrastruktur og sysselsetting det krigsherjete Afghanistan. Samarbeidet med Aga Khan Economic Fund forsterker den lokale og regionale forankringen i prosjektet. Videre er det gitt et lån på 10 mill. kroner til et fellesforetak mellom TTS Marine ASA og kinesiske partnere for produksjon av maritime kraner. Dette innebærer overføring av kompetanse innen både avansert teknologi og merkantil virksomhet. Det er avtalt en investering på ca. 56 mill. kroner i selskapet Afrinord Hotel Investment, etablert sammen med NORFUNDs søsterorganisasjoner i Danmark, Finland og Sverige og Rezidor SAS for utvikling og drift av nye hoteller i Afrika. Det forventes å ha 6-10 hoteller i drift i løpet av 3-5 år, flere av disse i minst utviklede land.

I 2005 er det avtalt nye fondsinvesteringer for til sammen 59 mill. kroner fordelt på tre fond: 20 mill. kroner i Vietnam Equity Fund, som vil bidra til økt lokal næringsutvikling bl.a. i forhold til landets prosess med å gjøre om statsbedrifter til private bedrifter. Videre vil NORFUND investere 18,4 mill. kroner i APIDC Biotech Fund i India, som investerer i indiske bioteknologiselskaper. NORFUND har tatt en ledende rolle i opprettelsen av en etisk komité i dette fondet, som vil ha vetorett i investeringsbeslutninger. Med en investering på cirka 20 mill. kroner i China Environment Fund, deltar NORFUND i et av de første fondene som er opprettet spesielt for investeringer i miljøteknologi og innrettet mot små og mellomstore bedrifter i Kina.

Fond forvaltet av Aureos Capital Ltd og andre fond som NORFUND er medinvestor i, hadde i 2005 investeringer i til sammen 110 bedrifter. Til sammen 28 av disse investeringene ble foretatt i 2005, derav fem i Afrika, seks på Balkan, fem i Sentral-Amerika, syv i Sør- og Sørøst-Asia og fem i Kina. Aureos hadde ved årsskiftet cirka 2 mrd. kroner under forvaltning i 16 egenkapitalfond i hhv. Afrika, Mellom-Amerika, Sør- og Sørøst-Asia. Det

har i 2005 vært arbeidet med etablering av et nytt Aureos Sør-Asia-fond (ASAF) som vil dekke Sri Lanka, India og Bangladesh, med sikte på operasjonalisering i begynnelsen av 2006.

SN Power har etter sitt tredje hele driftsår eierinteresser i 15 vannkraftverk på i alt 207 megawatt i hhv. Peru, India og Sri Lanka. SN Power og samarbeidspartnere arbeider med flere utbyggingsplaner i Chile, Peru, India, Filippinene, Mosambik og Uganda. På Sri Lanka planlegges det flere små vannkraftverk som kan bidra til å redusere avhengigheten av oljefyrte kraftverk. I Mosambik diskuteres en modell for privat/offentlig eierskap og opprusting av to vannkraftanlegg. I Uganda vurderes det å bygge flere småkraftverk som ledd i et energiutviklingsprogram støttet av Verdensbanken, og der målet er å gi 400 000 husholdninger tilgang til elektrisitet i løpet av ti år.

Anbudsgarantiordningen, som ble opprettet av i 2004, er et nytt virkemiddel som skal stimulere til en mer aktiv deltakelse fra norske bedrifter i utviklingen av næringsliv i utviklingsland. Fordi det kan gå forholdsvis lang tid fra polise utstedes til anbudet garantien gjelder blir avgjort, er erfaringene med ordningen, som administreres av GIEK, ennå begrenset. Per 30.06.06 er det den totale eksponeringen under ordningen 4 mill. kroner. Siden ordningen ble etablert er det i alt kommet inn 45 søknader, og det er så langt utstedt 31 garantipoliser. Ifølge GIEKs opplysninger er minst fire anbud vunnet. Erstatning er utbetalt til åtte søkere med i alt 584 629 kroner.

Ordningen har i de to første årene hatt forholdsvis få brukere. Ifølge GIEK gjelder 87 pst. av søknadene tre selskaper. Alle er innenfor konsulentmiljøet i Norge. NORFUND og GIEK arbeider med å få ordningen bedre kjent i markedet. Når ordningen er blitt mer etablert, vil man kunne vurdere hvorvidt det forholdsvis lave antallet brukere er en generell tendens. En avventer derfor videre erfaring med ordningen.

Porteføljen av lån til bedrifter i utviklingsland, overført fra Norad i 2001, utgjorde ved utgangen av 2005 27 lån på i alt 146,7 mill. kroner, etter at seks lån ble fullt tilbakebetalt i løpet av året. Lånene er blitt nedbetalt med 58 mill. kroner i 2005, og det er i tillegg betalt 6,3 mill. kroner i renter.

I 2005 har NORFUND integrert måling av utviklingseffekter i fondets porteføljestyringssystem. Det innebærer en vesentlig styrkning av linjeansvaret for utviklingsforhold og en understrekning av prosjektleders ansvar for ivaretagelse av hensynet til miljø-, sosiale og andre utviklingskriterier. Følgende aspekter skal vurderes og følges opp jevnlig i alle investeringer: arbeidsplasser, skatte-

inntekter til vertslandet, utvikling av markedet, anti-korrupsjon og virksomhetsstyring, opplæring og teknologioverføring, effekt for kvinner samt sosiale og miljømessige standarder.

Et eksempel på en investering som gir store økonomiske og sosiale utviklingseffekter, er GrameenPhone i Bangladesh hvor Telenor er majoritets-eier. NORFUND har gitt et lån på 65 mill. kroner til selskapet, som i løpet av åtte år har blitt det ledende mobiltelefonselskapet i Bangladesh, med over to millioner brukere. GrameenPhone har cirka 1 500 egne ansatte. Virksomheten gir i tillegg inntekt til over 100 000 mennesker gjennom lokal telefonutleie. En stor andel av disse er kvinner, som på denne måten kan oppnå en inntekt på over det dobbelte av gjennomsnittsinntekten i Bangladesh. Et annet eksempel er fiske-foredlingsbedriften Nicafish i Nicaragua der NORFUND både er medeier gjennom fondet CASEIF, og dessuten har gitt et lån direkte på 10 mill. kroner. Dette selskapet har 84 ansatte og gir i tillegg arbeid til 150 personer innen fiske, transport og salg, hvorav 95 pst. av produksjonen eksporteres til USA.

Ved utgangen av 2005 var det cirka 7 500 arbeidsplasser i virksomheter som NORFUND har direkteinvesteringer i. I bedriftene i de lokale og regionale fondene som NORFUND har investert i, er det i alt cirka 55 000 ansatte. For NORFUNDs

investeringer, spesielt i finansinstitusjoner, vil de underliggende prosjektene i tillegg utgjøre et betydelig antall arbeidsplasser. Videre skapes det positive ringvirkninger og ytterligere arbeidsplasser ved at underleverandører og andre næringer nyter godt av økte investeringer i området.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 485 mill. kroner, fordelt mellom en bevilgning på 143,75 mill. kroner under post 75 Tapsavsetning og en bevilgning på 341,25 mill. kroner under post 95 Grunnfondskapital. Av det samlede forslag til bevilgninger avsettes 285 mill. kroner til ordinær kapitalpåfylling, fordelt med 71,25 mill. kroner til tapsavsetning (post 75) og 213,75 mill. kroner til grunnfondskapital (post 95). Det foreslås videre avsatt 80 mill. kroner øremerket til investeringer i de minst utviklede landene, hvorav 40 mill. kroner til tapsavsetning og 40 mill. kroner til grunnfondskapital, 10 mill. kroner til videreføring av en låneordning mot mindre prosjekter i de minst utviklede landene, hvorav 5 mill. kroner til tapsavsetning og 5 mill. kroner til grunnfondskapital, og 110 mill. kroner øremerket til investeringer i energisektoren, fordelt med 27,5 mill. kroner til tapsavsetning og 82,5 mill. kroner til grunnfondskapital.

Kap. 162 Overgangsbistand (gap)

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	1 089 662	776 500	868 500
	Sum kap. 162	1 089 662	776 500	868 500

Formålet med bevilgningen er å bidra til fredsbygging og utvikling i land som søker å arbeide seg ut av dyptgående voldelige konflikter eller til land som har vært rammet av særlig omfattende og alvorlige naturkatastrofer. Norge støtter mekanismer for gjenoppbygging av infrastruktur og sentrale, offentlige funksjoner i land som er i ferd med å arbeide seg ut av voldelig konflikt. Bevilgningen skal primært brukes til å forsterke den internasjonale innsatsen og bidra til å bygge bro mellom humanitær bistand og mer langsiktig utviklings-samarbeid.

Arbeidet for å forebygge konflikt, skape, bevare og bygge fred er en prioritert oppgave i norsk utenrikspolitikk. Fredsbyggingens mål er å forebygge voldelig konflikt, støtte opp under freds-

prosesser, og å bygge opp samfunn etter konflikt slik at vold ikke gjenopptas. Overgangsbistanden er et virkemiddel for fleksibel støtte til det internasjonale arbeidet med fredsbygging i overgangssituasjoner.

Det er helt avgjørende med et helhetlig perspektiv på fredsbyggingen som inkluderer aspekter ved sikkerhet, godt styresett, rettsstat, menneskerettigheter, og økonomisk og sosial utvikling.

Det er nødvendig med en tett kopling mellom politiske virkemidler, humanitær bistand og langsiktig økonomisk utviklings-samarbeid for å lykkes i fredsarbeid. Det legges opp til en tett samordning med bl.a. støtten som gis over kapittel 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter og programkategori 03.10 Bilateral bistand.

Enkelte innsatsområder i overgangsbistand er tilsvarende den humanitære innsatsen eller mer langsiktig utviklingssamarbeid, men kontekst og formål er annerledes og krever en freds- og konfliktsensitiv tilnærming.

Norge arbeider i bilaterale, regionale og multilaterale sammenhenger for å fremme god givervaksis i konfliktforebyggende og fredsbyggende innsats. Det innebærer vektlegging av nasjonalt eierskap, koordinering av den internasjonale samfunnets innsats og harmonisering av prosedyrer. Norge arbeider også for felles konfliktanalyser og behovsvurderinger. Norge vil vanligvis gå inn for felles finansieringsmekanismer i overgangssituasjoner der det er mange givere og en svak myndighetsstruktur. Norge har i nært samarbeid med Verdensbanken satt i gang en gjennomgang av de ulike flergiverfond som i de senere år har blitt benyttet i postkonflikt eller etter store naturkatastrofer. Erfaringen fra gjennomgangen vil bidra til å utvikle flergiverfondsmekanismen til å bli et mer effektivt verktøy for gjenoppbygging.

Arbeidet for et reformert og styrket FN og sterkere multilaterale institusjoner vil pågå på mange arenaer. FN-toppmøtet høsten 2005 la føringer på viktige områder, innen fredsbygging, menneskerettigheter, sikkerhet og ansvaret for å beskytte utsatte grupper. Norge skal bidra til å styrke FNs reformarbeid i skjæringspunktet mellom humanitær innsats og utviklingsvirksomhet. Overgangsbistand vil også støtte andre FN-organisasjoner og tiltak for økt samordning og harmonisering mellom FN og de internasjonale finansinstitusjonene.

Norge har et bredt og langsiktig engasjement i enkelte land som omfatter løpende dialog med lokale myndigheter, det internasjonale samfunnet og det sivile samfunn. Norsk innsats må settes inn der den vil utgjøre en tilleggsverdi for den samlede internasjonale innsatsen.

Der hvor norske frivillige organisasjoner kan bidra med særskilt kunnskap, kompetanse eller nettverk vil de kunne bli vurdert som kanal for bistanden. Hvor viktig det sivile samfunn er i det enkelte land, hvor det sivile samfunn har mest å bidra med i forhold til landets freds- og utviklingsprosess, og om norske organisasjoner er relevante som partnere for lokale sivilsamfunnsaktører er spørsmål som vurderes. Dette vil også bli sett i lys av hvordan norske organisasjoner kan levere tjenester til befolkningen i en overgangsfase som bidrar til at befolkningen får en fredsgevinst ved at de raskt ser at levekårene bedres.

Kvinner holder ofte det lille som gjenstår av samfunnsfunksjoner oppe i områder preget av langvarig krig. Kvinner utfører det meste av produktivt arbeid, og tar i mange samfunn ansvaret for

barnas skolegang og helse. Kvinner deltar i fredsprosesser og fredsbygging men en styrking av deres posisjon og rolle vil være viktig for å bidra til å skape varig fred og utvikling.

Barn er en spesielt sårbar gruppe i konfliktsituasjoner. I tråd med Strategi for barn og ungdom i utviklingssamarbeid (2005) vil det derfor være aktuelt å støtte initiativ som retter seg spesielt mot barns situasjon.

Norske bidrag til fredsbygging og gjenoppbyggingen må tilpasses utfordringer i det enkelte land. Det er den aktuelle og konkrete situasjonen som avgjør valg av innstasjonsområder og kanal. Det gis normalt ikke støtte til organisasjoner som ikke allerede har et etablert kontaktnett i det aktuelle området.

Bevilgningen er ikke en søknadsbasert ordning.

Post 70 Overgangsbistand (gap), kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Stortingets ekstrabevilgning (St.prp. nr. 36 (2004-2005)) i forbindelse med flodbølgekatastrofen rundt det Indiske hav til nødhjelp og gjenoppbygging har foruten å dekke akutte humanitære behov bidratt til en gradvis normalisering av forholdene for ofrene. Katastrofens dimensjoner tilsier at gjenoppbyggingsarbeidet vil pågå over lang tid. Det kan derfor være aktuelt å videreføre en begrenset støtte til gjenoppbygging i tsunami berørte områder også i 2007 for å sikre en tilfredsstillende fullføring av igangsatte tiltak. Denne støtten vil i så fall være innenfor den økonomiske rammen som opprinnelig ble avsatt i forbindelse med flodbølgekatastrofen.

Varig fred og bærekraftig utvikling er det overordnede målet for Norges samarbeid med Sri Lanka. Overgangsbistand kan brukes til å støtte tiltak som kan fremme og styrke fredsprosesser og understøtte Norges rolle som tilrettelegger.

I Indonesia ble det i etterkant av flodbølgekatastrofen inngått en fredsavtale mellom partene i konflikten i Aceh. Det kan være aktuelt å bruke bevilgningen til å støtte oppfølging av denne fredsavtalen.

Norge forsterker sitt engasjement for stabilisering, sikkerhet og utvikling i Afghanistan. Overgangsbistand kan brukes til tiltak som kan støtte opp under og styrke nasjonale planer for stabilisering og utvikling. Innsats innen godt styresett og offentlig sektor reform, utdanning, og landsbygdutvikling kan bli aktuelt.

Nivå på og innretning av arbeidet i disse landene vil i stor grad avhenge av den politiske utvik-

lingen og framdriften i arbeidet for å skape fred og stabilitet som grunnlag for samfunnsbygging og utvikling. En videreføring av støtten til gjenoppbygging kan også bli aktuelt etter andre naturkatastrofer, som f.eks. jordskjelvet i Pakistan. Utvikling mot en fredsavtale i Nepal gjør det også aktuelt å bruke overgangsbistand til å støtte denne prosessen.

I Afrika spiller regionale og subregionale organisasjoner, men også land som Sør-Afrika og Nigeria, en stadig sterkere rolle i arbeidet for fredsbygging og gjenreising etter konflikt. AU og ECOWAS har opprettet egne fredsfond for å finansiere slike tiltak. AU har satt i gang en prosess for å utvikle en felles forståelse for hvilken rolle afrikanske land bør spille i gjenoppbyggingen av land som har vært rammet av konflikt. Det er derfor i økende grad aktuelt å søke samarbeid med afrikanske partnere.

I Sudan er det avgjørende at det internasjonale samfunn støtter opp om gjennomføringen av fredsavtalen som ble inngått i januar 2005. For at freden skal holde er det viktig at befolkningen ser en bedring av levekårene. Flere hundretusen internt fordrevne og flyktninger er i ferd med å vende hjem og har behov for hjelp med å etablere seg på nytt. I Sør-Sudan er ny administrasjon innsatt. Denne må gis støtte til å styre og forvalte ressurser og til å delta i utformingen av nasjonal politikk. Som vertskap for giverlandskonferansen for Sudan i 2005 har Norge en viktig rolle å spille.

Norge ønsker å styrke engasjementet i forhold til fred og utvikling i Somalia. Det vil være vesentlig at Norge bidrar med fortsatt støtte til de føderale overgangsmyndighetene for Somalia, samtidig som finansielle bidrag kanaliseres inn mot gjenoppbygging både i Somalia og Somaliland.

En vellykket overgang fra konflikt til fred i Great Lakes regionen har konsekvenser for mange omkringliggende land og vil derfor være avgjørende for en videre positiv utvikling i hele subregionen. Utfordringene i DR Kongo er fortsatt store og norsk innsats vil prioritere tiltak som kan bidra til en positiv politisk utvikling. Norge vil lede landformatet for Burundi i FNs Fredsbyggingskomisjon. Norsk støtte til overgangsprosessen i Burundi vurderes som en viktig kanal for både nasjonal og regional utvikling, stabilitet og sikkerhet. Den politiske utviklingen i Rwanda vil følges tett opp for eventuell støtte. Nivå og innretning av arbeidet i Great Lakes regionen vil i stor grad avhenge av den politiske utviklingen og framdriften i arbeidet for å skape fred og stabilitet.

I Mano River-regionen (Sierra Leone, Liberia, Guinea) er økonomien skakkjørt og myndighetene svake. Infrastrukturen i Liberia og Sierra Leone er

rasert etter mange års brutal borgerkrig. Grensene er porøse, og uro i ett av landene kan lett spre seg til et annet. Det gjelder også i forhold til Elfenbenskysten, som er inne i en avgjørende FN-ledet fredsprosess. Stabilitet i dette landet er en forutsetning for regional stabilitet. Det er derfor avgjørende at støtte til disse landene sees i sammenheng.

Med Hamas-regjeringens overtakelse står man overfor et linjeskift i den internasjonale støtten til Det palestinske området. De økonomiske, politiske og humanitære konsekvensene for den palestinske befolkningen er meget alvorlige. Det er bred internasjonal enighet om at humanitær støtte til befolkningen må fortsette. Samtidig er det viktig å opprettholde statsbyggingsagendaen som målsetting for norsk bistand til Det palestinske området. Det kan også være aktuelt å vurdere støtte til gjenoppbygging i Libanon.

Den aktuelle politiske og sosioøkonomiske situasjonen og FNs sentrale rolle som hovedansvarlig for det internasjonale samfunns innsats tilsier et engasjementet på Haiti. Støtten vil primært kanaliseres gjennom FN-systemet og rettes inn mot institusjonsbygging basert på rettsstatsprinsipper og fattigdomsbekjempelse. Bidrag til å styrke kunnskap om Haitis sosiale og økonomiske forhold og styrke kvinners deltakelse gjenoppbyggingen vil også bli vurdert.

Gjennom et samarbeid med Redd Barna vil det bli lagt ekstra vekt på bistand til utdanning for barn i konfliktsituasjoner.

I 2007 vil det være en sentral utfordring å innrette arbeidet med overgangsbistand slik at Norge bidrar til å styrke FNs organisasjoner i oppfølgingen av reformarbeid, innen både utvikling og humanitær virksomhet, på strategisk nivå og operasjonelt på landnivå. Overgangsbistand vil også støtte tiltak for økt samordning og harmonisering mellom FN og de internasjonale finansinstitusjonene.

Det er også viktig å sikre at bevilgningen kan være et fleksibelt redskap til å kunne reagere raskt på nye situasjoner i enkeltland og -regioner.

Mål

Bevilgningen planlegges brukt til å bidra til utvikling og fredsbygging i land som søker å arbeide seg ut av voldelige konflikter eller har vært utsatt for omfattende naturkatastrofer. Overgangsbistand skal i den sammenheng:

- bidra til å styrke det internasjonale samfunns kapasitet og kompetanse til å bidra i slike sammenhenger, herunder til FNs nye fredsbyggingsfond,

- støtte tiltak med oppbygging og gjenoppbygging av infrastruktur, samt grunnleggende offentlige funksjoner og sivile strukturer (politiske og administrative),
- bidra med støtte til tiltak for varige løsninger for flyktninger, internt fordrevne personer og tidligere soldater, og støtte opp om demobiliserings- og reintegreringstiltak,
- støtte tiltak for fremme av forsoning, demokrati og respekt for menneskerettigheter.

Rapport 2005

Samarbeidet med FN-organisasjonene og Verdensbanken om deres rolle, innsats og samvirke i post-konflikt og etter omfattende naturkatastrofer har blitt videreført i 2005. Disse institusjonene har vært de mest brukte kanalene for overgangs- og bistand og de mottok ca 70 pst. av bevilgningen.

FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) har med sitt mandat vært spesielt opptatt av å finne varige løsninger for flyktninger og har derfor inkludert fattigdomsreduksjon og utviklingsprogrammer som en vesentlig del av innsatsen. Slike løsninger inkluderer et helt sett av ulike utviklings- og programmer. Norge har bidratt til videreutvikle UNHCR på dette området og å gjennomføre koordinerte tiltak med en helhetlig tilnærming til flyktninger i overgangssituasjoner på landnivå.

For å kunne bidra til en rask og fleksibel finansiering av innovativt arbeid i ustabile lavinntektsland, land som blant annet er rammet av voldelig konflikt, ble det gitt støtte til Verdensbankens fond for konfliktrammede land. Denne støtten bidrar til at Verdensbanken får et verktøy til involveres tidligere i overgangssituasjoner på landnivå.

FNs utviklingsprogram (UNDP) fond for konfliktforebygging og gjenoppbygging ble støttet med 20 mill. kroner. Gjennom støtte til dette fondet har Norge blant annet støttet de faglige og utviklingspolitiske temaene som framstår som særlig sentrale i det internasjonale arbeidet for fredsbygging.

Afghanistan mottok 80 mill. kroner. Støtten til det multilaterale flergiverfondet (ARTF) ble videreført. Afghanske myndigheter hadde behov for betydelig støtte til driftsbudsjettet, til tross for innsatsen for å høyne de nasjonale inntektene. En evaluering av fondet viser at det er en effektiv mekanisme for å styrke myndighetenes statsbyggende innsats. Det er viktig for å sikre fred og stabilitet at utviklingsprogrammene når ut i distriktene. Støtte til landsbygdutviklingsprogrammer bidro til dette. Narkotikaøkonomien er blitt en sentral destabiliserende faktor i Afghanistan, og det ble gitt støtte til

programmer for narkotikabekjempelse. Det ble lagt vekt på å skape alternative leveveier for bondene. Det ble også gitt støtte til avvikling av nasjonale valg.

I Sudan ble det anvendt 300 mill. kroner. 195 mill. kroner av disse ble gitt via to flergiverfond, et for nord og et for sør, administrert av Verdensbanken, til tiltak innen helse, utdanning og utbedring av veinettet. Gjennom norske frivillige organisasjoner ble det gitt støtte til utbedring av sosiale tjenester og til matvaresikkerhet. Det ble gitt støtte til FN arbeid med å legge til rette for tilbakevending av flyktninger og internt fordrevne.

I Burundi ble det anvendt 20 mill. kroner. Hovedfokuset for innsatsen i Burundi var å støtte tilbakevending av flyktninger og internt fordrevne. Dette ble gjort gjennom støtte til programmer for retur og reintegrering av flyktninger i regi av ulike FN organisasjoner. I tillegg ble det gitt støtte til ulike rehabiliteringsprosjekter rettet bl.a. mot flyktninger, rehabilitering av offentlig infrastruktur og demobilisering av soldater.

I DR Kongo ble det anvendt 40 mill. kroner. Støtten ble kanalisert gjennom ulike FN organisasjoner, inkludert Unicef til arbeid med demobilisering av barnesoldater og UNDP til forberedelse til valg. Også ulike norske frivillige organisasjoner mottok støtte til sitt arbeid i DR Kongo som omfattet blant annet støtte til arbeid med rehabilitering, fred og forsoning og støtte til arbeid for stabilisering av lokalsamfunn.

25 mill. kroner ble anvendt i Somalia. Norge har bidratt til etablering av de føderale overgangs-institusjonene og kompetansebygging inne i Somalia. Fremdriften i fredsprosessen var imidlertid svært svak i 2005 grunnet sterke spenninger internt i parlament og regjering. Det har også vært bidrag innefor områdene sikkerhet, demobilisering, reintegrering og gjenoppbygging gjennom FN og frivillige organisasjoner både i Somalia og Somaliland. Norge støttet gjennomføringen av en felles behovsgjennomgang som danner grunnlaget for videre prioriteringer for fred og utvikling med en planlagt giverkonferanse i 2006.

I Sierra Leone ble det anvendt 15 mill. kroner. Norge støttet FN arbeid for reintegrering av barnesoldater og andre ofre for borgerkrigen, herunder sysselsetting av ungdom, samt tiltak rettet inn mot lokaldemokrati og folkelig deltakelse. Støtte til grunnleggende skolegang, opplæring og sysselsettingstiltak har vært kanalisert gjennom Flyktningshjelpen og FN utviklingsfond, UNDP.

Det ble anvendt 70 mill. kroner til FN organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) til straktiltak i Gaza og Vestbredden etter den israelske tilbaketrekking fra Gaza. Målgruppen var en

stor og særlig utsatt palestinsk befolkningsgruppe, med tilbud om utdanning, helse, sysselsettingstiltak, samt nødhjelp og sosialhjelp i særlig trenge områder.

I Irak ble det anvendt 46 mill. kroner. Bistanden ble kanalisert gjennom International Reconstruction Fund Facility for Iraq (IRFFI). Fondet skal bidra til gjenoppbygging i Irak og det er todelt og administreres av Verdensbanken og FN.

Gjenoppbygging etter flodbølgen i Asia

Mange av landene rundt det indiske hav ble rammet av flodbølgen i romjula 2004. Indonesia og Sri Lanka ble hardest rammet, men land som Maldivene, India, Thailand, Somalia og Seychellene fikk også omfattende ødeleggelser.

Det var viktig raskt å komme i gang med gjenoppbyggings tiltak og å støtte opp om koordinert innsats gjennom FN. Det ble bevilget midler til tiltak under FN-appellen til Sri Lanka, Indonesia og Somalia, samt til regionale tiltak. Støtten er bl.a. gitt til UNDP for å styrke nasjonale og lokale myndigheters kapasitet til å lede gjenoppbyggingsarbeidet, til FAO, WHO og UNEP.

I Indonesia ble hoveddelen av midlene kanalisert gjennom flergiverfondet Multi Donor Trust Fund for Aceh and North Sumatra (MDFANS) som administreres av Verdensbanken. Myndighetenes gjenoppbyggingsorgan Rehabilitation and Reconstruction of Aceh, Nias and North Sumatra (BRR) har avgjørende innflytelse på hvilke prosjekter som finansieres gjennom fondet. Erfaringene med fondet er positive, til tross for en noe sen oppstart av aktiviteter. Det er videre gitt støtte til husbygging, til lokal næringsutvikling og til miljørettede tiltak. Norsk fagkompetanse har bidratt med kartlegging av ødeleggelser av havbunnen som nedbryting av korallrev og utarbeiding av kartunderlag for de ødelagte landområder. Kartunderlaget har blitt svært nyttig i planlegging av gjenoppbyggingsarbeidet,

Også på Sri Lanka var det planer om et flergiverfond basert på en avtale mellom myndighetene og LTTE om rettferdig fordeling av bistand til gjenoppbygging i nord og øst. Av politiske årsaker ble fondet i november 2005 suspendert på ube-

stemt tid. Norge hadde avsatt 125 mill. kroner til dette fondet. Ubrukte midler er overført til tsunamitiltak i 2006. Norsk støtte til Sri Lanka, ut over FN-appellen, ble konsentrert om sektorene fiske, sysselsetting og utdanning. På fiskerisektoren er gjenoppbyggingsbehovene nå i stor grad dekket. På øvrige områder har det vist seg å ta lenger tid enn forventet å gjennomføre gjenoppbyggingsaktiviteter. En rekke tiltak vil derfor først bli ferdigstilt i 2006.

Etter anmodning fra thailandske myndigheter har norsk fagkompetanse bidratt til gjenoppbygging av fiskerisektoren. Det er også gitt støtte til en lokal thailandsk organisasjon som ivaretar interessene til svakstilte grupper som arbeidsmigranter og sigøynere i de rammede områdene. Det er videre gitt støtte til husbygging på Maldivene.

I etterkant av flodbølgen har det vært et stort fokus på behovet for varslingsystemer og rutiner. Det er gitt støtte til FN-organisasjonene ISDR og Unesco for å sikre internasjonal koordinering av innsatsen på dette området, samt for å bidra til å styrke ansvarlig fagmyndigheter i land med svak kompetanse på dette feltet.

Det ble kanalisert 5 mill. kroner via FAO til rehabilitering av småskalafiskeri i berørte områder i Puntland i Somalia.

Gjenoppbyggingsarbeidet har enkelte steder vært preget av mange aktører, rikelig med midler, mistanke om korrupsjon, manglende koordinering, svak lokal kapasitet, kortsiktig innsats og mangelfull lokalkunnskap. For å begrense slike negative trender har det fra norsk side blant annet blitt lagt vekt på å støtte institusjoner og organisasjoner som gjennom tidligere arbeid har vist at de har god kjennskap til lokale forhold og utfordringer.

Fra norsk side har det blitt lagt vekt på å følge nøye opp evalueringer, gjennomganger og de prosesser som er igangsatt i regi av en felles internasjonal evalueringsenhet Tsunami Evaluation *Coalition*.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 868,5 mill. kroner.

Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	1 228 252	270 000	325 000
71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	1 504 599	1 694 752	2 125 434
	Sum kap. 163	2 732 851	1 964 752	2 450 434

Humanitær bistand er en integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Foruten å redde liv, lindre nød og sikre beskyttelse, legges det vekt på en helhetlig vurdering av humanitær bistand i forhold til øvrige utenrikspolitiske målsetninger og virkemidler, herunder forebygging av konflikter og naturkatastrofer, fred og forsoningsinnsats, og arbeid for menneskerettigheter og demokratisk utvikling.

Tiltak for å fremme menneskerettigheter er en del av den humanitære bistanden, og det er glidende overganger mellom denne posten og freds- og forsoningstiltak under kap. 164, post 70. Det legges vekt på hvordan arbeidet for menneskerettigheter bidrar til å redusere risikoen for konflikt og danne grunnlag for stabile fredsløsninger. Tiltakene samordnes også med andre bevilgninger, jf. bl.a. kap. 162 Overgangsbistand og kap. 164, post 72 Utvikling og nedrustning. Generelle kriterier for innsatsene er valg av gode og hensiktsmessige kanaler, koordinering, måloppnåelse, effektiv bruk av beredskapsvarer og personell og samordning av virkemidlene.

Det er fortsatt behov for bedre internasjonal koordinering, bedre responskapasitet og bedre finansieringsordninger i den humanitære bistanden. FN har en sentral koordinerende rolle og regjeringen legger vekt på å styrke FNs mulighet og evne til å koordinere innsatsen i humanitære kriser, bl.a. i tråd med rapporten fra FNs-reformpanel, som ble lagt frem høsten 2006. Samtidig er det behov for økt humanitær bistand på globalt nivå. FNs nødhjelpsappeller er i all hovedsak underfinansiert.

Norge vil arbeide for å sette forebygging av humanitære kriser høyere på den internasjonale dagsorden og bidra til at humanitære organisasjoner står bedre rustet til å håndtere kriser som inntrer på kort varsel, bl.a. gjennom forutsigbare og betydelige bidrag til FNs nødhjelpsfond og støtte til gjennomføringen av den såkalte sektortilnærmingen («cluster approach»). FNs sentrale nødhjelpsfond, CERF, skal bidra til at også land som får liten medieoppmerksomhet, får tilført nød-

vendige nødhjelpsressurser. Prøveordninger med humanitære fond på landnivå er også et viktig tiltak for å sikre rask og god finansiering av den humanitære innsatsen.

Regjeringen vil prioritere arbeidet for å sikre en bedre beskyttelse av internt fordrevne personer. Internt fordrevne er en meget sårbar gruppe, som i konfliktrammede områder kontinuerlig utsettes for vold og overgrep. Tiltak for bedret sikkerhet, herunder politiske initiativ, er påkrevd. Samtidig vil den nye sektortilnærmingen være et konkret bidrag for å bedre det internasjonale samfunnet innsats på dette området. Tiltak rettet mot kvinners og barns spesielle stilling i konflikt og humanitære kriser vil bli prioritert. Regjeringen vil arbeide for å støtte og inkludere kvinner mer aktivt i freds- og forsoningsprosesser, og oppfølging av Regjeringens handlingsplan om oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet vil stå sentralt. Tiltak for å avhjelpe de humanitære konsekvenser av landminer, klaseammunisjon og håndvåpen vil likeledes ha høy prioritet.

Regjeringen er bekymret for at humanitært hjelpepersonell er offer for målrettede angrep i konfliktområder, noe som har klart negative konsekvenser for de nødlidende. For å styrke hjelpearbeidets legitimitet og lokale forankring i konfliktområder, vil regjeringen videreføre arbeidet for å inkludere flere ikke-vestlige land i den internasjonale humanitære dialog, bl.a. i samarbeid med FNs kontor for koordinering av humanitær innsats (OCHA). Den lokale forankringen søkes også styrket gjennom kapasitetsstyrkingstiltak, herunder bruk av beredskapsordninger som inkluderer lokalt personell.

Regjeringen legger også vekt på å sikre en klarrest mulig rollefordeling mellom humanitær og militær innsats i internasjonale operasjoner. Humanitære grunnprinsipper om humanitet, nøytralitet og upartiskhet må ivaretas i den løpende sivilmilitære koordinering. Dette ligger til grunn for Norges innsats bl.a. i Afghanistan, hvor Norge er engasjert både med militære styrker, politibidrag, utvi-

klingsbistand og humanitær bistand. Regjeringen vil videreføre dialogen med norske humanitære organisasjoner om disse spørsmålene, herunder om vår deltakelse i såkalte Provincial Reconstruction Teams i Afghanistan. Militær innsats i store, akutte naturkatastrofer må likeledes bygge på en klar rollefordeling og forståelse.

Det norske beredskapssystemet NOREPS vil fortsatt gjøre en viktig del av den norske kriseberedskapen. Systemet er et samarbeid mellom departementet, norske frivillige organisasjoner, Innovasjon Norge og norske produsenter av varer og tjenester til innsats i nødhjelpsoperasjoner. NOREPS gir FN-organisasjoner og andre humanitære organisasjoner rask tilgang til velprøvde nødhjelpsprodukter. Produktene er underlagt strenge krav til kvalitet, og produsentenes leveringsdyktighet blir tillagt vekt. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap administrerer støttemoduler for nødhjelpsoperasjoner. Gjennom stående personellordninger som NORSTAFF, administrert av Flyktninghjelpen, bidrar Norge med humanitært personell til hurtig innsats i kriseområder.

Tilskuddene under kapittelet er engangsbidrag og gis vesentlig som støtte til konkrete programmer og prosjekter. Tiltak innenfor humanitær bistand forbindes med grunnleggende risiko gitt at bevilgningene benyttes i land og regioner preget av kriser og konflikt. Forvaltningsrutinene vurderes derfor løpende med sikte på et mest mulig robust system. Tilskuddene kanaliseres i hovedsak gjennom FN-systemet, norske frivillige organisasjoner og Det internasjonale Røde Kors-systemet. For den del av bevilgningene som overføres som bidrag til nærmere angitte FN-organisasjoner, vil enkelte punkter i Økonomireglementet om krav til rapportering ikke være aktuelle. Organisasjonene som Norge er medlem av har egne kontrollordninger for oppfølging av og rapportering om bruk av midlene.

I 2005 ble 51,2 pst. av bevilgningen under kap. 163 kanalisert gjennom FN, mens 48,8 pst. gikk via andre kanaler. Dette inkluderer støtte til den internasjonale Røde Korskomiteen, som har et mandat i henhold til Genève-konvensjonene om beskyttelse av sivile i væpnet konflikt. Den humanitære innsatsen ble sterkt preget av de mange og omfattende naturkatastrofene, i første rekke flodbølgekatastrofen i Det indiske hav i desember 2004 og jordskjelvet i Kashmir høsten 2005. Disse katastrofene kom i tillegg til de vedvarende alvorlige konfliktskape krisene særlig i Afrika (bl.a. Darfur-provinsen i Sudan, Den demokratiske republikken Kongo og Nord-Uganda), og satte det internasjonale respons-systemet på en alvorlig prøve. Det ble bevilget til sammen om lag 900 mill kr i tillegg til det regulære

nødhjelpsbudsjettet som følge av flodbølgen og jordskjelvet. I denne situasjonen var FN en spesielt viktig og hensiktsmessig kanal også for norsk humanitær bistand.

Høykommissæren for flyktninger (UNHCR) er med sitt beskyttelsesmandat i forhold til flyktninger, en sentral aktør på det humanitære området. Norge arbeider for at UNHCR øker sin innsats overfor internt fordrevne personer. Midler blir kanalisert både via det generelle bidraget, jf. kap. 170, post 74, samt ved støtte til region- og landappeller der UNHCR er en viktig aktør. Den samlede bistanden til UNHCR i 2005 beløp seg til vel 381,6 mill. kroner og inkluderer bidrag over andre bevilgninger, herunder det generelle bidraget på 170 mill. kroner, jf. kap. 170, post 74.

Andre viktige FN-organisasjoner er FNs barnefond, FNs kontor for koordinering av humanitær bistand, FNs matvareprogram og FNs Høykommissær for menneskerettigheter. I tillegg til FN-organisasjonene er Flyktninghjelpen, Kirkens Nødhjelp, Norsk Folkehjelp og Norges Røde Kors de viktigste kanalene. Disse organisasjonene har sammen med Redd Barna utviklet spesialkompetanse på ulike felt innenfor humanitær bistand. Norges Røde Kors var i 2005 største mottaker blant de norske frivillige organisasjonene med 354,5 mill. kroner over denne bevilgningen. Dette inkluderer den omfattende støtten til det internasjonale Røde Kors-systemet.

Post 70 Naturkatastrofer, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Antall naturkatastrofer har økt sterkt de senere år, samtidig som vi med jevne mellomrom har fått erfare at slike katastrofer kan få enorme dimensjoner. På denne bakgrunn bevilget Stortinget i 2005 hele tre ganger ekstra midler som bidrag til å lindre nød og redusere lidelser etter henholdsvis flodbølgekatastrofen i sørøst-Asia i desember 2004 og jordskjelvet i Pakistan/Kashmir høsten 2005. Den norske bistanden til ofre for naturkatastrofer konsentrerer seg om å hjelpe mennesker og lokalsamfunn i utviklingsland. Utviklingslandene står ofte langt svakere stilt enn industrialiserte land til å møte slike katastrofer, både når det gjelder forebyggende tiltak, økonomiske og administrative ressurser, infrastruktur og beredskapssystemer. Store befolkningsgrupper som på forhånd har det vanskelig, får ofte sin livssituasjon dramatisk forverret av flom, jordskjelv, tørke og matmangel, sykkloner, jordras eller skader som følge av gresshopper og andre skadedyr.

Behovet for nødhjelp i forbindelse med naturkatastrofer er stort, særlig i Afrika. Ofte ser vi at

menneskeskapt aktivitet bidrar til å utløse eller forsterke naturgitte fenomener, med store tap av liv og omfattende materielle ødeleggelser som følge. Det er grunn til å frykte at antallet naturkatastrofer vil være stort også i 2007, med tilhørende behov for norske bidrag til hjelpeinnsats. Regjeringen vektlegger at Norge skal være en viktig bidragsyter på nødhjelpsfeltet, samtidig som vår innsats for å forebygge katastrofer skal økes. Bruken av denne bevilgningen vil bli sett i sammenheng med kap. 163, post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter og innsats av mer langsiktig karakter, jf. regionbevilgningene (post 78) under kap. 150-153 og kap. 162 Overgangsbiand.

Norge deltar aktivt i et bredt internasjonalt forebyggende arbeid rettet mot naturkatastrofer, og fra norsk side er det lagt vekt på å se forebygging i nær sammenheng med en bærekraftig forvaltning av naturressurser og med utviklingsarbeid mer generelt. På samme måte er det fremholdt at godt styresett og adekvat lovverk er av betydning for hvordan lokalsamfunn makter å håndtere naturkatastrofer. Forebygging av naturkatastrofer må også ses i sammenheng med forebygging av komplekse kriser, jf. kap. 163, post 71. Det internasjonale beredskapsarbeidet er i første rekke konsentrert om etableringen av et regionalt varslingsarbeid i Det indiske hav, etter mønster av det systemet som gjennom 40 år har vært i virksomhet i Stillehavet. Siktemålet er imidlertid etableringen av et internasjonalt system for varslingsarbeid av naturkatastrofer i sin alminnelighet. Særlig viktig er det å bygge opp robuste nasjonale systemer, og en del av de norske bidragene i dette arbeidet har vært øremerket til innsats i land rundt Det indiske hav som i særlig grad har behov for økonomisk og faglig bistand.

De bredere reformer av det internasjonale humanitære responsapparatet, som ledes av FNs kontor for koordinering av humanitær bistand (OCHA), er direkte relevant for naturkatastrofer. Norge støtter aktivt opp om dette arbeidet. Norske bidrag til FNs nødhjelpsfond (CERF) kan dekkes over denne posten og over kap. 163.71. Det er behov for klare retningslinjer for militære aktørers assistanse i akutte naturkatastrofer, og Norge samarbeider med FN og andre om dette.

FN-organisasjoner, Røde Korssystemet og frivillige humanitære organisasjoner er de mest benyttede kanalene for norsk naturkatastrofebistand. Fra norsk side kanaliseres betydelige beløp til ulike beredskapstiltak i utviklingsland, og beredskapskomponenter er inkludert i mange andre tiltak. Regjeringen fortsetter samarbeidet med Innovasjon Norge, norske bedrifter og frivillige organisasjoner i å videreutvikle beredskaps-

systemet NOREPS. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har også en viktig rolle i dette arbeidet.

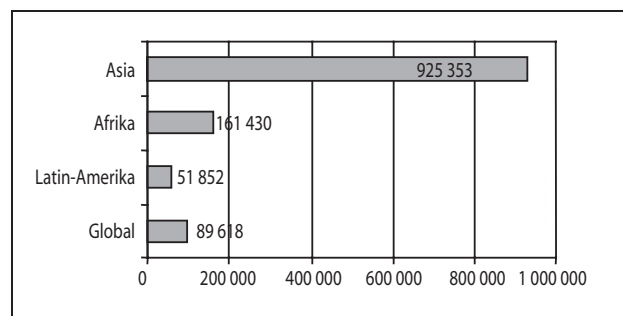
Midlene under bevilgningen blir bl.a. brukt til ulike konferanser, seminarer, delegasjonsbesøk m.m. i regi av Utenriksdepartementet, både i og utenfor Norge.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- yte rask, effektiv og kvalitativt god humanitær bistand til ofre for naturkatastrofer i ulike deler av verden,
- styrke samarbeidet med norske frivillige organisasjoner for å sikre et mest mulig raskt, fleksibelt og robust system for akutt nødhjelp,
- styrke samarbeidet med relevante FN-organisasjoner for å sikre et mest mulig raskt, fleksibelt og robust system for akutt nødhjelp, herunder bidra til en mest mulig rasjonell bruk av FNs nødhjelpsfond (CERF),
- bidra til styrket beredskap for håndtering av naturkatastrofer, herunder for eksempel beredskapslagre og trening av hjelpepersonell,
- støtte tiltak som kan bidra til å forebygge naturkatastrofer som flom, tørke og jordskjelv, herunder også analysearbeid, evaluering og forskning basert på erfaringer fra tidligere naturkatastrofer.

Rapport 2005

Figur 8.1 Geografisk fordeling av forbruket i 2005 (i tusen kroner)

Naturkatastrofemidlene har de senere år hatt en bred geografisk fordeling, men i 2005 beslagla flodbølgekatastrofen i sørøst-Asia og jordskjelvet i Pakistan/Kashmir en stor del av midlene. Norge finansierte i tillegg nødhjelpsinnsett i Afrika, Karibia og i andre deler av Asia.

Gjennom tre separate vedtak bevilget Stortinget i 2005 tilleggsmidler til denne posten etter større naturkatastrofer. Av de ekstra midlene som ble bevilget gjennom St.prp. nr. 36 (2004-2005)

Om bistand i forbindelse med flodbølgekatastrofen rundt Det indiske hav, ble 400 mill. kroner øremerket til humanitær innsats. Midlene ble raskt utbetalt gjennom FNs humanitære organisasjoner, Røde Kors og frivillige organisasjoner. Man la vekt på å støtte frivillige organisasjoner som hadde en eksisterende tilstedeværelse i de rammede områder, og som raskt kunne komme i gang med operasjonell innsats. Hovedinntrykket er at den humanitære responsen på katastrofen var omfattende og relativt effektiv. Den internasjonale humanitære bistanden etter flodbølgen nådde et rekordhøyt nivå, og de humanitære hjelpeorganisasjonenes nødhjelpsaktiviteter ble finansiert. På grunn av det store antallet bidragsytere har koordineringen av innsatsen vært svært utfordrende, se kap. 162, post 70.

Gjennom St.prp. nr. 3 (2005-2006) Om bistand i forbindelse med naturkatastrofer bevilget Stortinget 300 mill. kroner i tillegg til denne posten. Bakgrunnen var at man i løpet av relativt kort tid både måtte håndtere jordskjelvet i Pakistan, orkan og påfølgende flom og jordras i Mellom-Amerika og en alvorlig tørkesituasjon i flere afrikanske land sør for Sahara. Nærmere 250 mill. kroner ble benyttet til den første hjelpeinnsatsen etter jordskjelvet i Pakistan, mens i alt 50 mill. kroner ble bevilget som ekstra midler til nødhjelpsinnset i hhv. Afrika og Latin-Amerika.

Gjennom St.prp. nr. 9 (2005-2006) Om bistand i forbindelse med jordskjelvet i Sør-Asia bevilget Stortinget ytterligere 260 mill. kroner til FNs hjelpeinnsats i de rammede områder, slik at til sammen over 500 mill. kroner ble benyttet til innsats etter jordskjelvet.

Gjennom egnede interne systemer og gode rutiner for samarbeid med FN og norske frivillige organisasjoner kunne Norge meget raskt stille nødhjelp til disposisjon under disse katastrofene. De mest sentrale innsatsfaktorene var husvære, medisiner og utstyr på helseområdet, vann og sanitære forbedringer, logistikk samt mat. Samtidig ble det ytet bistand til rehabilitering og til et bredt forebyggende arbeid, bl.a. gjennom det internasjonale Røde Korssystemet og FN-organer. NOREPS ble brukt aktivt av FN og frivillige organisasjoner. I en aktiv og tett dialog med FN-organisasjoner og norske frivillige organisasjoner ble rutiner for planlegging, gjennomføring og rapportering samt oppfølging tillagt stor vekt.

Norge deltar i den brede internasjonale evalueringen av bistanden etter flodbølgen i Det indiske hav. Også etter jordskjelvet i Pakistan er det igangsatt flere evalueringer. Resultatene av disse vil foreligge høsten 2006.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 325 mill. kroner.

Post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Humanitære kriser skyldes ofte et samspill av årsaker, hvor konflikter, dårlig styresett, brudd på menneskerettighetene, svak infrastruktur, fattigdom, lav matvaresikkerhet og naturgitte forhold forsterker hverandre. I de fleste tilfeller kan de humanitære krisene i stor grad sies å være direkte eller indirekte menneskeskapte. På grunn av krisenes sammensatte årsaker er det viktig å se den humanitære innsatsen i sammenheng med den øvrige utenriks- og utviklingspolitikken. Arbeidet for å styrke menneskerettigheter og demokrati, herunder kvinners rettigheter og deltagelse, er integrert i denne posten, og innsatsen har nære bånd til arbeidet for fred og forsoning, jf. kap. 164, post 70. Det legges også vekt på samordning mellom virkemidlene under denne posten og kapittel 162, post 70 Overgangsbistand og kap. 164, post 72 Utvikling og nedrustning.

De fleste av dagens konflikter forekommer innenfor, snarere enn mellom stater, eller de utspiller seg på flere lands territorium, men med borgerkrigens karakteristika. Tendensen i de senere årene har vært at konfliktene blir mer langvarige, og at sivile – særlig kvinner og barn – i stadig større omfang blir rammet. Et vedvarende høyt antall konflikter har ført til et stort antall flyktninger og internt fordrevne personer med behov for beskyttelse og assistanse. FN har en sentral rolle i den humanitære innsatsen, spesielt som internasjonalt koordinerende organ og ved at en rekke FN-organer bidrar betydelig på det humanitære området. Bidrag til FNs nødhjelpsfond (CERF) kan dekkes over denne posten og kap. 163, post 70 Naturkatastrofer. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har gjennom Flyktningkonvensjonen av 1951 et særlig beskyttelsesmandat for flyktninger. Når det gjelder det store antall internt fordrevne personer, som ikke har krysset en internasjonal grense, har ansvaret vært mindre klart. Et viktig mål med de pågående humanitære reformprosesser ledet av FN er derfor å styrke beskyttelsen av internt fordrevne.

Grove brudd på menneskerettighetene preger fortsatt hverdagen i mange utviklingsland, særlig i konfliktområder. Vold og utnyttelse bl.a. i form av seksuelle overgrep mot kvinner og barn, er blitt et kjennetegn ved mange konflikter, noe som tilsier økt oppmerksomhet om deres menneskerettig-

hetssituasjon. Sårbare grupper blir ofte ytterligere sårbare i konflikter og deres behov for beskyttelse øker. Kampen mot internasjonal terrorisme setter vernet av grunnleggende menneskerettigheter på prøve.

Midlene under posten blir bl.a. brukt til ulike konferanser, seminarer og delegasjonsbesøk i regi av Utenriksdepartementet, både i og utenfor Norge.

Det tas sikte på at menneskerettighetsarbeidet skal gjøres mer effektivt ved en konsentrasjon om et mindre antall rettigheter av strategisk betydning.

Minetiltak er i mange situasjoner avgjørende for gjenoppbygging og normalisering av livsgrunnlaget i samfunn som har vært rammet av krig og konflikt. Tiltakene omfatter støtte til mineofre, minerydding, forebyggende tiltak og støtte til annet arbeid under Minekonvensjonen. Det legges for hvert område vekt på styrking av lokal kompetanse. De humanitære lidelser forårsaket av klaseammunisjon og illegal bruk og omsetning av håndvåpen er store, jf. også kap. 164, post 72 Utvikling og nedrustning.

Den norske innsatsen konsentreres om land der det er store udekkede humanitære behov, der Norge har spesielle forutsetninger for å bidra eller der tiltakene støtter opp under freds- og forsoningsprosesser. Prioriterte grupper er barn, kvinner, minoriteter og urfolk. Regjeringen legger vekt på å bidra til bedre samordning mellom humanitære og andre politiske tiltak slik at humanitær innsats blir et supplement til og ikke en erstatning for annen politisk handling. Gode tiltak som fremmer menneskerettigheter, herunder kvinners rettigheter og likestilling, og rettsstatsprinsipper i den arabiske verden er prioritert.

Økende fokus vil rettes mot forebygging av humanitære kriser. Dette innebærer bl.a. at humanitær innsats må ses i sammenheng med støtte til politiske prosesser for fred, forsoning og fredsbyggende tiltak. Et annet viktig område er det langsiktige arbeidet med forebygging av naturkatastrofer og konsekvenser av disse. Det er viktig å sikre størst mulig klarhet i forholdet mellom humanitær og militær innsats, slik at humanitære grunnprinsipper om humanitet, upartiskhet og nøytralitet ikke undergraves.

Mål

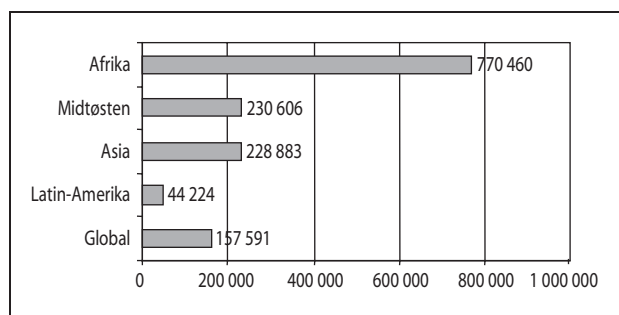
Bevilgningen skal brukes til å:

- bidra til utvikling av, kunnskap om og respekt for humanitære grunnprinsipper om humanitet, uavhengighet, upartiskhet og nøytralitet. Arbeide for bedre koordinering og en klar

- arbeidsdeling mellom humanitære og militære aktører i tråd med disse prinsippene, bl.a. i FN, gi beskyttelse, yte rask, effektiv og kvalitativt god humanitær bistand til flyktninger, internt fordrevne personer og andre risikoutsatte grupper som er rammet av nødssituasjoner gjennom politiske tiltak og betydelige bidrag til FN, Røde Korssystemet og frivillige organisasjoner,
- styrke innsatsen for forebygging av humanitære katastrofer ved å underbygge politiske prosesser for fred og forsoning, fremme av menneskerettigheter, herunder likestilling, demokratiltak, samt gjennom tiltak for økt internasjonal kriseberedskap og støtte til oppbygging av lokal krisekapasitet. Dette skal gjøres i samarbeid med FN, andre internasjonale organisasjoner, enkeltland og frivillige organisasjoner,
- bidra til reform av det internasjonale humanitære responsapparatet, som ledes av FNs kontor for koordinering av humanitære aktiviteter (OCHA). Regjeringen vil støtte reformtiltak som omfatter både arbeidet med naturkatastrofer og komplekse humanitære kriser og støtte tiltak for bedre koordinering, bedre responskapasitet og bedre finansiering, herunder forutsigbar og betydelig støtte til FNs nødhjelpsfond, CERF,
- sikre at rettigheter, deltakelse og beskyttelse integreres i den humanitære bistanden, med vekt på kjønnsdimensjonen, jf. oppfølging av Regjeringens handlingsplan om oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet. Arbeidet for å hindre vold mot kvinner og barn vil bli styrket, herunder menneskehandel. Det vil i større grad bli lagt vekt på å øke kvinners, barns og andres deltakelse og innflytelse i forhold som angår dem selv,
- videreføre arbeidet for internasjonal oppfølging av Konvensjonen om forbud mot antipersonellminer og støtte til humanitære minetiltak. Videreføre støtte til arbeidet for å hindre humanitære problemer knyttet til illegal omsetning og bruk av håndvåpen. Arbeide for å etablere en prosess for et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon og støtte humanitære tiltak knyttet til bruk av klaseammunisjon,
- støtte opp om det normative og operative arbeidet til FNs høykommissær for flyktninger slik at organisasjonen forblir en sterk aktør på det humanitære området. Arbeide for at UNHCR tar et klarere ansvar for internt fordrevne personer,
- trappe opp innsatsen for menneskerettighetsforkjempere,

- støtte opp om det normative og operative arbeidet til FNs høykommissær for menneskerettigheter,
- vektlegge arbeidet for yringsfrihet, religions- og livssynsfrihet, rettsstatsprinsipper, bekjempelse av dødsstraff, tortur og rasisme,
- styrke innsatsen for likestilling, mot diskriminering av lesbiske og homofile samt økonomiske og sosiale rettigheter,
- styrke arbeidet for beskyttelse av menneskerettighetene i land i overgangsfaser, i forbindelse med fredsprosesser og i postkonflikt,
- styrke arbeidet med menneskerettighetsdialoger med utvalgte land – Kina, Indonesia og Vietnam,
- støtte tiltak som understøtter næringslivets samfunnsansvar, blant dem FNs Global Compact, Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), samt den planlagte internasjonale konferansen om samfunnsansvar i Oslo i mars 2007.

Rapport 2005

Figur 8.2 Viser geografisk fordeling av forbruket i 2005 (i tusen kroner)

Afrika

Afrika hadde de største humanitære behovene og det største antallet flyktninger og internt fordrevne i 2005. Halvparten av verdens 24 millioner internt fordrevne befinner seg i Afrika, med Sudan, Uganda og DR Kongo som de mest omfattende konfliktene. I tillegg til at mange land preges av konflikter, er lav matvaresikkerhet og underernæring et voksende problem i det sørlige Afrika, Øst-Afrika og på Afrikas Horn. Dette skyldes flere forhold, men kombinasjonen av tørke/matmangel, hiv og aids, fattigdom og dårlig styresett utgjør en hovedfaktor. Seksualisert vold og andre grove menneskerettighetsbrudd var utbredt i flere konflikter i Afrika, bl.a. i Sudan, Nord-Uganda og DR Kongo. I mange av disse konfliktene er bruk av barnesoldater et alvorlig problem.

Fredsavtalen mellom regjeringen i Sudan og SPLM/A (Sør-Sudan) førte til bedret tilgang for humanitære aktører i de krigsrammede områdene i Sør og startet en spontan retur av flyktninger og internt fordrevne med store utfordringer knyttet til beskyttelse og assistanse. Stadige brudd på den humanitære våpenhvilen førte til at sikkerhetsituasjonen for sivilbefolkningen i Darfur-regionen i Sudan igjen ble kritisk siste halvår 2005. Over 2 millioner mennesker var fullstendig avhengige av nødhjelp samtidig med at humanitære hjelpeorganisasjoner fikk stadig større problemer med å nå ut. Norge fortsatte sitt engasjement i fredsforhandlingene i Abuja og bidro med betydelige midler både for å støtte opp om de politiske prosessene, og for å avhjelpe den humanitære krisen i Darfur og utfordringene i andre deler av Sudan. Norsk bistand gikk bl.a. til helsetiltak, matvarebistand, minerydding og beskyttelsestiltak for internt fordrevne som registrering av enkeltpersoner og drift av flyktningleire.

Den uløste grensekonflikten mellom Eritrea og Etiopia har medført at store ressurser i de to land har blitt kanalisert til forsvarssektoren. Konflikten har også vanskeliggjort innsats for å styrke menneskerettigheter, demokrati og det sivile samfunn. Det har vært lagt ned store ressurser for å sikre tilbakevending av internt fordrevne eritreere. Andre prioriterte tiltak i Eritrea har vært innenfor områdene vann, ernæring, helse og matvaresikkerhet. Over halve befolkningen på 4 millioner mennesker hadde behov for matvarehjelp.

Den humanitære situasjonen i Etiopia var vanskelig i 2005. Myndighetene har iverksatt tiltak knyttet til styrking av tiltak for de kronisk matvaresikre befolkningsgrupper på om lag 5-6 millioner personer. Parlamentsvalget i 15. mai 2005 førte til voldelige sammenstøt. Arbeidet til fremme av godt styresett og menneskerettigheter fortsetter. Den norske støtten var konsentrert innenfor sektorene ernæring, vann, utdanning innen nødhjelp og helse.

Somalia har vært uten regjering siden 1991. I Sør og Sentral Somalia har fraværet av en stat ført til at klansystemet dominerer. Pastoralistenes flyttinger knyttet til tilgang på beiter og vann førte ofte til lokale voldelige konflikter og migrasjoner av fordrevne familier. Prioriterte sektorer for norske bidrag var vann, helse, ernæring og utdanning innen nødhjelp. I tillegg ble det gitt støtte til tiltak for å fremme arbeidet til den somaliske overgangsregjering og Parlamentet i Somalia, inkl. innenfor sikkerhetstiltak (politi), menneskerettigheter og demokrati.

Situasjonen i Sentral-Afrika var også i 2005 preget av krig, konflikt og en alvorlig humanitær situasjon. Parallelt pågikk imidlertid fredsprosesser i

Den demokratiske republikken Kongo og Burundi. I Burundi har denne prosessen bidratt til en viss bedring av den humanitære situasjonen. Konfliktene er komplekse, med mange interne og eksterne aktører, skiftende allianser og med involvering fra naboland. Kamp om Kongos ressurser er en sentral drivkraft. Det har vært en sentral oppgave for det internasjonale samfunn å støtte opp om fredsprosessene og overgang til stabile styresett. Norge har bidratt til tiltak for å sikre demobilisering og reintegrering av tidligere soldater, inkludert barnesoldater. Også i 2005 ble det rapportert om at FN-soldater i Den demokratiske republikken Kongo var skyldige i seksuelle overgrep mot kvinner og barn. Samtidig har bl.a. Norges engasjement, inkludert økonomiske bidrag, bidratt til å skape en betydelig høyere oppmerksomhet om behovet for å motvirke og forebygge slike hendelser innad i FN-systemet. Norge har bidratt til helsetiltak til kvinner utsatt for seksualisert vold samt andre nødhjelpstiltak. Krigen i Nord-Uganda har medført store lidelser for sivilbefolkningen. I denne konflikten har barn vært særlig hardt rammet fordi kidnapping og bruk av barn som soldater har vært en sentral del av strategien til opprørsbevegelsen Herrens frigjøringshær (LRA).

Politisk uro og humanitære problemer preget flere av de vestafrikanske landene i 2005. Norge ga støtte bl.a. til drift av leire for internt fordrevne, helsetiltak, valgassistanse og sikkerhetssektorreform. Norge bidro med 31,5 mill. kroner til den akutte sultkrisen i Niger sommeren 2005. I Elfenbenskysten var det til tross for flere fredsavtaler fortsatt store humanitære behov, spesielt vest og nord i landet. I Liberia vant Ellen Johnson Sirleaf de første demokratiske valgene etter den 14 år lange borgerkrigen. Det ble gitt støtte til et UNIFEM-prosjekt Gender Justice in Liberia, bl.a. registrering av kvinnelige velgere, noe som bidro til å mobilisere kvinner til støtte for Afrikas første folkevalgte kvinnelige statsleder.

Norge har lagt vekt på å opprettholde et regionalt fokus på den svært vanskelige situasjonen for mange av landene i det sørlige Afrika. FNs generalsekretær har oppfordret til økt internasjonal oppmerksomhet om regionen, som er preget av en kombinasjon av matvarekrise, store hiv- og aidsproblemer med en tiltagende overvekt av kvinner og jenter blant de nysmittede, og svak politisk ledelse. Den humanitære situasjonen i Zimbabwe ble forverret i 2005, også pga. myndighetenes aksjoner mot uregulerte bosettinger og næringsvirksomhet fra mai 2005 (den såkalte operasjon «Murambatsvina» eller «Restore Order»). Norge har bl.a. bidratt med tiltak for de som ble rammet av denne operasjonen. Man har videreført støtten

til målrettede helse- og ernæringstiltak overfor skolebarn.

Asia

Flodbølgekatastrofen i Det indiske hav som inntraff 26. desember 2004 og jordskjelvet i Pakistan 8. oktober 2005, preget den humanitære støtten til regionen i 2005, jf. kap. 163, post 70 Naturkatastrofer, kap. 162, post 70 Overgangsbiand og kap. 160, post 70 Sivilt samfunn. Denne støtten ble hovedsakelig gitt fra Stortingets tilleggsbevilgninger. Flodbølgens enorme ødeleggelse og den påfølgende massive, internasjonale bistanden satte også sitt preg på eksisterende humanitært arbeid i regionen. Også jordskjelvet i Pakistan påvirket den internasjonale humanitære innsatsen i 2005 i betydelig grad.

Narkotikaproduksjon i stort omfang og en vanskelig sikkerhetssituasjon betegnet forholdene i Afghanistan i 2005 og hindrer fortsatt mange steder normal humanitær virksomhet. Til tross for dette var det en viss bedring i den humanitære situasjonen. Reintegrering av hjemvendte flyktninger og internt fordrevne personer skapte betydelige utfordringer. Støtte ble gitt bl.a. til helseprosjekter, minetiltak, anti-narkotikaittak og demobilisering.

I Sri Lanka har man hatt et aktivt humanitært engasjement over lengre tid, hovedsakelig rettet inn mot de humanitære konsekvensene av konflikten i landet, og for å støtte opp om den norske tilretteleggerrollen i fredsprosessene. I 2005 gjorde flodbølgekatastrofen at den konflikttrettede bistanden ble midlertidig redusert, da organisasjonene ikke var i stand til å opprettholde like sterk innsats på dette feltet parallelt med nødhjelpsinnnsatsen som følge av flodbølgen. Like fullt ble det fra norsk side lagt vekt på en konfliktsensitiv tilnærming til tsunami-innsatsen, og opprettholdt den konflikttrelaterte støtten der det var mulig. Situasjonen begynte å normalisere seg mot slutten av året. Støtte ble bl.a. gitt til tiltak for kvinner og barn, helse og husvære.

Fra norsk side har man lagt vekt på at den humanitære bistanden til Myanmar så langt som mulig legger til rette for en nasjonal forsoningsprosess, samtidig som man avhjelper humanitære behov. Prioriterte tiltak har vært knyttet til lokal kapasitetsbygging og støtte til det sivile samfunn. Den humanitære situasjonen for de burmesiske flyktningene i Thailand og for internt fordrevne i grenseområdene, som Norge støttet, var fortsatt kritisk.

I Nord-Korea var 2005 preget av en gradvis innstramning i tilgangen for humanitære aktører,

frem til det nordkoreanske regimet på høsten vedtok å stanse alt humanitært arbeid. Denne beslutningen har vist seg å være noe fleksibel. Fra norsk side arbeidet man aktivt for å opprettholde en sterkest mulig internasjonal, humanitær tilstedeværelse i landet, hovedsakelig FN og Røde Kors. Norge har støttet landbruks- og matvaretiltak, helseprosjekter og forebygging av fugleinfluenza.

Hovedtyngden av norsk innsats i Nepal er langsiktig, men det har vært gitt noe humanitær støtte bl.a. til Røde Kors og Redd Barna.

Flodbølgekatastrofen i Det indiske hav bidro til at den humanitære innsatsen i Indonesia konsentrerte seg om bistand til ofrene for katastrofen, jf. kap. 163, post 70 Naturkatastrofer, kap. 162, post 70 Overgangsbistand og kap 160, post 70 Sivilt samfunn. Fredsavtalen mellom myndighetene og opprørerne i Aceh som fulgte etter katastrofen vil etter alt å dømme bidra til en forbedring av den humanitære situasjonen på lengre sikt. Det ble gitt støtte til overvåkingsmekanismen Aceh Monitoring Mission.

Midtøsten

Den humanitære situasjonen i Det palestinske området var svært alvorlig i 2005 grunnet negativ økonomisk og sosial utvikling som følge av stengningspolitikken. Antallet fattige fortsatte å øke for femte år på rad og arbeidsløsheten var svært høy, særlig hos den yngre del av befolkningen. Det var behov for omfattende helsetiltak, gjenoppbygging av hus, matvarebistand samt beskyttelse av sivile og internerte.

Støtten rettet mot palestinske flyktninger i Sør-Libanon ble videreført. I Irak ble midlene kanalisert via FN-systemet, Røde Korssystemet og norske frivillige organisasjoners pågående programmer i landet. Det ble bidratt på områder hvor Norge har spesiell kompetanse og erfaring, bl.a. helse, vann og sanitet, rehabilitering av vannrenseanlegg og humanitære minetiltak.

I Libanon og Jordan ble de humanitære tiltakene spesielt rettet inn mot minerydding, helse, utdanning og rehabilitering. Det ble også gitt støtte til styrking av internasjonal humanitærrett i Libanon og Syria.

I samarbeid med FN har Norge engasjert seg for å styrke kjennskapen til og oppslutningen om humanitære verdier i og rundt Midtøsten. Vi har bl.a. gitt støtte til et prosjekt i regi av OCHA for å styrke dialogen med land i Midtøsten om humanitære spørsmål samt etablert en beredskapsstyrke med personell fra regionen (NORMIDEAST), som administreres av Flyktninghjelpen.

Latin-Amerika

Den humanitære bistanden til Colombia, som i hovedsak er innrettet mot tiltak for internt fordrevne personer, ble opprettholdt. Den humanitære situasjonen i Haiti var fortsatt vanskelig, men mindre prekær enn tidligere. Dette gjorde det mulig å redusere den humanitære innsatsen i landet noe. Norges innsats er primært knyttet til å støtte opp om fredsprosessen i landet. Norge støttet Organisasjonen av Amerikanske Staters mine-ryddingsprogram i Guatemala.

Generelle tiltak

Norge videreførte i 2005 innsatsen for å styrke koordineringen av den humanitære bistanden, bl.a. gjennom støtte til OCHA. Norge bidro med 40 mill. kroner i kjernestøtte til OCHA i 2005. Norge var en aktiv støttespiller for etableringen av FNs reviderte nødhjelpsfond (CERF). Fondet skal sørge for hurtigere respons og finansiering i de første kritiske dagene av en humanitær katastrofe, fokusere på viktige forebyggende tiltak i en krisesituasjon, samt sørge for bedre humanitær innsats i glemte kriser.

Erfaringene fra tsunamien og jordskjelvet i Pakistan illustrerte behovet for koordinering og arbeidsdeling mellom humanitære og militære aktører for å sikre effektivitet, god ressursutnyttelse og ivareta prinsipper om uavhengighet, upartiskhet og nøytralitet i humanitær innsats. Fra norsk side har vi hatt en aktiv profil på dette området, både i dialogen med frivillige organisasjoner, i FN og i andre internasjonale fora.

Norge arrangerte en internasjonal konferanse i 2005 om FNs integrerte fredsoperasjoner, hvor behovet for et tilstrekkelig og sikkert handlingsrom for humanitære aktører sto sentralt. Norge har også arbeidet aktivt for å bidra til et hensiktsmessig sivilmilitært samvirke i Afghanistan, bl.a. i forbindelse med NATOs og Norges engasjement i Provincial Reconstruction Teams (PRT).

Norge har siden vedtaket om en Minekonvensjonen i 1997 engasjert seg aktivt i støtte til humanitære minetiltak som assistanse til mineofre og mineryddingstiltak, og bidro i 2005 med totalt om lag 230 mill. kroner til slike tiltak. Mineryddingstiltak har også medført rydding av andre eksplosive etterlatenskaper som klaseammunisjon.

Håndvåpen utgjorde også i 2005 et stort humanitært problem i flere deler av verden, og Norge har engasjert seg innen flere tiltaksområder. Det ble gitt støtte til praktisk rettede prosjekter i regioner som er særlig rammet, samt støtte til kartleg-

ging av de ulike problemstillingene og innsatsområdene for tiltak framover.

Støtten til konkrete menneskerettighetstiltak ble videreført. Det ble bl.a. gitt støtte til organisasjoner som beskytter menneskerettighetsforsvarere, organisasjoner som bistår ofre for menneskerettighetsbrudd, informasjons- og opplæringstiltak, støtte til tiltak som styrker toleranse, tros- og ytringsfrihet, urbefolkningstiltak og arbeid mot rasisme. Støtten ble kanalisert gjennom norske, lokale og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner samt FN-systemet, herunder Høykommissæren for menneskerettigheter.

Menneskerettighetsdialogene med Kina, Vietnam og Indonesia ble videreført. Norsk ressursbank for demokratibyggning og menneskerettigheter (NORDEM) utførte oppdrag som omfattet bl.a. valgobservasjon og teknisk valgassistanse, overvåkning av menneskerettighetssituasjonen og deltakelse i demokratiseringsarbeid.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 2 125,434 mill. kroner.

Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	385 053	580 900	760 900
71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	1 006 715	750 000	600 000
72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	5 040	25 600	45 600
73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>		271 250	293 750
	Sum kap. 164	1 396 808	1 627 750	1 700 250

Post 70 Fred, forsoning og demokratiltak, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Krig og væpnet konflikt preger mange fattige land. Det er også tette bånd mellom konflikt og utvikling. Behovet for tiltak som kan forebygge eller bidra til å løse konflikter er derfor stort.

Bevilgningen skal bidra til forebygging og/eller løsning av lokale eller regionale konflikter ved støtte til freds- og forsoningsprosesser og fredsbyggende tiltak.

Internasjonal fred og sikkerhet er en hovedoppgave for FN. I en rekke konflikter er imidlertid ikke FN og det internasjonale samfunn i stand til å mobilisere tilstrekkelig innsats og ressurser til å forebygge og løse konflikter, planlegge og gjennomføre fredsbevarende operasjoner og andre fredsbyggende tiltak.

Ved siden av engasjementet gjennom FN-systemet og andre multilaterale fora, er det derfor viktig at enkeltland bidrar også i andre sammenhenger. I noen prosesser har Norge en markant rolle, pga. en vurdering av at Norge i en gitt situasjon kan bidra på en måte andre aktører ikke kan. I andre prosesser støtter Norge andre aktørers virksomhet.

Freds- og forsoningstiltak igangsettes og gjennomføres i ulike sammenhenger og på ulike nivåer. Dyptgående konflikter løses ikke bare gjennom fredsprosesser hvor politiske ledere deltar, men også gjennom aktiv deltakelse fra det sivile samfunn. Det er derfor viktig å ha en bred innfallsvinkel til konflikthåndtering.

Støtte til freds- og forsoningstiltak kan samspille med og forsterke den humanitære bistanden som gis under kap. 163, post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter, og det kan være glidende overganger mellom ulike typer tiltak. Det er viktig at bevilgningene ses i sammenheng med kap. 162, post 70 Overgangsbiand. Konfliktene er ofte komplekse, og utfordringene når det gjelder å bidra til fred og forsoning krever ofte et langsiktig perspektiv.

Regjeringen ønsker å styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred og konfliktløsning. Gjennom kontakten med eksterne miljøer bygger departementet nettverk og utvikler generisk kompetanse på freds- og forsoningsspørsmål. Disse nettverkene og denne kompetansen brukes i de norske fredsengasjementene. Kompetansen er også tilgjengelig for andre lands og organisasjoners freds- og forsoningsvirksomhet.

Regjeringen vil arbeide videre for å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner og FNs innsats for fredsbygging. Dette innebærer både direkte støtte til FN samt til tiltak som bygger opp under FNs arbeid, f.eks. gjennom frivillige organisasjoner.

Implementeringen av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet skal prioriteres, slik at kjønns- og likestillingsperspektivet ivaretas som et tverrgående hensyn og gjennom målrettede tiltak i prosessene Norge er engasjert i. Norge skal være en pådriver internasjonalt for å styrke kvinners deltagelse og integreringen av kjønnsperspektivet i alt arbeid med konflikthåndtering.

Det vil bli lagt økt vekt på å etterstrebe at barn og unges rettigheter og beskyttelsesbehov blir adressert i konfliktforebyggende arbeid, fredsprosesser og i fredsbyggende tiltak hvor Norge er engasjert.

Tilskuddene som gis på dette området er engangsbidrag og gis vesentlig som støtte til konkrete programmer og prosjekter. Fred- og forsoningstiltak forbindes med grunnleggende risiko gitt at bevilgningene benyttes i land og regioner preget av kriser og konflikt. Forvaltningsrutinene vurderes derfor løpende med sikte på et mest mulig robust system. Behovet for langsiktighet for eksempel i forbindelse med løpende fredsprosesser, medfører at støtten til enkelte mottakere kan videreføres. Utbetalingene kanaliseres i hovedsak gjennom FN-systemet, norske og internasjonale organisasjoner samt til internasjonale overvåkingsmekanismer.

Bevilgningen vil også bli brukt til ulike møter, konferanser, seminarer, delegasjonsbesøk m.m. i regi av Utenriksdepartementet, både i og utenfor Norge.

Mål

Bevilgningen skal brukes til:

- politisk og diplomatisk engasjement, bl.a. ved tilrettelegging av dialog mellom parter,
- dialogtiltak som inkluderer representanter for det sivile samfunn,
- støtte til mekanismer som overvåker gjennomføringen av fremforhandlede avtaler mellom partene,
- støtte til tiltak som demonstrerer fordelene ved fred for den krigs- og konfliktrammede befolkning,
- støtte til tiltak som støtter opp under freds- og forsoningsprosesser,
- støtte til tiltak for å fremme kvinners deltagelse på alle nivåer, samt ivaretagelse av kjønns- og

likestillingsperspektivet i tiltak på konflikthåndteringsområdet.

Videre skal bevilgningen også brukes til:

- anvendt forskning og utredningsvirksomhet som er relevant for den norske engasjementet for fred og forsoning,
- tiltak for å styrke det sivile samfunns rolle i freds- og forsoningsprosesser gjennom bygging av demokratiske institusjoner og organisasjoner og økning av det generelle kunnskapsnivået om demokrati, internasjonal humanitær rett og menneskerettigheter,
- tiltak som fokuserer på menneskerettighetenes rolle i konflikter samt i freds- og forsoningsprosesser,
- tiltak for å fremme kvinners deltagelse i freds- og forsoningsprosesser og fredsbyggende tiltak, samt tiltak som fokuserer på kvinners rettigheter i konflikt,
- tiltak relatert til interreligiøs dialog med for å bidra til større forståelse og konfliktforebygging og konfliktløsning.

Rapport 2005

Regjeringen har styrket engasjementet for fred og forsoning. Det ble utbetalt 385,1 mill. kroner i 2005.

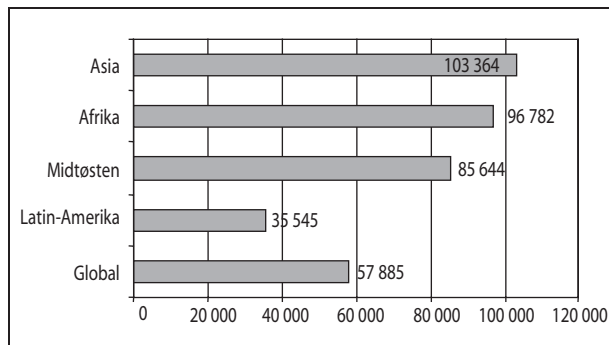
Norge hadde et bredt engasjement for fred og forsoning i Asia. På anmodning fra partene til fredsprosessen i Sri Lanka, myndighetene og de tamilske tigre (LTTE), arbeidet Norge i første halvdel av 2005 for å få på plass en fellesmekanisme for å håndtere den humanitære bistanden i etterkant av tsunamien. Partene signerte denne avtalen, men den ble ikke realisert da gjennomføringen er foreløpig stoppet i srilankisk rettsystem. Man har også på anmodning fra partene søkt å hjelpe partene med å ta opp igjen de formelle forhandlingene. Etter presidentvalget i november ble Norge anmodet av begge parter om å fortsette sitt arbeid som tilrettelegger for fredsprosessen. På Filippinene har Norge fortsatt arbeidet som tilrettelegger av fredsprosessen mellom regjeringa og kommunistbevegelsen i landet. En viktig oppgave har vært å bidra til partenes sonderinger for å finne en vei tilbake til forhandlingsbordet. Norge har bidratt til overvåkingen av implementeringen av fredsavtalen i Aceh i Indonesia. En har fortsatt støtten til den burmesiske opposisjonen og organisasjoner som arbeider for demokrati og fredelig løsning av konflikten og har økt støtten til tiltak inne i Myanmar. I Afghanistan ble det gitt støtte til ulike freds- og menneskerettighetsfremmende tiltak.

Man videreførte det aktive arbeidet for fred og konfliktløsning i Afrika. I Sudan bistøtte Norge, USA og Storbritannia i felleskap aktivt partene og IGAD (Intergovernmental Authority on Development) under hele fredsforhandlingsprosessen, som ledet frem til en fredsavtale mellom den sudanske regjeringen og Sudan People's Liberation Movement (SPLM). Norge spilte en ledende rolle for å bidra til gjennomføringen av avtalen, blant annet ble en internasjonal giverkonferanse for Sudan arrangert i Oslo. Et symposium for sudanske kvinner i forkant sørget for at deres prioriteringer ble spilt inn til giverkonferansen. Norge har, som leder for Assessment and Evaluation Commissionen, en sentral rolle i å overvåke implementeringen av fredsavtalen. Norge støttet videre aktivt opp om AUs bestrebelser for å skape fred mellom partene i Darfur, bl.a. gjennom et ressursteam som bistøtte AUs forhandlingsledelse. Fra norsk side videreførte man støtte til religiøs dialog i og mellom Etiopia og Eritrea som ledd i fredsarbeidet i Afrikas Horn. Det ble også gitt støtte til fredsbyggende tiltak i Somalia.

Innsatsen for fred, forsoning og demokrati i Midtøsten ble videreført. For å bidra til å styrke de palestinske selvstyremyndighetene ble det gitt budsjettstøtte. Man videreførte støtten til sekondering av norske eksperter til TIPH-styrken i Hebron. I tillegg ble det gitt støtte til folk-til-folk-tiltak og til interreligiøs dialog.

Norge fortsatte sitt engasjement for en fredelig løsning på konfliktene i Colombia. Sammen med Sveits og Spania bidro man til dialog mellom Den nasjonale frigjøringshæren og myndighetene, og man ga også støtte til lokale freds- og forsoningstiltak og FNs engasjement i landet. Det ble også gitt støtte til FNs høykommissær for menneskerettigheters arbeid i Colombia. Norge videreførte innsatsen for tillitsbygging og konsensusbygging mellom politiske og sivile aktører på Haiti. Som resultat av prosessen ble de fleste toneangivende partier enige om adferdskodeks for valgprosessen og en stabilitetspakt for samspillet mellom regjering og opposisjon etter valget. Det ble også tatt nye initiativ for å gjenåpne forsoningsdialogen mellom Den dominikanske republikk og Haiti.

Støtte ble gitt til utlån av sivilt politi i fredsbevarende FN-operasjoner og til fredsbevarende aktiviteter, bl.a. gjennom FN.

Figur 8.3 Viser geografisk fordeling i 2005 (i tusen kroner)

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 760,9 mill. kroner.

Post 71 ODA-godkjente land på Balkan, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Landene på Vest-Balkan står fortsatt overfor betydelige økonomiske, politiske og sosiale omstillings- og reformutfordringer i kjølvannet av et tiår med nasjonale sammenbrudds- og oppløsningsprosesser og svært ødeleggende væpnede konflikter. Ettvirkningene av disse konfliktene preger fortsatt den politiske og økonomiske utviklingen i regionen. Siktete krigsforbrytere er fortsatt på frifot, og det har vært nødvendig med internasjonalt press for å sikre samarbeid med Jugoslavia-domstolen (ICTY). Landene på Vest-Balkan er fortsatt i en utpreget postkonfliktfase.

Montenegro gikk etter en folkeavstemning i mai 2006 ut av statsunionen med Serbia som Europas nyeste selvstendige stat. Det er fortsatt mulighet for videre oppløsningstendenser i regionen. Dette gjelder særlig for Serbia der Kosovo søker uavhengighet. Denne prosessen bærer med seg faren for konflikter. Interetniske spenninger er fortsatt et gjennomgangstrekk i regionen, selv om spenningsnivået og konfliktpotensialet er redusert i forhold til tidligere. Spenningsnivået kommer i dag til uttrykk innen de enkelte landene, og ikke mellom dem. Selv om dette representerer en positiv utvikling i forhold til 1990-tallet, utgjør det samtidig en fare for interne samfunnskonflikter og svake statsstrukturer.

De utfordringer Vest-Balkan står overfor utgjør også utfordringer i en bredere europeisk og internasjonal sammenheng. Land med svake statsinstitusjoner i Europas midte utgjør en trussel mot sikkerhet og velferd for alle europeiske land. Organisert kriminalitet, med smugling av narkotika,

våpen og mennesker, samt den omfattende handelen med kvinner og barn som skjer i og gjennom Vest-Balkan illustrerer dette. Blant annet som en følge av dette er EUs engasjement i regionen økende, både i bredde og i dybde. EU har i økende grad påtatt seg større ansvar for internasjonale operasjoner på Vest-Balkan, bl.a. politimisjonen EUPM og militæroperasjonen Althea i Bosnia-Hercegovina. Det drøftes hvorvidt EU skal overta FNs politimisjon i Kosovo. Også fra USAs side betraktes Vest-Balkan fortsatt som et prioritert område.

Integrasjon i euroatlantiske strukturer er et prioritert mål for samtlige land i regionen. EU har gitt landene i regionen perspektiv for eventuell medlemskap, og tilsvarende gjelder også for NATOs vedkommende. Kroatia har innledet medlemskapsforhandlinger med EU, og Makedonia har fått kandidatstatus. Stabiliserings- og assosieringsavtalen med Albania er klar til undertegning og ratifisering, mens forhandlinger er innledet med Serbia og er i ferd med å innledes med Bosnia Hercegovina. Etter Montenegros uavhengighet i juni 2006, har EU formulert et eget mandat for forhandlinger med Montenegro.

Innføring av europeiske standarder er en felles utfordring og krever internasjonal assistanse. EU er i ferd med å innlemme regionen i det indre energimarkedet for elektrisitet og gass og har undertegnet avtale om dette. Norge har i første omgang fått observatørstatus i dette arbeidet. Landene på Vest-Balkan bringes stadig nærmere til EUs indre marked, og dermed også EØS-området. Dette får i økende grad betydning for Norge.

Utfordringene på Vest-Balkan er en sentral drivkraft for videreutviklingen av EUs samarbeid om den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken. Fra norsk side legges det vekt på å bidra til euroatlantisk integrasjon og samarbeid for å fremme stabilitet og demokratisering i landene enkeltvis, så vel som i regionen.

De Euroatlantiske integrasjonsprosessene i kandidatlandene Kroatia og Makedonia er godt i gang, og en vellykket prosess vil ha betydning for regional utvikling og stabilitet. I lys av den positive utviklingen, tas det fra norsk side sikte på å redusere støtten til disse landene til å omfatte det bilaterale prosjektsamarbeidet, samt å følge opp internasjonale forpliktelser med hensyn til minerydding i Kroatia.

Støtte til reformorienterte krefter i Serbia vil fortsatt være av stor viktighet gitt landets betydning i regionen. Det vil fortsatt være et sterkt internasjonalt engasjement til støtte for stabiliserings- og integrasjonsprosesser i Bosnia-Hercegovina. EU vil i løpet av 2007 overta ansvaret fra Office of the High Representative (OHR) i Bosnia-Hercego-

vina. Det vil være viktig at Norge viderefører sin støtte for reform og integrasjon i Bosnia-Hercegovina, også etter at OHR er avviklet. Også i Kosovo forventes EU å overta mye ansvar som følge av at United Nations Interim Mission in Kosovo (UNMIK) avsluttes i 2007. Den internasjonale støtten til disse EU-misjonene forventes videreført på et høyt nivå. Det vil fra norsk side være viktig å støtte opp om dette arbeidet. Videre vil det bli lagt vekt på tiltak i Kosovo da utviklingen med hensyn til utfallet av statusforhandlingene i Kosovo vil ha betydning for regional stabilitet.

Institusjonsbygging og konkret reformarbeid i forbindelse med gjennomføringen av EUs Stabiliserings- og assosieringsprosess forventes å bli høyt prioritert, også i kommende år. I tillegg legges det opp til videreføring av innsatsen innen sikkerhetssektorreform, herunder reform av politistyrker og forsvarsetablissemeter. Det vil fortsatt være viktig å støtte reform og styrking av rettsvesen og tiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel, samt å støtte opp om tiltak for å styrke landenes samarbeid med Jugoslavia-domstolen (ICTY). Det er i denne sammenheng viktig med målrettet og langsiktig arbeid til støtte for forsoningsprosesser og interetnisk samarbeid, samt å styrke kvinners demokratiske deltagelse og inntektsmuligheter. Arbeidsløshet truer den sosiale og politiske stabiliteten. Tiltak til støtte for å bidra til næringsutviklingen i regionen vil bli videreført i 2007.

OSSE har sine største sendelag i regionen og nærvær i samtlige land. OSSE er et viktig virkemiddel for praktisk demokratiserings- og institusjonsbyggingsarbeid på Vest-Balkan. Dette arbeidet samstemmes i økende grad med EU og andre organisasjoner, bla. Europarådet. Et internasjonalt militært nærvær på Vest-Balkan er fortsatt en viktig forutsetning for regional stabilitet. NATO-operasjonenes oppgaver er betydelig endret i løpet av de siste årene, med større vektlegging av blandingsoppgaver av militær/sivil karakter.

Det vil fortsatt være nødvendig med internasjonalt engasjement i regionen, både militært, politisk og i bistandssammenheng. Alternativet vil kunne være stagnasjon, uro og kaos, med de negative følger dette vil ha for både regionen og Europa som helhet. Det er således fortsatt en utbredt forståelse for at et internasjonalt engasjement er nødvendig for å sikre en akseptabel utvikling i regionen.

Mål

Målsetningen med bistanden fra Norge og det internasjonale samfunn er å styrke demokratiske institusjoner, politiske og økonomiske reformer, rettsvesen, respekt for menneskerettighetene, og

støtte til forsoning, bekjempelse av korrupsjon og arbeide for et bredt regionalt samarbeid. Det legges særlig vekt på at nasjonale myndigheter viser vilje til å oppfylle sine internasjonale forpliktelser med sikte på å få et tettere samarbeid med europeiske og transatlantiske institusjoner.

Bevilgningen skal brukes til:

- å videreføre norsk støtte til politiske, økonomiske og sosiale reformprosesser som bidrar til å styrke euroatlantisk integrasjon og samarbeid i regionen,
- å videreføre mellomlangsiktig arbeid innen institusjonsbygging, rettsreformer, næringsutvikling og fredsprosessrelatert bistand,
- å opprettholde et sterkt norsk engasjement når det gjelder sikkerhetssektorreform, herunder på politi- og justissektoren, bl.a. gjennom samarbeid med norske justismyndigheter,
- å intensivere tiltak for å forebygge og bekjempe menneskehandel. Det legges opp til et fortsatt sterkt norsk engasjement innen utdanning, forsoningsprosesser, menneskerettigheter, bla. med fokus på tiltak rettet mot barn, kvinner og ungdom,
- å styrke miljøtiltak i regionen,
- å videreføre det bilaterale prosjektsamarbeidet med serbiske, montenegrinske, kroatisk og makedonske myndigheter. Det vurderes iverksatt et bilateralt prosjektsamarbeid med Bosnia-Hercegovina i løpet av 2007,
- i samråd med FN og nasjonale myndigheter å videreføre humanitær hjelp, herunder minerydning, og bistand til internt fordrevne og flyktningretur.

Ved utvelgelse av satsningsområder vil det bli tatt hensyn til prioriteringer som foretas i internasjonale samarbeidsorganisasjoner og fora (herunder EU og FN), samt av de enkelte mottakerlandene. Stabilitetspakten for Sørøst-Europa vil fortsatt være en aktuell kanal og ramme for prosjektbistanden. Stabilitetspaktsamarbeidet utgjør en nyttig mekanisme for konsultasjoner med europeiske institusjoner, andre giverland og mottagerlandene. Fokus på institusjonsbygging og prosessrelatert bistand påvirker valg av kanaler. Norske frivillige organisasjoner vil fortsatt utgjøre en viktig kanal for bistanden til Vest-Balkan. Norske offentlige og halvoffentlige aktørers involvering i bistanden øker.

Rapport 2005

Bevilgningen omfattet i 2005 også støtte til andre ODA-godkjente OSSE-land, jf. kap. 164, post 73.

Forsterket fokus ble i 2005 lagt på tiltak av mer langsiktige kapasitets- og institusjonsbyggende

karakter, samt næringsutvikling. Prosjektbistanden var spesielt rettet inn på tiltak til støtte for landenes bestrebelser for å oppnå sterkere integrasjon i euroatlantiske strukturer og nødvendig politisk og økonomisk reformtiltak i den forbindelse. Tiltak rettet mot barn, kvinner og ungdom ble styrket. Arbeidet med å utvikle og støtte prosjekter mot menneskehandel ble videreført. Innsatsen innen sikkerhetssektorreform og rettsreform ble styrket innen visse områder. Tiltak til fremme av interetnisk dialog og forsoningsprosesser ble videreført i 2005, herunder understøttelse av fredsprosesser i regionen, bl.a. Dayton-prosessen i Bosnia-Hercegovina, Ohrid-prosessen i Makedonia, og fredsprosessen i Sør-Serbia. Det bilaterale prosjektsamarbeidet med myndighetene i Serbia, Kroatia og Makedonia ble videreført. Den regionale dimensjon ble styrket ved prosjektvirksomheten under Stabilitetspakten for Sørøst-Europa. Stortinget styrket sitt engasjement med ulike former for parlamentarisk samarbeid med landene på Vest-Balkan. Fokus for dette samarbeidet var Bosnia-Hercegovina, Kroatia og Serbia. Det ble i 2005 også lagt vekt på å ha tett dialog med EU og andre donorer. Prosjektporteføljen ble søkt tilpasset prioriteringer knyttet til EUs strategi overfor regionen, samt de enkelte landenes egne strategier for integrasjon i euroatlantiske strukturer.

Norske frivillige og andre organisasjoner, i tillegg til norske statsinstitusjoner, FN-systemet, andre multilaterale aktører (OSSE, UNMIK, OHR, m.fl.), samt myndighetsorganer i mottakerland utgjorde også i 2004 hovedkanalene for prosjektbistanden til Vest-Balkan. FNs engasjement i regionen er synkende. Av prosjektbistanden for 2005 ble 80 mill. kroner kanalisert gjennom FN og 139 mill. kroner gjennom norske frivillige organisasjoner.

Det ble i 2005 gjennomført en evaluering av Norsk Folkehjelps regionale prosjekt «Kvinner Kan». Evalueringen viser til positive resultater mht. deltagelse av kvinner i politiske prosesser, og at programmet har bidratt til å bryte ned etniske og religiøse barrierer. Evalueringen anbefaler at støtten til tiltaket videreføres. Videre ble det startet en gjennomgang av Kirkens Nødhjelps vannprosjekter i Makedonia, det ble satt i gang en omfattende gjennomgang av erfaringene med rehabilitering av boliger og flyktningretur i Bosnia-Hercegovina, samt en gjennomgang av enkelte næringsutviklingsprosjekter i regionen. Evalueringer og gjennomganger er meget nyttige styringsredskaper og gir mulighet til å foreta korrektiver i den praktiske gjennomføringen av prosjektbistanden.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 600 mill. kroner.

Post 72 Utvikling og nedrustning, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Internasjonal terrorisme, organisert kriminalitet og spredning av masseødeleggelsesvåpen representerer betydelige sikkerhetsutfordringer globalt. Arbeidet mot spredning av masseødeleggelsesvåpen og håndvåpen samt kapasitetsbygging innenfor sikkerhetssektoren i utviklingsland er derfor viktig for å bedre sikkerheten og fremme en positiv utvikling i utviklingsland. Særlig er det behov for å styrke FNs ledende rolle på dette området. Det er også behov for å styrke utviklingslandenes egen kompetanse og kapasitet til å etterleve internasjonale avtaler og regimer. Det er særlig behov for å arbeide videre med en helhetlig tilnærming til spørsmål knyttet til nedrustning og ikke-spredning som også utviklingslandene kan støtte opp om. Dette arbeidet følger Norge opp både overfor FN, Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) og forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. IAEA er viktig for å skape trygghet og sikkerhet knyttet til kjernefysisk aktivitet i utviklingsland både når det gjelder forsvarlig drift av kjernekraftverk og fredelig bruk av kjerneteknologi innenfor blant annet landbruk, vannforsyning og helse. Norge støtter IAEAAs arbeid for å sikre utviklingsland bedre tilgang til relevant teknologi og fremme sikkerhet og miljø. Videre er det viktig å støtte innsatsen til frivillige organisasjoner og forskningsnettverk.

Ukontrollert spredning av håndvåpen forlenger konflikter og undergraver fredsbestrebelsene og bærekraftig utvikling. Norge holder en høy profil i arbeidet med FNs handlingsprogram mot ulovlig handel med håndvåpen, spesielt i forhold til å bygge opp nasjonal kapasitet. Støtte gis også til regionale organisasjoners innsats for styrket kontroll med håndvåpen, først og fremst i Afrika og innenfor OSSE-området. Sammen med Nederland er Norge en pådriver for å utvikle et internasjonalt instrument mot ulovlig mekling av håndvåpen. Norge går inn for å sette økt søkelys på faktorer som påvirker etterspørselen etter våpen, samt sammenhengen mellom håndvåpen og utvikling. Dette området er gjenstand for økt innsats fra 2006.

Norge har et betydelig engasjement innen sikkerhetssektorreform i ulike land og regioner. Dette er et norsk satsningsområde som Regjeringen legger stor vekt på.

Arbeidet er svært viktig og helt grunnleggende for effektivt å forebygge konflikt og legge til rette for bærekraftig fred. Reform av forsvar, politi, retts- og fengselsvesen er en særlig utfordring for utviklingsland, og Norge har bred erfaring når det gjelder kompetansebygging innen reform av politi, og etter hvert også rettsvesen, i land som Afghanistan, Bosnia Hercegovina, Georgia, Liberia og Sierra Leone, samt Kosovo. Norge har også opparbeidet god kompetanse innenfor forsvarssektorreform, noe det er økende behov for og som det arbeides for en større satsning på. FN forventer at dette arbeidet vil skyte fart i løpet av 2006/07, og ser dette også i sammenheng med nyere integrerte fredsoperasjoner. Afrika har fått økt oppmerksomhet i denne sammenheng. Norge bidrar aktivt med øvet personell som på kort varsel kan sendes ut på internasjonale oppdrag. Dette inkluderer politi, personell fra hele rettskjeden (Styrkebrønningen), sivil beredskap og mer generelt innen demokratibyggning og menneskerettigheter. Regjeringen vil prioritere tiltak i samarbeid med FN, regional og subregionale organisasjoner og aktuelle samarbeidsland.

Der det er naturlig søkes bruk av bevilgningen nært koordinert med andre bevilgninger, jf. kap. 162 Overgangsbistand, kap. 163, post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter, og kap. 164, post 70 Fred, forsoning og demokratiltak. Bruk av bevilgningen til håndvåpenrelaterte formål er nært koordinert med andre bevilgninger, fremfor alt kap. 163, post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter, og regionbevilgningene (post 78) under kap. 150-153.

Mål

Bevilgningen vil bli brukt til å:

- styrke FNs kapasitet til å fremme arbeidet for nedrustning og ikke-spredning med særlig fokus på utviklingsland,
- øke kunnskapen og kapasiteten i utviklingsland når det gjelder ikke-spredning med særlig vekt på FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1540 og eksportkontroll,
- støtte frivillige organisasjoners innsats overfor utviklingsland når det gjelder nedrustning, ikke-spredning, fredelig bruk og forskning på sammenhengen mellom utvikling og sikkerhet,
- støtte IAEAAs arbeid mot utviklingsland, herunder handlingsprogrammet for atomberedskap i utviklingsland, og bidra til at IAEA kan støtte utviklingslandene med faglig bistand og kjernefysisk sikkerhet,
- bistå utviklingsland, bilateralt samt gjennom FN, regionale og frivillige organisasjoner, i gjen-

nomføringen FNs handlingsprogram mot ulovlig handel med håndvåpen,

- støtte nasjonale og regionale rammeverk mot ulovlig mekling av håndvåpen samt støtte tiltak som minsker etterspørselen etter våpen,
- belyse forholdet mellom håndvåpen og utvikling og inkludere slike tiltak i utviklingsstrategiene,
- bistå med reform av sikkerhetssektoren, herunder politi- og justisreform og demokratisk kontroll med forsvarssektoren, i utviklingsland der Norge har et bredere engasjement, og støtte sikkerhetssektorreformtiltak som kan ses i sammenheng med fredsoperasjoner i FN-regi, med særlig fokus på Afrika.

Rapport 2005

Det ble utbetalt om lag 5 mill. kroner. Bevilgningen ble brukt til tilskudd til internasjonale organisasjoner i FN-sammenheng som arbeider med nedrustning og ikke-spredningsrelaterte spørsmål. Norge har bl.a. i flere år vært en vesentlig bidragsyter til FNs institutt for nedrustning i Genève (UNIDIR).

Norge støttet også opp om arbeidet for å styrke håndhevelsen av Kjemivåpenkonvensjonen. Styrking av NPT ble viet særlig oppmerksomhet og det ble gitt støtte til en rekke frivillige organisasjoner og forskningsinstitusjoner relatert til prosjekter innenfor nedrustning og ikke-spredning.

Deler av bevilgningen ble også brukt til håndvåpenrelaterte formål. Størstedelen av midlene ble rettet inn mot aktiviteter i felt for å bygge kapasitet og konsensus i kampen mot ulovlig handel med håndvåpen, i første rekke ulovlig våpenmekling.

Det ble gitt reisetilskudd til frivillige organisasjoner i utviklingsland til deltakelse på viktige internasjonale møter relatert til FNs handlingsprogram. Videre ble det gitt tilskudd til utarbeidelse av studier/utredninger om iverksettelse av ulike deler av FNs handlingsprogram.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 45,6 mill. kroner.

Post 73 Andre ODA-godkjente OSSE-land, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Kaukasus, Ukraina, Hviterussland, Moldova og Sentral Asia står overfor mange felles utfordringer på viktige områder som demokratiutvikling, sosial urettferdighet, fattigdom, etniske konflikter, likestillingsunderskudd, miljødeleggelser, organisert kriminalitet og korrupsjon. Til tross for mange fel-

lestrekk er det også store forskjeller mellom disse landene når det gjelder politisk og økonomisk utvikling.

Hviterussland preges av et autoritært og udemokratisk styresett, noe som kom klart til uttrykk under presidentvalget i mars 2006. Situasjonen er en annen i Georgia og Ukraina hvor de fredelige revolusjonene har skapt politisk grunnlag for en mer dynamisk reformprosess. I Kaukasus og i Moldova utgjør fremdeles de frosne etniske konflikter en hindring for reelle politiske og økonomiske fremskritt.

Situasjonen for flyktninger og internt fordrevne personer i Nord-Kaukasus (Tsjetsjenia og Ingusjetia) er fortsatt vanskelig. Det er derfor viktig å bistå med tiltak av langsiktig karakter som kan bidra til å skape en stabil og fredelig utvikling.

I de sentralasiatiske republikkene fører fattigdom og maktelitens økonomiske og politiske maktmisbruk til folkelig misnøye. De autoritære regimenes forsøk på å undertrykke politisk opposisjon gir samtidig grobunn for ekstremisme og radikal islamisme. Regionen er i tillegg inngangsport og opprinnelsessted for smugling av narkotika, våpen og mennesker, særlig kvinner og barn, til Europa. Miljøproblemer, vannknapphet, stridigheter om energiresurser og uavklarte grenseforhold fører også til politisk spenning mellom landene i mellom.

Mål

Det tas sikte på å øke innsatsen i hele området innenfor denne bevilgningen med spesiell vekt på kompetanseoverføring på områder hvor Norge har ekspertise og komparative fortrinn. Satsningsområdene vil således primært bli knyttet til justissektoren, utdanning, utvikling av lokaldemokrati, likestilling, samt energi og miljø. Målsettingen er å bidra til å sikre en stabil og bærekraftig politisk og økonomisk utvikling som fremmer euroatlantisk integrasjon, godt styresett, demokrati og menneskerettigheter, likestilling mellom kvinner og menn.

I samarbeidet vektlegges god myndighetsforankring for dermed å understreke viktigheten av mottakerlandenes ansvar for egenutvikling. Det legges videre vekt på at nasjonale myndigheter viser vilje til å oppfylle sine internasjonale forpliktelser for dermed å legge til rette for et tettere samarbeid med europeiske og transatlantiske institusjoner. Utover myndighetssamarbeidet legges det vekt på støtte til framveksten av det sivile samfunn. Slik støtte kanaliseres til uavhengige organisasjoner, presse og menneskerettighetsforkjempere, både bilateralt og gjennom internasjonale organisasjoner.

Ukraina, Hviterussland og Moldova

Satsningen i Ukraina vil vurderes framover i lys av hvilken kompetanseoverføring det vil være behov for i den videre reformprosessen, men hovedvekten vil på kort sikt legges på demokratifremmende tiltak, samt på prosjekter innenfor helse- og sosialsektoren, utdanning, miljøvern og energi.

I Hviterussland vil innsatsen i første rekke bli rettet mot å styrke det sivile samfunn og vilkårene for politisk opposisjon. Tiltak i Hviterussland vil ha fremme av demokrati som hovedmål og på kort sikt særlig rettes inn mot å støtte opp om politisk opposisjon og det sivile samfunn. På grunn av myndighetenes økende restriksjoner og kontrollmekanismer for internasjonal bistand til landet, må støtten i hovedsak kanaliseres gjennom norske og internasjonale frivillige organisasjoner og i fellesprosjekter med andre land som Litauen, Latvia, Polen og EU forøvrig. Helsingfors-komiteen er en viktig samarbeidspartner. Det vil også gis støtte til opprettelsen av en filial i Litauen av European Humanities University i Minsk.

Hovedlinjene i bistanden til Moldova vil bli videreført med vekt på institusjonsbygging, energi/miljø samt kompetanseoverføring innenfor statistikkområdet. Det vil videre i sterkere grad bli satset på norsk ekspertise- og kompetanseoverføring innenfor justissektoren. Samtidig vil innsatsen mot menneskehandel trappes opp i samarbeid med blant annet Internasjonale organisasjonen for migrasjonen (IOM). Innsatsen vil også ha forebyggende karakter gjennom støtte til likestillingstiltak knyttet til kvinners frivillige organisering, deltagelse i beslutningsprosesser og økonomiske muligheter.

Sør-Kaukasus

Målsettingen er å sikre en stabil og bærekraftig politisk og økonomisk utvikling i regionen gjennom bidrag til euroatlantisk integrasjon og tiltak som fremmer demokrati og menneskerettigheter og bekjemper fattigdom. Norges innsats ses også i lys av EUs naboskapspolitikk. En bærekraftig politisk og økonomisk utvikling i regionen er likeledes viktig i lys av at Norge er nest største utenlandske investor i Georgia og Aserbajdsjan. Norsk støtte vil i stigende grad bli konsentrert om kompetanseoverføring på justissektoren/sikkerhetssektorreform, utvikling av lokaldemokrati, energi og miljø samt kultur. Det vil også bli lagt vekt på prosjekter som fremmer regionalt samarbeid. I Aserbajdsjan, som nå står foran betydelige inntekter av olje- og gassvirksomheten, vil hovedvekten av bistanden

etter hvert konsentrere seg om støtte til det sivile samfunn.

Nord-Kaukasus

Situasjonen for flyktninger og internt fordrevne i Tsjetsjenia og Ingusjetia er fortsatt meget vanskelig. Den humanitære hjelpen vil derfor bli videreført samtidig som mer langsiktige tiltak vil bli prioritert. Det gjelder særlig prosjekter innenfor rettsstats- og demokratiutvikling, menneskerettigheter, samt innenfor utdanning, likestilling og sosial rehabilitering. Støtte innenfor disse områdene vil imidlertid forutsette en viss myndighetsforankring.

Sentral Asia

Når det gjelder Sentral Asia er målsettingen å bidra til stabilitet og konfliktforebygging, gjennom støtte til demokratisering og økonomisk utvikling. Norsk støtte til tiltak i Sentral Asia vil i 2007 fortsatt benyttes til å støtte arbeid som styrker demokrati og respekten for menneskerettigheter og rettsstatsprinsipper. I tillegg vil det gis støtte til kompetanseoverføring innen forvaltningssektoren, til miljø- og energiprojekter, utdanning og prosjekter som fremmer økonomisk utvikling og likestilling. Det er en målsetting å sikre befolkningens deltagelse i samfunnslivet. Norsk bistand vil videre i særlig grad bli rettet mot utdanning, forvaltningspraksis, miljø og justissektor.

Hovedinnsatsen vil fortsatt rettes mot Kasakhstan, Kirgisistan og Tadsjikistan. I Kasakhstan vil tiltakene, i tillegg til de generelle satsningsområdene, innrettes mot kompetanseutvikling innen sikkerhet og miljø knyttet til utviklingen av offshorevirksomhet i Kaspiahavet. I Kirgisistan vil støtten til energieffektivisering, vannkraftutbygging, yrkesskole for gatebarn og OSSEs politiprogram bli videreført. Det samme vil styrkingen av Tadsjikistans grensekontroll mot Afghanistan, og arbeidet for bekjempelse av narkotika- og våpensmugling i Tadsjikistan. Det vil i tillegg bli lagt vekt på å finne prosjekter som fremmer regionalt samarbeid.

Rapport 2005

Til prosjektsamarbeidet med Kaukasus, Moldova, og Sentral Asia ble det i 2005 utbetalt 271,250 mill. kroner. Bistanden til Kaukasus, Moldova og Sentral-Asia ble kanalisert gjennom norske frivillige organisasjoner, i første rekke Flyktninghjelpen, Norges Røde Kors, Kirkens Nødhjelp, samt andre norske frivillige organisasjoner. Kompetanseoverføring innenfor justissektoren kanaliseres gjennom

Justisdepartementet. God koordinering med andre lands innsats tilstrebes. Det er blitt etablert kontakt med andre europeiske land som har et engasjement i disse regionene for dermed å legge til rette for at større prosjekter kan gjennomføres ved at innsatsen blir delt på flere deltakerland. Midler blir også kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner, bla. FNs særorganisasjoner (særlig UNDP), OSSE, Europarådet, EBRD, IOM og NATO.

Sør-Kaukasus

Humanitær bistand til de internt fordrevne personer og flyktninger, særlig renovering og bygging av boliger, var også i 2005 det største satsningsområdet. Det ble dessuten lagt vekt på tiltak for å utvikle demokratiske institusjoner. I Georgia fortsatte man med prosjektet der norske jurister overfører kompetanse i rettsvesenet. Kommunenes Sentralforbund gjennomførte et prosjekt, i samarbeid med Europarådet, for utvikling av lokaldemokrati i Georgia og Aserbajdsjan. Støtte ble gitt til tiltak mot spredning av hiv og aids og for å bekjempe menneskehandel. Utviklingen av det sivile samfunn ble støttet bl.a. gjennom bidrag til prosjekter innen menneskerettigheter og medier. Norges fotballforbund gjennomførte et prosjekt for multietniske fotballskoler for jenter og gutter. Det ble gitt støtte til prosjekter med sikte på energisparing og renere produksjon.

Nord-Kaukasus

Det ble i første rekke gitt humanitær bistand til internt fordrevne personer og til ofre for Beslan-tragedien. Hjelpen ble kanalisert gjennom norske frivillige organisasjoner og FNs særorganisasjoner. I regi av Norges Røde Kors fikk barn fra Beslan-skolen et ferieopphold i Norge sommeren 2005.

Moldova

De fleste prosjektene lå innenfor humanitær bistand, institusjonsbygging og energisparing. Statistisk Sentralbyrå bygger opp statistikkssystemet i landet. Det ble gitt en betydelig støtte til oppbyggingen av Interpol-kontoret i Chisinau som ble innviet i desember 2005.

Sentral Asia

Midlene ble brukt på fagområder innenfor demokratiutvikling, godt styresett, miljø, energieffektivisering, økonomisk utvikling og fattigdomsbekjempelse.

Kasakhstan, Kirgisistan, og i noen grad Tadsjikistan har de siste årene vært regnet som Norges viktigste samarbeidsland i regionen. I Kasakhstan er en betydelig andel av midlene brukt til kompetanseheving på områder hvor Norge har et komparativt fortrinn. Dette gjelder særlig innenfor petroleumssektoren. Videre er prosjekter innenfor vann-, miljø- og energieffektivisering blitt prioritert. Kirgisiske myndigheter har fremmet et ønske om overføring av norsk teknologi for å legge til rette for bedre utnytting av landets store potensial innen vannkraft. Betydelige midler er også brukt til prosjekter som fremmer økonomisk utvikling og utbedring av de økonomiske mulighetene for utsatte grupper i befolkningen. Støtte til tiltak i Tadsjikistan har hovedsakelig gått til sikkerhetsprosjekter som minerydding, våpendestruksjon og styrking av grensekontroll, samt til bistand til svake grupper som flyktninger, innsatte i fengsler og hiv-smittede.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 293,75 mill. kroner.

Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	116 857	135 000	135 000
70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	293 984	283 000	333 000
71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	14 445	75 000	135 000
	Sum kap. 165	425 286	493 000	603 000

Hoveddelen av midlene under dette kapitlet går til kapasitetsbygging og kompetanseutvikling innen forskning og forskningsrettet utdanning i utviklingsland, samt til utviklingsforskning i Norge. Midlene anvendes også til faglig styrking og kvalitetssikring av utviklingssamarbeidet både i samarbeidsland og i Norge. Kvalitetssikringen omfatter både løpende faglig rådgivning basert på kjøp av konsulenttjenester og evaluering av utviklingssamarbeidet. En del av midlene går til faglig samarbeid med land som ønsker tilgang på norsk kompetanse og norske erfaringer på områder som er viktige i utviklingssammenheng.

Det er en særlig utfordring å bidra til utvikling av relevant kunnskap og forskningsresultater innen fagfelt som har betydning for å bedre levekårene i fattige land. Målet er at det gjøres bruk av forskningsbasert kunnskap i beslutningsprosesser.

Støtte til utviklingsforskning i Norge har som mål å styrke kompetansen i norske fagmiljøer og bidra til at forskningsresultater som norske myndigheter og andre bistandsaktører kan ha nytte av i utformingen av norsk utviklingspolitikk og internasjonal dialog om utviklingsspørsmål. Det er viktig å sikre at det til enhver tid er relevant kompetanse i norske forskningsmiljøer om forholdet mellom industrialiserte land og utviklingsland og om endringsprosesser i utviklingsland.

Post 01 Driftsutgifter**Situasjonsbeskrivelse**

Sikring av kvalitet og effektivitet i utviklingssamarbeidet krever utstrakt bruk av faglige rådgivningstjenester som hovedsakelig dekkes av faglig kompetanse i Norad, men som også hentes fra miljøer utenfor bistandsforvaltningen. Tjenestene gjelder evalueringer, studier, utredninger og program- og prosjektvurderinger. I tillegg til rammeavtaler om faglige tjenester mellom Norad og offentlige faginstitusjoner og direktorater er det inngått flerårige avtaler med flere konsulentgrupper som dekker de fleste aktuelle fag/temaområder innen utviklingssamarbeidet. Institusjoner som har slike rammeav-

taler utgjør en viktig del av den norske fagbasen innen utviklingssamarbeidet. Etterspørselen etter tjenester fra disse institusjonene øker stadig og benyttes både for faglig rådgivning overfor ambasadene og Utenriksdepartementet, og for å styrke Norads egen fagkunnskap.

Formålet med evalueringer er å bidra til en mer effektiv og resultatorientert bistandsforvaltning. I evalueringsarbeidet legges det vekt på kontroll, læring og formidling. Målet om å harmonisere givernes bistand krever felles evalueringer. Dette ivaretas gjennom OECD/DACs evalueringnettverk og nordisk samarbeid. I tillegg vil evalueringsevirsomheten omfatte norske evalueringer basert på kriterier som vesentlighet, risiko og egenart. I 2007 vil evalueringene dekke sentrale politikkområder som olje og energi, likestilling, fredsbygging og miljø. Humanitær bistand og støtte gjennom frivillige organisasjoner vil også evalueres. Det vil bli fokusert på resultater og virkning av bistanden. Det vil bli lagt økt vekt på internasjonalt samarbeid om evaluering og formidling av resultater. Evalueringssamarbeidet med UNDP og Verdensbanken vil videreføres. Dette samarbeidet inkluderer også oppbygging av evalueringskompetanse i sør.

Mål**Faglige tjenester**

Bevilgningen skal brukes til:

- kjøp av faglige tjenester i forbindelse med prosjekt- og programvurderinger, studier, utredninger mv.,
- finansielle bidrag til arbeid i regi av OECDs utviklingskomité, multilaterale organisasjoner og andre bilaterale givere innenfor områder av felles interesse.

Bevilgningen kan også brukes til:

- opplæring og forberedelser for juniorekspertes for FN-organisasjoner og Bretton Wood-institusjoner.

Evaluering

Bevilgningen skal brukes til:

- evaluering av bistand innen hele 03-området,
- samarbeid med andre givere i tiltak hvor Norge bidrar med finansiering,
- finansiering av kurs og nettverk som omhandler evalueringsvirksomhet.

Rapport 2005

Faglige tjenester

De ble til sammen utbetalt 116,9 mill. kroner. Om lag 105 mill. kroner ble benyttet til kjøp av faglige tjenester i forbindelse med kvalitetssikring av norskstøttede tiltak gjennom program- og prosjektutredninger, studier og gjennomganger. Av dette gikk ca. 40 mill. kroner gjennom rammeavtalene med norske institusjoner. Om lag 1 mill. kroner ble benyttet til opplæring og forberedelser for juniorekspertene til FN-organisasjoner og Bretton Wood-institusjoner.

Rammeavtalene er et vesentlig bidrag til effektivisering av rutinene for administrasjon av konsulentoppdragene. I 2005 ble det inngått en felles avtale mellom Norad og de norske miljøverndirektoratene for å forenkle og effektivisere det faglige samarbeidet. Fra 2005 er det også inngått nye rammeavtaler innen fagområdet styresett, samfunnsfag og økonomi, med seks institutter og konsultantselskaper. Ved utgangen av 2005 forelå det rammeavtaler med 22 institusjoner/konsulentgrupper som alle er inngått etter offentlige anbudsrunder. I tillegg kjøpes faglige tjenester fra andre institusjoner og private firmaer i Norge og internasjonalt, også i utviklingsland.

Institusjoner som har rammeavtale med Norad utgjør en viktig del av den norske fagbasen innen utviklingssamarbeidet. I tillegg til en rekke faglige oppdrag knyttet til gjennomganger og forstudier av prosjekter og programmer er det utført flere større og viktige utredningsoppgaver. For å forberede økt innsats innen petroleumsforvaltning og godt styresett ble det utført en rekke studier og analyser for å etablere et kunnskapsgrunnlag for planlegging og gjennomføring av konkrete prosjekter og programmer. Studiene har vist at det er stor etterspørsel fra utviklingsland etter norsk kompetanse innen sektoren. En bred og omfattende analyse av utviklingssamarbeidet innen kraftsektoren har dokumentert et grunnlag for økt norsk satsning innen området. Sikring av fattiges eiendomsrettigheter er et nytt og omfattende stasjonsområde innen utviklingssamarbeidet. Gjennomganger og studier knyttet til de store utfordringene på dette feltet har bla. sett på hvordan kvinners rettigheter

bør sikres. Det er gjennomført behovsanalyser når det gjelder etablering av kvalitetssikringssystemer knyttet til eksport av produkter fra utviklingsland. Studiene har ført til igangsetting av opplæringstiltak og etablering og styrking av institusjoner i Asia og Afrika i samarbeid med UNIDO.

Rammeavtalen med Chr. Michelsens Institutt er utvidet til et konsortium der danske COWI Consult samt flere norske institutter (PRIO, Noragric) også deltar. I 2005 er det utført rundt 50 oppdrag fra dette konsortiet, i all hovedsak bestilt fra ambassadene for å bedre kvaliteten på bistandsinnsatsen. Et stort oppdrag har kartlagt mulighetene for at giverlandene i Nordic-Plus gruppen (Danmark, Irland, Nederland, Norge, Storbritannia og Sverige) i større grad vil kunne delegerer ansvar for forvaltning av bistandsprogrammer til hverandre, slik det for tiden gjøres ved at Norge har ansvaret for svensk bistand til Malawi, mens Sverige har tilsvarende ansvar for norsk bistand til Mali. Et økende antall rapporter gjøres offentlig tilgjengelige på internett. En sammenliknende studie av japansk og norsk bistand til Sørøst-Asia er i ferd med å komme ut i bokform. En studie av omfang og endringer av fattigdom i Mosambik er oversatt til portugisisk og brukes aktivt av aktører fra Mosambik. Det ble gjennomført en studie av norske frivillige organisasjoner i Afghanistan som viste hvordan organisasjonene endret sin innsats i overgangen fra Taliban-perioden til et legitimt regime. Disse erfaringene er av stor verdi også for frivillige organisasjoner som arbeider bl.a. i Sudan. En bakgrunnsstudie er utført som skal danne grunnlaget for en norsk strategi på menneskerettigheter for Asia regionen. Studien fokuserer først og fremst på menneskehandel, spesielt handel med kvinner og barn. I tillegg vurderer den andre menneskerettighetsspørsmål, bl.a. urfolksrettigheter.

Norsk bistand gis i økende grad til land som befinner seg i ulike stadier av konflikt. Dette reiser spesielle utfordringer mht. hvordan bistandstiltak bør innrettes i konfliktsituasjoner for å nå resultater. Lærerutdanningens internasjonale senter ved Høgskolen i Oslo (LINS) har utarbeidet en rapport om utdanning i konfliktområder for å vurdere hvordan utdanning best mulig kan bidra til å dekke umiddelbare behov for beskyttelse i krisesituasjoner og til de mer langsiktige behov i land som er i en postkonflikt situasjon

Evaluering

Om lag 12 mill. kroner ble benyttet i forbindelse med evalueringsvirksomheten. Virksomheten omfattet både egeninitierte evalueringer og evalue-

ringer i samarbeid med andre givere, samt støtte til kompetansebygging i evalueringsmiljøer i Norge og i utviklingsland.

Bistand til kvinner og likestilling var gjenstand for en rekke evalueringer. Evalueringen av Strategi for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid (1997-2005) viste at likestilling er godt ivare tatt på politikknivået, men at hensynet til kvinner var lite integrert i det praktiske utviklingssamarbeidet. Resultatet bidro til den påfølgende revideringen av strategien. Evalueringen av «Kvinner Kan»-programmet på Vest-Balkan viste et velfungerende program som bl.a. har bidratt til økt forskning på tvers av etniske og politiske grupperinger. En egen studie av tidligere norske evalueringsrapporter viste at kjønnsperspektivet er dårlig reflektert i evalueringene.

Innen utdanning ble det gjennomført en evaluering av Norads stipendprogram. Rapportens anbefalinger får som konsekvens en økt konsentrasjon av programmet både faglig og geografisk. For å styrke relevansen skal programmet også legges om med større vekt på samarbeid med institusjoner i sør.

På miljøområdet ble rammeavtalen mellom Norge og FNs miljøprogram UNEP evaluert. Rapporten pekte på at svake rapporteringsprosedyrer i UNEP gjør det vanskelig å påvise resultater av de norske støttede prosjektene. Evalueringen har vært et viktig bidrag til arbeidet med å fornye departementets avtale med UNEP fra 2006.

En studie av Redd Barnas og FORUTs arbeid for styrking av sivil samfunn i hhv Etiopia og Sri Lanka ble sluttført i 2005. Studien pekte bl.a. på den betydning nasjonale rammebetingelser har for organisasjonenes virksomhet. Den fikk også fram konflikten mellom mottakers forventninger om tjenesteytelser og norsk politikk på området hvor det legges vekt på støtte til sivil samfunns deltakelse i utviklingsprosessen.

En felles giverevaluering av generell budsjettstøtte har pågått i 2005. Denne evalueringen vil gi nyttige data for diskusjonen om budsjettstøtte som bistandsform. Det ble tatt et internasjonalt initiativ til et felles evalueringsopplegg for humanitær bistand i forbindelse med tsunamien. Det ble gitt støtte til to studier i samarbeid med hhv FNs utviklingsprogram UNDP og FNs kontor for koordinering av humanitær bistand OCHA. Evalueringene vil gi nyttige bidrag til håndtering av humanitær bistand og danne grunnlag for nye evalueringer innen det humanitære området. Metodeutvikling for å styrke kvaliteten på evaluering innenfor fredsbygging har vært utført i samarbeid med OECDs utviklingskomite. Metodene vil bli utprøvd gjennom evalueringer i 2007.

Norge deltar i givernes egne gjennomganger av multilaterale organisasjoners evalueringsfunksjoner. Dette inngår i en prosess for å etablere metoder for vurdering av FN-systemets egne rutiner for kvalitetssikring.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 135 mill. kroner.

Det legges opp til et indikativt plantall på 20 mill. kroner til evaluering.

Post 70 Forskning og høyere utdanning, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Investering i høyere utdanning, forskning og teknologisk utvikling er nødvendig for å skape økonomisk og samfunnsmessig utvikling. Tilstrekkelig kunnskap og kapasitet er avgjørende for at utviklingsland skal klare å lage, og følge opp, strategier for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Kunnskapsgapet mellom rike og fattige land er betydelig, samtidig som universiteter og andre høyere utdanningsinstitusjoner i mange utviklingsland preges av ressursmangel og svak institusjonell kapasitet. Utviklingslandenes mulighet til å delta i den globale kunnskapsutviklingen avhenger også av at de har tilgang til internasjonale forskningsnettverk og -resultater.

Fra norsk side gis det støtte til forskning og høyere utdanning gjennom flere kanaler og budsjettposter. Omfattende norske bidrag til forskning om utviklingsspørsmål og kompetansebygging gis til internasjonale organisasjoner og programmer, særlig innen helse- og landbruksforskning. Det ytes også støtte over landprogrammene i norske samarbeidsland.

Et sentralt virkemiddel fra norsk side har i en årrekke vært det brede samarbeidet mellom institusjoner i utviklingsland og i Norge. Dette samarbeidet er basert på likeverd og partnerskap og bidrar til kompetanse- og kapasitetsbygging ved institusjoner i utviklingsland, samtidig som samarbeidet tilfører norske institusjoner verdifull kunnskap og erfaring. Norge gir også betydelig støtte til regionale forskningsnettverk og forskningsfond som gir økt tilgang på frie forskningsmidler på områder der utviklingsland har store kunnskapsbehov.

Forskningsbasert kunnskap om utviklingsspørsmål er også av betydning for utformingen av norsk utviklingspolitikk og for innretningen av utviklingssamarbeidet. Det er nylig etablert forskningsprogrammer om fattigdomsbekjempelse, om konflikt, fred og utvikling og om helsesituasjonen i utviklingsland. Det arbeides med å få flere

norske forskningsmiljøer involvert i forskning om globalisering og forholdene i utviklingsland. Norske forskningsmiljøers deltakelse i internasjonale forskningsprosjekter av høy relevans for norsk utviklingspolitikk støttes.

Regjeringen har besluttet å benytte 50 mill. kroner til vaksinasjonsforskning også i 2007. Hensikten er å gi et bidrag til norsk forskning som kan støtte opp om de betydelige norske bevilgninger til Den globale vaksinealliansen (GAVI) og Regjeringens satsing på redusert barnedødelighet gjennom tusenårsmål 4-programmet, og samtidig ha et bredere perspektiv enn barnehelse. Midlene skal forvaltes av Norges forskningsråd. Støtten skal også stimulere til forskningssamarbeid mellom nord og sør og til kapasitetsutvikling knyttet til vaksinasjonsforskning i utviklingsland.

Regjeringen ønsker en økt satsning på forskning og kompetansebygging i utviklingsland for å bidra til økonomisk utvikling og fattigdomsbekjempelse på de fattige landenes egne premisser. Det er viktig å involvere relevant norsk kompetanse og det betydelige engasjement som finnes ved norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner i kompetanseutvikling innenfor forskning og høyere utdanning i utviklingsland.

Mål

Målet for støtten er å bidra til å:

- styrke kapasiteten innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland, hvor utviklingslandenes egne faglige prioriteringer skal bestemme innretningen av støtten,
- sikre at nord-sør forsknings- og institusjonssamarbeid baseres på likeverd og partnerskap og god deltakelse i samarbeidstiltak fra norske institusjoners side,
- styrke forskningskompetanse om utviklings spørsmål i Norge, slik at det bidrar til kunnskapsutvikling og bruk av forskningsbasert kunnskap i planleggingen, gjennomføringen og vurderingen av norsk utviklingssamarbeid.

Bevilgningen skal benyttes til å gi støtte til:

Forskningssamarbeid mellom Norge og utviklingsland gjennom:

- programmet for utvikling, forskning og utdanning (NUFU), som skal bidra til å styrke forskningskapasitet og kompetanse, samt produksjon av forskning i utviklingsland gjennom forskningssamarbeid nord-sør.

- forskningssamarbeid mellom norske forskningsinstitutter og institusjoner i utviklingsland.

Utdanning og opplæring av kandidater i og fra utviklingsland gjennom:

- videreutdanning på mastergradsnivå for ansatte i offentlig og privat sektor og frivillige organisasjoner, der hovedmekanismen vil være Norads Program for Masterstudier (NOMA),
- kompetanseheving av lærerutdanningen i utviklingsland gjennom samarbeidsprosjekter mellom søsterinstitusjoner i utviklingsland og i Norge med fokus på forbedring av kvaliteten i lærerutdanningen,
- utdanning av kandidater innen kultursektoren gjennom institusjonssamarbeid mellom kulturinstitusjoner i Norges samarbeidsland og norske utdanningsinstitusjoner på universitets- og høyskolenivå,
- ettergivelse av studiegjeld for studenter fra utviklingsland som får sin utdanning i Norge på ordinære lånebetingelser fra Statens lånekasse for utdanning (Kvoteordningen) og som vender hjem etter endt utdanning i Norge.

Forskning i utviklingsland gjennom bidrag til:

- internasjonale forskningsprogrammer, regionale forskningsorganisasjoner, forskningsfond og forskningsnettverk i utviklingsland med hovedvekt på Afrika,
- nasjonale forskningsinitiativ knyttet til områder som står sentralt innen norsk og internasjonal bistand til det enkelte mottakerland,
- faglig bistand for å styrke forskningskompetanse mellom partnere i utviklingsland og norske forskningsmiljøer.

Utviklingsforskning i Norge og i Norden gjennom:

- støtte til norsk utviklingsforskning (i hovedsak gjennom Norges forskningsråd) i form av tematiske forskningsprogram, basisbevilgningen til Chr. Michelsens institutt og andre aktiviteter,
- Norges bidrag til Det nordiske Afrika-instituttet.

Rapport 2005

Det totale forbruket i 2005 var på 294 mill. kroner.

Forskningssamarbeid Nord-Sør

NUFU-programmet er inne i sin tredje periode (2000-2006). Programmet har en avtalefestet

ramme på 60 mill. kroner per år. Forbruk i 2005 var på 65 mill. kroner. Det er i hele programperioden bevilget støtte til 71 prosjekter fordelt på en rekke ulike fagfelt og tema. Det er til sammen 31 institusjoner i utviklingsland som samarbeider med 12 institusjoner i Norge. Som et direkte resultat av samarbeidet under NUFU-programmet ble det i 2005 publisert et stort antall vitenskapelige artikler, mange i fremstående internasjonale tidsskrifter. I tillegg til forsknings- og institusjonssamarbeidet legger NUFU-programmet vekt på å utvikle regionale sør-sør-nettverk. Norad og Senter for internasjonalisering av høyere utdanning har inngått avtale om den fjerde programperioden som starter opp med utlysninger i 2006.

Blant internasjonale givere er Norge langt framme når det gjelder satsning på universitetene i utviklingsland. Universitetene har stor samfunnsmessig relevans når de kan kombinere forskning og utdanning og fordi de utdanner morgendagens ledere. Flere av NUFU-prosjektene har vært slik innrettet at de får direkte samfunnsmessig relevans, blant annet innen ressursforvaltning i Afrika.

Av de totale utbetalinger til NUFU prosjekter i perioden 2000-2005 (213 mill. kroner) gikk 82 pst. til Afrika, 12 pst. til Asia, 3 pst. til Latin-Amerika og 3 pst. til Midtøsten.

Utdanning og opplæring av kandidater fra utviklingsland

Under Norads stipendprogram ble det gitt kurstilbud på mastergradsnivå for studenter fra utviklingsland ved syv norske universiteter og høyskoler. I alt 184 studenter deltok på til sammen 15 kurs og det ble anvendt vel 58 mill. kroner.

Forskningsorganisasjoner i utviklingsland

Norge er en viktig giver til regionale forskningsorganisasjoner i Afrika som kanaliserer forskningsmidler til forskere i utviklingsland, spesielt innen samfunnsøkonomi og, ikke minst, samfunnsvitenskap, der det ofte er vanskelig å få offentlige bevilgninger. Det gis også støtte til et samarbeidsprogram innen fattigdomsforskning mellom forskere i de fattigste landene i Sentral- og Latin-Amerika og norske forskere. En evaluering i 2005 av Organisasjonen for samfunnsvitenskap i Latin-Amerika (CLACSO) konkluderer med at organisasjonens program for fattigdomsforskning fyller en viktig rolle. I 2005 var støtten til regionale organisasjoner og forskningsnettverk i utviklingsland på 39 mill. kroner, hvorav 87 pst. gikk til Afrika sør for Sahara.

Boks 8.8 Forsknings samarbeid mellom norske og sudanske forskere om fredsbygging i Sudan

Et forskningsprogram mellom norske og sudanske forskere er etablert for å utvikle ny kunnskap om fredsbygging i Sudan og overvåke fredsprosessen i landet. Programmet har ambisjoner om løpende å levere forskningsbasert kunnskap som kan brukes i den praktiske gjennomføringen av fredsavtalen for beslutningstakere og politikktutformere i Sudan, samt for de bistandsorganisasjoner som er engasjert i Sudan. Det er satt fokus på to temaområder: politisk økonomi i overgangen fra krig til fred, og tredjeparters rolle i fredsprosessen og i forvaltningen av bistand. Forskningsprogrammet, som i fellesskap er utviklet av Christian Michelsens Institutt, Fredsforskningsinstituttet i Oslo, Universitetet i Bergen, University of Khartoum og Al Ahfad University for Women, innebærer også en styrking av det sudanske forskningsmiljøet.

Kulturutdanningsprogrammet

Programmet skal bidra til styrking av kulturutdanningsinstitusjoner i Sør og profesjonalisering av kunstnere og kunstformer i samarbeidslandene. Programmet involverte åtte kunstfaglige utdanningsinstitusjoner i Norge og i det sørlige og østlige Afrika i sin første treårsperiode. Det ble anvendt 5 mill. kroner.

Ettergivelse av gjeld for studenter fra utviklingsland

Det ble brukt 13 mill. kroner til å ettergi studiegjeld for kvotestudenter fra utviklingsland. Dette viser at et betydelig antall kandidater i tråd med ordningens intensjon tar med seg sin nyervervede kompetanse og vender hjem.

Utviklingsforskning i Norge

Det ble anvendt omlag 65 mill. kroner til utviklingsforskning i Norge, inklusive Norges bidrag på 3,3 mill. kroner til Det Nordiske Afrikainstituttet i Uppsala og støtten til enkelte norske forskningsmiljøers deltakelse i internasjonale forskningsprosjekter på utviklingsområdet. 60 mill. kroner av disse midlene ble forvaltet gjennom en rammeav-

Boks 8.9 NORADs program for masterstudier (NOMA)

Programmet avløser Norads Stipendprogram, som ble evaluert i 2005. Endringene er foretatt med utgangspunkt i evalueringsrapportens anbefalinger. Overordnet mål for programmet er å bidra til å utdanne ansatte i offentlig og privat sektor og i frivillige organisasjoner i utviklingsland og å bidra til kapasitetsutvikling slik at landene selv med tiden skal kunne drive slik kompetanseutvikling. For å oppnå disse målsetningene drives det et langsiktig samarbeid mellom universiteter og høyskoler i Norge og i utviklingsland om utvikling av masterprogrammer som skal møte landenes kompetansebehov. Det er inngått en avtale med Senter for internasjonalisering av høyere utdanning om å administrere programmet i 2006-2010

tale med Norges forskningsråd, herunder basisbevilgningen til Chr. Michelsens institutt som beløp seg til 11 mill. kroner.

Det største forskningsprogrammet under Norges forskningsråd i 2005 var «Globalisering og marginalisering. Fler- og tverrfaglig forskning om utviklingsveier i Sør», som mottok 20 mill. kroner i tilskudd. Programmet, som fases ut i 2007, har i betydelig grad bidratt til forskerrekutteringen på området. 40 prosent av midlene har gått til individuelle stipendier, i hovedsak til doktorgradsstipendier.

To forskningsprogrammer, administrert av Norges forskningsråd, ble satt i gang i 2005. Dette dreier seg om et program innen forskning om fatigdom og fred, som overtar som hovedsatsing innen utviklingsforskning, og et innen globale helse spørsmål.

Også i 2005 var interessen fra norske forskningsmiljøer for forskning om utviklingsforskning meget stor. Bistandsfinansierte forskningsprogrammer mottok søknader med høy kvalitet for beløp som var mye større enn tilgjengelige midler. Samarbeidet med Norges forskningsråd om støtte til norsk utviklingsforskning har bidratt til å styrke kunnskapsbasen i Norge for forskning om utviklingsspørsmål. Resultatene fra prosjekter finansiert av disse forskningsprogrammene har vært til nytte for utformingen av norsk utviklingspolitikk. Forskere som har mottatt støtte har også bidratt til norsk utviklingssamarbeid gjennom utredninger og deltakelse i bistandsprosjekter i samarbeidsland og i oppfølgingen av norsk støtte

til internasjonale organisasjoner på utviklingsområdet.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 333 mill. kroner, hvorav 50 mill. kroner til vaksinasjonsforskning.

Kap. 165 Post 71 Faglig samarbeid, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Utviklingssamarbeid dreier seg ikke bare om pengeoverføringer, men også om overføring av kompetanse og erfaringer. På en rekke områder har Norge kompetanse og erfaringer som er viktige for utviklingsland. Mange utviklingsland er interesserte i å få tilgang til denne kompetansen. Dette gjelder både samarbeidsland, land som tidligere har vært samarbeidsland og andre utviklingsland. Normalt dreier det seg ikke om store pengeoverføringer, eller om langsiktig, bredt anlagt sektorsamarbeid, men om å stille relevant faglig kompetanse til rådighet for landet. Slik kompetanse finnes i relevante norske fagmiljø, både innen offentlig og privat sektor.

Det er en forutsetning at utviklingslandet selv etterspør norsk kompetanse på et område der Norge vurderes å ha spesielle fortrinn, og som vurderes som viktig i utviklingssammenheng.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å gjøre relevant norsk kompetanse tilgjengelig for samarbeidsland og andre utviklingsland på en effektiv måte. Bevilgningen skal spesielt benyttes til å støtte faglig samarbeid innenfor områdene godt styresett, energi med vekt på petroleumforvaltning og elektrisitetsforsyning, miljø og fiskeriforvaltning, mens også andre områder der norsk kompetanse etterspørres kan vurderes:

Petroleumforvaltning og godt styresett er et prioritert satsningsområde også for 2007. Gjennom satsingen Olje for utvikling gjøres norsk kompetanse tilgjengelig for en rekke utviklingsland som har olje- og gassressurser. Det gis støtte til både mer kortsiktige enkelttiltak, og til mer langsiktig institusjonsbygging i utvalgte land. Innholdet i samarbeidet varierer avhengig av landets behov, men fra norsk side vektlegges den tette koblingen mellom petroleumforvaltning, styresett og miljø. Det etableres også samarbeid med FN og utviklingsbankene. Satsingen er også nært knyttet til arbeidet med Extractive Industries Transparency Initiative (EITI).

Satsingen innebærer en styrking og økt koordinering av eksisterende faglig bistand på petroleumssektoren. Satsingen etableres med en sentral samordning mellom relevante departementer og andre fagmiljøer i Norge med erfaring og kompetanse som trekkes inn i det operative arbeidet. Frivillige organisasjoner vil også være aktuelle samarbeidspartnere.

Også innenfor elektrisitetsforsyning er det en sterk etterspørsel etter norske erfaringer, og regjeringen vil i 2007 øke støtten på dette området.

En rekke utviklingsland etterspør norsk kompetanse og norske erfaringer på miljøområdet. Som ledd i den forsterkede miljøsatsingen, vil det også legges til rette for å gjøre slik kompetanse tilgjengelig, i tett samarbeid med berørte norske fagmiljø.

Mange kyststater er interessert i faglig samarbeid med Norge om fiskeriforvaltning. Gjennom fiskeriforskningsprogrammet Dr. Fridtjof Nansen vil Norge fortsette å bidra til å styrke fiskeriforskning og fiskeriforvaltning i utviklingsland. Programmet vil fra 2007 finansieres over denne posten.

Bevilgningen kan brukes både i samarbeidsland og i andre utviklingsland. Den kan også brukes til å videreføre faglig samarbeid med tidligere samarbeidsland.

Rapport 2005

Totalt ble det brukt 14,5 mill kroner på denne posten i 2005. 6,5 mill kroner ble brukt til å finansiere deler av Nansen-programmet med forskningsskipet «Dr. Fridtjof Nansen». Programmet støttet kartlegging av fiskeriforekomster langs kystene av nordvest-Afrika, vest-Afrika og Sørvest-Afrika, og bidro til forbedret overvåking og forvaltning av de marine ressursene i regionen. Det ble gitt 3,4 mill kroner til tiltak i India fokusert på støtte til samarbeid mellom indiske institusjoner og bl.a. Kommunenes Sentralforbund, NORSAR, SINTEF, NTNU, Akvaforsk og Norges Landbrukshøgskole. 2,2 mill gikk til tiltak i Pakistan som var fokusert på institusjonelt samarbeid mellom Justervesenet og Pakistanske myndigheter og til interreligiøs dialog. Støtte til oljesamarbeid startet opp med totalt 1,8 mill kroner, i henholdsvis Sao Tome, Madagaskar og Nicaragua.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 135 mill. kroner.

Kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	190	5 842	8 265
71	Internasjonale prosesser og konvensjoner m.v., <i>kan overføres</i>	52 771	87 000	181 000
	Sum kap. 166	52 961	92 842	189 265

Post 70 Ymse tilskudd, kan overføres

Utenriksdepartementet foreslår at fullmakten Utenriksdepartementet har for å gi tilskudd til enkelttiltak på inntil 2 mill. kroner videreføres, og at bruk av midler utover dette beløp og inntil 6 mill. kroner, kan besluttes ved Kgl. res. Bruk av midler til enkelttiltak utover 6 mill. kroner legges frem for Stortinget, jf. forslag til romertallsvedtak. Fullmakten forutsettes bare brukt når det er ønskelig å bevilge midler raskt til nye tiltak hvor gitte rammer er for små. Fullmakten forutsettes

også brukt til å dekke merutgifter som følge av valutasvingninger.

Videre foreslås, jf. romertallsvedtak, at Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 i samråd med Finansdepartementet kan forskuttere norske nødhjelpsleveranser til FN innenfor en ramme på 25 mill. kroner årlig. Utbetaling til FN og tilbakebetalt kreditt fra FN nettoføres denne posten, øvrige bevilgninger omdisponeres til aktuell post under bistandsbudsjettet.

For 2007 foreslås bevilget 8,265 mill. kroner.

Post 71 Internasjonale prosesser og konvensjoner, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Det er av stor betydning for utviklingssamarbeidet at utviklingslandene kan delta i utformingen av internasjonale regelverk og retningslinjer, samt følge opp internasjonale toppmøter og konvensjoner. Dette gjelder i særlig grad for miljøområdet, ett av de prioriterte områdene for utviklingssamarbeidet. Slik deltakelse i de internasjonale prosessene bidrar til kompetansebygging og til felles forståelse for de ulike miljøutfordringene.

Regjeringen vil støtte deltakelse fra utviklingsland i internasjonale prosesser og forhandlinger om miljø og naturressurser, samt forberedelsene og oppfølgingen av disse.

Norge er en aktiv bidragsyter i arbeidet for å ivareta verdens biologiske mangfold. Norge har tatt initiativ til å bidra til sikringen av verdens plantegenetiske arv ved å etablere et internasjonalt frølager på Svalbard. Lageret vil være særskilt viktig for utviklingsland. Lageret planlegges ferdigstilt høsten 2007.

Hoveddelen av denne bevilgningen går til støtte knyttet til internasjonale prosesser på miljøområdet. Bevilgningen kan også benyttes til oppfølging av internasjonale prosesser på andre områder. FNs toppmøte om migrasjon høsten 2006 vil bli fulgt opp for å styrke sammenhengen mellom migrasjon og utvikling. Oppfølgingen av internasjonale prosesser på helseområde vil stå sentralt, både når det gjelder helse som ledd i internasjonalt samarbeid og i tilknytning til Regjeringens satsning på redusert barnedødelighet (Tusenårs mål fireprogrammet).

Regjeringen legger vekt på å bidra til at utviklingsland, og særlig de minst utviklede land, skal kunne ivareta sine interesser i Verdens handelsorganisasjon (WTO) bl.a. gjennom deltakelse i viktige møter og ved å ha tilgang til juridisk rådgiving.

I oppfølgingen av arbeidet i Kommissjonen for fattiges bruks- og eiendomsrettigheter vil Norge bl.a. støtte deltakelse fra sør i konsultasjoner både på land- og regionnivå.

Mål

Bevilgningen skal brukes til:

- oppfølging av internasjonale toppmøter og gjennomføring av konvensjoner og avtaler, spesielt på miljøområdet,
- støtte til utviklingslandenes deltakelse i internasjonale konferanser og prosesser, herunder faglig bistand og reisestøtte,
- støtte til konferanser, seminarer og initiativ m.v. om spørsmål av spesiell interesse for utviklings-

land, bl.a. innen bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold og naturressurser, forvaltning av vannressurser, vann og sanitær, klimaendringer og tilgang til ren energi, samt miljøgifter,

- bidra til å sikre vern og bærekraftig bruk av genetiske ressurser, herunder verdens plante-genetiske arv og etablering av et internasjonalt frølager på Svalbard,
- styrke oppfølgingen av internasjonale helseinitiativ, herunder tusenårsmålene om å redusere barnedødeligheten og bedre mødrehelsetilstanden,
- støtte tiltak for migrasjon og utvikling,
- juridisk bistand til utviklingsland bl.a. i forbindelse med tvisteløsningsaker i WTO, gjennom støtte til Det rådgivende senter for WTOs regelverk.

Bevilgningen kan også benyttes til:

- handelsrelatert faglig bistand i forbindelse med forhandlinger om og iverksettelse av nye avtaler i WTO, samt frihandelsavtaler mellom EFTA-landene og aktuelle utviklingsland.

Rapport 2005

I tillegg til å bidra finansielt til utviklingslandenes deltakelse i internasjonale prosesser og konvensjoner på miljøområdet (bl.a. Klima- og Forørkningskonvensjonen, FNs kommisjon for bærekraftig utvikling og FNs skogforum), ble det gitt bidrag til bl.a. følgende strategiske og viktige områder: Utviklingslands og urfolks oppfølging av konvensjonen om biologisk mangfold, samt til arbeidet med tilgang til og rettferdig fordeling av genressurser. I samarbeid med norske og sørafrikanske myndigheter ble det arrangert et seminar i Sør-Afrika i september 2005 som et innspill til arbeidet med det internasjonale regime om tilgang til genressurser og rettferdig fordeling av utbyttet ved bruken av dem, som ble drøftet under partsmøtet under Konvensjonen om biologisk mangfold i mars 2006.

Bevilgningen ble også benyttet for å bistå utviklingslandene i deres arbeid med å fremme krav under FNs Havrettskonvensjon om utvidelse av kontinentalsokkelen utover 200 nautiske mil. Dette programmet bidrar til en bevisstgjøring slik at utviklingslandene gjøres oppmerksom på muligheten til å fremme et kontinentalsokkelkrav, samt bistår med informasjon i den innledende fasen av prosessen med å fremme slike krav.

Det ble gitt støtte til arbeidet med utvikling av strategiske miljøkonsekvensvurderinger for å utvikle en veileder i OECD regi for gjennomføring av slike i utviklingssamarbeidet.

En del av bevilgningen ble øremerket likestillingstiltak. Det ble bl.a. gitt støtte til kvinnerepresentanter fra utviklingsland i anledning tiårsmarke-

ringen i FN av Beijing-konferansen om likestilling. UNIFEM fikk støtte for et samarbeidsprosjekt for palestinske og israelske kvinner. Norge støttet også en egen FN-studie om vold mot barn.

Temaet aids og seksuelt overførbare sykdommer mottok bidrag over denne posten i forbindelse med den 14. internasjonale konferansen om tema i Afrika (ICASA).

Det ble gitt relativt betydelig støtte til deltakelse fra de minst utviklede land til WTOs ministerkonferanse i Hong Kong i desember 2005. Det ble også gitt støtte til deltakelse av representanter fra minst utviklede land ved et handelsministermøte i Den Afrikanske Union i Kairo der man bl.a. diskuterte forberedelsene til Hong Kong-møtet. Støtten til Det rådgivende senter for WTOs regelverk ble videre-

ført, og Norge har deltatt i en arbeidsgruppe for å vurdere senterets videre drift og finansiering.

Det ble gitt støtte i tilknytning til frihandelsavtalen mellom EFTA og Tunisia i form av dekning av utgifter til prosjekter for faglig opplæring innen fiskerisektoren med Norges Fiskerihøgskole som norsk aktør.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 181 mill. kroner. Indikativt forelås det at om lag 100 mill. kroner settes av til støtte i forbindelse med internasjonale prosesser på miljøområdet og 44 mill. kroner til oppfølging av Regjeringens satsing på redusert barnedødelighet.

Kap. 167 Flykningstiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelser	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
21	Spesielle driftsutgifter	431 809	477 382	430 853
	Sum kap. 167	431 809	477 382	430 853

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningsforslaget utgjør utgifter som etter OECD/DACs regelverk kan rapporteres som utviklingshjelp. Etter OECD/DACs retningslinjer kan visse utgifter knyttet til opphold av flykninger i Norge og tilbakevending til sine hjemland klassifiseres som offisiell utviklingshjelp (ODA). Dette er

ordninger som administrativt ligger under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet, men den ODA-godkjente andelen av utgiftene foreslås refundert over bistandsbudsjettet. Budsjettforslaget for 2007 er basert på følgende anslag ODA-godkjente utgifter:

Tabell 8.6 Anslag ODA-godkjente utgifter til flykningstiltak i Norge

Tiltak	Kapittel/post	Beløp (mill. kr)
<i>Kunnskapsdepartementet</i>		
Tiltak i grunnopplæringa	3225/04	24,1
<i>Arbeids- og inkluderingsdepartementet</i>		
Integreringstilskudd for overføringsflykninger	3651/01	56,7
Andel integreringstilskudd	3651/02	32,7
Tilbakevending	3690/01	18,8
Reiseutgifter	3690/03	10,4
Statlige mottak	3690/04	281,5
<i>Barne- og likestillingsdepartementet</i>		
Barne- og ungdomsvern	3854/04	6,6

Det vises forøvrig til omtale i de respektive departementers fagproposisjoner for 2007.

For 2007 foreslås bevilget 430,9 mill. kroner.

Kap. 168 Kvinner og likestilling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>			200 000
	Sum kap. 168			200 000

Kvinner og likestilling er et av satsingsområdene for regjeringens utviklingspolitikk. Kvinners fulle deltagelse og likestilling er både et mål i seg selv, en rettighet i henhold til FNs kvinnekonvensjon, og en betingelse for å realisere sentrale utviklingsmål som bærekraftig utvikling, fattigdomsreduksjon og godt styresett. Kvinner og likestilling skal fremmes både gjennom spesifikke målrettede tiltak og som en integrert dimensjon i alt utviklings-samarbeid. Resultatorientert og målbar integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet vil bidra til måloppnåelse og helhet i utviklingssamarbeidet.

Den uavhengige evalueringen av UD's kvinnestrategi (1997-2005) i det bilaterale utviklingssamarbeidet fra 2006 viser at integrering ikke har blitt ivaretatt etter forutsetningene. Riksrevisjonens gjennomgang av den bilaterale bistanden til Nicaragua og Uganda viser at det svikter i rutiner og synliggjøring av arbeidet med kvinner og likestilling. Det er behov for styrket kapasitet og kompetanse på kvinner og likestilling i samarbeidsland og i bistandsforvaltningen, bedre ledelsesforankring, rapporteringsrutiner og tilbakemeldingsrutiner. Regjeringens beslutning i 1999 om å nedlegge den separate bevilgningen for kvinne- og likestillingsspørsmål var motivert ut fra et ønske om å hindre at tiltak for kvinner forble et marginalt hensyn i utviklingssamarbeidet. Nedleggelsen har ikke hatt den ønskede effekt. I tråd med anbefalingene fra den uavhengige evalueringen vil det bli opprettet en særskilt bevilgning for å intensivere arbeid for kvinner og likestilling. Opprettelsen av en ny bevilgning erstatter ikke integreringsstrategien, men kommer i tillegg til synlig og målbar integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i alt utviklingssamarbeid. Det avsettes også midler til målrettede kvinne- og likestillingsrettede tiltak over andre poster. Den nyopprettede bevilgningen skal brukes til å støtte målrettede tiltak for kvinner og likestilling som ikke naturlig faller inn under, eller som det ikke er rom for å støtte under andre bevilgninger.

Post 70 Kvinner og likestilling, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Det er behov for økt fokus på kvinner og likestilling innen aktuelle multilaterale prosesser som i

arbeidet med FNs tusenårsmål, fredsbyggingskommisjonen (i synergi med den norske handlingsplanen for Kvinner, fred og sikkerhet), migrasjon, hiv og aids, og formaliseringsagendaen. Dette er relevant i Norges arbeid for at FN skal bli en mer effektiv aktør for kvinner og likestilling og dermed for fattigdomsbekjempelse og utvikling, konfliktløsning og fredsbygging. Det er behov for et løft for kvinner og likestilling, herunder styrket innsats mot diskriminering av lesbiske, i det bilaterale samarbeidet med land og regioner, og med norske, lokale og internasjonale frivillige organisasjoner. Den økte innsatsen vil skje i samarbeid med et bredt spekter av aktører, og midlene vil bli kanalisert både multilateralt og bilateralt.

Mål

Bevilgningen skal bidra til å styrke kvinners rettigheter og muligheter til å delta aktivt, og på lik linje med menn, i det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle samfunnsnivå. Bevilgningen vil også kunne anvendes til tiltak rettet mot menn og gutter, for å påvirke holdninger og handlinger og redusere barrierer mot likestilling, og fremme kvinners fysiske og seksuelle integritet. Dette målet skal nås dels ved bedre integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i alt utviklingssamarbeid, og dels ved støtte til egne målrettede tiltak for kvinner og likestilling. Bevilgningen skal brukes slik at den støtter opp under aktører, mål og prosesser for kvinner og likestilling på landnivå og i multilateralt samarbeid.

Føringene for bruk av bevilgningen kan bli justert i tråd med handlingsplanen for kvinner og likestilling i utviklingssamarbeidet som er under utarbeidelse i 2006.

Bevilgningen kan benyttes til å støtte:

- kapasitets- og kompetansebygging på likestillings-spørsmål på nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå,
- indikator- og statistikkutvikling og annen utvikling av metoder og verktøy for mål- og resultatorientert integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i utviklingssamarbeidet,
- lokale, nasjonale, regionale og multilaterale initiativer, nettverk og organisasjoner for kvin-

- ner og likestilling, herunder utvikling av det sivile samfunns rolle som aktør for likestilling,
- støtte opp under gjennomføring av nasjonale strategier og handlingsplaner for kvinner og likestilling, herunder rapportering på FNs kvinnekonvensjon,
- kvalifisering av kvinner gjennom høyere utdanning og forskning og støtte til kvinne- og kjønnsforskning på landnivå og regionalt.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 200 mill. kroner.

Programkategori 03.30 Multilateral bistand

Utgifter under programkategori 03.30 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
170	FN-organisasjoner mv.	3 744 399	4 463 461	4 944 461	10,8
171	Multilaterale finansinstitusjoner	1 823 492	1 803 500	1 751 800	-2,9
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterede tiltak	351 661	350 000	370 000	5,7
	Sum kategori 03.30	5 919 552	6 616 961	7 066 261	6,8

Regjeringen er seg bevisst at utviklingssamarbeidet har en viktig rolle i å videreutvikle FN og folkeretten som forpliktende avtaleverk for alle stater. Programkategorien omfatter multilateral støtte til FN-systemets og utviklingsbankenes langsiktige utviklingssamarbeid. Programkategorien dekker både generelle tilskudd og øremerkede tilleggsmidler til spesielt prioriterte temaer, samt gjeldslettetiltak.

Denne støtten er viktig i Regjeringens bestrebelser på å styrke FNs rolle i verdenssamfunnet og fremme en FN-ledet verdensorden. Norsk multilateral støtte skal i større grad vris mot FN-organisasjonene. Som et ledd i denne omleggingen, reduseres bidragene til samfinansieringen via finansinstitusjonene, mens tilleggsmidlene via FN trappes opp. Samtidig økes bidragene til blant annet FNs utviklingsprogram (UNDP), som fra 2007 får større overføringer enn Verdensbanken under dette programområdet.

Samarbeidet med de multilaterale institusjonene er basert på et systemperspektiv. Det betyr at bakgrunnen for å tildele midler til den enkelte organisasjon, ikke utelukkende er et kanalvalg som penger føres gjennom med ønske om å oppnå et bestemt resultat, men et viktig bidrag til å utvikle en internasjonal organisasjon og det multilaterale systemet i seg selv. Her følger midlene en aktiv innsats i organisasjonenes styrende organer med hensyn til å bidra til en så godt fungerende organisasjon og multilateralt system som mulig.

FN yter bistand på gavevilkår til alle land, mens bilateral bistand er konsentrert om færre land, ofte med spesielle bindinger som kan regulere samarbeidet. Verden trenger FNs bistandsapparat for å nå

de fattigste landene, i tillegg til bilateral bistand og bistand fra finansinstitusjonene. Regjeringen mener det er viktig at FN-systemet og utviklingsbankene er langsiktige og forutsigbare aktører på landnivå.

Når det gjelder FN-systemet, er det i dag et gap mellom det som forventes av FN-apparatet og de ressursene som stilles til disposisjon og er tilgjengelige for å nå målene. En viktig avveining for tildeling av midler, er hvordan de enkelte organisasjoner oppfyller sine mandater. Regjeringen har derfor i 2006 for første gang gitt flerårige indikative tilsagn til tre sentrale utviklingsorganisasjoner i FN-systemet, FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs barnefond (UNICEF) og FNs befolkningsfond (UNFPA). Formålet med flerårige tilsagnsbrev er todelt; for det første gis organisasjonene en bedre mulighet til å planlegge sin virksomhet gjennom bedre økonomisk forutsigbarhet, og for det andre tydeliggjøres norske forventninger til organisasjonen. Flerårige tilsagn gis på bakgrunn av organisasjonenes planer for den gjeldende budsjettperioden. Det stilles fra norsk side krav til organisasjonene om reformvillighet, samordning, effektivitet i forhold til mandat og temaer som likestilling og menneskerettigheter. De flerårige tilsagnene er gitt med forbehold om Stortingets samtykke.

Regjeringen arbeider aktivt for å styrke det multilaterale systemets evne til et samordnet utviklingssamarbeid med de enkelte land innenfor rammene av landenes fattigdomsstrategier. Tilpasning, eller harmoniseringsbestrebelser, er også viktig i forhold til andre givere, finansinstitusjoner og internt i FN-systemet for å få til samordnet opptreden på landnivå. En samlet opptreden kan øke effekten av innsatsene.

Regjeringen vil bidra til å skape best mulig rammevilkår og normgrunnlag for nasjonale og internasjonale utvikling gjennom aktiv deltakelse i ulike internasjonale fora som FNs generalforsamling, internasjonale toppmøter og konferanser og mellomstatlige organer knyttet til FNs organisasjoner og de multilaterale finansinstitusjonene. I dette arbeidet er ambassadenes rolle stadig mer aktiv. Dette gjelder både i forhold til å hevde norske synspunkter overfor organisasjonene på landnivå, og i forhold til å rapportere om aktivitetene. Begge deler styrker norsk innsats i styrerommene.

Regjeringen er opptatt av at man fra norsk side er aktiv i forhold til de virkemidlene man har til rådighet. Det betyr aktiv innsats i styrende organer for å påvirke organisasjonens arbeidsmåte og prioriteringer særlig med henblikk for å oppnå tusenårsmålene, systematisk alliansebygging for å øke sjansen for å få gjennomslag for ideer, benytte gjennomganger og evalueringer, fortrinnsvis i samarbeid med andre land, for å vurdere effektivitet og resultater av organisasjoners innsats.

FNs generalsekretær opprettet i 2006 et høynivåpanel for å styrke FNs arbeid innen utvikling, miljø og nødhjelp. Statsminister Stoltenberg ble utpekt til å være en av de tre medformennene i panelet, som skal levere sin rapport høsten 2006. Det er ventet at reformforslagene vil føre til at FN allerede i 2007 gjennomfører pilotprosjekter for et mer samordnet FN på landnivå. Dette vil også kunne få konsekvenser for måten giverland støtter FN på. Regjeringen vil vurdere å kanalisere midlene via FN-systemet på en måte som bidrar til å gjøre FN mer samlet og effektiv, som en oppfølging av FN-reformpanelets anbefalinger.

Regjeringen ønsker at Norge skal være et gjeldspolitisk foregangsland, både gjennom arbeidet for bedre multilateralt omforente gjeldslettelsninger og gjennom ensidige gjeldslettetiltak. Som aktiv «multilateralist» imøteser Norge en full gjennomføring av G8-landenes initiativ for sletting av de fattigste landenes gjeld til Verdensbanken, Afrika-banken og IMF (Multilateral Debt Relief Initiative; MDRI). Norge gir også betydelig bidrag til IMF's nye finansieringsordning for fattige land som opplever eksterne økonomiske sjokk (Exogenous Shock Facility; ESF).

Selv om Norge overoppyller FNs mål om å sette av 0,7 pst. av BNI til bistand, ønsker regjeringen at Norge også skal delta aktivt i arbeidet med å etablere innovative finansieringsmekanismer for utvikling. Norge bidrar derfor til vaksinefasiliteten International Finance Facility for Immunization (IFFIm), opprinnelig foreslått av Storbritannia. Regjeringen støtter også det franske initiativet om en solidaritetsavgift på flyreiser. Fra 2007 legges

det opp til at deler av inntektene fra CO₂-avgiften på flydrivstoff vil bli kanalisert til en ny internasjonal innkjøpsordning for medisiner.

Tilskuddsforvaltningen

I tillegg til gjeldslettetiltak, jf, kap. 172, kan det skilles mellom to typer tilskudd som gis over kap. 170 og kap. 171:

- generelle midler (grunnfinansiering og generelle tilleggsmidler),
- øremerkede tilleggsmidler.

Generelle midler (grunnfinansiering og generelle tilleggsmidler)

Generelle midler blir bl.a. gitt som grunnfinansiering til multilaterale organisasjoner og globale fond. I tillegg gis generelle tilleggsmidler til flergiverfond eller programmer som er vedtatt av organisasjonenes styrende organer. I de multilaterale finansinstitusjonene skjer fastsetting av grunnfinansiering gjennom omfattende forhandlinger mellom medlemsland, der bl.a. byrdefordeling og utviklingseffekt fokuseres.

Når mange land gir tilleggsmidler til de samme tematiske områdene, for eksempel i et felles fond, kan ikke innsatsen til den enkelte giver identifiseres på samme måte som før. Da må også kontroll- og tilbakemeldingsrutiner bli felles. Der hvor norske midler knyttes direkte opp til programmer vedtatt av styret, vil oppfølgingen basere seg på organisasjonenes generelle rapportering innenfor et tematisk område i stedet for separat rapportering. Organisasjonenes ordinære kontrollrutiner legges til grunn.

Dette reduserer den administrative byrden for mottakerlandene som slipper å forholde seg til ulike rapporteringskrav, ofte relatert til enkeltstående prosjekter, fra ulike givere.

Øremerkede tilleggsmidler

Midlene over kap. 170 og 171 øremerkes ikke på land, men går til tiltak og programmer i regi av organisasjonene som selv fordeler midlene videre til landnivå. Norskstøttede, øremerkede programmer i enkeltland som gjennomføres av multilaterale organisasjoner skal dekkes over poster under programkategoriene 03.10 og 03.20. Regjeringen gir øremerkede tilleggsmidler i første rekke til organisasjoner som foreløpig ikke har utviklet instrumenter for å håndtere rene multilaterale tilleggsmidler, eller hvor hensynet til påvirkning av institusjonens politikk skulle tilsi det. Tilleggsmidlene omfatter også arbeid i møteflaten mellom

brede utviklingsinnsatser og spesifikke aidsinnsatser, for eksempel knyttet til konsekvensene av aids for tjenesteproduksjon og de særlige behovene knyttet til helsepersonell og helsesystem. I 2005 inngikk Norge ny rammeavtale med FNs miljøprogram (UNEP). Rammeavtalene inneholder bestemmelser om overordnede målsettinger for utviklingssamarbeidet. De representerer en overgang fra prosjektsamarbeid og øremerking, til bredere programsamarbeid og ordninger for tematisk støtte knyttet til programmer vedtatt av styret. Lavinntektsland, herunder de minst utviklede landene, prioriteres i samarbeidet med FN-organisasjonene. I alle avtalene er det lagt vekt på at det fullt ut skal tas hensyn til likestilling mellom kjønnene. Norge ønsker at kvinne- og likestillingsperspektivet skal gjennomsyre FN-organisasjonenes totale virksomhet. Det er tidligere inngått rammeavtaler med UNDP, UNICEF, WHO, UNESCO, FAO, ILO, ITC, UNCTAD og UN-HABITAT.

Norge har en omfattende samfinansiering med de multilaterale finansinstitusjonene, og i særdeleshet med Verdensbanken. Formålet er i første rekke å legge premisser for styrebeslutninger om politikkomlegging i institusjonene og følge opp gjennomføringen av prioriterte styrevedtak. Dermed vil Norge kunne øke sin innflytelse over bruken av de multilaterale finansinstitusjonenes ressurser, som i størrelse langt overgår norsk bistand. Den norske støtten finansierer både utredningstiltak i organisasjonene og operasjonelle aktiviteter i partnerlandene. En målsetting med støtten er å påvirke og utvikle utviklingsbankenes politikk og operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer. Dette gjøres gjennom å prøve ut innovative og mer effektive tilnæringsmåter, sette nye temaer på institusjonenes dagsorden og bidra til bedre resultater i utviklingsarbeidet. I tillegg er Verdensbanken blitt en viktig kanal for midler til ulike øremerkede fond og initiativ som skal bistå partnerlandene i å nå tusenårsmålene, og der giverlandene har bedt banken om å forvalte midlene. Dette gjelder særlig utdanning, der Verdensbanken gjennom Fast Track Initiative er blitt en viktig kanal for norsk støtte til sektorprogrammer i partnerlandene.

Norsk multilateral bistand er ikke bundet til kjøp av norske varer. Fra og med 2007 vil den norske støtten til Verdens Matvareprogram (WFP) være helt avbundet i tråd med Budsjett-innst. S. nr. 3 (2002-2003). Multilateral bistand er også i hovedsak avbundet når det gjelder kjøp av norske tjenester. Norge har arbeidet for avbinding av Verdensbankens bundne konsulentfond. Dette er nå gjennomført. Norge arbeider for å få til det samme i de regionale utviklingsbankene.

Rapportering

De multilaterale organisasjonene er i ferd med å dokumentere oppnådde resultater bedre. Tidligere rapporter fokuserte mye på innsatsfaktorer og aktiviteter, mens rapporteringen nå legges om til å fokusere mer på resultater. Denne omleggingen er krevende metodologisk, både for bilaterale og multilaterale givere. Det tar derfor tid før omleggingen vil være gjennomført. Dette begrenser mulighetene for norske myndigheter til å rapportere på organisasjonenes resultater.

Regjeringen vil videreføre dialogen om hvordan rapporteringen kan styrkes, først og fremst gjennom arbeidet i styrende organer. Norge tar jevnlig opp med sentrale FN-organisasjoner behovet for grundigere tematiske rapporter på de viktigste innsatsområdene, for å supplere de relativt korte årsrapportene. UNDP og UNICEF har kommet lengst i resultatrapporteringen.

MOPAN-samarbeidet

Norge samarbeider med likesinnede giverland for å styrke gjennomgangen av multilaterale organisasjoners arbeid på landnivå der det også er bilateralt samarbeid. I den forbindelse er det etablert et uformelt nettverk kalt «Multilateral Organizations Performance Assessment Network» (MOPAN). I 2005 deltok Canada, Danmark, Finland, Nederland, Norge, Sveits, Sverige, Storbritannia og Østerrike, mens Irland var observatør. Nettverket gjennomfører persepsjonsstudier av utvalgte multilaterale organisasjoner i utvalgte land. Målsettingen med MOPAN-samarbeidet er:

- bedre informasjon og forståelse av multilaterale organisasjoner; deres rolle og atferd blant beslutningstakere, parlamentarikere og publikum i nettverkets medlemsland,
- bedre dialog med multilaterale organisasjoner både på hovedkvarternivå og landnivå,
- bedre atferd og måloppnåelse i forhold til den enkelte organisasjons mandat på landnivå.

Norge og de øvrige MOPAN-landene følger opp konklusjonen i studien i de gjeldende organisasjoners styrende organer og samrådsmøter. MOPAN-gjennomgangene har vist seg nyttig som ett av flere instrumenter for å styrke bistandseffektiviteten i den enkelte organisasjon. Det er derfor besluttet å foreta årlige gjennomganger i regi av MOPAN.

I 2005 rettet gjennomgangen seg mot Verdensbanken, UNFPA og UNAIDS i ni land: Albania, Bangladesh, Bolivia, Bosnia/Herzegovina, Etiopia, Nicaragua, Tanzania, Vietnam og Zambia. Norge ledet gjennomgangen i Bangladesh.

Funnene fra 2005-studien viser at det er store forskjeller i de tre organisasjonenes virksomheter. Dette virker inn på persepsjonene om deres atferd. Funnene viser at organisasjonene oppfyller sitt mandat i forhold til fattigdomsreduksjon og Tusenårsmålene. Videre viser funnene at samtlige organisasjoner har en sterk interaksjon med myndighetene, men fokuserer mindre på det sivile samfunn og privat sektor. Kapasitetsbygging synes å være en svakhet i alle organisasjonene. Imidlertid vises det til økt fremdrift i koordinering mellom organisasjonene. Det er fortsatt gap mellom politikk og handling i forhold til innretting og harmonisering til nasjonale fattigdomsstrategier.

Funnene er nyttige og komplementære bidrag til andre internasjonale prosesser om økt bistands-effektivitet. De årlige studiene bidrar til å øke kompetansen om multilaterale organisasjoners virksomhet på landnivå. Dette bidrar til å bedre kvaliteten på dialogen og innsatsen på landnivå så vel som hovedkvarternivå.

Samarbeidet i MOPAN-nettverket vil fortsette i årene som kommer. For 2006 vil gjennomgangen rette seg mot Den asiatiske utviklingsbanken, UNICEF og ILO. Studien vil foregå i følgende land: Burkina Faso, Colombia, Guatemala, Indonesia, Kenya, Mosambik, Nepal, Pakistan, Sri Lanka og Uganda.

Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	723 000	725 000	835 000
71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	240 000	262 000	332 000
72	FNs barnefond (UNICEF)	300 000	300 000	350 000
73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	205 004	205 000	155 000
74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	170 000	170 000	170 000
75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	100 000	100 000	150 000
76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 137 530	1 403 200	1 496 200
77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	125 000	160 000	160 000
78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	115 909	140 220	150 220
79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	46 694	67 000	67 000
80	Bidrag til globale fond, <i>kan overføres</i>	471 541	821 041	991 041
81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	109 721	110 000	88 000
	Sum kap. 170	3 744 399	4 463 461	4 944 461

Post 70 FNs utviklingsprogram (UNDP) og underliggende fond

Situasjonsbeskrivelse

UNDP er det mest sentrale av FNs fond og programmer, med et program på totalt USD 4, 5 mrd. i 2005. UNDPs hovedoppgave er å ivareta FNs utviklingsaktiviteter i mer enn 136 land der UNDP er representert. Den overordnede målsettingen for UNDP er å styrke utviklingslandenes kapasitet til å ta ansvar for egen utvikling og å nå tusenårsmålene. I UNDPs bistand til nasjonale myndigheter

legges det vekt på fattigdomsreduksjon, demokratisk styresett, fredsbygging, energi, miljø og hiv og aids. Bistanden skjer i stor grad i form av kapasitetsbygging og institusjonsutvikling. Dette bidrar til å styrke landenes evne til å forankre utviklingsprosessen nasjonalt. Mottakerland har gjennomgående stor tillit til FN og UNDP som rådgiver i denne type bistandsvirksomhet.

UNDP har fått et særlig ansvar i oppfølging og overvåking av tusenårsmålene. Dette skjer gjennom å bistå de enkelte utviklingsland med rådgivning, politikkutforming og -gjennomføring.

UNDP har videre en sentral rolle i å fremme bedre samordning og integrering av FNs utviklingsvirksomhet. På hovedkvarternivå leder UNDP FNs utviklingsgruppe (UNDG). På landnivå ligger organisasjonens styrke i den nærmest universelle tilstedeværelse, samt at den innehar den stedlige koordinatorkfunksjonen for FN-systemet. UNDP har ledelsen i utformingen av et felles rammeverk for FNs utviklingsvirksomhet (UNDAF). UNDAF-rammeverket skal støtte opp under de respektive lands nasjonale handlingsplaner for fattigdomsreduksjon (PRSP).

UNDP har også, ikke minst basert på norsk støtte, utviklet spesiell kompetanse på bistand i skjæringspunktet mellom sikkerhet og utvikling. Dette angår særlig konfliktrelatert bistand og bistand til demokratisk utvikling. Ett av fire programland befinner seg enten i krise, konflikt eller postkonflikt. Godt styresett er en forutsetning for å få til effektiv fattigdomsbekjempelse. UNDPs kompetansesenter for godt styresett ligger i Oslo.

UNDP har de senere år gått gjennom en omfattende reformprosess der organisasjonen har utviklet seg fra en prosjektorganisasjon til en kunnskapsbasert organisasjon for rådgivning til utviklingslandene. Den store utskiftingen av UNDPs stedlige representanter har bidratt til en kvalitativ heving av nivået i organisasjonen og styrking av organisasjonens politiske kompetanse. UNDP har desentralisert hovedkvarterfunksjoner for å bli bedre i stand til å levere resultater på landnivå. Konsentrasjon om kjerneoppgavene står sentralt i langtidspanen for 2004-2007. UNDP arbeider med et opplegg for resultatbasert rapportering for bedre å kunne måle effekter av organisasjonens arbeid. Kemal Dervis fra Tyrkia er fra 15. august 2005 utnevnt som ny administrator for UNDP for en fireårsperiode.

Norge sitter i styret i UNDP og vil arbeide for at reformprosessen i UNDP fortsetter, samt videreføre UNDPs sentrale rolle i arbeidet med reformer av FNs operasjonelle aktiviteter.

I tråd med OECD utviklingskomite og Paris-erklæringen fra 2005 vedrørende bistandseffektivitet, har Norge startet med flerårige tilsagnsbrev til tre av FNs fond og programmer, herunder UNDP. I tildelingen til UNDP tydeliggjør Norge forventninger til organisasjonen på en rekke områder, blant annet FN-reform, resultat basert styring og i forhold til sin innsats på styresett og post-konflikt.

UNDP vurderes å være en desentralisert og effektiv organisasjon og har vært aktivt med i samarbeidet med andre FN-organisasjoner og i FNs felles bestrebelser for reform, forenkling og harmonisering. Det legges derfor opp til en økning av det norske bidraget til fondet.

Regjeringen vil videreføre den politiske og økonomiske støtten til UNDPs arbeid og legger særlig vekt på UNDPs sentrale rolle i det globale utviklingssamarbeidet, i fattigdomsbekjempelsen og i oppfølgingen av FNs tusenårsmål. Regjeringen vil søke å bidra til å videreutvikle organisasjonens rolle innen godt styresett og demokratibyggning. Videre vil regjeringen arbeide for at UNDP øker fokus på forebygging av krise og konflikt, samt støtte land i overgangen fra nødhjelp til langsiktig utvikling. Regjeringen vil bidra til å videreutvikle UNDPs ansvar for å samordne FNs utviklingsvirksomhet på landnivå gjennom å støtte opp om UNDPs koordineringsrolle.

UNDPs kjernemidler økte med rundt 10 pst. i 2005. Dette styrker organisasjonens evne til effektivt å bidra til utviklingsprosessen. Av UNDPs kjerneressurser går 60 pst. til de minst utviklede landene.

HKH Kronprinsen er utnevnt som UNDP «goodwill» ambassadør for 2004-2005. Denne perioden er forlenget til 2006-2007. HKH Kronprinsen har valgt å fokusere på tusenårsmålene, og særlig på målene som angår helse og utdanning. Det er videre en målsetting for HKH Kronprinsen å bidra til å mobilisere ungdom til støtte for tusenårsmålene.

Mål

UNDP fokuserer arbeidet rundt fem prioriterte innsatsområder:

- fattigdomsreduksjon,
- godt styresett,
- fredsbygging,
- energi og miljø,
- hiv og aids.

Likestillingsperspektivet skal integreres i alle innsatsområder. UNDP er videre sentral i oppfølgingen av FNs tusenårsmål og i arbeidet med reformer av FNs operasjonelle aktiviteter.

Rapport 2005

Ifølge UNDPs egen resultatrapportering har man svært god måloppnåelse, og UNDP blir verdsatt høyt av sine partnere. UNDP har også blitt en mer fokusert organisasjon, og mer enn 70 pst. av budsjettet går til områdene fattigdomsreduksjon og godt styresett.

UNDPs rolle innen fattigdomsreduksjon har spesielt vært å bidra til å utarbeide nasjonale rapporter på tusenårsmålene, samt å utvikle nasjonale strategier for å bekjempe fattigdom. Analytisk og statistisk kapasitet har vært bygd opp. Demokra-

tisk styresett er det største innsatsområdet til UNDP, og organisasjonen er en av de største aktørene når det gjelder faglig bistand til landene. Kapasitetsbygging på dette området var omfattende. Arbeidet med desentralisering og støtte til forvaltningsreformer, samt valgsystemer er viktige innsatser. UNDP støttet ett av tre parlamenter i verden og gir støtte i gjennomsnittet til ett valg hver annen uke. Utarbeidelse av valglover, styrking av valgkommisjoner og opplæring av parlamentarikere er viktige resultater av dette arbeidet.

På området fredsbygging har UNDP bl.a. bidratt til å integrere konfliktforebygging i lands utviklingsstrategier. UNDP har bidratt i gjenreisningsarbeidet og i arbeid relatert til miner og håndvåpen. UNDP arbeidet også med forebygging av naturkatastrofer og var aktive i gjenreisningen etter tsunamien og jordskjelvet i Pakistan. UNDPs aktiviteter på området energi og miljø har hatt fokus på koplingen mellom miljø, energi og utvikling, integrering av miljøperspektivet i nasjonale planverk for fattigdomsreduksjon, med et spesielt fokus på å bygge opp landenes kapasitet til å forvalte sine ressurser.

I arbeidet med hiv og aids har UNDP spesielt bidratt til å utvikle den nasjonale kapasiteten til å håndtere epidemien gjennom bedre ledelse og å øke forståelsen for hiv og aids i nasjonale planer, i viktige sektorer og ministerier.

Det er gjort framskritt for å bedre samordningen mellom FNs fond og programmer på hovedkvarternivå, bl.a. som følge av at FNs utviklingsgruppe (UNDG) har fått en sterkere rolle. Dette har også styrket samordningen av FNs operasjonelle aktiviteter på landnivå, der UNDPs stedlige representanter har hatt en sentral rolle gjennom sitt arbeid som koordinator for FN-systemet på landnivå.

Gjennom sin styreplass har Norge bidratt til at organisasjonen gjennomfører langtidsplanen for 2004-2007, som bl.a. innebærer en reduksjon av hovedinnsatsområder og nye arbeidsmetode.

Integrering av likestillingsperspektivet er et såkalt tverrgående tema i UNDP. En evaluering av UNDPs innsats for integrering av likestillingsperspektivet viste svakheter ved gjennomføringen av dette. Norge har i styret tatt opp spørsmålet flere ganger. UNDPs respons har vært å sette ned en styringsgruppe, ledet av Kemal Dervis, for å styrke dette arbeidet. Norge vil fortsette arbeidet med å følge opp dette. Også på et annet tverrgående tema – sør-sør-samarbeid – er resultatene mindre tilfredsstillende. Norge har sammen med andre styremedlemmer påpekt dette i styret.

En handlingsplan for rekruttering av nordmenn til UNDP har ført til at antallet nordmenn i UNDP er blitt fordoblet over en to-årsperiode fra 12 til 24, og det har også blitt rekruttert normenn til seniornivå i organisasjonen. Det er videre inngått en ny avtale som tar sikte på å øke antall nordmenn i organisasjonen med ytterligere 50 pst.

Norge bidro i 2005 med 690 mill. kroner i generelle, ikke-øremerkede midler til UNDP over denne budsjettposten. Norge bidrar med i overkant av 10 pst. av UNDPs kjerneressurser og var i 2005 organisasjonens største giver. Samlet bidrar Norden med nesten en tredel av UNDPs budsjett. Norges totale midler til UNDP utgjorde 1,3 mrd. kroner i 2005. Dette inkluderer midler øremerket til land og fra andre bevilgninger.

FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF)

Situasjonsbeskrivelse

FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF) er et underliggende fond av UNDP og arbeider på områdene mikrofinans og lokale utviklingsprogram. Det legges særlig vekt på de fattigste gruppene i utviklingsland, spesielt i Afrika, der 70 pst. av UNCDFs virksomhet foregår. Som følge av at flere av de største giverne, inkludert Norge, har redusert sine bidrag, vedtok styret å integrere fondet finansielt i UNDP, men det skal fortsatt være en selvstendig enhet.

Mål

UNCDF har som mål å utvikle pilotprosjekter innen mikrofinans og lokal kapasitetsbygging innen godt styresett.

Rapport 2005

En uavhengig evaluering konkluderte med at UNCDF er en effektiv organisasjon som har bidratt til betydelige resultater på områder som mikrofinans og lokalt styresett. UNCDFs ekspertise er meget etterspurt i de minst utviklede landene, ikke minst i Afrika. Mer enn 600 000 mennesker har fått tilgang til mikrofinansordninger gjennom UNCDF, hvorav 90 pst. er kvinner. UNCDF har også i rekke land arbeidet med lokalmyndigheter for å få til en bedre lokalforvaltning. På flere områder har en oppnådd mer enn 80 pst. av de planlagte resultatene Norge var i 2005 den nest største giver til kjernebudsjettet. Norge bidro med 15 mill. kroner til UNCDF over denne budsjettposten i 2005.

FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM)

Situasjonsbeskrivelse

FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM) er et underliggende fond av UNDP. UNIFEM gir faglig og finansiell støtte til nyskapende program som fremmer kvinners menneskerettigheter, politisk deltakelse og økonomisk sikkerhet. Økonomisk utvikling, menneskerettigheter, vold og konflikt og hiv og aids er prioriterte områder og er vektlagt i den strategiske planen for perioden 2004-2007. UNIFEM har en spesielt viktig rolle som pådriver og katalysator for å fremme likestilling innen FN-systemet og i forhold til mottakerland. I forbindelse med reformprosessen i FN, er Norges holdning av strukturene for kvinner og likestilling i FN bør styrkes, både på landnivå og sentralt. Norge ønsker en økning av ressurser til dette arbeidet, økt status og samtidig en bedre samordning av innsatsen på landnivå. I den sammenheng er det ønskelig å øke støtten til UNIFEM.

42 pst. av UNIFEMs kjerneressurser går til lavinntektsland og 39 pst. går til de minst utviklede landene. Tilleggsmidlene til UNIFEM steg i 2005 med 52 pst. fra året før.

Mål

UNIFEMs mål er å fremme likestilling mellom kvinner og menn på alle samfunnsområder gjennom samarbeid med myndigheter og andre FN-organisasjoner.

Rapport 2005

UNIFEM har utarbeidet en strategisk plan for perioden 2004-2007. Den strategiske planen er knyttet opp til tusenårsmålene og omfatter målområder som styrking av fattige kvinners økonomiske og politiske rettigheter, fremming av kvinne- og likestillingsperspektivet innenfor hiv og aids programmer, og bekjempelse av vold mot kvinner. UNIFEM bidro i 2005 med prosjektstøtte i 103 land, faglig/katalystisk støtte i 106 land og støtte til post-konfliktsituasjoner i 27 land.

Det ble lagt spesiell vekt på sikkerhet og kvinners engasjement i konflikt, fredsforhandlinger og gjenoppbygningsfaser, i henhold til Sikkerhetsrådsresolusjon 1325. UNIFEM samarbeidet med andre FN organisasjoner i prosjekter knyttet til dette i 13 land, for eksempel Afghanistan, Elfenbenskysten og Somalia. Nasjonale rammeverk for likestillingsarbeid var et prioritert område for UNIFEM i 2005. Fondet bidro til utvikling av nasjonale handlingsplaner for likestilling i syv land, og de drev aktivt påvirkningsarbeid for utarbeidelse av

nasjonale lover mot vold i hjemmet i minst seks land. Kjønnssensitivt budsjettarbeid er et viktig satsningsområde, og UNIFEM over de siste i fire årene bidratt med støtte til dette i over 30 land. Politisk deltakelse var også et viktig område, og fondet støttet ulike tiltak rettet mot kvinners politiske deltakelse i 23 land i 2005. Gjennom UNIFEMs Gender Justice Program i Liberia, bidro for eksempel UNIFEM sammen med landets kvinne-ministerium til å øke andelen registrerte kvinnelige velgere fra 21 pst. til 51 pst.

Norges bidrag til UNIFEMs kjernebudsjett i 2005 var 18 mill. kroner. Norge var i 2005 UNIFEMs tredje største giver og det norske bidraget omfattet 13 pst. av organisasjonens kjernebudsjett. Totalt norsk bidrag til UNIFEM i 2005 var på 30 mill. kroner. UNIFEM er underfinansiert i forhold til oppgavene. Regjeringen foreslår derfor å øke det norske bidraget betydelig.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 835 mill. kroner. I tråd med flerårig tilsagnsbrev vil støtten til UNDP økes til 770 mill. kroner. Støtten til UNCDF videreføres med 15 mill. kroner, og støtten til UNIFEM økes til 50 mill. kroner.

Post 71 FNs befolkningsprogram (UNFPA)

Situasjonsbeskrivelse

UNFPAs mandat er knyttet til implementering av handlingsprogrammet fra FN-konferansen om befolkning og utvikling i Kairo (1994) og er konsentrert rundt tre stolper; universell tilgang til seksuell og reproduktiv helse, befolkning og utvikling og til sist likestilling med styrking av kvinners stilling. En viktig del av fondets arbeid er å sikre at satsning på reproduktiv helse er reflektert i relevante nasjonale strategier for fattigdomsreduksjon, for oppnåelse av tusenårsmålene, i relevante sektorplaner samt å bistå med implementering. UNFPAs innsats innen seksuell og reproduktiv helse står sentralt i det forebyggende hiv- og aids arbeidet og for oppnåelse av relaterte tusenårsmål; bekjempelse av hiv og aids, mødre helse, barnehelse og likestilling. Forebyggende arbeid rettet mot ungdom er en prioritert oppgave i tillegg til arbeid for å avskaffe kvinnelig kjønnslemlestelse, fødselsskader hos barnebruder (fistula) og bekjempelse av vold mot kvinner.

UNFPA har igangsatt forberedelser til en regionalisering av organisasjonen med fokus på styrket tilstedeværelse i felt. Ulike konsekvenser av regionaliseringsprosessen kommer opp til styrebehandling i januar 2007. Norge har lagt vekt på at omor-

ganiseringen med sees i sammenheng med relaterte spørsmål i FN-apparatet for øvrig. Norge er medlem av styret og satt som visepresident i 2003.

UNFPA har aktiviteter i 136 land og landkontorer i 112 av dem. Av kjerneressursene går 48 pst. til de minst utviklede landene. UNFPA har forpliktet seg til å øke budsjettandelen til minst utviklede land.

Styret i UNFPA har vedtatt å øke budsjettet for perioden 2006-2007 med 23 pst.

UNFPA vurderes å være en desentralisert og effektiv organisasjon og har vært aktivt med i samarbeidet med andre FN-organisasjoner og i FNs felles bestrebelser for reform, forenkling og harmonisering. Det legges derfor opp til en økning av det norske bidraget til fondet.

I tråd med OECD utviklingskomite og Paris erklæringen fra 2005 om bistandseffektivitet, har Norge startet med flerårige tilsagnsbrev til FNs fond og programmer, herunder til UNFPA. I tildelingen til UNFPA tydeliggjør Norge forventinger til organisasjonen på en rekke områder, blant annet FN-reform, resultat basert styring og i forhold til forventinger vedrørende relevante politiske målsettinger i Soria Moria-erklæringen med fokus på seksuell og reproduktiv helse og avkriminalisering av abort.

Seksuell og reproduktiv helse er en av de mest politisert områdene innenfor internasjonalt samarbeid og berører politiske, religiøse og moralske spørsmål. USA, sammen med Vatikanet, definerer i stor grad det internasjonale «klimaet» for denne agendaen. Den siste tiden har UNFPA vært utsatt for et sterkt politisk press, hovedsakelig fra USA, rettet mot UNFPAs mandat innen reproduktiv helse. USA holder nå tilbake midler for fjerde året på rad. Samtidig høster fondet, og den gjenvälgte lederen Thoraya Obaid fra Saudi-Arabia, bred støtte fra et rekordstort antall givere (171 land), herunder økende oppslutning blant arabiske land.

Mål

FNs befolkningsfond (UNFPA) konsentrerer seg om tre hovedoppgaver:

- bidra med å utvikle helsetilbud innenfor reproduktiv helse, inkludert familieplanlegging,
- utvikling av nasjonal helse- og befolkningspolitikk,
- Likestilling og styrking av kvinners stilling.

Rapport 2005

Norge deltok i omfattende forberedelser i forkant av FN-toppmøtet i september 2005 for å sikre at internasjonale forpliktelser på seksuell og reproduktiv helse ble ivaretatt i sluttokumentet. Norge,

men den forhenværende og den nåværende utviklingsministeren, inngikk i to ulike nordiske initiativ hvor det ble presisert at de nordiske land forventet at internasjonale forpliktelser på seksuell og reproduktiv helse ble ivaretatt og reflektert i sluttokumentet fra toppmøtet. UNFPA og Norge, sammen med likesinnede land, er godt fornøyd med utfallet av toppmøtet, som legger klare premisser for en integrert tilnærming til seksuell og reproduktiv helse og oppnåelse av tusenårsmålene.

UNFPA har vært en pådriver for å inkludere reproduktiv helse og hiv og aids i nasjonale programmer, fattigdomsreduksjonsstrategier og sektorprogram innen helse og sosial utvikling. På grunn av nye arbeidsmetoder, fra prosjekthåndtering til rådgivning på nasjonalt nivå, har UNFPA satt i gang flere tiltak for kapasitetsbygging. Det ble lagt stor vekt på hiv og aids-arbeidet og spesielt på nødvendigheten av integrerte planer for forebygging av hiv og aids og reproduktiv helse. Dette skjedde både gjennom opplysningsarbeid, forebyggende arbeid og gjennom å fremme bruk av kondomer. UNFPA fortsatte sine interne reformer. En av de viktigste pågående prosessene er innføring av resultatbasert styring.

Resultater fra persepsjonsstudien av multilaterale institusjoner (MOPAN) i 2005 bekrefter at UNFPA er i forkant vedrørende arbeidet med FN-reform med bred deltakelse i ulike former for «policy dialog». UNFPA ble likevel kritisert for manglende systematisk samarbeid med frivillige organisasjoner.

I 2005 var Norge fondets tredje største giver med 240 mill. kroner.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 332 mill. kroner.

Post 72 FNs barnefond (UNICEF)

Situasjonsbeskrivelse

UNICEFs mandat er å fremme barns grunnleggende rettigheter til overlevelse, utvikling, beskyttelse og deltakelse. FNs barnekonvensjon ligger til grunn for UNICEFs arbeid. UNICEF har et særskilt ansvar for barn i spesielt vanskelige situasjoner, inkludert barn i ekstrem fattigdom og barn i humanitære nødsituasjoner. UNICEF vil i 2007 ha en særlig rolle for gjennomgangen av anbefalingene fra FNs barnetoppmøte i 2002. UNICEF støtter programtiltak i 157 land og har som målsetning at 60 pst. av kjerneressursene skal gå til minst utviklede land. Norge er i år ikke medlem av styret, men ledet i 2005 gruppen av vestlige land i

UNICEFs styre. Norge deltar sammen med ledende giverland i årlige policy-konsultasjoner med organisasjonen.

UNICEFs virksomhet finansieres gjennom frivillige midler fra giverland og fra privat sektor, inkludert 37 nasjonale UNICEF-komitèer. Midler fra giverland utgjør omlag to tredeler av UNICEFs samlede inntekter.

Norge har gjentatte ganger gitt tydelig uttrykk for at UNICEF bør vise større vilje til FN-reform. Bekymring og kritikk er fremsatt både i styremøter, i felles konsultasjonsmøter sammen med likesinnede land, og i bilaterale samtaler på embets- og politisk nivå. Kuttet i kjernebidraget for 2005 fungerte som en understrekning og forsterkning av denne kritikken og ble lagt godt merke til internt i UNICEF. Det synes å ha skjedd en holdningsendring i organisasjonen i positiv retning med stadig større vilje til koordinering og harmonisering, og norsk arbeid for å forbedre rapporteringen har også hatt resultater.

På bakgrunn av UNICEFs større vilje til koordinering og samordning, resultatbasert styring og innretning av virksomheten i forhold til Tusenårs-målene, omfattes UNICEF fra 2006 av ordningen med flerårige indikative tilsagn til FNs fond og programmer. I tildelingen til UNICEF tydeliggjør Norge forventinger til organisasjonen på en rekke områder, blant annet FN-reform, resultat basert styring og i ikke minst rettighetsbasert tilnærming generelt og seksuell og reproduktiv helse og reproduktive rettigheter spesielt. UNICEF inngår i 2006 i en giverundersøkelse (MOPAN) med fokus på organisasjonenes reform- og harmoniseringsvilje i felt.

UNICEF vurderes å være en densentralisert og effektiv organisasjon og har vært aktivt med i samarbeidet med andre FN-organisasjoner og i FNs felles bestrebelse for reform, forenkling og harmonisering. Det legges derfor opp til en økning av det norske bidraget til fondet.

Amerikanske Ann Veneman ble tilsatt som ny leder av UNICEF i 2005.

Mål

UNICEF vedtok i 2005 etter konsultasjoner med medlemslandene sin strategi med satsningsområder og mål for 2006-2009. Norge deltok aktivt i denne prosessen. UNICEF fokuserer arbeidet mot disse målene rundt følgende fem tematiske områder:

- grunnutdanning og likestilling,
- småbarns utvikling,
- vaksiner,
- hiv og aids og barn,

- beskyttelse av barn mot vold, utnyttning, misbruk og diskriminering.

Rapport 2005

UNICEFs arbeid var i 2005 konsentrert om utarbeidelse av ny strategisk plan for 2006-2009. Hovedfokus i planen er i hovedsak de samme, men fokusområdet for jenters utdanning er endret til grunnutdanning og likestilling. Målet om at 60 pst. av UNICEFs kjerneressurser skulle gå til minst utviklede land ble nådd i 2005. Målet om at 50 pst. av UNICEFpss kjerneressurser skulle gå til land i det sørlige Afrika ble overskredet i 2005, og nådde 55 pst. UNICEF legger vekt på å relatere aktiviteter og tiltak til tusenårsmålene, spesielt gjelder dette reduksjon av barnedødelighet, utdanning og de helserelevante målene.

Innsatsen for jenters utdanning ble ytterligere trappet opp i 2005. Selv om det fremdeles er store utfordringer, rapporterer UNICEF om stor framgang med hensyn til antall innmeldte jenter i skoleverket i alle regioner, likeledes et økende fokus på kvalitet i utdanningen. Når det gjelder småbarns utviklingsvilkår, arbeider UNICEF for å styrke nasjonale myndigheters arbeid for barn under tre år, utvikling av primærhelsetjeneste og fødselsregistrering. UNICEF satset også i 2005 store ressurser på innsatsen for beskyttelse av barn mot vold, utnyttning, misbruk og diskriminering. Et særlig arbeid gjøres også for å hjelpe barnarbeidere og reintegrere barnesoldater.

UNICEF spiller en sentral rolle i det globale vaksinearbeidet. Dette skjer i tett samarbeid med WHO og de andre partnerne i GAVI-alliansen, jf. kap. 170, post 80. Ikke minst arbeider UNICEF for å sikre vaksinasjon av barn i nød og i humanitære situasjoner. I 2005 distribuerte UNICEF om lag 3 milliarder vaksiner. UNICEF har innenfor UNAIDS hovedansvar for spesifikk innsats overfor barn og unge og leder i mange land tematiske givergrupper på hiv og aids. Innsatsen er trappet opp og utvidet.

Over denne posten fikk UNICEF 300 mill. kroner i 2005. Over ulike poster bidro Norge med om lag 1,332 mrd. kroner til UNICEF i 2005. Dette innebar at Norge i 2005 var den tredje største giveneren av totale bidrag til UNICEF.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 350 mill. kroner. Bevilgningsforslaget omfatter inntektene fra de sivile tjenestepliktiges arbeid ført under Justisdepartementets budsjett, jf. Innst. S. nr. 175 (1985-86).

Post 73 Verdens matvareprogram (WFP), kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Verdens matvareprogram (WFP) er FNs organisasjon for matvarebistand og er en av verdens viktigste humanitære organisasjoner. Mandatet er dobbelt: WFP har ansvar for både kortsiktig humanitær innsats og mer langsiktig utvikling. I FN-systemet er WFP spesielt viktig som FNs primære organ for logistikk, særlig med henblikk på hurtige reaksjoner på humanitære kriser. I krisesituasjoner har WFP også et spesielt ansvar for koordinering av FNs kommunikasjon og teknologi, i tillegg til mat og ernæring. Norge har vært medlem av WFPs styre siden 2005.

Organisasjonen har egne operative strategier for kvinner og likestilling, samt for hiv og aids. WFP er en sentral aktør i det globale arbeidet for å nå tusenårsmålene, og spesielt det første som går ut på å halvere andelen av mennesker som sulter.

WFPs budsjettet for perioden 2006-2007 er ca. 41,6 mrd. kroner. I budsjettet for 2006-7 utgjør overgangsbistanden 48 pst. av WFPs totale utgifter, mens nødhjelp utgjør 25 pst. og langsiktig utvikling utgjør 11 pst. For perioden 2006-7 vil operasjonene i Sudan binde opp om lag en tredjedel av det totale budsjettet.

WFP har den største MUL-andelen i FN-systemet. Norge arbeider i WFPs styre for at WFP skal nå målet om at 90 pst. av WFPs multilaterale utviklingshjelp skal gå til de minst utviklede land innen år 2007. Målet ble vedtatt i 2003 etter forslag fra Norge.

Norge oppfordrer WFP til å foreta innkjøp av matvarer lokalt i utviklingsland når mulig, for å minimere eventuelle negative effekter på lokale markeder ved innførsel av matvarer. Regjeringen har gjort det klart at WFP ikke skal benytte norske midler til innkjøp av genmodifisert mat.

Regjeringen anser WFP som en effektiv nødhjelpsaktør og i den første gjenoppbyggingsfasen fra norsk side legges det vekt på at matvarehjelpen skal være fleksibel og fases ut når det ikke lenger er behov for den.

Deler av det norske bidraget har til nå blitt gitt i form av matvarebidrag. Regjeringen har etter dialog med WFP og norske leverandører fattet vedtak om full avbinding av matvareleveransene fra og med 2007. Det norske matvarebidraget har bestått av fiskehermetikk. Norske leverandører ble orientert om dette vedtaket allerede i 2002, og avbindingen har skjedd gradvis for å gi leverandørene tid til omstilling. Regjeringen har allerede avbundet all annen bistand gjennom FN-systemet. En OECD-studie som ble gjennomført i 2004, viste at avbun-

det matvarebistand er 30-50 pst. mer effektivt enn bunden matvarebistand.

Norsk støtte vil gradvis vris vekk fra det langsiktige utviklingsarbeidet, der matvarehjelp ikke noen like klar merverdi. Bidragene over denne posten går til langsiktig utvikling og overgangsbistand, mens bidragene til nødhjelp dekkes over kapittel 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter. Samtidig vil verdien av det norske bidraget til WFP øke ved at Regjeringen ikke lenger vil binde deler av bidraget til norske matvareleveranser. Det foreslås derfor å kutte bidraget til WFP med 50 mill. kroner.

Mål

Den overordnede målsettingen for WFP er å bekjempe sult. WFP er bevisst sin rolle i å bidra til å oppnå tusenårsmålene, og opererer med følgende fem prioriteringer:

- redde liv i akutte kriser,
- beskytte levekår for personer som opplever krisesituasjoner,
- sikre barn, mødre og utsatte grupper bedre ernæring,
- støtte tilgang til utdanning, og redusere kjønnsforskjellene når det gjelder utdanning,
- støtte myndighetene til å etablere og drive matutdelingsprogrammer.

Rapport 2005

De norske midlene til WFP i 2005 over denne posten var 205 mill. kroner, øremerket utviklingsprosjekter og overgangsbistand. Av dette ble 15 mill. kroner overført i form av matvarer (fiskehermetikk). Norge var syvende største giver til WFP i 2005, med et samlet bidrag på om lag 563 mill. kroner over ulike poster. Dette utgjorde i underkant av tre pst. av WFPs totale utgifter.

I 2005 gav WFP matvarehjelp til ca. 100 millioner mennesker i 82 land. Store katastrofer som tsunamien, tørken i Niger, orkanen Stan i Mellom-Amerika og jordskjelvet i Pakistan gjorde dette til et spesielt krevende år for WFP. De store og uforutsette krisene er også bakgrunnen for at Norge gav spesielt mye til WFP i 2005. WFPs reaksjon på krisene har over det hele vært tilfredsstillende. Planverket for WFP i de kommende årene baserer seg blant annet på en ambisjon om å kunne håndtere opptil tre store og uforutsette katastrofer på samme tid.

I 2005 startet WFP det såkalte «Ending Child Hunger»-initiativet, sammen med UNICEF og Verdensbanken. Målet med denne kampanjen er et

globalt løft for å hjelpe barn som lider av underernæring.

WFP sluttførte i 2005 en evaluering av organisasjonens innkjøpsstrategi, inkludert vurdering av fordelene og ulempene ved lokale innkjøp. Evalueringen viser fordeler ved lokale innkjøp, spesielt med henblikk på innsparinger av tid og penger. Norge vil følge evalueringens anbefalinger.

WFPs styre diskuterte en uavhengig evaluering av WFPs utviklingsvirksomhet fra 2004. Selv om WFP har blitt bedre til å rette utviklingsvirksomheten inn mot de som trenger den mest, viser evalueringen samtidig at WFPs langsiktige utviklingsarbeid har klare mangler. Matvarebistanden består i for stor grad av enkeltstående innsatser, i stedet for å inngå en bredere utviklingsprogrammer. WFP har også i liten grad klart å gjøre matvareutleveringer overflødig på lengre sikt og sikre at utviklingseffekten blir bærekraftig.

Regjeringen har i lys av dette besluttet i økende grad å benytte WFP på de områder der organisasjonen har klare fortrinn, innen nødhjelp og overgangsbistand.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 155 mill. kroner.

Post 74 FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Situasjonsbeskrivelse

UNHCRs mandat etter Flyktningkonvensjonen av 1951 er å gi beskyttelse og assistanse til personer som er forfulgt og flykter på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell samfunnsgruppe, samt å finne varige løsninger på verdens flyktningproblemer. Høykommissæren er også engasjert i innsats rettet mot internt fordrevne personer, etter pålegg fra FNs generalsekretær og Generalforsamlingen.

Norge har tradisjonelt gitt sterk støtte til Høykommissæren og hans virksomhet. Norge er medlem av de styrende organ i UNHCR, Eksekutivkomiteen og Den faste komité. Bare en svært liten del (ca. 2 pst.) av UNHCRs midler kommer fra FNs sentrale budsjett, resten kommer i form av direkte bidrag fra givere. De samlede norske bidragene til UNHCR beløp seg i 2005 til 381,6 mill. kroner, av dette ble 170 mill. kroner bevilget over denne posten.

I lys av flyktningproblemenes fortsatte store omfang og UNHCRs avhengighet av tilleggsmidler, går Regjeringen inn for å opprettholde det høye nivået på det faste bidraget til UNHCR. Det vil som tidligere bli lagt stor vekt på det spesielle mandatet

UNHCR har til beskyttelse. Midler over andre budsjettposter vil også i år bli benyttet til å finansiere enkeltoperasjoner.

Mål

- UNHCRs viktigste målsetting er å trygge rettighetene og velferden til flyktninger. UNHCR søker å sikre at alle kan nyte godt av retten til å søke asyl og finne trygt tilhold i et annet land og til frivillig å kunne dra trygt hjem ved aktivt samarbeid med asylland, returland, andre FN- og internasjonale organisasjoner og det internasjonale samfunn forøvrig.
- UNHCR er FNs flyktningorganisasjon og har fått i oppdrag fra FN til å bidra til ledelse og koordinering av internasjonale operasjoner for å beskytte flyktninger og å løse flyktningproblemer ved konkrete tiltak i felt i samarbeid med andre aktører.
- UNHCR har også en målsetting om å hjelpe andre grupper. Dette inkluderer personer som har blitt statsløse, eller der det er tvist om nasjonaliteten, og under visse omstendigheter, internt fordrevne. UNHCR skal, innenfor sine budsjetttrammer, bidra til at flest mulig oppnår slik beskyttelse og hjelp.

Rapport 2005

Tallet på flyktninger i verden er stadig minkende, likevel fortsetter antallet personer som trenger beskyttelse fra bl.a. UNHCR å øke. Årsaken til denne økningen er at antall internt fordrevne fortsetter å øke. Organisasjonens innsats for beskyttelse av internt fordrevne, i forhold til de mandatfestede aktiviteter rettet mot flyktninger, har derfor vært et sentralt tema for organisasjonen i 2005. I henhold til FNs nylig etablerte sektortilnærming for å sikre en mer effektiv humanitær innsats, har UNHCR en ledende rolle når det gjelder beskyttelse, husly og administrasjon av leire for både flyktninger og internt fordrevne. Andre organisasjoner får ansvar for andre deler operasjonene. På denne måten vil man skape større forutsigbarhet og handlekraft for å gi beskyttelse til en gruppe som i stor grad har blitt overlatt til seg selv.

UNHCR opplevde i 2005 at bidragene fra givere ble mindre enn forventet, samtidig som en styrket dollar gjorde bidragene mindre verdt. Det førte til at UNHCR hadde større kostnader enn inntekter og måtte finansiere USD 12 mill. over reservefondet. Dette har ført til at organisasjonen har satt i gang et internt reformarbeide for å effektivisere virksomheten.

Antonio Guterres (Portugal) tok i juni 2006 over som høykommissær for flyktninger etter Ruud Lubbers som valgte å trekke seg fra stillingen før hans periode var ute.

UNHCR har, i henhold til krav fra FNs medlemsland, i stadig økende grad lagt vekt på å gjennomføre sine oppgaver i nært samarbeid med andre internasjonale og frivillige organisasjoner. En av disse er den norske Flyktninghjelpen, som har fått flere viktige oppdrag på vegne av UNHCR. Høykommissæren har nå ansvar for over 19 millioner mennesker, av disse er om lag 9 millioner flyktninger. Størsteparten av de resterende er internt fordrevne. Det er likevel et stort antall internt fordrevne som UNHCR av ulike årsaker ikke har tilgang til å hjelpe. I tillegg yter UNHCR hjelp til et stort antall flyktninger som returnerer til sine hjemland og til statsløse. Gitt de økonomiske rammer organisasjonen har, gjør den et viktig arbeid i felt og som talsperson for flyktninger og internt fordrevne, i tråd med UNHCRs mål.

For 2005 ble Norge igjen sjette største bidragsyter til UNHCR. Målt i bidrag per innbygger er Norge nummer to etter Luxemburg. De samlede norske midlene står for 5,7 pst. av de frivillige bidragene i UNHCR.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 170 mill. kroner.

Post 75 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)

Situasjonsbeskrivelse

FNs organisasjon for palestinske flyktninger, UNRWA, har som mandat å ivareta de grunnleggende behov for 4,3 millioner palestinske flyktninger bosatt i Libanon, Syria, Jordan, Gaza og Vestbredden. 1,3 millioner flyktninger er bosatt i flyktningleire. Det er norsk syn at UNRWA gjennom sitt bidrag til å bedre levekårene for en stor befolkningsgruppe i regionen er med på å stabilisere situasjonen i Midtøsten.

UNRWAs virksomhet omfatter tilbud om utdanning, helse, sysselsettingstiltak, samt nødhjelp og

sosialhjelp til særlig utsatte grupper. UNRWAs rolle som tjenesteleverandør er helt sentral i deler av regionen hvor flyktningbefolkningen er stor, og hvor en stor andel bor i flyktningleire. I Gaza er 67 pst. av befolkningen registrerte flyktninger.

UNRWA har store utfordringer med hensyn til å kunne fylle sitt mandat overfor en voksende befolkningsgruppe i områder som er preget av sosial uro og konflikt.

Som følge av en forverring i den økonomiske og humanitære situasjon i det palestinske område, opplever UNRWA et økende press på sine tjenestetilbud i Gaza og på Vestbredden. Det israelske stengningsregimet og bygging av den såkalte «sikkerhetsbarrieren» på Vestbredden har store konsekvenser for UNRWAs ressursbruk. Regjeringen foreslår derfor å øke det norske bidraget til UNRWA som har vært uendret siden 1998.

Mål

UNRWAs hovedoppgave er å ivareta de palestinske flyktningenes grunnleggende behov. Innenfor programområdene spesifiseres følgende mål:

- sikre en minimumsstandard for bolig og ernæring, med fokus på de aller fattigste,
- tilgang til grunnskole og videregående skole for alle palestinske flyktningebarn,
- beskytte og fremme helsen for palestinske flyktninger og bistå med tjenester som skal dekke flyktningenes grunnleggende helsebehov.

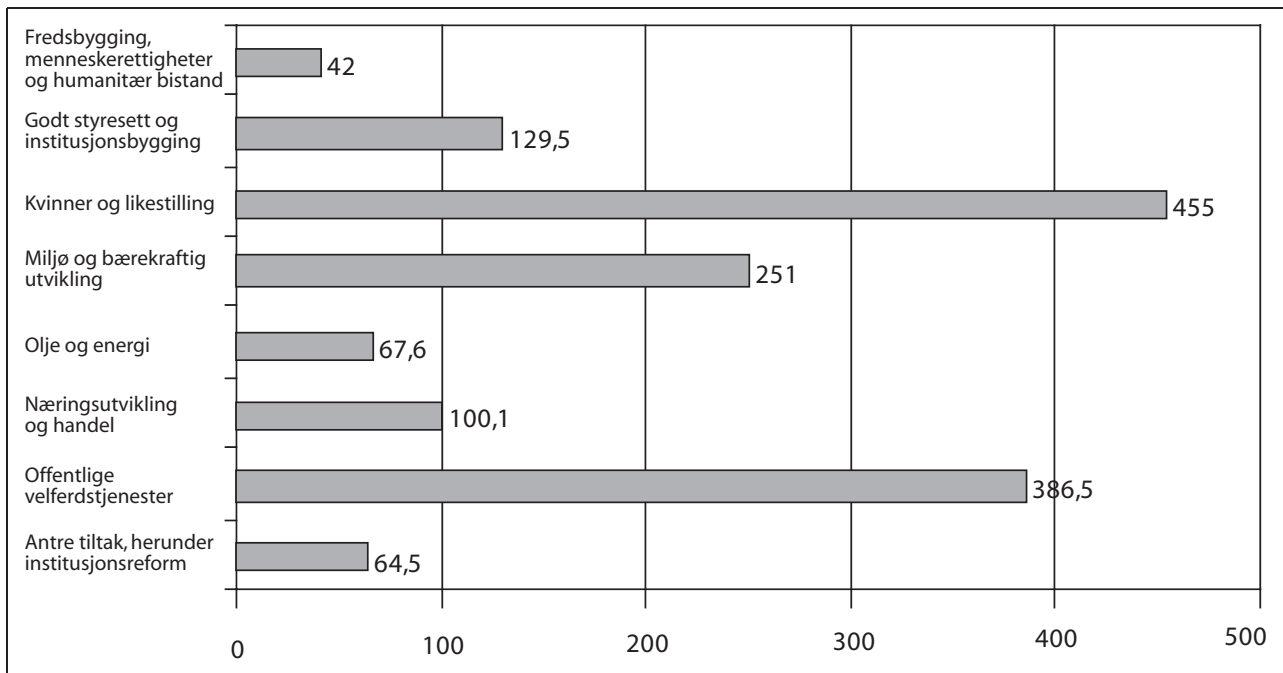
Rapport 2005

Norges frivillige bidrag til UNRWAs driftsbudsjett var 100 mill. kroner i 2005. UNRWAs totale budsjett på USD 361 mill. fordelte seg i 2005 på utdanning (54 pst.), helsetjenester (18 pst.) og sosialstøtte til de fattigste (10 pst.). I tillegg drives sysselsettingsprogrammer for å støtte arbeidsløse og matvaredistribusjon for nødstedte, samt mikrofinansiering av små bedrifter i hele regionen.

Budsjett 2007

Det foreslås bevilget 150 mill. kroner.

Post 76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv. kan overføres

Figur 8.4 Viser plantall 2007 for kap. 170, post 76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv. (i mill. kroner)

Situasjonsbeskrivelse

Over denne posten ytes tilleggsmidler til FN-systemet og til enkelte andre organisasjoner. Regjeringen ønsker å støtte ytterligere opp under multilaterale organisasjoner på områder som er prioritert gjennom Soria Moria-erklæringen. Dette gjelder spesielt fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand, godt styresett og institusjonsbygging, kvinner og likestilling, miljø, næringsutvikling og handel, og offentlige velferdstjenester som helse og utdanning. I tillegg gis det prioritet til å følge opp reformtiltak i FN, spesielt i forhold til å styrke innsatsen på landnivå.

For de største av FNs fond og programmer, UNDP og UNICEF, er det behov for tilleggsmidler for å gjøre organisasjonene bedre i stand til å bidra innenfor sine kjerneoppgaver. De fleste av FNs mindre fond og programmer støttes utelukkende eller hovedsakelig over denne posten. Det gjelder for eksempel FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC), FNs bosetningsprogram (UNHABITAT), UNCTAD og Det internasjonale handelssenteret (ITC).

FNs særorganisasjoner er avhengig av tilleggsmidler for å støtte utviklingslandene i å oppnå tilfredsstillende standarder innenfor sine mandatområder. De pliktige midlene er ikke store nok til å dekke bistandskomponenten på en tilstrekkelig måte. Posten er et virkemiddel til å fremme oppføl-

ging av tusenårsmålene og FNs ulike toppmøter. Regjeringen vil styrke FN-systemets evne til å bidra på disse områdene. De norske midlene vil i stor grad komme lavinntektslandene, inklusiv minst utviklede land, til gode.

Regjeringen legger vekt på at fattige land må sikres mulighet til å delta i internasjonal handel og til å ivareta sine behov for beskyttelse. En mindre del av posten benyttes derfor til organisasjoner utenfor FN-systemet som Verdens handelsorganisasjon (WHO) og Felles fond for råvarer.

Fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand

Mål

Midlene kan brukes til å:

- støtte fredsbyggingstiltak gjennom FN-systemet, blant annet tiltak som kan bidra til å gjøre FNs nye fredsbyggingskommisjon til et effektivt organ,
- beskyttelse av barn, særlig mot vold og diskriminering, gjennom UNICEF.

Rapport 2005

I alt ble 18,5 mill. kroner benyttet til fredsbygging og menneskerettigheter i 2005. Det ble gitt støtte til UNICEFs program for beskyttelse av barn. UNICEF legger i sitt arbeid vekt på å stimulere til hold-

ningsendringer og nasjonale reformer, samt kapasitetsbygging. Organisasjonen dokumenterer ulike former for misbruk av barn og gjør en særlig innsats for å styrke nasjonale lovverk for beskyttelse av barn mot vold, seksuelt misbruk, kjøp og salg av barn, de verste former for barnarbeid og misbruk i væpnet konflikt. Det ble også gitt støtte til integrering av menneskerettigheter i FNs utviklingsarbeid på landnivå. Dette tiltaket ble gjennomført i samarbeid mellom UNDP og FNs høykommisær for menneskerettigheter.

Godt styresett og institusjonsbygging

Mål

Bevilgningen skal brukes til å støtte multilaterale organisasjoners arbeid for:

- styrking av forvaltningskapasitet, demokratisering, valg og justissektoren, gjennom UNDPs flergiverfond for godt styresett,
- å bistå utviklingslandene i arbeidet med bekjempelse av narkotika, korrupsjon, terrorisme og menneskehandel gjennom FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC),
- støtte ILOs arbeid for faglige rettigheter, sysselsetting og likestilling.

Rapport 2005

I alt ble 107,5 mill. kroner av posten benyttet til godt styresett i 2005. Hoveddelen på 61 mill. kroner gikk til UNDPs tematiske flergiverfond for godt styresett. Andre bidrag var 24 mill. kroner til anti-korrupsjonsarbeidet til FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) og 14 mill. kroner til ILOs arbeid for sosial dialog og trepartssamarbeid.

UNDPs flergiverfondet ble brukt til innovative tiltak i 90 land, hvorav 55 pst. av ressursene tilfalt minst utviklede land og Afrika. Utviklingen av rettsstaten og menneskerettigheter utgjør nå fondets viktigste innsatsområder, hvilket indikerer at UNDP i stadig større grad er etterspurt på sensitive områder der organisasjonen blir oppfattet som en nøytral partner. Fondet er også blitt brukt til en rekke innovative tiltak på områder som desentralisering og lokal forvaltning. Fondet har også støttet kapasitetsbygging i forhold til nasjonalforsamlinger, valgprosesser og valgsystemer. Oslo Governance Centre mottar også støtte fra dette fondet, og er nå blitt etablert som en global tenketank på styresettområdet. Det ble også for første gang utarbeidet en omfattende rapport om styresett i de minst utviklede landene. Gjennom fondet har en bl.a. støttet tiltak for øke kvinners valgdeltakelse i DR Kongo, reformer i justissektoren i en rekke

post-konfliktland og bygget opp landenes kapasitet på å bekjempe korrupsjon.

Norge støttet anti-korrupsjonsarbeidet til FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC), bl.a. ved å styrke nasjonalt lovverk og bygge opp systemer for iverksettelse av den internasjonale konvensjonen mot korrupsjon. Videre støttet Norge UNODCs globale program mot produksjon, handel og misbruk av narkotika.

UNODC har i lengre tid hatt problemer med finansiering av kjerneoppgaver på grunn av at mange giverland øremerker sine midler så mye at det blir lite igjen til lønninger og drift av organisasjonen. UNODC har etter påtrykk fra givere satt i gang et arbeid med å formulere en overordnet strategi med prioriteringer for arbeidet, hvor budsjettet følger prioriteringene. Norge støtter dette arbeidet som er i tråd med vår politikk i andre multilaterale organisasjoner og ønsker at det skal bidra til at givene går bort fra å øremerke sine bidrag til UNODC.

ILOs arbeid for sosial dialog og trepartssamarbeid omfatter både ILOs kontor og direkte deltakelse fra så vel arbeidsgiverne og arbeidstakerne i ILO. Virksomheten på landnivå har bare i varierende grad vært preget av genuint samarbeid. Etter at dette har vært påpekt fra norsk side, har nå ILO, med generaldirektør Juan Somavia i spissen, justert virksomheten på dette området, slik at aktivitetene samsvarer med intensjonen bak støtten; reelt samarbeid for å fremme sosial dialog og trepartssamarbeid.

Kvinner og likestilling

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- støtte UNICEFs arbeid med å sikre jenters utdanning,
- bidra til likestilling gjennom ILO.

Rapport 2005

I alt 435 mill. kroner ble kanalisert gjennom UNICEF for å fremme grunnutdanning med spesiell vekt på jenters utdanning.

I 2005 har UNICEF arbeidet med utdanning i 157 land. Av de samlede midlene gikk 40 pst. til de 25 landene som har spesielt store problemer i forhold til å nå tusenårs målet om utdanning for alle. UNICEF arbeider for å få flere barn, spesielt jenter, til å gå på skole og fullføre skolegangen og samtidig med å øke kvaliteten på utdanningen.

UNICEF distribuerte i 2005 komplett oppstartutstyr («skole i en boks»), foruten skolebøker og læremateriell for flere millioner skolebarn. UNI-

CEF sto dessuten bak kurs og utdanning av flere hundre tusen lærere. Videre bidro fondet til installering av vann og toaletter ved skoler i vel 70 land. UNICEF har også i 2005 spilt en nøkkelrolle i humanitære katastrofer verden over med sine «tilbake til skolen»-kampanjer. Ved etablering av midlertidige læresteder og rehabilitering av ødelagte skoler i tsunami-rammede land bidro UNICEF til at 90 pst. av barna returnerte til skolen i løpet av en tre måneders periode.

UNICEFs innsats er også i stadig større grad knyttet til talsmannsarbeid og faglig bistand til myndigheter i forhold til mottakerlandenes nasjonale utdanningsplaner og sektorprogrammer. Dette arbeidet har i 2005 blitt trappet ytterligere opp. Som følge av dette vedtar stadig flere land nasjonale utdanningsplaner med klare mål om å øke antall jenter som går på skole. UNICEF har utviklet egne modeller for god utdanningspraksis, som for eksempel «barnevennlig skole»-modellen. Modellene brukes ikke bare av UNICEF, men overføres i stadig flere land til bruk i hele skolesystemet. UNICEF er talsmann for at utdanning må til dersom myndigheter skal nå andre sentrale målsettinger som bekjempelse av hiv og aids, barnarbeid og helse mål. Antallet barn uten skoletilbud var globalt beregnet til 115 millioner i 2001. I løpet av 2005 ser antallet ut til å ha falt til under 100 millioner. Det er rimelig å anta at UNICEF sammen med andre givere og egeninnsats fra utviklingslandene selv har bidratt til dette. UNICEF opptre i stadig større grad i partnerskap med andre organisasjoner og viser nå større vilje til reform enn tidligere. Rapporteringene for 2005 har også vært bedre enn tidligere år, noe Norge har vært en pådriver for.

Miljø og bærekraftig utvikling

Mål

Bevilgningen skal i hovedsak brukes til å:

- styrke miljøforvaltningen i fattige land gjennom rammeavtalen med UNEP,
- bedre levekårene for fattige i storbyer og slumstrøk, gjennom FNs bosettingsprogram (UN-HABITAT) og Cities Alliance,
- støtte gjennomføringen av FNs konvensjon om biologisk mangfold og FNs konvensjon om bekjempelse av forørkning, bl.a. gjennom UNDP,
- støtte vann og sanitærtiltak bl.a. gjennom flergiverfond i UNICEF, UN-HABITAT og UNDP,
- støtte tiltak for en bærekraftig forvaltning av landbruk, skog- og fiskerisektoren, gjennom FAO,

- støtte den globale kjemikaliestrategien (SAICM) gjennom UNEP.

Rapport 2005

I 2005 ble det gitt støtte til miljø og ressursforvaltningsformål over denne posten med i alt 142 mill. kroner. De største mottakerne var UN-HABITAT med 60 mill. kroner og UNEP med 38 mill. kroner. Arbeidet for å styrke den faglige og institusjonelle kapasiteten i miljøforvaltningen i utviklingslandene ble videreført. En evaluering av rammeavtalen med UNEP, gjennomført i 2005, viste at flere høyt prioriterte prosjekter har fungert godt og vært viktige for samarbeidslandene. Dette gjelder særlig normativt orienterte tiltak som å styrke den nasjonale kapasiteten innen kartlegging og analyser av miljøsituasjonen og arbeidet med å hjelpe utviklingslandene innen miljølovgivning og etterlevelse av internasjonale miljøforpliktelse. I 2005 ble det gitt støtte til flere prosjekter innenfor disse temaene. Prioritet ble også gitt til det regionale samarbeidet i Afrika, bl.a. gjennom støtte til NEPADs miljøhandlingsplan, til gjennomføringen av UNEPs plan for kapasitetsbygging og teknologisamarbeid og til kapasitetsbygging i det sivile samfunn. Til sammen er ca 38 mill. kroner blitt brukt til å støtte UNEPs arbeid på dette området. Dette inkluderer også støtte til UNEPs GRID-senter i Arendal for arbeid med Global Virtual University.

UNEP-evalueringen påpekte imidlertid at satsningen har manglet strategisk fokus, og at man støttet for mange prosjekter. Det ble også stilt spørsmål ved UNEPs evne til å rapportere om resultater av de tiltak som ble gjennomført. Det ble forhandlet fram en ny rammeavtale med UNEP, gjeldende fra 1.1.2006, der det ble tatt hensyn til evalueringens viktigste anbefalinger. Man har i den nye avtalen gått fra en prosjektavtale, til en overordnet programsamarbeidsavtale, etter mønster av tilsvarende rammeavtaler mellom Norge og andre FN-organisasjoner. Støtten er innrettet mot områder hvor UNEP har spesiell kompetanse i forhold til andre aktører. Oppfølging av resultatrapportering har også fått sterkere fokus i den nye rammeavtalen. Arbeidet med avtalen følger UNEPs egen budsjett- og arbeidsprogramsyklus, og støtte gis derfor for to år av gangen, med forbehold om Stortingets samtykke.

Befolkningsveksten i byer verden over er et markant demografisk utviklingstrekk. Bybefolkningen blir også gradvis yngre. Prosessene skjer som følge både av migrasjon fra landsbygda, men også som resultat av egen vekst. I de fattige landene i verden er denne befolkningsveksten særlig sterk med forslumming som resultat. FNs boset-

tingsprogram, UN-HABITAT og Cities Alliance, søker å oppgradere sitt arbeid med å bedre miljø- og leveforholdene for slumbeboere, særlig i Afrika sør for Sahara. Fattigdommen angripes på bred basis gjennom tiltak som spenner fra styrking av lokaldemokrati, etablering av arbeidsplasser, planlegging og utvikling av sosial, økonomisk og fysisk infrastruktur. Norge har bidratt vesentlig til å styrke de to organisasjonenes arbeid gjennom økt økonomisk støtte og aktiv politisk dialog. Bistanden til UN-HABITATs vann og sanitærfond ble mer enn firedoblet i 2005. Støtten til kjernebudsjettet var 15 mill. kroner. I 2006 vil det bli inngått en ny og utvidet rammeavtale med FN-programmet. Støtten til Cities Alliance – hvor Norge i 2005 ble valgt inn i styret – ble økt fra 3 til 5 mill. kroner i 2005.

Oppfølging av Konvensjonen om bekjempelse av forørkning ble støttet over UNEPs program for å fremme bærekraftig arealforvaltning, agroskogbruk og en økosystembasert tilnærming til forvaltning av naturressursene i Vest-Afrika. Det ble for 2005 ikke utbetalt midler til Den globale finansieringsmekanismen for konvensjonen.

Olje og energi

Mål

Bevilgningen kan blant annet brukes til å:

- støtte fornybar energi, bl.a. gjennom UNDPs flergiverfond for energi og miljø.

Rapport 2005

I 2005 økte Norge sitt bidrag til fornybar energi gjennom UNDPs fond for energi og miljø. Fondet støttet tiltak i en rekke lavinntektsland, hovedsakelig i Afrika. Fondet har bidratt til å få økt forståelse for sammenhengen mellom energi og fattigdomsbekjempelse. UNDP har på denne måten bidratt til å få energi integrert i landenes utviklingsplaner. Mesteparten av midlene har gått til energiplanlegging og energitilførsel på landsbygda i Afrika, samt noe til arbeidet med å få godkjent prosjekter under Den grønne utviklingsmekanismen (CDM) under Kyoto-protokollen. Videre ble det gjennom fondet støttet tiltak innen vannressursforvaltning, kapasitetsbygging på håndtering av klimaendringer og kjemikalier.

Næringsutvikling og handel

Mål

Bevilgningen skal i hovedsak benyttes til å støtte multilaterale organisasjoners arbeid med å:

- bidra til å bygge opp utviklingslands kompetanse og kapasitet til å delta i internasjonal handel og handelsforhandlinger,
- bistå utviklingslandene i gjennomføringen av resultater fra de pågående WTO-forhandlingene,
- bidra til økt eksport og økt verdiskapning gjennom internasjonal og regional handel,
- støtte bærekraftig utvikling av jordbruk, fiskeriforvaltning og skogbruk (gjennom bl.a. ITTO og FAO).

Rapport 2005

Til handelsrelaterte tiltak gjennom UNCTAD, ITC, IF, WTO, FAO og CFC ble det utbetalt om lag 105 mill. kroner.

Den pågående forhandlingsrunden i WTO («Doha Development Agenda») har medført økt fokus på de fattigste utviklingslandenes begrensede muligheter til å delta i internasjonal handel. Ministererklæringen fra Hong Kong påpeker landenes behov for infrastrukturtiltak og produksjonskapasitet. Det pågår viktige prosesser internasjonalt for å styrke den handelsrelaterte bistanden («aid for trade»).

Støtten til WTOs fond for handelsrelatert faglig bistand («Doha Development Agenda Global Trust Fund») ble videreført i 2005. WTO har fremlagt rapport for virksomheten og utarbeidet aktivitetsplan for 2006. Bistandsarbeidet følges og diskuteres av medlemslandene i WTOs komité for handel og utvikling (CTD). En lang rekke opplæringsaktiviteter ble gjennomført i 2005, med særlig vekt på å imøtekomme behov i de minst utviklede land.

Norge støttet FAOs arbeid innen landbruk, skog- og fiskerisektoren. Regjeringen har gjennom FAO bidratt til gjennomføringen av traktaten om plantegenetiske ressurser for mat og landbruk. Videre har regjeringen bidratt til å styrke FAOs arbeid for bærekraftig fiskeriforvaltning. Norge støttet også FAOs arbeid med å bedre kvinners situasjon i landbruksproduksjonen i Afrika, herunder også arbeidet med hiv og aids.

Norge har støttet UNCTADs faglige bistand og kompetansebygging på områdene investeringer, konkurranse og handelsforhandlinger, samt ulike tiltak innenfor UNCTADs særskilte fond for de minst utviklede land. UNCTADs første resultatbaserte rapport som forelå i 2005 var finansiert av Norge. Rapporten bidrar til å styrke den interne kommunikasjonen i organisasjonen og gi bedre innsyn i organisasjonens virksomhet.

Tildelingen til Det Internasjonale handelssenteret (ITC), som er et samarbeid mellom WTO og UNCTAD, ble benyttet til tiltak for å fremme sør-

sør-handel med spesielt fokus på Afrika, elektronisk handel for små og mellomstore bedrifter, samt handels- og eksportrelaterte tiltak knyttet til fattigdomsstrategier. En evaluering av ITC som Norge har delfinansiert forelå høsten 2005 og bekreftet i hovedsak det positive inntrykk som har dannet seg. ITC har et komparativt fortrinn mht faglig bistand, og det er en klar arbeidsdeling mellom ITC, UNCTAD og WTO. Evalueringen vil danne bakgrunn for videre samarbeid med ITC.

Videre ble det, gjennom ITC, bevilget støtte til JITAP, som er ITC, UNCTAD og WTOs felles bistandsprogram for å fremme handel og WTO-relatert handelskompetanse i Afrika.

Tildelingen ble også brukt til IF, det integrerte rammeverket for handelsrelatert faglig bistand for de minst utviklede land, som er et samarbeid mellom WTO, UNCTAD, ITC, UNDP, Verdensbanken og IMF. IFs formål er å integrere handel i de nasjonale utviklingsplaner og fattigdomsbekjempingsstrategier samt samordne faglig bistand på området. Omlag 25 land er nå omfattet av IF-prosessen. IF fikk i løpet av 2005 betydelig oppmerksomhet som et satsingsområde, bl.a. under WTOs ministerkonferanse i Hong Kong. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe hvor Norge har deltatt og som i 2006 har fremlagt sine anbefalinger om hvordan IF kan styrkes.

Felles fond for råvarer (CFC) fikk støtte til finansiering av tiltak for å bedre konkurranseevnen og øke bearbeidingsgraden av ulike råvarer som produseres i utviklingsland.

Den internasjonale organisasjonen for tropisk tømmer (ITTO) mottok midler for å fremme bruk av sertifiseringssystemer og bærekraftig skogbruk.

Offentlige velferdstjenester

Mål

Bevilgningen kan brukes til å:

- støtte multilaterale innsatser med å bygge opp helsesystemer med gode primærhelsetjenester på landnivå, bl.a. med fokus på helsepersonellkrisen og styrking av helseinformasjonssystemer,
- bedre barnehelse gjennom multilaterale organisasjoner og relevante partnerskap og allianser,
- bedre seksuell og reproduktiv helse med vekt på tiltak som svarer på utfordringer knyttet til kjønn, alder og tradisjoner, gjennom WHO, UNICEF, UNAIDS og UNFPA, og relevante partnerskap og allianser,
- spesifikke tiltak for forebygging av aids gjennom multilaterale organisasjoner,

- forebyggende helsearbeid og rehabilitering av funksjonshemmede,
- sikre god koordinering og implementering av «Utdanning for Alle», samt sikre god statistikk og overvåking gjennom UNESCO,
- støtte utdanningstiltak for å bekjempe barnarbeid i ILO.

Rapport 2005

I 2005 ble det brukt totalt 296 mill. kroner til offentlige velferdstjenester over denne posten. Hoveddelen av midlene, 215,5 mill. kroner, ble kanalisert til helsetiltak gjennom WHO. Utdanningstiltak gjennom UNESCO ble tilgodesett med 33,4 mill. kroner, og 20 mill. kroner gikk til et initiativ for medisiner til aidspasienter gjennom WHO og UNAIDS.

Rapporter viser at de fattigste landene ikke vil nå de globalt fastsatte helserelaterte tusenårsmålene uten en intensivering av innsatsen. Et alvorlig hinder i dette arbeidet er mangelen på kvalifisert helsepersonell i mange fattige land. Ingen regioner i den fattige verden er i rute til å oppnå målet om barnedødelighet. Mødre dødelighet går kun ned i land med allerede lav mødre dødelighet. Land med høy mødre dødelighet opplever stagnasjon eller forverring. På den positive siden har andelen kvinner som har medisinsk personell tilgjengelig under fødsel økt i noen regioner – spesielt i Asia. Bruk av impregnerte myggnettinger mot malaria har også økt, og dekning av effektiv tuberkulosebehandling har ekspandert.

I 2005 gikk 149,5 mill. kroner til WHO's programbudsjett. Videre gikk 25 mill. kroner til et forskningsprogram for ti neglisjerte tropiske sykdommer som rammer de fattigste mennesker (inkl. malaria og tuberkulose). Norge har i mange år vært den største giveren til dette unike forskningsprogrammet som drives av WHO, UNICEF, UNDP og Verdensbanken i fellesskap. Forskningen bidrar kontinuerlig til å forbedre både medisinene, strategiene og systemene for bruk av medisinene på landnivå. Dette er fattigdomssykdommer som den farmasøytiske industrien ikke prioriterer.

Framgangen i vaksinedekning ble videreført i 2005. WHO spiller en sentral faglig og implementerende rolle i dette arbeidet som utføres innenfor rammene av GAVI-alliansen, jf. kap. 170, post 80. WHO og UNICEF er sentrale partnere i et globalt polioutryddelsesinitiativ som mottok 50 mill. kroner i norsk støtte. I 1988 ble det rapportert om flere enn 350 000 poliorammede i 125 land. Mot slutten av 2005 var dette redusert til 1951 tilfeller i fire land. Antallet poliorammede barn i India og Pakistan gikk ned med over 50 pst. i siste kvartal

sammenlignet med 2004. Kampen for å utrydde polio har hatt et tilbakeslag de siste tre årene på grunn av at mange i nordlige Nigeria boikottet vaksinene på grunn av feilaktige rykter. I 2005 brukte polioutryddelsesinitiativet 2,2 milliarder doser poliovaksine på 400 millioner barn i 49 land.

WHO har spilt en ledende rolle i det globale arbeidet med å få på plass systemer for kontroll og forebygging av fugle- og humaninfluensa. Mange medlemsland har fått faglig bistand fra WHO, og WHO har i løpet av 2005 etablert et globalt lager av 3 millioner behandlingsdoser.

WHO har også fått anerkjennelse for sitt krisearbeid i forbindelse med tsunamien i Det indiske hav og i forbindelse med jordskjelvkatastrofen i Pakistan.

WHO er en nøkkelpartner for det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), og gir avgjørende faglig og administrativ støtte, jf. kap. 170, post 80. WHO og UNAIDS lanserte i 2003 en ambisiøs strategi for å behandle 3 millioner aidspasienter med medisiner innen 2005, det såkalte «3 by 5»-initiativet. Ved utgangen av 2005 viste det seg at man som ventet ikke nådde målet. Antallet personer under aidsbehandling økte fra 400 000 i 2003 til 1,3 millioner ved utgangen av 2005. Mangel på helsepersonell og svake nasjonale helsesystemer i de verst rammede landene er hovedgrunnen til at man ikke nådde målet. Dette arbeidet vil bli intensivert med sikte på universell tilgang til aidsbehandling innen 2010, som er det nye målet fastsatt av det internasjonale samfunnet.

I 2005 ble et særlig fokus satt på barne- og mødrehelse. Verdens helse rapport for 2005 omhandlet dette temaet, og et nytt partnerskap for mødre-, nyfødt og barnehelse ble etablert i september. Et annet område som i økende grad får fokus er ikke-smittsomme kroniske sykdommer. En viktig milepæl var ikrafttredelsen av rammekonvensjonen for tobakkskontroll i februar 2005.

WHO, UNFPA, UNDP og Verdensbanken er medeiere i et forskningsprogram for reproduktiv helse som er ledende i å utvikle familieplanleggings- og prevensjonsmetoder. Norge har støttet dette forskningsprogrammet i mange år, og bidro med 11 mill. kroner i 2005. Norge er den største bilaterale giveren til dette forskningsprogrammet som er det viktigste globale forskningsprogrammet på feltet.

UNESCO har et globalt ansvar for å koordinere arbeidet med Utdanning for Alle for å nå utdanningsmålene vedtatt i Dakar i 2000. For å oppnå dette trengs det et sterkere samarbeid mellom UNESCO og andre globale aktører som UNICEF, UNDP, UNFPA og Verdensbanken. Norge har i

2005 fortsatt støtten til UNESCOs nordiske program for Utdanning for Alle. Programmet fikk positiv omtale av eksterne revisor som en modell til etterfølgelse for samordning av frivillige bidrag til et av organisasjonens prioriterte områder. Norge har også gjennom arbeid i UNESCOs styrende organer, gjennom direkte kontakter med UNESCO og på høynivåmøtet om «Utdanning for Alle» arbeidet for å effektivisere utdanningssektoren i UNESCO og for å få utarbeidet en global handlingsplan for utdanning for alle.

Norge gir også midler over denne posten til UNESCO-institutter på utdanningsfeltet og til UNESCOs statistikk institutt. Statistikk instituttet bidrar vesentlig til overvåkingen av Utdanning for alle-prosessen.

To av ILOs åtte kjernekonvensjoner nedlegger forbud mot barnarbeid. IPEC, International Programme for the Elimination of Child labour, er ILOs største bistandsprogram. I tillegg er bekjempelse av barnarbeid der utdanningstiltak er et viktig virkemiddel, en sentral del av bistandsvirksomheten til både arbeidsgiverne og arbeidstakernes medlemmer av ILO. Denne innsatsen fikk et viktig løft fra og med 1997, da Norge sto som vertsland for den såkalte Oslo-konferansen mot barnarbeid. Norge har også bidratt aktivt til ILOs arbeid med å skaffe troverdig statistikk for omfanget av barnarbeid, og rapporten til Arbeidskonferansen 2006 kan for første gang påvise målbare, positive resultater. Antall barn i arbeid ble redusert med 11 pst. i perioden 2001 – 2005, og reduksjonen er størst i de verste former for barnarbeid; 26 pst. ned i farlig arbeid og 33 pst. ned i laveste aldersgruppe, 5-14 år.

Annet, herunder institusjonsreform

Mål

Bevilgningen skal brukes til å :

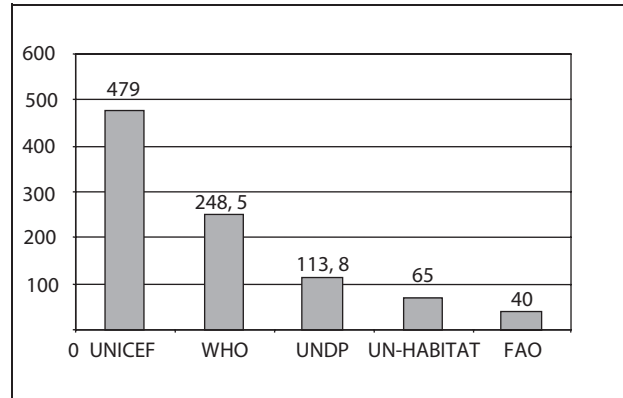
- styrke FN's arbeid gjennom reform, effektivisering og harmonisering i regi av FN-sekretariatet, FN's utviklingsgruppe (UNDG) eller enkeltorganisasjoner.

Rapport 2005

Det ble utbetalt 17 mill. kroner i 2005 til institusjons- og systemreform. Norge har vært en pådriver for å få opprettet FN's utviklingsgruppe (UNDG) som skal bidra til å styrke samordningen mellom FN-organisasjonenes utviklingsaktiviteter. Denne omfatter alle utviklingsorienterte FN-organisasjoner. Verdensbanken og IMF deltar som observatører. Arbeidet til UNDG ble evaluert i 2005 og konklusjonen var i all hovedsak positiv.

Det ble understreket at forvaltningen av midlene var tilfredsstillende, samt at UNDG fungerte godt i forhold til å være en pådriver i reformer av FNs operasjonelle aktiviteter. På landnivå har UNDG spesielt arbeidet for å utvikle og forenkle rammeverkene for FNs utviklingsaktiviteter (UNDAF) – FNs arbeidsplan for virksomheten i enkeltland. Dette innebærer tiltak for å sikre bedre samsvar mellom utviklingslandenes prioriteringer, nasjonale fattigdomsstrategier (PRSP) og tusenårsmålene, samt for å kunne delta i sektorprogrammer. I 2005 ble det enighet om at UNDAF skal bli FN-systemets eneste program på landnivå. Videre har UNDG utviklet en rekke instrumenter og retningslinjer for å sikre bedre harmonisering mellom de enkelte FN-organisasjoner inkludert felles programvirksomhet. UNDG har også vært sentral i å effektivisere FN-systemet på landnivå gjennom økt bruk av felles tjenester, og det ble for første gang etablert et felles landkontor for FNs organisasjoner i Kapp Verde. Dette er første gang at FNs organisasjoner har gått sammen om å etablere et felles landkontor, med et felles program. I land rammet av konflikt har UNDG bidratt til å etablere felles behovsvurdering for å sikre koordineringen av internasjonal innsats i fredsbyggingsaktiviteter. Det er også igangsatt et regionalt prosjekt i det sørlige Afrika for å styrke FNs arbeid i denne regionen og sikre samordningen i arbeidet med hiv og aids og matvaresikkerhet.

Regjeringen har videre bidratt til å overvåke fremgangen mot tusenårsmålene gjennom å støtte det arbeid som gjøres i regi av UNDP, gjennom Tusenårsfondet. UNDP er av FN gitt et særskilt mandat til å overvåke og rapportere på oppfølgingen av tusenårsmålene. Rapporten fra tusenårsprosjektet, den såkalte Sachs-rapporten, ble overbrakt FNs Generalsekretær i januar 2005 og var et viktig innspill til FN- toppmøtet i 2005. Det er også gitt støtte til en Tusenårskampanje for å gjøre målene kjent i alle land og for å mane til økt innsats siden dette krever at politiske vilje er til stede i både industriland og utviklingsland. Kampanjen har aktivt brukt koalisjoner av frivillige organisasjoner til å arbeide for fokus på fattigdomsbekjempelse. Til sammen har nå 133 land utarbeidet fremdriftsrapporter på hvor langt en har kommet i forhold til å nå de ulike tusenårsmålene.

Figur 8.5 Viser de fem største mottakerorganisasjoner i 2005 (i mill. kroner)

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 1 496,2 mill. kroner. Som indikative plantall legges det opp til å øke støtten til fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand fra om lag 19 mill. kroner i 2006 til om lag 42 mill. kroner i 2007. For godt styresett og institusjonsbygging legges det opp til en økning fra 104,5 mill. kroner i 2006 til om lag 129,5 mill. kroner i 2007. For kvinner og likestilling reduseres nivået fra 2006 på 465 mill. kroner til om lag 455 mill. kroner. For miljø og bærekraftig utvikling legges det opp til en økning fra om lag 191 mill. kroner i 2006 til om lag 251 mill. kroner i 2007. For olje og energi legges det opp til samme nivå som i 2006, om lag 67,6 mill. kroner. For næringsutvikling og handel legges det opp til å opprettholde nivået på om lag 100,1 mill. kroner. For offentlige velferdstjenester legges det opp til å opprettholde nivået fra 2006 på om lag 386,5 mill. kroner. For andre tiltak, herunder institusjonsreform, legges det opp til en økning fra 56,5 mill. kroner i 2006 til om lag 64,5 mill. kroner i 2007.

Post 77 FNs aidsprogram (UNAIDS), kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Kampen mot hiv- og aidsepidemien krever omfattende og koordinert innsats. FNs fellesprogram for hiv og aids, UNAIDS, ble etablert i 1996 for å sikre koordinering på landnivå og en integrert og helhetlig tilnærming i bekjempelsen av hiv og aids, i første rekke blant FN-organisasjonene. Programmet skal sørge for globalt lederskap på feltet gjennom å følge, overvåke og evaluere epidemien og å koordinere den totale innsatsen som gjøres for å bekjempe den. Innsamling og utgivelse av epidemiologisk informasjon er et meget viktig område som ivaretas av UNAIDS' sekretariat i samarbeid med

WHO. Videre skal UNAIDS motivere til deltakelse fra sivilt samfunn og stimulere til partnerskap på feltet mellom ulike aktører.

UNAIDS består av et sekretariat og ti medeierorganisasjoner. Det er nå gjennomført en tydeligere arbeidsdeling mellom disse organisasjonene når det gjelder deres aidsrelaterte aktiviteter på landnivå, samtidig som betydningen av UNAIDS sekretariatet som motor i fellesprogrammet er understreket ytterligere. Sekretariatets representant på landnivå, sammen med medeierorganisasjonene, bidrar i første rekke til å støtte opp om nasjonale aidsprogrammer, og yter også tjenester i form av informasjon og rådgivning til vertslandet. Det legges i økende grad vekt på at innsatsen kombinerer aidsspesifikke tiltak og tiltak som knytter aidsarbeidet til det generelle utviklingsarbeidet. UNAIDS sto svært sentralt i arbeidet med planlegging og gjennomføring av FNs spesialsesjon om aids i 2006, og representerer en samlende strategisk arena for offentlige aktører og det sivile samfunn. Oppfølgingen vil konsentreres om å gjøre forebyggende og behandlende tiltak universelt tilgjengelig innen 2010, basert på nasjonale planer som klargjør kvantitative og kvalitative mål.

I 2006 overtok Norge styreplassen i UNAIDS etter Finland. Norge vil legge spesielt vekt på at UNAIDS må styrkes for å bli bedre i stand til å støtte nasjonale myndigheter. Utviklingsinnsatser og aids innsatser må bli mer effektivt koblet sammen for å oppnå målet om universell tilgang til forebygging og behandling.

Mål

UNAIDS arbeider for å styrke FN-systemets kapasitet til å:

- utvikle felles politikk og programmer for bekjempelse av hiv og aids, både på globalt og nasjonalt nivå,
- kartlegge epidemiens utvikling,
- bistå nasjonale myndigheters kapasitet til å utvikle strategier og gjennomføre hiv- og aidstiltak,
- fremme en bred politisk og sosial mobilisering i kampen mot hiv og aids,
- bistå og være en pådriver i mobiliseringen av ressurser.

Rapport 2005

UNAIDS mottok i 2005 USD 171,6 fra 40 givernasjoner. Norge var den femte største giveren med et generelt bidrag på 125 mill. kroner. I tillegg kommer mindre prosjektrelaterte bidrag, bl.a. finansiering av juniorekspertstillinger i organisasjonen.

WHO og UNAIDS sin «3 by 5»-strategi hadde som mål å gi behandling til tre millioner hiv-smittede personer i lav- og middelinntektsland innen utgangen av 2005. Ved utgangen av 2005 var imidlertid kun rundt en million mennesker under behandling. Arbeidet med å gjennomføre denne strategien skapte søkelys på svake helsesystemer og kritisk mangel på personell, med behov for å tenke alternative tjeneste modeller og ytterligere involvering av det sivile samfunnet. Prisen på aidsmedisin er nå vesentlig redusert. Det er nå et betydelig samarbeid med det Globale fondet for aids, TB og malaria, samt med det amerikanske PEP-FAR-programmet og med Clinton-stiftelsen som på en særlig måte har fokusert på å redusere legemiddelpriser.

Det er nå internasjonal enighet om UNAIDS-prinsippene the «Three Ones» (én nasjonal autoritet, én nasjonal felles strategi og ett felles rammeverk for resultatrapportering gjeldende for alle parter – offentlige og ikke-offentlige). I løpet av 2005 ble gjennomføringen av de tre prinsippene styrket gjennom en rask konsultasjonsprosess med utgangspunkt i behovet for mer effektiv bruk av aids midler («Making the money work»; Global Task Team on Improving AIDS Coordination Among Multilateral Institutions and International Donors, «GTT»). Dette arbeidet, som ble avsluttet i juni 2005, har fått betydelige ringvirkninger, med konkrete forslag som er fulgt opp, inkludert bred oppslutning om nasjonalt eierskap som grunnpilar, behovet for bedre avklaring av oppgaver mellom Verdensbanken og det Globale Fondet.

For å rette søkelyset på det økende antall hiv-smittede kvinner, har UNAIDS et globalt initiativ for å se på sammenhengen mellom kvinner og aids. Meningen er bl.a. å få problemstillinger knyttet til kvinner øverst på den internasjonale dagsorden, og også bidra til at kvinnespesifikk medisinsk teknologi utvikles for å hindre hiv-smitte. I sitt arbeid med å støtte opp under en bred mobilisering, har UNAIDS innledet samarbeid med et bredt spekter av organisasjoner og nettverk, herunder livssyns- og interesseorganisasjoner, samt næringslivet.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 160 mill. kroner.

Post 78 Bidrag til andre FN-organisasjoner, kan overføres

Posten omfatter ODA-andelen av kontingenter til FN-organisasjoner og andre multilaterale organisasjoner. I henhold til vedtak i OECDs utviklingsko-

mité (DAC) kan en bestemt andel av de enkelte lands bidrag til de enkelte organisasjonenes virksomhet registreres som offentlig utviklingshjelp (ODA). For FNs regulære budsjett er ODA-andelen 12 pst., for Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) 15 pst., for FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO) 100 pst., for FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) 51 pst., for Verdens helseorganisasjon (WHO) 70 pst. Den øvrige delen av disse tilskuddene er ført opp under kap. 116, post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner.

Bevilgningen skal også dekke ODA-andelen av kontingenten til organisasjoner der bidraget forvaltes av andre departementer. Dette gjelder støtten til FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO), Den internasjonale teleunionen (ITU), Verdens postunion (UPU), Verdensorganisasjonen for åndsverkrett (WIPO), Den meteorologiske verdensorganisasjonen (WMO) og Verdensunionen for bevaring av naturens mangfold (IUCN).

Bevilgningsforslaget dekker også pliktige bidrag til Den internasjonale miljøfasiliteten (GEF), Montrealprotokollens Ozonfond og Den internasjonale organisasjon for tropisk tømmer (ITTO), samt frivillige bidrag til klimafondene under Klimakonvensjonen.

Den globale miljøfasiliteten GEF

Situasjonsbeskrivelse

Den globale miljøfasiliteten GEF (Global Environment Facility) ble opprettet for å dekke omforente tilleggskostnader ved å gjennomføre tiltak som gir globale miljøfordeler. Verdensbanken, UNDP og UNEP er gjennomføringsorganer for GEF. For perioden 2002-2006 utgjør kapitalen ca. USD 3 mrd. Forhandlinger om påfylling for neste periode (2006-2009) skal fullføres i 2006.

Norges bidrag til GEF var i 2005 om lag 57 mill. kroner, hvorav 77 pst. ble dekket over bistandsbudsjettet og 23 pst. over kap. 197, post 76 (fra 2007 over kap. 118, post 76). Midlene gis som generelle bidrag til GEFs virksomhet.

Mål

Bevilgningen vil bli brukt til å bidra til dekning av tilleggskostnader ved å gjennomføre tiltak som gir globale miljøfordeler innenfor hovedområdene:

- biologisk mangfold,
- klima,
- internasjonale vannspørsmål,
- landforringelse (forøkning og avskoging),
- beskyttelse av ozonlaget,
- organiske miljøgifter.

Rapport 2005

Etterspørselen etter GEF-midler har i flere år betydelig oversteget tilgjengelige midler. Utviklingslandene har gjentatte ganger uttrykt forventninger om økte bidrag for perioden 2006-2009, bl.a. for at det skal bli en rimelig tildeling av midler til GEFs to nye hovedområder, landforringelse og miljøgifter.

Arbeidet fortsatte med oppfølging av anbefalingene fra den store evalueringen og påfyllingsforhandlingene i 2002. Arbeidet med et nytt system for ressursallokering med større vekt på resultatoppnåelse ble ferdigstilt i 2005 for de to viktigste områdene, biologisk mangfold og klima og skal tas i bruk fra begynnelsen av neste GEF-periode. Systemet er kontroversielt og har avstedkommet politiske vanskeligheter i forhold til utviklingslandene under påfyllingsforhandlingene og i bl.a. Klimakonvensjonens arbeid. Dette arbeidet har ført til at en rekke andre saker er blitt utsatt, bl.a. arbeidet med å få på plass en ny strategi for samarbeid med privat sektor, som vektlegges fra norsk side. Etter planen skal strategien nå ferdigstilles høsten 2006.

Frivillige klimafond

Situasjonsbeskrivelse

Under Klimakonvensjonen er det opprettet to nye fond som skal administreres av GEF: MUL-fondet for klimaendringer og Spesialfondet for klimaendringer. Det som er kommet lengst i sin virksomhet er fondet som skal finansiere klimatiltak i de minst utviklede land; første del av arbeidsprogrammet ble tidlig fullfinansiert, og arbeid med konkrete tilpassingstiltak startet i 2006. Norge har bidratt til begge fond.

For disse klimafondene vil arbeidet med videre retningslinjer til GEF for fondene stå sentralt, med sikte på mest mulig effektiv ressursanvendelse. Framdrift her vil være viktig for både nye bidrag og forhandlingsklimaet under Klimakonvensjonen.

Med Kyoto-protokollens ikrafttredelse i 2005 ble også et tredje klimafond, Tilpassningsfondet, aktivert under protokollens første partsmøte i desember 2005. Dette fondet skal i hovedsak finansieres av en avgift på prosjekter under Den grønne utviklingsmekanismen (CDM), men er også åpent for frivillige bidrag. Fondet forventes først å bli operativt i 2007.

Norge har sammen med en gruppe andre giverland (Canada, EU, Island, New Zealand og Sveits) avgitt en politisk erklæring med forpliktelse til å bidra med USD 410 mill. pr. år i perioden 2005-2008 til klimaarbeid i utviklingsland. EU vil bidra med USD 369 mill. av disse, og på norsk side har vi

satt vår andel til 1 pst. av totalbeløpet (basert på industrilandenes relative utslipp av klimagasser i 1990), dvs. om lag USD 4.1 mill. pr. år (om lag 30 mill. kroner pr. år). I lys av viktigheten av å bistå utviklingslandene med tilpasning til klimaendringer ble dette beløpet økt til kr. 39 mill. kroner i 2006.

For å følge opp denne forpliktelsen foreslås avsatt kroner 39 mill. til klimaformål (utenom det faste bidraget til GEF) også i 2007.

Mål

MUL-fondet

- støtte klimaarbeidsprogram for de minst utviklede landene.

Spesialfondet

- finansiering av klimaaktiviteter som er komplementære til GEFs vanlige klimaområde.

Rapport 2005

MUL-fondet

De første nasjonale handlingsprogrammer for klimatilpasning ble ferdige i 2004 og en rekke andre i 2005. Øvrige programmer antas ferdigstilt i 2006, hvorefter det blir aktuelt med støtte til konkrete prosjekter.

Spesialfondet

Et innledende arbeidsprogram for områdene tilpasning og teknologioverføring ble vedtatt høsten 2004, og en påfølgende bidragskonferanse resulterte i tilsagn på ca. USD 35 mill. til fondet. I 2005 ble de første prosjekter klargjort for gjennomføring under disse områdene, mens arbeidet med å operasjonalisere fondets to andre områder fortsatte uten å bli ferdigstilt.

Ozonfondet – Montrealprotokollen

Situasjonsbeskrivelse

Reduksjon av ozonlaget er et globalt problem. Det internasjonale samarbeidet for beskyttelse av ozonlaget startet med Wienkonvensjonen i 1985. To år senere ble Montrealprotokollen undertegnet. For første gang hadde man en internasjonal avtale som forplikter alle deltagende land til å redusere og etter hvert stanse bruk av ozonreducerende stoffer. Utviklingslandene har 10 års utsettelse for sine utfasingsplaner i forhold til kravene for industriland.

Montrealprotokollen er utarbeidet i regi av FNs miljøprogram, UNEP. Verdenssamfunnets oppføl-

ging av denne avtalen har medført en rask reduksjon av utslippene. Siden ozonreducerende stoffer har lang levetid i atmosfæren, kan det likevel ta tid før ozonlaget forbedres.

Mål

Bevilgningen vil bli brukt til støtte finansiering av utviklingslandenes utfasing av ozonnedbrytende stoffer, inkludert bistand til frivillig raskere utfasing av skadelige stoffer enn det utviklingslandene har forpliktet seg til.

Rapport 2005

Påfyllingsforhandlinger for perioden 2006-2008 ble ført høsten 2005 og resulterte i tilsagn om ny kapital på om lag samme nivå som tidligere. For 2007 er Norges pliktige bidrag til Ozonfondet ca. 8 mill. kroner.

Bruken av Ozonfondets midler til støtte for utviklingslandenes fortsatte utfasing av bruk av ozonnedbrytende stoffer fortsatte etter forutsetningene.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 150,22 mill. kroner. Det legges opp til følgende indikative fordeling:

- bistandsandel av Norges regulære bidrag til FN: 10,2 mill. kroner,
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til ILO: 2 mill. kroner,
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til UNIDO: 5,5 mill. kroner,
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til FAO: 8,4 mill. kroner,
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til WHO: 14,4 mill. kroner,
- refusjon av bistandsandeler av regulære bidrag til internasjonale organisasjoner som forvaltes av andre departementer: 6,9 mill. kroner,
- Den globale miljøfasiliteten GEF 44 mill. kroner,
- GEF – Nye klimafond 49,6 mill. kroner,
- Ozonfondet – Montrealprotokollen 9 mill. kroner,
- Den internasjonale organisasjon for tropisk tømmer (ITTO) 0,22 mill. kroner.

Post 79 Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Juniorekspertes er yngre fagfolk som rekrutteres og finansieres fra Norge, men som blir ansatt og forvaltet av den enkelte organisasjon. Siden Norge inngikk de første juniorekspertavtalene i 1961, er

ca. 500 juniorekspertter stilt til disposisjon for 17 FN-organisasjoner. Mange juniorekspertter er blitt tilbudt stillinger for fortsatt arbeide i FN, og de er et viktig virkemiddel for rekruttering av nordmenn til FN-systemet.

Ordningen med stipend til hospitanter i FN-organisasjoner videreføres i 2007. Erfaringene med denne ordningen er svært gode.

Mål

Bevilgningen vil bli brukt til å:

- bidra til å styrke utviklingsarbeidet i FN ved å stille yngre norske fagfolk til disposisjon,
- bidra til at nordmenn kan utgjøre en viktig rekrutteringsbase for ansettelse i internasjonale organisasjoner,
- finansiere rekruttering av juniorekspertter, men skal også til å finansiere sekondering av erfarne ekspertter.

En mindre del av bevilgningen bli benyttet til å finansiere nordmenn i FNs fredskorps.

Rapport 2005

Juniorekspertprogrammet representerte 45 årsverk fordelt totalt på 53 personer, hvorav 43 kvinner og 10 menn, i løpet av året. Geografisk fordeling av årsverkene var 21 ved organisasjonenes hovedkontorer, 22 i Afrika, 8 i Asia og 2 i Latin-Amerika.

Ingen ekspertter ble finansiert over posten.

Seks nordmenn gjorde tjeneste i FNs fredskorps med til sammen 5 årsverk. Juniorekspertene og fredskorpsdeltakerne arbeider i det alt vesentlige innenfor prioriterte områder i utviklingssamarbeidet, herunder fattigdomsreduksjon, godt styresett, menneskerettigheter, hiv og aids, kvinner, flyktninger, landbruk og utdanning.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 67 mill. kroner.

Post 80 Bidrag til globale fond, kan overføres

Flere globale fond og ordninger for helseformål er blitt etablert delvis utenom FN-systemet i løpet av de seneste år. Disse partnerskapene representerer et særegent samarbeid mellom statlige og private aktører, for enkelte fonds vedkommende også multilaterale organisasjoner. Fondene representerer en måte å tiltrekke tilleggsressurser og å kanalisere ressurser til viktige oppgaver som ikke mottar tilstrekkelige finansielle ressurser på annen måte.

Den samlede norske støtten over denne posten til de globale helsefondene var 471,5 mill. kroner i 2005.

GAVI-alliansen og vaksinerelatert arbeid

Situasjonsbeskrivelse

GAVI-alliansen ble etablert i 1999 som et samarbeid mellom offentlige og private aktører og med UNICEF og WHO som sentrale partnere. Hensikten med GAVI er å bidra til at alle barn i fattige land får et fullverdig vaksinetilbud. Alliansen har satt nytt fokus på vaksine etter et tiår med fallende vaksinedekning i utviklingsland. Alliansen legger stor vekt på koordinering på landnivå under nasjonal ledelse og på utvikling av strategier for langsiktig, bærekraftig finansiering.

GAVI skal bidra med mer midler, mer effektivt samarbeid, bredere partnerskap og raskere tilgang til nye vaksiner. Norge gikk inn i GAVIs styre 1. januar 2005 og representerer også OECD-styremedlemmene i GAVIs eksekutiv komité. Norge har vært særlig aktiv med å bidra faglig til alliansens arbeid med å styrke helsetjenestens kapasitet, ved å identifisere flaskehalsen og fokusere på løsninger som gir bedre og mer varig dekning av tjenestetilbudet. Som ledd i satsningen på globale vaksinetiltak, vil Regjeringen bruke 50 mill. kroner årlig fra kap. 165, post 70 Forskning og høyere utdanning til å styrke vaksinasjonsforskning gjennom et forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd.

Det legges fra norsk side vekt på god koordinering og bredt samarbeid på landnivå og å sette vaksinetilbudet inn i en sammenheng med andre helsetjenester og tiltak på måter som både øker vaksinedekning og styrker helsesystemet som helhet.

GAVI er i dag ledende blant de nye globale helseinitiativene når det gjelder å arbeide godt integrert i forhold til annen bistand. GAVI har også blitt en ledende arena for samhandling mellom ulike parter om langsiktig bærekraft av slike initiativ. GAVI har også kunnet levere godt begrunnede forslag til piloter for nye innovative finansieringsmekanismer, slik som IFFIm (se også rapport 2005) som forventes å bli operativ siste kvartal i 2006. I tillegg er GAVI påtenkt som sekretariat for oppstart av «Advanced Market Commitments» (AMC).

GAVI-alliansen og Verdensbanken har sentrale roller i International Finance Facility for Immunization (IFFIm), en ny internasjonal finansieringsmekanisme. Målsettingen er å mobilisere USD 4 mrd ekstra til GAVI fram mot 2015. Hovedhensikten med IFFIm er å framskynde bruken av framtidige bistandsmidler til vaksineformål. Dette gjøres ved

å låne inn penger ved utstedelse av obligasjoner i finansmarkedene, hvorpå de innlånte midlene brukes til internasjonale vaksinetiltak gjennom eksisterende kanaler. Betjeningen av obligasjonsgjelden skal forutsetningsvis skje ved å bruke en del av bistandsbudsjettene etter 2015, som er å betrakte som IFFIm's garantikapital. Regjeringen vil bruke deler av den årlige GAVI-bevilgningen til innskudd i IFFIm frem til og med 2010. Samlet norsk innbetaling til IFFIm vil beløpe seg til USD 27 mill. fordelt på likelydende innbetalinger én gang i året frem til 2010, jf. romertallsvedtak.

I 2000 forpliktet Norge seg til å bidra med 1 mrd. kroner til GAVI over fem år. Tildelingene lå fra 2001-2003 på om lag 200 mill. kroner årlig. I 2004 forpliktet Norge seg til å bidra med 300 mill. kroner årlig frem til 2010. I slutten av 2005 forpliktet Norge seg til å øke denne forpliktelsen til 500 mill. kroner årlig og utvidet den frem til 2015. Samlet bidrag til globalt vaksinearbeid vil da beløpe seg til opp mot 6,2 mrd. kroner.

Mål

GAVI vil bl.a. bidra til at:

- alle land oppnår 90 pst. dekning av befolkningen med rutinevaksiner nasjonalt, med minst 80 pst. dekning i alle distrikter innen 2010,
- verden blir fri for polio,
- vaksine mot hepatitt er introdusert i alle land innen 2007.

Videre vil GAVI sikre at det foreligger oppdatert kunnskap om sykdomsbyrde knyttet til nye vaksiner under utvikling (Pneumokokker, Haemofilus influensa og Rotavirus) og redusere den tiden det tar før slike nye vaksiner introduseres i fattige land og blir allment tilgjengelige i disse landene.

Rapport 2005

Samlet norsk bistand til GAVI i 2005 var 300 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner til WHO og 10 mill. kroner til UNICEF. Norge er den nest største bilaterale giver til GAVI etter USA. GAVI har siden starten reddet over 1,7 millioner liv gjennom vaksiner. Ved slutten av 2005 hadde 73 av de 75 land som kvalifiserer for støtte fra vaksinefondet fått godkjent sine søknader til GAVI, og USD 672 mill. var til sammen utbetalt for finansiering av nye vaksiner, for mer generell vaksineprogramstøtte og for støtte til engangsutstyr som beskytter mot smitteoverføring. Av de 75 landene er 40 minst utviklede land. Litt over 50 pst. av det som var utbetalt fra GAVI frem til slutten av 2005, gikk til disse landene.

Vedrørende det første målet er det kun 50 land som har 90 pst. dekning nasjonalt, og kun ni land som har 80 pst. dekning i alle distrikter pr. juni 2004. Når det gjelder polioutryddelse trengs det rask og målrettet innsats i noen få land i vest- og sentral Afrika. Det globale målet om å utrydde polio innen utgangen av 2005 ble ikke oppnådd, og er derfor skjøvet noe på.

GAVI har bidratt til at hepatittvaksine, ved utgangen av 2005, er introdusert i 56 land og målet er innen rekkevidde. Støtte fra GAVI har resultert i at 13 millioner flere barn enn det som ellers ville vært dekket gjennom nasjonale program nå er vaksinert med tradisjonelle vaksiner. Dessuten er 90 millioner barn vaksinert med hepatitt B vaksine, 14 millioner barn med Hib og 14 millioner barn mot gul feber. 37 land bruker nå bare selvdestruerende engangssprøyter for alle sine vaksinasjoner. GAVI har levert mer enn én milliard slike engangssprøyter.

Utkast til rammeverk for den såkalte International Finance Facility for Immunization (IFFIm), en ny internasjonal finansieringsmekanisme, ble lansert i London 9. september 2005 etter initiativ fra Storbritannia, og med Frankrike, Italia, Spania, og Sverige som deltakere. Norge, Brasil og Sør-Afrika deltok senere.

Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM)

Situasjonsbeskrivelse.

Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) ble vedtatt opprettet av spesialsesjonen om hiv og aids i FNs generalforsamling i juni 2001. GFATM ble formelt etablert i 2002. GFATM skal mobilisere tilleggsfinansiering til bekjempelse av disse tre mest ødeleggende fattigdomsrelaterte sykdommene i verden, og dermed bidra til å nå tusenårsålet om å stanse og reversere spredningen av hiv og aids og andre dødelige smittsomme sykdommer.

GFATM er en finansieringsmekanisme, og ikke en organisasjon som selv iverksetter tiltak. I fondets styre sitter representanter fra myndigheter i giverland og mottakerland, stiftelser, frivillige organisasjoner og næringslivet, og også nettverk av personer som lever med de tre sykdommene. Det er lagt vekt på bred geografisk representasjon. GFATM er i dag hovedredskapet for multilateral finansiering av helserelevante tiltak for de tre sykdommene, og står i en særstilling som instrument som reelt finansierer aids innsats gjennom det sivile samfunn og inkluderer deres representanter i beslutningsprosesser.

Norge deltar i styregruppe sammen med Danmark, Sverige, Holland og Irland. Fra gruppens

side har en særlig arbeidet for stramme fattigdomskriterier og for bedre integrering med andre tiltak på landnivå. Fondet arbeider fortsatt ut fra prinsipper og retningslinjer som ble fastlagt ved oppstart, samtidig som en stadig videreutvikler redskapene for resultatbasert finansiering. Langt de fleste program som finansieres kan vise til så gode resultater etter to år at de finansieres for hele femårsperioden. Utfordringen er nå å finne gode mekanismer for videreføring etter første femårsperiode.

Resultatene av fondets programmer som hittil er godkjent skal gi ARV til 1,8 millioner aidssyke mennesker. Videre skal 62 millioner mennesker nås med frivillig hivtesting og rådgivning, og mer enn 1 million foreldreløse barn skal få støtte til utdanning, medisinsk hjelp og omsorg. Det skal behandles 5 millioner tuberkulose tilfeller, og det skal distribueres 109 millioner moskitonett for å hindre malariasmite og 264 millioner behandlingsdoser for malaria.

Norge bidro med 271 mill. kroner til det globale fondet i 2005.

Mål

GFATM har som mål å mobilisere og fordele midler til forebygging og behandling av hiv og aids, tuberkulose og malaria.

Rapport 2005

Fondet gjennomførte i 2005/2006 en påfyllingskonferanse. En rekke givere lovte å øke sine bidrag. Norge har gitt tilsagn om å opprettholde et nivå på i alle fall 1,5 pst. av fondets innsamlede midler i denne påfyllingsperioden, og har påtatt seg å være vertskap for åpningsrunden for neste påfyllingsperiode.

Ved utgangen av 2005 hadde GFATM vedtatt å støtte over 350 programmer i 131 land med til sammen USD 4,9 mrd. Norge støttet GFATM med 126,5 mill. kroner i 2005. Geografisk fordelte tildelingene 2002-2005 seg med 56 pst. til Afrika, 20 pst. til Asia, 10 pst. til Latin-Amerika, 9 pst. til Øst-Europa og Sentral-Asia og 4 pst. til Nord Afrika og Midt Østen.

Av midlene gikk 58 pst. til bekjempelse av aids, 24 pst. til bekjempelse av malaria, 17 pst. til bekjempelse av tuberkulose og 1 pst. til styrking av helsevesen. Nesten halvparten av midlene brukes til medisiner og andre forsyninger. 64 pst. av landene som fikk støtte er i kategorien lavinntektsland.

Midlene fra GFATM har bidratt til at en rekke utviklingsland har fått styrket sin lokale offentlige

helseinfrastruktur, slik bidratt til å øke landenes muligheter til å forebygge og behandle hiv og aids, malaria og tuberkulose.

Det internasjonale aidsvaksineinitiativet (IAVI)

Situasjonsbeskrivelse

Det internasjonale aidsvaksineinitiativet (IAVI) er et partnerskap som arbeider for å utvikle en hivforebyggende vaksine. Utviklingen av en slik vaksine vil være det mest effektive middel i arbeidet med å kontrollere hivepidemien. I tillegg til forskning og utvikling, vil IAVI etter hvert også arbeide for å sikre produksjonskapasitet, forsvarlig kvalitetskontroll og bred tilgjengelighet.

IAVI støttes økonomisk av en rekke land, næringsliv, private stiftelser og Verdensbanken. Norge har støttet IAVI siden 2001. Norge sitter ikke i IAVIs styre, men har årlige møter med IAVIs ledelse. Fra norsk side har man i dialogen vært særlig opptatt av å sikre at en vaksine blir tilgjengelig i utviklingsland. Dette er noe IAVI selv også setter søkelyset på.

Totalbidraget til IAVI i 2005 var 25 mill. kroner.

Mål

IAVI arbeider for å:

- mobilisere økonomisk støtte til det globale arbeidet for å utvikle en hiv-vaksine,
- øke tempoet i forskningen omkring en hiv-vaksine,
- støtte vaksineforskning i utviklingsland,
- oppmuntre til at farmasøytisk industri i større grad deltar i forskning og utvikling av en hivvaksine,
- sikre at en fremtidig vaksine blir tilgjengelig for alle.

Rapport 2005

IAVI fortsetter prosessen med å prioritere sin innsats når det gjelder påvirkningsarbeid overfor nasjonale myndigheter og industrien. Dette er viktig for å sikre finansiering av vaksineforskningen samt påse at en fremtidig vaksine blir tilgjengelig for alle.

I 2005 fortsatte IAVI sitt arbeid med utprøving av forebyggende aidsvaksiner. Forsøkene foregår i et titalls land verden over. Tusentalls frivillige personer deltar i forsøkene. Arbeidet skjer bl.a. i samarbeid med universitetene i Nairobi og Oxford. Som forberedelse til klinisk utprøving av vaksinen bygget IAVI opp en avdeling for vaksineutprøving ved et forskningsinstitutt i Uganda. For å øke tempoet og effektiviteten i vaksineforskningen er det

viktig å forske på flere mulige vaksintyper samtidig. IAVI står bak fem kandidater av i alt om lag 30 vaksinekandidater under utprøving verden over. Ytterligere forsøk er under utrulling.

Det internasjonale partnerskap for mikrobisider (IPM)

Situasjonsbeskrivelse

Det er nå flere kvinner enn menn som smittes med hiv. For å styrke kvinners mulighet til å beskytte seg mot hivsmitte ble det i 2002 etablert et nytt initiativ, Det internasjonale partnerskap for mikrobisider (IPM). En mikrobiside er et produkt som forhindrer overføring av hiv-viruset. Trygge og effektive mikrobisider vil gi kvinner evne til selv å redusere muligheten for å pådra seg hiv-infeksjon. Det er bred enighet om at slike produkter vil kunne ha stor betydning for å forhindre smitte til jenter, kvinner og ufødte barn. Det er et paradoks at gifte, monogame kvinner på grunn av sine ektemenns atferd representerer en stor risikogruppe.

IPM er en uavhengig organisasjon opprettet som følge av en konsultasjonsprosess initiert av Rockefeller Foundation. IPM skal stimulere og finansiere utvikling, produksjon og distribusjon av mikrobisider. Det er foreløpig ingen mikrobisider tilgjengelig på markedet, og det gjenstår fremdeles mye forskning og utprøving. Selve godkjenningssprosessen som legemiddel er forventet å bli svært komplisert. Nyere utvikling på feltet indikerer at en rimelig og brukervennlig mikrobiside kan være tilgjengelig rundt 2010. Selv et delvis effektivt produkt som når ut til et begrenset antall kvinner verden over, har potensial til å forhindre tre millioner infeksjoner i løpet av tre år.

IPM samarbeider med Det internasjonale aids-vaksineinitiativet IAVI, bl.a. i utvelgelsen av steder for klinisk uttesting. Det legges samtidig opp til å vinne erfaring med hvordan disse midlene best kan gjøres tilgjengelig, når en har kommet fram til de beste produkter å føre til markedet. IPM driver også påvirkningsarbeid overfor myndigheter og den farmasøytiske industrien.

Sammen med andre tiltak som styrker kvinners stilling og rett til å ta egne beslutninger om kropp og seksualitet, vil mikrobisider bety et langt skritt framover i kampen mot aids. IPM ble i 2004 støttet med 10 mill. kroner, et beløp som ble doblet i 2005. Bevilgningen ble i 2006 ytterligere økt med 5 mill. kroner og vurderes i dag å ligge på et rimelig nivå i forhold til andre tiltak på aidsområdet.

Norge bidro i 2005 med 20 mill. kroner.

Mål

IPMs mål er å:

- øke finansiering og utvikling av mikrobisider globalt,
- skape en oversikt over forskningen på feltet og koordinere innsatsen til forskjellige aktører,
- sikre tilgjengelighet i utviklingsland av fremtidige mikrobisider.

Rapport 2005

IPM har siden oppstarten arbeidet med bl.a. kartlegging av produkter for videre uttesting. Globalt er det nå fem mikrobisidkandidater under utprøving. IPM bygde i 2005 opp steder for klinisk uttesting. I tillegg ble det inngått kontrakter med tre farmasøytiske selskaper som sikrer IPM lisens til å utvikle, produsere og distribuere deres preventive midler til bruk i ressursfattige utviklingsland.

Det legges videre stor vekt på å komme frem til tilfredsstillende distribusjon av produktene så snart disse er ferdigstilt. Å sikre allmenn, global tilgjengelighet vil være maktpåliggende for at mikrobisidene skal kunne fylle en viktig funksjon i kampen mot hiv og aids. Arbeidet i 2005 viser at IPM er en meget sentral aktør i dette arbeidet.

Norge støttet IPM med 20 mill. kroner i 2005, noe som utgjorde i overkant av 5 pst. av de totale bidrag. Dette er en vekst fra tidligere. Norge var den femte største giveren. Stiftelsen til Bill og Melinda Gates er største giver, og bidrar med nesten 45 pst. av programmets midler. IPM har i 2005 jobbet aktivt for å tiltrekke seg nye givere, og har sikret seg støtte fra flere nye land. Norge har bidratt til dette.

Solidaritetsbidrag til legemiddelordningen UNITAID

Situasjonsbeskrivelse

Legemiddelordningen International Drug Purchase Facility (IDPF-UNITAID) ble lansert i september 2006 av kjernegruppen blant land som har meldt interesse for å gå videre med å utvikle solidaritetsskatt som ny finansieringsmekanisme for utviklingsformål. Frankrike, Brasil, Chile, England og Norge står samlet bak lanseringen.

UNITAID skal bidra til lavere legemiddelpriser og bedre tilgang til medisiner for de store folkesykdommene aids, tuberkulose og malaria. Denne legemiddelfasiliteten bygger på et bredt samarbeid med offentlige og ikke-statlige aktører. Den vil som flere andre globale helseinitiativ ha WHO som vertskap, men eget sekretariat, egen økonomi og eget styre.

Ordnningen bygger på at den skal utfylle etablerte mekanismer og institusjoner for støtte til aids, tuberkulose og malaria program, inkludert GFATM, Global Drug Facility, WHO og UNICEF, Gates-stiftelsen og Clinton-stiftelsen.

Hovedprinsippet er at langsiktige og forutsigbare midler, hovedsakelig solidaritetsavgifter eller flerårige bidrag til for eksempel enkelte FN-organisasjoner og -programmer, vil skape tilstrekkelig kjøpekraft i markedet til å gi betydelig forutsigbarhet når det gjelder volum, med forhandlingsstyrke på pris og sikkerhet for fattige land når de begynner opptrapningen av tilbud om behandling. Særlig for aids innebærer dette en langsiktig forpliktelse som ellers er vanskelig å ta, fordi det dreier seg om livslang behandling. Men også for malaria forutsetter overgang til nye og mer effektive medisiner en forutsigbarhet som ingen av de eksisterende institusjonene kan sikre.

Ordnningen har dessuten som prinsipp å stimulere landene til å utnytte fleksibiliteten innenfor Doha/TRIPS-erklæringen optimalt, bringe økt konkurranse i markedet, inkludert kopimedisiner, og redusere flaskehalsen i kvalitetskontroll apparatet, for eksempel ved å styrke kapasiteten i prekvalifiseringssystemet i WHO.

Det er lagt opp til deltakelse av det sivile samfunn i styringsstrukturen, sammen med partnerland. UNITAID har både industriland og utviklingsland som partnere når det gjelder bidrag gjennom solidaritetsavgifter. Mens alle utviklingsland vil kunne dra nytte av prisreduksjoner, vil de fattigste landene og land med svært stor belastning være hovedmottakere av gavemidler fra UNITAID for å finansiere kjøp av legemidler til reduserte priser.

UNITAID vil i første omgang konsentrere seg om produktisjer der denne mekanismen kan gi betydelig tilleggsverdi. Dette vil omfatte aidsmedisiner for barn og 2.linje aids medisiner som fortsatt er svært dyre. En vil også bidra til effektiv malariabehandling ved nyere produkter og legemidler tilpasset barn med aktiv tuberkulose. På lengre sikt vil også andre nisjeprodukter vurderes. Foreløpig konsentrerer UNITAID seg om støtte til legemidler, mens en senere også vil kunne vurdere diagnostiske hjelpemidler knyttet til effektiv behandling.

Det legges opp til en første fase med et overgangsstyre og en vertskapsordning med WHO, samtidig med tilstrekkelig fleksibilitet til videreutvikling av konsept og arbeidsform.

Mål

Legemiddelordningen UNITAIDs mål er å:

- øke tilbudet av medisiner for de store folkesykdommene aids, tuberkulose og malaria på en

måte som er forutsigbar og langsiktig ved å bidra til lavere legemiddelpriser og bedre tilgang til medisiner.

Rapport 2005

Ordnningen var ikke etablert i 2005.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 991,041 mill. kroner. Som indikative plantall legges det opp til å støtte GAVI med 500 mill. kroner, IAVI med 25 mill. kroner, IPM med 25 mill. kroner, GFATM med 301,041 mill. kroner og legemiddelordningen UNITAID med 140 mill. kroner.

Post 81 Tilskudd til internasjonal landbruksutvikling, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Langt de fleste fattige i utviklingslandene bor på landsbygda. En bedring av deres kår vil i første omgang avhenge av landbruksutvikling. Landbruksforskningen må derfor bli mer relevant i kampen mot fattigdom og sult. Forskningen må vektlegge bærekraftig utvikling og ta inn over seg at landsbygdbefolkningen i sine tilpasninger oftest integrerer ulike former for bruk av naturressursene som fisk, dyr, skog og jordbruksvekster. Den rådgivende gruppen for internasjonal landbruksforskning (CGIAR) bidrar med sine 15 forskningsentra til å fremskaffe kunnskap for å fremme landbruket i utviklingsland. Sentrenes virksomhet omfatter alt fra forskning på produksjonsvekst, skadedyrbekjempelse, akvakultur og utnyttelse av skogprodukter, til forskning på ressursforvaltning og lokale tilpasningsformer.

CGIAR har i stor grad vært organisert i form av sentre som har konsentrert seg om visse typer produkter, som, ris, hvete og mais, husdyr, eller spesielle agroøkologiske soner, som tørrland eller tropisk område. Sentrene har i stor grad fungert uavhengig av hverandre. Kontakten med nasjonale forskningsinstitutter har vært varierende, og i flere utviklingsland har de funnet det krevende å forholde seg til individuelle sentre med egne prosjekter. CGIAR er inne i en omstillingsprosess for å imøtekomme givernes krav om bedret samarbeid og sterkere fattigdomsfokus. Norge har i styresammenheng vært en pådriver for denne omstillingen. Det er fortsatt et stort potensial for ytterligere koordinering mellom instituttene. For eksempel er det to separate risinstitutter, et globalt og med Vest-Afrika som geografisk nedslagsområde. Det sitter i dag norske forskere i en rekke av CGIAR-

sentrenes styrer. De sitter i styrene i egen kapasitet, og ikke som representanter for Regjeringen.

Bevaringen av verdens plantearv trues av utilstrekkelig finansiering av sentrale genbanksamlinger. FNs ernærings- og landbruksorganisasjon (FAO), Den rådgivende gruppen for internasjonal landbruksforskning CGIAR, og en rekke enkeltpersoner har sammen tatt initiativ til å danne et internasjonalt fond til bevaring av plantegenetiske ressurser for framtidige generasjoner. Det globale fondet for frø mangfold (GCDT) ble etablert i 2004 for å bidra til å bedre lagringen av frø gjennom å støtte drift av genbanker. Fondet er en uavhengig institusjon som opererer under Traktaten for plantegenetiske ressurser for mat og landbruk, med både FAO og CGIAR i styret. Fondets målsetting er å få inn USD 260 mill. i grunnkapital, der rentene skal brukes til å forbedre oppbevaringen av frø i utvalgte genbanker. Medregnet tilskuddet i 2006, har Norge innbetalt i alt 50 mill. kroner til fondet, som er den grunnkapitalen Norge har forpliktet seg til å bidra med slik at fondet kan få tilstrekkelige renteinntekter. Det vil derfor ikke bli foretatt noen ytterligere påfylling av grunnkapitalen til GCDT i 2007, og bevilgningen foreslås redusert med 22 mill. kroner.

De siste tiår har man sett en stadig sterkere utvikling i retning av at rettighetene til både metoder og resultater innen bioteknologisk forskning privatiseres gjennom patentering. Dette kan hindre viktig nyskaping og kan også bidra til å avskjære utviklingsland fra å ta i bruk ny og viktig kunnskap. Biological Innovations for Open Society (BIOS), er et initiativ som har som formål å gjøre biologiske forskningsresultater og metoder mer tilgjengelige for allmennheten. Norge har besluttet å støtte arbeidet med å etablere BIOS. Prosjektet skal utvikles i regi av et CGIAR-institutt.

Mål

Bevilgningen kan brukes til:

- internasjonal forskning innen Den rådgivende gruppen for internasjonal landbruksforskning, CGIAR, for å bidra til fattigdomsreduksjon og å redusere sult gjennom bærekraftig landbruksutvikling,
- å støtte arbeidet for å sikre verdens plante- og dyregenetiske ressurser, bl.a. gjennom Det globale fondet for frø mangfold,
- å støtte arbeidet med å styrke allmennhetens tilgang til bioteknologiske forskningsresultater og metoder.

Rapport 2005

Norge har i styresammenheng gått inn for å styrke samarbeidet mellom CGIAR-sentrene. Norge har derfor støttet seks av de tverrgående endringsprogrammene og systemsammenføyende programmene. Mens ønsket om økt samarbeid i hovedsak har vært giverdrevet, bidrar sentrene nå mer aktivt enn tidligere for å gi samarbeidet et innhold. Sentrene har bl.a. etablert et felles kontor ledet av en tidligere senterleder. Arbeidet for å vurdere de norske kriteriene for fordeling av støtten mellom sentre ble påbegynt i 2004, og videreført i 2005. Norge bidro med 85 mill. kroner til CGIAR i 2005. Norge rangerte i 2005 som giver nr. 11 med 3 pst. av det totale bidraget til CGIAR.

Norge støttet BIOS-initiativet med USD 850 000 i 2005.

Norge bidro med 19 mill. kroner til Det globale fondet for frø mangfold i 2005.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 88 mill. kroner.

Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	728 023	730 000	730 000
71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	629 969	639 000	627 300
72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	465 500	434 500	394 500
	Sum kap. 171	1 823 492	1 803 500	1 751 800

Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene kjennetegnes ved visse organisatoriske felles trekk. Foruten å drive utlånsvirksomhet på svært gunstige markedsvilkår til mellominntektsland har de alle utviklingsfond for utlån og gavebistand til de fattigste landene. Utviklingsfondene finansieres for en stor del ved bidrag fra giverland. Lånene fra International Development Association (IDA), Verdensbankens utviklingsfond, er rentefrie, avdragsfrie i 10 år og har 40 års nedbetalingstid. I tillegg gis en betydelig del av bistanden via utviklingsfondene på gavevilkår. Fondene blir regelmessig påfylt etter omfattende forhandlinger om nivå, byrdefordeling og utviklingspolitiske retningslinjer for bruk av midlene. Forhandlingene er også en viktig arena for politikktutforming som legger premisser for bankenes virksomhet. I påfyllingsforhandlingene for den enkelte bank bygger man på erfaringene fra forhandlingene i de andre bankene, hvilket bidrar til konsistens i deres politikk overfor låntakerlandene.

Utviklingsbankene er viktige rådgivere for låntakerlandene. Institusjonene er også sentrale aktører i utviklingsdebatten, der særlig Verdensbanken spiller en fremtredende rolle i diskusjonen om hvordan en best kan lykkes i å nå tusenårsmålene. I tillegg er utviklingsbankene blitt en viktig kanal for midler til ulike øremerkede fond og initiativ som skal bistå partnerlandene i å nå disse målene, og der giverlandene har bedt bankene om å forvalte midlene.

Styret, med sammensetting etter valggrupperinsippet, er utviklingsbankenes utøvende myndighet, med ansvar for den løpende virksomhet. Norge er representert i alle bankenes styre, og har stemmevekt etter andel av aksjekapitalen. Stemmevekten kommer imidlertid sjelden til anvendelse, da en bestreber seg på å fatte beslutninger ved konsensus etter forhandlinger. Norge er i valggruppe med bl.a. de andre nordiske land i alle bankene. Vi representeres i hver bank av et valggruppekontor med utsendinger fra hovedstedene basert på et avtalt rotasjonssystem. Valggruppekontorets leder (eksekutivdirektør) er valggruppepelandenes felles styrerepresentant. Felles posisjo-

ner utarbeides gjennom en løpende koordineringsprosess. Det aktive nordiske samarbeidet gir potensielt større gjennomslag og gehør for Norges synspunkter i utviklingsbankene. Norges bidrag til bankene vurderes i forhold til deres effektivitet, bidrag til giverharmonisering og oppnådde resultater over et lengre tidsperspektiv.

I forbindelse med kapitalpåfylling under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Det internasjonale fond for landbruksutvikling, Det felles fond for råvarer og Den globale miljøfasiliteten innfris norske forpliktelser ved å utstede gjeldsbrev, jf. forslag til romertallsvedtak. Gjeldsbrevene utstedes og budsjettbelastes én gang per år i den perioden den aktuelle påfyllingen skjer. Dette er en internasjonalt innarbeidet praksis. Gjeldsbrevene tjener som organisasjonenes sikkerhet for inngåelse av forpliktelser. Organisasjonene trekker på gjeldsbrevene over tid og ved behov.

Norge har, som andre giverland, tidvis gitt enkelte av organisasjonene anledning til å trekke raskere ned på gjeldsbrevene enn forbrukstakten tilsier. Avkastningen som fondene får ved å investere disse midlene kan brukes i samsvar med avtale inngått som en del av påfyllingsforhandlingene. Hensikten med forserte trekk er i hovedsak å videreføre eller øke den enkelte givers bidrag under en kapitalpåfylling uten å belaste statsbudsjettet tilsvarende, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 70 Verdensbanken, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Verdensbankgruppen består av International Bank for Reconstruction and Development (IBRD), International Development Association (IDA), International Finance Corporation (IFC) og Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). IBRD gir hovedsaklig lån til mellominntektsland, mens IDA yter gaver og rentefrie lån til fattige land. Per i dag kan 81 land låne fra IDA. 15 land

kan låne både fra IDA og IBRD. IFC og MIGA fokuserer på utvikling av privat sektor.

1. juli 2006 overtok Norge stillingen som eksekutivdirektør i bankens styre og representerer i tillegg de øvrige nordiske og baltiske landene i styret. Det innebærer at Norge også innehar ansvaret for å koordinere nordisk-baltiske posisjoner i det løpende styrearbeidet i banken. Dette gir en økt mulighet for å fremme norske prioriteringer og satsingsområder i bankens styre.

Paul Wolfowitz tiltrådte som president i Verdensbankgruppen sommeren 2005. Han har i sin første periode vektlagt økt satsing innen antikorupsjon/styresett, infrastruktur og likestilling.

Siden begynnelsen av 1990-tallet har man vært vitne til en betydelig endring i Verdensbankens politikk, og det er i dag stor grad av samsvar mellom denne og norske utviklingspolitiske prioriteringer. Hovedutfordringen fremover er å sikre at politikken i enda større grad omsettes i praksis og reflekteres i alle ledd av bankens virksomhet. Norge har særlig fremhevet at Verdensbanken må bidra sterkere til giverkoordinering og harmonisering på landnivå. Dette er fortsatt en betydelig utfordring, selv om Verdensbanken de siste årene har foretatt en omfattende omstillings- og desentraliseringsprosess som følge av økt fokus på fattigdomsbekjempelse. Dette har bl.a. medført at bankens landrepresentasjon er blitt styrket.

Norge har i mange år arbeidet for å sikre at den sosiale dimensjon ved utviklingsprosessen og miljø- og likestillingshensyn integreres i Verdensbankens virksomhet. De siste årene har Verdensbankens tilnærming til menneskerettigheter blitt et stadig mer aktuelt tema. I 2004 tok Norge initiativ til at den nordisk-baltiske valggruppen skal vurdere hvordan Verdensbankens arbeid med menneskerettigheter kan styrkes. Dette arbeidet ble fulgt opp i 2005, og har bidratt sterkt til at dette temaet har fått økt fokus i banken.

IDA kjennetegnes av en helhetlig tilnærming til fattigdomsreduksjon med to hovedsøyler; utvikling av menneskelige ressurser innenfor sektorer som helse og utdanning, og fremme av en bærekraftig økonomisk vekst. Utlån fra IDA 14 vil gå til å støtte den fattigste gruppen utviklingsland. Målet fra tidligere IDA-påfyllinger om at om lag halvparten av bistanden fra IDA skal gå til Afrika, er videreført for IDA 14-perioden. Verdensbanken skal legge mottakerlandenes egne utviklingsstrategier til grunn for støtten fra IDA. Bistand fra IDA skal bygge opp under mottakerlandenes innsats for å nå FNs tusenårsmål.

Norge har også engasjert seg i bankens arbeid for fredsbygging, ikke minst i land som har vært gjennom konflikter.

Selv om man fortsatt ikke er blitt enige i spørsmålet om hvordan man skal øke utviklingslandenes innflytelse i Verdensbanken, er dette fortsatt på dagsorden. Siden 2003 har man iverksatt tiltak for å øke kapasiteten ved valggruppekontorene til de afrikanske representantene i Verdensbankens styre, å bedre dialogen mellom afrikanske hovedsteder og deres representanter i Verdensbanken og å styrke deltakelse fra utviklingslandene i IDA-forhandlingene.

I tråd med norske holdninger har Verdensbanken i 2005 fortsatt arbeidet for større åpenhet i institusjonens virke. I 2005 vedtok banken en rekke tiltak som skal bidra til økt offentliggjøring av dokumenter, styreferat og bankprogrammer.

Norges skal støtte opp om Verdensbankens mandat ved å:

- sikre at Verdensbanken i større grad vektlegger fordelingsproblemer i sin politikk, og bidrar til at offentlige velferdsgoder som helse og utdanning kommer fattige befolkningsgrupper til gode,
- arbeide for at Verdensbanken lytter til og samarbeider med andre aktører globalt og på landnivå,
- følge opp arbeidet om kartlegging og erfaringer med privatiseringskondisjonalitet i Verdensbankprogrammer,
- jobbe videre om et tettere energisamarbeid med banken,
- bidra til at Verdensbankens økte fokus på Afrika bli fulgt opp gjennom ytterligere støtte til regionen og implementeringen av bankens nye Afrikaplan,
- sikre at bankens økte satsing på infrastruktur ivaretar krav til miljø og sosial utvikling,
- arbeide for at banken får en mer gjennomarbeidet tilnærming til menneskerettigheter,
- arbeide for at utviklingslands innflytelse og representasjon i banken styrkes.

Mål

Verdensbankens sentrale mandat er fattigdomsbekjempelse gjennom å bidra til bærekraftig økonomisk vekst i utviklingsland. Målsettingen og kriteriene for fordelingen av IDA ressurser, Verdensbankens utviklingsfond, fremkommer i sluttrapportene fra den 14. påfyllingen av IDA, enstemmig vedtatt av Stortinget. Følgende målsettinger og prioriteringer ligger til grunn:

- bidra til å oppnå FNs tusenårsmål gjennom å bidra til bærekraftig økonomisk vekst og privatsektor utvikling i utviklingsland,
- arbeide for en bærekraftig gjeldssituasjon for mottakerland,

- sikre at IDA-bidrag forankres i mottakerlandenes egne utviklingsstrategier.

Disse temaene kommer i tillegg til enigheten fra tidligere IDA-forhandlinger om å prioritere helse, utdanning og godt styresett.

Rapport 2005

Norges andel av aksjekapitalen i Verdensbanken er 0,63 pst., og Norges andel i den siste påfyllingen IDA er på 1,68 pst. Den siste påfyllingen i IDA innebærer årlige bidrag over en treårsperiode fra Norge på 730 mill. kroner, hvorav det første ble utbetalt i 2005.

Hovedfokuset til Verdensbankens styre var å følge opp implementeringen av bankens arbeid mot tusenårsmålene ved å bl.a.:

- følge opp og styrke bankens strategiske rammeverk for investeringsklima og for å bemyndige fattige mennesker,
- fokusere på fattige lands gjeldssituasjon, inkludert for betydningen av å få et gjeldsrammeverk,
- følge opp bankens landprogram.

Verdensbanken la i 2005 frem en rapport om kondisjonalitet (betingelser) knyttet til långivning. Gjennomgangen er en del av Verdensbankens arbeid for å bidra til økt harmonisering blant giverne og styrke mottakerlandenes eierskap. Rapporten konkluderer med at det har vært en nedgang i bruk av kondisjonalitet de siste årene, og større bruk av referanseverdier som grunnlag for måling av fremdrift og utbetaling. Typen kondisjonalitet har også endret seg. Bankens oversikt viser at kondisjonalitet har beveget seg vekk fra fokus på kortsiktig, økonomisk stabilisering mot mer komplekse, mellomlangsigte endringsprosesser innen områder som offentlig styresett og sosial sektor reform. I forhold til sektorer har det vært en markant nedgang innen privatisering og handelsliberalisering.

Som oppfølging av Regjeringserklæringen har Norge hatt en aktiv dialog med Verdensbanken om krav til privatisering og liberalisering i bankprogrammer og satt i gang et arbeid for å kartlegge omfanget av og erfaring med privatiserings- og liberaliseringskondisjonalitet i Verdensbanken og de andre internasjonale finansinstitusjonene. Dette er også fortsettelsen av vårt aktive engasjement med sikte på endring i bruken av kondisjonalitet i Verdensbanken. Målet er at Verdensbanken skal bidra til at giversamfunnet får en mer forutsigbar holdning til kondisjonalitet knyttet til långivning.

De nordisk-baltiske landene har fortsatt å fremme debatten om menneskerettighetsspørsmål

i Verdensbanken og bidro til at banken vil jobbe videre med å fremme dette, til tross for motstand fra en rekke utviklingsland.

Totalt ga Verdensbanken i 2005 tilsagn om lån for USD 22,3 mrd., hvorav USD 8,7 mrd. var på konsesjonelle vilkår fra IDA. Afrika mottok den største delen av IDA bidrag, 45 pst. av totale IDA utlån. 21 pst. av IDAs bistand til de fattigste landene ble gitt som rene gavemidler. Offentlig sektor og forvaltning var den sektoren som mottok den største andelen av de totale IDA midlene i 2005, med 26 pst. av det totale utlånsvolumet. Helse- og utdanningssektorene mottok hhv. 16 og 10 pst.

Budsjett 2007

Forhandlingene om den 14. påfylling av IDA (IDA 14) ble avsluttet i februar 2005. IDA 14 vil dekke perioden 2005-2008. Norge forpliktet seg i den forbindelse til et bidrag på 2 184,07 mill. kroner fordelt på tre år. For 2007 foreslås bevilget 730 mill. kroner.

Post 71 Regionale banker og fond, kan overføres

I arbeidet overfor regionale banker og fond prøver en fra norsk side å bidra til:

- at bankens overordnede målsetting om fattigdomsreduksjon blir integrert i alle deler av bankens virke,
- at banken tilpasser sin virksomhet til landenes egne utviklingsplaner og inntar en mer aktiv rolle i giverkoordineringen på landnivå,
- å styrke resultatstyring og evaluering og fremme langsiktig kapasitetsbygging i låntakerlandene,
- at hensyn til viktige tverrgående tema som likestilling, godt styresett og miljø blir ivarettatt,
- å styrke utviklingseffekten av bankens arbeid på privat sektor og skape bedre rammevilkår for næringsutvikling.

Afrikabanken

Situasjonsbeskrivelse

Den afrikanske utviklingsbank og fond (AfDB og AfDF), ofte omtalt som Afrikabankgruppen, har som formål å bidra til økonomisk og sosial utvikling i Afrika. Banken er inne med støtte i nesten alle regionale medlemsland, hvorav 38 regnes blant de minst utviklede som kvalifiserer til støtte fra AfDF.

Norge innehar i øyeblikket stillingen som eksekutivdirektør i bankens styre og representerer i tillegg til Norge; Danmark, Finland, India, Sveits og Sverige.

2005 innebar et slags veiskille for banken. Donald Kaberuka, tidligere finansminister i Rwanda, ble valgt til ny president etter marokkaniske Omar Kabbaj, og det forventes at banken nå vil søke å bli en mer aktiv og synlig aktør i regionale medlemsland og styrke sin profil som talerør for kontinentet. Afrika og kontinentets vedvarende utviklingsproblemer fikk mye oppmerksomhet i 2005, særlig gjennom G8s fokus på Afrika under Storbritannias formannskap. Banken fikk et større ansvar knyttet til regional integrasjon og kanskje særlig i forhold til initiativer for utbygging av infrastruktur. Store givere uttrykte økt støtte til banken, og flere vil vurdere å kanalisere en større del av sin multilaterale bistand gjennom AfDB. Det er for tidlig å flytte det midlertidige hovedkvarteret tilbake til Abidjan fra Tunis, men andre alternativer er fremdeles ikke realistiske.

Påfyllingsforhandlingene om Afrikafondet for perioden 2005-2007 (AfDF X) ble avsluttet i 2005. Med bred enighet om at Tusenårsmålene er grunnleggende for innsatsen i fondet, ble det ikke vedtatt radikale endringer fra AfDF-IX i forhold til operasjonelle føringer.

Mål

På grunnlag av Afrikabankens mandat om «å bidra til økonomisk og sosial utvikling i medlemslandene – individuelt og samlet» gjelder følgende mål og prioriteringer:

- konsentrere støtten til tre satsingsområder: jordbruks- og landsbygdutvikling, utvikling av menneskelige ressurser og utvikling av privat sektor;
- fremme økonomisk integrasjon og samarbeid på regionalt nivå gjennom nært samarbeid med relevante regionale og subregionale organisasjoner, arbeide for harmonisering av monetær- og handelspolitikk og fjerne handelshindringer;
- styrke innsatsen på tre tverrsektorielle tema: godt styresett, miljø og likestilling, og integrere disse best mulig i arbeidet, blant annet gjennom landstrategier, sektorstudier, fattigdomsanalyser og prosjektplanlegging.

Rapport 2005

Norges andel av aksjekapitalen i Afrikabanken er 1,16 pst. Norges andel av de siste påfyllinger av Afrikafondet har vært 3,54 pst. Den siste påfyllingen av AfDF (AfDF-X) innebærer årlige bidrag over en treårsperiode fra Norge på 443 mill. kr., hvorav det første ble utbetalt i 2005. I tillegg støtter vi enkelte tiltak, og innvilget i 2005 støtte til bankens arbeid innen vann & sanitær gjennom African Water Facility med 10 mill. kroner årlig i 3 år.

Den omfattende evalueringen av AfDF som ble lagt frem i 2004 konkluderte med at det er lagt et meget godt grunnlag for videre vekst dersom visse utfordringer løses. En rekke endringer blir nå gjennomført for å bedre utviklingseffekten i enkeltprosjekter – ett av forbedringsområdene identifisert i evalueringen. Bl.a. er nye resultatbaserte landstrategier innført, kvalitetsgjennomganger på ulike stadier i prosjektsyklus utføres, nye operasjonelle prosedyrer er utarbeidet osv. Sene utbetalinger, problemer med innkjøp til prosjekter og avvik fra prosjektgjennomføringsplaner hemmer fremdeles effektiviteten, men opprydding i porteføljen har resultert i en stabilisering av antallet såkalte «problemprosjekter» til rundt 10 pst. Samtidig har AfDB en forholdsvis høy andel «projects at risk» – omtrent det dobbelte av Verdensbanken. Forklaringen ligger delvis i at mens de to institusjoner ikke er helt ulike i utlånsvolum i Afrika, så er Verdensbankens ressurser AfDBs overlegne; representasjon i felt, antallet ansatte per prosjekt, analysekapasitet osv. AfDB er i ferd med å desentralisere både personell og operativt beslutningsansvar, med sikte på at 25 landkontor skal være operative i løpet av 2007.

I sin oppfølging av Paris-erklæringen har banken innført resultatbasert styring, som innebærer at programmering, oppfølging og evaluering er samkjørt med resultatmål avtalt med mottaker og der resultatene påvirker beslutninger. I 2005 er det innført en såkalt resultatbasert LogFrame som verktøy i forberedelse, vurdering, overvåkning og evaluering av prosjekter. Alle nye landstrategier inneholder en kontrollerbar, resultatmatrise.

Totalt ble det i Afrikabankgruppen i 2005 innvilget nye lån og gaver for om lag 23 mrd. kr, mot ca. 28 mrd. i 2004. Nedgangen skyldes utelukkende reduserte utbetalinger gjennom HIPC-initiativet. I 2005 var fordelingen av bevilgede midler på de viktigste sektorer som følger: energiforsyning 15,8 pst., multisektor (hovedsakelig reformprogrammer og støtte til privat sektor) 15,2 pst., sosial sektor 13,4 pst. og landbruk og landsbygdutvikling 13,1 pst.

Asiabanken

Situasjonsbeskrivelse

Den asiatiske utviklingsbanken (AsDB) består av banken og Det asiatiske utviklingsfondet (AsDF), samlet ofte omtalt som Asiabankgruppen. Flertallet av medlemslandene i regionen mottar støtte fra Asiabanken, og 35 av låntakerlandene kvalifiserer for lån fra fondet. AsDB har 64 medlemsland, herunder 18 ikke-regionale.

Finland innehar i henhold til valggruppens rotasjonsordning den stedfortredende styremed-

lemstillingen fram til 1. september 2007 på vegne av de nordiske landene.

2005 innebar et slags veiskille også for Asiabanken. Banken fikk ny president, Haruhiko Kuroda, tidligere rådgiver til den japanske statsministeren. Kuroda igangsatte nytt strategiarbeid i banken i 2005, og det forventes at banken vil legge mer vekt på regionalt samarbeid.

Påfyllingsforhandlingene om Asiafondet for perioden 2005-08 (AsDF IX) ble avsluttet i 2004. Bidragene er omtalt i St. prp nr. 68 (2004-05). Opptil 21 pst. av påfyllingen skal anvendes som gavemidler til de fattigste og mest gjeldstyngede landene, land som har vært i konflikt og i noen grad til hiv og aids og faglig bistand. Resultatstyringen av Asiafondet skal styrkes og en skal sette fortgang i gjennomføringen av eksisterende politikk. Bankens fattigdomsstrategi, som ble revidert parallelt med forhandlingene, skal være hovedfokus for denne påfyllingsperioden. Godt styresett skal også tillegges større vekt i fordelingen av midler fra fondet.

Mål

Asiabankgruppens overordnede mål er å bidra til fattigdomsbekjempelse i Asia. Tusenårsmålene inngår i bankens fattigdomsstrategi og langtidstrategi (2000-2015). Bankens mål og prioriteringer er å:

- styrke innsatsen og fattigdomsrettingen innen de tre kjerneområdene bærekraftig økonomisk vekst, sosial utvikling og godt styresett,
- integrere godt styresett og likestillings- og miljøhensyn i bankens virksomhet,
- fremme regional økonomisk integrasjon og regionalt og subregionalt samarbeid og en mer fattigdomsrettet privat sektorutvikling,
- fortsette arbeidet med å legge om til en mer resultatstyrt personalforvaltning, desentralisere ressurser og myndighet til landkontorene og være mer åpen og aktiv på landnivå.

Rapport 2005

Norges andel av aksjekapitalen i Asiabanken er 0,34 pst., og vårt bidrag til Asiafondet har vært 0,95 pst. av det samlede giverbidraget. Norge ga totalt 69 mill. kroner til banken i 2005, hvorav 55 mill. kroner utgjorde Norges andel av den siste påfyllingen av Asiafondet (AsDF IX) og totalt 14 mill. kroner til samfinansieringstiltak.

En gjennomgang av Asiabankens strategi for fattigdomsreduksjon i 2005, viste at framdriften går sakte og at strategien i for liten grad styrer landprogrammeringen i enkelt land. I den reviderte strategien er nasjonalt eierskap til bankens land-

programmer, harmonisering og giverkoordinering på landnivå, resultatstyring, godt styresett og nasjonal kapasitetsbygging betydelig styrket. Oppfølgingen av Asiabankens omfattende reformagenda fra 2004 har gått sakte. Visepresidentenes rolle er noe styrket. Det reviderte systemet for ressursallokering i Asiafondet er forenklet og harmonisert med Verdensbankens utviklingsfond, og godt styresett er tillagt økt vekt.

Asiabanken innfører for tiden resultatstyrte landstrategier. Asiabankens deltakelse i samarbeid og harmonisering på landnivå har økt betydelig, bl.a. i Bangladesh hvor Asiabanken leder giverkoordineringen for et større utdanningsprogram, hvor også Norge deltar. Asiabanken er også svært aktiv i det pågående arbeidet mellom utviklingsbankene for å harmonisere prosedyrer og praksis med andre giverorgan i regi av OECDs utviklingskomité DAC. Samarbeidet mellom de multilaterale finansinstitusjonene har økt.

Det ble bevilget USD 5,8 mrd. i lån i 2005, hvorav USD 4,4 mrd. utgjorde ordinære utlån og USD 1,4 mrd. var på konsesjonelle vilkår.

Den interamerikanske utviklingsbank

Situasjonsbeskrivelse

Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB) er den største multilaterale långiveren i Latin-Amerika. Banken har også en utlånsordning for de fattigste medlemslandene, IDBs konsesjonelle fond. Fem land i regionen har tilgang til fondet (Bolivia, Haiti, Honduras og Nicaragua). IDB er sentral i regional og nasjonal utviklingspolitikk og har et ansvar for bistandskoordineringen i regionen gjennom ledelse av såkalte konsultative gruppemøter (CG-møter). I henhold til IDBs mandat, går 35 pst. av alle utlån til de minst utviklede landene. IDB bevilget USD 7,1 mrd. i nye lån for 2005 og 50 pst. av det totale lånevolumet ble klassifisert som direkte fattigdomsrettet.

I henhold til valggruppens rotasjonsordning er Norge fra 1. juli 2006 representert med en rådgiver i valggruppen.

Den interamerikanske utviklingsbanken er inne i en moderniseringsprosess, igangsatt av medlemslandene og med full støtte fra den nyvalgte president, colombianske, Alberto Moreno. Det fokuseres på en modernisering av banken i form av økt fleksibilitet og styrking av banken på landnivå. Tilpasning til internasjonale prosesser og harmonisering på landnivå står også sentralt. Den største utfordringen for IDB i året som kommer er å motvirke økende fattigdom og sosial ulikhet.

Mål

Den interamerikanske utviklingsbankens overordnede mål er å bidra til bærekraftig økonomisk vekst og redusere fattigdom og sosial ulikhet i Latin-Amerika og Karibia. Tusenårsmålene inngår som en del av disse målsettingene.

Bankens hovedinnsatsområder for å nå disse målene omfatter:

- sosial utvikling gjennom integrerte tjenester for de fattigste, bekjempelse av sosial ulikhet og forebyggende tiltak mot barnarbeid, vold og hiv/aids,
- økt konkurransedyktighet gjennom styrking av økonomiske og institusjonelle rammeverk, mobilisering av kapital og utvikling av menneskelige ressurser,
- modernisering og effektivisering av staten, og fremme demokrati og godt styresett,
- regional integrasjon og regionalt samarbeid som bidrar til fattigdomsreduksjon og bærekraftig økonomisk vekst.

I tillegg skal det gis prioritet til programmer rettet mot kvinner, ungdom, urfolks- og minoritetsgrupper, samt støtte til små og mellomstore bedrifter.

Rapport 2005

Norges andel av aksjekapitalen i IDB utgjør 0,17 pst. og andelen av bidraget til det konsesjonelle fondet er på 0,5 pst. Norge bidro med 16 mill. kroner til samfinansieringstiltak i 2005, i tillegg til det årlige bidraget til Det interamerikanske investeringselskapet (IIC) på 3,5 mill. kroner. Norge gir særskilt støtte til kvinner, afrolatinere og urfolk gjennom en økning av samfinansiering til sosial inkludering og likestilling. Norge er nummer 35 av IDBs aksjonærer og nummer 35 som bidragsyter til det konsesjonelle fondet (FSO).

Den økonomiske veksten i regionen var i 2005 positiv, med en vekst på 4,4 pst. Fattigdommen ble kun redusert med noen få prosent og ulikheten økte. Dette bidro til at IDB økte oppmerksomheten på fattigdomsreduserende tiltak og sosial utjevning blant annet i landprogrammene for Argentina, Brasil, Colombia og Ecuador. Landene i regionen fører i større grad en ansvarlig økonomisk politikk og satsing på mikrokreditter og små og mellomstore bedrifter har bidratt til den økonomiske veksten i flere land. Argentina og Uruguay har hatt god økonomisk vekst og reduksjon av fattigdommen. Enkelte land har positive tall å vise til både når det gjelder økonomisk vekst og fattigdomsbekjempelse, mens andre land har en mer negativ utvikling. Land i konflikt eller som har store befolknings-

grupper under fattigdomsgrensen har spesielt negative utslag på fattigdomsindikatorer, som eksempelvis Haiti, Bolivia, Nicaragua og Honduras. I noen land er hovedproblemet manglende skatteinnang og fordelingspolitikk, som i Guatemala.

Et nytt lånerammeverk ble vedtatt på årsmøtet i 2005. Revideringen ble foretatt for å betjene låntakerlandenes endrede behov og tilpasning til andre multilaterale finansinstitusjoner. Dagens tre hovedkategorier for lån, som omfatter kriselån, investeringslån og reformbaserte lån opprettholdes, men det gis større fleksibilitet og mulighet for lån i lokal valuta.

IDBs deltakelse i harmoniseringsagendaen ble styrket gjennom beslutningen om å gå inn i sektorovergripende programmer. Dette bidrar også til en bedret giverkoordinering på landnivå.

Støtte til reformer, modernisering av staten og korrupsjonsbekjempelse gis både gjennom lån og samfinansiering. Dette satsingsområdet omfatter reformer i rettssystemet, skattesystemet, modernisering av institusjoner i offentlig sektor og desentralisering.

IDB har i 2005 innvilget lån fra det ordinære lånevinduet på til sammen USD 6,7 mrd. og fra det konsesjonelle lånevinduet til sammen USD 410 mill.

Det internasjonale fond for landbruksutvikling

Situasjonsbeskrivelse

Det internasjonale fond for jordbruksutvikling (IFAD) er den eneste multilaterale finansinstitusjonen som har de fattigste befolkningsgruppene på landsbygda som sin målgruppe. Den har derfor en særlig oppgave – ikke minst i land med svake institusjoner og svakt styresett, og i lys av at 75 pst. av verdens fattige befinner seg på landsbygda.

IFAD lånefinansierer prosjekter på konsesjonelle vilkår med sikte på å redusere fattigdommen og øke matvareproduksjonen i utviklingsland. En tredjedel av IFADs regulære midler har gått til Afrika sør for Sahara. Det har siden starten vært forutsatt at IFAD i hovedsak skal basere sin virksomhet på nært faglig samarbeid med andre institusjoner. De fleste prosjekter er derfor ikke fullfinansiert av IFAD, men samfinansieres med ulike bilaterale og multilaterale givere i dialog med myndighetene i mottakerlandene. IFAD har ikke utsendt personell i felt, men ofte nasjonalt ansatte som ivaretar organisasjonens arbeid.

Forhandlingene om den 7. kapitalpåfyllingen (IFAD VII) ble sluttført i 2005 og gjelder for perioden 2007-2009. Norge opprettholder sin andel på 4,5 pst. av det totale påfyllingsnivået. Norge deltok kritisk og konstruktivt under disse forhandlingene med det utgangspunkt at IFAD i større grad må har-

monisere sin aktivitet med andre organisasjoner, givere og mottakerland uten å miste sin egenart. Det er særdeles viktig at organisasjonen opprettholder sitt fokus på fattige og andre sårbare grupper på landsbygda. Norge gav sitt bidrag til IFAD under forutsetning av at IFAD i løpet av perioden for den 7. kapitalpåfyllingen viser at de er i stand til å gjennomføre de nødvendige endringer forhandlingene la vekt på. Det ble gitt klart uttrykk for at Norge vil følge utviklingen tett og hvis vi ikke ser forbedringer vil dette måtte få konsekvenser ved neste påfyllingsforhandling i form av lavere påfylling.

Mål

IFADs mandat er å arbeide for at de fattige på landsbygda får ta del i den utviklingen som er nødvendig for å nå FN's tusenårsmål. IFADs aktiviteter blir regulert av det strategiske rammeverket hvor følgende tre strategiske mål skisseres:

- styrke de fattige og deres organisasjoners kapasitet og kompetanse,
- bidra til at fattige får tilgang til naturressurser og teknologi,
- bedre tilgangen til finansielle tjenester og markeder.

Rapport 2005

Norges andel av de siste påfyllingene til IFAD har vært på 4,5 pst. Det samlede norske bidraget til den sjettede kapitalpåfyllingen, som gjelder for treårsperioden 2004–2006, er på 194,69 mill. kroner. Dette innebar et årlig bidrag i 2005 på 64,9 mill. kroner.

Evalueringskontoret i IFAD presenterte i 2005 en rapport om resultater av IFADs operasjoner basert på aktiviteter og funn fra 2004. Til tross for en del positive konklusjoner, som for eksempel at 2/3 av prosjektene hadde en relativt stor innflytelse på matsikkerheten, ble det påpekt en rekke svakheter. Disse svakhetene ble bekreftet i en større uavhengig rapport som også ble publisert i 2005 (IEE). Den skisserte til dels store utfordringer for organisasjonen fremover. IFAD har ikke vært flinke nok til å skape resultater utover de gjennomførte prosjektene. De har spredt sin virksomhet for tynt og har ikke trukket lærdom av prosjektene inn i organisasjonen. Mest alvorlig er det at IFAD har lyktes dårlig på de områdene de anses å ha komparativt fortrinn, nemlig i å nå ut til de fattigste. I den handlingsplanen som ble utarbeidet til påfyllingsforhandlingene og i selve konsultasjonsrapporten forplikter IFAD seg til å følge opp kritikken fra evalueringene ved bl.a. å opprette begrenset og tilpasset tilstedeværelse i landene de arbei-

der i, enten gjennom egne kontorer eller gjennom partnerorganisasjoner. Det skal også sørges for at kunnskapen fra arbeidet på mikronivå i større grad kommer organisasjonen som helhet til gode.

31 nye prosjekter og programmer tilsvarende lån på USD 478,4 mill. ble godkjent for finansiering i 2005. IFAD hadde i 2004 totalt 185 aktive prosjekter i 84 land. 37,7 pst. av porteføljen gikk i 2005 til MUL. 33,7 pst. av lånene gikk til Afrika sør for Sahara.

Nordisk utviklingsfond

Situasjonsbeskrivelse

I 2005 ble forhandlinger om en eventuell femte kapitalpåfylling under Nordisk utviklingsfond (NDF) innledet. Fra norsk side gikk vi inn i forhandlingene med sikte på å delta i påfyllingen. Etter fire forhandlingsmøter hvor det var oppnådd prinsipiell enighet om flere viktige spørsmål (bl.a. fokusering på infrastruktur og større deltakelse i forberedelsesfasen), ble det imidlertid klart at Danmark ikke ønsket å gå videre med sitt engasjement i fondet. Under et nordisk utviklingsministermøte i København 25. august informerte Danmark offisielt om sin beslutning om ikke å delta i den planlagte nye kapitalutvidelse (NDF V). På bakgrunn av at NDF da ikke lenger vil være en nordisk institusjon, og at ingen av de nordiske land gav uttrykk for vilje til å kompensere for bortfallet av den danske støtten, konkluderte ministrene i september med at det eksisterte enighet om å utvikle NDFs aktiviteter. Det ble videre tatt beslutning om at dette måtte skje på en ryddig og transparent måte, ikke minst av hensyn til de ansatte i fondets administrasjon. Det var også enighet om at NDF må overholde alle allerede inngåtte økonomiske og andre forpliktelser. Det er satt i gang en ekstern gjennomgang av hvordan man på best mulig måte kan ivareta implementeringen av pågående prosjekter og de ansattes interesser i en utviklingsperiode som er stipulert til 3–4 år.

Mål

NDFs overordnede mål er å fremme økonomisk og sosial utvikling i utviklingsland.

NDF skal avslutte sin virksomhet på en ryddig og transparent måte.

Rapport 2005

I 2005 innbetalte Norge 57,5 mill. kroner under tredje og fjerde kapitalpåfylling til NDF. Fondet undertegnet i 2005 9 nye låneavtaler til en samlet verdi av 63,8 mill. euro. Av NDFs samlede prosjektportefølje går ca. 48 pst. til Afrika, 35 pst. til Asia og

16 pst. til Latin-Amerika. Det vil ikke bli igangsatt nye prosjekter under fondet etter 2005.

Budsjett 2007

På bakgrunn av ovenstående foreslås det bevilget 627,3 mill. kroner. Det legges opp til følgende indikative fordeling:

- 443,5 mill. kroner til Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF X),
- 55,3 mill. kroner til Det asiatiske utviklingsfondet (AsDF IX),
- 3,6 mill. kroner til Den interamerikanske utviklingsbankens søsterorganisasjon for privat sektor (IIC),
- 55 mill. kroner til Nordisk Utviklingsfond (NDF),
- 69,9 mill. kroner til Det internasjonale fond for jordbruksutvikling (IFAD).

Post 72 Samfinansiering via finansinstitusjoner, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

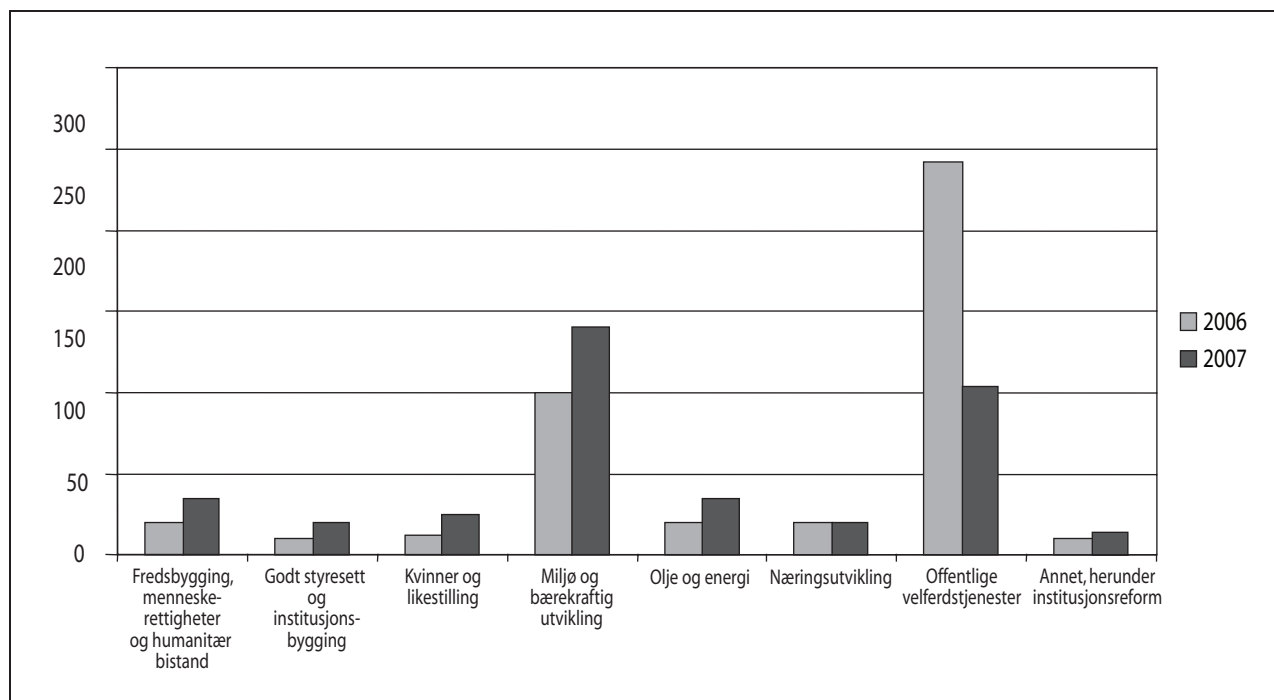
I tillegg til generell støtte bidrar Norge til ulike fond som finansierer både utredningstiltak og operasjonelle aktiviteter i partnerlandene. En målsetting er å påvirke og utvikle utviklingsbankenes politikk og operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer. Dette gjøres gjennom å prøve ut innovative og mer effektive tilnæringsmåter, sette nye

temaer på institusjonenes dagsorden og bidra til bedre resultater i utviklingsarbeidet. En vesentlig andel av støtten går nå til globale fond som er et samarbeid mellom bankene, FN-organisasjonene og giverne. Gjennom dette bidrar en til harmonisering gjennom en forenkling av prosedyrene på giversiden, og reduserer administrasjonen av midlene for institusjonene og mottakerlandene.

I samsvar med regjeringens utviklingspolitiske prioriteringer vil tema som, miljø og bærekraftig utvikling, olje og energi, utdanning, kvinner og likestilling, og fredsbygging og menneskerettigheter bli prioritert i tiden fremover. Det vil også bli spesielt lagt vekt på en styrking av arbeidet i de regionale utviklingsbankene.

For flere av de tematiske fondene i utviklingsbankene er det blitt opprettet referansegrupper bestående av representanter fra Norad, fagdepartementer og forskningsmiljøer. Det avholdes årlige konsultasjoner i Norge med åpne fagseminarer knyttet til fondene. Disse møtene har medført økt dialog mellom bankens stab og norske fagmiljøer.

Norge bidro i 2005 med om lag. 465,5 mill. kr til samfinansiering i utviklingsbankene. Av dette gikk 427,5 mill. kr til Verdensbanken, mens de resterende gikk til de regionale utviklingsbankene og andre programmer knyttet opp til utviklingsbankene. Fordelingen av støtten fordelt på tema fremgår av diagrammet nedenfor.

Figur 8.6 Tematisk fordeling 2006 og forslag 2007 (i mill. kroner)

Fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand

Situasjonsbeskrivelse

Verdensbanken har fått en mer profilert rolle innen fredsbygging de senere år. Økt fokus på politiske faktorer, institusjonsbygging og godt styresett har vært viktige elementer i bankens arbeid i land rammet av voldelig konflikt. Verdensbanken supplerer dermed sin fredsbyggingsagenda med stadig nye aktiviteter rettet mot sosial og politisk utvikling. Både givere og mottakerland har hatt et klart ønske om at Verdensbanken skal involvere seg mer i fredsbygging bygd på den erkjennelse at banken må inn tidlig etter en fredsslutning for å kunne bidra til å sikre en langsiktig fred.

I Latin-Amerika er sosial ulikhet den største hindringen for utvikling. Den Interamerikanske Utviklingsbanken prioriterer derfor arbeidet for sosial utjevning og Bankens flergiverfond for sosial inkludering har bidratt til å øke kunnskapen om sosialt ekskluderte grupper i regionen og i banken, noe som reflekteres i en mer systematisk tilnærming i IDBs egen landprogrammering. I Colombia ble for eksempel fondets midler anvendt til å sikre at hensynet til urfolk og grupper med afrolatinsk bakgrunn ble inkludert i utviklingen av den nasjonale fattigdomsstrategien. Norge bidro med 5 mill. kroner til fondet i 2004. Fase I ble avsluttet pr. 31.12.05 og konsultasjoner om videreføring ble påbegynt for Fase II fra 2006 til 2008 med 30 mill. kroner.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- styrke Verdensbankens arbeid med fredsbygging,
- styrke Verdensbankens arbeid med menneskerettigheter,
- støtte IDBs arbeid for sosial inkludering,
- gjennom landdialog bidra til at marginaliserte grupper i større grad blir omfattet av nasjonale utviklingsplaner,
- drive forskning og formidling om diskriminering av marginaliserte grupper.

Rapport 2005

Den Nordisk-Baltiske valggruppen i Verdensbanken har tatt et initiativ til at menneskerettigheter skal høyere opp på bankens agenda og i den forbindelse ble det igangsatt en dialog om opprettelsen av et nordisk fond for menneskerettigheter og rettsreformer i Verdensbanken. Mandat og aktiviteter under fondet er nå gjenstand for forhandlin-

ger mellom de nordiske land og verdensbanken. Fondet vil bli etablert i løpet av høsten 2006.

Støtten til Fondet for sosial inkludering i IDB har bidratt til et større fokus på ekskluderte grupper i planlegging og gjennomføring av bankfinansierte prosjekter og programmer. Dette temaet er derved en del av dialogen med låntakerlandene. Det er økende etterspørsel etter finansiering av prosjekter og programmer som bidrar til sosial inkludering. Eksempler er urfolksrettigheter og bevaring av miljø og investeringer i privat sektor. I 2005 har flere prosjekter vært rettet mot grupper med HIV og AIDS. Perspektivet er integrert i bankens analyse og vurderingsverktøy. Det har vært lagt vekt på å støtte innovative prosjekter som retter seg mot fattigdom og ulikhet i hele regionen.

Godt styresett og institusjonsbygging, inkl. kamp mot korrupsjon

Situasjonsbeskrivelse

Verdensbanken har identifisert korrupsjon som en av de største bremseklossene for å nå økonomisk og sosial utvikling. Korrupsjon rammer særlig de fattigste befolkningsgruppene. Korrupsjon kan også være en drivkraft bak økonomiske og politiske konflikter. I bankenes arbeid med antikorrupsjon har en særlig vektlagt arbeidet med å styrke politisk ansvarliggjøring, styrking av offentlig sektor, styrke deltakelsen til det sivile samfunn i utviklingsprosessen og utvikle en konkurransedyktig privat sektor.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- bidra til godt styresett og antikorrupsjon ved å styrke utviklingsbankenes arbeid med disse spørsmålene,
- gi låntakerlandene veiledning og faglig assistanse på dette området,
- styrke arbeidet mot økonomiske drivkrefter til konflikt, herunder tiltak for en åpen økonomisk forvaltning og mot hvitvasking.

Rapport 2005

Fra norsk side har en støttet utviklingen av flere programmer som fokuserer på disse tema. Siden 1998 har Norge bidratt med støtte til World Bank Institute (WBI) sitt program for antikorrupsjon og godt styresett, som har bidratt til at disse spørsmålene nå står sentralt på Verdensbankens dagsorden. Norge har i dialog med banken videreført støtten i et overordnet tematisk fond for godt styresett og finansforvaltning. En vil her særlig belyse

de store utfordringer mange konfliktrammede land står overfor med tanke på godt styresett og utfordringer knyttet til reform av offentlig sektor generelt. Fondet er knyttet opp mot bankens arbeid for å bistå partnerlandene med reform av offentlig sektor med særlig fokus på korrupsjonsbekjempelse. Fondet vil bli operativt i 2006.

Norge bidro med 4 mill. kroner til IDBs etikk og utviklingsinitiativ for 2005. Formålet med Fase II av initiativet, som kom i gang i 2004, er å sette korrupsjonsbekjempelse, globalisering og menneskerettigheter på den regionale dagsorden og bidra til at perspektivet integreres i IDBs operasjonelle virksomhet.

Afrikabankens arbeid med godt styresett støttes gjennom et nordisk fond, og ser så langt ut til å ha gitt noe mer oppmerksomhet om styresett i bankens arbeid. Fondet har bl.a. bidratt til studier og konsultasjoner med sikte på å utvikle og forbedre nasjonale planer for antikorrupsjon, og vil fremover bli brukt bl.a. til oppfølging av NEPADs African Peer Review Mechanism.

En rekke prosjekter er gjennomført under Asiabankens flergiverfond innen godt styresett om blant annet det sivile samfunns deltakelse i den offentlige debatt om korrupsjonsbekjempelse og tiltak for å øke transparens i tjenestetilbudet til de fattige. Selv om fondet har bidratt til mer oppmerksomhet rundt styresett og anti-korrupsjon i Asiabanken, har en intern gjennomgang konkludert at det vært meget vanskelig å få integrert prosjektene under fondet i bankens regulære arbeid. En handlingsplan for videre arbeid med styresett og anti-korrupsjon er under utarbeidelse.

Kvinner og likestilling

Situasjonsbeskrivelse

Alle utviklingsbankene har akseptert at likestilling er viktig i utviklingsprosessen, men det er fortsatt langt frem før likestillingsperspektivet blir tatt tilstrekkelig hensyn til i prosjektforberedelse og gjennomføring. Fra norsk side vil en i tråd med Soria Moria erklæringen legge økt vekt på utviklingsbankenes arbeid med kvinner og likestilling. Dette er ikke minst viktig for å sikre at likestillingsperspektivet blir fulgt opp i låntakerlandenes fattigdomsstrategier og at landenes finansmyndigheter også blir ansvarliggjort for dette arbeidet.

Mål

Bevilgningene skal brukes til å:

- bidra til at likestilling blir ivaretatt på en mer systematisk måte i et rettighetsperspektiv i utvi-

klingsbankenes politikkutvikling og operasjonelle virksomhet,

- styrke utviklingsbankenes vektlegging av dette temaet i dialogen med låntakerlandene,
- styrke kvinnelig lederskap og innflytelse i offentlig politikk med vekt på statlige reformprosesser.

Rapport 2005

Norge samlet i 2000 støtten til likestilling i Verdensbanken i ett tematisk fond – GENFUND. Nederland har senere sluttet seg til dette fondet. Forvaltning av midlene er i stor grad lagt til bankens Gender Sector Board som har opprettet en komité som fordeler midler fra fondet. GENFUND har siden starten finansiert 67 ulike tiltak, de fleste knyttet til arbeidet med å bedre kvinners situasjon i låntakerlandene. En del av støtten har gått til å sikre at spørsmål knyttet til likestilling blir integrert i arbeidet med nasjonale fattigdomsstrategier. Som eksempel på pilottiltak kan nevnes at i Indonesia har GENFUND støttet en kampanje for å redusere vold mot kvinner. Gjennom å bygge allianser mellom lokale myndigheter, politi, sykehus, og frivillige organisasjoner, var en med å få økt bevissthet om problemet og samtidig sette dette spørsmål på dagsorden. Banken er i ferd med å utvikle en ny handlingsplan for likestilling som vil særlig se på fremme av kvinners økonomiske situasjon og rettigheter. Fra norsk side vil en støtte opp om gjennomføringen av denne planen. Norge bidro med 5 mill. kroner til fondet i 2005.

Norge har støttet fond til integrering av likestillingsperspektivet og direkte støtte til bedring av kvinners stilling i Asiabanken og Den Interamerikanske Utviklingsbanken. Gjennom Afrikabanken støtter Norge et prosjekt for kvinnelige småentreprenører.

Støtte til likestillingsarbeidet i IDB har ført til at institusjonen har fått sin første aksjonsplan for likestilling «Gender Mainstreaming Action Plan». Det er etablert en stilling på Gender i Bankens regionavdelingen for Mellom-Amerika. Arbeidet med integrering av likestillingsperspektivet i landprogrammeringer og kompetansebygging er igangsatt. Det rapporteres om økende antall kvinner i det politiske liv i regionen og etterspørsel etter opplæring og finansiering av videreføring gjennom lokale organisasjoner. Norge har støttet dette arbeidet. Programmet PROLEAD fremmer kvinnelig lederskap og deltakelse. Det er gjennomført fire studier om kvinnelig lederskap og styresett. Norge bidro med 10 mill. kroner til IDBs likestillingsarbeid i 2005.

Flergiverfondet for likestilling i Asiabanken bidro til en betydelig økning i integreringen av likestillingsperspektivet i bankens landprogrammer og låneportefølje i 2005. Særlig har utplasse- ringen av fagekspertise på landkontorene vist seg å være et effektivt virkemiddel for å fremme dette perspektivet. Norge bidro med 3 mill. kroner til fondet i 2005.

Miljø og bærekraftig utvikling

Situasjonsbeskrivelse

Det har vært en klar fremgang med hensyn til utviklingsbankens arbeid med å ta hensyn til miljø og sosial utvikling i institusjonens programmer og prosjekter. En utfordring i tiden fremover er hvordan dette arbeidet videreføres når lånene i økende grad gis i form av budsjettstøtte og en baserer seg på nasjonale systemer for rapportering og resultat- måling.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- styrke utviklingsbankenes og låntakerlandenes kapasitet og innsats innenfor miljø, sosial utvikling og fattigdom,
- styrke samarbeidet på tvers mellom ulike avdelinger i utviklingsbankene og med FN-systemet og andre institusjoner og fagmiljøer.

Rapport 2005

I følge årsrapporten for fondet for miljø og sosial utvikling (TFESSD) i Verdensbanken har fondet bidratt til økt fokus på en helhetlig bærekraftig utviklingspolitikk både i banken og i mottakerlandene. Dette gjennom at det har funnet sted integrasjon av sosial utvikling og beskyttelse, fattigdomsanalyser og miljø. TFESSD har fungert som en katalysator for denne prosessen. I tillegg har fondet, der også Finland deltar, gjennom å oppfordre til samarbeid på tvers av temagrupper i banken og med eksterne institusjoner, bidratt til utstrakt samarbeid på tvers av ulike avdelinger og eksterne fagmiljøer.

Fondet dekker et vidt spekter av aktiviteter fra utvikling av verktøy for å foreta nasjonale miljøanalyser til tiltak som sikrer de fattiges bruks- og eien- domsrett til land, og utvikling av analyseverktøyet Poverty and Social Impact Analysis (PSIA). Et annet tema som fondet har vært med å sette på dagsorden i institusjonen er «social accountability», der en spesielt ser på de relasjoner av ansvar mellom de ulike aktører, i første rekke mellom fat- tige befolkningsgrupper og myndigheter.

Norge bidro i 2005 med ca. 58,4 mill. kroner til TFESSD. Fondet vil bli gjenstand for en større eva- luering i 2006.

Flergiverfondet innen miljø og fattigdom i AsDB har følgende hovedfokus: strategier for bekjempelse av luft- og vannforurensning i fattige områder, bærekraftig bruk av naturressurser på lokalplanet og reduksjon av miljømessig sårbarhet. En regional studie ble satt i gang sammen med Den internasjonale miljøvernunionen (IUCN) som ser på sammenhengen mellom helse, miljø og fat- tigdome ut fra et rettighetsperspektiv. AsDB har opprettet en felles nettside om miljø og fattigdom i Asia og Stillehavsområdet. Norge bidro med 5 mill. kroner til fondet i 2005.

Asiabankens flergiverfond innen vannsektoren har bidratt til å styrke kunnskapsformidling og bevisstgjøring om integrert vannforvaltning i regio- nen i form av publikasjoner, nyhetsbrev, dokumen- tarfilmer og seminarer. Fondet fungerer som en katalysator for implementeringen av bankens vann- politikk i regionen og har bidratt til å øke kunnska- pen om integrert vannforvaltning innad i banken. Norge bidro med 6 mill. kroner til fondet i 2005.

Norge støtter Afrikabankens arbeid innen vann og sanitær, både gjennom Rural Water Supply and Sanitation Initiative (RWSSI) og Africa Water Faci- lity (AWF). RWSSI er et stort initiativ for utbyg- ging av infrastruktur på landsbygda i Afrika – også i de land som normalt mottar lite bistand. Målset- tingen er å øke andelen av befolkningen med til- gang til rent vann og sanitærtjenester til 80 pst. innen 2015 – fra under halvparten i dag. AWF, som vil arbeide mer overordnet med vannressursfor- valtning, planlegging, informasjon og ressursmobi- lisering, støttes direkte og gjennom sekondering av en norsk vannekspert. Begge initiativer startet opp i 2005.

Olje og energi

Situasjonsbeskrivelse

Utviklingsbankene er sentrale institusjoner i for- hold til utbygging av infrastruktur og energi i lånta- kerlandene. Særlig Verdensbanken er en betydelig aktør på olje og energiområdet, både fordi den er i stand til å finansiere større investeringer og fordi den har nødvendig tyngde til å påvirke viktig aktø- rer blant annet innenfor oljebransjen. I tråd med satsingen på olje for utvikling vil det bli etablert et eget vindu i fondet for næringsutvikling og infra- struktur i Verdensbanken med tanke på hvordan en mest effektivt kan bruke Verdensbanken som en kanal for denne satsingen.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- styrke bankens arbeid innenfor energisektoren, med en vektlegging på olje og fornybar energi,
- bidra til at de ulike avdelinger i Verdensbanken arbeider mer sammen om disse spørsmål,
- bidra til godt styresett og kunnskap om dets betydning for en bærekraftig forvaltning av naturressurser.

Næringsutvikling og handel

Situasjonsbeskrivelse

Utviklingsbankene er sentrale institusjoner i forhold til næringsutvikling i låntakerlandene. Særlig Verdensbanken er blitt en premissleverandør for tenkningen rundt næringsutvikling. Banken er en viktig rådgiver for både myndigheter og representanter fra næringslivet i låntakerlandene. Verdensbankens strategi for næringsutvikling, rapporten «Doing Business in 2006» og World Development Report 2005 som omhandler investeringsklima, danner et viktig fundament for det fremtidige arbeid på dette området. Fra norsk side har en vært særlig opptatt av at offentlig sektor blir styrket i arbeidet med å etablere et velfungerende rammeverk for næringsutvikling og investeringer.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- styrke bankenes arbeid med næringsutvikling,
- styrke bankens arbeid rettet mot rettet mot uformell sektor,
- bidra til at de ulike avdelinger i Verdensbanken arbeider mer sammen om disse spørsmål,
- bidra til godt styresett og kunnskap om dets betydning for bedre investeringsklima.

Rapport 2005

Det norske fondet for næringsutvikling og infrastruktur i Verdensbanken, som ble etablert i 2002, har bidratt til økt samarbeid mellom International Finance Corporation (IFC) og andre deler av Verdensbankgruppen gjennom felles deltakelse i ulike utredninger og programmer. I følge banken har fondet vært et viktig virkemiddel for å støtte opp om bankens strategi for næringsutvikling og har bidratt til økt samarbeid mellom ulike avdelinger i institusjonen.

Offentlige velferdstjenester

Utdanning

Situasjonsbeskrivelse

Verdensbanken er den største finansieringskilde for utdanning i utviklingsland, og banken bidrar aktivt til å nå tusenårs målet om utdanning for alle. Verdensbanken er blitt en viktig samarbeidspartner og kanal for norsk støtte. Banken har en sentral rolle i initiativet Fast Track Initiative (FTI), som er et partnerskap mellom givere og partnerland med formål å styrke finansiering av grunntdanning i fattige land. Innen rammen av initiativet skal alle land som har på plass en fattigdomsstrategi og et troverdig sektorprogram være sikret nødvendig finansiering fra giverne til å gjennomføre programmet.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- styrke Verdensbankens arbeid med utdanning for å nå tusenårs målene om utdanning for alle innen år 2015,
- kanalisere penger gjennom banken til fattige utviklingsland slik at disse blir gjort i stand til å planlegge og gjennomføre bærekraftige sektorprogrammer.

Rapport 2005

Innen rammen av Fast Track Initiative legges det vekt på at sektorplanen skal vurderes på landnivå av den lokale givergruppen. Dersom det er finansieringsgap i sektorprogrammet, vil landet kunne kvalifisere for støtte gjennom det katalytiske fondet (CTF) som er opprettet. Dette gjelder i land der det er færre en fire bilaterale givere involvert i utdanningssektoren. Støtten fra det katalytiske fondet blir kanalisert direkte inn i sektorprogrammene i mottakerlandene. Så langt har 12 land fått tilført ca. USD 80 mill.

Av konkrete resultater kan vises til at støtten til Madagaskar har gjort det mulig å tilby skolegang for 1,8 millioner barn som ellers ikke ville fått dette. Tilsvarende tall for Kenya er 1 millioner elever. I Nicaragua har støtten vært brukt på læremateriell og bidratt til at antall barn som har fått et skolemåltid økte fra 200 000 i 2004 til 400 000 i 2005. I Yemen, der kun 30 pst. av jenter fikk utdanning har satsset spesielt på å få jenter inn i skolen og opplæring av kvinnelige lærere. I Mauritania, Burkina Faso og Ghana har til sammen en million flere barn hvert år fått tilbud om utdanning etter at landene fikk støtte gjennom FTI.

For de land som ikke har en sektorplan av god kvalitet, er det blitt etablert et «Education Program Development Fund» (EPDF) som gir støtte til denne prosessen. Giverne er blitt enige om å bygge dette fondet på modellen for det norske fondet for utdanning i Afrika (NETF). Verdensbanken er ansvarlig for driften av fondet, men målsettingen er at nasjonale myndigheter i samarbeid med giverne på landnivå får støtte til analytisk arbeid og kapasitetsbygging, som vil gjøre det mulig for landet å motta betydelig økt støtte til utdanningssektoren ved at landet kan kvalifisere for støtte gjennom det katalytiske fondet. 54 land får nå støtte gjennom EPDF.

Ettersom flere afrikanske land nå opplever en sterk vekst i elever som fullfører grunnutdanning, står de overfor en stor utfordring med tanke på mulighetene for videre utdanning og ikke minst utdanning som kan bidra til at elevene sikres en overgang til arbeidslivet. Det er en økende erkjennelse for at dette kanskje representerer den største utfordring mange afrikanske myndigheter står overfor. Ikke minst spørsmålet om hvordan en kan gjøre undervisningen mer relevant og tilpasset lokale og nasjonale forhold, slik at denne kan bidra til verdiskapning og økonomisk vekst. Siden Fast Track Initiative fokuserer på grunnutdanning er man blitt enig om å opprette et nytt fond for videregående og høyere utdanning (NPEF) i Afrika som spesielt ser på disse spørsmål. Samlet støtte til utdanning gjennom Verdensbanken var i 2005 300 mill. kroner. I lys av at flere store givere, bl.a. UK og EU-kommisjonen har annonsert en betydelig økning i sine bidrag til det katalytiske fondet, vil en ikke prioritere støtte til dette i 2007. Med tanke på å bruke midler mest mulig katalytisk for å støtte reformprosesser og få nye tema satt på dagsorden, vil en i 2007 prioritere støtte til kapasitetsbygging (EPDF) og det nye fondet for videregående og høyere utdanning (NPEP).

Hiv og aids

Situasjonsbeskrivelse

Verdensbanken er blitt en svært viktig aktør og finansieringskilde i kampen mot hiv og aids. I løpet av de siste fem år har institusjonen øremerket ca. 13 mrd. kroner i form av gaver og lån til dette formålet. Hovedinnsatsen har vært rettet mot Afrika, der programmet MAP (Multi-Country hiv og aids Program for Africa) har bidratt med totalt 8 mrd. kroner til 29 land.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- styrke Verdensbankens arbeid med hiv og aids,

- bidra til at kampen mot hiv og aids blir integrert i bankens låneprogrammer og inngår i dialogen med myndighetene.

Rapport 2005

Det norske fondet for hiv og aids i Afrika har bidratt katalytisk til at banken siden midten av 90-tallet har økt sin årlige støtte til hiv og aids. Mens norsk støtte så langt i stor grad har bidratt til kunnskap og spredning av informasjon og bevisstgjøring både i Verdensbanken og i partnerlandene, blir fokus nå i større grad satt på kapasitets- og institusjonsbygging i utviklingslandene. Formålet er å gjøre landene bedre i stand til å forvalte midler som blir stilt til rådighet. Det var i 2005 ikke behov for ytterligere støtte til dette fondet, men fondet ble videreført i 2006. Fra norsk side er det viktig å støtte opp strategisk om spørsmål som internt i banken og i dialogen med mottakerlandene kan oppfattes som kontroversielle. Dette kan være ulike spørsmål som reproduktiv helse og homoseksuelle relasjoner. Gjennom det norske fondet har det vært mulig å sette disse tema på dagsorden.

Annet, herunder institusjonsreform

Norge har i en årrekke sekondert spesialister til å arbeide i Verdensbanken for en periode på opp til tre år. Formålet med ordningen er å styrke bankens innsats på områder som er prioritert fra norsk side, og der Norge har spesiell ekspertise på området. Tema som har vært prioritert har bl.a. vært sosial utvikling, fiskeriforvaltning og vannkraft. Disse sekonderingene er nå blitt samlet i et overordnet program – «The Norwegian staff program». Ordningen åpner også for at spesialister fra IDA-land kan finansieres til spesielt prioriterte oppgaver. I 2005 var bidraget til fondet 9 mill. kroner.

Budsjett 2007

For 2007 foreslås bevilget 394,5 mill. kroner.

Som indikative plantall legges det opp til 35 mill. kroner til fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand, 20 mill. kroner til godt styresett og institusjonsbygging, inkl. kamp mot korrupsjon, 25,5 mill. kroner til kvinner og likestilling, 141 mill. kroner miljø og bærekraftig utvikling, 35 mill. kroner til olje og energi, 20 mill. kroner til næringsutvikling og handel, 104 mill. kroner til offentlige velferdstjenester og 14 mill. kroner til annet, herunder institusjonsreform.

Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	351 661	350 000	370 000
	Sum kap. 172	351 661	350 000	370 000

Sletting av gjeld etter den norske skipseksportkampanjen (1976-1980)

Medregnet morarenter skriver om lag 2,9 mrd. kroner av utviklingslandenes gjeld til Norge seg fra den norske skipseksportkampanjen (1976-80), da Norge eksporterte 156 fartøyer og skipsutstyr for 3,7 mrd. kroner til 21 land. Kampanjen ble finansiert over GIEKs gamle alminnelige garantiordning og GIEKs gamle særordning for utviklingsland. Svært mange av disse prosjektene viste seg ikke å være økonomisk bærekraftige, slik at statsgarantier ble utløst og den norske stat ble fordringshaver.

Regjeringen Brundtland gjennomførte i 1988-89 en evaluering av skipseksportkampanjen, der kampanjen bl.a. ble kritisert for mangelfulle behovsanalyser og risikovurderinger. Hovedkonklusjonen var at kampanjer av denne typen ikke bør gjentas.

Det kan etter Regjeringens oppfatning ikke knyttes tvil til det rettslige grunnlaget for skipseksportgjelden. Det er heller ikke grunnlag for å karakterisere denne gjelden som «illegitim» i juridisk forstand. Samtidig er det bred enighet om at skipseksportkampanjen representerte en feilslått utviklingspolitikk. Norge har som kreditor et medansvar for den resulterende gjelden. Ved å slette fordringene viser Norge at dette ansvaret tas på alvor.

I overkant av 1,1 mrd. kroner av denne skipsgjelden er tidligere slettet, i hovedsak gjennom Norges oppfølging av det internasjonale gjeldsletteinitiativet for de fattigste landene (Heavily Indebted Poor Countries; HIPC). Per 30. juni 2006 fordeles den gjenværende skipsgjelden seg på Myanmar (1.579 mill. kroner), Sudan (772 mill. kroner), Ecuador (225 mill. kroner), Egypt (168 mill. kroner), Sierra Leone (60 mill. kroner), Peru (48 mill. kroner) og Jamaica (19 mill. kroner). For Myanmar, Sudan, Ecuador og Sierra Leone er all gjeld til Norge (i Sudans tilfelle 99 pst.) skipsgjeld.

Regjeringen legger opp til i 2007 å slette Egypts, Ecuadors, Perus, Jamaicas og Sierra Leones gjenværende gjeld til Norge som skriver seg fra den norske skipseksportkampanjen 1976-1980,

ved ensidig erklæring og uten at det stilles betingelser for gjeldsletten. For Myanmar og Sudan vil en sletting av skipseksportgjelden først skje innen multilaterale operasjoner for gjeldslette når disse landene kvalifiserer for slike. Sierra Leone forventes å få sin sluttbehandling under HIPC-initiativet ved årsskiftet 2006/07 og vil dermed under enhver omstendighet få slettet all restgjeld til Norge. For Sierra Leone avventes gjeldslettingen derfor til landet har fullført sin HIPC-behandling.

De samlede utestående fordringer på Ecuador, Egypt, Jamaica, Peru og Sierra Leone er per 30. juni 2006 på 520 mill. kroner (460 mill. kroner ekskl. Sierra Leone). De økonomiske konsekvensene av en ettergivelse av disse fordringene vil være reduserte framtidige innbetalinger fra de aktuelle landene og tilsvarende reduserte inntekter over statsbudsjettet. Med utgangspunkt i dagens valutakurser og rentenivå er statens inntektstaps beregnet til 577 mill. kroner over skipseksportgjeldens gjenværende løpetid som er frem til 2021.

I tråd med den etablerte finansieringsløsningen for den norske gjeldsplanen legger Regjeringen opp til at slettingen av skipseksportgjelden gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å rapportere de ettergitte beløpene til OECD/DAC som utviklingsbistand (ODA). Med unntak av Sierra Leone vil slettingen av skipseksportgjelden heller ikke belastes gjeldsplanens ramme.

En ensidig sletting av skipseksportgjelden vil av andre kreditorland kunne bli utlagt som et brudd med Parisklubbens solidaritetsprinsipp. I denne saken mener imidlertid Regjeringen at hensynet til det ansvaret Norge har som kreditor for denne gjelden veier tyngre.

Ettergivelse av gjeld på ensidig basis er et gjeldspolitisk engangstiltak i 2007. All framtidig ettergivelse av gjeld vil bli gjennomført ved deltakelse i multilateralt koordinerte gjeldsoperasjoner.

Handlingsplan om gjeldslette for utvikling

Handlingsplan om gjeldslette for utvikling, framlagt i 2004, fikk bred oppslutning i Stortinget og er fortsatt retningsgivende for norsk gjeldspolitikk. I

gjeldsplanen legges det opp til ulike finansieringsløsninger for ulike typer gjeld, som følger:

Norsk deltakelse i internasjonale gjeldsoperasjoner forutsetter budsjettbevilgning. Dette gjelder så vel bidrag til HIPC-initiativet som deltakelse i det G8-initierte initiativet for sletting av de fattigste landenes gjeld til internasjonale finansinstitusjoner (Multilateral Debt Relief Initiative; MDRI) og Norges frivillige deltakelse i andre multilateralt samordnet gjeldsletteoperasjoner.

Innenfor gjeldsplanens ramme på 3,173 mrd. kroner kan bilateral gjeldssletting derimot skje uten bevilgning, såfremt de aktuelle landene og fordringene er omfattet av rammen. Rammen tilsvarende erstatningsutbetalingene under GIEKs gamle (pre-1994) garantiordninger, som i sin tid ble bevilget over statsbudsjettet. Det forutsettes at gjelden ble misligholdt før utgangen av 1997. Gjeldsplanrammen omfatter 21 utviklingsland.

Ved utgangen av 2005 hadde Norge ettergitt til sammen 1,893 mrd. kroner av utviklingslandenes gjeld til Norge, hvorav 1,574 mrd. kroner er belastet gjeldsplanens ramme og 319 mill. kroner er avskrevet mot GIEKs landspesifikke tapsavsetninger. Innenfor rammen gjenstår dermed 1,599 mrd.

Boks 8.10 Norsk bilateral gjeldssletting kommer i tillegg til annen bistand

Siden gjeldssletting finansiert over gjeldsplanens ramme ikke bevilges over bistandsbudsjettet, blir den heller ikke rapportert som bistand (ODA) til OECDs utviklingskomité (DAC). Norsk bilateral gjeldssletting er m.a.o. (bortsett fra i noen ganske få unntakstilfeller) genuint addisjonell i forhold til bistandsrammen. Norge er det eneste kreditorlandet i OECD som følger dette prinsippet, som nå får økt positiv oppmerksomhet i den internasjonale gjeldsbevegelsen. Det er all mulig grunn til å videreføre dette viktige credo i norsk gjeldspolitik.

kroner, som kan slettes uten bevilgning. Til sammenlikning har u-land fortsatt over 2,1 mrd. kroner i avtaleregulert gjeld til Norge. I tillegg kommer fordringer utenfor avtale, som utgjør i overkant av 600 mill. kroner, før beregning av morarenter.

Tabell 8.7 Norges avtaleregulerte fordringer på utviklingsland i mill. kroner pr. 31. desember 2005 (ekskl. morarenter)¹

1	Pakistan	308
2	Ecuador	257
3	Peru	249
4	Egypt	234
5	Elfenbenskysten	201
6	Sudan	127
7	Den demokratiske republikken Kongo	126
8	Algerie	107
9	Guinea Conakry	102
10	Serbia-Montenegro	99
11	Indonesia	84
12	Kroatia	77
13	Sierra Leone	67
14	Liberia	63
15	Jamaica	31
16	Gambia	9
Totalt		2141

¹ Tabellen viser Norges fordringer overfor alle de utviklingsland (slik de defineres av OECD) som vi har gjeldende bilaterale gjeldsavtaler med, som oppfølging av avtaler inngått i Parisklubben. Fordringer i utenlandsk valuta er omregnet etter USD kurs 6,76 og CHF kurs 5,15. Overfor land som ikke regnes som utviklingsland, hadde Norge i tillegg avtaleregulerte fordringer på Polen (903 mill kroner) og Russland (48 mill kroner). Norges fordringer på Polen, Russland og Kroatia er ikke omfattet av Gjeldsplanen og dens ramme. Russland nedbetalte all restgjeld til Norge 21. august 2006. Overfor enkelte utviklingsland har Norge også misligholdte fordringer som ikke er avtaleregulert. Det dreier seg om Myanmar (232 mill. kr), Zimbabwe (156 mill. kroner), Angola (6 mill. kroner) og Somalia (6 mill. kroner). Hertil kommer ytterligere ikke-regulerte fordringer – i tillegg til de avtaleregulerte – på Sudan (193 mill. kroner) og Liberia (20 mill. kroner). Uregulerte fordringer på utviklingsland, målt som pålydende hovedstol, beløper seg dermed til omlag 613 mill. kroner. De faktiske uregulerte fordringene vil, på grunn av påløpte renter over en årrekke, være betydelig større enn pålydende.

Post 70 Gjeldssletting, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen skal gå til gjeldslettetiltak i regi av, eller i samarbeid med, Verdensbanken, IMF, FN, regionale utviklingsbanker, andre utviklingsrelaterte organisasjoner eller andre kreditorland. Fra 2007 dekker bevilgningen også finansieringsbehov ved oppfølging av avtaler med utviklingsland inngått i Parisklubben eller annen sletting av utviklingslands statsgjeld til Norge, i den grad dette ikke kan gjennomføres uten bevilgning over gjeldsplanens ramme.

Norge arbeider for at gjeldsbyrden til de fattigste og mest gjeldstyngede land skal bringes ned på et så lavt nivå at betydelige eksterne betalingsforpliktelse kan omdisponeres til intern fattigdomsbekjempelse. Disse landenes gjeldsbetjening må

bringes ned på et nivå som ikke forhindrer prioritering av oppgaver innen helse og utdanning. For de fattigste, mest gjeldsrammede landene tilsier dette sletting av så vel den bilaterale gjelden som landenes gjeld til internasjonale finansinstitusjoner.

Norges fordringer overfor utviklingsland og antall land Norge har fordringer på, er for nedadgående. Dette skjer i takt med den løpende gjeldsslettingen for HIPC-land med gjeld til Norge og ved ensidige norske gjeldslettetiltak. Nedgangen i fordringsmassen «bremses» av at land som Myanmar, Liberia, Somalia og Sudan ennå har til gode å kvalifisere seg for HIPC-behandling, mens land som Elfenbenskysten, Gambia og Guinea har sporet av prosessen pga mangelfull gjennomføring av økonomiske reformprogrammer. De sistnevnte landene må nå rekvalifisere seg for HIPC.

Det har i de senere år bare helt unntaksvis vært behov for bevilgning ved bilateral gjeldsletting, og da med beskjedne beløp. Det må forventes

at det i årene som kommer vil kunne bli behov for å slette nyere gjeld, oppstått etter at gjeldsplanen ble iverksatt, fra enkelte utviklingsland som per i dag ikke er omfattet av gjeldsplanens ramme. Det foreligger intet særskilt forutsett bevilgningsbehov for slike gjeldslettetiltak i 2007.

Etter forslag fra G8-landene vedtok årsmøtene i Verdensbanken og IMF høsten 2005 å slette ferdigbehandlede HIPC-lands gjeldsforpliktelser overfor Verdensbanken (IDA), Afrika-banken (AfDF) og IMF. MDRI, som ble iverksatt i 2006, vil grovt anslått gi fattige land USD 53,5 mrd. i gjeldsslette, fordelt på USD 37 mrd innenfor IDA, USD 8,5 mrd. innenfor AfDF og USD 8 mrd. for IMF. Giverlandene til IDA og AfDF har besluttet at de to institusjonene skal kompenseres fullt ut for den gjeldsletten som gis, gjennom tilleggsbidrag fra giverlandene i samsvar med allerede omforente byrdefordelingsnøkler. På denne måten unngår man at de fattige landene selv indirekte betaler for sin egen gjeldsslette i form av reduserte overføringer fra disse fondene. For IMF's vedkommende skal gjeldslettingen imidlertid dekkes ved bruk av interne ressurser.

Boks 8.11 Parisklubben

Sammen med 17 andre OECD-land og Russland deltar Norge i Parisklubben, et forum av kreditorland – og en de facto internasjonal organisasjon – som forhandler kollektivt med skyldnerland som har problemer med å betjene sin langsiktige stat-til-stat gjeld. For Norge omfatter dette i all hovedsak fordringer som springer ut av eksportkredittgarantier stilt av GIEK. En betydelig del av fordringsmassen kan tilbakeføres til den norske skipseksportkampanjen (1976-80). Multilaterale rammeavtaler i Parisklubben omsettes i bilaterale gjeldsavtaler, med likegyldende forpliktelser. Rentenivået på refohndlet gjeld forhandles dog kun bilateralt. Gjeldsavtaler om ordinære betalingsutsettelse, som normalt ikke innebærer noe tap, håndteres uten budsjettbevilgning. Gjeldsreduksjonsavtaler med land som omfattes av gjeldsplanens ramme belastes rammen, dvs. også uten bevilgning. Behovet for bevilgning oppstår kun i den grad Norge måtte forplikte seg til gjeldsreduksjon overfor land eller fordringstyper som ikke omfattes av gjeldsplanens ramme.

Norges andel av kompensasjonsmidlene anslås til om lag 4 mrd. kroner for IDA (over 40 år) og 2,9 mrd. kroner for AfDF (over 50 år). I den første kompensasjonsperioden, fram til 2015, vil Norge bidra med i overkant av 1,2 mrd. kroner, med suksestivt økende årlige beløp. Størstedelen av finansieringsbyrden, om lag 5,7 mrd. kroner, vil påløpe først etter 2015.

Samtidig med at man sletter gammel gjeld, er det svært viktig å hindre at nye gjeldsproblemer oppstår. Fattige land med svake økonomier rammes ofte av eksterne forhold som kan ha en sjokk-artet virkning på økonomien – det være seg naturkatastrofer, store svingninger i import- og eksportpriser eller krig og krise i naboland. Fattige land som utsettes for makroøkonomiske sjokk bør få multilateralt koordinert betalingsbalansestøtte og ulike former for gjeldsrelatert faglig bistand. IMF's nye Exogenous Shock Facility (ESF) er et viktig tiltak for å dempe effekten av slike ytre økonomiske sjokk. Ordningen er forbeholdt de fattigste landene. Norge vil gi 240 mill. kroner til dette fondet over 3-5 år.

Bedret finansforvaltning, åpenhet rundt staters økonomiske disposisjoner og en velfungerende sentralbank er viktig for å sikre en stabil og fattigdomsorientert politikk og hindre at nye gjeldsproblemer oppstår. Kapasitetsbygging på disse områdene, parallelt med den gjeldslettingen som foregår, blir stadig viktigere.

Det vil i 2007 være behov for økte ressurser til internasjonale gjeldslettetiltak. Dette springer i særlig grad ut av Norges nye forpliktelser under MDRI, som forutsetningsvis skal være addisjonelle midler, samt vårt bidrag til ESF. Begge innebærer flerårige forpliktelser, i MDRI's tilfelle over meget lang tid. Det vises til forslag til romertallsvedtak.

Mål

I Parisklubben vil Regjeringen særlig arbeide for at alle kreditorland innvilger HIPC-landene 100 pst. gjeldsettergivelse, slik de nå vil få fra internasjonale finansinstitusjoner under MDRI.

Regjeringen vil bidra til at HIPC og MDRI fullfinansieres, herunder ved at Norge til enhver tid skal ha innbetalt et beløp som minst tilsvarer vårt tilmålte bidrag.

Regjeringen vil dessuten bidra til kostnadseffektive internasjonale gjeldsletteoperasjoner og gjeldsrelatert kapasitetsbygging.

Bevilgningen kan bl.a. brukes til:

- bidrag til HIPC-mekanismen (HIPC Trust Fund), IDA og AfDF for å sikre finansieringen av HIPC og at gjeldslettingen i MDRI ikke går

- på bekostning av de multilaterale finansinstitusjonenes bistand til fattige land,
- Verdensbankens IDA Debt Reduction Facility («6. dimensjon») – for oppkjøp til betydelig rabatt og påfølgende sletting av fattige lands gjeld til private kreditorer (banker),
 - internasjonalt koordinerte operasjoner for klarering av enkeltlands mislighold eller gjeldsforpliktelse overfor de multilaterale finansinstitusjonene (Verdensbanken, regionalbankene og IMF),
 - multilateralt koordinerte gjeldsbytter med utviklingsland som ikke er omfattet av den norske gjeldsplanens ramme,
 - bilateral gjeldssletting overfor utviklingsland eller fordringstyper som ikke omfattes av gjeldsplanens ramme,
 - bidrag til spesielle internasjonale gjeldsoperasjoner med utviklingsland som følger av multilaterale avtaler i Parisklubben,
 - multilateralt koordinert støtte til utviklingsland som opplever store problemer med betalingsbalansen som følge av eksterne økonomiske sjokk,
 - bilaterale og multilaterale tiltak for å styrke gjeldsstyringskapasitet, finansforvaltning og sentralbankfunksjoner i utviklingsland,
 - særskilte tiltak for å skape grunnlag for eventuelle nye gjeldspolitiske initiativer, herunder finansiering av studier på «illegitim gjeld».

Rapport 2005

Som følge av Parisklubbavtaler inngikk Norge i 2005 bilaterale gjeldssletteavtaler med Senegal (sletting av all restgjeld, på 236 mill kroner, gjennom HIPC-initiativet), Ghana (sletting av all restgjeld, på 8 mill kroner, gjennom HIPC-initiativet) og Vietnam (sletting av all restgjeld, på 36 mill kroner, gjennom et gjeldsbytte i samarbeid med Det internasjonale fondet for landbruksutvikling, IFAD). Til sammen ble det dermed slettet bilateral gjeld for 280 mill kroner, mot 556 mill i 2004. Reduksjonen skyldes en avmatning i gjennomføringstempoet i HIPC-initiativet for land med gjeld til Norge.

Indonesia fikk innvilget et rentefritt betalingsmoratorium på beskjedne 3 mill kroner, etter tsunamien i 2004.

Peru forhåndsbetalte hele 237 mill kroner, tilsvarende nesten halvparten av sin daværende restgjeld til Norge.

Siden andre fase av Parisklubbens gjeldsreduksjonsavtale med Serbia-Montenegro ble utsatt fra 2005 til 2006, ble 3,2 mill kroner avsatt til oppfølging av gjeldsavtaler inngått i Parisklubben overført til 2006. Midlene ble bevilget over post 71 Til-

skudd til oppfølging av avtaler inngått i Parisklubben som inngår i post 70 fra 2007.

I 2005 ble det utbetalt 351,6 mill. kroner til norsk deltakelse i internasjonale gjeldsoperasjoner. I lys av at en del andre kreditorland ikke har levd opp til sine finansieringsforpliktelser under HIPC-initiativet, valgte Norge å gå inn med en ekstraordinær ensidig bevilgning, for å dekke finansieringsgapet i HIPC Trust Fund. Bidraget til HIPC Trust Fund ble dermed på hele 223 mill. kroner.

Det ble gitt et tilskudd på i alt 89 mill. kroner til et sterkt rabattert oppkjøp og påfølgende sletting av Mosambiks gamle kommersielle gjeld via Verdensbankens «6. dimensjon».

Via IMF støttet Norge Africa Regional Technical Assistance Centres (AFRITAC), som gir opplæring og faglig bistand i omtrent halvparten av de afrikanske land på områder som finansforvaltning, pengepolitikk, gjeldsstyring og sentralbanktjenester. Etter en svært positiv evaluering er det vedtatt å forlenge støtten i en andre fase (2006-2008).

Budsjett 2007

Det foreslås bevilget 370 mill. kroner.

Boks 8.12 Gjeldslettens betydning for HIPC-landene

Til nå har 29 land kvalifisert seg for HIPC-initiativet, hvorav 19 har fullført sin behandling. I nåverdi er disse landenes gjeld redusert fra USD 59 mrd til USD 22 mrd, som følge av bilateral gjeldssletting under HIPC-initiativet. Landenes gjeldsbetjeningsbyrde er mer enn halvert, fra 16 pst. til 7 pst. av eksportinntektene, mellom 1999 og 2004. Mellom 1999 og 2007 forventes det at disse landenes fattigdomsreduserende investeringer vil ha økt fra USD 6 mrd til over USD 16 mrd. Fattigdomsreduserende investeringer for HIPC-kvalifiserte land er nå fire ganger så høye som disse landenes utgifter til renter og avdrag på gjeld. Det er anslått at om lag 2/3 av de midlene som frigjøres ved gjeldslette går til helse og utdanning. Før den massive gjeldslettingen hadde mange av de fattigste landene høyere utgifter til gjeldsbetjening enn til helse og utdanning.

Kilde: Verdensbanken

Programkategori 03.50 Øvrig bistand

Utgifter under programkategori 03.50 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	259 935	262 395		-100,0
	Sum kategori 03.50	259 935	262 395		-100,0

Kap. 197 Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak

					(i 1 000 kr)
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	
70	Tilskudd til atomsikkerhetstiltak, prosjektsamarbeidet med Russland/SUS og arktisk samarbeid, <i>kan overføres</i>	228 277	231 327		
71	Fred og demokratitiltak (ikke ODA-land), <i>kan overføres</i>	3 146	4 293		
76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	28 512	26 775		
	Sum kap. 197	259 935	262 395		

Bevilgningen under kap. 197 Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak

er flyttet til programkategori 02.10 Utenriksformål, kap. 118 Nordområdetiltak mv.

Del III
Spesielle tema

9 Miljøomtalen

Sektorovergripende miljøvernpolitikk

Mål for virksomheten

Regjeringens målsetting om at Norge skal være en pådriver i det internasjonale miljøarbeidet og bli et ledende land innen miljørettet utviklingssamarbeid, er en viktig premiss for Utenriksdepartementets arbeid. Foringelse og ødeleggelse av miljøet er en trussel mot utviklingen globalt og i utviklingsland, og tiltak for å sikre en bærekraftig utvikling er en viktig del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Utenriksdepartementets hovedmål på miljøområdet er å bidra til å forebygge og løse globale og regionale miljøutfordringer gjennom internasjonalt samarbeid og ved å integrere miljøhensyn i norsk utenrikspolitikk. Norsk innsats på miljøområdet er også et bidrag til å forebygge humanitære kriser.

Innen utviklingssamarbeidet baseres samarbeidet på strategiske satsinger i utviklingslandene i forhold til deres miljøhandlingsplaner, fattigdomsstrategier og andre nasjonale plandokumenter. Norsk innsats for miljørettet utviklingssamarbeid vil omfatte både spesifikke tiltak innen miljø- og ressursforvaltning og sikre at miljøhensyn er en integrert del av det generelle norske utviklingssamarbeidet. I tråd med Pariserklæringen om økt bistandseffektivitet skal Norge også på miljøområdet arbeide for mer effektive samarbeidsformer med givere og mottakere.

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 35 Felles kamp mot fattigdom (2003-2004), bad Stortinget om at det utarbeides en handlingsplan for den samlede miljøinnsatsen i norsk utviklingssamarbeid, jf. Innst. S. nr. 93 (2004-2005). Handlingsplanen som nå er ferdigstilt, har en klar erkjennelse av at bevaring av naturens tjenester og ressurser, lokal deltakelse i forvaltning av natur og miljø, og styrking av lokalbefolkningens, inkludert urfolks, rettigheter til naturressursene er en forutsetning for fattigdomsbekjempelse. Planen fokuserer spesielt på biologisk mangfold og bærekraftig naturressursforvaltning og hovedinnsatsen vil bli på dette temaområdet. Andre satsingsområder er vann og sanitær, klimaendringer og tilgang til ren energi, samt miljøgifter. I arbeidet med å gjennomføre planen vil det være viktig å samarbeide med ulike typer aktører både innen det sivile samfunn,

myndigheter på nasjonalt og lokalt nivå, samt multilaterale organisasjoner.

Internasjonale prosesser

Oppfølging og støtte til gjennomføring av FNs miljørelaterte tusenårsmål, spesielt mål 7 om bærekraftig utvikling, FN-toppmøtet i 2005, handlingsplanen fra toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg i 2002 (WSSD) samt de multilaterale miljøavtalene representerer sentrale prosesser for å nå målet om en bærekraftig utvikling lokalt og globalt.

WSSD bidro til å løfte fram fattigdomsbekjempelse som et gjennomgripende mål i arbeidet for bærekraftig utvikling. I handlingsplanen fra toppmøtet ble det gitt spesiell oppmerksomhet til de såkalte WEHAB-områdene; vann, energi, helse, landbruk og biologisk mangfold. Norge bidro med en ekstrasatsing på disse områdene i perioden 2003-2005.

Norge har deltatt aktivt i arbeidet med å følge opp erklæringen fra FN-toppmøtet høsten 2005 bl.a. når det gjelder en mer effektiv organisering av FN på miljøområdet. I konsultasjonene om dette, har Norge tatt til orde for en styrking av UNEP slik at organisasjonen kan oppfylle sitt mandat som FNs ledende organ på miljøområdet. I tråd med Soria-Moria erklæringen vil Norge jobbe for å utvikle UNEP til Verdens miljøorganisasjon.

Tilgang på energitjenester er avgjørende for å nå Tusenårsmålene ettersom energitjenester har betydning for helse, utdanning, transport, telekommunikasjon, rent drikkevann og sanitærforhold, og for investeringer i næringsliv og økonomisk aktivitet. Utfordringen med å møte den økende energietterspørselen globalt samtidig som utslipp av klimagasser og skade på miljøet må begrenses kraftig, står sentralt i inneværende toårssyklus for arbeidet under FNs kommisjon for bærekraftig utvikling (CSD). Norge deltok aktivt i CSD 13 om vann og sanitære forhold og er også aktiv i CSD 14 og 15 som skal resultere i politiske anbefalinger om hva som må gjøres for å nå internasjonale målsettinger på områdene energi, klimaendringer, luftforurensning og bærekraftig næringsutvikling.

Norge er tilsluttet Johannesburgkoalisjonen, en bredt sammensatt gruppe på ca 90 land fra både

Nord og Sør, som skal fremme energieffektivitet og økt bruk av fornybare energikilder. Norge deltok aktivt på konferansen om fornybare energikilder i Beijing i november 2005 som blant annet fokuserte på behovet for økt kapasitet og tilgang på teknologi innenfor fornybar energi i utviklingsland. Norge støtter dette arbeidet gjennom UNDP og Verdensbanken. Dette vil gis prioritet også i 2007.

På vannområdet har Norge i 2005 bidratt til oppfølging av Johannesburgmålene gjennom økt satsing innen vannressursforvaltning og støtte til tiltak for bedre tilgjengelighet til rent drikkevann og sanitære tjenester. Engasjementet på vannområdet vil forsterkes i 2007. Norge vil arbeide for at alle skal sikres retten til vann og for forståelsen av vannressurser som fellesgode. Norge vil også fortsette å følge opp kravet om at de ulike FN-organisasjoner som arbeider med vannspørsmål blir bedre koordinert både sentralt og på landnivå.

Mange av verdens fiskebestander utnyttes over eller på grensen av sin bæreevne. Overkapasitet i mange lands fiskeflåter er én årsak, en annen er habitatsødeleggelse, som kan skyldes forurensning fra landbaserte kilder eller bruk av uegnet redskap, samt at det i mange områder er en mangelfull og utilstrekkelig forvaltning. Norge er derfor en pådriver i arbeidet for en reell og effektiv forvaltning, bl.a. gjennom oppbygging av kompetente institusjoner på nasjonalt og regionalt nivå, og fører an i den internasjonale kampen mot ulovlig, uregulert og urapportert fiske (IUU-fiske). Norge arbeider også for å skape forståelse for en helhetlig forvaltning av havets levende ressurser, dvs. en mer økosystembasert forvaltning av kyst- og havområder, bl.a. gjennom Konvensjonen om biologisk mangfold og ved oppslutning om FAOs retningslinjer for ansvarlig fiske. I WTO arbeider Norge for begrensning av subsidier som bidrar til overkapasitet i den globale fiskeflåte. Norge er engasjert i FAOs program FishCode, FAOs havforskningsprogram og deltar aktivt i arbeidet under Havrettskonvensjonen, bl.a. i FNs uformelle, konsultative prosess.

Videre vil Norge fortsatt støtte programmer for bærekraftig utnyttelse av skog og fiskeriressurser i FAO. Dette gjelder bl.a. organisasjonens arbeid mot ulovlig, uregulert og urapportert fiske, arbeidet med revisjon av Konvensjonen om fiske på det åpne hav samt miljømerking av fiskeprodukter.

Norge vil også videreføre støtten til institutter underlagt Den konsultative gruppen for landbruksforskning for å utvikle en bedre forvaltning av naturressurser. Prosjektstøtten gjennom Den internasjonale organisasjon for tropisk tømmer (ITTO) vil videreføres. Spesielt støttes tiltak for å

fremme bærekraftige forvaltningssystemer av tropisk tømmer og bekjempe ulovlig hogst, samt innføring av sertifiseringsordninger.

Videre vil regjeringen fortsatt bidra til oppfølgingen av den internasjonale overenskomsten om bruk av plantegenetiske ressurser for mat og landbruk. Avtalen som sikrer fri utveksling av genressurser innen viktige nyttevekster, vil være av stor betydning for forskning og utvikling i landbruket og dermed for den globale matvaresikkerheten. Avtalen er også viktig for å ta vare på det biologiske mangfoldet. Regjeringen vil bidra til finansiering av det globale fondet for frø mangfold. Norge vil også aktivt støtte framforhandling at et regime for tilgang til genressurser og fordeling av goder fra bruk av genressurser, herunder forholdet til urfolks tradisjonelle kunnskap.

Norge har tatt initiativ til å bidra til sikring av verdens plantegenetiske arv gjennom arbeidet med å etablere et internasjonalt lager for frø mangfold på Svalbard. Langtidslageret for frø mangfold er planlagt åpnet i 2007. Norge vil også støtte arbeidet med å bedre offentlig tilgang til bioteknologiske forskningsresultater og metoder.

Byer huser nå halvparten av menneskeheten og bærekraftig urbanisering innebærer store utfordringer. Regjeringen vil bidra til å møte disse utfordringene ved å sette fokus på formelle rettigheter og tilgjengelighet til drikkevann og sanitære tjenester.

Internasjonale avtaler

Norge er part til en rekke internasjonale avtaler på miljøområdet. Oppfølgingen av de tre Rio-konvensjonene er omtalt nedenfor. Regjeringen vil fortsette å støtte utviklingsland i deres implementering av konvensjonene.

Klimakonvensjonen av 1994 forplikter partene til å innføre utslippsreducerende tiltak. Disse ble konkretisert i Kyotoprotokollen fra 1997, som pålegger industrilandene differensierte, kvantitative utslippsforpliktelser for perioden 2008-2012. Protokollen trådte i kraft i 2005, men uten deltakelse av USA og Australia. Det første partsmøte under Kyotoprotokollen fant sted i desember 2005. En interdepartemental arbeidsgruppe under ledelse av Miljøverndepartementet, med deltakelse bl.a. fra Utenriksdepartementet, har vurdert hvordan Norge best kan sikre oppfyllelse av sine forpliktelser under Kyoto-protokollen gjennom bruk av de fleksible mekanismene (kvotehandling, den grønne utviklingsmekanismen (CDM) og felles gjennomføring mellom industriland (JI)), inkludert utforming av et statlig program.

Konvensjonen om biologisk mangfold trådte i kraft 1993 og er ratifisert av 188 land, inkl Norge. Norge har også ratifisert protokollen om handel med og håndtering av levende genmodifiserte organismer (Cartagenaprotokollen). FNs globale tusenårsutredning fra 2005 om naturens tjenester, (Millennium Ecosystem Assessment), viser at situasjonen for det biologiske mangfoldet er alvorlig. Tap av biologisk mangfold og forringelse av økosystemtjenester er identifisert som en barriere i forhold til å nå flere av FNs tusenårs mål. Gjennom det miljørettede utviklingssamarbeidet vil Norge aktivt støtte arbeidet for å nå målet fra Johannesburgtoppmøtet om vesentlig reduksjon i tap av biologisk mangfold innen 2010. Implementering av konvensjonens prinsipper, retningslinjer og arbeidsprogram samt sektorintegrering av biomangfold på alle nivåer vil stå sentralt i denne sammenheng. Trondheimskonferansen om biologisk mangfold vil i 2007 fokusere på 2010-målet og hvordan konvensjonen om biologisk mangfold mest effektivt kan bidra til å nå felles internasjonale mål.

Norge er også part til Konvensjonen om forørkning og tørke som trådte i kraft i 1996 og er ratifisert av 191 land. Konvensjonen har som hovedmålsetting å opprettholde produktiviteten i de tørre og halvtørre økosystemene som grunnlag for fattigdomsreduksjon og bedre levekår. Det legges særlig vekt på forsvarlig forvaltning av jord-, vann- og energiressurser. En viktig målsetting er også å forebygge og redusere effekten av tørke og klimaendring. Gjennomføring av konvensjonen gis høy prioritet fra mange av de fattigste landene, særlig i Afrika, hvor landforringelse, forørkning og tørke utgjør en alvorlig trussel mot både fred og sikkerhet samt sosial og økonomisk utvikling. Støtte til gjennomføring av konvensjonen vil gis prioritet i det norske utviklingssamarbeidet både på nasjonalt og regionalt nivå, bl.a. i tilknytning til støtte til landbrukssektoren og bærekraftig arealforvaltning.

Industrilandene har gjennom ratifikasjon av de globale miljøavtalene og det internasjonale miljø-samarbeidet forpliktet seg til å bistå utviklingslandene i deres gjennomføring av miljøavtalene. Det er opprettet flere finansieringsmekanismer. Den viktigste av disse er Den globale miljøfasiliteten (GEF), som støtter tiltak som gir globale miljøfordeler. I juni 2006 ble forhandlingene om påfylling av kapitalen for GEF for perioden 2006-2009 sluttført. Norge viderefører sitt bidrag på nåværende nivå. I 2005 bidro Norge også både til det nye Spesialfondet for klimaendring (SCCF) under Klimakonvensjonen og til et eget fond for klimaendringer for de minst utviklede landene (LDCF). Begge fondene administreres av GEF. I tillegg bidrar

Norge til Ozonfondet under Montrealprotokollen, som støtter prosjekter for utfasing av ozonødeleggende stoffer i utviklingsland. Det ble ført påfyllingsforhandlinger i 2005 for perioden 2006-2008, og Norges bidrag videreføres på om lag samme nivå som tidligere.

Andre initiativ

Gjennom rammeavtalen med FNs miljøprogram (UNEP) ble det i 2005 gitt støtte til en rekke prosjekter rettet mot utviklingsland, særlig i Afrika, innenfor prioriteringene miljøovervåking, -analyser og -informasjon, utvikling og innføring av miljøpolitikk og -lovverk, gjennomføring av internasjonale miljøkonvensjoner og styrking av samarbeidet mellom UNEP og frivillige organisasjoner. Fra og med 2006 trådte en ny, revidert rammeavtale i kraft. I denne avtalen legges støtten på et mer overordnet, strategisk nivå, med toårige avtaler for satsningsområder og støttenivå, med forbehold om Stortingets budsjettsamtykke.

Det gis støtte til Verdensbankens innsats på miljøområdet, bl.a. via et tematisk fond for miljø og sosial utvikling, som forvaltes av Verdensbanken i samråd med Norge og Finland. Fondet gir støtte til tiltak som viser hvordan økt vektlegging av miljø og bærekraftig utvikling i bankens prosjekter og programmer kan bidra til mer effektiv fattigdomsbekjempelse. Aktivitetene omfatter bl.a. prosjekter på landsbygda som kopler strategier for fattigdomsbekjempelse med bærekraftig forvaltning av naturressursene og tiltak for å redusere forurensing særlig i byområder.

For å sikre at handelssystemet bidrar til å fremme bærekraftig utvikling har Norge gått inn for at miljøhensyn ivaretas på alle relevante områder i WTO. I det videre arbeidet i WTO vil Norge videreføre sitt arbeid for at handelsregelverket og multilaterale miljøavtaler skal være gjensidig støttende og sammen bidrar til en bærekraftig utvikling. Norge arbeider videre for å avskaffe handelshindre, for å sikre lettere og billigere tilgang på miljøvennlige varer og tjenester.

Norge er part til Den internasjonale tropiske tømmeravtalen (ITTA) og har deltatt aktivt i forhandlingen av den nye avtalen som vil tre i kraft i 2008. Miljøperspektivet er styrket i forhold til nåværende avtale. Bærekraftig forvaltning av tropisk tømmer vektlegges og den nye avtalen inneholder henvisning til ulovlig hogst og sertifisering, samt ikke-tømmerbaserte skogprodukter og miljø-tjenester. Avtalen omtaler også urfolk og arbeidsstandarder med henvisning til relevante ILO-konvensjoner.

Regjeringens handlingsplan for bærekraftig utvikling følges opp i regi av statssekretærutvalget for Nasjonal Agenda 21. UD deltar aktivt i utvalgets arbeid i forhold til Norges internasjonale engasjement. En revidert handlingsplan vil legges fram i 2007.

Regionalt og bilateralt samarbeid

EU

Under EØS-finansieringsordningene er miljø og bærekraftig utvikling to av hovedinnsatsområdene. Et bredt spekter av miljøtiltak er prioritert i rammeavtalene (MoU) for de 13 mottakerlandene. I 2007 forventes prosjektaktiviteten å være i full gang. Dette vil innebære en vesentlig styrking av norsk støtte og innsats på miljøområdet i de 10 nye EU-landene (Estland, Latvia, Litauen, Polen, Tsjekia, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Kypros og Malta), samt Portugal, Spania og Hellas. Sentrale miljøområder, slik som reduksjon av utslipp av klimagasser, avfallshåndtering, renere produksjon og energioptimeringstiltak og biodiversitet, vil bli gitt prioritet. Flere av landene ønsker å styrke sin administrative kapasitet på miljøområdet. Dessuten har flere land etablert egne fond for frivillige organisasjoner, der miljøområdet vil være et av innsatsområdene.

Russland

I våre nærområder finnes det fortsatt store miljøutfordringer på atomsikkerhetsområdet. For å redusere risikoen for ulykker og forurensning fra atominstallasjoner i Nordvest-Russland og hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveier har Norge over lengre tid hatt et målrettet og konkret prosjektsamarbeid med Russland. Dette arbeidet har etter hvert blitt en del av en større internasjonal satsning som har gitt konkrete resultater. Norge legger vekt på å styrke samarbeidet med russiske forvaltnings- og tilsynsmyndigheter på dette området, slik at behovet for bidrag fra giverland på sikt faller bort. Atomsikkerhets-samarbeidet med Russland vil fortsette inntil de viktigste oppgavene er løst.

Miljøsam arbeidet med Russland skal bidra til å løse og forebygge felles miljøutfordringer, og bistå russiske myndigheter og næringsliv i å få kontroll over miljøproblemer på russisk side. Videre er det et mål å integrere Russlands miljøvernforvaltning i internasjonalt samarbeid. Hovedsatsingsområder for prosjektsamarbeidet i 2005 har vært beskyttelse av de nordlige havområder, grensenært miljøvern-samarbeid, renere industriproduksjon, kulturminnevern/landskapsvern og vern av biologisk

mangfold. Arbeidet med å fremme energisparing og utvikling av alternative energikilder er blitt videreført ved seks regionale enøk-sentra. Det er også gitt støtte til Arktisk råds prosjekter for reduksjon av forurensning samt til frivillige miljøvernorganisasjoners arbeid.

I det fremtidige miljøvern-samarbeid med Russland legges det særlig vekt på å sikre miljøet i grenseområdene og i havområdene i nord. I havmiljø-samarbeidet vektlegges samarbeid om en helhetlig, økosystembasert forvaltning som sikrer miljøet og en bærekraftig bruk av ressursene. I dette ligger samarbeid om kartlegging, forskning og overvåking av miljøet, samt regulering og tilsyn med petroleumsindustrien og andre aktiviteter som påvirker havmiljøet (jf. omtalen av nære havområder nedenfor). Oppbygging av økosystembasert forvaltning i begge land vil beskytte miljøverdiene og legge forutsigbare rammer for næringsvirksomhet i området. Programmet for renere produksjon, samarbeidet om kulturminnevern, landskapsvern, habitatvern og reduksjon av forurensning videreføres.

Polare områder

De arktiske områdene har store miljøverdier og verdifulle levende ressurser. Områdene omfatter noen av de siste, store områdene med uberørt natur og intakte økosystemer i vår del av verden. Samtidig står den arktiske regionen overfor betydelige utfordringer knyttet til påvirkning av miljøet som følge av økt utnyttelse av naturressursene og ytre påvirkninger som forurensning og klimaendringer.

Arktisk råd er viktigste regionale samarbeidsorgan i nord. Sentrale arbeidsoppgaver har vært langtransportert forurensning og klimaendring. Norge har formannskapet i Arktisk råd for perioden 2006-2008. Formannskapet vil være et viktig virkemiddel for å dele erfaringer fra norsk ressursforvaltning i nord videreutviklet gjennom St.meld. nr. 8 (2005-2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Arktisk råds klimastudie Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) fra november 2004 ga oss en grundig gjennomgang av all tilgjengelig kunnskap om klimaendringene i Arktis og deres virkninger for regionen og verden for øvrig. En viktig prioritering blir å få til en effektiv organisering av oppfølgingen av ACIA og legge spesiell vekt på det arktiske klimasamarbeidet innen forskning/overvåking og tilpasning til klimaendring.

Miljøvern-arbeidet i Antarktis har blitt kraftig styrket de senere årene. Miljøvernprotokollen til Antarktistraktaten trådte i kraft i januar 1998 og

stiller strenge krav til all virksomhet i Antarktis. Miljøutfordringer er sentralt på de årlige konsultative møtene under Antarktistraktaten. Aktuelle utfordringer omfatter bl.a. regulering av den voksende turismen i området.

Nære havområder

Miljø- og ressursforvaltning i havområdene rundt Norge og i Østersjøen er underlagt en rekke regionale og bilaterale avtaler og samarbeidsordninger. Av de regionale kan særlig nevnes OSPAR-konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav, Bonn-avtalen om forhindring av oljesøl i Nordsjøen og Fiskerikommisjonen for det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC). Norge er også medlem av ICCAT, Konvensjonen om bevaring av atlantisk makrellstørje (tunfisk). På bilateralt plan er det i første rekke de forskjellige fiskeriavtalene som skal sikre bærekraftig utnyttelse av havets fornybare ressurser, og Norge har et nært samarbeid med Russland, EU og de øvrige randstatene om forvaltnings- og kontrolltiltak i så vel Barentshavet som Nordsjøen.

Utskipning av olje fra de russiske nordområdene har økt i omfang med tankskip som passerer nær norskekysten. Som varslet i den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, søkte Regjeringen 15. april 2006 FNs sjøfartsorganisasjon IMO om påbudte seilingsleder langt fra land for å redusere risikoen for skadelige følger av eventuelle uhell eller ulykker. Søknaden ble i juli behandlet i IMOs underkomité for navigasjon, som i sin innstilling skisserer 8 ulike alternative løsninger, hvorav én særskilt anbefales. Komiteens innstilling vil bli behandlet i IMOs sjøsikkerhetskomité (Maritime Safety Committee – MSC) i desember 2006.

Østersjørådet arbeidet i 2005 med miljøspørsmål og bærekraftig utvikling i østersjøregionen primært gjennom sin enhet Baltic21. Dette arbeidet vil fortsette i 2007, blant annet i nært samarbeid med HELCOM, the Helsinki Commission. Norge bidrar til finansieringen av Baltic21 sekretariatet.

Vest-Balkan

Den norske støtten til de ODA-godkjente landene på Vest-Balkan går i hovedsak til støtte for fredsprosesser og viktige reform- og utviklingsprosesser i regionen, og til tiltak av kapasitets- og institusjonsbyggende karakter. Innenfor miljøsidene gis det støtte til tiltak som omfatter bl.a. vann- og avløpsprosjekter, avfallshåndtering, skogbruksforvaltning. Det gis også støtte til prosjekter innen landbrukssektoren for å bidra til å fremme et mer

rasjonelt og miljøvennlig landbruk. Innenfor energisektoren gis det støtte til tiltak for å utbedre elektrisitetsnettverkene i landene på Vest-Balkan. Det er gitt støtte til spesifikke ENØK-tiltak for å forbedre energieffektiviseringen og omlegging av energiforbruket i miljøvennlig retning. Det gis også støtte til prosjekter som søker å bidra til bevisstgjøring av lokale myndigheter når det gjelder miljøvern og forurensing. Departementet har også gitt betydelig støtte til mineryddingsprosjekter på Vest-Balkan. I samarbeid med Miljøverndepartementet gis støtte til miljøprosjekter (bl.a. gjennom det regionale programmet for gjenoppbygging på miljøområdet, REReP, under Stabilitetspakten for Sørøst-Europa) og gjennom UNEPs regionale kontor for Europa.

Moldova, Kaukasus og Sentral-Asia

Miljø er ett av de prioriterte områdene for prosjektsamarbeid med Moldova, Sør-Kaukasus og Sentral-Asia. Landene står overfor store utfordringer når det gjelder overgang til mindre forurensende produksjon og mer effektiv bruk av energi. Vannressursene er under sterkt press, noe som kan bidra til å skape konflikter mellom land og etniske grupper. De viktigste temaene er derfor energiøkonomisering og renere industriproduksjon, samt forvaltning av vannressurser. Det gis også støtte til prosjekter for å styrke miljøbevisstheten hos befolkningen, bl.a. skoleelever og styrking av miljøforvaltningen. Videre gis det støtte til vern av biologisk mangfold, kulturminnevern og økoturisme. Bistanden kanaliseres gjennom norske og internasjonale organisasjoner. I 2005 ble innsatsen trappet opp på alle disse feltene.

Afrika

Gjennomføring av nasjonale strategier og planer for oppfølging av internasjonale miljøavtaler står som en sentral utfordring i afrikanske land. Norge vil søke å samarbeide nærmere med UNEP, AU (Afrikanske Union) og andre utviklingspartnere for å bidra til en langsiktig, koordinert og strategisk styrking av den institusjonelle kapasiteten og kompetansen til å gjennomføre nasjonale handlingsplaner på miljøområdet.

Utfordringene på området vann- og sanitær er spesielt store i Afrika, ikke minst i rurale strøk. Norge vil derfor fortsette å støtte afrikanske initiativ som Rural Water Supply and Sanitation Initiative (RWSSI) og African Water Facility (AWF), som begge styres i regi av Den afrikanske utviklingsbanken. Målsettingen for RWSSI er tilgang til vann- og sanitærtjenester for 80 pst. av befolkning-

gen på landsbygda. RWSSI vil øke investeringene i infrastruktur markant, mens AWF har et større fokus på tilrettelegging og regional samarbeid.

Store deler av Afrika har opplevd matvarekrise de siste årene. Bærekraftig naturressursforvaltning er viktig for å øke matvaresikkerheten, og dette står derfor sentralt i mange av samarbeidsprogrammene i regionen. I Etiopia innehar Norge en ledende rolle for koordinering på giversiden av gjennomføring av FNs forørkningskonvensjon. Dette konvensjonsarbeidet har fokus på matvaresikkerhet og bærekraftig naturressursforvaltning i de fattigste og marginaliserte områdene av landet gjennom strategisk partnerskap med lokale myndigheter, lokale og norske institusjoner og internasjonale utviklingspartnere. I Eritrea legges det stor vekt på matvaresikkerhet gjennom satsing på landbruk, naturressursforvaltning og vannforsyning ved reetablering av bosettinger.

I Zambia støtter Norge et helhetlig program for forvaltning av nasjonalparker og vernede områder, inkludert kapasitets- og kompetansebygging og utbygging av infrastruktur for naturbasert turisme. I Tanzania har Norge i mange år støttet et miljø- og naturressursprogram som omfatter skog, fisk og viltforvaltning. Et nytt 5-årig program planlegges påbegynt i 2007. Norge har i en rekke år samarbeidet med sørafrikanske myndigheter på miljøområdet. Hovedsatsingen i perioden 2006-2009 er forurensning og avfall, biologisk mangfold og godt styresett på miljøområdet. Norge støtter også ørkenforskning gjennom et regionalt prosjekt i Namibia, Botswana og Sør-Afrika. Videre bidrar norsk støtte til det uavhengige nettverket av afrikanske eksperter og frivillige organisasjoner (SASUSG) for å styrke grunnlaget for vern og bærekraftig bruk av naturressurser i det sørlige Afrika. Det vil fortsatt gis støtte til Regnskogsfondet og Utviklingsfondet og til et regionalt samarbeidsprosjekt i regi av WWF Verdens Naturfond for kapasitetsbygging innen naturressursforvaltning.

Det biologiske mangfoldet i Sentral-Afrika er under sterkt press, blant annet fra hogst i regnskogsområdene i regionen. Norge vil bidra til å sikre bevaring av det biologiske mangfoldet og en bærekraftig forvaltning av naturressursene i dette området.

I tillegg blir det gitt støtte til drift av og samarbeid mellom nasjonale genbanker i SADC-regionen. Gjennom støtten til forskningsskipet Fridtjof Nansen har Norge bidratt til kartlegging av fiskeriresurser, utarbeidelse av planer for fiskeriforvaltning i flere land samt til regionalt samarbeid på sektoren.

Asia

Miljø er et av de prioriterte områdene for den norske støtten til regionalt samarbeid i Asia. Miljø er også et prioritert område i samarbeidet med Kina, India og Indonesia. Miljøsam arbeidet i Asia vil særlig være fokusert på de globale/regionale miljøutfordringene knyttet til den raske økonomiske veksten i mange av landene i regionen. I tråd med Paris-erklæringen om bistandseffektivitet vil prioritet bli gitt til å støtte gjennomføring av nasjonale strategier og planer for oppfølging av internasjonale miljøavtaler. Norge vil i samarbeid med andre internasjonale utviklingspartnere bidra til en langsiktig, koordinert og strategisk styrking av den institusjonelle kapasiteten og kompetansen til å gjennomføre nasjonale planer. Støtte vil også bli gitt for å styrke det sivile samfunns, inkludert privat sektors engasjement på miljøområdet.

Latin-Amerika

Retningslinjene for bruk av regionbevilgningen for Mellom-Amerika består av tre hovedsatsningsområder, og ett av disse er å bidra til en bærekraftig bruk av naturressurser. I forhold til sin størrelse er Mellom-Amerika ett av de biologisk sett rikeste områdene i verden. Samtidig er store områder utsatt for økologisk uforsvarlig skogbruk, landbruk og kvegdrift som fører til omfattende økologiske, økonomiske og sosiale konsekvenser, herunder økt sårbarhet ved naturkatastrofer. Regionale tiltak som støttes ivaretar biologisk mangfold og økologisk og økonomisk bærekraft i landbruket. Likeledes støttes tiltak som kan øke og spre kunnskap om metoder for å begrense erosjon og annen forringelse av jorden. I Nicaragua støttes samarbeid om bærekraftig utvikling av naturressurser som grunnlag for økonomisk vekst. Tiltak for å støtte urfolks livsgrunnlag og rettigheter i forhold til tradisjonell bruk av naturressurser har også vært prioritert.

I Brasil vil Norge arbeide for bevaring av arts-mangfold. Arbeidet vil støtte lokalbefolkning og urfolks livsgrunnlag og rettigheter i forhold til tradisjonell bruk av naturressurser, og bygges opp i samarbeid med norske, brasilianske og internasjonale interesser. Det kan i 2007 bli aktuelt med miljøsam arbeid med andre enkeltland i Latin-Amerika.

Innføring av miljøledelse i statlige virksomheter – Grønn stat

Hensynet til det ytre miljø synliggjøres ved de rutiner og prosedyrer som er innført i Utenriksdepar-

tementet og Norad. Det er foretatt et utvalg av tiltak på følgende innsatsområder: Energi, innkjøp, avfallshåndtering og transport.

Energi:

Departementet har et databasert energioppfølgingsystem. Systemet hadde oppstart i 2002 og hadde som mål å redusere energiforbruket i departementet med 10 pst. årlig innen 2005. Dette målet er nådd og på Victoria Terrasse/7. juni plassen er energiforbruket nå redusert med 15 pst. Systemet gir kontinuerlig overvåking av energiforbruket (strøm, varme og vann). Energiforbruket registreres rutinemessig hver uke og tiltak settes inn umiddelbart hvis bruken viser avvik oppover. For Norads del er også strømreduksjon et viktig tiltak i deres rutiner og prosedyrer.

Innkjøp:

Både Utenriksdepartementet og Norad har miljøhensyn med som et krav i alle innkjøpsavtaler og i de innkjøp virksomhetene gjør.

Avfallshåndtering:

Det er innført system for papirresirkulering og øvrig kildesortering av avfall i begge virksomheter. Det satses også videre på økt gjenbruk av f.eks. permer, plastlommer m.v. Alt spesialavfall behandles forskriftsmessig i hht. miljømerket kildesortering.

Transportsektoren:

Denne vil være mindre relevant enn de øvrige ettersom tjenestereiser utgjør den alt overveiende delen av denne. Departementet og Norad har relativt liten mulighet til å påvirke valg av reisemåter gitt de aktuelle reisemålene (i all hovedsak utland). Det er imidlertid anskaffet utstyr til video- og telefonkonferanser og dette utstyret blir brukt der dette er mulig. Det er videre inngått en rammeavtale for transport til og fra utland ved flytting av medarbeideres flyttegods, møblering av ambassader og tjenesteboliger i utlandet m.v. der bl.a. miljøvennlig emballasje er vektlagt.

Underliggende etater

Fredskorpset

Miljøledelse (grønn stat) ble innført i 2005 etter en kartlegging som involverte hele staben. Dette er nå en del av styringssystemet. En tiltaksplan ble utarbeidet basert på følgende hovedmål:

- Alle ansatte i Fredskorpset forplikter seg til å ta et grønt ansvar.
- Fredskorpsets ledelse vil legge til rette for at miljøvennlige tiltak prioriteres i virksomheten.
- Fredskorpset vil vurdere miljøhensyn ved alle innkjøp, all avfallshåndtering, ved valg av transportmidler og i bruk av energi.
- Fredskorpset vil gjennom eget engasjement søke å videreformidle et grønt ansvar til våre samarbeidspartnere.

10 Likestilling

Likestilling i den eksternt rettede virksomheten

Kvinner og likestilling er et av satsingsområdene for Regjeringens utviklingspolitikk. Satsingen medfører økte bevilgninger med 390 mill. kroner i 2007 og skjer langs to spor: Økte bevilgninger til målrettede tiltak for kvinner og likestilling, og målbar integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet. Det opprettes en ny post over utviklingsministerens budsjett til kvinne- og likestillingsrettede formål, se nærmere omtale under kap. 168 post 70 Kvinner og likestilling. Det avsettes til sammen 130 mill. kroner til målrettede tiltak for kvinner og likestilling i arbeidet for fred, forsoning og demokratitiltak, kap. 164 post 70 og humanitær bistand og menneskerettigheter, kap. 163 post 71. Disse midlene vil bl.a. benyttes til oppfølging av FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 og den norske handlingsplanen om Kvinner, fred og sikkerhet. I tillegg økes bevilgningene til FNs kvinnefond UNIFEM med 30 mill. kroner og til Verdensbankens likestillingsfond med 15 mill. kroner. Det øremerkes midler til det sivile samfunn og norske organisasjoners arbeid med kvinne- og likestillingsrettede tiltak med 10 mill. kroner over kap. 160 post 70. Tilsvarende øremerkes 5 mill. kroner til ODA-godkjente OSSE-land over kap. 164 post 73.

Samlet innebærer dette et betydelig løft i midlene som kanaliseres til målrettede tiltak for kvinner og likestilling, fra anslagsvis vel 1 mrd. kroner i forventet forbruk i 2006 til anslagsvis 1,4 mrd i 2007. Beløpet inkluderer betydelige overføringer til FNs barnefonds (UNICEF) arbeid for grunnutdanning og likestilling, kap. 170 post 76, og til det internasjonale programmet for mikrobicider (IPM) for utvikling av kvinnekонтроllerte smittebeskyttelsesmidler mot hiv og aids, kap. 170 post 80. Den samlede bistanden til kvinner og likestillingsformål omfatter likevel et betydelig høyere beløp enn det som fremkommer over. I tråd med integreringsstrategien er kvinner og likestilling ofte et delmål for satsinger innenfor andre samarbeidssektorer, som helse, utdanning, godt styresett osv. Bidrag til FNs befolkningsprogram (UNFPA), kap. 170 post 71 tilgodeser også i flere henseender kvinner og likestilling. I en slik bredere målestokk kan vi spore mer enn 3 mrd. kroner som tilgodeser kvinner og likestilling som hovedmål eller delmål

for tiltakene. Utvikling av infrastruktur er av betydning for både kvinner og menn, men regnes ikke med i beløpet med mindre det gjennomføres kjønnskonskvansanalyser av tiltaket, eller det legges en bevisst strategi for å involvere begge kjønn i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltaket.

Den uavhengige evalueringen av UD's kvinnestrategi (1997-2005) som ble lagt fram i 2006, viser at det er nødvendig med nye grep og mer målrettet innsats i utviklingspolitikken, for å sikre kvinners deltagelse og at utviklingen kommer både kvinner og menn til gode. Kvinnestrategien (1997-2005) vil bli avløst av en handlingsplan for kvinner og likestilling i utviklingspolitikken. Handlingsplanen vil ta utgangspunkt i funnene fra den eksterne evalueringen og vil være gjenstand for en bred konsultasjonsprosess. Det tas sikte på å presentere handlingsplanen tidlig i 2007. Omforente mål og standarder for kvinner og likestilling er etablert i FNs Kvinnekonvensjon og Handlingsplanen fra FNs 4. kvinnekonferanse i Beijing 1995, FNs tusenårs mål samt andre relevante erklæringer. Bærekraftig utvikling fordrer at en setter kvinners formelle rettigheter og økonomiske muligheter i sentrum. Det er opprettet en prosjektgruppe for kvinner og likestilling under ledelse av ambassadøren for kvinner og likestilling, som har bidratt til profileringen av kvinner og likestilling i 2007-budsjettet. Strategi for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid (1997-2005) har vært rettesnoren for arbeidet i 2005.

Internasjonale prosesser

FNs kvinnetiår 1975-1985 og de internasjonale kvinnekonferansene i Mexico City 1975, København 1980, Nairobi 1985 og Beijing 1995 medførte betydelige løft for det internasjonale samarbeidet for å fremme kvinner og likestilling som forutsetning for fred og utvikling. FNs kvinnekonvensjon ble arbeidet frem av FNs kvinnekommisjon og representerte et avgjørende skritt framover for anerkjennelsen av kvinners rettigheter som menneskerettigheter. Konvensjonen fastslår at stater plikter å ta alle nødvendige virkemidler i bruk for å sikre kvinners rettigheter og likestilling. Den omfatter så vel økonomiske, kulturelle og sosiale

rettigheter som familierettslige forhold. Handlingsplanen fra Beijing definerer 12 satsingsområder for arbeidet med å fremme kvinner og likestilling. Flere av disse sammenfaller med hovedprioriteringer i norsk utviklingssamarbeid, som fattigdomsbekjempelse, miljø og menneskerettigheter, styresett, konfliktløsning og fredsbygging, økonomisk utvikling, arbeidsmiljø og helse. Beijingkonferansen ga videre et definitivt gjennombrudd for integreringsstrategien, dvs. at kvinner og likestilling må fremmes som en integrert dimensjon i alle prosesser relatert til fred og utvikling. FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet fra 2000 var en ny milepæl i dette arbeidet. Norsk utviklingssamarbeid har allerede en lang tradisjon for å fremme kvinner og likestilling gjennom en tosidig strategi, som kombinerer målrettede tiltak og integrering av hensynet til kvinner og likestilling i alt utviklingssamarbeid. Gjennom statsminister Stoltenbergs deltagelse i panelet for FN-reform har Norge i 2006 vært en pådriver for en styrket og uavhengig enhet for kvinner og likestilling i det multilaterale utviklingssamarbeidet.

Bilateralt samarbeid

Den bilaterale støtten (inklusive bilateral bistand gjennom multilaterale organisasjoner) til tiltak som har kvinner og likestilling som hovedmål eller delmål, utgjorde i 2005 2,3 mrd kroner (19 pst. av bilateral bistand) mot 2,1 mrd kroner (22 pst. av bilateral bistand) i 2004 og 1,6 mrd (16 pst. av bilateral bistand) i 2003. Dette tyder på en gradvis økning av integreringen av kvinne og likestillingshensyn i det bilaterale samarbeidet.

Når det gjelder den delen av den bilaterale bistanden som er øremerket til regioner og land (03.10 området) utgjorde støtten som har kvinner og likestilling som hovedmål eller delmål i 2005 om lag 1,3 mrd kroner (45 pst.), mot 1,1 mrd (42 pst.) i 2004 og 0,9 mrd (34 pst.) i 2003. Denne typen statistikk må alltid tas med et visst forbehold. Tallene skulle imidlertid tyde på en positiv utvikling når det gjelder integreringen av hensynet til kvinner og likestilling.

Det er primært innenfor bistanden til utdanning, styresett, helse, og hiv og aids at kvinner og likestilling blir registrert som hovedmål eller delmål. Satsingen på å få flere jenter på skolen har vært en internasjonal dugnad, som har oppnådd gode resultater. Kjønnsdiskrimineringen når det gjelder tilgang til skolegang, er blitt mindre i alle verdensdeler. Dette har vært en viktig prioritering i den norske støtten til utdanningssektoren i mange land, som for eksempel Zambia, Tanzania, Nepal og Afghanistan.

Når det gjelder støtten til styresett har det fra norsk side vært lagt vekt på å støtte tiltak som kan øke kvinners deltakelse og beskyttelse mot overgrep og vold, inklusive kjønnslemlestelse. I Bangladesh har arbeidet for å bedre kvinners tilgang til rettsvesenet vært støttet. I Kenya er det gitt støtte til kvinners rettigheter gjennom støtte til føderasjonen av kvinnelige jurister og i Pakistan, til opplæring av folkevalgte kvinner. I Etiopia og Eritrea er det gitt støtte til frivillige organisasjoners arbeid mot kjønnslemlestelse, med utgangspunkt i et rettighetsperspektiv.

Også innenfor helse, og hiv og aids, er kvinne og likestillingsperspektivet tillagt vekt. I Mosambik har feminiseringen av hiv og aids og likestilling fått økt oppmerksomhet i gjennomføringen av den nasjonale helseplanen. I Tanzania har støtte gått til tiltak rettet mot å forhindre mor til barn smitte av hiv og aids.

Det er viktig at arbeidet med å integrere hensynet til kvinner og likestilling også når utover de områdene som tradisjonelt har vært gjenstand for slikt fokus. Derfor vektlegges kvinne og likestillingsretting for eksempel i støtten til landbrukssektoren og annen næringsutvikling. Det samme gjelder i arbeidet for fred, sikkerhet og gjenoppbygging. I dette arbeidet er det et særlig fokus på oppfølging av Regjeringens handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet blant annet i Etiopia, Sudan, Uganda, Liberia, Elfenbenskysten, Nepal, Øst-Timor og Colombia. Handlingsplanen blir nå fulgt opp i samarbeidet med den Afrikanske Union, blant annet når det gjelder de sivile komponentene i den afrikanske beredskapsstyrken som er under oppbygging.

Multilateralt samarbeid

FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM)

UNDP er det mest sentrale av FNs fond og programmer med hovedoppgave å ivareta FNs utviklingsaktiviteter og er en av de viktigste kanalene for norsk multilateral bistand. Integrering av likestillingsperspektivet er et av de viktigste målene i UNDPs arbeidsprogram og blir betegnet som en – gjennomgående prioritet. Perspektivet skal gjennomsyre alle aktivitetsområder i organisasjonen. Norge har vært en pådriver for å få dette inn i arbeidsprogrammet.

Både en ekstern evaluering og UNDPs egne rapporter om gjennomføring av arbeidsprogrammet viser at mye gjenstår før integreringen av hensynet til kvinner og likestilling er gjennomført på alle områder. Evalueringen viser at likestillingshensynet ofte blir borte underveis og ikke ivaretas

i prosjekter og programmer på landnivå. Arbeidet som gjøres er ofte ikke tilstrekkelig dokumentert. Norge har, sammen med andre styremedlemmer, flere ganger tatt dette opp i styret. Norge har også tatt temaet opp i bilaterale samtaler med UNDP. Ledelsen i UNDP har nå tatt dette på alvor og har satt ned en styringskomité ledet av topplederen, Kemal Dervis, som skal påse en systematisk integrering av hensynet til kvinner og likestilling i alle deler av UNDPs virksomhet. Norge vil fortsette å følge opp dette arbeidet i styret og i bilaterale kontakter.

Norge har også arbeidet for å styrke posisjonen til FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM), som er tilknyttet UNDP. Norge har ment at fondets status må heves, og at fondets leder må få større innflytelse i FN-systemet.

Norsk holdning har vært at dersom kjønnspektivet skal få gjennomslag i FNs utviklingsarbeid, er UNDP av avgjørende betydning som den tyngste utviklingsorganisasjonen i FN – og fordi UNDP har en koordinerende rolle på utviklingsfeltet. Samtidig er UNIFEM styrket ut fra en tanke om at fondet kan være en pådriver og en katalysator for å fremme kvinner og likestilling i utviklings-samarbeidet.

FNs befolkningsprogram (UNFPA)

UNFPAs mandat omfatter områder som er viktige for å styrke kvinners stilling: universell tilgang til seksuell og reproduktiv helse, og likestilling med styrking av kvinners stilling. Norge legger UNFPAs strategi, som er utarbeidet i samarbeid med styret, til grunn for støtten. I tillegg har utviklingsministeren i januar 2006 oversendt et flerårig tilsagnsbrev til UNFPA, hvor det gjøres klart at Norge forventer at organisasjonen på en systematisk måte integrerer kjønns- og likestillingsperspektivet i alle programmer, at det reflekteres i overvåkingsarbeidet, samt ved rekruttering til organisasjonen.

FNs barnefond (UNICEF)

Utdanning er avgjørende for jenters og unge kvinners fremtidsmuligheter og kan bidra til å hindre barneekteskap. Norge er en betydelig bidragsyter til FNs barnefond UNICEFs programmer for jenters utdanning. Norsk støtte bidrar også til tiltak og mekanismer som skal ivareta barns rettigheter og gi barn beskyttelse i situasjoner med væpnet konflikt, naturkatastrofer ol. Dette omfatter programmer for å beskytte kvinner og jenter mot vold, menneskehandel, utnyttning og misbruk i denne typen nødssituasjoner. Norge har i 2006 økt støtten

til UNICEF's arbeid med å beskytte barn fra vold, seksuell utnyttning og misbruk med ca 30 mill. kroner.

Norge bidro med støtte til den første globale FN-studien om vold mot barn. Studien hadde også en kjønnsdimensjon. Denne rapporten vil bli presentert for FNs 61. generalforsamling i 2006, og Norge vil bidra til oppfølging av rapporten både på det globale, regionale og nasjonale plan.

Miljø og bærekraftig utvikling

Norge arbeider for å løfte fram likestillingsaspektene i ulike internasjonale prosesser for miljø og bærekraftig utvikling. Kommisjonen for bærekraftig utviklings spesialsesjoner i 2004 og 2005 (CSD-12 og 13) fokuserte på vann, sanitær og bosetting. Den norske delegasjonen til Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD) gav i innlegg klart uttrykk for at godt nasjonalt styresett innebærer at kvinner likestilles med menn i beslutningsprosesser, at kvinners spesielle behov innenfor vann, sanitær og bosetting må ivaretas. Videre at kvinner må likestilles når det gjelder arverettigheter og bruksrettigheter til eiendom. Under Kommisjonens 13. spesialsesjon ble det også lansert et spesielt initiativ, kvinnelige ledere for vann, sanitær og hygiene, hvor daværende utviklingsminister Hilde Frafjord Johnsen var en av initiativtakerne. Initiativet fokuserer spesielt på kvinners og jenters spesielle behov og deres rolle som aktører i vannressursforvaltning lokalt. Norge støtter initiativet økonomisk. I 2006-2007 (CSD 14-15) behandler Kommisjonen temaene energi, klima/luftforurensning og næringsutvikling. Norge vil i denne sammenheng bidra til å sette fokus på kvinners energibehov i forbindelse med husholdningsrelaterte gjøremål, og helseskade, særlig for kvinner og barn, som følge av innendørs luftforurensning. Likestilling av menn og kvinner i beslutningsprosesser knyttet til energiprojekter er et viktig aspekt i denne sammenheng. Likestillingsaspektene har også stått sentralt i utformingen av FNs utviklingsprogram (UNEP) plan for kapasitetsbygging og teknologistøtte til utviklingsland.

Handlingsplan for miljørettet utviklingssamarbeid, som ble lansert juni 2006, erkjenner at det er de fattigste som lider først og mest når det biologiske ressursgrunnlaget ødelegges og miljøet forringes. Kvinner og barn utgjør majoriteten av de fattigste. I mange utviklingsland er kvinner hovedforsørgere og står for det meste av jordbruksproduksjonen, i tillegg til at de er ansvarlige for å skaffe brensel og vann. Dette gjør kvinner ekstra sårbare for endringer i miljøet, men samtidig betyr det at kvinner innehar verdifull kunnskap om

lokale ressurser og er viktige forvaltere og aktører i miljøarbeidet. Erkjennelsen av disse sammenhengene vil være viktig i støtten til tiltak for gjennomføring av miljøhandlingsplanen fra budsjettåret 2007.

Humanitært arbeid

I den humanitære innsatsen blir likestilling og kvinnespørsmål tillagt stor vekt, og det blir fokusert spesielt på FN's Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Samtlige samarbeidspartnere har blitt pålagt å ta hensyn til likestilling der det er mulig og relevant. I løpet av året har det blitt gitt støtte på rundt 20 mill. kroner til prosjekter hvor oppfølging av FN's Sikkerhetsråds resolusjon 1325 er hovedmålsetning eller et sterkt fremtredende element. I tillegg har alle samarbeidspartnere blitt pålagt å legge vekt på kvinner og likestilling i sine humanitære prosjekter. Dette kravet blir presentert både i forhold til de enkelte prosjekter og som et hensyn som skal ivaretas på et mer generelt nivå. I opprettelsen av et internasjonalt helsefond for Myanmar, fikk Norge gjennomslag for at hensyn til kvinner og likestilling ble lagt til som generelt prinsipp, med henvisning til FN's sikkerhetsråds resolusjon 1325.

Internasjonal innsats og fredsoperasjoner

Norge bidrar med både mannlige og kvinnelige politiinstruktører til politiakademiet i Kabul, ut fra antagelsen om at kvinnelige instruktører kan fungere som rollemodeller og lettere skaper et tillitsforhold til kvinnelige studenter. Et av målene er å styrke innsatsen for rekruttering av kvinnelig politi. Det gjennomføres vervekampanjer spesielt rettet mot kvinner, og forholdene legges til rette for sterkere inkludering av kvinner. Det er også tatt initiativ til å få etablert en enhet innenfor politiet til bekjempelse av familierelatert vold, og det vurderes et tilknyttet prosjekt for etablering av mobilt krisesenter for kvinner som er utsatt for vold i hjemmet.

Konfliktforebygging, fredsmekling, fredsbygging

I Rwanda støtter Norge gjennom Norsk folkehjelp et prosjekt for å styrke kvinners deltagelse i beslutningstaking i det offentlige liv. I Sudan bidrar Norge gjennom Kirkens Nødhjelp med støtte til et prosjekt for å styrke kvinners posisjon i forhold til fredsarbeid og gjenoppbygging gjennom utdanning. 60 kvinner innen fagområder med særlig

relevans for dette formålet mottar årlige stipender for å kunne fullføre sin utdanning. Gjennom samarbeid med FN garanteres det for at kvinnene blir inkludert i relevante oppgaver i forhold freds- og oppbyggingsarbeid etter endt utdanning.

Norge støtter FN's arbeid med å utvikle bedre metoder for å styrke kvinners rolle i arbeidet for avvæpning-, demobilisering og reintegrering (DDR) gjennom forskning, trening og utdanning.

Beskyttelse og menneskerettigheter

Norge har som en midlertidig ordning finansiert en likestillingsrådsgiver i UNHCR med fokus på beskyttelse av kvinnelige flyktninger i et globalt perspektiv.

Det gis støtte til norske og internasjonale frivillige organisasjoners (Kirkens Nødhjelp, ICRC, Christian Relief Network, Refugee Education Trust Fund) innsats for kvinner og barn på flukt og internt fordrevne bla. i grensetraktene mellom Thailand og Myanmar og inne i Myanmar, afghanske flyktningkvinner i Pakistan, I Kongo støttes internt fordrevne kvinner som har blitt utsatt for seksuell vold. Det gis også støtte til International Womens Tribune Centre's informasjonsarbeid om FN's Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner fred og sikkerhet, spesielt rettet mot media og til UNIFEMs appell knyttet til arbeid for beskyttelse av kvinner i konflikt i det sentrale Afrika.

Håndvåpen

Det høye antallet ulovlige håndvåpen i sirkulasjon undergraver fredsbestrebelsene og forlenger konflikter. Tiltak for å stoppe tilflyt av og samle inn ulovlige våpen er et avgjørende skritt i fredsprosesser. Norske tilskudd til våpeninnsamlinger, bla. i det sørlige Afrika, har gitt gode resultater. Det samme gjelder tiltak for å bygge lokal kapasitet, for å holde oversikt over og kontrollere våpen og ammunisjon, gjennomført bla. i Tadsjikistan. Det er store forskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder misbruk av håndvåpen og virkninger av misbruket. Det er i hovedsak unge menn som skyter og blir skutt, mens det er kvinner som bærer konsekvensene av våpenbruk (pleier syke, mister forsørger etc.). Det er viktig å ta hensyn til denne kunnskapen når tiltak utformes, spesielt når det gjelder innsats rettet mot å redusere etterspørselen av håndvåpen. Den samlede erfaring på dette området vektlegges i det norskstøttede arbeidet for å bedre sammenhengene mellom utviklingstiltak og håndvåpenrelaterte tiltak.

Globale sikkerhetsspørsmål

Vest-Balkan

Den norske bistanden til Vest-Balkan dreier seg i stor grad om å bidra inn mot konfliktforebygging og fredsprosesser i regionen; tiltak for å fremme inter-etnisk/religiøs dialog, forsoningsprosesser, menneskerettigheter og reform av politi og justis-sektoren. I svært mye av den støtten som ytes har kvinner vært og vil fortsatt være viktige aktører. FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet og Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av denne resolusjonen står sentralt i dette arbeidet. Støtten omhandler tiltak innen handlingsplanens tre innsatsområder: 1. Internasjonal innsats og fredsoperasjoner, 2. Konfliktforebygging, fredsmekling og fredsbygging og 3. Beskyttelse og menneskerettigheter. Støtten kanaliseres gjennom norske organisasjoner, bl.a. Den norske Helsingforskomité, Norsk Folkehjelp, Nansen Skolen, Redd Barna, Kirkens Nødhjelp og Konfliktrådet, og gjennom en rekke internasjonale organisasjoner bl.a. Stabilitetspakten for Sørøst Europa, Europarådet og Røde Kors.

Som et resultat av krigene på Balkan i 1990-årene, med påfølgende uthuling av rettsikkerheten, fikk organisert kriminalitet og handel med mennesker et oppsving. Arbeidet med å utvikle og støtte prosjekter for å bekjempe menneskehandel har hatt høy prioritet over flere år, og støtten til tiltak innen dette feltet har gradvis økt. I 2005 var støtten på drøyt 45 mill. kroner og gikk til tiltak for ofre, til forebygging, kapasitetsbygging innen den private og offentlige sektor, spesielt innen justis- og politisektoren og til regionalt samarbeid.

Betydelig støtte er gitt til prosjekter med mål å styrke kvinners deltagelse i det politiske liv. I perioden 2001-2005 har det bl.a. blitt gitt mer enn 15 mill. kroner i støtte til Norsk folkehjelps «Kvinner Kan» program, som drives i nært samarbeid med Arbeiderpartiets kvinnetnettverk. I 2005 var støtten på i overkant av 3 mill. kroner. Målsettingen med programmet er å bidra til kvinners motivering og deltagelse i valgprosesser både lokalt og nasjonalt, gjennom opplæring av kvinner som er aktive i lokale organisasjoner, politiske partier, fagforeninger, nasjonale institusjoner og media. Ungdomsgrupper og studenter blir også inkludert. Programmet er koordinert med Stabilitetspaktens arbeidsgruppe for likestilling (GTF). En evaluering av programmet for perioden 2001-2004 ble foretatt i 2005. Rapporten viser til positive resultater for kvinners deltagelse og trekker også frem at programmet har medvirket til å bygge ned fiendebilder mellom ulike etniske og politiske grupperinger.

Det har også blitt gitt støtte til ulike småkreditt- og sysselsettingstiltak for å styrke kvinners økonomiske deltagelse; opplærings- og utdanningsprosjekter; styrking av kvinners rettigheter gjennom fri rettshjelp, tiltak mot kjønnsbasert vold og forbedring av kvinners rettigheter, samt til helse og hiv og aids bekjempelse, i alle landene på Vest-Balkan. I Albania støttes UNDP med et program for kapasitetsbygging og integrering av likestillingsperspektivet i planlegging og gjennomføring i offentlig sektor.

Russland/SUS-landene

Norge støtter en rekke kvinne- og likestillingsrettede tiltak i Sentral-Asia, Kaukasus og Moldova. Gjennom Flyktninghjelpen har Norge gitt betydelig bistand til fordrevne flyktninger i Kaukasus, som i hovedsak er kvinner. Støtten er blitt kanalisert til utdanningsprosjekter, menneskerettighetsundervisning og mikrokredittprosjekter.

Hiv og aids er et annet prioritert område hvor kvinner settes i fokus. Dette gjelder blant annet et stort WHO prosjekt i Nord-Kaukasus, med fokus på reduksjon av smitte fra mor til barn. Kvinners legale rettigheter er et annet innsatsområde som gis prioritet, blant annet i Sentral-Asia. Norge støtter et omfattende UNIFEM prosjekt i Kirgisistan om kvinners rett til land.

Som et ledd i gjennomføringen av Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2005-2008, er det gitt prioritet til aktivt å støtte tiltak for å bekjempe handel med kvinner og barn både i Sentral-Asia, Kaukasus og Moldova. Det legges opp til en opptrapping av innsatsen mot menneskehandel i 2007, blant annet gjennom et stort prosjekt i regi av Den internasjonale organisasjon for migrasjon (IOM) i Moldova, med fokus på å sikre retur, rehabilitering og vitnebeskyttelse av ofre for menneskehandel ved retur til hjemlandet.

Det arbeides videre kontinuerlig for å fremme kvinner og likestilling også i henhold til Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Norge fremmer kvinnelige kandidater til stillinger i internasjonale organisasjoner som er involvert i Sentral-Asia, Kaukasus og Moldova. De frivillige organisasjonene som mottar norsk støtte, blir bedt om å redegjøre for hvordan kjønnsperspektivet integreres i prosjektene, og oppfordres til samarbeid med lokale kvinnemiljøer, der dette er aktuelt.

I prosjektstøtten til Russland, Ukraina og Hviterussland er det på de fleste områder en høy deltagelse av kvinner, når det gjelder tiltak som omfatter kunnskapsoverføring og kompetanseutvikling,

noe som utgjør majoriteten av prosjektene. Som eksempel kan nevnes «President-programmet», en utvekslingsordning for unge ledere fra offentlig forvaltning og næringsliv i Nordvest-Russland, der Kommunenes sentralforbund og Næringslivets hovedorganisasjon er ansvarlige for gjennomføringen på norsk side. Her har kvinneandelen vært jevnt stigende siden oppstarten i 1999, og fra 2004 har mer enn halvparten av de russiske deltakerne vært kvinner. Et næringsutviklingsprosjekt startet opp i 2003 og retter seg inn mot kvinnelige, bønder som driver økologisk landbruk i Arkhangelsk og Nordland.

Tematiske innsatser

Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet

Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av Resolusjon 1325 skisserer relevante tiltak for en forsterket innsats for kvinner, fred og sikkerhet, som må integreres i hele departementets virksomhet, inklusive utenriksstasjonene. Handlingsplanen er delt inn i tre, og tar for seg 1) Norges internasjonale innsats og fredsoperasjoner, 2) Konfliktforebygging, fredsmeikling, fredsbygging og 3) Beskyttelse og menneskerettigheter. Med handlingsplanen for gjennomføring av Resolusjon 1325 vil regjeringen blant annet intensivere innsatsen både for å øke kvinners deltakelse og innflytelse i sivile og militære fredsoperasjoner, i fredsmeikling og fredsbygging, og styrke beskyttelse av kvinner og sikre deres rettigheter i konfliktrammede områder. Parallelt med denne innsatsen skal kjønnspektivet innarbeides på alle områder der Norge er involvert i arbeidet med fred, sikkerhet, demokrati og utvikling.

Regjeringens handlingsplan er signert av fem ministre og ble lansert 8. mars 2006 av utenriksminister Jonas Gahr Støre. Handlingsplanen er utarbeidet av Utenriksdepartementet og Norad, i samarbeid med Forsvarsdepartementet, Justis- og politidepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet. Det er også etablert dialog med relevante norske frivillige organisasjoner og forskningsmiljøer. Utenriksdepartementet har det koordinerende ansvaret for oppfølging av handlingsplanen. Det er etablert et Samarbeidsorgan for FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325, bestående av det interdepartementale utvalget, berørte direktorater, relevante forskningsmiljøer og de frivillige organisasjonene, som møtes to ganger årlig. Formålet med dette organet er å etablere en arena for gjensidig utveksling av informasjon, kunnskap og

erfaringer i arbeidet med fred og sikkerhet i et kjønnspektiv.

Handlingsplanen er et verktøy for en helhetlig og langsiktig innsats, der militære, humanitære og utviklingspolitiske behov sees i sammenheng for å skape fred, sikkerhet og likestilling mellom kjønnene. Alle de fire involverte departementene og Norad skal rapportere på oppfølgingen av handlingsplanen. Målet er at handlingsplanen skal være et levende dokument, og det skal åpnes for revisjoner, endringer og tilføyelser underveis. Rapportgjennomgangen skal offentliggjøres i forbindelse med markeringen av FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 den 31. oktober 2006.

Menneskehandel

Hovedfokuset i det norske arbeidet mot menneskehandel er rettet inn mot kvinner og barn som er offer for internasjonal kriminalitet og fraktes over landegrensene for seksuell utnyttelse. Utenriksdepartementets bidrar til oppfølging av Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel gjennom ørmerking av 90 mill. kroner over tre år (2006-2009). Midlene benyttes til prosjekter og tiltak i utlandet som skal hindre rekruttering, bistå og beskytte ofre for menneskehandel, samt straffefølge bakmenn.

Kvinnelig kjønnslemlestelse

Regjeringens handlingsplan for Norges internasjonale arbeid mot kjønnslemlestelse av jenter ble presentert i 2003. Planen har tre innsatsområder: 1) forebygging av og bidrag til sosial mobilisering mot kjønnslemlestelse; 2) behandling og rehabilitering av jenter og kvinner som har gjennomgått inngrepet; og 3) styrking av kompetansen på alle nivåer i arbeidet mot kjønnslemlestelse. Fire land – Etiopia, Eritrea, Tanzania og Uganda – ble identifisert som særlig relevante med hensyn til oppskalering av satsingen. Etiopia ble utpekt som pilotland for operasjonaliseringen av handlingsplanen på grunn av den sterke utbredelsen av kjønnslemlestelse og Norges lange tradisjoner for samarbeid med lokale, internasjonale og norske frivillige organisasjoner i arbeidet mot kjønnslemlestelse i landet.

Hiv og aids

Over 40 millioner mennesker i verden lever i dag med hiv og aids. Av disse er en økende andel unge jenter og kvinner. I Afrika sør for Sahara utgjør kvinner nærmere 60 pst. av de som lever med hiv og aids. Kvinner, og spesielt unge jenter, er mer

utsatt for smitte enn jevnaldrende gutter og menn. Feminiseringen av hiv og aids er mest tydelig i Afrika sør for Sahara, hvor jenter utgjør hele 75 pst. av ungdommer som blir smittet med hiv. Et hovedanliggende i norsk aidspolitikkk er derfor tiltak som kan motvirke feminiseringen av epidemien.

Kvinner utsettes for hivsmitte på grunn av mangel på like muligheter og rettigheter mellom kjønnene. Kvinner har i mange samfunn svært begrenset mulighet til å bestemme over egen kropp og livssituasjon. Seksuell vold og overgrep, skadelige tradisjonelle ritualer og skikker, tidlig giftealder, manglende lovmessige rettigheter i forhold til eiendom og landrettigheter, lav utdanning og kjønnsdiskriminering, er strukturelle faktorer som er sentrale i spredningen av epidemien. Fattigdom tvinger mange kvinner til å selge eller bytte sex for andre tjenester, for å kunne overleve og ta vare på sine barn.

Dette er forhold Regjeringen vil ta på alvor og løfte opp i den politiske dialogen. Norge har i sin politiske tilnærming til feminisering av hiv og aids epidemien valgt å knytte tette bånd til det bredere arbeidet med seksuell og reproduktiv helse, kvinner og likestilling.

Migrasjon

I dag er nesten halvparten av de 200 millioner migranter på verdensbasis kvinner, men de er lite synlige som aktører i utviklingsarbeidet. Årsakene til den økende feminisering av det globale migrasjonsbildet er sammensatte. Dette må reflekteres i den innsats som gjøres innen politikkområdet internasjonal migrasjon. Mange kvinnelige migranter er i praksis i en avhengighetssituasjon, hvor det er vanskelig å ivareta egne rettigheter, og hvor det er få muligheter for reell integrasjon i vertslandet. Kvinnelige migranter er overrepresenterte i de uformelle, ukvalifiserte deler av arbeidsmarkedet, blant annet privathusholdninger, med begrenset regulering og innsyn. Det er også behov for å trekke på kompetansen fra innvandrerkvinner i arbeidet med migrasjon og utvikling.

Regjeringen vil støtte forskning, erfarings- og kunnskapsinnhenting på kvinnelige migranter, deres rolle og særskilte behov. Vi vil fremme spesifikke data på kjønn. Vi vil styrke kvinners faglige og menneskelige rettigheter på det formelle arbeidsmarkedet og som selvstendig næringsdrivende. Spesielt fokus vil rettes mot tiltak som styrker sysselsetting, utdanning og yrkesrettet opplæring av kvinnelige migranter, særlig i formell sektor i utviklingsland. Vi vil fortsatt arbeide for forebygging og bekjempelse av menneskehandel gjennom blant annet internasjonalt samarbeid, i

tråd med Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel.

Norad

«Strategi for kvinne- og likestillingsrettet utviklingssamarbeid» har fortsatt vært retningsgivende for Norads virksomhet i 2005. St. prp nr. 1 (2004-2005) og tildelingsbrevet legger konkrete føringer om rettighetsbasert utvikling med vekt på kvinners, barns og funksjonshemmedes rettigheter, som et vilkår for Norads tilskuddsforvaltning.

Norads virksomhetsplan 2005 framhevet kvinne- og likestillingsperspektivet. Arbeid med menneskerettigheter med spesielt fokus på kvinner, evalueringen av kvinne- og likestillingsstrategien, samt styrking av arbeidet på tvers i organisasjonen ble spesielt prioritert.

Tilskuddsforvaltning og samarbeid med norske frivillige organisasjoner

Ved behandling av søknader fra de frivillige organisasjonene er det blitt lagt vekt på kvinner og likestilling som tversgående tema. Det har i noen tilfeller vært gitt spesifikke føringer om at organisasjonene skal prioritere tiltak som er relevante for styrking av kvinners stilling, innenfor rammen av de tiltak som Norad støtter. I 2005 ble det i tilsagnene til organisasjonene gitt føringer om prioritering av tiltak rettet mot kjønnslemlestelse. Dette kravet har vært i tråd med oppfølgingen av «Plan for Regjeringens internasjonale arbeid mot kjønnslemlestelse av jenter» (2003).

Kvinner og likestilling har vært en del av den faglige dialogen med organisasjonene i 2005. Omfanget av dialogen varierte i henhold til hvor eksplisitte de ulike organisasjonene er i sitt kvinnefokus. Ett eksempel er diskusjonen rundt Care Norges nye kvinnestrategi. Fokus på kvinner og likestilling var også sentralt i dialogen med SOS-Barnebyer Norge.

I følge statistikken for 2005 har 11 pst. av den totale bilaterale støtten til sivil samfunn kvinner som hovedmål, mens hele 26 pst. av støtten har fokus på kvinner og likestilling som et viktig delmål.

Tverrsektoriell støtte til spesielle kvinnerettede initiativ i utviklingssamarbeidet, fikk i 2005 en samlet sum på drøyt 58 mill. kroner. Dette er tiltak som har som hovedmål å fremme likestilling.

Norads faglige samarbeid og rådgivning

Evalueringen av Strategi for kvinne og likestillingsrettet utviklingssamarbeid har vært en sentral akti-

vitet i 2005 der flere avdelinger i Norad har vært involvert. Rapporten pekte bl.a. på behovet for å prioritere ressurser, kompetanse og en reell implementering av de politiske prioriteringene. Den pekte også på behovet for å videreutvikle kompetansen innen nye bistandsformer, som budsjettstøtte. Disse problemstillingene vil ligge til grunn for arbeidet med ny handlingsplan for kvinner og likestilling, som Norad vil delta i.

Gjennom deltakelse i OECD/DAC Gendernet har Norad fokusert på Paris-erklæringen og hvordan den er forenlig med flertallet av giverlands målt om å fremme kvinner og likestilling i utviklingssamarbeidet. For å styrke samarbeidet om denne problemstillingen har Norad bidratt til å blåse liv i det nordiske nettverket av likestillingsekspertene i utviklingssamarbeidet. Blant de egnede temaene for en samlet nordisk innsats er nye bistandsformer og implementering av FN's Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet.

Det har i 2005 vært en jevn etterspørsel fra ambassadene om faglig veiledning hva angår kvinners rettigheter og hvordan den norske støtten bør vinkles i forhold til Norges samarbeidsland. Erfaringene viser behov for å styrke Norads kompetanse på hvordan hensynet til kvinner og likestilling kan integreres for eksempel i demokrati- og beslutningsprosesser, næringsutvikling og økonomisk deltagelse, landbruk, samt fred og forsoning. Feminisering av aidsepidemien er også et fokusområde der Norad må styrke sin innsats og kompetanse i tiden framover.

Norad har i 2005 i arbeidet med handlingsplanen for landbruk lagt vekt på kvinners rolle i landbruket, og dette skal blant annet framheves i pilotlandene for landbruk Malawi og Etiopia. Det har også vært arbeidet med å styrke fokus på de ulike konsekvenser som handelspolitikk har for henholdsvis kvinner og menn. Her er det behov for mer forskning når det gjelder handel og kjønn og problemer med tilgang på kjønnsspesifikke data.

Innen «Olje for utvikling» vil det være behov for kjønnskonskvensanalyser og en mer systematisk tilnærming til likestilling. Foreløpig er det lagt opp til å fremme kjønnsbalanse i planleggingen av tiltak som gjelder kompetanseutvikling og opplæring.

Integreringen av kvinners rettigheter og likestillingsperspektivet innen utdanning og helse er generelt godt ivaretatt. Det bør likevel understrekes at det fortsatt er et behov for rapportering, tydeliggjøring og videreformidling av gode eksempler innen disse sektorene. Norad gjør mye innenfor disse områdene, uten at det nødvendigvis er synlig i resultatrapporteringen.

Likestilling internt i utenriktjenesten

Likestilling er integrert i alle deler av personalpolitikken. De personalpolitiske målsettinger skal bidra til at begge kjønn har like reelle muligheter til faglig, personlig og karrieremessig utvikling og til å bruke sin kompetanse. Likestilling skal vektlegges ved ansettelser, lønnsutvikling, opprykk og kompetansegivende oppgaver. Det er et lederansvar å operasjonalisere personalpolitiske målsettinger innen eget virkeområde. Likestilling skal ivaretas og redegjøres for iht. lovens krav.

Organisering

Likestillingsarbeidet i departementet er forankret i toppledelsen/avd. for kompetanse og ressurser. I overensstemmelse med bestemmelsene i tilpavningsavtalen for Utenriksdepartementet, er det opprettet et likestillingsutvalg med representanter fra departementets administrasjon og tjenestemannsorganisasjonene. Lederfunksjonen i utvalget ivaretas annet hvert år av representanter fra hhv. administrasjonen og tjenestemannsorganisasjonene. Utvalgets rolle er bl.a. å påvirke holdninger, foreslå tiltak og synliggjøre resultater.

Overordnet målsetning

- minst 40 pst. kvinneandel på alle stillingsnivåer der kvinner er underrepresentert.

Handlingsplan for likestilling 2002 –2006

Handlingsplanen ble vedtatt våren 2002 for en femårsperiode fram til 31.12.2006. En eventuell ny/revidert/videreført handlingsplan gjeldende fra 2007 vil bli vurdert ultimo 2006.

Tabell 10.1 Status kvinneandel fordelt på stillingsgrupper

Stillingskategori	Status 2005	Mål 2006
Embetsgruppen	29	35
Ekspedisjonssjefer	30	35
Stasjonssjefer	15	25
Ambassade-/ministerråder	40	40
Seniorrådgivere/spesialråder	36	
Tjenestemenn/saksbehandlere	60	55

Status for tiltak i 2005 og 2006

Rekruttering/tilsetting

- Kvinner er oppmuntret spesielt til å søke lederstillinger via oppfordringer på UD's intranett, både av administrasjonen og av tillitsmannsorganisasjonene og i stillingsannonser internt og eksternt,
- Bevisstgjøring i rekrutteringsprosessene og i innstillingsrådene – med oppfølging av søkerlister og av søknadsbehandlingen,
- Intervjuer av søkere, referanseinnhenting og tilbake melding til søkere om resultatet, ble i stor grad benyttet ved flytteplanen for 2006,
- Likestilling er i 2005 viet stor interesse også fra politiske hold i UD bla gjennom temamøter med representanter for administrasjonen,
- Sammensetning av innstillingsråd, og spesielt sammensetningen av embetsrådet, er foreslått endret. Dette krever endring av Personalreglementet som skal reforhandles før det kan behandles i statsråd. Saken følges opp i FU (Forhandlingsutvalget),
- Likestilling er vektlagt i den pågående omstillingsprosessen i UD og særskilt omtalt i mandatet for Avdeling for kompetanse og ressurser

Tabell 10.2 Kvinneandel ved rekruttering

Stillingskategori	Utlyste stillinger og antall søkere	Antall kvinnelige søkere	Kvinnelige tilsatte	Andel kvinner totalt	Mål 2006
Embetsstillinger	60/544	118	22	29 pst.	35 pst.
Høyere tjenestemenn	52/401	156	21	34 pst.	40 pst.
Øvrige tjenestemenn	335/1994	1068	141	64 pst.	60 pst.

Oppnådde resultater totalt viste kun en svak forbedring i 2005, dette til tross for at den prosentvise forbedring mht rekruttering av kvinner til de respektive stillingskategoriene er relativt mye forbedret fra 2004.

Ytterligere fokus og aktivitet i 2006 har vært nødvendig og vil være det også i 2007 for å rette opp ubalansen mht fordeling kvinner og menn, særlig på nivået topplederstillinger både «ute» og «hjemme». Det ligger an til en forbedring og til et oppnådd resultat på 20pst. mht kvinner i stasjonssjefsstillinger i 2006. Helhetlig satsing og konkrete handlinger innenfor alle de personalpolitiske arbeidsområdene (ref UD's personalpolitikk) må til for at likestilling er en realitet for alle grupper på alle nivåer.

Det er kun marginale lønnsforskjeller på kvinner og menn i respektive stillingsgrupper, men begrensede muligheter for avansement gir dårligere lønnsutvikling for kvinner.

Kvinner og utviklingstiltak i utenriktjenesten

- Avdelingsvis og regional lederutvikling og oppfølging fortsetter (m/Agenda),
- Opplæringsprogram «nye ledere i UD» (2+3 dager), ble tilbudt alle i lederstilling,
- Lederutviklingsprogram «vil jeg bli leder?» er gjennomført (med 50 pst. kvinneandel),
- Tilbud som Statskonsults «Møteplasser for kvinnelig mellomledere i Staten» ble forsøkt opprettholdt også i 2006, men fikk dårlig respons generelt fra departementer og etater

bla med begrunnelse i at kvinner vil delta på samme karrierearena som menn og ikke på en særskilt arena,

- UGL kurs – utvikling av grupper og ledere i departementene – ble gjennomført for aspirantene (som har 50pst. kvinneandel),
- Individuell karriereutvikling i Staten, et karriereprogram utviklet av Tennebø og Partners i MOD' s regi (et e-læringsprogram med oppfølgingssamtaler) ble i 2005/2006 testet ut gjennom deltakelse både fra administrasjonen og fra ansatte i svangerskaps-permisjon. Karrierereprogrammet er et individuelt virkemiddel, «hva kan jeg – hva vil jeg – hva gjør jeg, men er også et mulig virkemiddel i et strategisk kompetansesperspektiv knyttet opp mot etablerte utviklingsverktøy som medarbeidersamtaler, karrieresamtaler med mer.

Satsing 2006 og 2007

Departementet vil arbeide videre for å nå likestillingsmål bl.a gjennom omstillingsprosessen i 2006

og videre oppfølging av virksomhetsplaner og tiltak i forbindelse:

- UDs personalpolitiske målsetning herunder lederutvikling, lønnspolitikk og karriereutvikling, inkludert systematisering og synliggjøring av ansattes ressurser,
- Lederevalueringssystem og verktøy,
- Kompetansemødel/kompetansekartlegging/karriereutvikling,
- Rekrutterings- og tilsettingprosessene
 - søknadsbehandling,
- Stillings- og rollebeskrivelser/krav til kompetanseprofil,
- Intervjuer/profilanalyser/utvelgelse,
- Kulturundersøkelsen i 2005 og årlige arbeidsmiljøundersøkelser,
- Likestillingsutvalgets eventuelle rolle og mandat (oppdatering/revidering når ny Tilpavningsavtale er på plass,
- Eventuell ny handlingsplan for likestilling utover 2006.

Utenriksdepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2007 føres opp de summene som er nevnt i et fremlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 100–172	kr	24 955 300 000
b. Sum inntekter under kap. 3100	kr	57 900 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2007, kapitlene 100–172 og kapittel 3100

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten			
100	Utenriksdepartementet		
	01 Driftsutgifter	1 423 402 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 387 000	
	45 Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 061 000	
	70 Erstatning av skader på utenlandske ambassader	803 000	
	71 Diverse tilskudd	29 426 000	
	72 Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000	
	90 Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	360 000	1 474 576 000
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	01 Driftsutgifter	11 553 000	11 553 000
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	01 Driftsutgifter	8 989 000	8 989 000
	Sum Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten		1 495 118 000
Programkategori 02.10 Utenriksformål			
115	Presse-, kultur- og informasjonsformål		
	01 Driftsutgifter	25 462 000	
	70 Tilskudd til presse, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	49 095 000	74 557 000
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner	926 490 000	
	71 Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	180 000 000	
	72 Finansieringsordningen i det utvidede EØS, <i>kan overføres</i>	625 000 000	
	73 Norsk finansieringsordning i det utvidede EØS, <i>kan overføres</i>	625 000 000	2 356 490 000
118	Nordområdetiltak mv.		

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	70	Nordområdetiltak og prosjekt-samarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	251 327 000	
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	4 293 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	23 498 000	279 118 000
		Sum Programkategori 02.10 Utenriksformål		2 710 165 000
		Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen		
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	01	Driftsutgifter	795 177 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000	808 934 000
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	01	Driftsutgifter	162 420 000	162 420 000
		Sum Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen		971 354 000
		Programkategori 03.10 Bilateral bistand		
150		Bistand til Afrika		
	70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Afrika, <i>kan overføres</i>	1 281 500 000	
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	1 432 000 000	2 713 500 000
151		Bistand til Asia		
	70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Asia, <i>kan overføres</i>	120 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	677 600 000	797 600 000
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	170 500 000	170 500 000
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	261 500 000	261 500 000
		Sum Programkategori 03.10 Bilateral bistand		3 943 100 000
		Programkategori 03.20 Globale ordninger		
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	01	Driftsutgifter	33 500 000	
	50	Fredskorpset	165 000 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 053 000 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	7 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	102 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	160 500 000	1 602 000 000
161		Næringsutvikling		
	70	Nærings- og handelstiltak, <i>kan overføres</i>	70 000 000	
	72	Finansieringsordning for utviklings-tiltak, <i>kan overføres</i>	112 500 000	
	73	Institusjonsutvikling i utviklingsland, <i>kan overføres</i>	57 500 000	
	75	NORFUND – tapsavsetting	143 750 000	
	95	NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	341 250 000	725 000 000
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	868 500 000	868 500 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	325 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 125 434 000	2 450 434 000
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratitiltak, <i>kan overføres</i>	760 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	600 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	45 600 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	293 750 000	1 700 250 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	01	Driftsutgifter	135 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	135 000 000	603 000 000
166		Tilskudd til ymse tiltak		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	8 265 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner m.v., <i>kan overføres</i>	181 000 000	186 865 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
167	Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21 Spesielle driftsutgifter	430 853 000	430 853 000
168	Kvinner og likestilling		
	70 Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	200 000 000	200 000 000
	Sum Programkategori 03.20 Globale ordninger		8 769 302 000
	Programkategori 03.30 Multilateral bistand		
170	FN-organisasjoner mv.		
	70 FNs utviklingsprogram (UNDP)	835 000 000	
	71 FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72 FNs barnefond (UNICEF)	350 000 000	
	73 Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	155 000 000	
	74 FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	170 000 000	
	75 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 496 200 000	
	77 FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78 Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	150 220 000	
	79 Ekspertter, juniorekspertter og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	80 Bidrag til globale fond, <i>kan overføres</i>	991 041 000	
	81 Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000	4 944 461 000
171	Multilaterale finansinstitusjoner		
	70 Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	730 000 000	
	71 Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	627 300 000	
	72 Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	394 500 000	1 751 800 000
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70 Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	370 000 000	370 000 000
	Sum Programkategori 03.30 Multilateral bistand		7 066 261 000
	Sum departementets utgifter		24 955 300 000

Utenriksdepartementet

Inntekter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
Diverse inntekter				
3100	Utenriksdepartementet			
	01	Gebyrer	38 343 000	
	02	Gebyrer – utlendingssaker	14 300 000	
	04	Leieinntekter	1 867 000	
	05	Refusjon spesialutsendinger mv.	3 072 000	
	90	Tilbakebetaling av nødlån i utlandet	318 000	57 900 000
		Sum Diverse inntekter		57 900 000
		Sum departementets inntekter		57 900 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

1. Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 kan:

Overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 01	kap. 3100 postene 02 og 05
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 06
kap. 140 post 01	kap. 3140 post 05

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Ymse inntekter, post 1 Salgsinntekter fra salg av bistandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 kan:

1. omdisponere bevilgningene mellom postene under kap. 161 Næringsutvikling.

2. omdisponere med inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 kan overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 90 Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn, ved behov for

bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land. Fullmakter gjelder i de tilfeller og på de betingelser som gjelder for denne typen bistand.

Utenriksdepartementet

V

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene hvert år

under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

VI

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand,

støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	25 mill. kroner

VIII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 kan gi tilsagn om støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	Finansieringsordningen i det utvidede EØS	2 150 mill. kroner
	73	Norsk finansieringsordning i det utvidede EØS	2 150 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Nærings- og handelstiltak	50 mill. kroner
	72	Finansieringsordning for utviklingstiltak	500 mill. kroner

IX

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner

for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf omtale under kap. 161 Næringsutvikling.

X

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2007 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en total-

ramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 5 000 mill. kroner.

XI

Forskuttering av nødhjelpsleveranser til FN

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i samråd med Finansdepartementet i 2007 kan forskuttere norske nødhjelpsleveranser til FN innen-

for en ramme på 25 mill. kroner. Utbetaling til FN, samt tilbakebetalt kreditt fra FN, nettoføres på kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd.

XII

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO,

OECD, WTO, IAEA, IEA og for Regulært bidrag til FN.

Andre fullmakter

XIII

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2007 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkredits gamle porte-

følge (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet i løpet av året 2007.

XIV

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner

Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.

2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XV

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasilitet, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.

2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XVI

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2007 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på USD 5,4 mill. kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984

om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XVII

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økono-

miske sjokk med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil 5 år fra og med 2006.

XVIII

Ettergivelse av skipseksportgjeld

Stortinget samtykker i at Kongen i 2007 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976-80) for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkreditts gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Gjeldsettergivelsen gjelder landene Ecuador, Egypt, Jamaica og Peru. Fordrin-

gene verdsettes til bokført verdi, inklusive påløpte renter, per dato for iverksettelse av gjeldsslettingen. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet, uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme og uten at de ettergitte beløp rapporteres som utviklingsbistand (ODA) til OECDs utviklingskomité (DAC).

Vedlegg 1**Stillinger ved utenriksstasjonene**

Utenriksstasjon	UD	Spesial- utsendinger	Lokalt ansatte	Sum årsverk
Abidjan	3	0	7	10
Abu Dhabi	3	1	4	8
Abudja	4	0	6	10
Addis Abeba	8	0	12	20
Al Ram	9	0	12	21
Asmara	3	0	15	18
Amman	4	0	5	9
Ankara	5	0	8	13
Antananarivo	5	0	7	12
Aten	3	0	6	9
Baku	3	0	4	7
Bangkok (inkl Phuket)	9	2	14	25
Beijing	10	4	14	28
Beograd	5	0	11	16
Berlin	12	1	12	25
Bern	3	0	3	6
Bogota	2	0	4	6
Brasilia	3	0	9	12
Bratislava	3	0	4	7
Brussel, EU-del/amb	16	21	20	57
Brussel, NATO	12	0	5	17
Bucuresti	3	0	5	8
Budapest	3	0	6	9
Buenos Aires	3	0	6	9
Cairo	4	0	10	14
Canberra	3	0	3	6
Caracas	3	0	5	8
Colombo	11	0	22	33
Damaskus (inkl Beirut)	3	1	5	9
Dar es Salaam	12	0	17	29
Dhaka	8	0	18	26
Dublin	3	0	3	6
Edinburgh	2	0	4	6
Geneve	18	3	10	31

Utenriksstasjon	UD	Spesial- utsendinger	Lokalt ansatte	Sum årsverk
Guatemala	7	0	11	18
Haag	4	1	5	10
Hanoi	8	1	14	23
Harare	3	0	11	14
Havanna	2	0	12	14
Helsingfors	6	0	4	10
Houston	2	1	2	5
Islamabad	6	2	20	28
Jakarta	7	0	13	20
Juba	3	0	0	3
Kabul	6	0	27	33
Kampala	9	0	15	24
Kathmandu	7	0	11	18
Kahrtoum	5	0	7	12
Kiev	4	0	8	12
Kuala Lumpur	3	0	5	8
København	6	1	9	15
Lilongwe	8	0	10	17
Lisboa	3	0	6	9
London	12	5	16	33
Luanda	6	0	9	15
Lubljana	3	0	3	6
Lusaka	10	0	15	25
Madrid	5	5	11	21
Managua	6	0	14	20
Manila	3	1	15	19
Maputo	11	0	18	29
Mexico	3	0	5	8
Minneapolis	2	0	2	4
Moskva	15	4	17	36
Murmansk	7	1	13	21
Nairobi	7	2	11	20
New Delhi	7	1	36	44
New York, FN-del/GK	21	1	13	35
Ottawa	4	0	5	9
Paris, Amb.	10	3	12	25
Paris, OECD	6	4	6	16
Praha	3	1	5	9
Pretoria	11	1	11	23
Rabat	3	0	6	9

Utenriksdepartementet

Utenriksstasjon	UD	Spesial- utsendinger	Lokalt ansatte	Sum årsverk
Reykjavik	3	0	3	6
Riga	4	0	5	9
Rio de Janeiro	1	1	5	7
Riyadh	3	0	7	10
Roma	7	1	9	17
San Francisco	3		3	6
Santiago	3	0	6	9
Sarajevo	4	0	7	11
Seoul	3	1	6	10
Shanghai	3	2	7	12
Singapore	3	1	3	7
Sofia	3	1	5	9
Skopje	2	0	6	8
St.Petersburg	4	0	4	8
Stockholm	5	1	8	14
Strasbourg	4	0	2	6
Tallinn	3	0	4	7
Teheran	4	0	9	13
Tel Aviv	5	0	7	12
Tirana	2	0	3	5
Tokyo	7	2	9	18
Tunis	2	0	8	10
Vilnius	3	0	5	8
Warszawa	5	1	8	14
Washington	17	7	12	36
Wien	12	0	9	21
Zagreb	3	0	5	8
Sum årsverk ute	573	86	884	1543

Vedlegg 2**Hovedsamarbeidsland 2005**

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
<i>Samlet bilateral bistand til Malawi i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	70	Malawi	119 847
		78	Regionbevilgning for Afrika	116 365
Totalt 150				236 212
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	8 814
		70	Sivilt samfunn	24 415
		73	Kultur	2 999
Totalt 160				36 228
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	65
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	758
Totalt 161				823
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	28 405
		71	Humanitær bistand og MR	4 968
Totalt 163				33 373
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 211
		70	Forskning og høyere utdanning	217
Totalt 165				1 428
167	Flyktingetiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	7 813
Totalt 167				7 813
170	FN organisasjoner mv.	79	Ekspertes, JPO og FNs fredkorps	302
Totalt 170				302
Totalt Malawi				316 181
<i>Samlet bilateral bistand til Mosambik i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	71	Mosambik	210 000
		78	Regionbevilgning for Afrika	138 270
Totalt 150				348 270
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	1 814
		70	Sivilt samfunn	21 601
		73	Kultur	4 011
Totalt 160				27 426
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	1 850
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	52 860

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	81
Totalt 161				54 791
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	750
Totalt 163				750
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 875
		70	Forskning og høyere utdanning	3 685
Totalt 165				5 560
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	143
Totalt 167				143
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps	716
Totalt 170				716
Totalt Mosambik				437 656
<i>Samlet bilateral bistand til Tanzania i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	72	Tanzania	280 007
		78	Regionbevilgning for Afrika	63 371
Totalt 150				343 378
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	14 731
		70	Sivilt samfunn	13 906
		72	Demokratistøtte/medier	533
		73	Kultur	1 689
Totalt 160				30 860
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	1 784
Totalt 161				1 784
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	1 337
Totalt 163				1 337
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 299
		70	Forskning og høyere utdanning	8 784
Totalt 165				10 083
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	17
Totalt 167				17
170	FN-organisasjoner mv.	79	Ekspertes, JPO og FNs fredskorps	952
Totalt 170				952
Totalt Tanzania				388 410
<i>Samlet bilateral bistand til Uganda i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	73	Uganda	110 000
		78	Regionbevilgning for Afrika	48 185

					(i 1000 kr)
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total	
Totalt 150				158 185	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	5 845	
		70	Sivilt samfunn	53 386	
		72	Demokratistøtte/partier	492	
		73	Kultur	400	
Totalt 160				60 124	
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	1 356	
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	180	
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	6 519	
Totalt 161				8 056	
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	50 286	
Totalt 163				50 286	
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	226	
Totalt 164				226	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 522	
		70	Forskning og høyere utdanning	13 281	
Totalt 165				14 803	
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	1 611	
Totalt 167				1 611	
Totalt Uganda				293 290	
<i>Samlet bilateral bistand til Zambia i 2005, fordelt på kapittel og post</i>					
150	Bistand til Afrika	74	Zambia	179 998	
		78	Regionbevilgning for Afrika	84 464	
Totalt 150				264 462	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	3 733	
		70	Sivilt samfunn	26 575	
		73	Kultur	3 250	
Totalt 160				33 558	
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	212	
		72	Finansieringsord utvik.tiltak	20	
Totalt 161				232	
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	2 625	
		71	Humanitær bistand og MR	1 800	
Totalt 163				4 425	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	653	
		70	Forskning og høyere utdanning	1 621	
Totalt 165				2 273	

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
167	Flyktningetiltak i Norge	21	Spesielle utgifter	10 477
Totalt 167				10 477
Totalt Zambia				315 427
<i>Samlet bilateral bistand til Bangladesh i 2005, fordelt på kapittel</i>				
151	Bistand til Asia	70	Bangladesh	60 298
		78	Regionbevilgning for Asia	37 500
Totalt 151				97 798
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	3 132
		70	Sivilt samfunn	16 101
		73	Kultur	1 500
Totalt 160				20 733
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	3 397
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	51 332
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	36 385
Totalt 161				91 115
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	-1 431
Totalt 163				-1 431
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	462
		70	Forskning og høyere utdanning	1020
Totalt 165				1 482
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	1 569
Totalt 167				1 569
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FN's fredskorps	738
Totalt 170				738
Totalt Bangladesh				212 005

Samlet bilateral bistand til Nepal i 2005, fordelt på kapittel og post

151	Bistand til Asia	71	Nepal	65 003
		78	Regionbevilgning for Asia	32 499
Totalt 151				97 503
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	1 483
		70	Sivilt samfunn	24 574
		72	Demokratistøtte/partier	314
		73	Kultur	3 000
Totalt 160				29 371
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	4 998
		73	Institusjonsutvikling i utvikl.land	2600

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Totalt 161				7 598
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	16 255
Totalt 163				16 255
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	700
		70	Forskning og høyere utdanning	4 484
Totalt 165				5 184
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	4 137
Totalt 167				4 137
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps	1 757
Totalt 170				1 757
Totalt Nepal				161 805

Bistand til samarbeidsland i Afrika*Samlet bilateral bistand til Angola i 2005, fordelt på kapittel og post*

150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	82 741
Totalt 150				82 741
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	397
		70	Sivilt samfunn	18 538
		73	Kultur	350
Totalt 160				19 285
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	157
		73	Institusjonsutvikling i utviklingsland	900
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	1 318
Totalt 161				2 375
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	27 391
Totalt 163				27 391
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	277
Totalt 165				277
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	2 618
Totalt 167				2 618
Totalt Angola				134 687

Samlet bilateral bistand til Eritrea i 2005, fordelt på kapittel og post

150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	46 205
Totalt 150				46 205
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	800
		70	Sivilt samfunn	15 185
Totalt 160				15 985

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	21 500
		71	Humanitær bistand og MR	15 043
Totalt 163				36 543
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	730
Totalt 164				730
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	97
Totalt 165				97
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	21 760
Totalt 167				21 760
Totalt Eritrea				121 320
<i>Samlet bilateral bistand til Etiopia i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	102 046
Totalt 150				102 046
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	2 586
		70	Sivilt samfunn	48 607
		75	Internasjonale frivillige org	750
Totalt 160				51 943
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	141
		72	Finansieringsord utvik.tiltak	1 080
Totalt 161				1 221
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	26 323
		71	Humanitær bistand og MR	34 552
Totalt 163				60 875
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	3 034
Totalt 164				3 034
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	79
		70	Forskning og høyere utdanning	8 491
Totalt 165				8 569
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	12 463
Totalt 167				12 463
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps	5 053
Totalt 170				5 053
Totalt Etiopia				245 205
<i>Samlet bilateral bistand til Kenya i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	28 801
Totalt 150				28 801
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	7 902
		70	Sivilt samfunn	21 348

					(i 1000 kr)
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total	
		71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid		30
		72	Demokratistøtte/partier		375
		73	Kultur		20
Totalt 160					29 675
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak		43
		72	Finansieringsord utvik.tiltak		75
Totalt 161					118
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer		-64
		71	Humanitær bistand og MR		1 209
Totalt 163					1 145
164	Fred , forsoning og demokrati	72	Utvikling og nedrustning		229
Totalt 164					229
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	1	Driftsutgifter		198
		70	Forskning og høyere utdanning		615
Totalt 165					813
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter		459
Totalt 167					459
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps		2 200
Totalt 170					2 200
Totalt Kenya					63 441
<i>Samlet bilateral bistand til Madagaskar i 2005, fordelt på kapittel og post</i>					
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika		61 312
		79	Tiltak under utfasing		-918
Totalt 150					60 394
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset		2 508
		70	Sivilt samfunn		4 639
		71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid		20
		72	Demokratistøtte/partier		256
		73	Kultur		146
Totalt 160					7 570
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak		114
		72	Finansieringsor utvik.tiltak		18
Totalt 161					132
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer		5 221

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Totalt 163				5 221
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	304
		70	Forskning og høyere utdanning	1 029
		71	Faglig samarbeid	300
Totalt 165				1 633
170	FN-organisasjoner	79	Eksperter, JPO, FNs freds korps	628
Totalt 170				628
Totalt Madagaskar				75 578
<i>Samlet bilateral bistand til Mali i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	45 000
Totalt 150				45 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	19
		70	Sivilt samfunn	40 685
		71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	13
Totalt 160				40 717
164	Fred, forsoning og demokrati	70	Fred, forsoning og demokratiltak	1 121
Totalt 164				1 121
165	Forskning, komp, evaluering	70	Forskning og høyere utdanning	2 040
Totalt 165				2 040
167	Flyktningetiltak i Norge	21	Spesielle utgifter	143
Totalt 167				143
Totalt Mali				89 020
<i>Samlet bilateral bistand til Sør-Afrika i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	42 472
Totalt 150				42 472
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	12 804
		70	Sivilt samfunn	15 113
		72	Demokratistøtte/partier	225
		73	Kultur	2 278
Totalt 160				30 420
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	9 266
		72	Finansieringsord utvik.tiltak	188
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	851
Totalt 161				10 305

(i 1000 kr)				
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	47
Totalt 163				47
164	Fred, forsoning og demokrati	72	Utvikling og nedrustning	158
Totalt 164				158
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 086
		70	Forskning og høyere utdanning	4 972
Totalt 165				6 058
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps	3 233
Totalt 170				3 233
Totalt Sør-Afrika				92 693
<i>Samlet bilateral bistand til Nigeria i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	12 855
Totalt 150				12 855
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	403
		70	Sivilt samfunn	78
Totalt 160				480
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	129
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	300
Totalt 161				429
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	70	Forskning og høyere utdanning	138
Totalt 165				138
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	5 001
Totalt 167				5 001
Totalt Nigeria				18 903
Bistand til samarbeidsland i Asia				
<i>Samlet bilateral bistand til Afghanistan i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	110 000
Totalt 151				110 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	191
		70	Sivilt samfunn	20 905
		71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	110
		73	Kultur	500
Totalt 160				21 706
161	Næringsutvikling	95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	33 785

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Total 161				33 785
162	Overgangsbistand (GAP)	70	Overgangsbistand (GAP)	80 000
Totalt 162				80 000
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	4 079
		71	Humanitær bistand og MR	55 190
Totalt 163				59 268
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	34 694
		71	ODA-godkjente land på Balkan og andre	882
Totalt 164				35 576
165	Forskning, kompetanseheving og 1 evaluering		Driftsutgifter	724
Totalt 165				724
166	Tilskudd til ymse	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner	1 000
Totalt 166				1 000
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	43 327
Totalt 167				43 327
170	FN-organisasjoner, mv	79	Ekspertes, JPO og FNs fredskorps	799
Totalt 170				799
Totalt Afghanistan				386 186
<i>Samlet bilateral bistand til Indonesia i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	15 948
Totalt 151				15 948
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	261
		70	Sivilt samfunn	11 477
Totalt 160				11 739
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	337
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	74
		73	Institusjonsutvikling i utvik.land	1 085
Totalt 161				1 496
162	Overgangsbistan	70	Overgangsbistand	205 402
Totalt 162				205 402
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	41 948
		71	Humanitær bistand og MR	5 211
Totalt 163				47 159
164	Fred, forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	5 636
Totalt 164				5 636
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 236

					(i 1000 kr)
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total	
		70	Forskning og høyere utdanning	643	
Totalt 165				1 880	
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertter, JPO og FNs fredskorps	776	
Totalt 170				776	
172	Gjeldsslette	70	Gjeldslettetiltak	401	
Totalt 172				401	
Totalt Indonesia				290 436	
<i>Samlet bilateral bistand til Kina i 2005, fordelt på kapittel og post</i>					
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	18 500	
Totalt 151				18 500	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	1 339	
		70	Sivilt samfunn	16 997	
		73	Kultur	1 618	
Totalt 160				19 954	
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	6 418	
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	98	
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	16 154	
Totalt 161				22 670	
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	6 132	
Totalt 163				6 132	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 116	
		70	Forskning og høyere utdanning	14 075	
		71	Faglig samarbeid	614	
Totalt 165				15 805	
166	Tilskudd til ymse tiltak	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner	750	
Totalt 166				750	
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	3 998	
Totalt 167				3 998	
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertter, JPO, FNs fredskorps	1 152	
Totalt 170				1 152	
Totalt Kina				88 961	
<i>Samlet bilateral bistand til Pakistan i 2005, fordelt på kapittel og post</i>					
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	54 033	
Totalt 151				54 033	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	57	

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
		70	Sivilt samfunn	1 085
		73	Kultur	6 000
Totalt 160				7 142
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	70	Naturkatastrofer	456 518
		71	Humanitær bistand og MR	10 000
Totalt 163				466 518
164	Fred, forsoning og demokrati	72	Utvikling og nedrustning	75
Totalt 164				75
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	480
		70	Forskning og høyere utdanning	121
		71	Faglig samarbeid	2 160
Totalt 165				2 762
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	2 015
Totalt 167				2 015
Totalt Pakistan				532 544
<i>Samlet bilateral bistand til Sri Lanka i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	55 000
Totalt 151				55 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	7 866
		70	Sivilt samfunn	32 032
		73	Kultur	996
Totalt 160				40 894
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	7 626
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	11 841
		73	Institusjonsutvikl utvik.land	5 761
Totalt 161				25 228
162	Overgangsbistand (GAP)	70	Overgangsbistand (GAP)	167 545
Totalt 162				167 545
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	72 781
		71	Humanitær bistand og MR	13 224
Totalt 163				86 005
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	43 041
Totalt 164				43 041
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 935
		70	Forskning og høyere utdanning	830
Totalt 165				2 765
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	4 159

(i 1000 kr)				
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Totalt 167				4 159
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps	343
Totalt 170				343
Totalt Sri Lanka				424 981
<i>Samlet bilateral bistand til Vietnam i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	45 000
Totalt 151				45 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	193
		70	Sivilt samfunn	13 493
		73	Kultur	2 239
Totalt 160				15 926
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	1 525
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	16 934
		73	Institusjonsutvikl utvik.land	5 609
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	3 482
Totalt 161				27 550
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	1 379
		71	Humanitær bistand og MR	1 918
Totalt 163				3 296
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 264
		70	Forskning og høyere utdanning	4 688
Totalt 165				5 953
167	Flyktingtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	571
Totalt 167				571
170	FN-organisasjoner mv.	79	Ekspertes, JPO og FNs fredskorps	1 243
Totalt 170				1 243
Totalt Vietnam				99 539
<i>Samlet bilateral bistand til Øst Timor i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	48 369
Totalt 151				48 369
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	348
		70	Sivilt samfunn	5 803
		71	Tildkudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	40
Totalt 160				6 191
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	3 891

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Totalt 163				3 891
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	20
Totalt 165				20
Total Øst Timor				58 470

Bistand til samarbeidsland i Mellom-Amerika*Samlet bilateral bistand til Guatemala i 2005, fordelt på kapittel og post*

153	Bistand til Mellom-Amerika	78	Regionbev. for Mellom-Amerika	62 293
Totalt 153				62 293
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	5 139
		70	Sivilt samfunn	27 334
		71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	20
		73	Kultur	1 750
Totalt 160				34 243
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	35 633
		71	Humanitær bistand og MR	1 400
Totalt 163				37 033
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	-65
Totalt 164				-65
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	420
		70	Forskning og høyere utdanning	1 044
Totalt 165				1 465
Totalt Guatemala				134 969

Samlet bilateral bistand til Nicaragua i 2005, fordelt på kapittel og post

153	Bistand til Mellom-Amerika	78	Regionbev. for Mellom-Amerika	40 862
Totalt 153				40 862
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	488
		70	Sivilt samfunn	35 679
		72	Demokratistøtte/ partier	104
		73	Kultur	1 409
Totalt 160				37 680
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	850
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	40
		73	Institusjonsutvikling i utviklingsland	520

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	8 070
Totalt 161				9 479
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	189
		70	Forskning og høyere utdanning	627
		71	Faglig samarbeid	710
Totalt 165				1 527
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs freds korps	597
Totalt 170				597
Totalt Nicaragua				90 145
Bistand til samarbeidsland i Midtøsten				
<i>Samlet bilateral bistand til Det Palestinske området i 2005, fordelt på kapittel og post</i>				
152	Bistand til Midtøsten	78	Regionbev. for Midtøsten	136 223
Totalt 152				136 223
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	760
		70	Sivilt samfunn	32 555
		71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	95
		72	Demokratistøtte/partier	858
		73	Kultur	8 268
Totalt 160				42 537
162	Overgangsbistand	70	Overgangsbistand	70 000
Totalt 160				70 000
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	139 556
Totalt 163				139 556
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	79 934
Totalt 164				79 934
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 524
		70	Forskning og høyere utdanning	6 616
Totalt 165				8 140
167	Flyktningetiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	285
Totalt 167				285
Totalt Det Palestinske området				476 675

Vedlegg 3**Tusenårsmålene og status for måloppnåelse**

FNs tusenårsmål er referanserammen for en felles vurdering av resultatoppnåelse på verdensbasis, i ulike regioner og enkeltland og for utviklingslandene som gruppe. For hvert av de åtte tusenårsmålene er det definert en eller flere målsettinger som skal nås innen 2015. Året 1990 danner grunnlaget for å måle framgangen. For hver målsetting er det definert et felles sett av indikatorer som angir utviklingen. For enkelte indikatorer er tilgangen på data ikke fullstendig eller mangler. FN arbeider imidlertid med å forbedre indikatorene så vel som datagrunnlaget. Det vil likevel være svært begrenset hva man kan rapportere av endring fra ett år til det neste, og et flerårig perspektiv må legges til grunn.

Det er i 2006 seks år siden FNs tusenårsforsamling. I juni 2005 la organisasjonen fram sin nyeste rapport om status for tusenårsmålene, en rapport som bl.a. var en del av grunnlaget for FNs store tusenårstoppmøte i september 2005.

Generalsekretærens rapporter vil bli basert på bl.a. nasjonale rapporter. UNDP spiller en viktig rolle i å bidra til at det blir utarbeidet slike, og i kapasitetsbygging for at lokale myndigheter i utviklingsland etter hvert skal ha ansvaret for slik rapportering. Landene skal selv bestemme hvor ofte slike rapporter skal utarbeides. Det vanlige vil være intervaller på fra tre til fem år. Det ble tatt sikte på at landrapporter skulle være utarbeidet for 100 utviklingsland i løpet av 2004. Pr. første halvår 2006 er det utarbeidet 145 slike landrapporter. Av disse omhandler 13 norske hovedsamarbeidsland (Mosambik, Nepal, Tanzania, Zambia) og andre samarbeidsland (Afghanistan, Angola, Det Palestinske området, Kina, Guatemala, Kenya, Madagaskar, Nicaragua og Vietnam). Rapportene fra disse landene er lagt til grunn for rapporteringen under programkategori 03.10 Bilateral bistand. En rekke land har laget sin andre rapport.

<i>Mål og utvalgte målsetninger</i>	<i>Utvalgte indikatorer og status for måloppnåelse (utviklingsland)</i>
<i>Mål 1: Utrydde ekstrem fattigdom og sult</i>	
– Målsetting 1: Halvere andelen mennesker som lever på under én dollar dagen	– Andel av befolkningen som har mindre enn én dollar å leve av pr. dag: 1990: 27,9 pst., 2002: 19 pst.
– Målsetting 2: Halvere andelen mennesker som sulter	– Andel av verdens befolkning som lider av sult: 1990: 20 pst., 2003: 17 pst. Det faktiske antallet mennesker som sulter er imidlertid økende, (824 mill. i 2003)
<i>Mål 2: Oppnå allmenn grunnskoleutdanning</i>	
– Målsetting 3: Sikre full grunnskoleutdanning for alle barn, både jenter og gutter	– Andel barn i aldersgruppen som går på skole: 1990: 80 pst., 2003/2004: 86 pst. – Andel av befolkningen som har lært å lese: 1990: 80,9 pst., 2000/2004: 85 pst. (UNESCOs estimater)
<i>Mål 3: Fremme likestilling og styrke kvinners stilling</i>	
	– Andel kvinnelige parlamentarikere i nasjonalfor­samlingen: 1990: 10,4 pst., 2006: 15,3 (januar)

<i>Mål og utvalgte målsetninger</i>	<i>Utvalgte indikatorer og status for måloppnåelse (utviklingsland)</i>
<ul style="list-style-type: none"> – Målsetting 4: Fjerne forskjellene mellom andelen gutter og jenter i grunnskole og videregående skole, fortrinnsvis innen 2005, og på alle skoletrinn innen 2015 	<ul style="list-style-type: none"> – Andel jenter i forhold til gutter i grunnskole: 1991: 0,87 pst., 2004: 0,94 pst., i videregående skole: 1999: 0,88 pst., 2004: 0,92 pst. og i høyere utdanning: 1999: 0,78 pst., 2004: 0,87 pst – Andel jenter og gutter i grunnskolealder utenfor skolesystemet i perioden 1996/2004: Jenter 22 pst., gutter 18 pst.
<i>Mål 4: Redusere dødeligheten blant barn</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – Målsetting 5: Redusere dødeligheten blant barn under fem år med to tredeler: 	<ul style="list-style-type: none"> – Dødelighet blant barn under fem år (pr. tusen): 1990: 106, 2004: 87 – Spedbarnsdødelighet (pr. tusen): 1990: 72, 2004: 59 – Antall ettåringer vaksinert mot meslinger: 1990: 71 pst., 2004: 73 pst.
<i>Mål 5: Bedre gravide og fødende kvinners helse</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – Målsetting 6: Redusere dødeligheten blant gravide og fødende kvinner med tre firedeler 	<ul style="list-style-type: none"> – Dødelighet blant gravide og fødende kvinner pr. 100 000 fødsler: 1990: 480, 2003: 450 – Andel fødsler forestått av faglært helsepersonell: 1990: 43 pst., 2004: 56 pst.
<i>Mål 6: Bekjempe hiv og aids, malaria og andre sykdommer</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – Målsetting 7: Ha stanset og begynt å reversere spredningen av hiv og aids 	<ul style="list-style-type: none"> – Anslått andel hiv-smittede i aldersgruppen 15-49 år: 1990: 0,37pst., 2005: 1,1 pst. – Antall foreldreløse barn pga. hiv/ aids: 1990: 0,9 millioner, 2003: 15 millioner
<ul style="list-style-type: none"> – Målsetting 8: Ha stanset og begynt å reversere forekomsten av malaria og andre alvorlige sykdommer 	<ul style="list-style-type: none"> – Dødelighet i forbindelse med malaria (pr. 100 000 barn 0-4 år): 1990: data ikke tilgjengelig, 2000: 166 – Antall nye smittede (pr. 100 000 innbyggere): 1990: 145, 2003: 153 – Dødelighet i forbindelse med tuberkulose (pr. 100 000 innbyggere): 1990: 35, 2004: 27 – Andelen av tuberkulose tilfeller som oppdages og kureres gjennom standardbehandlingen som anbefales av WHO: Oppdages: 2000: 29 pst., 2004: 54 pst. Kureres: 2000: 82 pst., 2003: 83 pst.
<i>Mål 7: Sikre en miljømessig bærekraftig utvikling</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – Målsetting 9: Innarbeide prinsippene for bærekraftig utvikling i landenes politikk og programmer og reversere tapet av naturressurser 	<ul style="list-style-type: none"> – Andel landareal dekket av skog: 1990: 31,3 pst., 2005: 30,3 pst. (globale tall) – Andel areal vernet for å opprettholde biologisk mangfold i forhold til overflateareal: 1990: 9,0 pst., 2005: 11,6 pst. (utviklingsland) – Energibruk (kg oljeekvivalenter) pr. 1 USD bruttonasjonalprodukt: 1990: 266, 2003: 218 (utviklingsland) – Utslipp av karbondioksid pr. innbygger: 1990: 4,0 tonn, 2003: 4,0 tonn (utviklingsland) – Forbruk av ozonnedbrytende klorfluorkarboner (data for utviklingsland): 1990: 113.362 tonn, 2004: 63.407 tonn (utviklingsland)

Mål og utvalgte målsetninger	Utvalgte indikatorer og status for måloppnåelse (utviklingsland)
– Målsetting 10: Halvere andelen mennesker uten bærekraftig tilgang til sikkert drikkevann	– Andel av befolkningen med bærekraftig tilgang til en forbedret vannkilde: 1990: 71 pst. (byer: 93 pst., landsbygda 60 pst.), 2004: 80 pst. (byer: 92 pst., landsbygda: 70 pst.)
– Målsetting 11: Oppnå betydelig bedring i leveforholdene for minst 100 millioner mennesker som lever i slumområder (innen 2020)	– Andel av bybefolkningen med tilgang til forbedrede sanitære forhold: 1990: 68 pst., 2004: 73 pst. – Andel av bybefolkningen som lever i slum: 1990: 47 pst., 2001: 43,3 pst.
<i>Mål 8: Utvikle et globalt partnerskap for utvikling</i>	
– Målsetting 12: Videreutvikle et åpent, regelbasert og ikke-diskriminerende handelssystem. Omfatter en forpliktelse til å satse på et godt styresett, utvikling og fattigdomsreduksjon, både nasjonalt og internasjonalt	– Bistand til MUL som andel av OECD-landenes samlede BNI: 1990: 0,09 pst., 2004: 0,08 pst. – Andel av samlet bilateral bistand fra OECD-landene som går til grunnleggende sosiale tjenester: 1997/98: 11,3 pst., 2003/04: 16 pst.
– Målsetting 13: Ta hensyn til de særlige behovene til de minst utviklede landene	– Andel av bilateral ODA fra OECD-landene som er ubundet: 1990: 67,6 pst., 2004: 91,3 pst. – Andel av industrilandenes totale import (ekskl. våpen) fra utviklingsland som innføres toll- og avgiftsfritt: 1996: 52 pst., 2004: 75 pst. Fra MUL: 1996: 67 pst., 2004: 81 pst. Gjennom snittstoll i industriland på landbruksvarer, tekstiler og klær fra utviklingsland: Tekstiler: 1996: 8,1 pst., 2003: 5,7 pst. Klær: 1996: 14,5 pst., 2003: 10,4 pst. Landbruksvarer: 1996: 9,8 pst., 2003: 8,4 pst. – Estimerte landbrukssubsidier i OECD-land som andel av BNP: 1990: 1,9 pst., 2004: 1,16 pst. (foreløpige tall)
– Målsetting 15: Treffe omfattende tiltak nasjonalt og internasjonalt for å løse utviklingslandenes gjeldsproblemer ved å gjøre gjelden håndterbar	– Totalt antall land (kumulativt) som har nådd HIPC-beslutningstidspunkt: 2000: 21, 2006: 11 (pr. mars 2006) – Nådd HIPC-gjennomføringstidspunkt: 2000: 1, 2006 (mars): 18 – Gjeldslette iht. HIPC-initiativet (kumulativt): 2000: USD 34 mrd., 2006 (mars): USD 59 mrd. – Gjeldsbetjeningsrate i prosent av eksport av varer og tjenester: 1990: 16,4 pst., 2004: 7 pst.
– Målsetting 17: Gi folk i utviklingsland tilgang til billige, nødvendige medisiner i samarbeid med legemiddelindustrien	Data ikke tilgjengelig.
– Målsetting 18: Gjøre teknologi, særlig informasjon- og kommunikasjonsteknologi, tilgjengelig i samarbeid med privat sektor	– Telefon- og mobilabonnementer pr. 100 innbyggere: 1990: 2,3, 2004: 31,7 privat sektor – Datamaskiner i bruk pr. 100 innbyggere: 1990: 0,3, 2004: 4,9 – Internettbrukere pr. 100 innbyggere: 1990: 0,0, 2004: 7,0

Utsiktene til å nå målsettingene for 2015 under de ulike tusenårsmålene er blandede. Indikatorene viser en viss framgang for utviklingslandene sett under ett, men framgangen er i de fleste tilfeller mindre enn hva som har vært forutsatt for at mål-

settingene skal nås innen 2015. Resultatene viser forøvrig stor geografisk variasjon, særlig mellom regioner, men også mellom land i samme region. Framgangen har generelt vært størst i Øst-Asia og deler av Sør-Asia. Særlig i Øst-Asia er det beretti-

get håp om at de fleste av tusenårsmålene kan nås. I Afrika sør for Sahara og til dels også i deler av Sentral-Asia er det derimot liten eller ingen framgang å spore. Også i deler av Latin-Amerika har framgangen vært liten.

Utviklingslandene ligger totalt sett godt an til å nå målsetningen om å redusere andelen av befolkningen som lever på mindre enn én dollar dagen. Fra 1990 til 2001 ble denne andelen redusert fra 29 pst. til 21 pst. Reduksjonen skyldes imidlertid særlig en kraftig reduksjon i Øst-Asia (om lag en halvering fra 33 pst. til 16,6 pst. i samme tidsrom). Alle andre regioner og sub-regioner ligger etter, og i Afrika sør for Sahara har både antallet og andelen ekstremt fattige økt i løpet av denne perioden. Utviklingstendensene i flere afrikanske land sør for Sahara gir imidlertid håp om vekst på lengre sikt, hvilket kan bidra til å heve levestandarden.

Utsiktene til å nå mange av målsettingene under tusenårsmålene er forholdsvis dårlige. Utviklingen har f.eks. ikke vært tilstrekkelig til at det er sannsynlig at målsettingen om å sikre full grunnskoleutdanning for alle barn innen 2015 vil kunne nås. Likestillingsindikatorerne viser framgang, spesielt innen utdanning, men det er fortsatt langt fram til lik deltakelse for kvinner og menn i samfunnslivet, slik det aktuelle målet foreskriver.

De beskjedne resultatene når det gjelder reduksjon i dødeligheten blant barn gir særlig grunn til bekymring. Dersom det ikke gjøres en kraftinnsats, ligger dødeligheten blant barn an til å bli redusert med bare 25 pst. i perioden 1990-2015, noe som er langt under målsettingen om en reduksjon med 2/3. Barsedødeligheten i Afrika er blitt redusert i svært beskjeden grad fra 1990-2003, noe som også har sammenheng med fortsatt høy dødelighet for sykdommer som malaria og tuberkulose, og framveksten av hiv- og aids epidemien

De utilstrekkelige resultatene i utviklingslandene sett under ett så langt, har bl.a. sammenheng med at de rike landenes innsats ikke har vært i tråd med forutsetningene. Selv om indikatorerne som FN har utarbeidet for det åttende tusenårsmålet viser et sammensatt bilde, er hovedtendensen klar: De rike landene må snarest trå til med innsats på bred front, særlig i forhold til de minst utviklede landene, dersom tusenårsmålene skal kunne nås. For eksempel har vaksineringsen av verdens barn mot meslinger vist seg som et av de mest suksess-

fylte offentlige helsetiltak gjennom tidene. Likevel døde 454 000 barn av denne sykdommen i 2004.

Bistand fra OECD-landene som andel av medlemslandenes samlede brutto nasjonalinntekt (BNI) er en viktig indikator under det åttende tusenårsmålet. Denne andelen gikk ned fra 0,33 pst. i 1990 til 0,23 pst. i 2002, men har siden økt til sitt opprinnelige nivå på 0,33 pst i 2005 (foreløpige tall). Til tross for at FN lenge har hatt som mål at giverlandenes bistand skal utgjøre 0,7 pst. av deres BNI, er det så langt bare fem land som oppfyller dette målet. Det er imidlertid positivt at ytterligere seks land har forpliktet seg til å nå målet om 0,7 pst. innen 2015, og tall fra OECD viser også at medlemslandenes samlede BNI-andel har økt noe de siste par årene. Utspill så vel fra EU som fra G-8 bærer bud om betydelige økninger i bistandsvolum i årene framover.

Det åttende tusenårsmålet innebærer at det skal tas hensyn til de særlige behovene til de minst utviklede landene. FN har lenge hatt som mål at de rike landene skal gi minst 0,15 – 0,20 pst. av sin BNI som bistand til de minst utviklede landene. Bistanden til disse landene har imidlertid aldri nådd dette nivået, og bistanden til denne gruppen land som andel av OECD-landenes samlede BNI ble redusert fra 0,09 pst. i 1990 til 0,08 pst i 2004. Også denne andelen har imidlertid vist en økende tendens de seneste par år.

De minst utviklede landene kommer også dårlig ut når det gjelder andelen av den samlede, tollfrie eksporten til industriland, til tross for at flertallet av industriland har foretatt betydelige forbedringer i markedsadgangen fra minst utviklede land. Eksporten fra utviklingslandene som helhet har økt i perioden 1996 til 2002. Den samlede eksporten fra de minst utviklede land som andel av den totale eksport har imidlertid vist en fallende tendens. Dette til tross for at flertallet av industriland har foretatt betydelige forbedringer i markedsadgangen fra disse land.

For de andre indikatorerne under det åttende tusenårsmålet er situasjonen mer positiv. Dette gjelder ikke minst andelen av den bilaterale bistanden som er ubundet. Denne andelen økte fra 67,6 pst. i 1990 til 91,3 pst. i 2004. Også andelen av den bilaterale bistanden som går til grunnleggende sosiale tjenester har økt, fra 11,3 pst. i 1997/1998 til hele 16 pst. i 2003/2004.

Chapter (code-name)	Post (code-name)	Plan Norge	Norsk-NO resgran Aid Committee	FNs-mandater	LO - Landsorganisasjonen i Norge	Regnskap/ Gender	SAFI - 5 tudeners og Akademikerne Invenjoneke fyllstond	Christen Rel Net Network	Sjefsen SOS-Bar netyer	Norges blindetd und	Afghanstankomiten i Norge	Norges Fotballbund	MHO - Næringslivet	WFF Norge	Norges Idrettsbund og Olympiske Komite	
150 - Bistand til Afrika	73 - Uganda	5 100			3 000								3 000	4 364	1 300	
	78 - R egionbevilgning for Afrika			190	22 000	24 000	17 500	8 000	14 500	7 500			5 500	7 125	8 700	
	79 - Tilbak tidligere samarbeidsand			29 870	661	800	852			110						
150 - Bistand til Afrika Total		5 100			3 000								3 000	4 364	1 300	
151 - Bistand til Asia	78 - R egionbevilgning for Asia															
151 - Bistand til Asia Total																
152 - Bistand til Midtosten	78 - R egionbevilgning for Midtosten															
152 - Bistand til Midtosten Total																
160 - Sivilt samfunn og demokratisk utvikling	69 - Fredsforset															
	70 - Sivilt samfunn	25 600	20 000			24 000	17 500	8 000	14 500	7 500			5 500	7 125	8 700	
	71 - Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	600	200			800	852			110						
	72 - Demokratistøtte/partner															
	73 - Kultur	25 600	20 200	30 060	22 661	24 800	18 352	8 000	14 500	7 610			5 500	7 125	8 700	
160 - Sivilt samfunn og demokratisk utvikling Total																
161 - Næringsutvikling, jf. kap. 3161	70 - Nærings- og handelsstatik												3 001			
	73 - Institusjonsutvikling i utviklingsland												585			
161 - Næringsutvikling, jf. kap. 3161 Total													3 586			
162 - Overgangsbi stand (GAP)	70 - Overgangsbi stand (GAP)	4 000	4 000					10 450		6 509						
162 - Overgangsbi stand (GAP) Total		4 000	4 000					10 450		6 509						
163 - Nødhjelp, humanitær bi stand og menneskerettigh	70 - Naturkatastrofer	9 500	9 500					7 740	7 582							
	71 - Humanitær bi stand og menneskerettigh			13 155				7 740	7 582							
	Total	9 500	9 500	13 155				7 740	7 582							
163 - Nødhjelp, humanitær bi stand og menneskerettigh Total																
164 - Fred, forskning og demokrati	70 - Fred, forskning og demokrati	10 838	19 768		528											
	71 - ODA-godlyene land på Balkan og andre															
	Total	10 838	19 768		528											
164 - Fred, forskning og demokrati Total																
165 - Forskning, kompetanseheving og evaluering	1 - Driftsutgifter	10 838														
	70 - Forskning og høyere utdanning			75												
	71 - Faglig samarbeid															
165 - Forskning, kompetanseheving og evaluering Total																
166 - Tilskudd til ymse tiltak																
166 - Tilskudd til ymse tiltak Total																
Grand Total		41 538	33 700	32 923	30 135	26 190	24 800	18 352	18 190	15 982	14 500	14 119	13 211	12 600	11 488	10 000

Vedlegg 5**Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak****Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (NORFUND).**

Administrerende direktør Per Emil Lindøe mottok 1 169 000 kroner i lønn i 2005. Ytelse til pensjonsforpliktelse utgjorde 6 679 000 kroner, mens andre godtgjørelser utgjorde 27 000 kroner. NORFUND har etablert en pensjonsordning for alle ansatte.

Full opptjening forutsetter 30 års opptjeningstid og utgjør 70 pst. av lønn. Administrerende direktør har en tilleggspensjon utover den generelle ordningen, som innebærer dekning over 12G og pensjonsalder 65 år. Det er ingen etterlønnssavtale utover oppsigelsestid på tre måneder, og heller ingen avtale om bonusordning.

